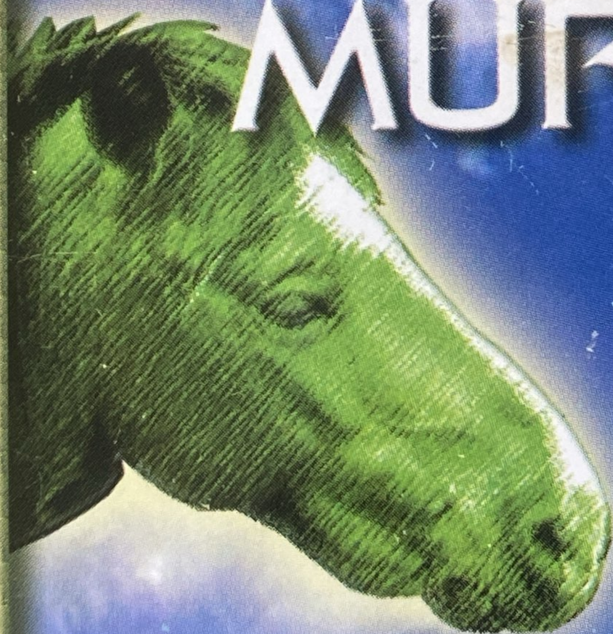
Pr. Ion Dumitrescu-Borșa

CAL TROIAN INTRA MUROS

MEMORII LEGIONARE

LUCMAN

O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ

MIȘCĂRII LEGIONARE

CODREANU

Editor: Lucian BORLEANU
Coperta: Carmen LUCACI
Tehnoredactare: Angelica BOBOCEA

Editura își declină orice responsabilitate față de conținutul lucrării, precum și față de caracterul oral al relatării.

Comenzile pot fi trimise pe adresa editurii:
Editura Lucman, București,
Bd. Al. I. Cuza nr. 91, Sector 1
Telefon/fax: 01.223.77.55
email: comenzi@lucman.ro
www.lucman.ro

Cartea apare din inițiativa organizației
Acțiunea Română

ISBN 973-8372-58-5

Preot Ion Dumitrescu-Borșa

secretar general al Mișcării Legionare

CAL TROIAN INTRA MUROS

MEMORII LEGIONARE

Editura LUCMAN

Scurtă Prefață
sau
„În slujba Legiunii și dincolo de mormânt"

Pentru cititorul avizat ca și pentru cel neavizat, câteva precizări, înainte de începerea lecturii propriu-zise, mi s-au părut necesare. Abundența de memorialistică apărută după anii '90 de diverse nuanțe politice, înglobând de la prezentarea iadului concentraționar la amintiri legate de activitatea politică, războiul împotriva bolșevismului sau alături de armata roșie, deschizând drum acesteia spre visatele ceasuri de mână a făcut ca interesul pentru acest gen să scadă.

Memoriile nemuritorului cinstit și devotatului părinte Ion Dumitrescu-Borșa prezintă perioada cea mai agitată, dar și eroică a anilor interbelici, războiul în Spania anilor '37 ca voluntar în echipa legionară, împotriva bestiilor roșii, în linia întâi, voluntar pe frontul de Răsărit, și drama poporului român căzut în sclavie după război.

Părintele Ion Dumitrescu-Borșa a încercat și a reușit să prezinte cursul vieții sale, viață împletită strâns cu viața și soarta acestui popor călcat în picioare de la naștere și până în zilele noastre de tot felul de hoarde năvălitoare, care nu s-au mulțumit să ne fure tot ce avem, dar au vrut să ne fure și sufletele, să ne facă să uităm cine am fost, pentru a ne transforma într-o masă docilă de executanți fără trecut și fără viitor.

Să revenim însă la precizări legate de memoriile părintelui, menite să le facă singulare în publicistica românească.

1. Au fost scrise în plină teroare comunistă a anilor '70, fiind recuperate foarte recent, odată cu accesul la dosarele Securității.

2. După cum mărturisește, autorul a dedicat această spovedanie celor doi fii ai săi – Gheorghe și Emilian – declarând că ar putea fi o lecție pentru ei, căci atunci când ar fi trebuit să îi călăuzească pe drumurile vieții soarta l-a ținut departe de ei.

3. Se pot îndepărta orice bănuieli de subiectivism sau lipsă de sinceritate din două motive: întâi, pentru că aceste memorii au semnificația și valoarea unor confesiuni făcute când simțea că se apropie sfârșitul unei vieți, a propriei vieți, închinată idealului legionar, și prin definiție îndrăznesc să afirm, închinată iubirii nesfârșite a poporului român.

Fiu de țăran fiind, a cunoscut dintotdeauna viața grea a românului. După cum declară de mai multe ori, dar și prin ceea ce a făcut toată

lui de rând de lângă el a fost cântarul izbânzilor sau a neizbânzilor sale. *viața, prin opțiunea meseriei ce a devenit repede o vocație, soarta omu-*

În al doilea rând, părintele nu a visat niciodată la publicarea acestor memorii, căci, cinstiți să fim, cine își închipuia, în anii '70, căderea comunismului? Deci se exclude încercarea de a prezenta cu subiectivism niște lucruri ce vor deveni de azi înainte definitorii pentru istoria României interbelice. Nu uitați că el, părintele Borșa, s-a confesat băieților lui și soției care a fost alături de el până în ultimele clipe ale vieții, deci unor persoane total neangajate atunci și credea el niciodată în dispute politice.

4. Afirmațiile făcute de părintele Dumitrescu-Borșa, verificate prin toate publicațiile apărute și nu puține, în ultimul deceniu în România, corespund cu tot ce s-a scris despre mișcarea legionară. Luând în considerație pe toți cei care s-au străduit să prezinte, fără părtinire, tumultuoasa, eroica, dar din nefericire scurta viață a mișcării legionare.

Sunt lucruri care s-au mai scris, altele care apar ca noutăți, altele ca noutăți de interpretare, dar care își găsesc locul întotdeauna în contextul altor informații sau completează cu o logică perfectă petele albe din istoria noastră.

Desigur, apariția memoriilor părintelui Ion Dumitrescu-Borșa va fi de natură să deranjeze anumite conștiințe. Editarea acestei cărți are de fapt niște scopuri clare, declarabile și nobile, căci ce poate fi mai nobil decât promovarea adevărului. Este inexplicabil cum mii de oameni din această țară refuză să accepte adevărul sau alții, mult mai mulți își închipuie că merită o soartă mai bună pentru simplul motiv că sunt corecți și respectă cel puțin în mare legile creștinismului.

Vă înșelați! Nu este suficient! Toți cei ce sunt în afara luptei active împotriva răului și pentru binele acestei țări își irosesc o bună parte din menirea lor pe acest pământ.

Părintele Ion Dumitrescu-Borșa și mulți alții ca el, însuflețiți de marile idealuri ale tineretului român interbelic au sacrificat totul pentru idealurile naționale și, desigur mă va întreba cineva care a fost răsplata vitejiei și altruismului său? Atunci vă voi răspunde că nu există răsplată mai mare și mai universal valabilă decât să îți închei existența cu sentimentul datoriei împlinite.

De dincolo de mormânt, marele patriot român, care a fost în veci pomenitul „Părintele Borșa", ne mai întinde o mână de ajutor în slujba adevărului, în slujba lui Dumnezeu și a patriei pe care a iubit-o mai mult decât orice.

Nicador Florea Zelea Codreanu

Amintiri

Cuvânt de început

La 4 decembrie 1967, am căzut la pat doborât de un infarct miocardic, pe lângă un ulcer duodenal, arterio-scleroză generalizată, arterită obliterantă la membrele inferioare, astmă și alte boli de care am suferit ani îndelungați. Datorită grijei soției mele, care a chemat Salvarea, am avut îngrijirile medicale acasă timp de cinci zile, după care am putut fi transportat la Spitalul „Davila". Vizitat zilnic de soție și datorită stăruinței ei, m-am bucurat de o atenție și un tratament deosebit din partea doctorului cardiolog Popa căruia, după ce am început să mă simt mai bine, i-am dedicat câteva rânduri rimate:

„Prins d-un infarct miocardic
Am fost dus la spital grabnic
Doctor Popa mă-ngrijea
Și-mi tot spunea mereu așa:
Vezi, stai în pat și nu mișca!
Iar dacă nu vei asculta,
Zău, nu-i bine, nu e bine
Vine moartea peste tine."

Boala a durat mai multe luni, spitalizat și acasă, lăsând urme și pus sub supraveghere în viitor. Sunt un om în vârstă, aproape de 70 ani. Suferințele, necazurile, urcușurile și prăbușirile, pândit de moarte la tot pasul, acestea m-au însoțit în trecutul vieții mele. Ființe scumpe – doi copii și-n ultimii ani a doua soție – m-au făcut să mai supraviețuiesc. Sunt puțini oameni care să fi avut durerile și zbuciumul meu.

Dragă Gicule și tu Milică, m-ați cercetat pe patul de spital și acasă. Voi nu ați cunoscut decât puțin din viața mea. La moartea mamei voastre aveați unul 4 ani și jumătate și cel mai mic 3 ani. Voi nu ați avut mamă, să cunoașteți dragostea ei. Voi nu ați avut tată, decât din când în când, căci a plecat pe drumul nenorocirilor ce-l urmăreau. Acum sunteți oameni în vârstă, cu soții și copii. Fiți oameni demni și prețuiți cum trebuie familia! La rugămintea voastră, de a vă

lăsa în scris partea cea mai frământată a vieții mele și primejdiile prin care am trecut, încep acum să însăilez pe hârtie ceea ce cred că vă interesează mai mult, atât pe voi, cât și pe Muți, soția mea de azi, care a vegheat la suferințele mele și m-a mângâiat în neliniști, în clipe grele și care a privit cu multă dragoste și la voi.

În tot ce voi scrie, nu am pretenția de scriitor și nici gândul ca vreodată să vadă lumina tiparului. Scriu numai pentru voi și la repezeală, neglijând orice formă literară. Nu știu cât voi mai avea de trăit. Doresc ca măcar să aștern acum, aici, trecutul și gândurile mele, faptele bune și rele, ca din aceasta voi să puteți desprinde ce e bine și ce e rău și să știți cum să vă călăuziți în viața voastră viitoare.

A trecut aproape un an de când voi ați tot stăruit să mă apuc de scris și nu știu de ce am tot amânat atâta, căci trecutul meu nu este atât de odios încât să nu fie cunoscut de familia mea. Am lăsat gândurile să scruteze toată viața mea de până acum și am găsit că nu am nimic de ascuns. Nici greșelile și nici păcatele mele. Toate vor servi de învățăminte pentru voi. După ce mi-am făcut acest examen, iată că mă apuc să aștern pe hârtie ***viața unui om****, începând cu partea ultimă lăsând, dacă voi mai trăi, partea de început. Dacă m-aș putea ține după versurile lui Coșbuc:*

„Sunt grei bătrânii de pornit.
De i-ai pornit sunt greu de-oprit."

Hai să încercăm !

Preot Dumitrescu Borșa

Începem cu anul 1928

Am crezut că, îmbrățișând cariera preoțească plin de idealuri, așa cum am primit indicația în studiile seminariale și cele teologice de la profesorii mei, voi defășura o activitate misionară fără greutăți și necazuri. Copil și adolescent, m-am bucurat de multă dragoste din partea celor ce mă-nconjurau. Odată intrat în societate, începând profesiunea de preot, au pornit răutățile omenești, mai ales din partea celor avuți, chiaburi, acaparatori de bunuri și speculatori ai muncii celor săraci. Nu mi-au plăcut: minciuna, hoția, îmbogățirea pe căi necinstite, camăta și altele de acest fel. Pornind lupta contra acestor nedreptăți sociale, mi-am atras ura acestor oameni care făceau parte dintr-un partid sau altul de guvernământ, aveau și putere, fiind susținuți de mai-marii lor.

Nenorocirile au început să cadă asupra capului meu începând din anul 1928 când – după o boală necruțătoare: tuberculoză pulmonară, cu tot tratamentul și spitalizările, timp de trei ani – la 15 ianuarie ale anului pomenit mi-a murit soția, lăsându-mă cu doi copii mici. Cel mare 4 ani și 6 luni, al doilea, 2 ani și 8 luni.

Fusese o femeie frumoasă și foarte bună gospodină. Pierderea ei mi-a produs mare durere. De aici voi începe povestirea vieții mele, rămânând, dacă vom mai avea timp, ca începutul: copilăria, adolescența și anii de preoție petrecuți ca paroh în comuna Bălcești, astăzi „Nicolae Bălcescu", să formeze o altă descriere a amintirilor mele.

Lovitura ce am primit atunci, amărăciunea, demoralizarea m-au făcut posac și am început să-mi înec necazul la un pahar de băutură, mai peste măsură. Apoi, în vara aceluiași an,

intentarea unui proces penal la Tribunalul din Pitești, în care am fost citat ca martor, a făcut ca preacinstitele fețe bisericești, pline de ipocrizie și imoralitate, să mă trimită în judecata consistoriului bisericesc cu suspendarea salariului și din serviciu, până la terminarea procesului. A trecut un an cu amânări intenționate. Am cerut audiență episcopului meu, Nichita al Argeșului, care avea toată puterea să lichideze acest proces. M-a primit cu multă îngăduință și mi-a citit o scrisoare din partea episcopului Nicolae al Clujului, prin care-i cerea, ca misionari, câțiva preoți pentru combaterea greco-catolicismului. „Sfatul meu, mi-a spus episcopul, este să te duci ca misionar în Episcopia Clujului pentru un timp oarecare. Îți anulez procesul și-ți voi da salariul reținut prin suspendare.” Am acceptat și mi-a dat scrisoarea de recomandare. Totodată și libertatea de a săvârși serviciile religioase în parohie, mai ales că la 16 august 1929 era hramul bisericii, urmând ca după această dată să plec la Cluj.

Mi-a venit foarte greu. Eram singurul fiu al părinților mei. Dorința lor a fost să mă preoțesc și să duc viața alături de ei, să le fiu un stâlp al bătrânețelor. Avuseseră șase copii, din care în viață mai eram eu, cel mai mic. Apoi erau și cei doi copii ai mei, ce rămăseseră acum în grija mamei mele. Când au aflat știrea că voi pleca, au început să plângă, mărindu-mi jalea de care eram cuprins. Am căutat să-i înduplec, făgăduindu-le că, pe lângă ajutorul ce le voi trimite, voi veni și eu cât mai des să-i văd și să stau cu ei.

Pe la 25 august 1929, am plecat în Transilvania, la Cluj, ținuturi pe care le vedeam prima dată. M-am prezentat episcopului, înmânându-i scrisoarea de recomandare. Citisem în revista eparhială că este vacantă parohia din Albac, Munții Apuseni. Mă îndemna sufletul să cer această parohie. Mă îndemna ceva din adâncurile mele să merg la moți, acolo de unde Horia a început răscoala contra nedreptăților. Episcopul Nicolae, după citirea scrisorii, m-a cazat la căminul preoților fixându-mi ziua de 20 august, sărbătoarea „Tăierea capului Sf. Ion Botezătorul”, să fac slujbă la biserica eparhială. Nu am simțit că ar putea fi o povestire a celor ce aveau să urmeze mai târziu, cu suferințe și jocul cu moartea. Am săvârșit serviciul

religios singur, în asistența episcopului și a preoților Stanca și Antal, consilieri eparhiali, ținând și predica zilei. A fost un fel de examen, la care am reușit, după cum am înțeles din felicitările primite; și, sărutându-mă pe frunte, episcopul m-a invitat la masă. În timpul mesei, mi-am exprimat dorința mea de a ocupa parohia din Albac. „Nu, măi! Am nevoie de tine în altă parte. Îți dau parohia Borșa I, din Maramureș. În acest județ nu am decât un singur preot cu studii, în afară de protopop. În tot Maramureșul avem numai șapte parohii ortodoxe. Ducem lupta pentru combaterea greco-catolicilor și aducerea lor la ortodoxism. Cu călugării ce-i am acolo, la aceste parohii, nu fac nici o treabă. Vei avea unul ca ajutor, ca tu să poți îndeplini serviciul de misionar. Ai o parohie bună, pentru care tu vei primi salariul după studiile ce le ai.” M-a îmbrățișat, m-a sărutat, a scos biletul de autobuz ce-l avea deja cumpărat și, dându-mi numirea de preot paroh la Borșa I, zise: „Vei lua autobuzul mâine dimineață, la ora 6 și vei merge prin Baia-Mare la Sighet. Scurtezi drumul. Cu trenul ar trebui să mergi prin Oradea–Satu-Mare–Carei și o porțiune bună prin Cehoslovacia. Te prezinți la protopop și-ți vei lua parohia în primire. Am dat dispoziții și îndrumări cum să procedeze cu tine”.

În după-amiaza zilei de 30 august am sosit în Sighetul Marmației și m-am prezentat protopopului Munteanu, unde am găsit și pe preotul Miron Codrea-Nuțu, călugăr, deținătorul parohiei Borșa. Fuseseră încunoștiințați telefonic de sosirea mea. După cunoștință și o conversație de început au privit la mine, zâmbindu-mi. Eram în reverendă și purtam barba mare, așa cum obișnuiau preoții din Vechiul Regat. Ei erau bărbieriți complet și purtau numai o vestă închisă la gât. După ce protopopul mi-a adus o vestă de a lui, rugându-mă să-mi scot reverenda, a spus părintelui: „Părintele Dumitrescu nu cunoaște situația de aici. Îl vei conduce la o frizerie, să-și scurteze părul și să se bărbierească”. Apoi, adresându-mi-se mie: „În Maramureș și mai ales în Borșa sunt o mulțime de evrei, «jizi», cum le zicem noi. Toți poartă bărbi, cei tineri, perciuni, și sunt îmbrăcați în aceste sutane lungi și negre. Cum vei sosi în

Borşa,vei fi luat drept jidan. Noi întrebuinţăm reverenda numai sărbătoarea, când oficiem serviciul divin.”

Mi-a produs puţină scârbă acest ritual. Era pentru prima dată când dădeam cu ochii de aceşti evrei… De altfel, de când sosisem cu autobuzul în piaţa din Sighet, am fost întâmpinat de mai mulţi bărboşi, care la început mi-au făcut impresia că sunt călugări. Ştiam că la Dragomireşti era o mănăstire de călugări ortodocşi. Dar aceştia, repezindu-se către mine, au început să mă întrebe: „Was für Ghescheft macheusie?” Vrând să-mi ridice bagajul, am rămas uimit şi nu am putut decât să-mi fac semnul crucii, la care s-au îndepărtat, zicând între ei: „Regăţean, regăţean!” Seara am luat trenul, însoţit de Miron Codrea-Nuţu, cu care urma ca a doua zi, fiind duminică, să slujim liturghia împreună şi să mă prezinte foştilor lui şi viitorilor mei enoriaşi. El locuia în Borşa-Centru şi avea o casă frumoasă, mare şi cu o ogradă frumoasă. Am dormit aici la el, spunându-mi că şi în parohie are două camere mobilate în localul şcolii, unde voi putea locui. Mobila aparţine bisericii. Am pornit dimineaţa către biserică. Din Borşa-Centru şi până în Borşa-Poiana erau patru kilometri de mers pe jos. În drum întâlnim mulţime de oameni: femei, fete, bărbaţi, care sărută mâna preotului Nuţu cu respect şi-şi dau bineţe, salutul lor: „Laude-se Iisus Hristos! Laudă lui Iisus!” la care se răspundea cu: „În veci, Amin!” sau „Lăudat să fie în veci, Amin!” pe care la început nu-l înţelegeam şi am cerut explicaţii. „Aşa se zice la noi, în loc de bună dimineaţa, bună ziua sau bună seara, cum se zice la D-voastră”, îmi spuse Nuţu.

Două lucruri *mi-au atras profund atenţia*: frumuseţile naturii înconjurătoare, peisagii nemaiîntâlnite de mine până atunci; şoseaua cu cotituri pe marginea râului Vişeu, pe sub poalele muntelui Pietrosu, privind pădurile de brazi seculari până sus şi până departe pe vârful Prislopului, peste care şoseaua şerpuieşte până în Bucovina. Apoi simplitatea, bunătatea, ospitalitatea, dragostea şi portul românilor de aici, adevăraţi descendenţi din daci, ramura Costoboţilor, m-au făcut să mă gîndesc la Pintea Viteazul, la legendele şi cântecele despre acest haiduc ce se cunosc peste tot cuprinsul Maramureşului. Haiducul care cu

oastea lui, a luptat pentru dreptate şi ajutorarea sărăcimii. Iată unde mi-a fost dat să ajung, potolindu-mi dorinţa ce o aveam pentru Albacul lui Horia. Şi aici voi trăi vremuri de legendă, pe lângă aceşti oameni de omenie. Iar locurile ce mă-nconjoară îmi vor desfăta privirea şi-mi vor îndepărta gândurile dureroase.

Am oficiat serviciul religios, după care preotul Nuţu mă recomandă enoriaşilor: „Vlădicul nostru v-a trimis un preot ce ştie carte multă. Nu ca mine, un biet călugăr. El va rămâne aici, în parohie, iar eu voi trece în parohia II-Borşa Joseni. Să ascultaţi de el, că vă doreşte binele, aşa ca mine.” Se aud apoi câteva vociferări. Primul curator (epitrop), diecii (cantorii), care îl vor pe părintele Nuţu să le rămână pe mai departe păstorul lor. Am închegat la repezeală o predică: „Dragoste cu sila nu se poate face! Bine. Dacă voi nu mă vreţi, nici eu nu voi rămâne! Ca să ne cunoaştem mai bine, voi servi la această biserică numai o lună de zile, după care, la dorinţa voastră, eu vă voi părăsi.”

Timp de o lună am cercetat topografia locului şi situaţia socială a oamenilor din această comună. Am făcut mai întâi cunoştinţă cu autorităţile comunale, cu preoţii greco-catolici, de a ajunge la o bună înţelegere cu ei, fără frământări, ură şi ceartă ce ar fi devastatoare pentru credincioşi. Apoi cu membrii corpului didactic, 14 la număr, Borşa având 2 şcoli primare, o şcoală ebraică şi una pentru limba maghiară şi germană.

Comuna măsoară o lungime de 22 km, începând de la gara C.F.R.-Borşa şi până dincolo de muntele Prislop, unde mai are un cătun „Cârlibaba”, jos de izvoarele Bistriţei, care, de fapt, ar fi trebuit să aparţină de Bucovina. Satele sunt răspândite pe văi şi munţi. Centrul formează un târguşor, care e luminat electric de la o fabrică de cherestea aşezată în apropiere, şi e locuit în întregime de evrei. Nu sunt decât şapte case de români. Casele sunt toate din bârne de brad acoperite cu mraniţă. Din muntele Pietrosu se extrage minereu (pirită). Pe valea Tişlei în sus, la Nandal şi Baia-Borşa, pe lângă minereuri se găsesc şi izvoare de ape minerale cu băi primitoare, iar izvoare de borcut se găsesc peste tot locul. Este cea mai mare comună rurală din ţară, şi populaţia se ridică la 22 000 locuitori, între care 4 000 evrei,

2 000 unguri şi 1 000 nemţi. De jur-împrejur, munţii împăduriţi cu poieni de păşuni. Nu au pământ arabil, decât puţin, pe care se cultivă ovăz şi ceva cartofi. Locuitorii sunt tăietori de păduri, cărăuşi şi crescători de vite. Am fost prin casele oamenilor să constat ce fel de viaţă duc ei şi am constatat că sărăcia stăpânea peste tot. Primit cu multă dragoste, căutau să te îmbie la ceva coleşe (mămăligă) cu lapte acru sau un cartof-doi, copţi, cei ce aveau. Nu puteai refuza, căci îmi spusese diacul meu Simion Buta că va trebui să gust, altfel gazda rămâne mâhnită. Şapte fabrici de cherestea lucrau zi şi noapte, în afară de sâmbăta, căci erau proprietăţi evreieşti. Evreii, care veniseră de mult cu tolba, puseseră, încetul cu încetul, mâna mai întâi pe centrul comunei, cumpărând cu mai nimic casele românilor, apoi pământurile şi munţii, exploatând fără milă pădurile munţilor, parchetele din Composesorat şi munca oamenilor, fiind obligaţi a lucra şi duminica, şi sărbătorile legale. Pentru munca depusă, primeau săptămânal un bon cu care puteau lua, tot din magazinele lor, ce le trebuia, mai mult făină (farina, cum ziceau ei), mălai şi ulei. Dacă aveau lipsă de bani, vindeau bonul cu scădere, la alţi evrei sau împrumutau bani de la cămătari, cu mâzdă (dobândă, camătă) de la 2 lei până la 4 lei pe săptămână, făcând datorii pe care nu le mai puteau plăti, apoi poliţe semnate, judecăţi, vânzarea sau luarea avutului lor, lucruri din casă, pământ şi vite.

În târg, fiecare casă era „o cârciumă” clandestină cu horincă, palincă, vinarţ şi spirt puturos, ce se vindeau şi pe datorie, cu încărcarea consumatorului, urmând semnarea de poliţe cu urmările amintite: oameni gălbejiţi, feţe supte, boli, tuberculoză, copii prost îmbrăcaţi, mureau în unele cazuri de inaniţie. Şi la toată această populaţie nu se afla decât un singur medic evreu, fără spital sau măcar un dispensar. Am văzut case pe munţi, unde nu puteai urca decât cu piciorul, iar morţii îşi aveau cimitirul în grădina casei.

Exploatarea aceasta nemiloasă mi-a provocat multă amărăciune în sufletul meu. Până şi preoţii, mai ales greco-catolici, majoraseră veniturile epitrahilului. Au inventat, de exemplu, pentru înmormântări: prohodul mic, 200 lei, prohodul mijlociu

500 de lei, prohodul mare, 1 000 lei. Desigur, creştinii care erau foarte credincioşi plăteau, făcând împrumuturi la cămătari. Plin de dezgust, am desfiinţat acest sistem, arătând enoriaşilor că în cărţile sfinte nu există decât o singură oficiere, pe care orice preot trebuie să o facă, şi că eu nu primeam, unde fusesem preot, decât 100 lei şi numai dacă omul avea, că preotul este obligat să facă înmormântarea, în cazuri anumite, şi fără plată, ca şi alte servicii, masluri pentru bolnavi sau botezuri. Preotul greco-catolic, Andrei Berinde, care era cu mine în Borşa-Poiana, ca să nu-şi piardă credincioşii, ce începuseră să treacă la ortodoxism, a adoptat această atitudine în legături prieteneşti şi adesea ne sfătuiam. Vedea şi el situaţia grea în care se aflau oamenii.

Se împlinise o lună cât am stat în parohie. Consiliul parohial, în frunte cu epitropii (curatorii) nu s-a întrunit ca să-mi comunice că puteam rămâne ca preot al lor. Ca atare, mi-am strâns micul bagaj cu care venisem şi am plecat să-mi văd copiii şi părinţii. Mă nutrea gândul, în urma stării de lucruri de aici, să nu mă mai întorc la Borşa. Nu am anunţat pe nimeni de plecarea mea. Am spus numai preotului Nuţu, să vadă şi de credincioşii din Poiana, căci s-ar putea întâmpla ca eu să nu mă mai înapoiez.

Trecuse o lună, octombrie, cât am stat cu părinţii şi copiii mei. De multe ori, mama şi tatăl meu, cu lacrimi în ochi, mă implorau să nu mai plec de lângă ei. „Te-ai dus tocmai la marginea pământului, mamă! De se va întâmpla să murim, cine îţi va mai spune de noi?” îmi spunea mama mea plângând. „Nu aveţi frică, căci aveţi încă mult de trăit. Nu am lăsat copiii cu voi? Eu am să vin cât mai des ca să vă văd. Dacă se întâmplă ceva, vreo boală, mergeţi la poştă şi-mi daţi o telegramă.” Am primit o notă din partea Episcopiei, ca să mă prezint imediat la parohie, fiind chemat de enoriaşi, aşa că am alungat gândurile ce mă frământau de a nu mă mai reîntoarce în Maramureş şi la chemarea cu insistenţă, am revenit în parohie, cu toată ţintuirea ce mi-o provoca durerea părinţilor mei.

Casa parohială fiind în construcţie, m-am instalat în cele două camere şi bucătărie, ale şcolii din Poiana-Borşa, camere ce serveau de locuinţă învăţătorului Vasile Cheşa, un tânăr ce atun-

ci terminase şcoala normală şi fusese numit învăţător. Am locuit şi ne-am gospodărit împreună. Avea grijă de noi bătrâna Toncioaia, iar mai târziu ne-a dat pe fiica ei, Ana, o fată bună, harnică şi curată. Toată iarna priveam vârfurile munţilor şi pădurilor de brad şi ne spuneam la gura sobei poveşti. Bătrâni şi femei, ca şi cei mai tineri, veneau adesea, şi nu cu mâna goală, aşa câte ceva din toată sărăcia lor: cartofi, brânză, lapte acru, coleşe sau mălai.

Câteodată, ne pomeneam că venea câte cineva şi cu o iagă de vinarţ, palincă. „Plecă domnu' părinte şi om cinsti... un păhăruţ împreună". La care începeau poveşti din trecutul lor. Simion Butan, diacul de la biserică, Grigore Buhan, Vasile Călbează, Grigore Pagu, Găvrilă Strifundă şi alţii veneau pe la mine. Ei erau puţin mai înstăriţi. Apoi veneau tot felul de oameni, să ceară un sfat de la preot. Fie că aveau necazuri cu evreii, fie că soţul şi soţia se certau în casă, în sfârşit, pentru orice supărare ar fi avut, veneau să se destăinuiască preotului şi nici în judecată nu umblau. Căutau ca tot preotul să le facă mai întâi dreptate şi să-i împace. Îi primeam cu dragă inimă şi le spuneam ce să facă. De aici, au început să fie mândri cu preotul lor şi, ca o măgulire, aceasta este în obişnuinţa locului, să te facă ceva mai mare încât, fără să vreau, am ridicat în rang. De-acum, după ce s-au sfătuit împreună, îmi spuneau „Domn Protopop".

Din povestirea trecutului lor şi a legendelor, aştern aici două care ilustrează starea maramureşenilor şi una, actuală încă influenţă a celor petrecute în trecut.

I. Este vorba de Pintea Viteazul, despre care am scris separat şi alături la povestirile mele de aici.

II. Judecătorul Hojda. „Era de aici din Borşa", îmi povestea Simion Buţan. Avea locuinţa în Borşa-Joseni. Se mai văd şi azi ridicăturile temeliilor pe care a fost aşezată casa lui. Acum e o grădină care poartă numele „grădina lui Hojda". Acesta era judecător în Vişeul de Sus, unde şi astăzi avem judecătoria. Avea o mulţime de procese între evrei şi românii de aici. Văzând Hojda mijloacele necinstite, camăta, speculaţia, escrocheriile şi altele ce le întrebuinţau evreii pentru a pune

mâna şi a acapara bunurile românilor ce-i primiseră cu o bucurie ospitalieră, căuta legal şi prin martori să descopere şiretlicurile evreilor şi dădea câştig de cauză românilor.

Pentru aceasta, evreii au ţinut sfat în sinagogă şi, într-o noapte, când judecătorul se întorcea acasă, a fost asasinat, înjunghiat cu cuţitele, în faţa casei. Şi astfel oamenii au pierdut pe protectorul lor. Nici până astăzi nu s-a aflat urma criminalilor. Casa, s-a dărăpănat cu timpul şi au rămas numai urmele. Noi totdeauna, când treceam pe acolo, ne făceam semnul crucii şi spunem: „Dumnezeu să-l ierte, că tare mult ne-a iubit". Când Buţan mi-a povestit aceasta, în colţul ochilor am observat prelingându-se câteva picături de lacrimă.

Cădeam adesea pe gânduri după asemenea povestiri, căutând un drum pentru ajutorarea acestor oameni buni, blânzi, cinstiţi şi corecţi, care mă înconjurau cu o deosebită dragoste ospitalieră. Nu puteam da decât sfaturi: „Nu mai cumpăraţi nimic de la aceşti înşelători. Cereţi să vi se plătească în bani munca voastră şi nu în bonuri. Nu mai faceţi împrumuturi la ei, căci vă înşală. Mergeţi la Banca Naţională din Sighet. (Vorbisem acolo şi acordau împrumuturi). Nu mai beţi rachie şi otrăvuri în cârciumile lor sau în casele lor". Şi ca să le vin în sprijin, am înfiinţat două cârciumi româneşti în Borşa-Poiana – o prăvălie cu mărunţişuri, făină şi mălai, iar în Centru, o măcelărie românească, aprovizionate direct din Sighet de la creştini – şi i-am învăţat cum să vândă şi cum să calculeze câştigul. Am făcut dese drumuri prin comunele Maramureşului, pe Valea Vişeului şi pe Iza. Pretutindeni centrul satelor era ocupat mai mult de evrei, având aceeaşi ocupaţie, de înşelătorie.

În urma explicaţiilor din trecutul istoric cu „Uniaţia", cum au devenit greco-catolici, oamenii au început a face declaraţii de trecere la vechea credinţă ***ortodoxă***.

Borşenii mei căutau să mă ajute pe cât puteau. Au început să mă iubească. Unii pescuiau în izvoarele Vişeului şi dincolo, peste Prislop, în izvoarele Bistriţei, păstrăv şi lipan şi-mi aduceau, bucuroşi că-mi făceau mare plăcere. Ba au început să mă deprindă şi pe mine cu prinsul peştelui cu undiţa.

Trecuse câtăva vreme. Mă împrietenisem şi cu câţiva evrei, meseriaşi săraci şi mai cu seamă cu Maier Coceş. Avea o trăsurică cu doi cai buni. Făcea drumuri cu cine găsea să meargă în diferite locuri şi nu lipsea niciodată la sosirea trenului în gara Borşa. Din gară şi până în Poiana erau 7 km şi, când aveam bagaje, luam trăsura lui Maier. Câteodată ne opream la el. Avea două fete frumoase şi o soţie bună, care mă omenea cu câte ceva. Maier nu era un habotnic. Nu purta barbă şi perciuni şi nici anteriu lung. Avusese o soră frumoasă, care se căsătorise cu un român, Filipan. Acesta terminase Academia Comercială la Viena şi, venind în Borşa, a început o campanie împotriva comerţului ilicit al evreilor. Sora lui Maier, cu farmecele şi frumuseţea ei, l-a prins pe Filipan în mrejele ei. S-au căsătorit. A primit ceva zestre de la Comunitate şi au plecat la Bucureşti.

Eram în plină iarnă când vânatul era permis. Într-o seară mi-a bătut la uşă Gavrilă Ştrifundă. Un bărbat cam la 30 de ani, sprinten, chipeş, cu o uitătură ageră, îndrăzneţ şi plin de vigoare. Avea arma de vânătoare pe braţ. „Domnu' Protopop, am intrat la Voi – cuvânt de politeţe întrebuinţat în Maramureş – ca să mă încălzesc puţin. Toată ziua am pândit un mistreţ, ce-mi ieşea adesea în cale. Nu am împuşcat nimic." „Măi Gavrile, îi zic eu, tu ştii care sunt cei trei nebuni? Zugravul, perceptorul şi vânătorul. Zugravul face ce nu a văzut. Perceptorul adună ce nu a dat şi vânătorul umblă şi caută ce nu a pierdut. De ce nu ai împuşcat şi tu măcar un iepure?" „D'apoi, eu nu am umblat după iepuri. Dacă Voi vreţi, aduc mintenaş." Şi a ieşit. Nu a trecut mult şi am auzit două împuşcături, apoi Gavrilă intră triumfător pe uşă. „Uite doi iepuri, nu unul. De ăştia pot aduce oricând, căci vin la căpiţele mele de fân." Avea o fâneaţă, loc aproape de biserică. A scos o sticlă de rachie din buzunarul sumanului, apoi o bucată de slănină şi pâine din traista (straiţa) lui de vânătoare. „Ană, zice el fetei din casă, fierbe tu rachia cu puţin ţucăr (zahăr) şi apoi o ospăta ceva cu Domnu' Protopop."

Se dezlegase limba lui Ştrifundă şi-mi povesti cele ce urmează: „Eram tânăr şi tare jucăuş la horă. Mă plăceau mult fetele. Venise vremea de armată şi-mi era urâtă. Cântecele cu

Pintea Viteazul îmi răvăşeau sufletul. Ce mi-am zis: „Hai să mă apuc de haiducie! Scap şi de armată. Am apucat pe calea codrului cu puşca în spinare şi cuţitul la curea, împreună cu patru tovarăşi. Din vârful Prislopului, pe culmea munţilor până la Valea Vişeului, era locul nostru de hoţit, adăpostiţi de păduri mari de brad şi de peşteri. Pândeam mai ales evreii care făceau contrabandă, mai mult cu vite. Le treceau în Polonia şi Cehoslovacia. Se înapoiau cu zloţi, aur, mătăsuri şi altele. Treceau de la noi grăsuni şi tot ce se căuta acolo. Mergea treaba bine. Mai dădeam şi pe la săraci şi gazdelor noastre. Nu am făcut omoruri, căci nu ne-au dat prilejul. Eram căutaţi de jandarmi şi de grăniceri, până într-o primăvară, când contrabandiştii ne dibuiseră ascunzişurile şi am fost prinşi. Eu am fost condamnat la cinci ani de închisoare, iar tovarăşii mei la câte trei ani. Am făcut puşcăria, dar am scăpat şi de cei trei ani de militărie. Iată-mă acum la locul meu. M-am căsătorit cu fata ce mi-a plăcut, am un copil şi gospodăria mea şi-mi place vânătoarea şi codrul. Când se vor face alegerile de primar, evreii mi-au făgăduit că mă vor alege pe mine". Aflasem eu ceva despre el, dar nu lămurit. Într-adevăr, în anul ce a urmat, Ştrifundă a fost ales primar şi a fost multă vreme, având şi el partea lui din afacerile evreieşti.

După sărbătorile Paştelui din 1930, m-am dus să-mi văd părinţii şi copiii. La înapoiere, am luat cu mine băiatul cel mare. Era în clasa I primară. Urma ca peste un an să aduc şi pe fratele lui. Drum lung cu trenul. I-a venit rău, cu multe vărsături, şi a trebuit să fac popasuri la Oradea şi Sighet. La sosirea mea în Borşa, mi-au fost aduse la cunoştinţă unele lucruri care mi-au amărât sufletul.

Venise în Borşa un student de la Iaşi. Constantin Dănilă. Studia Pedagogia. Fusese învăţător la Broşteni, judeţul Neamţ. Avea o autorizaţie permanentă de la Ministerul de Interne (ministru era Vaida) să ţină conferinţe cu subiecte istorice, oriunde voia. A cerut să ţină conferinţa la şcoala din Borşa-Centru, şcoală cu patru posturi, rugând pe director ca, prin copii, să anunţe pe părinţi pentru a participa. Au venit ceva români, dar mai mult evrei. Subiectul era formarea poporului român,

descendența din romani și daci. Dar la sfârșit a atacat problema evreiască, dându-și antisemitismul pe față. Atât a trebuit, ca evreii înarmați cu reteveie să năvălească asupra lui Dănilă, să-l linșeze cu lovituri până a căzut în nesimțire. S-a încins o bătaie cumplită între evrei și românii ce se aflau acolo. Aceștia din urmă, copleșiți și de numărul mai mare de evrei ce se mai adunaseră, au fost cumplit bătuți. Cu mare greutate, Dănilă a fost salvat de jandarmi, care l-au luat sub ocrotirea lor și l-au trimis la urmă. Evreii se simțeau stăpâni și atotputernici în Maramureș, pe care îl socoteau Palestina lor. Adânc mâhnit și plin de revoltă, cum de s-au putut petrece asemenea lucruri, unde mai este demnitatea noastră de români, în țara aceasta, leagăn al românismului, am mers la Berinde să mă sfătuiesc cu el. Era adânc indignat. Preotul Andrei Berinde era stăpânit de sentimente românești și aprig la mânie. „Te așteptam să vii ca să vedem ce putem face. Suntem lezați în onoarea noastră de români, stăpâni în această țară. Nu putem suporta batjocura aceasta", îmi spuse Berinde. „Dragă Andrei, eu sunt de părere de a chema pe Dănilă să țină din nou conferința, dacă ai adresa lui, dar de data aceasta aici, la noi, în Poiana. Eu voi face demersurile pentru a căpăta autorizația ca adunarea să se țină sub cerul liber, în curtea școlii, care e destul de mare, fixăm data într-o duminică și anunțăm românii să vină cât mai mulți." Avea adresa, era de părerea mea și am trimis lui Dănilă, la Căminul Cultural Creștin din Iași, o telegramă cu următorul cuprins: „Pentru a ne spăla de rușinea căzută asupra noastră ca români, vino imediat la Borșa-Poiana, peste Prislop, și vei ține din nou Conferința aici, în mijlocul românilor." Semnat preoții Berinde și Dumitrescu.

Era la începutul lui mai 1930. Dănilă a venit și a fost primit de Berinde și de soția lui, Emilia, bucuroși că-i pot da ospitalitate bună. În duminica ce a urmat, după oficierea serviciului religios, curtea școlii era arhiplină. Două până la trei mii s-au adunat de pe toate văile și dealurile și mai veneau încă femei, fete și băieți tineri. Au adus ceterași cu ei și tulnice. Nu primisem autorizația, dar bazat că o cerusem oficial, am dat libertate că adunarea se poate ține. A vorbit Dănilă cu multă înflă-

cărare, apoi Berinde și la urmă eu. Mulțimea ca electrizată, ovații, aplauze, și Dănilă purtat pe brațe. Acum ne încolonăm frumos, purtăm cu noi prapurii de la biserică și steagul nostru tricolor. În ordine și fără ca vreun evreu să fie lovit sau să se facă stricăciuni, fără lozinci, numai cu cântece patriotice, vom manifesta prin Borșa-Centru, până în grădina Hojda, unde vom juca Hora Unirii. „Răspundeți numai dacă veți fi atacați", le-am spus. Și coloana a mers în marșul ceterașilor, cu cântecul *„Deșteaptă-te Române"* prin mijlocul Borșei, până în grădină. Evreii se ascunseseră în case și ne priveau prin ferestre. Nu a avut loc nici un incident. Am jucat mai multe hore în grădină, apoi în aceeași ordine ne-am înapoiat la Poiana. Câțiva evrei mai tineri au încercat să tragă cu pistolul în coloană, dar au fost prinși și dezarmați imediat.

Eram satisfăcuți și împăcați oarecum, că rușinea a fost spălată, că ne-am afirmat ca stăpâni pe aceste meleaguri și că nu au avut loc incidente, manifestația fiind făcută în deplină ordine. Am rugat pe Dănilă să mai rămână la noi.

Evreii au dat alarma, mințind cu exagerări. Presa lor locală și alte publicații transilvănene, în limbile română și maghiară, au început, într-un limbaj violent, să ne atace. În București, *Dimineața, Lupta* și *Adevărul* pornesc o campanie de denigrare a adevărurilor: „bandiții de la Borșa, jefuirea caselor evreiești, zeci de morți și sute de răniți, barbarie, ministrul de Interne să ia măsuri, să fie arestați criminalii..." Nu am crezut niciodată să fie capabili de asemenea mârșăvie. Noi nu aveam presă și nu ne puteam apăra de aceste atacuri.

În acest timp, Dănilă ne-a pus la curent cu Organizația lui Corneliu Codreanu care, despărțit de Cuza (L.A.N.C.) în 1927, a înființat Legiunea Arhanghelul Mihail și Garda de Fier, având la bază organizarea în Cuib. Avea la el câteva formulare și manifeste, din care eu nu am înțeles aproape nimic. Era ceva mistic, misterios, numirea cu Arhanghelul Mihail, Gardă de Fier, mi se părea neserios, în afară de lupta contra evreilor, care acaparaseră tot, capital, industrie, comerț, munții, pădurile, minele, presa și tot ce era bogăție în țară. Erau stăpâni și atotputernici.

Am petrecut două seri consecutiv cu Dănilă şi Berinde. Prima la primul epitrop al parohiei mele (curator), unde îşi adunaseră finii. Aşa era obiceiul în fiecare an. Aici am făcut legământul de fraţi de sânge în lupta ce o pornisem. A doua seară, la o nuntă a unui enoriaş de-al meu. În timpul petrecerii am fost chemat afară de sergentul instructor al postului de jandarmi, român vrednic, care cunoştea atitudinea demnă a oamenilor. Era cu o patrulă. Mi-a spus că avea ordin să ne aresteze... A venit la Borşa-Centru căpitanul Comandant al Legiunii de Jandarmi, Sfetea, care a dat ordin de urmărire şi că un regiment de grăniceri cu colonelul Comandant sunt în marş către Borşa, rugându-mă să nu comunic nimănui că m-am văzut cu el sau mi-a comunicat ceva. Am părăsit petrecerea cu vreo 20 de oameni. Ne-am pus întrebarea, ce ne facem? Nu ne simţeam cu nimic vinovaţi şi am hotărât rezistenţă. S-a dat alarma. Focuri pe munţi, tulnice şi clopotele celor două biserici să sune într-o dungă. Preotul Berinde şi Dănilă s-au baricadat în biserică, făcând rugăciuni. Eu supravegheam în afară, rămânând să procedez şi eu ca ei, dacă va fi cazul. Au început românii să se adune cu femei cu tot. În cursul zilei bisericile erau înconjurate de o mulţime imensă. Au venit şi din comunele învecinate. S-au înarmat cu ce au putut, ţapine, securi şi cu vreo ruginitură de puşcă găsită după războiul din 1916–1918.

A doua zi, s-au organizat singuri milităreşte, pe plutoane şi căprării, cu patrule şi parole. Au evacuat câteva locuinţe evreieşti ce se aflau în zonă şi au sechestrat câţiva evrei, ce spionau, îmbrăcaţi în straie maramureşene. Aveam presimţiri că lucrurile se vor desfăşura cu bine şi am căutat să mai potolesc revolta oamenilor. A treia zi, am fost încercuiţi de armată şi au venit la faţa locului: prefectul Juga, pretorul Lazăr, frate cu deputatul naţional-ţărănist Ilie Lazăr, judecătorul de instrucţie Bărbuceanu, colonelul Comandant al armatei şi căpitanul Comandant al Legiunii de Jandarmi. În şoseaua ce ducea spre Borşa-Centru au fost instalate două tunuri de munte şi patru mitraliere. Eram la şcoală, în locuinţa mea, unde am avut o întrevedere cu colonelul Comandant (nu-mi mai amintesc

numele). A intrat la mine cu zâmbetul pe buze. Şi-a dat seama de cum stau lucrurile şi am citit pe faţa lui multă bunăvoinţă. Am aranjat împreună cum să se facă patrulările în timpul nopţii, pentru a evita incidente. S-a oferit să ducă tratative între noi şi autorităţile venite aici. Mi-a comunicat că mai multe familii de evrei – ce mascaseră o evacuare în comuna vecină Moisei, ca să agraveze situaţia – au revenit la casele lor.

Mulţimea de oameni aştepta în stare de alarmă. Erau hotărâţi să lupte cum vor putea. Berinde nu a vrut să părăsească biserica. Era cuprins de frică. Am luat pe Dănilă şi câţiva români fruntaşi ca împreună să ducem tratativele. Colonelul era un om de ispravă. Cercetase şi-şi dăduse seama de toată mascarada evreiască. În 12 puncte, aşternute pe hârtie în trei exemplare, unul la Ministerul de Interne, altul la Prefectură şi al treilea la noi, în care erau arătate toate doleanţele românilor şi toate nedreptăţile ilegale ce li se făceau. Au fost semnate de noi, preoţii, şi de mai mulţi oameni.

Prezentate prefectului şi celorlalţi, au fost semnate, cu rezoluţia că vor căuta ca toate doleanţele şi cererile românilor să fie satisfăcute. Li se va face dreptate. Eram în ziua de 10 Mai 1930, sărbătoare naţională, când în Sighetul Marmaţiei urmau să aibă loc festivităţi, dar autorităţile erau aici. În pridvorul bisericii greco-catolice, eu am oficiat Tedeumul, iar Berinde a citit câteva Malitze. El nu avea voie să lase un preot ortodox să slujească la el şi nici să asiste. Din această cauză, a avut mai târziu neplăceri. Apoi, cu toate autorităţile de faţă s-a dat citire memorandului întocmit şi rezoluţia pusă de prefect, care într-o scurtă cuvântare a spus românilor că le va face dreptate. Am vorbit şi noi apelând la ordine şi liniştire. Au urmat defilări, armata şi oameni. Trupele au început să se retragă spre Centru, rămânând ca pază tunurile şi mitralierele. Grigore Pagu şi alţii s-au ridicat spunând cu glas tare: „Dar noi tot om mai manifesta o ţâră, că dară-i sărbătoare naţională, Domn Protopop". Aduseseră steaguri. Se organizaseră în ascuns şi se încolonaseră. Colonelul s-a uitat la mine, întrebându-mă încet: „Poate să fie ordine?" „Da! am răspuns. Mă fac responsabil". Am fost duşi de oameni

în fața coloanei și începem înaintarea. Judecătorul de instrucție (era căsătorit cu o evreică) ne somează să nu facem nici un pas că dă ordin să se deschidă focul și să se tragă în plin. Colonelul a intervenit, spunând: „Ordinul am să-l dau eu, dacă va fi cazul."

În perfectă ordine și disciplină a decurs totul până în grădina Hojda, unde ne-am prins în horă cu colonelul și ceilalți, iar în centrul comunei ne-am luat rămas-bun. Armata și autoritățile au plecat, cu cuvânt de ordine și liniștire.

Se părea că, după aceasta, atacurile prin presă se mai înmuiaseră, oamenii și femeile ce vegheaseră câteva zile s-au dus bucuroși la casele lor.

Am scris aceste lucruri – dragii mei fii și tu Muți și nu știu dacă tu, Gicule, îți mai amintești căci erai cu mine – pentru că de acum încep toate necazurile și suferințele ce m-au urmărit toată viața. Pe la sfârșitul lui mai, am hotărât să facem un drum până la Iași, ca să luăm contact cu A.C. Cuza, socotit părintele naționalismului românesc, și cu Corneliu Codreanu spre a discuta și a vedea cum văd ei problema evreiască. Ca să mergem cu trenul, era un ocol de la Valea Vișeului, prin Polonia, la Cernăuți, apoi spre Iași, de aceea am socotit că este mai bine să facem drumul cu carul. Aveam astfel de văzut mănăstirile și frumusețile peisagiilor Bucovinei și apoi ne costa și mai puțin. Nicoară Căiluț, un credincios de al meu, avea car bun și cai. El făcea cărăușie de lemn din pădurile în exploatare. L-am întrebat: „Măi, Nicoară, tu ai putea să faci un drum cu carul tău până la Iași și înapoi și cât ne-ar costa?" „Merg cu caii mei și până la dracu', domn Protopop", îmi spuse el. „O să pierdem timp mult, îmi dați 1 000 de lei să las la nevastă și copii, mâncare pentru mine și cai." Ne convenea și am plecat cu carul. Berinde cu soția, eu cu Dănilă, învățătorul Cheșa și Mărgineanu, care merg numai până la Vatra Dornei. Trecem peste frumoasa creastă a Prislopului, prin nemărginite păduri de brad spre izvoarele Bistriței. Avem ce admira. Ideea de a călători cu carul a fost minunată. Ne-am oprit la Vatra Dornei două zile, găzduiți și ospătați cu multă omenie.

Altă viață pe aici. Mai mult românism. Era târg la Prundu Bârgăului. Cu câteva care cu cai frumoși, însoțiți de prieteni dragi, am fost la târg ca să ne minunăm de frumoasele costume naționale, de horă, sârbă și brâuleț, executate cu multe figuri la comandă, într-o cadență perfectă, în mai multe cercuri, în ritmul câtorva orchestre populare. Ne-am despărțit cu greu de acești oameni buni. Am vizitat mănăstiri și am dormit la stăreție, ospătați cu multe bunătăți și vinuri vechi. După câteva zile (nu știu câte) am ajuns la Cotnar, urmând ca a doua zi să intrăm în Iași.

Dănilă avusese grijă să anunțe și eram așteptați. În popasul făcut la Cotnar am cerut domnișoarelor Terente să-mi vândă niște vin. Cum să vii la Cotnar și să nu te veselești cu renumitul vin din care bea și Ștefan cel Mare? Pe motiv că nu pot umbla la vase, fiind după pritocire, domnișoarele ne-au refuzat. Soția lui Berinde a luat două păsări pentru friptură bună. Un binevoitor ne-a pus la dispoziție o casă bine mobilată. Avea două case într-o curte. Iar noi am urcat sus, la pivnițele statului. Unde erau de pe vremea lui Ștefan cel Mare. Am vizitat Paraclisul zidit de el, Evanghelia, odoarele și veșminte tot din acele timpuri. Inginerul agronom, șeful fermei, foarte drăguț, ne-a condus peste tot, apoi în galeriile subterane, cu budanele cu vin. Ne-a dat să gustăm din mai multe sorturi. Apoi, la urmă, din un vas cu un vin vechi, spunându-ne că acesta este adevăratul Cotnar. Mai sunt 400 butuci din vechea vie. Vinul acesta îl ia Casa Regală. Avea un buchet, o aromă, gust și tărie ce te uimea și dintr-un păhăruț ne-am amețit. Ne-a cadorisit o damigeană cu vin. Am cinat și am băut vârtos cu toții, până m-am luat la harță cu Berinde, care susținea că noi ne tragem numai din romani. Nu admitea insistența mea că ne tragem și din daci. Ne-am împăcat a doua zi, mai cedând puțin, și am pornit spre Iași cu carul nostru, care purta două stegulețe tricolore la cele două leuci din față, iar de-a lungul carului, pe o fâșie de pânză era scris: „Carul durerilor din Maramureș, pornit din Borșa la Iași", ceea ce atrăgea atenția pe unde am trecut.

Ne-am oprit în fața Căminului Cultural Creștin de la Râpa Galbenă. Acesta fusese construit de legionari și locuit de

studenți care făceau parte din legiune, sub comanda lui Ion Banea, care terminase Facultatea de Drept şi urma, la Iaşi, Medicina. Conduşi în sala cea mare a căminului, ne-a întâmpinat Corneliu Codreanu. Sunt bucuroşi că am venit la ei. Îmbrățişări, facem cunoştință cu oameni mai în vârstă: Alexandru Ventonic, Ifrim, Gârneață, Nicolae Totu, Radu Mironovici. Au urmat cântece naționale şi marşuri legionare apoi, după o gustare, am fost încartiruiți. Nicoară cu carul şi caii la un gospodar care putea întreține şi cai, eu cu Dănilă, Berinde cu soția, în alte părți. Zilele ce au urmat am vizitat Iaşul, cu monumentele istorice şi luam masa la câte unul din fruntaşii legionari. La Alexandru Ventonic, în Nicolina, gospodar cu vie şi restaurant, cu o situație materială bună, la Ifrim, cu un restaurant în centru, am fost ospătați cu multe bunătăți şi cu vinuri alese. Ei susțineau organizația legionară şi ajutau materialiceşte.

Am spus lui Corneliu că vrem să-l vedem şi pe profesorul A.C. Cuza. A căutat să ne convingă, vorbind frumos despre Cuza şi nepomenind nimic despre dezbinarea şi ruptura făcută în 1927, că L.A.N.C. are oameni mai vârstnici, că ei merg încet, pe câtă vreme Legiunea şi Garda de Fier sunt organizații cu tineri plini de dinamism. Problema evreiască este acută şi nu trebuie tergiversată. Legiunea se organizează milităreşte cu uniformă şi marşuri. Se face educație ca să devină o forță. Să cucerească puterea prin luptă şi jertfă.

Ultima zi am fost la Codreanu, unde ne-am întreținut mai mult în discuții şi am luat masa. Locuia în strada Florilor. O căsuță modestă. În birou, icoana Sfântului Arhanghel Mihail, la care ardea o candelă, o panoplie cu tot felul de arme, săbii, junghere, diferite pistoale şi altele. Din discuții a scos în evidență că din vreme ce am vorbit cu el, nu trebuie să mai mergem la Cuza. A căutat să ne explice cum se organizează Garda de Fier. Să păşim repede pe drumul organizării pentru ca Garda de Fier să ajungă la putere. Nu are un program, stabilit, ci numai puncte principale. Programele făcute din vreme nu au valoare cu trecerea timpului. Ele se fac atunci când ai pus mâna pe putere, ca să corespundă prezentului şi se schimbă din timp în timp.

Problema cea mai grea, care preocupă organizația, se va rezolva prin aplicarea pedepsei cu moartea pentru cei ce au furat statul, pentru cei ce s-au îmbogățit prin căi necinstite şi li se vor confisca averile. Înființarea armatei economice a Țării pe termen mai lung, în care vor fi înrolați evreii capabili de muncă, de care ei se tem, căci nu vor să muncească. La urmă, Codreanu ne-a spus că va trimite o echipă de tineri în Maramureş, ca să organizeze şi să facă propagandă. După ce ne-am luat rămas bun, conduşi de legionari în marş de cântece până la marginea oraşului, ne-am urcat în carul nostru, pornind înapoi către meleagurile noastre. Ion Metea, student la Agronomie, ne-a rugat să ne însoțească în Maramureş. Nicoară, ce ne făcuse locuri bune pe fân presat, ne-a spus că în fundul carului băieții ne-au pus o mulțime de alimente şi vin, să avem pentru zece zile. Dănilă ne-a însoțit până la Vatra Dornei. Fără să ne comunice ceva, Codreanu aranjase ca să fim primiți cu alai la Vama şi Câmpulung-Moldovenesc. La Gura Humorului, ne-a întâmpinat compania de arcaşi. Patruzeci arcaşi în costume naționale, cu eşarfe tricolore, călări pe cai frumos împodobiți şi cu opt trompetişti în frunte, ne-au însoțit până la Vama unde ne-au prezentat arcaşilor de aici. Era într-o sâmbătă, începutul lui iunie.

Am fost cazați la gospodari fruntaşi, în frumoasele lor case cum rar am întâlnit, cu pridvor mare, iar în interior cu mobilă frumoasă, scoarțe şi chilimuri, cusături, costume lucrate de mâna femeilor, cu multă măiestrie. Organizaseră pentru a doua zi o mare adunare în sala teatrului german. Fusesem primiți cu atâta ordine şi disciplină încât nici nu mi-a trecut prin gând că această populație de români paşnici se va deda la acte de violență şi dezordine. A vorbit Dănilă, apoi Berinde, şi la urmă eu. Aşa era ordinea stabilită, atacând pe lângă conducerea partidelor, în special pe evrei. Era atitudinea antisemită pe care o adoptasem. Am arătat acestor români răul care domneşte în Maramureş. Lucru care i-a răzvrătit, încât după terminarea cuvântărilor, manifestând în Centrul din Vama, mulțimea a început să scandeze: „Jos jidanii!”, iar femeile, mai cu seamă, aruncând cu pietre, au spart geamurile locuințelor evreieşti, au distrus vitrinele prăvăliilor şi

au doborât firmele care, în general, purtau nume româneşti: „La Ştefan cel Mare”, „La românul cel bun” şi altele.

A intervenit poliţia. Dar atât poliţiştii, cât şi şeful lor au fost bătuţi şi alungaţi de arcaşi. Seara au întrerupt curentul electric şi pe întuneric au fost prinşi fruntaşii evrei şi maltrataţi. Am aflat aceasta a doua zi şi am făcut observaţii căpitanului de arcaşi, cu rugămintea să nu se mai repete. După ce am fost ospătaţi împărăteşte la Cherciu – de directorul şcolii primare – am hotărât să ne continuăm drumul spre Câmpulung. Care nu ne-a fost mirarea când, la pornire, am văzut că românii se organizaseră să ne însoţească. Arcaşii, în frunte cu steagul şi trompete, călări, după care urma carul nostru, apoi o mulţime de căruţe cu bărbaţi şi femei. Pe parcurs, ne-au umplut carul cu flori.

Şi astfel, în sunet de trompetă, am fost duşi până la Câmpulung, Capul Satului. La intrare, am fost întâmpinaţi de Sebastian Erhan, cu compania de arcaşi din Câmpulung, îmbrăcaţi ca de sărbătoare. El era căpitanul arcaşilor. Cele două companii de arcaşi şi-au dat raportul. Apoi, cu arcaşii din Câmpulung în frunte şi cu cei din Vama în urma carului nostru, în sunetul a 16 trompete, am continuat restul drumului până la locuinţa lui Erhan, după care mulţimea şi carele s-au împrăştiat. Luaseră ei măsuri de siguranţă. Era un program stabilit de ei, de care nu luasem cunoştinţă. Erhan ne-a oprit la el. În timpul nopţii a venit, la Erhan, Horia Codreanu, fratele lui Corneliu. El era ofiţer de infanterie la Rădăuţi. A fost trimis cu compania de armată să menţină ordinea şi să ajute poliţia la arestări în Câmpulung, de se va ivi cazul. Era travestit în costum bucovinean, cu sarică şi căciulă, făgăduind lui Erhan că armata nu va interveni. Aceasta am aflat-o mai pe urmă.

În dimineaţa zilei ce urma, ne-am încolonat pentru a merge pe jos în piaţa oraşului, unde ridicaseră o tribună pentru ţinerea discursurilor. În sunetul trompetelor, care atrăgeau lumea, înconjuraţi de fete şi femei ce ne ofereau flori, o mare mulţime ocupase piaţa. Arcaşii din Vama şi Câmpulung, cu steagurile în frunte, au format un careu împrejurul tribunei improvizate. Au început cuvântările, în aceeaşi ordine.

În timp ce vorbea Berinde, a apărut şeful poliţiei cu toţi poliţiştii, la care se alăturaseră şi cei din Vama, care a dat ordin să fie dărâmată tribuna şi să ia steagurile arcaşilor. S-a produs o încăierare aprigă. Berinde a căzut cu tribuna. „Steag de arcaşi vă trebuie? Ei, bine, vă arătăm noi! Arcaşi, pe ei!” Poliţia, şeful ei nu au putut rezista atacului. Au fost trântiţi şi dezarmaţi de bastoane şi pistoale. Şeful a fost călcat în picioare, de asemenea, prefectul judeţului. A intervenit procurorul, care a aplanat conflictul şi a dat ordin ca întrunirea să-şi desfăşoare programul mai departe. Prefectul şi şeful poliţiei au fost ridicaţi cu targa. „Aţi vrut steaguri de arcaşi. Vi le-am dat!” a strigat Erhan. Era un om voinic, înalt, cu înfăţişare frumoasă, dar năpraznic la mânie. Dacă steagurile arcaşilor ar fi fost luate, aceste organizaţii ar fi fost desfiinţate. Aşa prevedea statutul lor. Aceste organizaţii erau înfiinţate şi tolerate încă de pe vremea habsburgilor. Tribuna a fost refăcută, s-a intrat în ordine şi Berinde şi-a terminat cuvântarea. Ei repetaseră cam tot ce mai vorbiseră. Am găsit cu cale să nu mă repet. Primisem, la Iaşi o broşură intitulată „Spovedania unui jidan botezat”, de Ion Trifan, numele evreului după primirea botezului. Era originar din Târgu Neamţ. În aceasta era vorba de felul cum interpretau evreii talmudul contra „goimilor” şi a omorurilor rituale. Mi-a inspirat pe loc conţinutul cuvântării ce aveam să ţin. După terminare, mi s-a prezentat prim procurorul cu felicitări, spunându-mi că a asistat la cele petrecute şi la cuvântări. Nu găseşte nimic care să justifice emiterea unor mandate de arestare. De vină sunt şeful poliţiei şi prefectul. Noi suntem liberi. Pentru a nu se repeta cele întâmplate la Vama, terminasem cuvântarea aşa: „Noi nu am venit aici ca să spargem capul evreilor, nici să aruncăm cu pietre să le distrugem prăvăliile sau să facem dezastre. Problema lor se va rezolva pe cale paşnică şi legală”. Anunţasem şi pe Erhan, să nu se întâmple ca la Vama, şi el dăduse ordin arcaşilor pentru evitarea unor acte de teroare. După încă o zi, ne-am pregătit pentru plecare. Cele două companii de arcaşi, călări şi cu trompete, au cerut stăruitor să ne însoţească până la Borşa, Maramureş.

Am stat pe gânduri. Aveam ca o strângere de inimă, ce se putea întâmpla în Maramureş, dacă îi luam cu noi. M-am sfătuit cu Berinde şi am găsit de cuviinţă să plecăm neînsoţiţi. Dănilă a rămas în Pojorâta, unde am făcut popas şi am luat masa împreună.

Când urcam Prislopul, şi din vârful lui priveam spre Borşa, am fost cuprinşi de tristeţe. Ne vedeam singuri, doar cu Metea, pe care Berinde şi soţia lui l-au luat la ei. Aveam oarecare presimţiri rele. Sosiţi la casele noastre, am găsit o linişte perfectă. Mi-am îmbrăţişat cu drag copilul, care rămăsese singur, având şi de urmat cursurile la şcoală. A avut grijă de el învăţătorul Cheşa. Prin comună circulau nişte legende, născocite de femei. La 8 iunie 1930, venise în ţară Carol al II-lea ca rege, adus de Maniu şi Vaida, cu anumite condiţii; prima, fără Lupeasca. Femeile răspândiseră zvonurile că Dănilă era Carol al II-lea. Că au văzut la pieptul lui o stea şi anumite semne. Cât a stat la Borşa, şi-a ascuns numele, iar acum a ocupat tronul ca rege. Ce născociri mai face şi mintea femeiască!

A urmat apoi o lună de linişte. M-am repezit pentru vreo două-trei zile să-mi văd părinţii şi copilul cel mic. Să-i mai ajut cu ceva bani din salariul meu. La înapoiere, la Râmnicu Vâlcea, luam masa cu preotul Vasilescu şi Costică Bunea, care mă adusese cu şareta lui, pe terasa restaurantului Splendid, urmând ca seara să iau trenul spre Sighetul Marmaţiei. Doi domni s-au prezentat la masa noastră. Un băiat, vânzător de ziare, venea strigând: „Lupta, Adevărul, Dimineaţa". Purtam oarecare ură acestor gazete care ne ponegriseră. „Dezordinele, crimele de la Borşa": ...„Măi băiete, i-am spus, gazete româneşti nu ai ? Dă-mi Universul". Am luat şi Dimineaţa, şi Adevărul, pe care le-am rupt şi le-am aruncat pe jos. Gestul meu a fost observat de cei doi domni care se plimbau în compania a două dame şi rămăseseră la un post de observaţie. Era vara, şi Râmnicu Vâlcea era declarat staţiune balneoclimaterică. Unul dintre domni mi se adresează: „Îmi daţi voie să mă prezint?" M-am ridicat şi i-am întins mâna, dar m-am pomenit deodată lovit cu câteva palme peste obraz şi îndepărtându-se cu însoţitorul lui, o figură de

evreu, numindu-mă „bandit", a spus unui comisar îmbrăcat civil, ce asistase la acest spectacol: „Ia-l pe acest imbecil şi arestează-l". „Mai degrabă v-aş aresta pe dumneavoastră, domnule colonel!" i-a răspuns comisarul. În timp ce domnii se îndreptau radioşi spre cele două doamne, eu m-am aşezat liniştit la masă, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. În rândul mesenilor s-a produs o mare indignare. Cel ce mă lovise era colonelul Baculescu, comandantul Cercului de Recrutare din Vâlcea, îmbrăcat civil. Câţiva profesori, avocaţi şi doi ziarişti m-au felicitat pentru comportarea mea, spunându-mi că acest domn este un detracat, un beţiv muieratic şi bătăuş. Am amânat plecarea pe a doua zi, mai ales că fusesem invitat la Prefectură. Seara au venit cei doi ziarişti, mi-au luat un interviu asupra celor întâmplate. Dimineaţa a apărut, în gazeta locală cuzistă, articolul în care-l atacau pe colonelul Baculescu. Am trimis o telegramă profesorului A.C. Cuza, ce era deputat în Parlament, şi a făcut caz în şedinţa Parlamentului. Am înaintat o plângere prim procurorului şi apoi m-am prezentat prefectului de judeţ, care şi-a cerut scuze pentru cele petrecute, promiţând că va anunţa sus şi că va cere pedepsirea vinovatului. Într-adevăr, după un an, colonelul a fost mutat disciplinar pe Nistru, la graniţa ţării. Mi s-a dat satisfacţie, iar după aproape şapte ani, Baculescu a fost pensionat şi a venit la sediul legionar din Bucureşti, cerând lui Corneliu Codreanu să fie primit în Legiune. „Nu eşti dumneata cel care l-a pălmuit pe părintele Dumitrescu?" şi cu glas răstit l-a poftit să iasă afară.

După vreo două săptămâni, au sosit la Borşa patru elevi de liceu. Erau din Galaţi, din Frăţia de cruce, înfiinţată şi condusă de Mihail Stelescu. Erau trimişi de acesta din ordinul lui Codreanu ca să organizeze nuclee legionare în Borşa şi Maramureş şi să facă propagandă legionară. Aveau ca şef pe Constantin Savin. Era în ultimul an al Liceului Comercial din Galaţi, ceilalţi – Constantin Dumitrescu (câţiva ani mai târziu şi-a adăugat în coada numelui „Zăpadă") era în clasa a VII-a, Ghiţă Costea şi Andriţoiu – erau în clasa a V-a. Când i-am văzut, mi-am zis în sinea mea: „Oare cu aceştia vrea Codreanu să facă organi-

zația Garda de Fier?", care era organizație politică. Legiunea fiind organizație de educație, care cuprindea tineri, fete, femei și oameni de toate categoriile, o totalitate din care se desprindea politic Garda, oameni cu drept de vot și de a fi aleși. Au intrat în Borșa cântând: „Venim de la Dunărea albastră și lină, venim că suntem legionari", un marș legionar. În uniformă legionară, cămașă verde, centură cu diagonală, erau mândri. Strângând ceva tineret, i-a învățat cântece și marșuri legionare, apărând încolonați militărește, treceau țanțoși prin Borșa spre Moisei, urmând ca mai târziu să mărșăluiască și prin alte sate. Berinde era entuziasmat. A căutat să-i cazeze bine, stăpânit de dorința de a face prozelitism. Am observat la el că-n anumite momente mintea nu-i mai funcționa normal. Eu simțeam că se va petrece ceva neprevăzut.

Într-o dimineață, a venit la mine Grigore Pagu și mi-a comunicat în grabă: „Ard casele din Borșa-Centru. Focul s-a întins repede, împins de vânt". Berinde era în biserică. Făcea un serviciu religios. Am mers la el și i-am spus că arde Borșa. În loc să fie îngrijorat, cu veșmintele pe el, cade în genunchi în fața altarului, strigând: „Dă, Doamne să ardă și jidanii!" Au ars 140 de locuințe evreiești și șapte ale unor creștini. De altfel, numai acestea erau în centru. Într-o jumătate de zi a ars totul, casele fiind vechi, făcute din bârne de brad și acoperite cu șindrilă. Unele cocioabe și maghernițe. Evreii erau toți asigurați. Își plătiseră până la zi asigurarea, și-și puseseră la adăpost toate bunurile. Acestea le-am aflat mai târziu, de la Maier, care a venit să mă anunțe că vom fi arestați. Gazetele locale și presa din Sărindar au început atacuri îndrăznețe. „Criminalii, preoții tăciunari din Borșa, să răspundă cu viața". Presa mondială, susținută de ei, a reprodus tot ce s-a scris și a făcut apel la ajutorarea sinistraților. Au primit sumele pentru care se asiguraseră, fonduri din America și din toate țările. La noi le-a venit în ajutor și Casa regală, cu 500 000 lei, plus ce a dat Lupeasca din fondurile ei.

Savin Constantin cu băieții au agravat situația. Și-au permis să mărșăluiască la câteva zile mai târziu, când tăciunii mai fumegau încă la casele ce arseseră. M-am informat cum de-a pornit focul. Aceasta pentru a ne putea apăra de învinuirile ce ni

se aduceau. La fața locului am vorbit cu Maier. Arsese și casa lui. Nu era îndurerat și-mi spunea că în vara asta Borșa se va reface cu clădiri noi din cărămidă și acoperite cu țiglă. Vor primi destule ajutoare. Borșa va fi un orășel. Focul a pornit de la locuința medicului. Servitoarea se urcase cu o lumânare aprinsă în podul casei. Acolo s-au aprins niște materiale inflamabile ce erau depozitate. Căutând servitoarea, aceasta mi-a confirmat cele spuse de Maier. Atunci de ce suntem noi acuzați drept incendiatori? mi-am zis. Părea că totul a intrat în liniște când, pe 15 iulie, a sosit la Borșa colonelul, Comandant al Regiunii de Jandarmi. A venit de la Oradea, cu o mulțime de jandarmi și camioane. În plus, Sfetea, căpitanul de jandarmi din Sighet, cu jandarmi din Maramureș. Luat prin surprindere, Berinde a fost arestat dimineața de mult. Mă aflam în centru când am auzit de arestarea lui și am plecat la Poiana. În drum, căpitanul Sfetea și jandarmii se luptau cu oamenii care voiau să împiedice arestarea lui Savin și a băieților. Țipa și amenința cu pistolul. Grigore Pagu l-a prins de piept și l-a lovit. La intervenția mea, scandalul a luat sfârșit, spunând oamenilor să se liniștească și băieților să se lase arestați. O dată cu ei au fost arestați și cinci borșeni: Ion Strifunda, Grigore Pagu, Vasile Timiș și alți doi. Am spus căpitanului că mă voi preda singur, însă, mai întâi, voi merge acasă pentru a da copilul în grija cuiva. Bărbuceanu, judecătorul de instrucție, mă aștepta. „În numele legii, te rog să mă urmezi". „Știam! Dar am venit să dau copilul meu în gazdă la cineva". În apropiere era Ailoaiei, un bun credincios de-al meu. L-am chemat și i-am dat băiatul cu rugămintea de a avea grijă de el până la înapoierea mea. Credeam că vom fi duși la Sighet pentru cercetări și apoi, în urma celor constatate, vom fi liberi. M-am despărțit de copil, care a început să plângă. Presimțea și el ceva? Au început să-mi curgă lacrimile. L-am îmbărbătat, spunându-i că mă voi înapoia repede. S-a uitat lung după mine, în timp ce mă îndepărtam cu judecătorul de instrucție. La primărie, am fost băgați într-o cameră, unde colonelul de jandarmi ne-a apostrofat și ne-a amenințat cu cuvinte injurioase. Sub pază puternică de jandarmi, am fost urcați în trei camioane

descoperite. În primul, eu cu Berinde, în al doilea, echipa venită de la Galaţi, şi în al treilea, cei cinci borşeni ce fuseseră ridicaţi. Am fost transportaţi prin Moisei, Vişeu, apoi pe Valea Izei, până la Sighet, sub privirile duşmănoase, huiduielile, scuipăturile şi pietrele aruncate de evreii chemaţi înadins de colonelul care-i anunţase de arestarea noastră şi care le zâmbea satisfăcut şi mândru de isprava lui, arătându-ne. El era într-o maşină mică, cu Sfetea, ce mergea în faţa noastră.

Conduşi la tribunalul din Sighet, am fost izolaţi în trei camere puse sub pază. Judecătorul de instrucţie a simulat o interogare până seara târziu, după care ne-a spus că a găsit cu cale, individual, să ne emită mandate de arestare. Am rămas uimit de această lovitură şi nu înţelegeam cum a putut să facă acest lucru, când noi nu avem nici o vină.

Printr-un coridor ce lega tribunalul de închisoare, am fost duşi şi daţi în primire directorului închisorii, Vâlceanu, ce ne aştepta cu gardienii, de însuşi judecătorul de instrucţie, predându-i şi mandatele de arestare. Câte unul, am fost repartizaţi în câte o celulă de la parterul închisorii. În celula în care am fost introdus era ceva îngrozitor. Un miros înspăimântător, un pat cu paie mucegăite, o tinetă pentru nevoi împuţită, păianjeni, murdărie, şobolani, sus o fereastră mică, cu zăbrele şi o lumină cu cel mai mic bec electric. M-a cuprins groaza. În urma mea s-a închis uşa grea de fier şi am simţit ca un cuţit în inimă scârţâitul cheii grele în broasca uşii. Nici un scaun şi nici o masă. M-am trântit îmbrăcat pe paie. Imposibil să pot dormi. Era în ziua de 20 iulie, ziua Sfântului prooroc Ilie, despre care în Biblie scrie că a fost ridicat la cer într-un car de foc. Ce coincidenţă! mă gândeam. Tocmai din cauza focului din Borşa am fost aduşi aici. Focul acesta ne-a ridicat şi pe noi, dar nu la cer, ci în fundul închisorii, în iadul acesta pământesc. A doua zi, am cerut să stau de vorbă cu directorul închisorii. M-a primit cu o privire duşmănoasă. Era originar din Galaţi. „Băieţii aceştia sunt gălăţeni de-ai dumitale. Nu merităm să fim introduşi într-o asemenea murdărie şi trataţi rău. Nu au putut dormi toată noaptea şi nu uita

că suntem deţinuţi politici, care au alt tratament”. „Nu am ce vă face. Aşa e legea şi aşa sună mandatul.”

Aşa a trecut cam o lună şi jumătate, timp în care judecătorul de instrucţie făcea cercetări, căutând dovezi pentru vinovăţia noastră. Corneliu Codreanu ne-a scris, încurajându-ne, şi a comunicat legionarilor să ne ajute. Am primit ceva alimente şi bani. Apoi, scandalizat de atitudinea ziarelor din Sărindar, mergând până la a cere împuşcarea noastră, a scos şi a difuzat un manifest pe care ni l-a trimis şi nouă. Manifestul se termina ameninţător. „Domnilor din Sărindar! Pentru ticăloşia voastră, vreţi să mă vedeţi odată răsculat în fruntea Sfinţilor din Maramureş? Să ştiţi că atunci a sosit ceasul şi vă va suna scândura!” Pentru difuzarea acestui manifest, Codreanu a fost arestat, iar după două săptămâni, judecat şi achitat.

La închisoare am fost scoşi din izolare. Cei cinci borşeni au fost puşi în libertate. Gălăţenii au fost puşi într-o celulă. Eu cu Berinde în alta. De două ori pe zi eram scoşi la plimbare. Ne vedeam între noi şi, ca să treacă timpul, făceam concursuri de poezii, cântece sau povestiri, pentru care premiantul primea un pachet de ţigări sau un premiu de 10 lei. Cu gândul la copilul meu, de care îmi era tare dor, am compus o poezie în câteva strofe, care a plăcut mult băieţilor. Am trimis-o la Iaşi şi a fost publicată în revista legionară „Pământul Strămoşesc”, iar mie au binevoit să-mi acorde premiul de 10 lei şi un pachet de ţigări. Adaug aici, pe cât mi-aduc aminte, din aceste versuri:

„Tăticule, când vii?
Jandarmii, când te-au luat de-acas',
Ai spus că vii curând
Şi singurel eu am rămas
Şi-am rămas plângând.

Am stat cuminte şi am scris,
Mă mai joc cu copii
Căci ştiu precis ce mi-ai promis
Că-mi aduci jucării.

Un om mi-a adus un iepuraş
L-a prins ieri prin livezi
Cuminte ce-i şi drăgălaş
Când vii ca să mi-l vezi?

Mi s-a făcut dor de tine,
Ca să îmi spui poveşti,
Tot cu Feţi-frumoşi şi Zâne.
De ce mai zăboveşti?

Mă uit mereu pe drum în jos
Ca să te văd venind.
Pe cei ce de aici te-au scos
Aş vrea să-i văd plesnind.

Aud că-acolo stai închis
Ca mortul între vii.
Să te răzbun eu m-am decis.
Dar te aştept să vii!"

Au venit peste Prislop cu camioneta Legiunii, „Căprioara", Corneliu Codreanu, Moţa, Gârneaţă, Nicolae Totu, avocatul Nelu Ionescu, Victor Silaghi şi alţi fruntaşi legionari. După un popas de două zile la Borşa, sosind de la Sighet, au cerut să ne vadă, în vederea pregătirii procesului. Ne-au asigurat că vom avea bucuria de a fi achitaţi. Au propus, din Borşa, un număr de 250 de martori. Vor să facă un proces mare, cu răsunet, prilej de propagandă. Se luaseră măsuri drastice de pază şi nu au fost lăsaţi să stea prea mult la Sighet.

La câteva zile după plecarea lor, au fost puşi în libertate şi gălăţenii. Am rămas singur cu Berinde. Singura mângâiere în plictiseala care ne-a cuprins era soţia lui Berinde, care venea zilnic, aducându-ne ce ne trebuia. Sta cu noi câteva ceasuri, nu la vorbitor, ci în celula noastră. Gardienii, aflând de ce eram învinuiţi, şi pe nedrept, deveniseră foarte prietenoşi cu noi...

Berinde era tare nervos şi gelos că soţia lui îl înşală. Îmi vorbea mereu de ea şi luase hotărârea să evadeze. Într-o zi, eram

liberi toată ziua prin curtea închisorii, l-am văzut la un colţ al zidului înconjurător, mişcând cu mâinile şi spatele o piatră din zid. Mi-a făcut semn cu mâna şi mi-a zis: „Ioane, vezi tu că aici este o spărtură? Dacă zilnic scoatem câte o piatră, încetul cu încetul ajungem să facem un loc prin care putem să ne strecurăm afară şi să o zbughim. Ieşim afară şi fugim în munţi. Acolo nu ne va mai găsi nimeni." Mi-a făcut impresia că Andrei nu mai era în toate minţile. „Eşti nebun, Andrei, i-am zis. De unde ţi-a mai venit prostia asta în gând?" Deodată se încruntă. Faţa i se schimbase îngrozitor. S-a aplecat, a luat o piatră şi a zvârlit-o, luându-mă la ţintă. M-am ferit de lovitură, apoi a alergat după mine, înjurându-mă şi strigând, „bitancule!", o expresie maramureşeană urâtă. Am fugit în coridor şi am chemat gardienii. El intrase în celulă şi şi-a luat cuţitul (brişca, cum spunea el). S-a repezit cu cuţitul: „Mama ta de bitanc! Am să te junghiesc!" Sosind primul gardian cu alţi câţiva, au pus mâna pe el, i-au luat cuţitul şi l-au închis în celulă. Am spus primului că a devenit nervos, rugându-l să cheme imediat medicul închisorii care, după o oră, a sosit şi i-am explicat situaţia lui Berinde, sugerându-i că ar fi bine să fie internat în spital şi rugându-l să facă acest lucru. Medicul, foarte înţelegător, a fost de părerea mea. A vorbit cu directorul; acesta fiind de acord şi el, au trimis un gardian, care l-a luat pe Berinde cu bagaj cu tot şi, împreună cu doctorul, l-au dus la spital. Când a trecut pe lângă mine, s-a mai uitat o dată urât, dar nu mi-a zis nimic. Am rămas singur şi mă întristasem.

Când scriu acestea, gândurile îmi aleargă ca fulgerele să stingă amintirile trecutului, se îngrămădesc în mintea mea şi dau năvală de mă încurcă câteodată. Hei, gânduri, mai potoliţi-vă! Să fie, oare, un semn de a mă grăbi? Am atins vârsta de 70 de ani. Puterile mi-au slăbit şi trupul mi-e chinuit de durerile unei arterite obliterante la membrele inferioare, un ulcer duodenal şi o arterioscleroză generalizată, cu reumatism cronic. Mă apropii cu încetul de sfârşitul şi trecerea în veşnicie. Nu ştiu, dragii mei dragi, dacă voi putea să termin ceea ce m-aţi rugat voi să fac. Să vă las amintirile mele, trecutul meu, din care voi puţin cunoaşteţi. Moartea se apropie şi, vedeţi voi, că m-am gândit şi la asta.

Să mă înmormântați lângă soția mea, mama voastră, în curtea bisericii din Bălcești, unde să aduceți și osemintele mamei și tatălui meu. Să refacem familia în veșnicie. Pentru aceasta, am cumpărat un grilaj de fier și o cruce, care să ne străjuiască. Puneți la capul nostru o placă cu inscripția: „*Omule, oricare ai fi! Oprește-te puțin aici / Te roagă-n gând, spune-un cuvânt! / Ca să ne ierte Tatăl Sfânt.*" Am luat-o razna! Hai, revino-ți, omule, în fire și continuă ce ai de scris!

După o săptămână, am primit o scrisoare de la Berinde, prin soția lui, în care printre altele îmi scria: „Dragă Ioane, te rog să mă ierți pentru atitudinea mea. Aici o duc foarte bine! Fă pe dracu' în patru și vino și tu. Soția mea ne va aduce tot ce ne trebuie, dar deocamdată aici vom avea de toate". Am arătat scrisoarea medicului care, a doua zi, fără gardian-însoțitor m-a condus la spital. Era acolo un gardian postat ca pază. Andrei era în secția de nervoși. La stăruința mea, directorul spitalului l-a adus și ne-a aranjat într-o cameră de rezervă, la secția boli interne, destul de curată și de îngrijită. A fost un om înțelegător, plin de bunăvoință și atenție. Am mai avut norocul să avem paznic, deși directorul își asumase toată răspunderea, un gardian foarte de treabă care ne iubea mult. Mureșan era numele lui, sta pe un scaun în coridor. Aveam toată libertatea, ne plimbam aproape toată ziua în parc. Ne-am fotografiat cu Mureșan – noi în costume de spital, el cu baioneta la armă – ca să avem amintiri. Surorile, călugărițe romano-catolice, ne aduceau, în afară de ce oferea spitalul, o mulțime de bunătăți. Eram recunoscători de această deosebită atenție. Soția lui Berinde venea zilnic și stătea cu noi ore în șir. În câteva rânduri, Andrei a escaladat pe fereastră, noaptea, zidul înconjurător al spitalului și dormea în oraș, cu soția, întorcându-se în zorii zilei. Îmi era teamă și l-am rugat să mai înceteze. Pe Emilia Berinde, am pus-o să vorbească cu surorile, dacă ar fi posibil, să-mi aducă băiatul să stea cu mine la spital. Nu numai că acestea au fost bucuroase, dar și directorul a aprobat cu plăcere, așa că într-o zi m-am pomenit cu Emilia ținând copilul de mână. Mare mi-a fost bucuria. L-am îmbrățișat, curgându-mi lacrimi. S-a strâns de gâtul meu și-l

simțeam tremuratul de emoția revederii. Era un copil frumos și cuminte. De acum au început zile mai bune și fericite. Stăteam aproape toată ziua și făceam lecții. Era în clasa a II-a acum. Surorile îl îndrăgiseră. Lua masa cu ele, îl duceau în capela romano-catolică, la rugăciune, și-l învățau să vorbească ungurește. Se apropia termenul procesului.

Evreii interveniseră ca să nu aibă loc în Sighet. Le era teamă de manifestații, și procesul a fost mutat la Satu-Mare, așa că, pe la finele lui octombrie, directorul închisorii a venit să ne comunice că peste două zile va veni și ne va însoți până la închisoarea de acolo. Copilul mi-a fost dus înapoi la Borșa, într-o despărțire plină de jale. Ne-am luat rămas-bun de la doctori și surori, cu mii de mulțumiri. În tren, Vâlceanu, directorul închisorii, căuta să ne convingă că el s-a purtat destul de omenește cu noi. Nu i-am răspuns nimic. Prezentați la închisoarea din Satu-Mare, ne-a luat în primire directorul, doctor în Drept, Burcuș, român din Țara Oașului. Făcea politică cuzistă. Închisoarea era legată ca și cea de la Sighet, printr-un coridor de tribunal. Era o închisoare mult mai mare, ca și tribunalul ce avea o sală mare, cu balcoane, aproape ca o sală de teatru, unde urma să aibă loc procesul. Ne-a condus singur, la etajul I, într-o cameră curată, special amenajată, cu ferestre ce dădeau spre o grădină cu pomi. „Aici o să vă simțiți bine, ne-a spus el. Am pus să fie curată această cameră, cu două paturi bune, așternuturi și învelitori noi. Aveți o masă, două scaune, v-am adus cărți de citit. Camera nu se va încuia niciodată. Sunteți liberi să ieșiți în curte și să vă plimbați prin toată închisoarea. Veți fi vizitați de diferiți români și avocați chiar în camera dumneavoastră. Nu vi se face nici o restricție. Am aranjat să vi se aducă masa de la două restaurante românești, ce s-au oferit, veți avea și vin la masă și tot ce doriți, totul gratuit". Aceasta este camera în care a stat marele nostru român, preotul Lucaci, când a fost închis de unguri. Am amenajat-o intradins pentru dumneavoastră. Vreau să vă simțiți ca acasă.

Ne-am uitat mirați la această bunătate de om. Ce deosebire între Vâlceanu și Brâncuși. Berinde era încântat. Iată fereasta la care preotul Lucaci, asculta cântecul păsărelelor, dar era tratat rău

de unguri. Noi am dat aici peste omul lui Dumnezeu. Primeam masa de la cele două restaurante. Masa îmbelşugată din care împărţeam şi la deţinuţi. După zile de furtună, a venit şi vreme bună. Prima vizită făcută, a fost a lui Gheorghe Vlad, funcţionar CFR. Era originar din Râmnicu-Sărat, avea vârsta mea. Se ridicase prin propriile lui puteri, urma în particular liceul, ultimele clase, şi avea în el ceva sământă legionară. Mi-am exprimat durerea mea după copil, care era acum din nou singur în Borşa. Nu mi-a spus nimic. A plecat la Borşa, şi după două zile, mi-a prezentat băiatul. Burcuş avea şi el copii, mi-a instalat un pătuc confortabil în cameră şi a pus pe un învăţător deţinut, condamnat pentru fals în acte, să facă lecţii cu el, dar îmi era adesea luat de români, cunoştinţe ale lui Vlad. O funcţionară tânără şi foarte frumoasă nu se mai dezlipea de el. Odată copilul m-a luat în braţe şi mi-a spus (era cu această fată frumoasă): „Tăticule, uite, tu stai singur, la părintele Berinde vine şi stă doamna Emilia, dar tu pe cine ai? Am să o fac pe Valeria mică, o bag într-o cutie de păpuşi şi ţi-o aduc să stea cu tine în cameră”. Fata a roşit… Cine ştie ce or fi vorbit afară! O fi aflat de la Vlad că sunt văduv. Şi apoi, ca înfăţişare, nici eu nu eram de aruncat. Se cam uitau femeile şi fetele după mine. Ni se aduceau pachete şi diferite surprize.

Se apropia termenul procesului şi veneau mulţi avocaţi să ne vadă, după cercetarea unui voluminos dosar cu acuzele ce ni se aduceau. Ne asigurau că va fi un proces mare, cu răsunet, că va dura mai multe zile şi că vom fi achitaţi cu unanimitate. Directorul, în marea lui amabilitate, ne-a propus să ne scoată seara, cu trăsura lui, la un restaurant cu muzică. Am renunţat, socotind să nu se expună prea mult, spunându-i că aici ne simţim foarte bine.

Cu o zi înainte de începerea procesului, a sosit o mulţime de avocaţi şi legionari în costume naţionale sau cămaşă verde, din toate colţurile ţării. Au venit în grupuri să ne vadă. Dau numai câteva nume de avocaţi care aveau să ne apere: Corneliu Codreanu, Moţa, Gîrneaţă, Nelu Ionescu, mare avocat de la Iaşi, care avea să facă apărarea de fond, profesorul universitar din Cluj, Cătuneanu, care scotea revista cuzistă „Înfrăţirea”, apoi mulţi avocaţi din localitate şi din ţară. Peste 200 borşeni, ca martori români,

au fost aduşi cu mandat şi cazaţi în internatul unor şcoli. Din partea evreilor erau aproape 100 de martori. Acesta era un semn că procesul va căpăta o mare amploare. Când am fost introduşi în sala de judecată, am avut impresia că suntem la teatru. Încăperea era arhiplină. În faţa tribunalului şi pe coridoare erau înşirate cordoane de ostaşi ai armatei în ţinută de gală şi cu mănuşi albe.

Judecarea procesului a început într-o atmosferă sărbătorească. După citirea actului de acuzare, care cuprindea şi învinuirea că am fi dat foc Borşei, au fost audiaţi acuzaţii. Era şi Dănilă cu noi, judecat în stare de libertate. Procesul a durat 14 zile, la care tot timpul au asistat ziarişti din Bucureşti. Au fost şi câţiva ziarişti străini. Ca să vedeţi cum a decurs procesul, căutaţi colecţia ziarului „Universul” din noiembrie 1930, care a avut o atitudine obiectivă, românească şi a redat dezbaterile din fiecare zi, în timp ce presa din Sărindar ne înjura. După audierea noastră s-a ivit un incident. Avocatul acuzator din partea evreilor scotea un ziar local, „Săt-Mari Ujsag”, în limba ungară, în care ne ponegrea în fiecare număr. Moţa a prezentat în instanţă gazeta din acea zi, în care avocatul evreu insera grave ameninţări la adresa noastră, şi a tradus în româneşte pasajul: „Acestor criminali care au ars Borşa ar trebui să li se zdrobească capul, ca şerpilor care au ieşit la drum”. Completul de judecată, la cererea apărării, a suprimat gazeta pe timpul duratei procesului.

După audierea primului martor, a medicului evreu din Borşa, care a recunoscut că focul de la Borşa s-a întins de la locuinţa lui, din neglijenţa servitoarei, care s-a urcat în pod cu lumânarea aprinsă şi au luat foc unele materii inflamabile. Aşa că acuza cea mai mare că suntem tăciunarii Borşei, a căzut şi nu au existat nici morţi şi nici răniţi. După audierea martorilor nu a rămas procurorului în rechizitoriu decât că am provocat dezordine, am lovit şi am sechestrat evrei, cerând condamnarea pentru aceste fapte. Nu mai stăruiesc asupra procesului. Ar fi să o lungesc prea mult. Au vorbit mulţi avocaţi, cei ai evreilor aruncând cu noroi şi ură în sentimentele româneşti, iar cei ai apărării susţinând românismul. A fost un proces al problemei evreieşti în Ţara Românească, cu caracter antisemit. Ultimul

care a vorbit în apărare a fost Corneliu Codreanu care, ca ripost
la amenințarea din gazetă: „șerpilor care scot capul la drum tre
buie să le fie zdrobit…”, a început cu o poezie a lui Aron Cotruș
din care redau aici ce mi-a rămas din ea, așa cât îmi reamintesc
„Tâlhari miliardari / veniți de-aiurea / cu toane de-mpăra
încoronați / ne smulg pădure după pădure / Cu banii blestemați
Și nu s-a găsit nimeni în acest popor / Ca să lovească crunt î
frunte / cu o muchie de topor / pe acest neam cotropitor!...”

Ni s-a acordat ultimul cuvânt la care am renunțat. Publicu
din sală era cucerit. Domnea o tăcere adâncă. Președintele tr
bunalului, emoționat, lăcrima. În această sală fusese judecat ș
preotul Lucaci. Dar nu aceeași hotărâre avea să dea judecata. S-a
retras pentru deliberare. Nu a durat decât cinci minute. Tu era
lângă mine, Gicule, și alături de Berinde, soția lui. Când a apăru
președintele cu judecătorii, toată sala era în picioare. „Tribunalul î
unanimitate achită pe acuzați” s-a dat sentința. Mulțimea aplaud
și ovaționează: „Trăiască justiția”. Din balcoane se aruncă flori p
noi. Femei și fete din sală ne aduc buchete. Traian Burcuș, direc
torul închisorii, făcuse foile de eliberare și ni le-a înmânat, aducân
du-ne și bagajul nostru mic, așa cum era. Ne-am îmbrățișat pentr
despărțire. Mă gândesc acum ce mare influență a avut, asupr
sufletelor noastre, această manifestare caldă a românismului, s
facă din tine erou, să te poarte pe brațe, să te împodobească c
flori!… Te înfrumusețezi. Mintea nu mai judecă clar situațiile și t
lasă să mergi mai departe pe un drum, pe care mult mai târziu a
să-ți dai seama că ai greșit calea, în urma mijloacelor uzate. Încon
jurați de mulțimea ce ne însoțea manifestând, printre soldaț
încolonați pe trotuare, în uniformă de paradă, am fost conduși pân
la restaurantul hotelului, unde avocații închiriaseră camere. Am
luat masa împreună cu mulți români de aici. N-a lipsit protopopu
ortodox, bătrânul preot Răuț, ce-mi fusese profesor la seminar ș
aici mă vizitase cu multă dragoste la închisoare. Mi-am lua
rămas-bun de la toți cei dragi și am plecat cu tine, Gicule, spr
Borșa. Berinde a mai rămas două zile în Satu-Mare.

Ce bucuroși au fost oamenii când am sosit la ei! Episcopi
trimisese doi preoți, unul pentru parohia Borșa-Joseni, și altu

pentru parohia Tișla, nou-înființată. Dau drumul la unele întâmplări, unele hazlii, altele îngrijorătoare, ce au succedat.

Preotul Miron Codrea Nuțu ce primise, și cu sprijinul meu, parohie la Vișeul de Jos, a venit într-o seară la mine, cu o sticlă de rachie, să-mi spună: „Am vorbit cu Vlădicul și, deși sunt călugăr, mi-a îngăduit să mă căsătoresc. Adică să-mi iau formal ca menajeră, o femeie. Mi-e dragă o fată de aici și vreau s-o pețesc”. Era obiceiul, la cererea în căsătorie, să te duci cu o glajă de rachie. Am mers cu el, ce să fac! După câteva discuții, susținut și de mine, că ia fata ca soție adevărată, numai că nu poate face căsătoria, omul a cedat și chiar de a doua zi fata, o blondă, cu părul mai mult roșu, frumoasă și tânără, de numai 17 ani, și-a urmat viitorul soț. Nuțu o iubea foarte mult și-i spunea „Lupeasca mea”, pentru părul ei roșu. La un an, i-am botezat primul copil. Era mândru și mi-a zis: „Uite că am făcut din ea o doamnă”.

La București au fost două atentate. Gheorghe Beza, macedonean, prieten cu Codreanu, a pus la cale asasinarea ministrului Agriculturii, Anghelescu, pe motiv că ar fi dat o lege de reformă agrară care favoriza pe bulgari și neglija pe macedoneni, pentru colonizarea Dobrogei și mai cu seamă a Cadrilaterului. Beza a pătruns în cabinetul ministrului și a tras câteva focuri de pistol, un glonte rănindu-l la braț. A fost arestat și trimis în judecată.

Constantin Dumitrescu, ce fusese eliberat de la Sighet, a încercat să omoare pe Socor evreul, care conducea presa din Sărindar, pentru atitudinea dușmănoasă împotriva naționalismului acestor ziare. Glonțul s-a oprit pe țeava pistolului cu care a tras, și Socor a scăpat. Iar acesta a fost arestat și trimis în judecată.

La amândoi Corneliu Codreanu le-a luat apărarea ca avocat.

Amândoi atentatorii au fost condamnați la câte 5 ani închisoare. Dumitrescu, fiind minor, a fost trimis la Gherla, unde se făcea reeducarea minorilor. Pentru că le-a luat apărarea, și pentru antecedente, Mihalache, care era atotputernic, a dizolvat Legiunea Arhanghelul Mihail și Garda de Fier, arestând totodată pe capii acestor organizații: Corneliu Codreanu, Moța, Gîrneață, Totu, Corneliu Georgescu, Mille Lefter și alții. I-am vizitat și eu la închisoarea Văcărești. Au fost judecați și achitați.

Preotul nou-venit la Borşa, Petre Mărcuşeanu, avea studii. Prin 1940, l-am întâlnit la Berlin. Urma filozofia, cu bursă. Părea puţin cam trăsnit şi mi-a povestit: „Patriarhul Miron Cristea, era şi regent, mi-a luat muierea, mă! Eram preot la Dragoslavele, unde-şi avea vila, locuinţa de vară. A venit să mă vadă la biserică şi acasă şi a pus ochii pe muierea mea, că era fru moasă. Mi-a spus să o las din când în când să-i facă curat la vilă. Şi am lăsat-o, dar a profitat de ea. A fugit de la mine şi s-a dus cu el la Bucureşti, internând-o în mănăstirea de călugăriţe „Pasărea", de unde o aducea seara la el în palat, îmbrăcată în călugăr, şi dormea cu el. M-am plâns unor politicieni, care au scos o broşură „Patriarhul regent şi femeile", după cele povestite de mine. Broşura a fost imediat retrasă. Pe mine m-a chema la Patriarhie şi patriarhul mi-a dat pe lângă o sumă de bani şi o bursă, să studiez mai departe teologia, la Atena. După doi ani am venit înapoi şi mi-am cerut soţia. Acum iată-mă trimis preo la Borşa. Dar nu am să-l las în pace".

Era în primăvara lui 1931. Într-o duminică, cu biserica plină de credincioşi, mă pomenesc cu Maier că intră în biserică, face nişte cruci mari la iconostas, sărută icoanele şi asistă la slujbă. Lumea se uita la el curioasă. După terminare, mi se adresează: „Domnu' Protopop, eu am de gând să mă fac creştin. Am adus 1 000 de lei pentru biserică". Am chemat pe Vasile Steţcu Călbază să încaseze cu chitanţă suma dăruită. El era prim-epitrop şi casier. Oamenii zâmbeau. Se gândeau probabil la şiretlicurile jidoveşti. Maier a plecat, spunând că va veni şi duminica viitoare, să-mi facă o vizită acasă. A venit cu trăsura, însoţit de fiica lui cea mare, care se deochease în purtări amoroase şi fusese exclusă din comunitate. Majer mi-a spus deschis: Domnu' Protopop, la noi în comunitate s-a discutat despre dumneavoastră şi am primit însărcinarea să vă comunic că evreii sunt dispuşi să vă dea 500 000 lei şi o maşină nouă. Ştiu că aveţi carnet de conducere şi că vă place să aveţi un automobil nou. Şi uite, vă place fata mea? E tânără şi frumoasă! Eu v-o dau de soţie şi plecaţi cu fata, banii şi maşina la Bucureşti, unde vom avea grijă să faceţi negoţ şi să

câştigaţi mult. Sunteţi văduv, aveţi doi copii, fiica mea va îngriji de ei, eu mă fac creştin şi aveţi numai de câştigat. Ce vă trebuie preoţie? Gândiţi-vă! Noi o să mai trecem pe aici". Şi fata-mi făcea ochi dulci. Am spus oamenilor această întâmplare şi au râs să se prăpădească.

În cele ce scriu sunt fapte şi întâmplări ce-mi vin în gând, fără să fac prea multe comentarii, să le găsesc justificare sau să le condamn, căci poate aş greşi.

Într-o dimineaţă, căruţa primăriei cu doi vătăşei şi casierul comunal, evreu, s-au oprit la vecinul meu Grigore Buhău. Plecaseră pentru încasarea dărilor către comună şi cu carul ca să ia lucrurile din casă celor ce nu puteau plăti. Grigore Buhău era cărăuş. Avea un car şi doi cai. Muncea din greu ca să-şi întreţină familia, soţia şi patru copii mici. De data aceasta, plecase numai cu caii în pădure pentru a aduce lemnul la fabrică cu târâşul. Acasă erau numai copiii închişi în cameră. Negăsind pe nimeni, casierul a pus pe vătăşei să ia două roate de la car. Asta însemna că omul nu mai putea întrebuinţa carul. Socotind că este un abuz, ca multe altele pe care acest evreu le făcea, l-am apucat de mână, am făcut uz de forţă şi i-am poruncit să pună roţile la loc. „Voi plăti eu impozitul comunal, dacă el nu va putea. În casă sunt patru copii care rabdă de foame. Acum câteva zile am intrat în această casă cu mama copiilor. Am găsit ferestrele astupate cu perine ca, fiind întuneric, copiii să creadă că este încă noapte şi să nu ceară mâncare. Femeia adusese o legăturică cu cartofi şi a pus să fiarbă pentru copii. Voi nu vă gândiţi la cei săraci. Sunteţi lipsiţi de omenie şi asta mă revoltă". I-am spus acestea şi a plecat.

Altă dată, veneam cu un car din centru, am întâlnit pe un evreu, Maiş, care ducea o vacă de funie, cu viţelul după ea, şi o femeie alerga după el rugându-se şi plângând: „Maiş, lasă-mi vaca! Nu mă lăsa fără lapte la copii! Ţi-oi plăti eu datoria!..." „Ce s-a întâmplat?" am întrebat femeia. „Datorez nişte bani, nu am putut plăti camăta. Nu eram acasă, iar el a venit şi mi-a luat vaca". Am coborât din car, am smuls frânghia din mâna evreului, am dat vaca femeii, spunându-i să se ducă la treburile ei şi la

copii. Era văduvă de război. „Iar tu, Maiș, dacă mai faci aseme nea fapte, o să ai de lucru cu mine. Ai înțeles? Acum du-te!" a zis evreului.

La câtăva vreme, o femeie, și asta tot văduvă, a venit î grabă la mine să-mi comunice că evreul Fried a venit cu judecă torul să-l pună în posesie pe niște pământ al ei, că-i datora cev bani cu camătă, că la proces nu a fost când s-a dat hotărârea nu datorează atât cât face pământul. De ce să i-l ia degeab Cunoșteam pe judecător. Era un român din Bucovina. M-am du la fața locului și am vorbit cu judecătorul. „În numele femeii, fa contestație la punerea în posesie. Mâine mă voi duce la judecă torie să v-o prezint în scris". Judecătoria era la Vișeul de Su Judecătorul mi-a comunicat că, după legea ungară, încă i vigoare și acum eu, ca preot, pot lua în instanță apărare enoriașilor mei. Găsind motive, la prima înfățișare hotărârea fost anulată, urmând ca să se rejudece procesul. După câtev amânări, pentru strângere de dovezi și audiere de martori, cu că evreul încărcase la suma datorată și camăta la camătă de 4 pe săptămână, ceea ce însemna într-un an peste întreitul sume inițiale, femeia a rămas să plătească evreului ceea ce dato împreună cu ce stabilise legea. Câștigând acest proces pri amestecul meu, mi-am atras și mai mult ura evreilor, iar, pe d altă parte, am devenit de acum avocatul românilor din Borșa care treceau la ortodoxism în număr din ce în ce mai mare.

În drumurile ce am făcut, să-mi văd părinții, mi-am adu la Borșa și pe al doilea copil. Socotind că trebuie îngrijiți d cineva, după recomandarea făcută de un prieten am luat, mai p urmă, o fată din Pitești, copistă la tribunal, săracă, cu certific de bună purtare, care a primit cu plăcere să vină cu mine î Maramureș, cu contract de menajeră. O chema Lucreția Panțur Se pricepea la toate și iubea copiii, dar era cam bolnăvicioasă.

Mi-a fost dat să cad a doua oară cu ochii în flacără și s mă ard. În 1931, au loc alegeri generale pentru Camer Deputaților și Senat. Codreanu se înscrisese la Comisia Electora sub numele de „Gruparea politică Corneliu Zelea-Codreanu" alesese ca semn electoral trei linii orizontale întretăiate de lin

verticale și-i zicea grilajul de la fereastra închisorii sau gardul de fier. Mihalache nu avusese în vedere această denumire și dizolvase numai Legiunea și Garda de Fier. Deci gruparea avea drept politic și a candidat în alegeri, dar numai 17 județe în care avea ceva organizat. Am primit din București toate formele și semnele pentru depunerea listei de candidați în județul Maramureș, care erau: 1) Ion Zelea-Codreanu; 2) Andrei Berinde; 3) Ion Dumitrescu și 4) Constantin Dănilă, care a și venit la Borșa pentru campania electorală și a tras la Berinde. Am fost chemat urgent la București pentru a lua unele acte necesare la depunerea listei și manifeste.

Când am revenit, o surpriză neplăcută: Berinde și cu Dănilă nu mai vor să candideze. În lipsa mea, Anderco Cuza, singurul bogătan din Borșa, omul lui Ilie Lazăr, fost deputat național-țărănist și șef pe Maramureș, împreună cu acesta din urmă au atras pe Berinde și pe Dănilă de partea lor, oferindu-le câte 20 000 de lei de fiecare și făgăduind lui Dănilă că la gura Văii Repedea va construi o casă de cultură și o bibliotecă, cu locuință pentru el și familie, pe care să le conducă. Și s-a ținut de cuvânt. În toamnă a fost gata, și Dănilă s-a instalat în ea. Codreanu spunea că legionarii nu sunt proști și nici de vânzare. Dar iată dovada de acum și multe altele de mai târziu.

Eram tare amărât și nu știam ce să mai fac. Am comunicat acest lucru. Toți românii din Borșa erau indignați și îndârjiți. Berinde va rămâne fără credincioși. Aflaseră de această trădare urâtă și compromițătoare. În locul lor am pus pe lista de candidați un țăran din Borșa și un altul din Vișeul de Sus. Profesorul Codreanu a veni în propagandă. La Borșa puțină lume, căci sunt la lucru. S-a ținut o adunare la Vișeul de Sus, unde am fost asaltați de jandarmi, dar au fost intimidați de profesor care purta decorațiile câștigate și meritate în războiul pentru întregirea României. Luptase cu gradul de maior. Alegerile se apropiau. Însoțit de canidatul meu din Vișeu, am colindat câteva sate de pe această vale, apoi am urcat la Poenile de sub Munte. Aveam aici pe învățătorul Cheșa ce fusese mutat din Borșa și am tras la el. Locuia la școală. Nu a trecut mult și-l văd pe Cheșa galben ca

ceara. Evreii aflaseră de sosirea noastră şi au înconjurat şcoal Cu pari în mână voiau să tabere pe noi. Patru jandarmi cu şef de post au venit la fața locului spunându-ne că au venit să n apere şi să ne scoată din comună. Ne-am supus. Vreo 50 de evr ne-au huiduit, au aruncat cu pietre în noi şi ne-au urmărit ca un kilometru, trăgând şi focuri de pistol. În două rânduri ja darmii au îngenuncheat, au tras focuri pe deasupra, somându să se retragă. Ne-au fost de folos. Căci am scăpat dintr-o încăi rare soră cu moartea.

Era sărbătoare şi târg la Vişeu. Am făcut slujbă la cape ce o înfiinţasem aici apoi, cu câțiva oameni, am ieşit în târ împărţind manifeste şi făcând propagandă. Nu mi-am dat sea când o maşină mică s-a oprit şi, ridicat în brațe am fost arunc în ea, apoi a pornit cu mine şi cu un ofițer de jandarmi la Sighe La protestele mele, ofițerul zâmbea, spunând că aşa a prim ordin. Dus la legiunea de jandarmi, am făcut caz de Constituți de libertate, de drepturi, că ei abuzează încălcând legile. A inte venit Urdea, fost deputat liberal din Sighet, şi profesorul Io Modreanu, cuzist. Erau şi ei candidați pe listele lor, căpeteni De la legiunea de jandarmi m-au trimis, tot cu maşina, la Borş şi am fost sechestrat de jandarmi în locuința mea, la şcoala di Poiana. A doua zi, aveau loc alegerile. Peste noapte, am auz zgomote şi ciocănituri. Au instalat cabineele de vot în şcoala d aici. Prin tavanul ce era din lemn au făcut cu burghiele găur deasupra cabinelor, prin care se putea vedea cine votează şi c cine votează. Reuşisem să depun lista candidaților lui Codrean Eram deci în ordine şi în drepturi. Au ales înadins ca loc d votare şcoala unde locuiam eu. Până acum votarea avea loc î centru, la şcoala cu patru posturi. Borşa era centru electoral, s fixase zona de votare şi puseseră cordoane de jandarmi care s nu îngăduie în zonă decât candidații, asistenții şi grupurile d votanți. Oamenii au aflat că sunt sechestrat. Au rupt cordoanel şi au pătruns în sala de alegeri, cerând judecătorului ce prezid alegerile să fiu eliberat. Judecătorul a dat ordin şi am fost adu în sală, unde am găsit pe Urdea, candidatul liberal. Mi-au fos aduşi asistenții şi delegații, la cererea mea, şi lăsați s

desfăşurăm propaganda. Nu au apucat să voteze decât câțiva evrei, ce au scăpat cu fuga. Toți cei care erau prinşi de români au fost bruscați şi aruncați în apa râului, încât au renunțat să mai vină la votare. Evreii aveau candidatul lor, dar aici nu au putut să-l susțină. A râs şi Urdea de toată panorama alegerilor. Era însă sigur însă că Garda nu va obține 2% pe țară din voturi şi că acestea vor fi împărțite de Guvern şi opoziție. Berinde şi Dănilă nu au scos capul din casă de frică. Rezultatul voturilor: circumscripția Borşa a dat 985 voturi pentru Gardă (prima pe țară), care în tot Maramureşul a avut 2 015 voturi. Candidând în județe puține, nu a îndeplinit 2%. Național-țărăniştii nu au căpătat la Borşa decât 7 voturi. Nici slugile lui Anderco Cuza nu au votat cu el. După calcularea voturilor m-am despărțit de Urdea în raporturi de simpatie, făgăindu-mi, când voi avea nevoie de ceva, să apelez la el. Conducea banca liberală din Sighet şi multor borşeni trimişi de mine le-a dat împrumuturi cu dobândă legală.

În vară, s-au făcut două locuri de deputați vacante prin deces. Primul la Neamț şi apoi la Tutova. Codreanu a depus toate eforturile să ocupe aceste locuri. Studenți, studente şi legionari din Iaşi în frunte cu Ion Badea, din Bucureşti cu Stelescu şi din Cluj cu Bănică Dobre au împânzit județul Neamț. Cu cântece şi luând parte la muncă, la coasă şi la strângerea fânului, au reuşit să fie ales Corneliu Codreanu deputat de Neamț. Apoi la Tutova, puterea de propagandă fiind mare, cu cântece şi jocuri, au câştigat bătălia şi a fost declarat ales Ion Zelea-Codreanu. Aşa că legiunea are acum doi reprezentanți în Parlament: tatăl, care mai fusese în parlament ca deputat al L.A.N.C.-ului şi făcuse figură bună, căci era un bun vorbitor, şi fiul, ca în familie. Eu nu am putut lua parte la campania electorală, deşi fusesem insistent rugat.

Gavrilă Ştrifundă, cel care visase să facă dreptate românilor prin haiducie, era primar acum, lucra mână în mână cu evreii şi se înstărise bine în puțină vreme. Se ținea de capul meu. Voia cu tot dinadinsul să părăsesc Borşa. M-a reclamat la Episcopie că trăiesc cu o femeie de moravuri uşoare. Apoi că am cumpărat un clopot mai mare pentru biserică, înşelând pe

oameni. În amândouă cazurile am fost anchetat de un consilier eparhial, trimis de episcop. În amândouă cazurile s-a dovedit că sunt plăsmuiri mincinoase şi trimisul episcopal mi-a adus elogii în faţa oamenilor şi în scris, de felul cinstit în care m-am comportat. Tot primarul Ştrifundă a pus pe învăţătorul Chioralia, titularul catedrei din Poiana, ce se înapoiase din militărie, să mă scoată din locuinţa şcoalei. Aceasta a determinat pe credincioşii mei să termine casa parohială în timp scurt şi m-am mutat în ea. Căuta să-mi facă tot felul de mizerii; până la urmă, sfătuindu-se cu evreii, am fost chemat la primărie. El, cu şeful de post, notarul şi casierul comunal, evreu, au cerut să cădem la o tranzacţie. Ce pretenţii am ca să părăsesc de bunăvoie comuna, căci până la urmă va trebui să plec forţat. Că el îmi vrea numai binele şi că sunt dispuşi să-mi pună la dispoziţie tot ce voi cere. Mă gândeam la Berinde şi, Dănilă, căzuţi acum în dizgraţia populaţiei pentru trădarea lor şi ce aveau să zică despre mine dacă m-aş fi lăsat amăgit şi m-aş fi pretat la o asemenea josnicie mârşavă. Am pretenţia şi acum că nu am fost materialist şi că am rămas curat sufleteşte. Am refuzat categoric propunerilor lor. „Bine” a zis primarul. „Ai să te căieşti amarnic mai târziu”. Pândeau un moment favorabil ca să ceară ministrului de Interne expulzarea mea din Maramureş. Şi ocazia s-a ivit.

Evreul Fried, care avea o fabrică de cherestea în teritoriul parohiei mele, a pus lucrătorii să muncească în ziua de Bobotează, 6 ianuarie 1932, motivând că are o comandă urgentă de îndeplinit şi ameninţând că, de nu vor veni, nu vor primi nimic pentru munca lor de o săptămână. Era o sărbătoare legală. Duminicile nu le ţinea şi am hotărât să-i dau o lecţie. Cu o mână de oameni am mers la fabrică, am dat drumul lucrătorilor şi am închis-o. A doua zi, când evreul mergea cu trăsura la fabrică, l-am luat la mine şi l-am somat să plătească imediat muncitorilor care, chemaţi, veniseră aici. Fried s-a executat dând bonuri de plată. După vreo zece zile, am fost chemat la Sighet. La tribunal, judecătorul de instrucţie mi-a lăsat mandat de arestare şi iată-mă iarăşi la închisoare. După douăzeci de zile, tribunalul a infirmat mandatul de arestare. Eram învinuit de violenţe contra

particularilor şi a rămas să fiu judecat în stare de libertate. Evreii dăduseră alarma, şi primarul, prin Prefectură, a cerut ministrului de Interne să fiu scos din Borşa.

Pe la 22 martie a anului 1932, am fost sculat noaptea din somn, de Pricopaş, un credincios de al meu, care era om de serviciu la Primărie, rugându-mă să merg în grabă să împărtăşesc pe mama lui, care se află pe patul de moarte. M-am îmbrăcat în grabă, sumar, deşi era încă frig afară şi luându-mi cele de trebuinţă, l-am însoţit. La un colţ, am fost înşfăcat de jandarmi şi vârât într-o maşină. Dimineaţa, la legiunea de jandarmi din Sighet, căpitanul Sfetea îmi pune în faţă un ordin telegrafic al ministrului de Interne, semnat de Argetoianu. El era ministru la acest departament sub guvernul Iorga – Argetoianu. Ordinul era clar. Ordonase să fiu ridicat şi trimis sub pază la Bălceşti – Argeş, cu domiciului obligatoriu, urmând să fiu predat postului de jandarmi de acolo sub luare de dovadă. Ca urmare a acestui ordin am fost trimis la Prefectură, unde mi s-a spus că a doua zi îmi va fi adusă familia şi lucrurile sunt în curs de ambalare. Vor fi trimise cu trenul la Râmnicu Vâlcea, gara cea mai apropiată de Bălceşti. Am dat ascultare ordinului, spunând prefectului că mă supun. Nu aveam nici un ban. Colonelul de armată care asistase în 1930 la manifestaţiile din Borşa, aflând de ridicarea mea, a venit să mă vadă. Ţinea la mine. A făcut o colectă printre ofiţeri şi mi-a înmânat o sumă de bani să am de drum. Mi se rupea inima că mă despart de borşenii mei, dar nu aveam ce să fac. Am fost predat postului de jandarmi din Bălceşti. Şef de post era un plutonier-major Beja, un om de treabă. L-am întrebat dacă am voie să ies prin sat. A răspuns că pot merge de acum unde vreau, numai de unde am fost adus, nu.

Părinţii mei s-au bucurat că am venit iarăşi la locul meu. Am comunicat lui Codreanu cele întâmplate. Au făcut caz în Parlament, întrebând ministrului de Interne cum se justifică acest act abuziv, când un preot este ridicat din parohia lui şi trimis cu domiciliu obligatoriu şi fără încuviinţarea organelor superioare bisericeşti. Armand Călinescu, care era subsecretar de stat la Interne, a răspuns că sunt un om periculos siguranţei

statului. Iorga, care în timpul guvernării spunea „Eu nu sunt eu!", juca cum îi cânta Carol al II-lea, care urmărea fărâmițarea partidelor politice și semăna vrajbă între ele. A scris un articol, în ziarul său „Neamul Românesc", cum că evreii din Maramureș sunt cetățeni pașnici și muncesc cot la cot cu românii. A văzut evrei muncind la cultivarea pământului și ciobani la oi, când a vizitat Maramureșul. Or fi făcut poate demonstrativ, că eu, care am stat destul timp ca să văd realitatea, nu am observat că sunt agricultori, iar în stâne erau nu ca ciobani, ci ca să fabrice brânza „Cușer".

Mult mai târziu, în împrejurări grele pentru amândoi, stăteam de vorbă cu Virgil Solomon, de viță boierească și de mai multe ori deputat național-țărănist, care mă contrazicea că era sărăcie în Maramureș. El a cunoscut locurile și oamenii. Era adesea invitat la Ilie Lazăr și la fratele acestuia, care era pretor și a văzut numai oameni înstăriți. „Dumneata, domnule Solomon, nu ai intrat ca mine din casă în casă, ca să vezi ce este acolo. În casa lui Ilie Lazăr sau a fratelui lui, pretorul, nu ai putut afla decât belșug: masa plină de bunătăți și vinuri alese, până la îmbuibare. Să fi mers prin pădure să vezi țapinarii, să intri în casele lor ca să vezi ce mizerie domnește, să te fi urcat pe la stâni să vezi ciobanii slugărind la evrei, să fi observat cum fetele cele mai frumoase erau amăgite de evrei ca servitoare, batjocorite, obligate să-și lepede copiii, apoi alungate... Sătulul nu crede celui flămând. Ca să spui acestea trebuia să mănânci din pâinea lor, nu sătul de bunătăți..."

Când m-am dus la București, studenții legionari m-au primit cu bucurie. Mi-au cerut să le povestesc, la Centrul studențesc, despre cele întâmplate. Erau conduși de Traian Cotigă și mi-au dat adăpost la Căminul Studenților Putneni. Constantin Savin, Sandu Valeriu și Vasile Boștină, cei trei cheflii, m-au invitat la mici petreceri, numindu-mă „Popă Haiduc". Preotul Duminică Ionescu, care-mi fusese protopop când eram preot în Bălcești și mă făcuse președintele Cercului preoțesc, cu gradul de praistos, având în subordine 14 parohii, șipărintele Edineț de la biserica „Sf. Anton" m-au îmbrățișat cu dragoste și m-au ajutat bănește. O duceam cam greu fără salariu. Ziarul „Calendarul" al profesorului Nichifor Crainic, la care scria ca redactor și profesorul Dragoș Protopopescu, îmbrățișase cauza legionarismului, făcând o vie propagandă. Corneliu Codreanu, referindu-se la situația mea, a spus: „Dumitale, părinte, ți se va face dreptate numai atunci când va învinge Garda de Fier".

După o lună de lipsă din parohie, Episcopia Clujului, așa cum prevedea legea de organizare și administrare a Bisericii ortodoxe, m-a considerat demisionat și mi-a eliberat Cartea Canonică, cu care puteam ocupa o parohie în oricare altă parte. Borșenii mei, scârbiți de cele întâmplate, au prins în cuie ușile bisericii și au anunțat Episcopia că nu mai primesc nici un preot. Trecuse aproape un an, când episcopul m-a chemat să-mi încasez niște restanțe, rugându-mă să scriu la Borșa și să rog oamenii să primească pe preotul ce le va trimite. Am compus o scrisoare frumoasă diacului Simion, rugându-l să deschidă biserica, să cheme credincioșii și să le-o citească. Făceam apel la sufletul lor, arătându-le că oricare preot va veni va fi la fel ca și mine. El va fi doctorul sufletesc al lor și-i va călăuzi pe căile Domnului. Le făgăduiam că va veni o vreme când mă voi putea duce pe la ei ca să-i văd. Au deschis biserica și au primit pe preot. Numărul parohiilor ortodoxe, până la plecarea mea, se dublase.

În vara anului acesta, au avut loc noi alegeri parlamentare. Guvernele nu prea stau mult la putere. Tactica lui Carol al II-lea: „Divide et impera". Codreanu a candidat de data aceasta în 32 județe. Se mai formaseră organizații. M-a pus să candidez cap de listă în Maramureș, al doilea Iancu Caranicia, macedonean, care a făcut o echipă de macedoneni pentru propagandă, între care era și Sterie Ciumetti și un frate de-al lui Gh. Beza, student la Drept. Am calculat cu ei ca să intrăm în Borșa peste Prislop și cât mai ferit posibil, ca să nu fim împiedicați. Armand Călinescu dăduse ordin să fiu prins și arestat dacă voi pătrunde pe teritoriul maramureșan. Pe vârful Prislopului am fost întâmpinați de o patrulă de jandarmi. Ne-am luptat cu ei până la Borșa. Caranica a reușit cu macedonenii lui să se refugieze într-o casă. Pe mine m-au prins și m-au dus la post. Înființaseră un post nou de jandarmi în Poiana. De aici, un locotenent de jandarmi

m-a transportat imediat cu maşina la Iacobeni, spunându-mi să mă înapoiez la Bucureşti şi să nu mai încerc a veni înapoi, căci au ordin precis să nu mă lase, fiind expulzat definitiv din acest teritoriu. Nu aveam cui să-i spun că eu sunt în toate drepturile legale. Sosit în Bucureşti, am mers cu Dragoş Protopopescu la Ministerul de Interne. Ne-a primit Armand Călinescu, care s-a arătat oarecum mirat când am relatat cele petrecute, spunându-mi să merg înapoi pentru exercitarea drepturilor mele. Am cerut o adeverinţă că sunt liber de a mă prezenta în propagandă, la care mi-a răspuns că nu este nevoie, să merg fără grijă şi că va telefona prefectului să nu se mai repete cazul.

Încredinţat că oamenii aceştia, pe lângă putere, au şi respectul cuvântului dat, am plecat din nou. De data aceasta prin Oradea, Satu-Mare, Sighet, cu trenul şi însoţit până la Cluj de un avocat ce candida pe listele lui Codreanu în acest judeţ şi mai departe, la Oradea, de Petringenaru Moţu. Doi escroci, vânători de situaţii, pe care Codreanu i-a lăsat să candideze neavând pe cine pune, care făgăduiseră sprijin bănesc organizaţiei şi mie ca să merg în Maramureş. Am stat două zile la Oradea cu Petringenaru într-un hotel. Nu m-a ajutat cu nimic, decât bani de tren. Sosit în Sighet, eram aşteptat la gară, m-a înhăţat poliţia. Şeful poliţiei, care părea un om de treabă, m-a cazat într-o cameră ca să întrebe la Interne ce să facă cu mine, eu relatându-i că am fost în audienţă la Armand Călinescu.

Echipa de propagandă sosise în Sighet ca să depună lista. Poliţaiul i-a lăsat să mă vadă. Mare mi-a fost mirarea când fratele lui Beza a venit la mine ca să-mi ceară bani. Întrebându-l pentru ce-i trebuie, mi-a răspuns fără nici o ruşine că simte lipsa de femei şi vrea să se ducă la casa de toleranţă. Am chemat pe Ionel Nacu, cerându-i să facă observaţii lui Beza pentru neruşinarea şi neobrăzarea lui. Nacu era un băiat moral şi l-am tras la răspundere cum de au primit în mişcarea legionară asemenea elemente care ne fac de râs. Macedonenii erau organizaţi între ei, grupul macedonean al studenţilor legionari.

După două zile, poliţaiul îmi comunică faptul că a vorbit la Interne şi, cu toată părerea de rău, nu pot rămâne pentru

propagandă. M-a dus cu maşina până la Baia Mare unde, dându-mi o foaie de drum pe căile ferate, m-a urcat în tren urându-mi călătorie plăcută. Din nou la Călinescu. Acesta m-a trimis să stau de vorbă cu Cristescu Eugen, şeful siguranţei statului, care m-a primit mai mult ca să mă cunoască.

Pentru a-mi clarifica situaţia în preoţie, am găsit de cuviinţă să cer să fiu primit în audienţă de Patriarh. Cine altul ar fi putut să aducă mângâiere în sufletul celor amărâţi decât numai Patriarhul, părintele sufletesc al celor obidiţi şi mai cu seamă al preoţilor pe care îi numea fiii lui întru Domnul. Am mers deci la Patriarhie şi mi-am dat numele cu gândul să pot spune necazurile mele părintelui meu întru cele duhovniceşti, dar după o aşteptare de o oră în anticameră a venit Consilierul Eparhial prin care cerusem audienţa, comunicându-mi că Patriahul nu poate să stea de vorbă cu mine. Mi-am zis: „Halal de asemenea părinte!" şi am plecat amărât. Discutând cu Codreanu acest caz, nu se aştepta să fiu refuzat şi mi-a spus să nu fiu îngrijorat, căci se va rezolva într-un fel poziţia mea. Până atunci m-a rugat să mă duc în Câmpu-Lungul Bucovinei pentru propagandă electorală, unde el candida cap de listă. Mai candida şi la Neamţ. În Bucovina, întâlnind pe Erhan, mi-a dat manifeste şi doi însoţitori cu care am colindat pe Valea Moldoviţei. Bunăvoinţa oamenilor şi frumuseţea locurilor mi-au mai alungat gândurile urâte. Stam de vorbă cu ei şi cu femeile şi mă primeau ca pe un oaspete scump, tratându-mă cu tot ce aveau mai bun, cu afinată şi vin din afine pregătite de ei, veselindu-ne cu toţii la un pahar de băutură. Într-o seară, am intrat într-un sat, i-am uitat numele, unde am întâlnit la primărie pe preotul satului. Era cam abătut şi se plângea primarului de ceva. „Părinte, i-am spus, aş putea fi găzduit de frăţia ta în seara aceasta?" Mi-am spus numele şi scopul pentru care mă găseam pe aceste meleaguri. S-a uitat la mine. A stat puţin pe gânduri, apoi, apucându-mă de braţ: „Bine, frate! Vei fi oaspetele meu, mai ales că mă aflu într-un mare necaz şi având-te cu mine poate mi se va mai alina durerea ce mi-a pătruns în inimă ca un cuţit". Preotul avea cam 35 de ani. Un bărbat plăcut, înalt şi suplu. Părea un om de treabă. Pe drum

mi-a povestit: „Te simţi mai uşurat când mai împărtăşeşti cuiva durerile ce te copleşesc. Uite, frate, sunt căsătorit de aproape 10 ani cu o femeie frumoasă la care am ţinut şi ţin ca la ochii din cap. De câtăva vreme, am simţit că mă înşală. Azi dimineaţă i-am spus că plec cu treburi la Protoierie în Câmpu-Lung, cu gândul să mă întorc din drum că poate o voi prinde cu amantul ei, şi nu m-am înşelat. Când am intrat pe nesimţite pe uşa din dosul casei, am găsit-o în dormitor cu un cioban, flăcău tânăr şi frumos, bată-l focul! Mi-a venit ameţeală să pic jos. Ei nici nu s-au sinchisit. Femeia s-a uitat la mine şi a zâmbit. „Am prins drag de el, ce să fac?" mi-a zis, iar el, fără nici o teamă, a scos cavalul de la brâu şi a început să doinească. Îmi venea să înnebunesc. Să fac scandal nu era bine. Mă făceam de râsul vecinilor. Am tăcut, am luat cheia şi am încuiat toate uşile de la casă ca să îi am acolo, apoi am alergat la primărie să spun primarului care este rudă apropiată a soţiei mele. Ai să-i vezi când vei veni acasă". Într-adevăr, cei doi îndrăgostiţi stăteau pe pat, unul lângă altul, ea sorbindu-l din ochi şi el doinind din caval nişte melodii fermecătoare. Era frumoasă femeia, şi feciorul încântător, ca în basme. Mi-am dat seama imediat ce dragoste îi leagă. Nu era o glumă. Preotul avea să-i încuie iară în dormitor. „Nu-i mai încuia, părinte dragă, lasă-i aşa!" şi am trecut în sufragerie. A adus de-ale mâncării, ceva rece, şi băutură. Ne-am aşezat la masă. Îl munceau gândurile şi nu ştia ce să facă. Mi-am dat părerea şi cu cuvinte liniştitoare am căutat să-i alung durerea. „Dacă se iubesc mult, aşa după câte am observat eu, este cazul să te înarmezi cu răbdare. Vei avea de suferit, dar după un timp te vei linişti. În loc de a da naştere la certuri şi scandaluri, socotind că viaţa lângă femeia ce ai iubit-o va fi un chin în viitor, renunţă la ea. Dă-le libertatea să se ducă unde vor vrea. Iubirea tot de la Dumnezeu este lăsată, iar cel ce rabdă până la sfârşit se va mântui. Obişnuieşte-te încă de acum cu singurătatea. Vei aduce în casă o soră sau vreo rudă mai de aproape să ţină gospodăria. Poate îi va fi dat ei mai târziu să sufere şi să se căiască amarnic de ceea ce a făcut de se va întâmpla să se întoarcă acasă – *Să iertăm de şaptezeci de ori câte şapte*".

Părintele, gazda mea, i-a chemat în sufragerie, spunând soţiei: „Ia-ţi lucrurile trebuitoare şi plecaţi în plata Domnului, să nu mai aud de voi!" Femeia şi-a strâns ceva din îmbrăcăminte, şi cei doi îndrăgostiţi au părăsit în miez de noapte casa, urcând colinele spre munte. Ne-am despărţit a doua zi, lăsându-l cu jalea în suflet, încurajându-l că este mai bine aşa cum a procedat.

Alegerile s-au terminat. Am asistat cu Codreanu la votarea din oraşul Câmpu-Lung, până s-a dat noaptea târziu rezultatul general al alegerilor. Legiunea întrunise procentul de 2% pe ţară şi i-au fost atribuite 5 mandate de deputaţi. Codreanu şi-a deschis drum politic. A fost ales în ambele judeţe, Câmpu-Lung şi Neamţ. Cei 5 deputaţi erau: Corneliu Codreanu – Câmpu-Lung, Bucovina; Nuţu Eşanu – judeţul Neamţ; Ion Zelea-Codreanu – Tutova; colonelul Naculce – Suceava. Acesta candidase pe listele Gărzii, dar s-a declarat apoi liber, după ce a fost ales şi Mihail Stelescu, deputat de Covrului, cel mai tânăr, abia împlinise 25 de ani şi era încă student în ultimul an la Facultatea de Litere. Urma să se întrunească Parlamentul, să se facă validările şi să aibă loc prima sesiune legislativă, aşa că am găsit de cuviinţă, să mai stau pe lângă părinţi şi copii, mai cu seamă că femeia cu care trăiam acum era suferindă – tuberculoză intestinală, după cum am mai spus şi a trebuit să o internez într-un sanatoriu. Nu erau pe atunci medicamentele de azi. Boala a măcinat-o repede. În ultimele zile mi-a fost adusă acasă. În septembrie a încetat din viaţă, creându-mi o nouă suferinţă pe deasupra celor ce am avut de îndurat.

Începutul unui alt capitol din viața mea

Mă frământau gândurile. Ce voi avea de făcu fără nici un venit? Apoi părăsirea Maramu reșului, a oamenilor ce trăiau în sărăcie, cu toate că în pământu acestui ținut zăceau multe bogății, care ar fi adus multă îndulcir în viața locuitorilor. Munții cu păduri seculare, defrișate de străini minele de pe muntele Pietrosul, minereurile de la Baia-Borșa apele minerale, munții de marmură și câte altele, despre car scrisesem celor în drept la București să se facă cercetări și foraje pentru descoperirea lor, dând astfel de lucru multora, pentru a-ș câștiga pâinea cea de toate zilele. Dar strigătul meu răsunase în pustiu. Erau interese străine, ce țineau ascunse aceste comori.

Codreanu închiriase la București etajul III al unui bloc pe strada Izvor, colț cu Simonide. Până atunci locuise într-o mo destă cameră mobilată. Acum avea cinci camere, un hol mare ș toate dependințele necesare și nu locuia decât cu tatăl lui.

În programul lui politic, încă nedefinit, se prevedea că în statul român, sub guvernarea legionară, deputații vor prim salarii sau diurne. Ei s-au bucurat de onoarea de a fi aleșii nați unii. Li se va atribui dreptul de călătorii gratuite pe C.F.R. cazare și masă în timpul sesiunilor legislative, la întrunire Parlamentului. Având în vedere aceste principii, pretindea acum deputaților Gărzii să locuiască împreună, unde vor lua și masa oprind din încasări numai câte 5 000 lei pentru cheltuieli perso nale. Dar acestui principiu stabilit de el, care în caz de guvernar aducea economii Țării, iar acum câte 20 000 lei de fiecare urma să fie încasați de organizație, pentru crearea fondului de propa gandă. (Un deputat avea un venit de aproape 30 000 lei lunar) Stelescu și Nuțu Eșanu nu au dat ascultare. Eșanu dădea cev

bani mișcării legionare. Era fecior de bani gata. Tatăl lui, mare industriaș în Neamț, nu era bucuros de reputația fiului. Dar nici el și nici Stelescu, care de la început a refuzat să dea bani pentru organizație, nu au acceptat să locuiască împreună. Nu le era plăcut să fie puși sub control. Stelescu motiva că are de suportat și așa multe cheltuieli, fiind însărcinat cu organizarea Capitalei. El era de altfel cel mai energic și mai priceput. În Parlament făcea figură frumoasă. Se ridica cu îndrăzneală la interpelări și ținea discursuri frumoase. Fiind și tânăr, cu înfățișare plăcută, era simpatizat de mulți deputați.

Discutând cu Corneliu Codreanu, acesta mi-a făcut propunerea: „Părinte, părerea și rugămintea mea este de a rămâne aici cu noi. Eu sunt peste cap de ocupat și asaltat de o mulțime de corespondență. Nu am pe nimeni să mă ajute. Vei avea aici casă și masă. Vom duce viața împreună. Iar pentru copiii și părinții dumitale îți vom da lunar câte 2 000 de lei, deocamdată. M-am gândit și la calitatea în care vei fi la noi. Locuința aceasta o socotim Sediul Central al Legiunii și te numesc secretar Central al Organizației. Numele de secretar general al partidelor politice nu-l vom întrebuința.” Am primit propunerea și iată-mă pe un nou făgaș, pe un nou drum în viața mea și, pentru ca legătura cu preoția să se mai mențină, Codreanu a adăugat că voi fi în același timp socotit și preot al Legiunii. M-am instalat, cu puținele lucruri ce mi l-am adus, într-o cameră mai mică, în dreapta antreului, ce era separată de locuința lor; o canapea, cu birou și două scaune. Pe birou, un vraf de scrisori nedesfăcute încă. Mi-a dat instrucțiuni: „La baza organizației stă «cuibul», alcătuit din șapte până la 13 membri, cu șeful cuibului. Educația se făcea în cuib. Celor ce cereau să se înscrie în Gardă le trebuia explicat că lupta era grea, vor avea de suferit persecuții, închisori, bătăi, schingiuiri și ca să fie gata a îndura totul chiar și cu sacrificiul vieții, până la victoria finală. Legionarul trebuie să fie viteaz, sincer, disciplinat, credincios al bisericii și să ducă o viață morală. Celor ce se vor angaja în această luptă li se recomandă să nu se căsătorească, pentru a nu mai avea grija familiei, să nu mintă, să nu trădeze și să păstreze secretul. În împrejurări grele,

el își asumă toată răspunderea. Pe baza acestora și a altor indicați date, aveam să răspund la toate scrisorile ce se aflau pe birou și l cele ce voi primi în viitor, arătându-le, în cazuri excepționale, lu Codreanu și cerând lămuriri asupra răspunsului ce va trebui să-l dau

Mă dusesem să asist în Parlament la expunerea proiectulu de program, ca răspuns la mesaj. Codreanu a avut trac. A citi repede și nu a făcut impresie bună. Când a cerut introducerea pedepsei cu moartea pentru defraudatori și pentru cei ce fură avu tul statului, a fost întrerupt de profesorul de teologie Ispir „Domnule Codreanu, dumitale care te socotești creștin î răspund eu ca profesor de teologie că pedeapsa cu moartea est anticreștină”, la care Codreanu a dat un răspuns prompt: „Când este vorba să aleg între moartea poporului român prin pofta d jefuire a profitorilor, prefer pe a acestora din urmă”. Se ved treaba, mi-am zis, că dacă este ațâțat, știe să răspundă. Dac Corneliu Codreanu nu a făcut față ca deputat în Parlament, er însă un bun organizator. A știut să se facă iubit de tineret până l adorare și a organizat militărește, cu uniforme, marșuri, exerciții cântece, tragere la țintă, pe legionari gata de luptă și sacrifici oricând. Studenții legionarii erau organizați și educați de Traian Cotigă. Capitala, de care se ocupa Stelescu, era împărțită pe sec toare: Sectorul de Negru era condus de Aurel Serafim, studen politehnist; Sectorul de Galben, la început, de Barbu; Sectorul d Albastru, de Doru Belimace, macedoneanul student la Litere, ș Sectorul de Verde, condus de Niculae Constantinescu, absolven al Academiei Comerciale. Aceștia organizau în sectorul respec tiv tineretul, mai cu seamă ucenici, muncitori și oameni de toat categoriile. Educația și exercițiile se făceau în ședințele de cui săptămânal, iar o dată pe lună toate cuiburile, cu șeful de secto Frățiile de cruce (elevii de școală) nu luaseră ființă încă. Cetățui de fete (organizație femeiască) era condusă de Nicoleta Nico lescu, studentă, care avea sub observația ei și femeile. Asupr fetelor avea pretenții mari de moralitate. Dorea ca toate să rămân fecioare și pline de vitejie, căutând să învețe și milităria.

Am ținut să dau aceste nume și lămuriri pentru că î decursul povestirii mele le vom întâlni adesea. Nu pot trece c

vederea a mai adăuga că în Bucovina activa Nicolae Totu, la Iași Ion Banea și Victor Silaghi, iar la Cluj Bănică Dobre, care era înalt de 1.97 m și purta barbă. Era student la Academia Comercială. Printre cei ce s-au atașat imediat de mine, în afară de cei pomeniți, erau: Sandu Valeriu, Take Savin, Boștină Vasile, Ovidiu Constantinescu, mai târziu și alții, care îmi spuneau „Popă Haiduc” și mă invitau adesea la câte un chef. (Ei îi spuneau „examen”, o să vedeți voi de ce).

A trebuit să mă acomodez și cu acest fel de viață. Eram încă tânăr și tentațiile se adăugau. În 1932, au avut loc două manifestări organizate de Stelescu și aprobate de șef, de „Căpitanul” cum îi spuneau legionarii. Nume dat de Nicolae Totu, referindu-se la Căpitanii de haiduci și deprins acum de toți legionarii. Salutul era de „Trăiască Căpitanul”, cu mâna dreaptă întinsă în sus (salut roman) și raportul se da tot în acest fel.

Au fost adunați toți legionarii, în uniformă, la Băneasa. De acolo, sub comanda lui Stelescu, încolonați militărește și distanțați, ca să pară un număr mai mare, am pornit-o în marș cântând pe Șoseaua Kiseleff și pe Calea Victoriei. Eu eram așezat în fruntea coloanei și am defilat prin fața palatului regal, manifestând. Se strânsese lumea ca la bâlci și se uitau la noi ca la urs. Cine-s aceștia? se întrebau oamenii, la care li se răspundea cu cântecele ce pomeneau de Legiune, de Gardă, de Căpitan și începeau să ne privească cu simpatie. După aceasta am fost invitat seara de Stelescu la restaurantul „Berbec”, în colțul din fața Liceului „Lazăr”. Restaurantul era proprietatea lui Dumitru Badea, un om pornit de mic copil sărac din satul meu natal, Corbi, din Argeș. Vânzător cu cobilița, picolo și chelner pe la Constanța, căsătorit cu o fată din Transilvania, ce era servitoare, întâi oberchelner, în acest restaurant, iar acum proprietar. Restaurantul era la parter, avea o grădiniță, iar la etaj locuința familiei Badea. Avea și doi copii. Era mai mult local de noapte și cânta o orchestră de balalaici și cântărețe rusoaice, venite de peste graniță, imediat după primul război mondial. Numai eu cu Stelescu, masa bogată cu băutură, ne-am distrat până aproape de ziuă, când o rusoaică, drăguță, ce cântase în cor, s-a așezat la

masa noastră, sărutându-l cu patimă pe Stelescu. „Este drăguță
mea, mi-a explicat el. E de familie nobilă și a fugit din Rusia de
frica bolșevismului. O iubesc și țin la ea, căci e plină de farmec".

După încă vreo oră, a plecat cu ea, iar eu m-am dus la
Centru. Dimineața, i-am povestit lui Codreanu cum am petrecu
și nu mi-a făcut nici un reproș.

Prin decembrie, înainte de sărbătorile Crăciunului, to
Stelescu, de data asta cu Cotigă, cu organizațiile de studenți ș
din inițiativa Șefului, au pus la cale depunerea unei cruci la mor
mântul eroului necunoscut, care nu avea cruce (o lucrătur
iudeo-masonică, se spunea). Justificarea că eroul necunoscut nu
poate să fie decât român și creștin. Crucea fusese făcută, la car
au contribuit studenții cu bani strânși de ei, și depusă în biseric
„Sf. Anton" din Piața cu Flori, care servea și de biserică a stu
denților. În ziua hotărâtă am făcut slujbă de sfințire a Crucii
Preotul Edineți, parohul bisericii, preotul Duminică Ionescu ș
cu mine. Îmi adusesem și veșmintele bisericești ale mele. Dup
terminarea seviciului, crucea purtată pe brațe de un grup de stu
denți legionari comandați de Cotigă Traian, în fruntea noastră, a
preoților înveșmântați și urmați de o mulțime de studenți, cu
cântece religioase, am purces să depunem crucea la acest mormân
ce se afla în Parcul Carol, în fața Muzeului Militar. Căzuse
zăpadă multă și era ger. Când am ajuns la porțile parcului, acestea
erau ferecate cu lanțuri și lacăte grele. Ministerul de Interne
dăduse ordin să fie împiedicată această manifestare, și Pre
fectura Poliției Capitalei luase măsuri. Stelescu, plin de curaj, s-a
urcat pe roți, ținând un cuvânt de îmbărbătare. Cu drugi de fier
lanțurile au fost rupte, și lacătele sfărâmate. Am pătruns în parc
cu tot convoiul după noi, dar nu am putut înainta prea mult că
am fost atacați de poliție și armată cu focuri de armă trase dea
supra și cu bombe lacrimogene și asfixiante, iar polițiștii au
început să lovească cu bastoanele de cauciuc. Am căzut în
neștire cu capul în zăpadă, peste părintele Duminică. Atacul fusese
făcut în masă. A căzut și Stelescu și mulți, mulți alții. În mar
parte manifestanții au fugit. Când ne-am venit în fire, am fos
somați să plecăm înapoi. Ne-am așezat în oarecare ordine și cu

crucea am luat-o pe străzi, demonstrând până în fața ziarului „Universul", unde Stelescu a relatat ziariștilor cele întâmplate, apoi uzi și plini de zăpadă, căci se așternuse pe o ninsoare cu fulgi mari, am dus crucea iarăși în biserică. Au scris ziarele „Universul" și „Calendarul", atacând măsurile luate de Guvern. S-au făcut interpelări cu discuții aprinse în Parlament. S-a scris și tipărit o broșură „Lupta de la mormântul fără cruce", care a fost difuzată în toată țara. Aceasta a dat un prilej bun de propagandă Gărzii de Fier, atingându-și scopul. „Preoți în veșminte, în timpul exercitării îndatoririlor religioase, maltratați și loviți cu bastoane de cauciuc de către polițiști! Ce are de zis Patriarhul?" Dar capul bisericii, Patriarhul, nu a avut nimic de spus.

Se perindau pe la sediul central o mulțime de figuri, unii vânători de situații, alții de bună- credință. Erau ușor de recunoscut. Tineri ingineri, licențiați în drept, filozofie, teologie, litere și alte studii activau în Gardă. Aceștia formau elita legionară și veneau adesea să se sfătuiască cu Codreanu. Profesorul Ion Copuzeanu ne era de mare folos. Avea o tipografie la care se tipăreau manifeste și broșuri. Trei macedoneni – Constantin Papanace, Iancu Caranica și Sterie Ciumetti – se spunea că-l îndrumă pe Codreanu în diferite probleme și mă gândeam atunci de ce Ion Moța, care avea o cultură superioară tuturor și era căsătorit cu sora lui Codreanu, nu a candidat pentru un loc de deputat, că ar fi făcut cea mai bună figură în Parlament. Oare nu a socotit Codreanu că prin inteligența lui l-ar fi adumbrit, era gelos ca să nu i se ocupe locul? Moța venea rar pe la sediu și nu sta mult la discuție. Nici măcar să fi fost vreodată invitat la masă. Era ținut cam la distanță. Mai acceptat și stimat era tatăl, preotul Moța, luptător pentru românism din vremea ungurilor. Scotea foaia „Libertatea" care ne-a susținut mult și cu evenimentele din Maramureș.

Duceam o viață modestă și morală. Eram socotit ca un membru al familiei. Luam parte la discuții, mai cu seamă seara. Codreanu își exprima punctul de vedere în diferite probleme ce urmau să fie rezolvate de statul legionar. Marea industrie, marele comerț și băncile de stat. În ce privește țărănimea și agricultura,

el opina pentru proprietate mijlocie, exproprierea marilor moşier
şi împroprietărirea ţăranilor.

Între scrisorile ce primeam prin poştă mi-a venit şi
anonimă. Cu greu m-am hotărât să o arăt şefului. Era plină d
injurii şi de epitete. „Bine, mă, porcilor, mitocani ce sunteţi, d
nasul vostru este apartamentul ce aţi închiriat? Nu vă vedeţi lun
gul nasului, lingăi şi lepădături ce sunteţi! Aţi ajuns mar
nemernicilor, ca să vă lăfăiţi în palate!" şi multe de felul acesta
pe două pagini, continua scrisoarea. Când i-am dat-o, a citit-o d
două ori şi a vârât-o în buzunar. A doua zi, a venit la mine: „N
înjură ăsta, care o fi, în scrisoarea anonimă, dar ştii că are
dreptate. De ce să stăm într-un apartament mare pentru care plă
tim 80 000 lei. De mâine, părinte, să căutăm altă casă mai modest
şi cu o chirie pe jumătate. Dumneata vei merge într-o parte, şi e
în alta. Să controlăm şi anunţurile din ziare." După câteva zi
de colindări prin tot Bucureştiul am găsit în strada Aurel Vlaicu
aproape de Ştefan cel Mare, o locuinţă convenabilă: hol, patr
camere, bucătărie, baie şi o cameră în pod pentru servitoare, c
o chirie de 40 000 lei şi ne-am mutat acolo în ziua de S
Dumitru (26 octombrie).

Printr-o circulară erau anunţaţi legionarii că se înfiinţeaz
primul grad legionar. S-au strâns şi s-au încolonat milităreşte p
trotuarul din faţa casei. Împreună cu Căpitanul, am ieşit. Stelesc
a dat raportul, după care şeful a dat citire ordinului de gradaţ
„Pentru merite excepţionale în luptele purtate până acum, s
ridică la gradul de *comandant legionar* şapte dintre vechii lup
tători, cărora le acord şi decoraţia *Crucea albă*. Semnul distinc
tiv va fi un V mare cu o stea sub el, brodat cu aur în parte
inimii, pe cămaşa verde. Numele acestora este: Ion Banea, Ni
Totu şi Victor Silaghi din Iaşi, Mihail Stelescu, Ion Belgea
Andrei Ionescu şi preot Dumitrescu, din Bucureşti. Acesto
camarazi le datoraţi supunere şi ascultare. „Totodată, îi decore
cu cea mai mare distincţie, Crucea albă." (Mai era o decoraţie
crucea verde, ce se da şefilor comitetului de 1 000. Aceştia era
cei ce ajutau materialiceşte organizaţia). Ne-a prins pe piep
decoraţia, după care au urmat felicitările şi cântece legionare.

În seara aceasta, Stelescu ne-a invitat la restaurantul Dorobanţi, pe mine şi pe Silaghi. O masă cu chef până târziu, când Stelescu a început să cânte: „Noi suntem cei trei veseli muşchetari / De ne priviţi noi suntem tari / Orişicând vrei / Să-nchinăm o cupă-n cinstea dragostei / Noi legionarii / Drepţi ca stejarii / Viaţa-i scumpă, s-o petrecem, dragii mei / Tot cu vin, cu cântec şi femei / Cupa sus, legionari / Pentru vin cu cântec şi femei!" Apoi alt cântec: „Hai la atac, legionare voios / În frunte e Căpitanul / La al său strigăt de-atac victorios / Să se-narmeze tot neamul..." care se încheia: „Răsplata luptei la unii va fi / Iar trădătorului, moarte". Erau cântece făcute de el şi nu bănuia că ultimul sfârşea cu ceea ce avea să i se întâmple. Consumatorii de la mese s-au scandalizat şi au cerut să se înceteze cu aceste cântece şi manifestări. Unul a venit să-l apostrofeze pe Stelescu. Acesta s-a sculat în picioare. A cerut numele respectivului, spunându-i: „Te provoc la duel. Eu sunt deputatul Gărzii de Fier, Stelescu, şi nu permit nimănui să mă deranjeze". Scandalul s-a potolit şi răzvrătiţii domni, văzându-l furios, şi-au văzut mai departe de consum.

Mă împrietenisem cu mulţi. Aveam mare consideraţie şi-i respectam pe unii pentru inteligenţa lor şi purtarea în societate, ca Belgea care era asistent universitar, Andrei Ionescu finul lui Codreanu, familist şi secretar în Camera Deputaţilor. Nu pot uita pe Constantin Onu. Era din Tg. Frumos, bine cunoscut de codreni şi student în ultimul an la Drept. Un tânăr aşezat şi cu cap. Îl cunoscusem la Văcăreşti când am făcut o vizită lui Codreanu în închisoare. Adesea, venea la centru şi dormea cu mine. Îmi făcea plăcere să stau şi să discut cu acest tânăr cult şi plin de idealuri. Dar mai aveam şi pe alţii, pentru distracţii, Ion Mareş şi inginerul Mareş. Primul candidase pe listele de deputaţi la Olt. Al doilea, presupusul inginer, candidase în judeţul Roman. Ion Mareş scrisese o broşură şi o tipărise, „Ecaterina Teodoroiu", pe care am apreciat-o, şi era arhivar la Ministerul Contrucţiilor Publice, având şi secţia casărilor. Nu făcea nimic. Dormea aproape toată ziua în biroul lui, căci era singur, iar seara se ţinea de chefuri şi spunea o mulţime de minciuni. Stăruia la centru să i se dea o echipă de legionari cu care să dezgroape comorile lui

Decebal, căci el ştia precis unde sunt. L-am botezat Mareş-minciună. Celălalt, ce se recomandase inginer, era un escroc, vânător de situaţii, dar simpatic. Câştigase la loterie 100 000 lei. Norocul prostului. Codreanu mă îndemnase să-l conving ca să dea şi Legiunii din aceşti bani. Cu aceşti doi Mareş, ce se împrietenisera, am petrecut o noapte la un mare restaurant de noapte cu artişti renumiţi (un varieteu). A plătit consumaţia şi a dat pentru organizaţie 5 000 lei, cam puţin. Pe acesta l-am numit Mareş, escrocul. Nu aveau studii şi nu se supărau de felul cum îi botezasem.

Legionarismul se întidea în judeţe. Echipe plecau în propagandă, cu broşuri, manifeste şi circulare mai cu seamă. Răspunsul la mesaj, în broşură, era difuzat şi avea priză în masă, chefurile şi prostiile tinerilor se ţineau însă în lanţ. Dacă-l puneam în cunoştinţă de cele ce se petreceau, Şeful, puţin îngrijorat, îmi spunea: „Ce să facem, părinte. Sunt tineri, am fost şi noi ca ei. Am dat circulare, am dat pedepse şi nu se îndreaptă. Îşi neglijează examenele, am ameninţat cu exmatricularea pe cei ce nu-şi văd şi de carte. Nu dau semne bune. Tot răul însă va avea şi un sfârşit. Ei au o calitate mare, care lipseşte multora. Sunt viteji în lupte. Cu ei am început Legiunea şi sunt gata oricând să lupte cu preţul vieţii. Mai târziu ne vom ocupa şi cu educarea lor”.

Deşi prezenţa lui Corneliu Codreanu în Parlament era ca şi inexistentă, în Bucureşti mulţi oameni de afaceri, moşieri, care presimţeau că este o organizaţie cu mare viitor şi că va reuşi să învingă toate partidele politice contra cărora se ridicase, au început să se alăture cu curtoazie şi cu ajutoare materiale. Subvenţii în bani. Sume însemnate care erau înmânate direct Şefului pe care îl invitau adesea la mesele lor. Pe atunci nu aveam cunoştinţă. Mi se spunea de către Stelescu, care era intermediarul acestor afaceri. Cel care se alăturase cel mai mult – cu relaţii mari afaceriste în ţară şi în străinătate, avea pe fiul lui la Berna, stăpânul unei fabrici de negru de fum – era inginerul Virgil Ionescu. Acesta a pus pe Codreanu în legătură cu Ion Gigurtu, cel cu minele de aur din Brad, cu Malaxa şi cu alţi mari comercianţi. Când ai fonduri, te mişti mai bine. Aşa că în primăvara anului 1933, Codreanu a cumpărat o camionetă pentru

organizaţia din Bucovina. A început cu aceasta – ei fiind de orgine din acest ţinut – şi m-a însărcinat pe mine ca, împreună cu un grup de legionari, să duc camioneta la Rădăuţi. În consecinţă s-a dat ordin să fim primiţi de legionari în toate oraşele prin care treceam, cu itinerarul stabilit. Nu voi stărui asupra drumului ce aveam de parcurs. Aveam ca însoţitori vreo şase legionari. Conduceam maşina cu rândul, Nicolae Constantinescu şi eu. Intram în fiecare oraş cântând. La Mizil, am fost întâmpinaţi de Gheorghe Dragomir, cu legionari, mai târziu şi-a adăugat în coadă numele de Jilava. Era de origine din Mizil şi conducea organizaţia de Buzău. Locuia în Bucureşti, având serviciu la o casă de bilete din Gara de Nord. Nu am putut descoperi ce făcea de putea da bilete de dus-întors, la cererea lui Codreanu, pentru legionarii care plecau în propagandă. Pomenesc unele nume fiindcă mai târziu, în povestea mea, ne vom întâlni cu ei. La Râmnicu-Sărat ne-am oprit la Aristotel Gheorghiu, farmacist, şeful judeţului slab organizat. La Focşani am făcut un popas în casa lui Cristache Solomon şi a ginerelui său, inginerul Ion Blănaru, care ne-a primit foarte bine şi ne-a ospătat. Blănaru era din vechii legionari şi prieten al Căpitanului. Aveau o vilă frumoasă şi o vie renumită ce le aducea un venit frumos, din care, fără zgârcenie, ajutau Garda de Fier. Solomon făcea parte din senatul Legiunii, organizaţie formată din bătrâni, cu care Căpitanul se sfătuia în problemele mai grele. Legionarii de aici se prezentau mai bine. Nicolae Constantinescu era focşănean. Am făcut o vizită mamei şi fraţilor lui. La Roman am cunoscut pe părintele Niţu, om cu o casă plină de copii, toţi mari şi legionari. În drumul acesta parcă m-am mai reconfortat. Scăpasem de zgomotul Capitalei şi de dezmăţul din acest oraş. Călătorind prin Moldova, aerul era pur, locurile frumoase, ospitalitatea şi moralitatea oamenilor au făcut să mai scuturăm din inimile noastre mocirla bucureşteană. În dimineaţa zilei de 22 aprilie, am sosit la Rădăuţi şi am fost primiţi de Vasile Iasinschi, cu mulţi legionari. El avea o farmacie în centru şi-şi clădise o vilă de toată frumuseţea, cu parc înconjurător, aşa cum avea Nichifor Robu, deputat cuzist, care a făcut multe escrocherii. Era din acest oraş.

Familia Iasinschi ducea o viață curată, de aceea, când a venit Horia Codreanu, ofițer în regimentul de aici, să ne ceară pe mine, Constantinescu și încă vreo doi legionari, ca să fim oaspeții lui, cu greu s-au lăsat înduplecați. Așa era regula, când un legionar, chiar mai mare în grad, sosește într-o localitate, el intră sub comanda șefului local, or Iasinschi era șeful județului și al Bucovinei, așa că trebuia să ascultăm de el.

La Horia s-a încins un chef în toată regula. Un miel fript, un curcan, caș, multe bunătăți la care se adăuga un butoi cu bere și câteva damigene cu vin, într-o cameră la demisol, alături de bucătărie, și cu saltele întinse pe jos. Se pricepea Horia, pe care acum l-am cunoscut, să aranjeze o masă haiducească, cum zicea el. Cu cântece, glume, am petrecut până la ziuă. Noaptea sosiră din București: Corneliu Codreanu, Ion Zelea-Codreanu și Stelescu, făcând observații lui Iasinschi că ne-a lăsat la Horia, motivând că-și periclitează situația lui militară și așa destul de șubredă. A doua zi (23 aprilie – Sf. Gheorghe), camioneta a fost dusă în piața orașului, în mijlocul unui careu format din legionari. Cântecul atrăsese multă lume. Trei preoți, în veșminte sacerdotale, cu prapuri, sfeșnice, lumânări, la o masă lângă camionetă, au oficiat o sfeștanie, după care, cu apă sfințită, au stropit camioneta pe toate părțile, botezând-o și numind-o „Camioneta Sf. Gheorghe". Eram puțin contrariat. Ce rost are această mascaradă, amestecând pe Sfântul Gheorghe biruitorul cu o mașină pe care s-o sfințească preoții, în care timp Codreanu-tatăl, cu cruci mari și plecăciuni până la pământ, împărțea lumânări aprinse pe la cei prezenți. Știam că se sfințeau numai obiectele de cult și icoanele pe care le închinai, oare camioneta era ceva sfânt, la care să te închini? Am spus profesorului că nu înțeleg aceste manifestări și că ne batem joc de credință. Mi-a răspuns că așa trebuie. Această camionetă va fi ca Sfântul Gheorghe și va merge din biruință în biruință. Veniseră de la București, împreună cu ei și mulți fruntași legionari. După această sfințire, pentru că nu erau admise adunările sub cerul liber cu ținerea de discursuri, ne-am strâns în sala teatrului. Adunarea a deschis-o Iasinschi, a vorbit Profesorul, Stelescu, eu

aducând salutul Maramureșului, încheind Șeful. Masă mare la Iasinschi, după care am mers cu camioneta și legionarii la Putna, ca să ne închinăm la mormântul lui Ștefan cel Mare. A doua zi, am luat trenul toți bucureștenii și ne-am înapoiat în Capitală, răsunând tot timpul un nou cântec legionar, „Ștefan Vodă al Moldovei".

Doru Belimace tipărise o broșură cu instrucțiuni pentru șeful de cuib legionar pe care, văzând-o, Căpitanul a interzis răspândirea ei. Cu ce cuprindea această broșură, la care a adăugat răspunsul la mesaj și o imaginație a lui, drumul ce va trebui să-l parcurgă un legionar, a dat să fie tipărită „Cărticica Șefului de Cuib". Cuprindea organizare, educație, cotizație, activitate și discursuri din Parlament. Dar ceea ce mie mi-a atras atenția mai mult a fost povestirea ce o făcuse relativ la drumul ce va trebui să-l străbată un legionar, cu sfârșitul pe care eu îl prevedeam straniu.

Drumul ce trebuia să-l facă un legionar era în trei etape. Urcușul greu al unui munte prin stânci și prăpăstii, până frânt de oboseală, abia ajuns în vârf, ți se deschide în față „pădurea cu fiare sălbatice" prin care trebuia să treci, luptând cu toate fiarele ca să nu fii sfârtecat, apoi, când spui „Doamne ajută", că ai scăpat, te prăvălești într-o mlaștină în care te scufunzi până te pierzi. Aceasta e „mlaștina deznădejdii". Cine mai poate scăpa din aceasta numai acela va putea privi soarele strălucind pe cer și minunatele cărări pline de flori, care te conduc la victoria finală. Mă gândesc acum la moartea lui Moța în Spania când, cu o zi înainte, mi-a citit ultima scrisoare pe care a mai scris-o Căpitanului. El presimțea că va pieri în această mlaștină a deznădejdii. „Și să faci, măi Corneliu, din țara noastră, o țară care să strălucească ca soarele sfânt de pe cer." Cele trei etape erau cele trei perioade: de propagandă, de educare și politică, mlaștină în care ne-am scufundat ca să pierim cu toții. Când ne înapoiam de la Rădăuți, Șeful a spus lui Constantinescu ca să meargă la Iași, cu doi legionari. Va înmâna o scrisoare lui Ion Banea prin care să-i dea camioneta „Căprioara" să o aducă la București, indicând adresa, căci se mutase din strada Aurel Vlaicu într-o clădire nouă, pe la Obor, str. F, nr. 20. Uitase să-mi comunice mai din vreme. Aranjase biroul meu în prima cameră

din dreapta. Își oprise pentru el două camere, şi una pentru tatăl lui. Aici aveam o curte mare. Când a sosit camioneta, a pus pe Constantinescu să facă la un atelier o revizie generală a maşinii, căci vom avea drumuri lungi de făcut, iar mie mi-a spus că Banea, terminând studiile la Iaşi, va pleca în iunie la Cluj, de unde va începe organizarea Transilvaniei. Să alcătuiesc o echipă din elementele ce vom socoti că sunt mai bune, căci vom începe perioada de propagandă şi fixase pentru ultima duminică din mai o mare adunare la Reşiţa, unde vor vorbi deputaţii Gărzii de Fier; cu anunţuri prin ziare şi cu manifeste pe care le luase Vasile Iovin, şeful organizaţiei de acolo.

Am format echipa de 20 de legionari, ce-şi ziceau „Echipa morţii", având şi cântecul ei. Alesesem pe cei mai destoinici, după părerea mea şi dau şi câteva nume: Petre Ţocu, Savin Constantinescu, Traian Clime, fratele inginerului Gogu Serafim, Nicolae Constantinescu. Ca ajutor al meu, şi şofam cu rândul, Adochiţei, pilot aviator, cu muşchi de atlet, foarte puternic, profesorul Papuc, Diţă Popescu (Constantin), un argeşean de-al meu din Broşteni, luase licenţa în matematici cu brio şi se amorezase de Legiune. Era voinic, puternic, dar tare fricos, Bozânţan Iosif, terminase Dreptul la Oradea şi fusese însărcinat cu şefia judeţului Bihor, Sterie Ciumetti şi alţii, iar părintele Duminică Ionescu s-a oferit să ne însoţească cu maşina lui, un Mercedes mare, cu nouă locuri, luând cu el şase studenţi la teologie, argeşeni, căci părintelui i se încredinţase şefia judeţului Argeş. Toate aranjamentele făcute; am pornit de cu noapte la Bălceşti, satul meu, apoi ruta Rm. Vâlcea–Tg. Jiu–Severin–Porţile de Fier–Reşiţa, căutând să trecem prin Piteşti, Rm. Vâlcea neobservaţi, pentru a evita obstacolele puse de autorităţi, ca să ajungem în timpul fixat la Reşiţa.

Trecând prin judeţul Argeş pe la periferia oraşului Piteşti, nu am avut nici un fel de neplăcere, deşi Armand Călinescu nu ar fi îngăduit o încălcare a Argeşului. El era stăpânul acestui judeţ din punct de vedere politic, dar cred că nu a avut cunoştinţă de expediţia noastră. În după-amiaza zilei, am fost la Bălceşti, la mine. Mă gândeam cu ce voi ospăta aproape 30 de guri

şi erau cu toţii flămânzi. „Sterie Ciumetti! am strigat, ordin din partea mea să te îngrijeşti cum ştii de tot ce ne trebuie. Să pregăteşti o masă". „Am înţeles. Îmi daţi doi legionari cu mine". „Să te însoţească Crăciunescu şi Gogu Serafim". Au plecat prin sat, pe dealuri şi s-au înapoiat cu un ied şi un berbecuţ, ouă, brânză. „Ce mai masă haiducească avem să luăm!" a zis Ciumetti. „Îţi predau comanda până mâine dimineaţă, deci treci la treabă!" A chemat pe Savin şi Bozânţan, trimiţându-i cu damigenele după băutură, căci mielul haiducesc fără udătură nu merge, ceapă verde, ridichi şi alte verdeţuri aveam în grădină. Socoteam că nu puteam face cheltuieli mari. Din fondul de 2 000 lei cât dăduse Căpitanul pentru benzină, nu trebuia să ne atingem. Deci făceam tot ce era posibil cu banii pe care-i aveam în buzunar. Ciumetti făcea pe grozavul: „Ţocule! Încolonarea şi cu cântec înainte marş prin sat, până eu pregătesc masa". „Am înţeles!" şi sub comanda lui Petre Ţocu au plecat în marş, auzindu-se cântecul: *„Ştefan Vodă al Moldovei / Fost-a pe la noi prin munţi / Şi-a găsit în codrii noştri / Şoimi viteji, războinici mulţi / Tot aşa tu, Căpitane, / Urcă pe-ale Putnei văi / Şi-ţi vom da batalioane / de legionari flăcăi.. / Cheamă la luptă vultanii / Şi-i trimite unde vrei / Căci tâlharii şi jidanii / Ne tot sug mereu, mereu."* S-au strâns în cooperativa din centru oameni. Nu era departe şi se auzeau voci: „Ce jidani, bă! Aţi văzut voi pe aici jidani? Hai, căraţi-vă!" În judeţul Argeş nu erau decât câţiva comercianţi din Piteşti. Aici nu prindea propaganda. Tot ce aveam de spus cuprindea cântecele legionare, aşa că Ţocu s-a înapoiat după scurt timp. În mijlocul curţii s-a aprins un foc mare. Plosca circula din mână în mână şi mâncam cu poftă brânză cu ceapă verde şi cu pâine. Se veseleau bătrânii mei, că luau parte la petrecere, căci multă vreme le ţiuiseră urechile de urât şi singurătate. Iedul şi mielul au fost fripte în pielea lor. În ceaun fierbea mămăliguţa, răspândind un abur îmbietor. Se pricepea bine Ciumetti la pregătirea mielului haiducesc. Cu halca de friptură într-o mână şi cealaltă plină cu mămăligă înfulecam cu o poftă nebună, răcorindu-ne cu câte-o oală de pământ plină cu vin, în frumoasa noapte de mai. Răsunau văile şi dealurile

Topologului de cântecele noastre. Tineri, femei şi fete s-au adunat împrejurul casei, căci jandarmii ce se postaseră la porţi nu-i lăsau să pătrundă la noi. Oniţă al Dobroii din Corbi, satul meu natal, atras de cântecele noastre, a sărit peste garduri şi s-a aşezat lângă foc. Îi plăcea cântecul, şi vocea lui sonoră se auzea pe la nunţile din sat unde era chemat. Era un copil din flori, conceput de mama lui cu învăţătorul Bădescu, care îmi pusese şi mie, pentru prima dată, cartea în mână, şi moştenea de la el darul cântatului. A ţinut să vină la noi ca să ne arate că ştie şi el să cânte, doine, cântece, hori şi balade cu haiduci. Aşa am petrecut o noapte de mai în aerul curat şi mireasma florilor de primăvară. Părintele Duminică Ionescu, cu maşina lui şi şase băieţi, au pornit la Jiblea pe valea Oltului, locul lui de baştină, să-şi vadă gospodăria ce avea acolo, unde se refugia cu familia în timpul verii, rămânând să ne întâlnim seara, la Stroeşti – Vâlcea, unde-şi avea parohia părintele Gheorghe Doară, care era şef al judeţului. Comuna Stroieşti era în apropierea drumului nostru către Târgu-Jiu. Părăseam Bălceştii cu dorul rămas în suflet. La răspântia şoselei, în faţa cooperativei, câţiva beţivani ţărănişti ne-au huiduit şi au aruncat cu pietre, ca să umple de amărăciune frumuseţea clipelor trăite. Era în ziua de 21 mai, zi de târg la Vărzaru, cu lume multă şi petrecere. Fiind aproape în drumul nostru, am hotărât să mergem două-trei ceasuri acolo. Se juca hora, am început să cântăm de-ale noastre şi am fost înconjuraţi de lume. Diţă (Constantin Popescu), ca argeşean, fusese însărcinat să le vorbească, dar nu a putut de la început. Bătăuşi de-ai lui Armand Călinescu au pus mâna pe el şi au încercat să-l lovească. S-au potolit puţin la intervenţia noastră şi cu mijlocirea jandarmilor. Popescu tremura ca varga şi se îngălbenise.

Era el tobă de matematici, dar la încăierări îl prindeau teama şi frica până la exasperare. Socotind că e bine să evităm scandalurile, ne-am văzut de drum. La Rm. Vâlcea, nici o piedică şi am parcurs, netulburaţi, tot drumul până la părintele Doară, un om plin de dragoste, fermecător de amabil, care ne-a primit cu nespusă bucurie, punându-ne la dispoziţie toată gospodăria lui, hărnicia şi priceperea în ospitalitatea bunei lui

soţii, mamă a şapte copii, pe care băieţii îi purtau pe braţe şi se jucau cu ei. Masă mare, îmbelşugată şi băutură bună. Nu ştiu ce n-a mai făcut preoteasa pentru noi, ajutată de fiica cea mai măricică. Cu Doară fusesem coleg la Seminar şi ne mai legau şi amintirile. Atmosfera de aici, de atâta prietenie, atâta bucurie, ce copleşea sufletul tuturor, se mai revărsase din inima acestui preot, comoară de dragoste. „Niciodată nu m-am simţit mai bine ca acum, în viaţa mea", îmi spune părintele Duminică. „La fel simţisem şi eu". Cântând, m-a cuprins răguşeala şi am lăsat drum liber lacrimilor de atâta fericire, mai cu seamă în dimineaţa despărţirii. Toată familia lui Doară plângea. Au sosit jandarmii care, observând atmosfera de duioşie ce domnea, s-au mulţumit numai să-i legitimeze pe câţiva. Ce grele sunt unele despărţiri!

Am luat cu noi amintiri frumoase, clipe trăite să le ducem pe alte meleaguri, să ne mângâie în necazuri şi suferinţe. La Tg. Jiu ni s-a înfundat. Armată, poliţie, jandarmi, în frunte cu procurorul au pus mâna pe noi şi ne-au dus la închisoare. Ne-am lăsat arestaţi şi duşi într-o cameră a închisorii. Numai eu cu Duminică şi băieţii lui am fost puşi în altă cameră. Eu călătoream în maşina lui.

Au trecut aproape o zi şi o noapte, şi procurorul nu ne-a întrebat nimic. Părintele Duminică fusese coleg de liceu cu el. Îl chema Agronomul. A cerut să vină la noi şi l-a întrebat: „Bine măi, noi ne cunoaştem de multă vreme şi te întreb acum pentru ce ne-ai arestat". „Pentru că aşa am primit ordin de la Ministerul de Interne". „Dar pe ce bază de lege ne ţii? Nu crezi că este un abuz ceea ce faci şi că o să avem să ne răfuim?" „Să răspundă Internele". „Şi cât ai de gând să ne ţii aici?" „Până voi primi dezlegare să vă eliberez". Ne-au încurcat, vorbeam cu părintele Ionescu. „Nu cred că o să mai ajungem la timp la Reşiţa dacă ne mai ţine aici." Niki Constantinescu a cerut să-mi vorbească şi l-au adus. „Noi spargem uşile şi ieşim. Altfel nu mai ajungem". „Aprob", i-am răspuns. Nu săvârşim nici o infracţiune, căci suntem reţinuţi ilegal. Au spart uşile, au ieşit toţi şi au plecat cu camioneta. Noi am rămas. La câţiva km. au fost înconjuraţi de armata ce-i urmărise cu camioanele şi au fost readuşi. În cele din

urmă, procurorul a venit să ne încunoştiinţeze că a primit ordin să ne elibereze. Socoteau probabil cei de la Interne că nu mai aveam timpul necesar de a ajunge la Reşiţa.

Am mânat cu toată viteza. Drumul nostru era urmărit cu telefoanele. Fără nici un popas am trecut prin Turnu-Severin îndreptându-ne spre munţi la poalele cărora se ivi o pană de motor şi cauciuc. Băieţii sunt flămânzi. I-am trimis prin poieni la păscut măcriş din care m-am înfruptat şi eu cu Duminică. Camioneta fiind plină de praf, am scris cu degetul pe pereţi „Echipa Morţii", descriind şi semnul Gărzii de Fier. Cu acest scris şi semne ce au rămas, avea să fie socotită mai târziu drept corp delict. Reparaţiile ne-au furat ceva timp. După trecerea munţilor, la Bozovici, ne-au ieşit în faţă jandarmii de la Oraviţa. Au chemat echipajul cu camioneta să-i urmeze. Înconjuraţi de maşini, au fost duşi în închisoare. Crezând că maşina noastră este un turism oarecare, am rămas liberi. A doua zi, trebuia să aibă loc întrunirea, aşa că am găsit de cuviinţă să scurtăm distanţa apucând pe un drum drept prin pădurea domeniului uzinelor Reşiţa. Am sosit seara. Stăpân atotputernic pe industrii şi domenii era evreul Aushnit. Corneliu Codreanu cu Stelescu erau acolo. Adunarea avea să se ţină pe un platou în faţa casei lui Vasile Iovin.

În calitate de deputat, Stelescu obţinuse autorizaţie. Am povestit lui Codreanu despre greutăţile întâmpinate şi că echipa este sechestrată la Oraviţa. „Las' că-i bine! Vom vedea ce avem de făcut. Noroc că aţi scăpat dumneavoastră. Codreanu îmi vorbea totdeauna politicos. A doua zi, Stelescu cu legionarii din localitate au mărşăluit cântând pe străzile Reşiţei. Străzile şi uliţele ce duceau spre casa lui Iovin şi Platon erau blocate de armată şi nu lăsau pe nimeni ca să pătrundă. Stelescu s-a strecurat până la noi ca să ne comunice şi-am recurs la un şiretlic: cu maşina părintelui Ionescu rupem cordoanele şi cu forţa legionarilor din localitate şi judeţ, facem ca lumea să se poată aduna pe platou. Am manevrat astfel, pe toate căile de pătrundere şi am reuşit în parte. Pe partea principală, în faţa primăriei, ni s-a înfundat. Buturi, trunchiuri şi multă lemnărie aruncate ne-au

împiedicat trecerea. Maşina a fost dusă în curte. Pe noi ne-au somat să ne trântim la pământ. Căutau să ne lege câte doi şi să ne sechestreze. Stelescu s-a legitimat, arătându-mă şi pe mine. „Nu ne puteţi opri, suntem deputaţi. Colonelul de jandarmi ne-a luat cu el în casă la Iovin, unde era Codreanu, cu care a avut o lungă discuţie. A arătat ordinele ce primiseră, care erau categorice. Să împiedice ţinerea discursurilor, chiar făcând uz de arme. Pe Codreanu şi Stelescu nu puteau să-i aresteze, bucurându-se de imunitate parlamentară. Legionarii să fie arestaţi şi reţinuţi până la noi ordine. Au ajuns la o înţelegere: să nu se efectueze arestări şi pentru că se ştia, de lume, că Stelescu şi Codreanu vor vorbi împreună cu colonelul să apară pe balcon în faţa mulţimii, ca să justifice pentru ce nu pot ţine discursurile. Am ieşit pe balcon: ovaţii, aplauze… Codreanu, în costumul lui naţional, s-a uitat peste mulţime. Colonelului îi era teamă că va ţine cuvântarea şi nu se putea da în spectacol ca să-l oprească, a arătat însă pe colonel, spunând câteva cuvinte. „Din ordinul ministrului de Interne sunt oprit să vă vorbesc, ceea ce este contra legilor şi libertăţilor. Vă spun deci numai «Bine v-am găsit!» Şi pentru că nu vă pot spune mai mult, voi căuta să rămân cu dumneavoastră la Reşiţa două săptămâni, ca să ne cunoaştem, ceea ce cred că domnul Colonel nu mă va putea împiedica, neavând ordin în acest sens". Oamenii au aplaudat îndelung şi au dat glas simţămintelor lor. „Ni-i de ajuns că te-am văzut şi din privire am înţeles noi toate câte ai fi vrut să ne spui. Să ne trăieşti, Căpitane!" Cu aceasta adunarea a luat sfârşit, mulţumit şi Colonelul că şi-a făcut datoria cum a putut. A doua zi, au venit cu camioneta cei de la Oraviţa. Jandarmii au plecat. Părintele Duminică Ionescu, cu patru studenţi, luând şi pe Stelescu, s-a înapoiat la Bucureşti. Am rămas noi, echipa şi Căpitanul, care nu am stat decât patru zile. Aici oamenii muncesc în fabrici şi uzine toată săptămâna, aşa că era inutilă şederea lui la Reşiţa. Ne-a scos în zilele acestea pe o colină înaltă, unde străjuia o cruce mare din fier ridicată de Maria Tereza, unde sub comanda lui au avut loc: întreceri de fugă, exerciţii cu cântece, lupte

romane. Seara mai mergeam în vizită pe la muncitori, în grupu de câte 2–3, care ne ospătau. Adesea se lăsa cu beții.

Șeful a plecat și nu ne-a lăsat nici un ban pentru benzin și ulei, decât ordinul să plecăm mai departe prin Transilvania județul Timiș, Arad… până ne va da el ordin de înapoiere, ținân du-ne la curent pe unde ne aflăm. După câteva zile, polițaiul n dădea ghes să părăsim Reșița. Băieții din echipă se împrăștiaser nu mai știam pe unde. Hei, tinerețe, tinerețe! și voi fete drăcoas din Banat, mi-ați răpit haiducii.

I-ați amăgit cu frumusețea voastră fragedă, cu cântecu dulce și vocea melodioasă, lăudându-vă acum că „Tă Banatu-i fruncea”.

Abia am putut să-i strâng de ziua sărbătorii Eroilor l „Înălțarea Domnului”, la cimitirul lor ce era pe panta unui dea unde au venit toate autoritățile, printre care și marele banche Auschmit, depunând câteva coroane de flori. Se căsătorise d curând cu o tânără de o frumusețe răpitoare, fata unui deputa liberal din județ. De față cu ei, am dat drumul la cântece eroic și marșuri legionare. Fiind chemat la poliție, polițaiul mi-a pu în vedere ca să părăsim Reșița. „Nu pot pleca, i-am spus, mașin trebuie reparată și nu am nici bani de benzină, „ulei și de drum” „Vom avea noi grijă de toate”, mi-a răspuns. Într-adevăr, a lua mașina, a dat ordin la un atelier să fie revizuită în două zile, dup care mi-a dat-o în primire cu 100 litri de benzină în bidoane, ule și trei mii de lei. Îmi dădusem cuvântul că vom pleca, dar i legionarii de unde nu-s! Câțiva, mai serioși, erau mai tot timpu cu mine: Țocu, Bozânțan, Duță Popescu și profesorul Papuc, p care îl numisem aghiotantul meu și ținea însemnările zilnice.

El era căsătorit și avea o fetiță la școala primară. Cu e am reușit într-o după-amiază să-i adun la Iovin, la prăvălia lu Am dat ordin să fie închiși acolo sub paza celor ce erau cu mine sub cuvânt că a doua zi în zori vom pleca, și cei ce nu vor fi aic vor fi lăsați în Reșița. Peste noapte au băut din vinurile lui Iovi și au zbughit-o pe ferestre. M-am ținut de cuvânt; am urcat l volan și cu cei prezenți am pornit la drum.

La marginea orașului mă aștepta Niki Constantinescu „Oprește, așteptăm o oră și vor veni toți!” mi-a strigat. În acest timp, au început să apară perechi-perechi, îmbrățișați cu drăguțele, care încercau să-i apere spunând că au avut să le spele rufele, să le pregătească câte ceva de ale mâncarii. Și apăreau așa de prin pădure, unii într-o parte, alții de alta, iar lângă mașină, suspine, sărutări, lacrimi de despărțire, îmbrățișări prelungite. A durat câteva ceasuri până să-i urc în mașină. Urcam pe unul, cobora altul, până în sfârșit am pornit, cățărându-se din mers cei ce rămăseseră, iar unele din fete urcându-se pe scările mașinii, ca apoi să cadă pe drum. Abia așa am putut să părăsim Reșița. În mașină s-a așternut tăcerea. Se auzea doar câte un oftat. Le rămăseseră inima la Reșița. Târziu, după-amiază, am oprit la o margine de pădure. Fetele încărcaseră mașina cu pachete: pâine, prăjituri, fripturi și toate bunătățile și sticle cu vin îndeajuns. Ne-am ospătat bine. La plecare le-am spus că, dacă se mai întâmplă astfel de lucruri, am să-i las pe loc. „Lasă, Șefule! Ce te rățoiești așa, mi-a zis Savin. Dacă nu erau fetele, ce mâncai și ce aveai să bei acum? Ne-am distrat puțin, acum avem de toate, chiar și rufele spălate. În loc să ne mulțumești, acum faci pe supăratul. Ia mai bine și mai înghite o dușcă.” Am început să râd.

Treceam prin sate unde coboram, cântam, adunam oamenii și le vorbeam despre Garda de Fier. Propaganda prindea. Drumurile erau obositoare. Făceam popasuri pe unde ne apuca noaptea. Unii dintre noi dădeau semne de oboseală și plictiseală. De aceea mai începeau unele neînțelegeri și certuri, cauzate și de dragostele avute, ba că ăla a luat drăguța celuilalt, căci fetele se dădeau cam la toți. Se făcea împăcarea prinzând a cânta melodii de dragoste. Urmăriți de autorități, se știa dinainte unde aveam să ajungem. Așa că la Lipova, intrând în județul Timiș, am fost întâmpinați de fruntași politici. Dacă nu mă înșel, ne-a primit Romulus Boilă, deputat fruntaș al Partidului Național Țărănesc, protopopul greco-catolic, directorul liceului, al Casei Culturale și alții, primindu-ne cu „Bine ați venit la noi! Știm că sunteți intelectuali, profesori și studenți și faceți o excursie în Transilvania ca să vedeți ținuturile noastre! Nu au făcut nici o aluzie la politică

sau propagandă. Ne-au făcut-o, mi-am zis. Ăştia oameni deştepţ
Däduseră ordin în tot judeţul ca jandarmii, poliţia să nu se leg
de noi. Să fim primiţi şi conduşi să vedem edificiile publice.

Ne-au condus să vedem Catedrala, şcolile, un muzeu, apo
Casa de Cultură, o clădire impunătoare, cu sală de teatru, bibliotec
bogată, camere pentru musafiri. Încăpând pe mâinile lor ne-a
condus peste tot, până şi în piaţă, unde fiind zi de târg erau mul
ţărani adunaţi. „Dacă vreţi să le vorbiţi, vă rugăm s-o faceţi". Am
pus pe Bozânţan să le vorbească în graiul lor, urcându-se p
acoperişul camionetei. Ţăranii, văzând pe însoţitorii noştri, a
crezut că suntem de ai lor şi nu prea au dat ascultare.

Le-am împărţit ceva manifeste, pe care le-au vârât î
buzunare. Seara am fost duşi la Casa de Cultură, unde a avut lo
un mic program în onoarea noastră, cu corul local şi fanfara
apoi masa şi cazarea în camerele de musafiri. A doua zi, am
hotărât să plecăm. Aici nu mai era de noi. Boilă m-a luat cu e
şi, chemând pe casierul Căminului Cultural, i-a dat ordin să-m
înmâneze 3 000 lei sub luare de dovadă, daţi ca ajutor pentr
studenţii excursionişti.

Ne-am luat drumul spre Timişoara. Lumea fiind la munc
pe ogoare, nu puteam face adunări şi deci nici o propagand
mai cu seamă că eram lăsaţi în toată voia. Am vizitat Timişoara
admirând frumuseţea acestui oraş, luând contact numai cu do
profesori şi cu câţiva legionari. Într-o plasă din apropiere
Timişoarei am vizitat pe şeful de judeţ, avocat la judecătoria di
localitate. Părea că numai mâncarea şi bogăţia îl interesau
Locuia într-o vilă frumoasă şi avea o moşioară. Erau ale soţie
lui, o femeie în vârstă, grasă, burduhănoasă, care ne-a primit c
nişte ochi duşmănoşi, întrebând pe soţul ei ce căutam acolo. A
trebuit să ne vedem de drum mai departe. Comunicân
Căpitanului situaţia din Timiş, şeful a fost imediat înlocuit.

Autorităţile din Timiş s-au comportat aşa cum am arăta
Habar nu au avut de prezenţa noastră în judeţ şi nici nu a
comunicat celor din Arad trecerea noastră prin acel judeţ
Terminasem cu un fiasco, sperând că la Arad vom avea ma
mult succes şi nu ne-am înşelat.

La început, până au prins de veste, nu ne-au incomodat cu nimic. Când am intrat în Miniş, renumită podgorie de vinuri, am făcut o vizită la pivniţele statului, ca să admirăm nu numai budanele enorme, cu sticlă pe dinăuntru cimentate, nu numai să admirăm galeriile subterane în care zăceau aceste budane, dar, să gustăm dintr-o mulţime de sorturi din vinuri alese, prin bunăvoinţa şefului inginer agronom, încât am ieşit de acolo într-o foarte bună dispoziţie, cântând să ni se spargă pieptul, salutând pe oricine întâlneam, oprindu-ne să încingem hora legionară prin sate, cu ţăranii şi femeile ce ne priveau cu deosebită bucurie şi ne ospătau dându-ne găzduire. Aşa că imediat autorităţile au prins de veste şi au dat ordin jandarmilor să împiedice adunările. Aceasta ne-a încurajat şi mai mult ca să dăm lupta cu ei, mai ales că aveam în ajutorul nostru ţărănimea.

Ne-am oprit în plasa Şiria la Pâncota, ca să batem ţinutul acesta încurajaţi de simpatia cu care lumea ne înconjura. Într-o duminică, când avea loc o mare adunare la Pâncota, a sosit din Bucureşti, Stelescu. L-am pus să vorbească, apoi după el mai mulţi, Savin, Bozânţan şi cu mine. Jandarmii au vrut să zădărnicească întrunirea, dar dârzenia oamenilor i-a înfrânt. Stelescu venise după mine, spunându-mi că Horia Sima era închis la Lugoj şi a doua zi urma să fie judecat de tribunal. „Noi doi ne vom prezenta în instanţă ca martori. Aşa că trebuie să plecăm imediat, că mâine dimineaţă să ajungem cu trenul acolo". Am predat comanda lui Ţocu şi ajutat de Constantinescu să continue propaganda în această regiune până la înapoierea mea.

Horia Sima era şeful judeţului Severin şi profesor la liceul din Lugoj. Răspândise un manifest cam instigator la revoluţie, făcuse şi un plan de atac, care fusese descoperit, lucruri pe care Căpitanul nu le-a admis, comunicându-i că pentru aceste fapte va fi pedepsit. Prins, fusese închis de vreo două săptămâni şi acum urma procesul. Am sosit la timp, şi în instanţă ne-a admis ca martori. După audierea lui şi a noastră ca martori, arătând că totul nu a fost decât o glumă şi că revoluţiile nu se pun la cale cu copilării şi neseriozităţi, Sima a fost achitat şi eliberat imediat. Mă gândeam totuşi în sinea mea cum de Sima porneşte la

asemenea trăsnăi nebunatice, sau dacă nu urmăreşte cumva pri asemenea acte să scadă din prestigiul lui Corneliu Codreanu Fapta lui nu era ceva serios, dar era primejdioasă. Îl cunoscusem pe Sima, care venea împreună cu Nicolae Pătraşcu – ce era profesor la Sibiu – pe la sediu. Între ei era o prietenie veche di liceu şi din Universitate, fiind colegi. Erau linguşitori, şireţi ş cu ascunzişuri, cărora eu nu le dam nici o atenţie.

După eliberare, Sima a ţinut să mergem pe jos până î satul apropiat să facem puţină propagandă acolo. Nu ne-a luat l el unde găzduia. Simţeam pe drum că are de discutat ceva î secret cu Stelescu şi că se ferea de mine. Învăţasem că legionarii sunt sinceri între ei, nu au nimic de ascuns. Vorbesc deschis şi-ş asumă răspunderea faptelor sau spuselor lor. De aceea m-a can intrigat puţin atitudinea lui Sima. Stelescu îi spusese lui Sima „Poţi vorbi deschis. Părintele este cel mai bun prieten al meu, a nostru. Să ai toată încrederea". În sat s-au adunat câţiva oameni şi am stat de vorbă cu ei. Sima a luat de braţ pe Stelescu şi s-a retras lăsându-mă cu oamenii, cu care m-am întreţinut vreo două ceasuri, timp în care au mai sosit şi alţii. Discuţia între ei, cu fereală de mine, mi-a produs oarecare supărare. Am atribuit-o însă faptului că ei se cunoşteau de mult, că fuseseră colegi la Facultatea de Litere şi că aveau unele intimităţi, care nu doreau să se afle. La Lugoj ne-am luat rămas-bun de la Sima şi am plecat. Până a lua trenul, Stelescu la Bucureşti, eu înapoi la Pâncota, în restaurantul gării, Stelescu îmi comunică că un nou cuib, „Cuibul Vornicul Boldur", pe care l-a înfiinţat, va fi inaugurat când mă voi întoarce în Bucureşti. Nu este un cuib de activitate legionară, ci un cuib al petrecerilor. Deşi numele este de „Voinicul Boldur", rol care este atribuit lui Constantin Onu şeful este el, Stelescu, sub numele de D. Artagnian. Don Belimace va fi Athos şi aşa cei ce compuneau cuibul în care era şi Horia Codreanu sub numele de Portos, Niki Constantinescu paharnicul Ulea, iar eu trebuia să joc rolul Cardinalului Richelieu – nume pe care el mi l-a atribuit şi pe care l-am purtat, că până azi, la bătrâneţe, unii prieteni vechi îmi mai zic „Cardinalul Richelieu" sau „Popă Haiduc".

M-am întors la ai mei. Echipa făcuse minuni. Oamenii în masă se adresaseră să se organizeze în Garda de Fier. Ne-am luat rămas-bun de la ei şi ne-am îndreptat spre alte localităţi, fixându-ne drumul spre Ineu, Târnova, chiar şi Chişinău-Criş. Posturilor de jandarmi li se dublase numărul. Eram siliţi prin sate să coborâm având în mijloc camioneta, pentru a o feri să nu-i fie tăiate cauciucurile sau împuşcate, ceea ce încercaseră, şi astfel explicam oamenilor cine suntem şi ce vrem, atacând problema evreiască şi partidele politice cu guvernarea lor nefastă. La Târnova, o echipă de jandarmi cu un evreu, măcelar din sat, au pornit înaintea noastră şi ne-au întâmpinat în comuna Chioar cu jandarmii de acolo, somându-ne să nu ne apropiem. Aveau ordin să ne aresteze. Băieţii au coborât înconjurând maşina şi se luptau cu jandarmii care căutau să se urce pe scări. Rămăsesem eu în camionetă cu Constantinescu. Mergeam încet în pasul legionarilor ce se luptau cu jandarmii. Lumea din sat era plecată la munca câmpului, a doua sapă a porumbului.

Pornisem înainte cu maşina, să o scoatem din învălmăşeală, când am auzit strigând în urma noastră: „Săriţi, măi oameni. Ăştia sunt comunişti veniţi din Ungaria". Şeful de post cu evreul aţâţau oamenii, care erau la sapă, împotriva noastră, că suntem comunişti, şi tăbărâseră cu sapele pe noi. De când Codreanu căutase în Parlament să fixeze linia politică a Gărzii, exprimându-se că noi, legionarii, nu suntem nici de dreapta şi nici de stânga, că drumul nostru este de la stânga până la dreapta, eram atacaţi de partidele politice şi de ziarele lor, că suntem comunişti. Unii dintre băieţi erau doborâţi la pământ şi se văitau. Împreună cu Niki, ne-am repezit în mijlocul încăierării şi am strigat la ei: „Opriţi-vă, măi! Ce înseamnă barbaria asta? Cum de aţi crezut că suntem comunişti? Voi credeţi ce spune jidanul ăsta, care minte cu neruşinare? Poftiţi! Mi-a dat prin gând să le arăt carnetul meu de identitate. Ştiţi carte. Citiţi aici şi vedeţi cine suntem. Poate un preot român ortodox să fie comunist? Iar aceştia sunt profesori şi studenţi români din Bucureşti, asupra cărora v-aţi năpustit". Oamenii se uitau nedumeriţi unul la altul. Jos, profesorul Papuc, cu capul spart şi plin

de sânge, Avochiței cu o fractură la umărul stâng, Biță Popescu însângerat la mâini și Gogu Serafim lovit la gât. Mai erau și alți răniți. I-am legitimat pe toți „Vedeți acum dacă găsiți vreun nume unguresc".

Cu ajutorul lui Țocu, potolind oamenii, am urcat rănitii în mașină, spunând jandarmilor că acum le stăm la dispoziție, plutonierii-majori să meargă împreună cu noi în mașină ca să ne înapoiem la Târnova, unde am ajuns când se înserase bine și ne-am oprit la Primărie. A fost chemat notarul comunal, care aflase telefonic de cele întâmplate, având și el convingerea că suntem comuniști. Ne-a încuiat în două camere din primărie. Cerându-i să aducă imediat medicul, s-a executat. Deși medicul era evreu, totuși și-a făcut conștiincios datoria, spălând și bandajând pe răniți cu multă atenție, în care timp notarul a căutat să se întrețină cu mine, ca să afle precis ce este cu noi. Cu toate explicațiile date, nu-i venea să creadă și ne privea bănuitor. „Rămân în grija mea", a spus jandarmilor, după ce comunicase telefonic la Arad. A încuiat și a pus doi paznici afară. „Iar dumneata vino cu mine", mi-a zis el. Pe o portiță și o alee cu brazi pe părți, ne îndreptam către locuința lui. Era casa comunală, într-un mic parc înconjurat de ziduri. Ținea în mână un pistol și mi-a zis să merg înainte. „Și eu am pistol, i-am zis, arătându-l. Putem merge unul lângă altul. Umăr la umăr. Eu nu mă tem de dumneata și nici nu caut să fug. Când am intrat în casă, m-a privit nedumerit din toate părțile. „Voi sunteți sau nu sunteți comuniști?" I-am explicat. I-am dat carnetul meu, privind fotografia și persoana din fața lui. Ca să-l scot din încurcătură, am socotit că se va lămuri, dacă vom lua în discuție evenimentele din Maramureș. Nu făcusem niciodată uz de numele meu în asemenea împrejurări. Îmi era jenă, dar pentru că fusese încredințat de autoritățile arădene că suntem comuniști, voiam să-l lămuresc și am deschis discuția; dacă a auzit de Corneliu Codreanu, de Legiune și Garda de Fier și dacă a citit ziarele, cu evenimentele din Maramureș, cu lupta celor doi preoți. Era la curent cu toate. Citise și ziarele unguresti, cunoscând la perfecție limba. Mi-a povestit că tatăl lui a fost preot ortodox și a murit în chinuri pe vremea ungurilor. Îl chema preotul Ursu. Moștenește numele actualizându-l cu „escu", deci Ursulescu. Ei bine, uită-te la fotografia mea și la mine. Eu sunt… preotul din Maramureș. Acum fac parte din Garda de Fier a lui Codreanu și sunt secretarul acestei organizații românești. M-a luat în brațe, m-a sărutat și-a sculat soția din somn și fata din casă, spunându-le să scoată tot ce au de-ale mâncării și băutură, că oamenii ăștia or fi flămânzi, s-a dus la primărie aducând toată ceata în casă la el, rugându-i aici să-i cânte „Trăiască Regele". Ciumetti a scos steagul tricolor de la piept și arătându-l „Vezi nu e roșu", am cântat imnul regal, apoi marșuri, cântece patriotice, „Deșteaptă-te române" și multe imnuri legionare. Se deșteptase în Ursulescu tot românismul vremurilor apuse și prezente, ospătând și bând, din dărnicia bunei sale soții, gospodină veselă și generoasă. Ne-a culcat la el, așternând saltele prin camere. Peste noapte, Savin și Traian Chivu au mai dat și peste o altă primire călduroasă a fetei din casă în camera ei, căci îi erau dragi toți acești tineri ce au cântat așa de frumos. Le-am făcut observații și s-au supărat pe mine. „Măi, nu vreau să se afle asemenea fapte, ne compromitem!" Dimineața, Ursulescu ne întâmpină cu „Servus, măi!" Băusem noi și cu mâinile încrucișate și eram acum ca frații. A dat ordin să se pregătească gustarea de dimineață, spunându-ne, făcând cu ochiul: „Să nu cumva să săriți zidul și să plecați prin piață. Azi e zi de târg și e lume multă", dându-mi mie a înțelege, lovindu-mă cu cotul, să nu pierdem ocazia de a ieși și a face o manifestare românească.

În piață, femei, fete, tineri și bărbați, cu cântec legionar, s-au prins în horă: „Legionari, să-ntindem hora, pe-ntregul zăvoi că suntem la noi acasă / în țară la noi". Constantinescu a observat pe evreul măcelar, privind de undeva cu dușmănie. A alergat după el însoțit de Bozânțan, dar nu au putut să-l prindă. După obiceiul locului, cum ne spusese Ursulescu, împreună cu Țocu am vizitat pe primar, pe preotul din localitate, pe directorul școlii și alți fruntași, care ne-au primit bucuroși și ne-au îmbiat cu gustări. După-amiază, s-a întins petrecerea la notar, care ne-a spus că, acum, să fim cuminți. El nu știe nimic și că a doua zi

vor veni de la Arad să vadă ce au de făcut cu noi. Într-adevăr, procurorul, judecătorul de instrucție și comandantul legiunii de jandarmi au venit la Târnova. Era în dimineața zilei de 8 iunie, socotită sărbătoare națională. Ne-au eliberat mandate de arestare pe loc și, cu camioneta socotită corp delict, ne-au condus la Arad, băgându-ne în închisoare. De aceste întâmplări am anunțat la timp pe Corneliu Codreanu. În închisoare, fiecare în câte o celulă, până la terminarea anchetei, am suportat un tratament cam aspru. Nu aveam voie a lua contact cu cineva sau a primi pachete. Ne obișnuiam cu mâncarea destul de proastă ce ni se oferea. Priveam prin deschizătura din ușa celulei. Legionarii cântau continuu, de răsuna închisoarea. Nimeni nu-i putea reține. În fața mea îl vedeam pe Diță Popescu – suporta greu închisoarea. Era galben, nervos, cânta tare și după fiecare vers arunca câte un „bum!", vrând să imite bubuitul unui tun. Unul i-a strigat să mai înceteze cu „bum" și i-a pus numele de „Nebunică". Oare să fi observat cineva că din când în când se iveau simptomele unei nebunii viitoare? Fusese rănit și mai avea încă dureri.

Ziua procesului fiind fixată, au sosit mulți avocați din București, cu Moța și Codreanu. Din oraș, de asemenea, mulți avocați s-au înscris în apărarea noastră. A fost citată ca martoră comuna Chioar, cu primarul și notarul Ursulescu. La proces, acuzarea a fost atât de slabă, încât toate articolele din legea pe care o invocau se întorceau mai mult asupra autorităților, care făcuseră abuz de putere, prin exces de zel, dând ascultare unor ordine guvernamentale.

Apărarea, luând în considerare depoziția martorilor care au fost foarte obiectivi, cei din Chioar, cerând iertare că au fost înșelați de jandarmi și de evrei ca să se dea la acte de violență, au atacat autoritățile care ar trebui să fie pe banca acuzării, și nu noi.

Codreanu a încheiat apărarea. Într-un moment de enervare, a declarat: „Când va învinge Garda de Fier și vă asigur că va învinge, am să șterg de pe harta României numele comunei Chioar, unde au fost loviți până la sânge cei mai buni fii ai neamului, pe care îi iubesc ca pe copiii mei. Tatăl meu – deputat de

Tutova, vrând să vorbească la o adunare în Beiuș – a fost bătut și alungat de gărzile lui Maniu. Nu voi ține acum un discurs în fața tribunalului și a dumneavoastră, a asistenților." Sala era arhiplină. „Voi ține un discurs mult mai lung. Am să plec de aici, pe jos, peste o sută de kilometri, până la mormântul lui Avram Iancu la Țebea, să mă închin acolo, rugându-l să ajute neamului românesc de a învinge nedreptățile și pe dușmanii Țării, cei ce fură munca bietului român". Aceste cuvinte au produs emoție. Primarul din Chioar cere din nou iertare de cele ce s-au petrecut, adăugând: „Domnule Codreanu, vă mărturisesc aici, în instanță, eu și cu toată comuna Chioar vă cerem să ne primiți în Garda de Fier. Să fim legionari de azi înainte."

Procesul a luat sfârșit, fiind achitați cu majoritate absolută de voturi și puși imediat în libertate. Cu Stelescu și cei veniți cu Codreanu, cu avocați și fruntași români din Arad, am luat masa în comun la cel mai mare restaurant. Eram oaspeții arădenilor, împodobiți cu flori. Aici am cunoscut pe doctorul Vasile Noveanu, un român cu multă autoritate și renume de mare medic, în Arad, care mai târziu avea să fie șeful județului și să culeagă roadele luptei noastre în județul care avea să fie fruntaș legionar pe țară în alegeri. Ursulescu mi-a șoptit la ureche: „Am să vă fac o primire frumoasă, să vă opriți întâi la mine, în Tutova". L-am prezentat Căpitanului.

Noaptea am dormit la hotelul „Cornul de vânător", unde băieții, unii dintre ei, au găsit și fete frumoase, pe simpatie – mi-au mărturisit ei, mai cu seamă Savin, care era tare afemeiat. Conform hotărârii lui Codreanu, am plecat a doua zi. El pe jos, însoțit de Petre Țocu și de Traian Clime, doi din legionarii ce erau mai înalți, având aceeași statură cu a lui Codreanu, ca să fie mai impozanți, iar noi am pornit mai târziu cu camioneta, având ca punct de întâlnire Târnova. Înainte de a porni din Arad m-am pomenit la hotel cu o vizită. Un bărbat din satul meu natal, Florea al lui Safti, deștept și frumos. Din părinți săraci, nu putuse învăța mai mult de patru clase primare, fusese secretar la primărie. Venind timpul armatei, a dispărut și nu mai auzisem nimic de el. Făcuse în armată impresie bună colonelului, care-l

recomandase unor organe de poliție, care l-au angajat ca agent al lor și se afla acum la Arad, căsătorit cu o unguroaică, având doi copii și o locuință frumoasă, confortabilă, dotă a soției. Cu toată graba, la insistențele lui, a trebuit să iau masa cu Papuc și cu Bozânțan. În casă se vorbea numai unguréște. Florică al meu, care niciodată nu visase să știe ungara, acum vorbea la perfecție și-mi făcea pe interpretul. Copiii, deși unul măricel, nu pronunța nici măcar mamă în românește. Mă gândeam până unde merge șovinismul maghiar. Florică spunea că vor învăța carte copiii, în școlile ungurești. Uitase că este român, mă gândeam după aceea, în timpul călătoriei.

O altă observație îmi da de gândit. Cât am stat prin Maramureș, cât am colindat prin Transilvania, oamenii din părțile acestea erau pătrunși de regionalism, mai cu seamă politicienii și cei ce se socoteau că fac parte din clasa intelectuală. Socoteau pe cei din vechiul regat, regățeni, proști, țigani. Se credeau superiori, mai deștepți, observând aceasta chiar în mișcarea legionară, ura și invidia acestora, că aproape toți conducătorii Gărzii de Fier, cu Căpitanul în frunte, sunt regățeni. Îi măcina ambiția ca să fie ei. Bozânțan, de origine bihoreană, avea altă structură. Aproape seara am ajuns în apropiere de Târnova pe cei trei drumeți. Când am trecut cu mașina pe lângă ei, începuse să plouă. Am rugat Șeful să se urce în mașină. A refuzat, spunându-mi ca altă dată să nu-l mai invit. El își va respecta cuvântul și nu a primit măcar o pelerină de ploaie.

Nu mă pot exprima, nu am cuvinte cu care să înfățișez calda primire făcută de Ursulescu, cu toți fruntașii comunei adunați la el, camerele împodobite toate cu flori, ca și masa încărcată de toate bunătățile, înconjurată toată cu trandafiri. Am ospătat fără discuții, fără discursuri, lăsând să vorbească numai privirile noastre. Codreanu cu cei doi s-au culcat devreme, ca dimineață să pornească mai departe. Noi am continuat până aproape de ziuă petrecerea. Când ne-am sculat, camioneta era împodobită toată numai cu ghirlande de trandafiri, iar în interior, buchete mari de flori puse peste pachete cu de-ale mâncării și sticle cu vin. Fete și flăcăi din sat o împodobiseră și adunaseră

tot ce au crezut ei că e mai bun și ne va face plăcere. După o mică gustare – era foarte modest. Șeful a plecat îmbrățișând gazdele, zâmbind binevoitor tineretului și uitându-se surprins la florile ce schimbaseră fața camionetei. Despărțirile aduc tristețe. Gazdele și toți cei adunați l-au petrecut cu privirea până ce au pierdut din ochi pe cei trei drumeți, ochi din care picurau stropi de lacrimi. Același lucru s-a petrecut și cu noi, când am pornit în după-amiaza zilei cu mașina, privind în urmă fluturatul batistelor, până ce lacrimile ne-au încețoșat ochii. „Hei, dragă Ursulescule, aș vrea să te mai văd o dată. Mai întâlni-ne-vom oare?... Ne veți mai socoti inferiori, câteodată voi, clasa suprapusă, acum când sufletele noastre s-au legat într-o dragoste nebună? Cum aș dori ca această dragoste să închege iubirea de frați a tuturor românilor laolaltă și să îndepărtăm ambițiile și ura.

Nu știu dacă cele ce vă povestesc, dragii mei, mai sunt în ordinea drumului așa cum l-am parcurs și nici nu mă uit pe hartă ca să coordonez. Trec la ce a fost mai important și a lăsat amintiri în sufletul meu, unele frumoase, iar altele dezgustătoare. La Buteni, reședința de plasă în județul Arad, fruntașii intelectuali – zic intelectuali, pentru că erau pretorul, judecători, avocați, profesori și preotul protopop – aranjaseră să-i facă o primire frumoasă lui Corneliu Codreanu. Noi sosiserăm cu vreo oră înainte, într-o sâmbătă seară, și autoritățile ne-au pus la cunoștință programul stabilit. Când am socotit că Șeful cu cei doi ar fi cam la marginea comunei, pretorul și primarul au dat unui flăcău voinic drapelul, și cu steagul și fanfara în frunte, au ieșit încolonați în întâmpinarea lor, fetele oferindu-le buchete cu flori. Pe tot parcursul, la ducere și la înapoiere, s-a cântat imnul lui Avram Iancu, alternând voce și fanfară. Ni s-a explicat că fanfara din Buteni, formată din 40 de persoane, obținuse premiul I pe țară la un concurs al fanfarelor. Aproape tot satul, bărbați, femei și tineret – a intrat în coloană. Am observat că până și șeful de post cu jandarmii, ascunzându-și uniforma și armele sub pelerinele negre, au intrat în coloană. Oprirea a fost în fața casei protopopului, unde în grădina din față, sub un baldachin de verdețuri și flori, ne aștepta o masă mare, comună.

Au căutat să ne ospăteze împărăteşte şi să ne veselească cu cele mai bune vinuri. Tot timpul cât a durat masa, până aproape de miezul nopţii, ne-au cântat fanfara şi corul diferite cântece, arii naţionale şi hore.

Am dormit bine pe unde am fost cazaţi. În dimineaţa zilei de duminică, invitat la protopop, am săvârşit în sobor Sf. Liturghie. Biserică mare, ca o catedrală, clădită de curând. Şi am rămas uimit când răspunsurile la oficierea serviciului au fost date de cor, acompaniate de fanfară. A fost pentru prima dată în viaţa mea când am întâlnit într-o biserică ortodoxă, introdusă în serviciul divin, fanfara. Protopopul ne-a explicat: „Avem în comună o mulţime de baptişti, care au o splendidă casă de rugăciune şi fanfară. Aşa că, să nu ne pierdem credincioşii, am cerut episcopului să ne admită introducerea fanfarei în slujbe, atât în biserică cât şi în afară. Ne-a aprobat, şi acum îi concurăm noi pe ei. Fanfara şi corul nostru nu pot fi întrecute".

Gândul m-a dus imediat la timpul copilăriei mele. Cu doi ani înaintea mea, în şcoala primară era fiul unui om sărac, Ion Bododel înzestrat de la Dumnezeu cu toate darurile. Premiant în toate clasele, cânta cu o voce îngerească, recita poezii patriotice şi juca teatru cu un talent deosebit. A plecat la Bucureşti şi s-a angajat pe la tramvaie. Mai târziu auzisem că l-au luat nişte baptişti, trimiţându-l pe undeva, mare predicator. Mult mai târziu am aflat că era şeful acestei secte religioase şi că locuia la Arad. Dacă statul l-ar fi luat şi l-ar fi întreţinut în şcoli, ar fi fost de mare folos Ţării şi neamului. Dar nimeni nu se îngrijea de sărăcime şi multe talente ieşite din popor au fost lăsate să se piardă. Am ţinut predica zilei, iar Corneliu Codreanu a vorbit din pridvorul bisericii mulţimii ce se adunase în curte, biserica nefiind încăpătoare, arătând ce este Legiunea şi principiile ei politice. Ca şi seara, fruntaşii comunei şi fanfara au fost cu noi, prânzind împreună, după care, cu alai, am petrecut pe Şeful Gărzii până la ieşirea din comună. Un popas de o noapte la Hălmagiu, în casele domnului avocat Roşu, care era şeful legionar al judeţului, o figură cam ştearsă, ce urmărea să parvină. Acesta era scopul lui, fără să depună vreo activitate, lăsând totul pe seama tineretului. Mai pe urmă a fost înlocuit cu dr. Noveanu, care avea mulţi fraţi, studenţi, înrolaţi în rândurile legionare.

Echipierii mei mi-au stârnit iarăşi supărarea. Tineri, plini de temperament, călcaţi pe picioare şi ciupiţi de soţia lui Roşu, o femeie frumuşică şi plină de draci, îşi făcea de cap, soţul fiind un nătăfleţ. Căpitanul, după o discuţie cu Roşu, se culcase, rămânând eu să continuu discuţia, timp în care pe afară se îmbrânceau câţiva, care să o apuce pe femeiuşca asta pe la colţuri. Nu ştiu dacă soţul a observat ceva, dar eu am alergat la ei cu admonestări, stricându-le rostul. Când am plecat cu maşina, m-am certat rău cu Constantinescu, Savin şi Adochiţei, pentru lipsa lor de morală. La Gura-Honţ ne-am întreţinut puţin cu Haiduc şi aderenţii lui la Gardă. Haiduc era student la Cluj, unde a fost educat de Bănică Dobre. A criticat pe avocatul Roşu, că nu face nimic.

Ne-am reîntâlnit cu toţi la Ţebea, în faţa mormântului lui Avram Iancu. Eram aproape singuri, doar câţiva oameni învecinaţi. Într-o atmosferă de adâncă pietate, am rostit rugăciuni cu pomenirea celor dispăruţi, mari eroi ai neamului. Am depus un solemn jurământ, îngenuncheaţi în faţa mormântului şi cu mâna pe crucea ce-l străjuia, că vom lupta cu preţul vieţii noastre pentru cauza şi dreptatea neamului românesc. Mormântul nu era îngrijit, aproape lăsat în părăsire, crescuseră bălării pe el. Ce ingratitudine!

Căpitanul a plecat la gară însoţit de patru legionari, de unde şi-a luat drumul spre Bucureşti. Ne dăduse unele instrucţiuni: „Tatăl meu a fost bătut la Teiuş. Organizasem şi hotărâsem să ţinem un discurs acolo. În timp ce vorbea, au pătruns în sală, cu ciomege, bătăuşi din aşa-zisele gărzi ale lui Maniu, lovindu-l. Cu greu a putut fi scos de acolo de legionari. Am hotărât ca să spălăm această ruşine în ziua de... (era o duminică, pe la finele lui iunie), voi ţine o mare adunare acolo. Am dat ordin să vină toţi legionarii din ţinutul Transilvaniei. De la Bucureşti voi veni eu cu tatăl meu, cu Stelescu şi cu o echipă puternică. Vrem să arătăm de data aceasta că nu vom fi învinşi. Să ne revanşăm. Anunţaţi pe unde treceţi şi vă adunaţi acolo cel puţin cu o zi înainte, dacă nu două, iar dacă vă opriţi la Orăştie, să nu primiţi a lua masa la părintele Moţa, căci nu prea e el încărcat de bunătăţi."

Mi-a fost dat la Brad să primesc o mare lovitură morală. Eram răspunzător de tinerii din echipă, de purtarea şi comportamentul lor, ca să nu ne compromitem. Îi menajasem şi nu comunicasem Căpitanului toate prostiile ce le făcuseră. Dar aici prea a fost urât. Pârvu, profesor de muzică la gimnaziul din localitate, ne primise cu multă amabilitate. La amiază, în ziua sosirii noastre, am luat masa cu el. Avea o vilă splendidă. Soţia lui, mult mai în vârstă – se căsătorise din interes –, era o femeie plină de nobleţe şi în relaţii cu toată lumea bună. Îi plăcea să dea mese somptuoase, să antreneze în discuţii, să întreţină o atmosferă veselă, ca fiecare invitat să se simtă bine. Datorită ei, masa a fost prelungită până către seară, cu vinuri bune, diferite prăjituri şi lichioruri, cu cântece şi co o deosebită voie bună. Pârvu era un bărbat frumos, cu multe ştrengării la activul lui, pe care soţia se părea că nu le ia în seamă. Pentru noapte, aranjase ca să dormim în internatul gimnaziului, elevii fiind plecaţi în vacanţă, şi ne-a condus acolo.

Pe coridor, am dat de Niki Constantinescu, Savin Adochiţei şi Gogu Serafim, care-l rugau să intervină pe lângă mine, pentru a le da învoirea să meargă cu el undeva, ca să continue petrecerea. În realitate, am bănuit că era vorba de ceva dame, pe care Pârvu le promisese. Când mi-a cerut îngăduinţa ca să-i las cu el încă vreo două ore, am spus lui Ţocu să dea ordin de culcare, iar lui Pârvu, că am să-i însoţesc şi eu. Eram încă sub stăpânirea vinului ce-l băusem la Pârvu. La Cazinou, unde ne-am dus, Pârvu a comandat mai întâi nişte fripturi bune, cu salate şi vin vechi. Localul, cu orchestră, avea mesele ocupate. Lume multă şi bună, mai cu seamă ingineri de la Societatea „Mica”. Aici se aflau minele de aur ale lui Gigârtu.

Ascultam cu plăcere orchestra, când am observat pe Adochiţei şoptind ceva la urechea lui Pârvu şi au ieşit împreună, apoi Pârvu s-a înapoiat singur. Am crezut că s-au dus ca oamenii pentru oarecare nevoi şi nu am dat mai departe atenţie cazului, până când un chelner m-a chemat deoparte – pentru stima ce mi se acorda, a socotit că eu sunt şef mai mare – spunându-mi că unul dintre tineri a mers în camera unei dame de consumaţie şi

acum o bate de se aud ţipete în toate părţile. M-a condus acolo. Uşa era încuiată. Am bătut puternic. Auzeam loviturile cu palma şi cu pumnul, iar femeia plângând, apoi, o voce cavernoasă: „Şi de ce nu ai spus, fă, că eşti unguroaică, ai? şi iarăşi plesnituri. „Deschide, mă!” am strigat. „Tu care aia mă-tii eşti, bă?” A deschis şi când a dat cu ochii de mine s-a ruşinat puţin. L-am luat de braţ ca să-l duc în local. La urcarea scării, cobora un consumator. Ce i-a venit lui Adochiţei – după cum am spus, era puternic ca un atlet – că l-a apucat de piept. „Tu ce mai vrei, mă?” şi din două palme l-a dat peste cap. Omul mergea şi el, cu nevoile lui. „Ai înnebunit, Adochiţei? Hai cu mine!” L-am dus la masă, dându-l în primire lui Serafim şi am mers să aplanez conflictul. Cel ce fusese lovit era un inginer. În curte apăruseră doi sergenţi de stradă, chemaţi de patron. Cerând scuze inginerului şi cu un bacşiş îndepărtându-i pe sergenţi, am revenit la masă. Pentru a nu se da atenţie scandalului, am socotit că e mai bine să mai rămânem puţin. Inginerul lovit a venit cu paharul cu vin să închine împreună cu noi. „Servus, măi! Servus” şi adresându-se lui Adochiţei, a scos un pistol din buzunar. „Vezi, am pistol. Ce s-ar fi întâmplat dacă eu trăgeam? Acum a trecut. Hai să bem”. „Ai avut pistol şi nu ai tras?”… pleosc, trosc… din două lovituri, inginerul a căzut sub masă. M-am răstit la cei trei ai mei: „Luaţi-l de aici şi căraţi-vă. Culcaţi-l în camionetă”. Agitaţie în restaurant, murmure, nici nu am mai întins mâna lui Pârvu şi am plecat. „Scularea tuturor şi pregătirea de plecare, căci ne-am făcut de râs.” Am pornit noaptea la drum, părăsind Aradul, ca să evităm pe a doua zi cercetări, anchete şi veninul gazetelor potrivnice.

Ne-am oprit pe malul Mureşului, lângă Simeria, într-o poiană cu flori, la umbra unor pomi, şi am povestit tuturor cele întâmplate. „În câteva rânduri v-am avertizat, în urma prostiilor făcute, că voi lăsa pe jos pe toţi cei vinovaţi. Acum e pentru ultima oară. Chiar de ar fi să rămân singur cu maşina, sunt hotărât ca de acum să-i las pe drum pe cei care vor săvârşi abateri de la disciplina legionară. Sunteţi viteji, bine! Dar nu întrebuinţaţi vitejia voastră în fapte care ne fac de râs. Cum vei mai putea repara tu, Adoichiţei, faptele care ne-au făcut de râs? Nu

pot ierta. Voi spune Căpitanului totul şi voi cere eliminarea ta din Mişcare, când vom ajunge la Teiuş. Până atunci, vă rog să vă comportaţi ca oameni disciplinaţi. Nu mai admit nici o abatere."

Eram supărat. Băieţii observaseră după expresia feţei amărăciunea ce-mi apăsa pe suflet şi s-a aşternut o tăcere adâncă. Sfios, Adochiţei mi-a şoptit: „Am fost beat. Voi repara greşeala şi supărarea ce v-am produs. Vă rog de iertare." „Bine! Am să văd." După o gustare, ne-am continuat drumul. La Simeria ne-a întâmpinat garnizoana legionară formată mai mult din muncitori C.F.R., instruiţi de unul de-ai lor, activist înfocat. Îmbrăţişări camaradereşti, o baie în apa râului, o vizită la dr. Ghiula, care avea băiatul student la Medicină la Iaşi, legionar format de Banea, şi două fete drăguţe, studente, tot la Medicină, la Cluj. Am luat masa la ei şi, după odihna de o noapte, am plecat.

La Orăştie, am oprit să-l vedem pe părintele Moţa. Cu toate insistenţele lui, nu am rămas la masă. La cei patru la care am intrat în casă ne-a servit stimata doamnă preoteasă cu dulceaţă şi cafea. Părintele Moţa era luptător de pe vremea ungurilor, pentru românism. Scotea o foaie „Libertatea", care ne-a dat mare sprijin cu întâmplările din Maramureş, de care poate am mai pomenit, şi la care am dat şi eu câteva articole. Aici am fost pus în cunoştinţă că fiul lor, Ionel Moţa, s-a mutat cu familia la Bucureşti. Avea doi copii, o fată şi un băiat, cu o educaţie aleasă. Fusese numit avocat la Societatea „Mica", i-a fost pus la dispoziţie un apartament în blocul societăţii din Calea Victoriei şi i se încredinţase administrarea blocului, Ionel Moţa înscriindu-se acum ca avocat în baroul de Ilfov. Aici avea să se prindă într-o prietenie legată până dincolo de viaţă, în mormânt, cu Vasile Marin, amândoi de o deşteptăciune şi o cultură rare. Două figuri de elită legionară şi talent scriitoricesc. Vasile Marin fusese secretarul lui Maniu, scârbit de maşinaţiunile politice, a demisionat din Partidul Naţional Ţărănesc, înscriindu-se în Garda de Fier. Cu două zile înainte de întâlnirea fixată, am fost la Teiuş. După ce am luat contact cu legionarii şi cu şefii din localitate, am procedat la organizarea grupurilor ce aveau să înlocuiască pătrunderea în Teiuş a oamenilor chemaţi la adunare, prin cele patru

artere, dând comanda grupurilor celor mai buni din echipă. Petre Ţocu, cu un număr însemnat de legionari, la care se mai adăuga Adochiţei cu încă trei din echipă, număr care avea să sporească pe măsură ce mai soseau legionari din Cluj, Sibiu, Arad, Alba-Iulia şi alte centre din Transilvania, urmând a se alătura grupurilor formate. Pe Iosif Bozânţan l-am însărcinat cu comanda la intrarea în Teiuş, dinspre Alba-Iulia, Ciumetti Sterie, cu un grup puternic, în partea de sud, rămânând ca eu cu Stelescu, care şi sosise, să înlesnim pătrunderea din nord, şoseaua Clujului.

Primiseră ordin toate organizaţiile legionare din Ardeal, Turda, Mureş, Bistriţa, să ia parte la bătăile (cum se zicea în limbajul legionar). Întocmisem planul de luptă cu Stelescu, dând ordinele respective şi întăriri. Nu aveau să iasă la iveală decât în ziua hotărâtă întrunirii, pentru că soseau forţe jandarmereşti şi armata, ca să împiedice orice manifestare legionară. Se prevedea o bătălie cruntă.

Mai aveam o zi când a venit Şeful, cu tatăl lui, însoţiţi de mulţi legionari din Bucureşti. Adunarea avea să se ţină în piaţa oraşului. Între cei sosiţi din Bucureşti am întâlnit şi pe Dumitrescu, zis Zăpadă. În urma unui decret de amnistie, fusese eliberat. De asemenea, Beza. Aici făcea pe aghiotantul Căpitanului. Îl supraveghea îndeaproape, să nu fie atacat. Arătând Şefului cum am aranjat lupta împreună cu Stelescu, era foarte mulţumit. Dar aveam de luptat noi, numai cu curajul şi cu mâinile, cu o armată ce barase drumurile şi pusese mitraliere în poziţia de tragere, iar în interior, la tot pasul, jandarmi, ce aveau ordine precise să facă arestări. În dimineaţa zilei cu întrunirea, casa în care se aflau Codreanu şi tatăl său am găsit-o înconjurată de jandarmi. În timpul nopţii, pătrunseseră legionarii din Cluj, cu Banea şi Bănică Dobre, precum şi alţii din alte localităţi şi erau lăsaţi să ia contact cu şefii. Pe străzile oraşului, mărşăluiau, cu steagul şi fanfara, gărzii ale lui Maniu, dând naştere la ciocniri cu legionarii, la care, intervenind, jandarmii arestau numai pe legionari.

Sub comanda lui Stelescu am încercat o pătrundere din spate, spre şoseaua Clujului. Colonelul a întors mitralierele în direcţia noastră. Renunţând, am făcut un ocol prin porumbişti şi

băltoace, ca să ieșim în fața armatei, sperând că vom găsi oameni cu care să forțăm intrarea. Eram vreo 50 de legionari, dar, ieșind în șosea, nu am găsit decât câțiva oameni. Sub amenințarea mitralierelor, mulți făcuseră cale întoarsă. Cu tot curajul lui Stelescu, cu toate discuțiile avute cu colonelul, mitralierele au început să țăcăne, și noi somați să ne trântim la pământ. Ne-am cărat pe unde venisem, înapoi în oraș. De la podul Mihalț au fost aduși pe targă Țocu și Adochiței, răniți cu baionetele. Se luptaseră cu îndârjire și reușiseră să facă o breșă prin care putuseră pătrunde vreo sută de oameni, ce i-au adus și pe ei pe targă. Din grupul lui Ciumetti, alți doi răniți. Toți răniții mai erau unii din ciocnirile cu gărzile național-țărăniste, au fost aduși în curtea casei unde se afla Căpitanul, sub un șopron cu fân, dându-li-se primele ajutoare. Singur Iosif Bozânțan a putut pătrunde dinspre Alba-Iulia. Se îmbrăcase cu legionarii de sub comanda lui în costume naționale, luate de la țărani. Legionarii călări pe 20 de cai, cu steagul în frunte, urmați de vreo 120 pedestrași. Coloana bănuită a fi cu oamenii lui Maniu a fost lăsată să intre în Teiuș. Am găsit pe Bozânțan în parc, unde legaseră caii. Ținea un discurs gărzilor lui Maniu care, după mărșăluire, se retrăseseră să mănânce aici. „Suntem frați români și voi, și noi. Pentru ce să ne batem? Pe placul cui să facem? Al celor ce vor să stăpânească vrajbă și dușmănie între noi?" Ce le va mai fi spus Bozânțan, se vedea că este ardelean de-al lor, că oamenii au început să-și dea seama că fac o greșeală. Ceva ură, semănată de oamenii partidului, aveau ei contra regăţenilor, dar Bozânțan le vorbise frumos, în graiul lor, ca să ne iubim ca frații. Cei din gărzi s-au mai îmblânzit. Au invitat pe Bozânțan și pe ai lui la o băuturică și o gustare. Le pusese partidul tot ce doreau la dispoziție. Și, spre uimirea jandarmilor și a primarului din Teiuș, au pornit pe străzi, unii strigând „Trăiască Maniu", iar alții „Trăiască Garda de Fier, trăiască Corneliu Codreanu." Nu s-au putut ține de discursuri, dar cântecele legionare au răsunat în marșuri pe tot cuprinsul Teiușului, alături de gărzile țărăniste, fără a mai avea loc ciocniri între ei, până spre seară, târziu, astfel că până la urmă, după toate câte s-au observat, victoria a revenit

tot legionarilor, căci mulți de-ai lui Maniu, din discuțiile cu legionarii, au hotărât să intre în Garda de Fier. Bozânțan a fost luat în vedere de Codreanu ca un bun legionar.

Deputații noștri și-au luat drumul spre București, după ce Șeful a predat camioneta lui Ion Banea, cu care cutreierasem prin atâtea locuri, ca să o aibă pentru propagandă în Ardeal, și a plecat acasă imediat cu clujenii lui. Nouă ne-a dat ordin să ne înapoiem cu trenul, iar studenții legionari sunt liberi, dacă vor, pentru vacanță. La plecare, nu ne-a lăsat nici un ban. Vom vedea noi cum ne vom descurca.

După plecarea acestora, jandarmii au început o vânătoare după legionarii străini de localitate, arestându-i și închizându-i prin beciuri și magazii, cu lovituri de armă, îmbrânceli și înjurături. În două zile și două nopți, aproape 80 de legionari au fost încarcerați. Unii au căutat să fugă. Le-am comunicat să se lase prinși. Eram lăsat liber. Știu eu, poate nu mă dibuiseră. Așa că am putut merge pe unde erau arestați băieții, încurajându-i. De la Alba-Iulia a sosit comandantul legiunii de jandarmi, cu camioane în care ne-au îmbarcat și ne-au dus direct la închisoare spre a fi întemnițați. Directorul închisorii era foarte încurcat și nu știa ce să facă cu noi, pe ce bază ne primea în închisoare. Nu ne-a încuiat în camere sau celule, ci ne-a lăsat liber în curte și în spațiul larg în mijloc. Își frângea mâinile și căuta să fie cât mai politicos cu noi. „Voi căuta să anunț pe prietenii dvs. din oraș, ca să vă aducă alimente. Știți, la închisoare mâncarea nu este pentru oameni subțiri. Numai, vă rog, să nu-mi faceți neplăceri." Dăduse ordin gardienilor să nu ne supere cu nimic, să lase pe oricine a lua legătura cu noi și să primească orice pachete ni se vor aduce, chiar și băutură. După 24 de ore, văzând că nu vine nimeni să se ocupe de noi și că procurorul ne evita, Ciumetti și Dumitrescu-Zăpadă s-au prezentat să-mi comunice: „Din inițiativă proprie, am înființat, ad-hoc cuibul „Berbec". Avem în curte trunchiuri grele de stejar. Acestea mânuite bine, la comandă, ne vor ajuta să spargem porțile închisorii, deși sunt grele și bine zăvorâte. Apoi, în ordine, vom merge la prim-procuror

acasă, ca să-l aducem aici pentru a emite mandate de arestare sau să ne pună în libertate." „Bine, măi! Procedați în consecință", le-am răspuns.

Între legionarii bucureșteni arestați aici era și un tânăr student în ultimul an la Drept, simpatic, gingaș și plin de maniere. Se numea Negreanu. Era singurul copil al administratorului Parlamentului, fecior de bani gata, crescut în puf de mult-grijulia lui măicuță. Atras de mirajul legionar, se înscrisese într-un cuib și ținuse să vină la Teiuș, ca să-l însoțească pe Stelescu, care-l recrutase ca legionar. Era simpatic, milos și darnic. Și-a pus la dispoziție toți banii, câți avea. Când a auzit de spargerea porților, a venit să-mi ceară voie să dea și el ajutor. „Stai lângă mine, i-am zis, mâinile dumitale nu sunt învățate cu butucii de lemn. Ai să privești numai cum lucrează ăștia, ca să înveți pentru mai târziu, dar sper să nu mai fie cazul."

Într-o oră au fost produse două spărturi de porți, prin care ne puteam strecura fără să se opună cineva... „Ciumetti! Îți predau comanda, i-am zis acestuia, iar Țocu și cu Niki mă vor însoți". S-a făcut încolonarea tuturor în stradă. Dumitrescu-Zăpadă a desfășurat drapelul, purtându-l în fruntea coloanei și cu comanda „Cu cântec înainte, marș!" am pornit spre locuința prim-procurorului. Era seara, după ora 10 și ecoul cântecelor răsuna pe toate străzile, scoțând oamenii din case ca să ne vadă. Ajunși aici, am sunat cerând să fiu primit. Cântecele continuau în grădina casei. Prim-procurorul se sculase atunci din pat. Îngălbenise și-l prinsese teama. „Nu vă fie nici o frică, m-am adresat eu. Am venit la dumneavoastră ca să vă rugăm a merge la Tribunal, pentru a emite mandate de arestare, căci motive v-am creat noi. Am spart porțile închisorii și am evadat."

Nu a scos nici un cuvânt. S-a îmbrăcat și am plecat cu el la tribunal, tot cântând. Mă simțeam obosit, flămând și am rămas în drum, la un legionar, ca să mă odihnesc puțin, după care m-am prezentat la cabinetul procurorului. „Dumneata ce vrei? m-a întrebat răstit. Se vede că nu m-a mai cunoscut. „Sunt cutare... și m-am legitimat. Mi-a întins, după o pauză, mandatul de arestare. „Poftim!"

Zece sau douăsprezece zile am fost stăpâni pe toată închisoarea. Orașul vuia de toate întâmplările și admira purtarea legionarilor. Procurorului îi scăzuse prestigiul. Avea să aibă loc un proces frumos.

Profesori, avocați, intelectuali din oraș, erau lăsați să ne vadă; s-au strâns alimente pentru noi, vin și țigări din belșug, ce ne soseau cu carele în curtea închisorii. Ciumetti era chivernisitorul și distribuitorul. Ocupasem în închisoare celulele în care stam câte doi, fără a fi încuiați. La ultimul etaj, în fereastra ce da spre strada principală, Dumitrescu a arborat Drapelul național îndoliat. Promenada de după-amiază a orășenilor se făcea acum prin fața închisorii, de unde ascultau discursurile ce le țineau legionarii și cântecele lor. Nici că se putea o mai bună propagandă decât aceasta. Veneau să asculte și țăranii din comunele învecinate, ascultând cum povesteam cele întâmplate la Teiuș, dezaprobau actele de violență făcute de autoritățile guvernamentale și în fiecare seară se auzeau aplauze și strigăte de „Trăiască Codreanu și Garda de Fier"... Era, cred, o înțelegere între Vaida și Codreanu asupra acestor procedee, care deschideau un drum larg legionarilor, o priză în masă cuprinzând toată țara.

Cu două zile înainte de proces am fost chemat în biroul directorului, unde am găsit pe doamna Negreanu. Se vedea după înfățișare și după lucrurile ce purta că erau oameni înstăriți. Venise cu un anumit avocat liberal, renumit în București, ca să se înscrie în apărarea fiului său. Acesta zicea că a studiat dosarul și că vom fi condamnați toți, având la activ fapte grave. Soluția ar fi ca fiul ei să ceară a fi judecat separat, printr-o cerere ce o va prezenta justiției, asigurând-o că numai astfel va putea fi achitat. M-a implorat, cu lacrimi în ochi să-i dau voie fiului său să facă acest lucru. „Dar, doamnă, fiul dumneavoastră poate face cum doriți. Eu nu am pretenții ca el să stea alături de noi în proces. Eu înțeleg perfect durerea dumneavoastră ca mamă și grija care vă apasă, dar îmi dați voie să vă spun că avocatul vă amăgește ca să aibă un profit cât mai mare. „Dar e avocatul familiei și a venit cu mine să-mi salveze băiatul". „Noi, doamnă, avem avocați mulți și mult mai buni. Apoi toată suflarea

românească e alături de noi. Nu știu dacă separând băiatul de noi nu va fi un compromis pentru el. Dar, vă rog, eu fac tot ce-mi cereți. Să chemăm pe fiul dumneavoastră aici." De față cu avocatul, Negreanu a refuzat să fie apărat de el. Și hotărât a spus și mamei lui că rămâne să fie judecat cu camarazii lui. Avocatul a plecat. Mama a rămas, îndurerată, să asiste la proces.

În ziua procesului, în afară de avocații sosiți de la București în frunte cu Codreanu, Moța și Vasile Marin, au apărut pe banca apărării și cei din Alba-Iulia, chiar și cei ce făceau politică național-țărănistă. Era o asistență numeroasă. În fața era și mama lui Negreanu. S-a dat citire actului de acuzare. Violențe contra autorităților guvernamentale și spargerea închisorii cu evadare. Acuze neîntemeiate. Nu a avut loc nici interogatoriul acuzaților și nici ascultarea martorilor. Numai rechizitoriul procurorului, și acesta slab. Apoi, apărarea, care, în fond, a fost făcută de Moța și Marin, acesta din urmă arătând că pentru nerespectarea drepturilor constituționale și a legilor ce asigură libertatea de gândire, de propagandă verbală sau scrisă, a organizațiilor politice legal constituite, pentru ura și frecușurile politice dintre aproape 22 partide ce ființează acum în țară, prin fărâmițarea partidelor mari de guvernământ, s-a despărțit de național-țărăniști ca să vină în mijlocul acestor tineri curați, plini de idealuri, ce-și iubesc patria și o adoră, care dau un suflu nou vieții românești, care doresc să refacă din temelii o țară nouă, luptând cu chiar prețul vieții lor. „Îndurăm toate loviturile, dar știm că vom învinge." Codreanu a arătat că în lupta ce o duce s-au ivit opoziții brutale, legionarii fiind bătuți, răniți și schingiuiți de autorități, care încalcă legile din ordinul Guvernului. A hotărât, spunea Codreanu, să clădească o casă în București, un cămin pentru toți legionarii răniți în luptele date pe cuprinsul Țării. Avocații din Alba-Iulia și-au exprimat indignarea lor pentru cele petrecute aici, unde ținutul pulsează de o viață românească, unde se păstrează amintirea lui Horea, Cloșca, Crișan și Avram Iancu. Fără nici o deliberare, Tribunalul s-a exprimat în unanimitate cu sentința de achitare, într-o atmosferă de însuflețire, entuziastă, a asistenței care a înmânat flori inculpaților.

Tare fericită, mama lui Negreanu a vrut să-și ia fiul să plece cu el. „Mămico, eu rămân cu camarazii și cu părintele până ni se dau ordinele de eliberare. Voi veni cu ei." Mama și-a îmbrățișat fiul, i-a dat o sumă de bani, apoi mi s-a adresat mie: „Vi-l dau în primire". „Nu aveți grijă, va veni acasă sănătos și plin de flori." Am rămas încă două zile în Alba-Iulia, neputând răspunde la toate invitațiile ce ni se făceau, înconjurați de toată simpatia. După primirea ordinului de eliberare și foaia de drum, ne-am despărțit, plecând fiecare în direcția indicată pe foaie.

Cei ce ne înapoiam în București, am călătorit în condiții excelente, cu libertate deplină, la clasa a II-a, iar clasa I având chiar vagon-restaurant, cuprinși de o mare veselie, povestim și spunem anecdote și cântece. La Copșa Mică, spunându-i lui Papuc că vreau să-mi văd copii și părinții, l-am întrebat dacă vrea să mă însoțească; am schimbat direcția spre Rm. Vâlcea. Două zile petrecute la Bălcești, într-o atmosferă de liniște totală, ne-au mai întremat.

La Pitești, în timp ce luam masa la restaurantul Țuluca, ca după aceea să plecăm la gară, a apărut la o masă o damă de consumație, aruncându-ne ocheade și făcându-ne gesturi de ademenire. L-a pus dracul pe Papuc să-i răspundă invitațiilor și au plecat împreună. Nu am intervenit, socotind că, după atâta drum și timp, tinerețea își cere satisfacerea unor simțuri. „Ne întâlnim la ora X, la gară", i-am spus lui Papuc, eu ducându-mă la administrația financiară să-mi văd doi buni prieteni inspectori, care apoi au ținut să mă însoțească o bucată de drum, când, în dreptul Tribunalului, am fost lovit pe la spate cu pumni în cap și palme pe obraz, până am căzut jos. Prietenii mei au pus mâna pe cel ce mă lovise și am intrat în Tribunal, la procurorul de serviciu, reclamând cazul. Agresorul, un tip puternic, cu o mutră hidoasă, de măcelar, rânjea la mine provocator. Procurorul a chemat un comisar de la poliție, cu care ne-a trimis pentru cercetări. Șeful poliției râdea cu oarecare satisfacție, simțind că-l încurajează pe atacator, făcându-mi cunoscut că este de meserie măcelar și că va lua toate măsurile să fie trimis în judecată. Erau bătăușii din ceata lui Armand Călinescu. Papuc fusese prins în parc de altul și, pe motiv că s-a agățat de femeia lui, l-a bătut cu pumnalul de

l-a făcut, cum s-ar zice, măr. Cotonogit de tot. Sosind în București, nu am avut răgaz decât trei zile, în care, după atâtea lupte în cea mai lungă expediție legionară, Stelescu a găsit de cuviință, căci venise în București – icongnito și civil – Horia Codreanu, să întrunească la un chef cuibul „Boldur", așa făgăduise paharnicul Ulea – Niki Constantinescu – făcându-și cu prisosință datoria de a turna în pahare sau mai bine zis oale de pământ.

Codreanu anunțase, printr-o circulară, organizațiile legionare din Moldova, ca la ziua fixată de el, în coloane de marș sau cu trenul, să se prezinte la Vișani, unde hotărâse să se construiască un dig în lungime de patru km, pe partea stângă a râului Râmnicul, care în fiecare an făcea ravagii prin revărsarea apelor, inundând o mare întindere de terenuri arabile, distrugând semănătorile, iar anul acesta, din cauza ploilor torențiale, spre disperarea țăranilor agricultori, inundația a fost catastrofală.

M-a anunțat să merg cu ei, luându-mi cele necesare pentru oficierea serviciului religios la începerea lucrului. După bătălia de la Teiuș, Căpitanul, printr-un ordin dat, mărise numărul comandanților legionari, înființând și noi grade: comandanți legionari, ajutori și instructori legionari, pentru acte de vitejie legionară acordându-le și decorația „Crucea albă". Între aceștia erau aproape toți din „Echipa morții", ce făcuseră expediția în Ardeal. Am plecat la Vișani, Corneliu Codreanu cu Stelescu, eu, Niki Constantinescu, Gogu Serafim, Bozânțan și Gheorghe Dragomir Jilava, coborându-ne pe linia Buzău – Galați, la o stație din apropierea Vișanilor, urmând a face pe jos distanța până la Vișani prin vadul râului, unde ajungând, podul nu mai exista, iar apele nu se retrăseseră încă. Așa că a trebuit ca Stelescu cu Șeful să se retragă, așteptând un alt tren pentru înapoiere la București, nemaiavând când să ajungă pe altă cale la timp. „Ne ducem noi. Vom trece prin apă, căci cineva trebuie să fie de față la începerea lucrului", am zis eu. „Foarte bine faceți și mergeți cu Dumnezeu, numai apele să nu fie prea adânci", a răspuns Șeful. Împreună cu cei pe care i-am pomenit, ne-am scos hainele până la piele, le-am urcat pachet pe cap și am intrat în apă înaintând cu multă atenție, sub privirea celor de pe mal, până ce am trecut de jumătatea apei, făcându-le semn că vom ajunge cu bine la Vișani. Era o distanță măricică, dar am ajuns în sfârșit la mal, unde ne-am așezat ca să ne îmbrăcăm, dar de după mal au apărut jandarmii, cu procurorul Păcuraru, din Rm. Sărat. „Culcați la pământ!", au ordonat jandarmii, înconjurându-ne cu arma întinsă. Ne-am îmbrăcat cu greu, ne-au legat cu frânghii de mâini unul de altul, ducându-ne în sat, în localul școlii. „Domnule procuror, nu înțeleg pentru ce ne-ați arestat, pentru ce ordonați asemenea brutalități, când noi nu am încălcat nici o abatere de la lege. Eu sunt preot și am venit chemat să oficiez o slujbă religioasă la început de muncă, după chiar datina creștină, iar aceștia doresc să vină în ajutorul oamenilor loviți de acest dezastru." „Ești un măgar", mi-a răspuns procurorul. În școală, vreo 50 de legionari, legați, zăceau întinși pe jos. Fuseseră loviți și răniți de jandarmi. Flămânzi, nici măcar apă nu li s-a adus la cerere. Ne-au ținut aici legați 24 de ore.

Procurorul a făcut o triere, eliberând pe unii. A asistat până la îmbarcarea noastră în căruțele cu cai, luate cu forța de la oamenii din comună, legați cu mâinile la spate, câte cinci în fiecare căruță; păziți de jandarmi, am fost trimiși la Rm. Sărat și încarcerați în beciuri și în niște maghernițe cu lacăte la uși. Ce am făcut ca să fim supuși la asemenea chinuri? Ce fel de dreptate mai este în Țara Românească? Un procuror să se preteze la călcarea legilor?

Aveam și noi un șef legionar în Rm. Sărat, pe farmacistul Aristotel Gheorghiu, dar nu s-a învrednicit să vină la Poliție să se intereseze de soarta noastră sau măcar să ne trimită ceva alimente. A trebuit să îndurăm foamea și mizeria, căci Aristotel era numai pentru situații grase. Peste 20 de tineri, aruncați într-un beci, claie peste grămadă. Umezeala pătrunsese prin hainele lor de nu se mai cunoșteau. Aceasta era o echipă din Tecuci, prima care sosise în Vișani, sub comanda lui Ion Păvăluță, student în ultimul an la Drept, la Iași. Se împotrivise arestării și ordinului procurorului. „Să i se aplice Constituția" fusese crunt lovit și avea o mulțime de leziuni.

Ne-au pus în libertate, după ce noi am spart toate ușile unde fusesem sechestrați. Nu ni s-au dat foile de drum decât la

gară, unde ne-au dus cu camioanele, interzicându-ne a ne opri în oraş. Au scris ziarele, „Universul", care avea o atitudine românească, mai cu seamă, „Calendarul", iar la deschiderea Parlamentului, s-au făcut interpelări pentru aceste acte abuzive ale Ministerului de Interne.

Eram în plină vară călduroasă. Codreanu-tatăl şi fiul, au fost invitați de doctorul Solomon din Băile Amara să petreacă o lună şi jumătate la el, urmând şi un tratament balnear. Sora doctorului avea un teren în Bucureştii Noi, pe care îl văzusem când ni l-a cedat. Codreanu, după cum am mai amintit, hotărâse să clădim o casă. Vreo cinci camere, numai parter, spunea el, în care să putem adăposti şi îngriji pe legionarii răniți. Va purta numele de „Casa legionarilor răniți". În ziua când au plecat, mi-au lăsat pe birou un ordin: „Las comanda întregii Legiuni pe țară Părintelui Dumitrescu, în care timp va anunța prin ziare pentru ziua de... o mare întrunire legionară la Oradea (acesta era numai un truc, ca să facă autoritățile să ia măsuri, căci şi aceasta era o propagandă), apoi: Va începe construcția casei din Bucureştii Noi şi altele..."

M-am uitat la ordin. Era şi profesorul Codreanu de față. „Să încep construcția casei când noi nu avem fonduri, nici măcar un leu?" La care profesorul Codreanu, râzând, mi s-a adresat: „Dacă îți lipseşte leul, poftim!" scoțând din chimir un leu. Am trecut imediat pe o hârtie. Listă de subscripție pentru casă. Profesorul Ion Zelea-Codreanu – 1 leu. Stam pe gânduri, ce să fac cu casa. M-am sfătuit cu Bănică Dobre, ce venise de la Cluj, şi cu Popescu-Pătârlagele-Buzău, un băiat de o corectitudine exemplară, şi i-am trimis o listă să strângă ceva fonduri de la cei înstăriți, Virgil Ionescu, Gh. Apostolescu – comerciant, şi alții. Am chemat şefii de sectoare, cu ce legionari au disponibili pe terenul de construcții, le-am citit ordinul şi le-am cerut să strângem materialul necesar, pentru o gheretă, un şopron, o bucătărie şi scândura pentru cofraje. Pe de altă parte, cineva să țină o socoteală de câte căruțe cu pietriş şi nisip vor aduce căruțaşii angajați, pentru a şti ce să le plătim. De mare ajutor mi-a fost Niki Constantinescu care, după procesul muncitorilor C.F.R. de la Grivița, la care Codreanu le luase apărarea, spunând că oamenii aceştia nu vor decât „pâine şi dreptate", bucurându-se de oarecare simpatie, Constantinescu mutase sediul Sectorului de Verde într-o casă din fața atelierelor, care se mai vede şi astăzi. Muncitorii ne-au dat tot sprijinul. În două săptămâni s-a închegat o tabără de lucru. Cu fetele legionare s-a pus în funcțiune şi o bucătărie. Pentru dormit, s-au săpat în pământ câteva bordeie, unul mai la vedere, cu o tablă deasupra: „Căpitanul", unde avea să locuiască Şeful. Locatarii din această suburbie se adunau auzind cântece legionare, întrebându-se, ce vor să facă ăştia? Cu încetul, au început să prindă simpatie de aceşti tineri, erau chemați şi ospătați pe la casele lor, iar soțiile, întrebându-i, de ce aveau nevoie, veneau să le aducă la fiecare câte ceva. Tabăra lua aspect serios. Începutul a fost greu. Autoritățile nu au luat nici o măsură potrivnică, deşi unele ziare începuseră să vorbească despre această tabără, şi câteva manifeste scoase de Doru Belimace anunțaseră, făcând apel la ajutoare. În strada F 20, sediul şi locuința noastră, şi-a făcut apariția Victor Silaghi.

După două săptămâni, a apărut Codreanu pentru două zile, ca să vadă ce am făcut. Arătându-se mulțumit, a dat ordin pentru săparea temeliei. De față cu el am făcut rugăciuni de începere a lucrului. Adusese câțiva ziarişti şi un fotograf. Dintre ziarişti, Crevedia de la „Calendarul" avea să facă cele mai multe şi mai lungi reportaje. Au tăiat pomii care erau pe terenul unde urma să fie aşezată casa. Eu cu Bănică am fost fotografiați cărând în spinare câte un pom. Fotografia avea să fie dată la ziar. Codreanu a plecat din nou, rămânând să-l anunț când săpăturile vor fi gata.

Inginerii Nicolae Horodniceanu şi Chica, elementele cele mai excepționale ale Politehncii, au început, culcați pe iarbă verde, să întocmească planuri şi să delimiteze săpăturile de temelie, pe care le-am şi început. Am chemat pe şef care, luând contact cu arhitectul profesor la Politehnică, ne-a înmânat un alt plan făcut de acesta. O casă mai mare, cu două etaje şi mansardă. Credea că vom fi împiedicați de Guvern şi cum nu ne-a deranjat nimeni de data aceasta, observând că se poate strânge material –

aveam şi ceva ciment – a hotărât să facem o casă mare. Din nou săpături, cu un subsol mare în latura din spate, pentru calorifer şi lumină electrică proprie. Lucrul mergea repede. La punerea primelor cărămizi, într-un tub de sticlă a fost introdus pergamentul cu actul şi semnăturile celor prezenţi, de fundare a clădirii.

Mulţi asistenţi au donat sume frumoase. Când zidurile fuseseră ridicate până aproape la ferestrele parterului, Codreanu a terminat cu concediul şi s-a mutat pe terenul construcţiei în bordeiul ce-i făcusem. Pe Silaghi l-a trimis la o fabrică de cărămidă, cu care contractase să lucreze acolo cu 50 de legionari. Pe mine, Caranica şi Dragomir Jilava ne-a însărcinat cu strângerea de fonduri şi materiale. Trebuia să colindăm Bucureştiul, pe la cei ce din vreme ni-i trecuserăm pe o notă, cerşindu-le bani sau materiale. Făceam ceva încasări şi donaţii, dar aveam şi greutăţi de întâmpinat.

Mie îmi făcea impresia de cerşetor, pe care nu o puteam suporta. Aşa eram eu. Altceva este când cineva oferă fără să-i ceri. De aceea, într-o bună zi mi-am declinat competenţa, cerând să pună pe altcineva în locul meu. Era pentru prima dată când refuzam un ordin. Şeful s-a uitat la mine şi pe un ton de supărare mi-a spus să fac ce vreau, sunt liber. Îmi adusesem copilul cel mare, care dăduse examen de admitere la liceul „Mihai Viteazul", unde reuşise, şi urma să înceapă cursurile. Nu aveam unde să-l duc. Aici aveam amândoi camera cu birou şi masa, de aceea, văzând supărarea şefului, i-am spus că mă duc la Cărămidărie. Aici, în zece zile am ajuns ca Silaghi, la munca cea mai grea, tăiatul cărămizilor la gura fabricii, care cerea mişcări ritmice din picioare şi din mâini. Silaghi îmi predase comanda, căci se luau în considerare funcţia şi gradul. Viaţa plină de mizerii: un singur fel de mâncare, cu mămăligă. Mai mult fasole şi varză. Dormeam prin nişte poduri cu paie. Într-o săptămână ne-am umplut cu toţii de păduchi, unii dădeau chiulul, stânjenind lucru, alţii dezertau şi trebuia să improvizăm lipsurile. Echipe din ţară, chemate, se succedau atât la casă, cât şi la Cărămidărie. Marin Ioachim, cu 20 de legionari, a venit pe jos de la Galaţi până la Bucureşti. Domnea mare însufleţire. Voicu Popescu, frate cu

Duţă, „Nebunică", cum îi rămăsese numele din „Echipa Morţii", fiind numit Şef de Argeş, în locul părintelui Duminică Ionescu, care ceruse să fie înlocuit, a adus, pe lângă un grup de tineri la muncă, şi câteva care încărcate cu alimente. Sub supravegherea lui Codreanu, lucrul luase amploare. Intelectuali bucureşteni şi ziarişti vizitau şantierul. Şi nu erau menajaţi cei ce nu erau legionari. Un afiş anunţa: „Cine vine să ne vadă îşi scoate haina şi două ore depune muncă benevolă". Odată a venit la Cărămidărie, găsindu-mă la tăiatul cărămizii, şeful judeţului Corvului, Ibrăileanu, punând să mă fotografieze împreună cu Scaraba. Mi-a făcut observaţie de ce l-a sosirea lui cu ziariştii, când am fost anunţat, nu am dat comanda pentru onor. După două zile, mi-a adus ziarul „Calendarul" cu fotografia şi un articol de Crevedia, zicându-mi: „Vezi că te-am compromis." M-a luat de aici şi m-a dus pe şantier. Aici îşi luase ca ajutor pe Niki Constantinescu, pe care eu i-l recomandasem ca un element bun şi plin de energie, în urma unei cercetări ce-i făcusem din ordin. Trăia în concubinaj cu o studentă. Am fost trimis să anchetez, căci nu era permis, spunea Codreanu, după morala legionară. Făcându-mi impresie bună amândoi, i-am logodit şi am aplanat acest caz, devenit cunoscut.

Ziarele scriau despre Minunea de la Bucureştii Noi, până şi „Universul" aducea elogii legionarilor. Zidurile se înălţau văzând cu ochii, şi mulţimea curioşilor venea să le admire. Fusesem însărcinat cu ţinerea registrului în care semnau vizitatorii şi depunerea ofrandelor. Duminicile după-amiaza se dădeau serbări, având de fiecare dată alcătuit un program, serbări luminate şi noaptea cu petromaxuri, cu un bufet bine asortat de către fetele legionare care şi serveau, de la care nu lipseau nici vinurile cele mai bune. Toate astea aduceau încasări frumoase. Apoi Manoilescu, Gigârtu, Virgil Ionescu şi generalul Cantacuzino, care pe lângă o sumă de bani donase şi două vagoane de ciment şi fier, cu toţii contribuiau material. Se înţelege că toată propaganda aceasta în jurul Gărzii a adus o mulţime de înscrieri în organizaţie, de tineri fruntaşi intelectuali bucureşteni şi din provincie, ce erau daţi spre educare lui Moţa şi Marin şi aduşi pe

șantier să dea pildă de muncă și sacrificiu. Alecu Cantacuzino anunțase pe Codreanu că în ziua de… va aduce pe unchiul său, generalul Cantacuzino, prinț, vița Șerban Cantacuzino. S-au făcut pregătiri pentru primire și au fost băgați în lucru numai intelectuali. I s-a făcut o primire frumoasă cu legionari în front, cu raport, trecere în revistă și cântece, dându-se explicații de către Șef. Generalul era un tip mucalit, și cu înjurături pe buze la tot momentul. A privit curios în toate părțile, cerând lămuriri, nevenindu-i să creadă cele ce i se comunicau. A început să întrebe, observând că nu erau oameni de rând cei ce munceau. Alecu Cantacuzino și-a scos haina. „Ce faci?" l-a întrebat. A arătat generalului avizul: „Cine vine aici scoate haina și lucrează două ore", la care generalul trage o înjurătură de mamă lui Alecu. Stam pe lângă Șef și general, care a întrebat cine sunt, și mi-a aplicat o înjurătură și mie, și așa tuturor de care întreba, privind la unele figuri, vrând să afle numele lor. Profesorul universitar Dragoș Protopopescu, profesorul Copuzeanu, avocații Moța și Marin…, care cărau din greu cu samarele, pe schele, cărămidă. A urcat până sus să vadă cum se lucrează. „Dumneata cine ești?", a întrebat la întâmplare. „Victor Silaghi, avocat." L-a privit lung. Silaghi fusese luat de la Cărămidărie și pus la zidit, căci învățase zidăria pe când au lucrat la Iași, Căminul Cultural Creștin. Generalul l-a binecuvântat cu o înjurătură neaoș românească, pe față, mângâindu-l pe obraz. Așa de încântat a fost că a vrut să pună mână să dea ajutor la lucru, dar nu a fost lăsat.

La plecare, l-a îmbrățișat pe Codreanu. I se ivise umezeală în ochi. „Bă, Corneliu! Până acum am făcut politică conservatoare, încă de mult cu Filipescu, de acum sunt al vostru pe viață. Mi-ați întins o cursă de dragoste românească. Sunt mândru alături de voi."

S-a făcut atâta propagandă cu tabăra de muncă încât numărul legionarilor a început să se îngroașe. Din zi în zi zidurile acestei case, numite de acum „Casa Verde", se înălțau tot mai mult. Ajutoare bănești se iveau din toate părțile și nu banii mai constituiau o problemă. Un fapt petrecut pe șantier, în lipsa lui Codreanu, m-a scârbit amarnic. Într-o dimineață, lângă bordeiul Căpitanului, trântit jos, cu fața în sus, cu un sac de nisip, pus pe piept, legat la față cu un prosop ud, legionarul Pătrașcu, venit cu echipa pentru lucru de la Focșani. Fusese lovit cu ranga de fier peste piept de Dumitrescu-Zăpadă și de Beza, lovind când unul când altul, într-un mod barbar, după ce mai înainte, atârnat de un pom cu capul în jos, primise o corecție – ziceau ei – cu frânghia udă. Alergând la fața locului, am chemat câțiva legionari, dezarmând pe agresori și scăpând de bătăi pe Pătrașcu, care nu se mai putea ține pe picioare. Am pus să i se dea îngrijiri. Mi-am atras prin aceasta ura lui Beza și a lui Dumitrescu. „Știi ce ai făcut? Nu-ți dai seama! Acesta e un trădător, venit în mijlocul nostru ca să ne spioneze, de aceea i-am aplicat ceea ce merita." Pătrașcu făcuse armata la Jandarmerie, de unde le intrase în cap acestor doi că ar fi trădător, când nu avea ce să trădeze, dar bătăușii făceau exces de zel, ca să se ridice în ochii Șefului, că sunt grozavi. „Sunteți niște barbari, măi Dumitrescule! V-ați apucat să omorâți oamenii. Să vă băgați mințile în cap. Eu nu admit asemenea fapte." Am spus Șefului și le-am interzis să mai rămână în tabăra de muncă.

Era toamna, o zi frumoasă când am fost anunțați că vom primi vizita unui parlamentar fascist… din Italia. În vizita ce o făcea în România își programase și tabăra de muncă „Casa Verde" din Bucureștii Noi, despre care scriseseră și ziarele italiene, dând și fotografii. Au fost anunțați legionarii din București și mai cu seamă intelectualii, ca să sărbătorim acest eveniment. Au venit ziariști, fotografi și lume neîncadrată în Legiune. În uniforme, cu cămașă verde, s-a format un front în fața clădirii. La sosirea oaspetului însoțit de Căpitan și multe personalități, am dat raportul și, în timp ce treceau în revistă șirurile de legionari, s-a intonat Giovineza și alte cântece fasciste, intercalate cu marșuri legionare. Deputatul fascist a fost purtat pe brațe, înmânându-i-se sute de scrisori pentru Ducele Mussolini, cu câteva daruri lucrate de mâna fetelor. Au fost făcuți cu această ocazie noi gradați și dată cea mai înaltă gradație: „Crucea Albă" cu rozetă. Într-o atmosferă de mare sărbătoare a fost reținut la

masă, iar seara a avut loc un bal legionar cu tombolă. Ne-a părăsit scriind cuvinte mari de laudă în Cartea noastră de onoare.

Clădirea a fost înălțată până la ultimul planșeu când, începând frigul, au fost acoperite zidurile pentru protecția împotriva înghețului, iar tabăra de muncă a luat sfârșit, lăsând într-o cameră amenajată la parter patru legionari, care, cu rândul, să facă de pază în timpul iernii, găsindu-se încă mult material de construcție pe teren. Dar mai contribuia și faptul că regele dizolvase Parlamentul, împuternicindu-l pe I. Gh. Duca cu formarea unui guvern, ce avea să prezideze alegerile pentru Cameră și Senat, fixate pentru 20 decembrie 1933.

Dizolvarea corpurilor legiuitoare a fost o surpriză din punct de vedere politic. Maniu mijlocise aducerea în țară a lui Carol al II-lea, în 1930, dar condiționată „fără Lupeasca". Dar aceasta a fost adusă câteva luni mai târziu, cu pașaportul soției lui Mihail Manoilescu, simpatizant legionar, cu consimțământul acestuia.

Mai suferise și un compromis. Fiind invitat să ia masa la Palat, arătându-i regelui părerea lui despre Lupeasca, aceasta a apărut de după un paravan, întrebându-l pe Maniu ce motive avea să fie contra ei, fiind silit din politețe să-i sărute mâna și să consimtă a rămâne împreună la masă, în timp ce fără să bage de seamă a fost fotografiat cu Lupeasca și Regele în mai multe poziții, dar și după aceasta a avut o atitudine potrivnică. În timpul guvernării liberale, Duca scrisese și tipărise „Broșura Verde", difuzată în zeci de mii de exemplare, în care dezaproba și condamna purtarea prințului moștenitor, căsătoria morganatică cu Lambrino, după care a urmat părăsirea soției Elena, prințesa Greciei, și fuga lui cu Lupeasca, cu renunțarea la moștenirea tronului, forțat să abdice, pusă la cale de liberali. De aceea a fost o surpriză politică atunci când Duca, chemat la Palat, a făcut pe sluga plecată, sărutând mâna Lupeascăi. Garda de Fier, precum și toate partidele politice – și erau o sumedenie de partide și partidulețe – se pregăteau să depună liste și să intre în campania electorală, care se prevedea foarte grea. Codreanu a fost lăsat să depună listele de candidați, ca să se vadă ce forțe avea, reușind să depună candidaturi în 62 de județe, ceea ce era

destul de mult, avea priză în masă și mai candidau și oameni de seamă: generalul Cantacuzino, Nichifor Crainic. Dar nu mai este cazul să-i mai enumăr. Generalul se bucura de multă simpatie, erau din timpul războiului pentru reîntregire, decorat cu ordinul „Mihai Viteazul" și cu Legiunea de Onoare franceză.

Începând campania de luptă electorală, împotriva legionarilor s-a dezlănțuit o teroare cumplită. Bătăi, schingiuiri, arestări și morți. A trebuit să alerg când într-o parte când în alta, să fac înmormântări. La Hârșova am înmormântat, într-o atmosferă de jale, pe tânărul legionar Virgil Teodorescu, student, împușcat la Constanța în timp ce lipea manifeste legionare. Propaganda legionară a prilejuit acum și morți. La Iași, legionarii, fiind înconjurați de armată în cămin, sufereau de foame. Cu mare greutate, un muncitor le-a aruncat un sac cu pâine în curte și a fost împușcat pe loc. Venind în București, Voicu Popescu m-a rugat să fac înmormântarea fratelui său, Diță, care fusese în Echipă Nebunică, cum îl numiseră băieții. Neputând îndura teroarea dezlănțuită, și-a curmat zilele cu un glonț, motivând printr-o scrisoare că și-a curmat zilele pentru că nu se aștepta la atâtea nedreptăți și încălcări de legi, brutalități și omoruri. L-am dus la Broșteni, la părinții lui, și l-am înmormântat.

Generalul Cantacuzino a trimis în câteva rânduri scrisori lui Duca, arătând cele ce se petrec cu legionarii și făcându-l atent: „Dragă Iancule, te joci cu viața ta..." Ei se cunoșteau bine. Eram candidat la Rădăuți, Storojineț și Maramureș și a trebuit să mă duc acolo. Nu am luat din București decât pe Ovidiu Constantinescu, având acolo o echipă cu studenții legionari din Cernăuți. Cu Iasinschi am ținut două mici întruniri lângă oraș, având o bază puternică, trimițându-mă apoi cu o mașină în Storojineț. Aveam aici ca simpatizant și sprijinitor pe Neagoe Flondor, dar intrase în panică, fiind cuprins de teamă. Era dintr-o vechea familie boierească, cu puternice sentimente românești. Luând contact cu echipa condusă de Lauric Filon, am hotărât să intrăm în propagandă nedespărțiți, pentru a ne putea apăra.

Venisem târziu la Sotorjineț. Nu mai era mult până la alegeri. Ne găseam într-o seară, într-un sat. Începuse să ningă cu

fulgi mari, și zăpada albise tot. Observând că suntem supravegheați de polițiști îmbrăcați civili, am căutat, în miezul nopții, să schimbăm localitatea, învăluiți în cerceafuri albe, spre a scăpa din văzul polițiștilor. Abia ne așezasem, frânți de oboseală, în casa unui binevoitor, când zgomotul unor mașini s-a auzit apropiindu-se. Fuseserăm trădați. Au intrat în casă Comandantul legiunii de jandarmi, cu subalternii lui. Fără nici o discuție, loviți, legați, ne-au urcat în mașină și am fost transportați la închisoarea din Storojineț. Eram vreo 25, toți într-o cameră a închisorii. Directorul închisorii ne-a anunțat a doua zi că primise ordin din partea Ministerului de Interne să ne țină sub arest, că s-au efectuat arestări de legionari în toată țara, pentru că, printr-un decret al Consiliului de Miniștri, a fost dizolvată Legiunea Arhanghelul Mihail, Garda de Fier și de data asta și gruparea politică a lui Codreanu-Zelea. Codreanu și toți conducătorii fruntași au fost puși în arest. Inginerul Gh. Chivu și Virgil Ionescu au fost bătuți până la sânge și închiși în stare gravă. Candidau primul în Muscel, și al doilea în județul Dâmbovița. Frumos procedeu, mi-am zis. Și tocmai în ajun de alegeri. Două-trei zile am chemat procurorul să ne justifice ținerea noastră în închisoare. Am amenințat că dăm foc închisorii și vom arde de vii, dar tot nu a venit. În coridorul de la etaj am scos saltele cu paie, le-am răvășit, punând scândurile de la paturi deasupra și am dat foc. Fum greu și flăcări înconjurau grămada de scânduri. „Băieți, am zis, vom muri aici, cântând moartea legionară". Și am început cu cântece, ce răsunau în închisoarea încărcată cu fum și foc. A sosit procurorul. Într-o furie nebunească, m-am aruncat în mijlocul flăcărilor pe scânduri, care prin apăsare au împins flăcările mai în afară, lăsând un spațiu neatacabil. „Vrem să murim aici, torțe aprinse de vii, pentru nedreptățite ce le faceți". Am auzit doar glasul procurorului: „Liniștiți-vă! Vă pun în libertate imediat!" Amețit, nu mi-am dat seama când am fost scos de gardieni și dus pe un pat în altă cameră. Reușisem totuși. Procurorul ne-a pus în libertate, cu dovadă în mâna fiecăruia. Nu mai aveam ce face. Mi-am luat drumul spre București, oprindu-mă la Rădăuți, ca să văd ce este

cu Iasinschi. L-am găsit ascuns într-o cameră camuflată la subsol. Soția lui mi-a povestit că a vrut să se sinucidă. Cu o lamă de bărbierit își tăiase venele de la mâna stângă și-și aștepta sfârșitul în baie – ca pe vremea romanilor. Soția, prinzând de veste, pricepută, fiind și farmacist, i-a dat îngrijirile necesare, salvându-l.

În București, am crezut că urmăririle au încetat și am mers la sediu – Obor, strada F 20. Sterie Ciumetti era acolo. Pe el îl însărcinase Codreanu cu Caseria Centrală. Mi-a comunicat că Șeful dispăruse împreună cu Silaghi și nimeni nu cunoștea ascunzătoarea. Doamna Codreanu mai venea din când în când. Doar femeia de serviciu continua să locuiască în această casă și i-am dat în primire băiatul, să-i poarte de grijă. Codreanu dispărând, poliția nu făcuse încă percheziție domiciliară. Mi-am luat o parte din lucrurile mele și arhiva pe care le-am dus la un prieten, lângă moara Asan, pe strada Lizeanu. Ciumetti a luat actele de casă, sfătuindu-mă să iau contact cu generalul Cantacuzino. El trebuia să știe de Șef. Generalul ne-a primit bucuros, cu o înjurătură, dându-mi o cameră în podul casei, spunând feciorului de casă, Constantin Raicu, să-mi poarte de grijă. Lucreția Bagdad, o fată de familie bună din Rm. Sărat, studentă și legionară din cetățuia de fete a Nicoletei, pe care Căpitanul o făcuse comandantă legionară, făcea pe curiera. Aducea, câteodată, bilețele în gură – înfășurate în pergament, pe care generalul le distrugea după ce le citea. Așa am putut afla că Șeful schimbase mai multe gazde, că vreo două zile a stat și în subsolul clădirii Senatului de pe malul Dâmboviței, clădire încă în construcție, care avea la subsol mai multe galerii. Era ajutat de Silaghi, care, nefiind cunoscut în București, putea circula. Neavând unde să mai stea, și-a amintit că-l cunoștea și avea adresa lui Cernăianu, fost deputat, care în Parlament îi arătase multă simpatie și-l invitase pe la el. S-a dus la el și a fost bine primit. La două zile, aflându-se singur cu soția lui Cernăianu, aceasta i s-ar fi adresat: „Domnule Codreanu, dumneata știi în ce casă te afli? Eu sunt vară primară cu Elena Lupescu", apoi ar fi pus mâna pe telefon să-i telefoneze acesteia. „Eu nu pot să nu-i anunț că te găsești în gazdă la mine". În timp ce telefona, a

părăsit casa cu Silaghi. Fetele legionare îi găsiseră o altă ascunzătoare mai sigură.

Generalul îmi dăduse a înțelege ca să iau contact cu Niki Constantinescu, Doru Belimace şi Iancu Caranica. Din închisori începuseră să fie eliberați toți fruntaşii legionari, urmărirea lor luând sfârşit. În strada Sf. Ion-Nou – unde tatăl lui Caranica avea un depozit de brânzeturi, era ocupația lui, vara era pe la stâne; l-am găsit şi în Maramureş, cu ocazia alegerilor, la o stână colecta brânză, fabricată sub supravegherea lui, depozitând-o apoi la Bucureşti – i-am găsit în camerele de sus pe cei trei. Erau veseli, se ospătau, beau vin, invitându-mă şi pe mine. Au căutat să mă pună în cunoştință cu planul lor. Fiind prea veseli, nu am luat în serios ce mi-au spus, iar cu tot răul ce ne făcuse Duca şi morții noştri, eu aveam o oarecare simpatie pentru el. Îl cunoscusem ca student, apoi în dese rânduri la conacul lui Radu Mandrea, care mă cununase şi-mi botezase copiii, de aceea le-am spus: „Cred că nu este bine ceea ce vreți să faceți, şi sfatul meu este să renunțați." La cele spuse de mine, mi-au dat să înțeleg că a fost o glumă.

Ultimii care au fost eliberați din închisoare, chiar în seara în care aveau să comită asasinatul, au fost Moța şi Marin. În acea seară, mă aflam cu prietenul meu Gh. Moşteanu, prieten din copilărie, de meserie cizmar, maestru de aviație, la restaurantul „Berbec", unde eram adesea cinstiți de patronul Dumitru Badea. Apăruseră gazete ediție specială şi răsunau străzile de strigătul vânzătorilor: „Ediție specială… asasinarea prim-ministrului I. Gh. Duca." În restaurant a început o îngrămădeală de lume. Duca a fost omorât pe peronul gării Sinaia, la înapoierea de la Palat, unde prezentase Regelui rezultatul alegerilor. Badea ne-a făcut semn cu ochiul, apoi ne-a şoptit: „Ştergeți-o. Aici au năvălit o mulțime de agenți." Am ieşit cu Moşteanu şi am apucat pe cheiul Dâmboviței, spre locuința generalului, crezând că el este invulnerabil, dar casele erau înconjurate de poliție.

Erau mulți comisari. Din discuții am înțeles că Gavrilă Marinescu, prefectul poliției Capitalei, era la general ca să-l aresteze. M-a cuprins o groază teribilă, cum nu mai avusesem niciodată. Moşteanu, mai îndrăzneț, a improvizat o ceartă între noi, cu îmbrânceli, făcând pe bețivanii. A prins bine. Un comisar s-a apropiat înjurându-ne; „Hai, cărăți-vă de aici, mă bețivanilor!" Ne-am luat tălpăşița, cum s-ar zice, la locuința lui Moşteanu. Nu am putut dormi toată noaptea şi eram curios să aflu cum s-au petrecut lucrurile. Dimineața, Moşteanu a luat unele măsuri. Eu nu mai eram capabil de nimic. M-a bărbierit, dând jos şi mustața, şi mi-a schimbat hainele cu un costum vechi, ponosit, de lucru, cizmăresc, şi o şapcă pe cap. Toată ziua nu am ieşit din casă, căci şi aşa deghizat vecinii m-ar fi recunoscut. Seara târziu am ieşit cu el, ducându-mă la un prieten al lui, care avea un atelier de cizmărie pe Lizeanu, iar locuința pe strada Sf. Treime, cartierul Tei. Aranjase cu Vasile Ogrezeanu, aşa-l chema, să mă primească în gazdă la el cu masă, pentru suma de 800 lei lunar. Ogrezeanu nu avea copii, şi coana Berta, soția lui, era bucuroasă să mai aibă pe cineva în casă. Am înscenat că am venit acum de la țară, cu oarecare treburi de mai lungă durată în Bucureşti. Pe Moşteanu l-am rugat să aducă băiatul meu la el, să-şi facă regulat lecțiile şi să nu absenteze la liceu.

După asasinarea lui Duca, toți fruntaşii legionari au fost din nou arestați, atât în Capitală, cât şi în provincie. Fusese întocmită o listă de şase legionari care trebuia împuşcați în noaptea aceea, ca pedeapsă pentru omorârea lui Duca: Corneliu Codreanu, Moța, Nic, Totu, Victor Silaghi, Ciumetti şi eu. Dintre toți nu a fost prins decât Sterie Ciumetti care, luat în maşină cu comisarii Panova şi… a fost dus pe malul lacului Fundeni. Ciumetti, simțind moartea şi opunându-se, a ieşit din maşină, i-a fost smuls părul capului trăgându-l, a fost împuşcat, şi când au considerat că e mort, l-au aruncat în apa lacului, pornind apoi cu maşina în căutarea celorlalți. Poate că sufletul lui Ciumetti mi-a prevestit în acele momente că sunt amenințat cu moartea. Stăteam mai mult în casă, citeam ziarele şi voiam să aflu cât mai multe amănunte asupra întâmplărilor. Se fixase un premiu pentru prinderea lui Codreanu, Silaghi şi a mea. Eram singurii care nu fuseseră prinşi. Toți cei arestați şi cei din provincie au fost aduşi şi închişi la Jilava. Generalului i se îngăduise

să-şi aducă lucruri de acasă, şi Constantin Raicu se îngrijea şi de masă, pentru că trebuia să țină regim. Cei trei asasini erau ținuți separat, la Malmezon, unde se făcea şi ancheta, urmând ca mai târziu să fie aduşi şi cei de la Jilava.

Aflasem doar că pe peronul gării Sinaia cei trei l-au așteptat nestingheriți pe Duca, care a apărut însoțit numai de o singură persoană, căreia i se încredințase supravegherea. Caranica şi Belimace au aruncat petarde, ca să producă o învălmăşeală, timp în care Nicolae Constantinescu a tras mai multe gloanțe în plin, omorând pe prim-ministru. Constantinescu a fost prins imediat, bătut, dezarmat şi dat pe mâna poliției. Belimace, încercând să fugă, a fost prins pe linia ferată în jos. Caranica, mai fricos, a reuşit să scape, ca a doua zi să se prezinte singur la procurorul de serviciu la Palatul de Justiție. Corpul neînsuflețit al lui Duca a fost dus la Palat, unde a fost depus – zice-se fără prea mare atenție şi ceremonial – într-o cameră ce nu cadra rangului şi că Regele nu ar fi arătat prea multe regrete.

Eram, aşadar, în gazdă la Vasile Ogrezeanu care nu ştia cine sunt. Moşteanu mă prezentase sub alt nume. Stăteam mai mult în casă şi citeam. Nu ieşeam decât ca să-mi cumpăr țigări de la un debit din apropiere. Motivam şederea în casă şi cititul în vederea unor examene ce aveam să dau în particular. Plătisem chiria şi masa pentru o lună şi nu-mi amintesc dacă trecuse, când în după-amiaza unei zile am auzit o discuție între Ogrezeanu şi soția lui, în camera vecină: „Măi, femeie, ce face chiriaşul acesta al nostru?" „Păi, ce să facă, omule! Stă în casă şi citeşte. Câteodată nici la țigări nu iese. Îi aduc eu". „Mă gândesc, adăugă Ogrezean, dacă nu este unul din ăia ai lui Codreanu, din Garda de Fier, pe care îi caută poliția. „Păi, măi omule, te pomeneşti că o fi". „Mâine este duminică, să cumperi şi un kil de vin, aşa ca la un pahar de băutură eu o să-l întreb". Vasile Ogrezeanu făcuse în ilegalitate, oarecum, politică socialistă. În scurtele discuții ce avusesem cu el căutasem – fără ca omul să simtă, ca omul care nu face nici o politică, dar îşi dă anumite păreri – asemănări doctrinare între socialism şi naționalism, cât şi în program, având în vedere ridicarea stării materiale a munci-

torilor şi a țăranilor, prin condamnarea asupritorilor, şi el găsea părerile mele juste. Seara, venind Moşteanu să mă vadă şi să-mi ridice moralul, i-am povestit de convorbirea ce o auzisem, rugându-l ca a doua zi să-mi găsească alt loc unde să mă ducă a doua zi, pe înserat. Duminică, la masa de la amiază, după câteva pahare de vin, vedeam că Ogrezeanu mesteca din buze ca să-mi spună ceva, dar nu prindea curaj. A mai turnat vin în pahare şi-am prins momentul să-i vorbesc eu: „Domnule Ogrezeanu şi coană Berta, socotesc că nu este cinstit şi nu e corect din partea mea ca să nu vă spun adevărul asupra mea, pentru a şti şi dumneavoastră pe cine adăpostiți. Persoana mea prezintă un pericol şi pentru dvs. de a fi arestați. Eu sunt unul din oamenii lui Codreanu, secretar al Gărzii de Fier, şi mi-am dat numele. Vă mulțumesc din suflet pentru sacrificiul ce ați făcut de a mă găzdui. Dacă mai am ceva de plată, vă rog să-mi spuneți ca să achit totul. Diseară va veni Moşteanu ca să mă ia. Mă voi muta în altă parte, ca să vă scap de necazurile ce ar urma." Omul s-a uitat la mine cu ochii mari. Coana Berta era liniştită. „Unde ai să te duci? mi-a zis, bătând cu pumnul în masă. Nu-mi trebuie nici un ban. Ai să stai aici. Tu, muiere, să ai grijă de el, dar trebuie să mă asculți şi pe mine. Să faci aşa cum vreau eu. De mâine vom ieşi împreună să mai stai şi cu mine în atelier, căci vecinii, văzând că nu ieşi nicăieri, ar bănui ceva şi ar reclama.

A trimis femeia să mai aducă o sticlă cu vin. Când a venit Moşteanu, nea Vasile al meu i-a spus că s-a aranjat să rămân tot la el. Ținea la mine. Nu era capabil să mă trădeze. Oamenii aceştia simpli sunt înzestrați, în sufletul lor curat, cu multă iubire pornită din inimă, pe care nu o găseşti la majoritatea celor ce se cred superiori.

De a doua zi, am început să frecventez atelierul. M-a recomandat lucrătorilor ca maestru desenator cizmar. Mă inițiase în luarea de măsură la picioare, apoi după un tratat de cizmărie al lui Petringenaru Moțiu – escrocul politic de care am amintit mult mai înainte, să fac anumite desene de încălțăminte. Mă pricepeam la desen. Apoi mai verificam lucrul celor angajați, făcând unele observații, încât nimeni nu m-a bănuit că nu

cunosc meseria. Eram în oraş cu patronul, să facem cumpărături. În această calitate, mi-a făcut un certificat că am fost ucenicul lui, apoi lucrător la el, în calitatea arătată, cu care m-a înscris la cooperație, scoțându-mi cărțulie, înscriindu-mă la asigurările sociale. Cu aceste acte şi mărturia lui, cu o cerere şi o fotografie, dând toate datele cerute, fiind cunoscut la circa de poliție, un comisar i-a eliberat carnet de identitate sub un oarecare nume, cu care de acum mă puteam mişca în voie, mai având pe mâini pete de pap, cerneală sau cremă, iată-mă cizmar. Mă duceam singur de cumpăram material de la fabrica de pielărie Mociornița, care ajuta cu bani mişcarea legionară. Nu mă mai recunoştea nimeni. Veneam în ajutorul lor pe cât puteam, şi în familie eram privit cu multă simpatie.

În această situație, am putut merge la avocatul Rudolf Gheorghiu, frate cu Aristotel Gheorghiu, farmacistul, şeful legionar de la Rm. Sărat, care prin relațiile ce le avea rămăsese liber şi se interesau amândoi de mersul cercetărilor în cazul Duca. Prin aceasta, lăsându-i adresa mea, am putut lua contact cu Lenuțica Bagdad, legionara isteață de care am mai pomenit, fata de încredere a Nicoletei, şefa „Cetățuiei", care era liberă. A sosit într-o zi la atelier, cu un pantof rupt, cerând să-i fie reparat pe loc, timp în care, în camera vecină m-am întreținut cu ea, dându-mi unele informații. Corneliu Zelea-Codreanu se afla cu Silaghi la colonelul Ştefan Zăvoianu, în plină siguranță, după ce mai stătuse şi pe la alți doi oameni cu stare. Urma să-i comunice că ştie unde mă aflu şi poate face oricând legătura între noi. La plecare, mi-a lăsat 3 000 de lei. Acasă, puteam discuta cu Ogrezeanu orice. Redevenise legionar. La el am cunoscut pe un fiu al lui cu soția, Ion Negulescu, încasator la Asigurarea Românească, şi un nepot al coanei Berta, Ion Tira, ce avea o cizmărie pe Strada Moşilor, cizmar de lux. Mergeam cu patronul meu de mai luam masa şi pe la ei. Şi-aceştia au devenit legionari cu trup şi suflet.

Comisarul-şef al circumscripției de poliție a venit să-şi comande o pereche de pantofi. Ogrezeanu m-a recomandat ca pe cel mai expert pentru nişte pantofi cum nu mai au alții. Am luat măsură, am desenat un model cum am socotit eu că ar fi mai distins. Când au fost gata, l-am chemat la probă. Foarte mulțumit, m-a luat la cârciuma din colț, a unui grecotei, unde a făcut cinste cu coniac până la refuz, dar de plătit lui Ogrezeanu, costul pantofilor nici până azi nu a dat ceva. Aşa erau obiceiurile şi moravurile vremii.

Se apropia termenul de judecată la procesul intentat asasinilor lui Duca şi al Gărzii de Fier. Era pe la începutul lui aprilie. Toți acuzații au fost duşi la Malmezon, unde urma să aibă loc procesul. Tribunalul Militar era compus din cinci generali: Ignat, prezident, Dona, Constandache, Constantinescu şi Comănescu formau completul de judecată cu generalul Petrovicescu ca acuzator, pentru că aveau de judecat şi un general, pe Zizi Cantacuzino. Se înscriseseră în apărare avocați, între care Didi Micescu şi Radu Budişteanu, avocați mari, cu renume. Se dăduse un anunț prin ziare, citați ca acuzați principali, Corneliu Codreanu, eu şi Silaghi, care, în caz de neprezentare, urmau să fie judecați în lipsă. Am scris lui Codreanu că nu putem lipsi la proces, ar avea grave consecințe pentru noi, iar pentru legionari, o mare decepție. Noi trebuie să răspundem cu orice risc apelului făcut la citarea noastră. Prin legătura făcută, scrisoarea i-a parvenit.

În dimineața zilei ce a urmat, Căpitanul, cu Silaghi şi colonelul Zăvoianu au plecat să se predea Tribunalului Militar. Zăvoianu se prezenta singur, în calitate de gazdă. La porțile de la Malmezon am fost întâmpinați de inspectorul de la Siguranța Statului, Stratulescu: „Ne-am făcut de râs că nu v-am putut da de urmă. Vă rugăm măcar acum să trecem mai întâi pe la Siguranță, să îndeplinim o formalitate." După care, Stratulescu, cu un comisar, însoțit de Voicu Popescu şi Furdui, acesta din urmă rudă cu Zăvoianu, stătuse mult timp în apropierea Şefului şi era preşedintele centrului studențesc Bucureşti, au pornit în căutarea mea, după indicațiile ce căpătaseră. Furdui mi-a predat un bilet. „Părinte, vino însoțit de cei ce te caută, la Siguranța Statului, unde mă aflu cu Silaghi", semnat C.Z. Codreanu. Am dat actele în grija lui Ogrezeanu, luându-mi la revedere, cu încurajarea să nu aibă nici o grijă. Am plecat la Moşteanu, să-mi schimb hainele, îmbrăcând reverenda. În fața porții staționa

Comisarul. L-am întrebat: „Căutați pe cineva?" Văzându-mă cum arătam, mi-a răspuns: „Vezi-ți de treabă, mă!" După ce m-am schimbat, am ieşit pe poartă, casa fiind situată la colț de străzi, lăsând pe Comisar tot acolo. În strada Lizeanu staționau două maşini, în fața unei cârciumi, în care am intrat. Erau acolo inspectorul, cu Voicu şi Furdui. Se cinsteau. „Dumneata eşti?"... a întrebat Stratulescu. „Dar Comisarul unde e?" „A rămas să mă aştepte. Eu l-am întrebat pe cine caută şi m-a repezit. Eram în costum de cizmărie" şi în câteva cuvinte i-am explicat cum mă camuflasem, cu rugămintea de a nu face nimic gazdei mele, căci nici acum nu ştie cine sunt, nu poartă nici o vină. Stratulescu, zâmbind, mi-a făgăduit că nu se va lega de Ogrezeanu. Când a venit şi Comisarul chemat de Voicu, m-a privit lung. Şi-a dat seama că se păcălise. Ne-am regăsit toți trei la Siguranță, unde am rămas şi peste noapte, foarte bine tratați, chiar şi cu şampanie.

Erau poate informați ce curs avea să ia procesul, căci ne-au tratat ca pe politicieni. Au făcut formele, ne-au fotografiat în diferite poziții,.pentru dosarele lor, pentru ca a doua zi să ne predea Tribunalului Militar, unde am fost primiți cu multă bucurie, de toți fruntaşii legionari care se aflau arestați.

După emiterea mandatelor de arestare, în urma unei sumare anchete, de către colonelul Hotineanu – procurorul general al Tribunalului Militar –, am fost repartizați în camerele celor închişi. Corneliu Codreanu a fost dus în cameră împreună cu generalul Cantacuzino, rezervată acestuia, unde feciorul de casă al generalului – Constantin Raicu – îi aducea zilnic schimburi şi alimente de regim. Mare bucurie pentru general, care l-a îmbrățişat cu toată dragostea, numindu-l „fiul meu".

Nicolae Constantinescu, Doru Belimace şi I. Caranica, cei ce-l omorâseră pe Duca, erau închişi într-o cameră la demisol. Ei îşi asumaseră toată răspunderea asasinatului, fără nici un amestec din partea Şefului sau al altor persoane din conducerea mişcării legionare. Nichifor Crainic, directorul ziarului „Calendarul", care dusese prin scris o vie afirmare a naționalismul şi viitorului politic al Gărzii de Fier, cu o intensă propagandă, deşi candidase pe listele legionare, s-a desolidarizat, înfierând asasi-

narea lui Duca, cerând despărțirea lui de criminalii Gărzii de Fier şi judecarea lui separat. A fost numai izolat, dar judecat tot în comun, la proces ținându-se totuşi seama de cererea lui. Eu cu Victor Silaghi am fost introduşi în camera mare, comună, unde se aflau vreo 52 de arestați. Îmbrățişări, pupături, veselie, glume şi cântece. Le-a fost aplicat tuturor un regim politic. Paturi de cazarmă cu cearceafuri, hrană bună şi libertatea plimbărilor. Diferența mult față de închisorile cu care eu făcusem cunoştință. Mihail Stelescu m-a luat în brațe şi m-a dus în fundul camerei unde era un pat liber lângă al lui. Aici adunase el pe cei mai veseli, între care nu lipsea Decebal Codreanu, şi înființase „Colhozul Vesel". „De acum, să ştii, ai intrat în colhozul nostru, Cardinale, şi te investim cu puterea de cardinal." Îl socoteam de bun camarad şi prieten de petreceri. Ei răspândeau în cameră numai veselie prin glume, bancuri, povestiri şi cântece.

De cum m-am aşezat pe patul meu, Decebal Codreanu, chemând şi pe Silaghi, ne întreabă: „Doriți un ceai rece? Noii veniți trebuie tratați." „Cu un ceai rece?" am întrebat eu. „Ai să vezi" şi a plecat. „Avem un bufet la intrare de unde putem cumpăra câte ceva. Au şi de-ale mâncării. Dacă doriți ceva, să-i spunem lui Decebal" a adăugat Stelescu. La răspunsul nostru negativ, Decebal a plecat şi peste vreo zece minute s-a înapoiat cu o fată ce servea la bufet, aducând cu ea un serviciu pentru ceai, vreo patru pahare mari cu o lămâie şi lingurițe. „Hai noroc!" zice Decebal, înmânându-ne paharele. M-am uitat mirat la el şi am sorbit din pahar. Era vin curat, camuflat în ceai. „Ia, aşa ne mai amărâm viața în fiecare zi", a adăugat Stelescu. El se căsătorise în iarna lui 1933, înainte de alegeri. Naş îi fusese Corneliu Codreanu şi petrecusem bine la nunta lui, ca şi mai înainte la nunta lui Sandu Valeriu cu sora lui Mihail Jorjoaie, nuntă ce a avut loc în aceeaşi zi cu cea a lui Mihail Jorjoaie cu o prietenă de-a soției lui, naş fiindu-le tot „Căpitanul".

Aşa că soția lui Stelescu venea des să-l viziteze, aducându-i tot ce poftea. În această cameră se aflau numai fruntaşi de legionari: profesorul Codreanu, Ion Moța, Cristache Solomon, Virgil Ionescu, Gheorghe Clime, profesorul Copuzeanu, Vasile Iasinschi, Banea şi alții. Am fost surprins că din fruntaşii ardeleni

legionari nu prea erau. Lipseau Horia Sima, Nicolae Pătrașcu și mulți alții. Intervenise cineva pentru a nu fi arestați? Presa din Sărindar – „Lupta”, „Adevărul” și „Dimineața” – ducea o campanie îndârjită contra legionarilor. „Să nu rămână nici o canalie, nici un criminal, nici un bandit legionar nearestat. La ocnă cu ei… Să fie toți condamnați…”. Erau articole semnate și de unii politicieni cu vază, foști și actuali miniștri, ca Victor Iamandi. Dar și „Curentul” condus de Pamfil Șeicaru, cel cu „etajul și șantajul” cum îl numea Iorga când a început să construiască blocul cu tipografia ziarului „Curentul”. Șeicaru cerea, cu invective asupra legionarilor și mai cu seamă împotriva lui Corneliu Codreanu și a fruntașilor, prin articole de fond ca „toți acești bandiți criminali să fie exilați și izolați în Insula Șerpilor și ținuți acolo până vor dispărea toți și numele lor”. Până și Nicolae Iorga, în gazeta lui „Neamul Românesc”, uitase de atitudinea lui naționalistă și, atras în intimitatea Palatului – Carol al II-lea și Lupeasca – a început să ponegrească pe Șef și pe legionari. Singurul ziar cu atitudine corectă și românească, ținând piept atacurilor din Sărindar, fiind și cel mai răspândit, era „Universul”.

După vreo două zile, obișnuit acum cu viața de aici și înveselit de mulțimea glumelor, profesorul Codreanu mi-a cerut să facem rugăciuni în fiecare zi, căci ne găseam și în postul Paștelui. Cumpărase vreo două kilograme de lumânări și avea pretenție ca să ne rugăm în genunchi dimineața, la prânz, după-amiază și seara. Era o pretenție prea exagerată și mult obositoare și pentru mine ca preot. Rugăciunile însumau aproape șapte ore zilnic, timp în care Profesorul, aprinzând câte o lumânare, o ducea la fiecare. Am socotit cam fariseic acest sistem și nu era nici dorit de toți, de aceea am comunicat „Căpitanului” ca să-l modereze în pretențiile lui, așa că au rămas rugăciunea de dimineață o jumătate de oră, rugăciunile de mese și seara la culcare, fără exagerări și fără prea multe lumânări.

Suntem în postul Paștelui și nu postim. Așteptăm sorocul procesului. A venit să mă vadă gazda mea, Vasile Ogrezeanu și coana Berta, aducându-mi schimburi și pachete cu de-ale mâncării. Au luat cu ei și pe băiatul meu, ca să-l îngrijească din când în când. Nu știu cum am să răsplătesc vreodată pe acești oameni ce-mi dau atâtea bucurii.

Colonelul Ștefan Zăvoianu, gazda Căpitanului, ce fusese arestat o dată cu predarea noastră pentru găzduire, a fost judecat după o săptămână și achitat de Tribunalul Militar. Corneliu Codreanu, luând contact cu mulțimea de avocați ce s-au înscris în apărare, le-a cerut să lase conducerea procesului în apărare pe seama lui. Sunt avocați și din provincie, toți renumiți. Într-o seară, am mers cu Șeful în camera Nicadorilor – așa se intitulaseră prin prescurtarea numelor cei ce omorâseră pe Duca. Le ieșise, de altfel, și cântecul Nicadorilor. S-a discutat asupra atitudinii ce trebuie adoptată la proces și declarațiile ce trebuie făcute, Nicadorii însușindu-și toată răspunderea. Trec zilele și se apropie data procesului. Sunt citați ca martori mari personalități politice și intelectuale. Stau câteodată pe gânduri. Ce va ieși oare din acest proces? Căci va fi un proces mare, în care se va hotărî soarta mișcării legionare. Un proces al Gărzii de Fier și al conducătorilor ei. Asasinatul? Acesta a fost rezultatul unei mâhniri profunde și revolta împotriva celui ce-a încălcat drepturile constituționale prin dizolvarea unei organizații politice cu drepturi legale, la care s-au mai adăugat morții, răniții și schingiuirile săvârșite de autorități în timpul propagandei electorale, ordonate de șeful statului.

Toate acestea nu erau încălcări ale legii? Dar legile nu erau făcute pentru cei mari. Ei le puteau călca oricând și nu puteau fi trași la răspundere. Niciodată legionarii, din câte am observat eu, nu au trecut peste prevederile legale. Urmăriți în tot locul, au fost maltratați, schingiuiți și închiși de către organele polițienești din ordinul Guvernului, ca la procese să fim achitați. Justiția și-a făcut totdeauna datoria. Iar tu, biet legionar, pentru toate suferințele nedrepte, pe cine să tragi la răspundere? Antisemitismul nostru, justificat pentru câte făceau evreii în această țară, flămânzind populația săracă, afacerisme, camete, escrocherii, înșelătorii, apoi finanțele și presa în mâna lor ca și industria și comerțul; puteau dicta conducerii de stat pe care o cumpărau cu bani. De aici, atacurile prin presă chiar de către unele ziare ce se socoteau românești. Iar tu, legionar, fii corect, fii cinstit,

nu călca legile țării, iubește-ți neamul și Țara. Luptă din toate puterile pentru binele patriei. Fii modest! Nu trăi în îmbuibare. Să învățăm a trăi în sărăcie. Sacrifică totul pentru neam.

Legionarul nu minte niciodată. Spune numai adevărul și-și asumă toată răspunderea faptelor lui. „Privește drept în față legionare! Fii un luptător neînfricat, oricâte suferințe ți-ar cădea pe cap, căci în mintea ta stă viitorul plin de glorie și de biruință! Fii disciplinat și calcă mândru pe pământul Țării tale! Să faci tot ce te învață cărticica Șefului de cuib."

Aveam și zile de înseninare a frunților și de râs. Generalul Cantacuzino cu Căpitanul veneau adesea să ne vadă și să ne trântească câte o poveste plină de haz din viața lui. El era al doilea acuzat după Corneliu Codreanu. „Dragă Iancule, te joci cu viața ta", scrisese lui Duca, când acesta începuse prigoana legionarilor soldată cu morți. Avea să răspundă de aceste cuvinte. Era o amenințare sau un avertisment? El era unul dintre marii eroi ai neamului din războiul pentru întregire din 1916–1918, purtând cu mândrie decorația „Mihai Viteazul" și „Legiunea de onoare". Cea mai înaltă distincție franceză. Pentru el, completul de judecată al Tribunalului Militar a fost alcătuit din cinci generali: generalul Ignat, ca președinte, și generalii: Dona, Constandache, Comănescu și Constantinescu, membrii juriului, iar ca procuror, pe lângă colonelul Halineanu, procuror general militar, a fost desemnat și generalul Petrovicescu, ca acuzator.

Cu câteva zile înaintea procesului, am fost duși toți, încolonați, cu Generalul, Căpitanul și Profesorul Codreanu în frunte, printre două cordoane de militari la traversarea străzii, la Spitalul Militar ca să facem baie.

La înapoiere, circulația pe strada pe care o traversam fiind oprită de cordoane, unii care auziseră că suntem la Spitalul Militar și că ne vom întoarce după baie, au alergat să ne vadă. Și de o parte, și de alta a mulțimii de lume, ziariști, studente, studenți, civili, doamne, militari, legionari ne-au întâmpinat cu simpatie, cu ovații. Generalul a prins de braț pe Căpitan și pe Profesor, oprindu-i în mijlocul străzii. Apoi, privind într-o parte și-ntralta, s-a adresat celor de față: „Ce, ați venit să ne vedeți?

Îmi pare foarte bine. Poate sunt și ziariști printre dumneavoastră." „Da! au răspuns câteva glasuri." „Atunci vă fac o rugăminte. Am făcut baie. Suntem toți curați, duceți-vă și spuneți-i și lui Tătărăscu (Tătărăscu era președintele Consiliului de Miniștri, însărcinat de Carol al II-lea cu formarea Guvernului, în locul decedatului Duca) că poate să vină să ne pupe în c…" A fost o explozie de râs în toate părțile. Căpitanul se făcuse roșu ca focul și nu mai putea să-și stăpânească râsul.

A început judecarea procesului într-o atmosferă de optimism general și plină de simpatia numerosului public asistent, politicieni, ziariști, legionari și amatori de a asista la procesele mari, cu răsunet și peste hotare, încât marea sală a Tribunalului Militar părea neîncăpătoare. Avea să se dezbată un proces greu, care a durat 12 zile, presa având a se ocupa zilnic de desfășurarea judecății. Nu voi stărui mult asupra procesului. Un dosar destul de voluminos, dacă nu mai multe, cred că se mai găsesc încă în arhiva Tribunalului Militar. Țin să evidențiez că un mare număr de avocați cu renume s-a înscris pentru apărare. Dimitrie Micescu, fratele lui Istrate Micescu, care ne dușmănea și ne-a atacat prin scris, tânărul și talentatul avocat Radu Budișteanu, care împreună cu Didi Micescu a cerut să facă apărarea de fond, apoi avocații Solomonescu, Adrian Manu, Grigore Junian, care a cerut forului de judecată ca, după audierea lui ca martor, să fie acceptat ca apărător, Nelu Ionescu din Iași și alții din provincie, fiecare înscriindu-se în apărarea câte unui acuzat. Pentru mine s-a înscris Niculae Runcanu din baroul de Ilfov. Îmi fusese coleg de școală și de studenție. În boxă erau Nicadorii. Noi ocupam șirul de bănci din stânga, în ordinea acuzării: Corneliu Codreanu, Moța, apoi eu, Banea, Silaghi și ceilalți. Eram deci printre acuzații principali, ca șef al echipelor morții, și aveam de dat socoteală, căci Nicolae Constantinescu făcuse parte din echipa cu care colindasem: Ardealul, Arad, Rodna, Cavnic, Ghiorâș, Pâncota.

Acuzarea era gravă. Nicadorii au recunoscut tot și au declarat amănunțit cum au plănuit și au săvârșit omorul, ce i-a îndemnat la acest fapt: bătăile, schingiuirile și morțile legionarilor din ordinul prim-ministrului Duca, dizolvarea Gărzii de Fier

şi arestarea multor sute de legionari, plus actele ilegale. Şi-au asumat răspunderea şi au cerut să fie condamnaţi cu maximum de pedeapsă prevăzută de legile ţării. Corneliu Codreanu a făcut un istoric al Legiunii pe care a înfiinţat-o. Scopul urmărit: educaţia pe care a dat-o tineretului, lupta împotriva partidelor politice guvernamentale târâte în furtul avutului statului, afacerismului, îmbogăţirea pe căi necinstite, influenţa evreiască şi cumpărarea oamenilor politici prin sume mari de bani, încheind cu: „Vrem dreptate, pâine, pace, pentru neamul românesc."

Un moment emoţionant a produs generalul Cantacuzino când şi-a făcut declaraţia. După ce a arătat cum a intrat el în Garda de Fier, atras de un tineret nebun de iubirea de patrie, viteaz, muncitor, cinstit şi corect, în mijlocul căruia doreşte să moară, a prins în braţe pe Căpitan, strigând cu deosebit dar în vorbire. „Acesta este fiul meu! Să nu mi-l luaţi! De va fi cazul unei condamnări, să mă condamnaţi pe mine, căci eu am avertizat prin scris pe Duca: „Iancule, vezi că te joci cu capul tău", avertisment cunoscut şi de băieţi.

Rând pe rând, acuzaţii şi-au făcut declaraţiile lor. Eu a trebuit să dau explicaţii asupra echipelor morţii. Nu erau echipe care să facă omoruri, ci să lupte până la victoria finală pe căi legale. „Suntem echipa morţii / din Moldova azi venim / aruncat e zarul sorţii / Ori învingem, ori murim. / Cu zâmbetul pe frunte / Moartea în faţă o privim / Căci suntem echipa morţii / Ori învingem ori murim."

Aşa cum a fost omorât Ciumetti pe malul lacului Fundeni, de către Comisarul Panova şi tovarăşul lui, tot comisar. Gh. Clime şi Virgil Ionescu au povestit cum au fost bătuţi la sânge, chiar şi în tren, în faţa mulţimii, când îi aduceau la Bucureşti, arestaţi de jandarmi, după dizolvarea Legiunii, din ordinul lui Duca. Banea a arătat atrocităţile săvârşite la Cluj de autorităţi. Ion Hodoş – redactor-şef la ziarul „Credinţa" al lui D.R. Ioaniţescu, arestat şi bătut crunt în biroul lui – a scos din buzunar cartea „Noul Testament" ruptă în bucăţele: „Citeam din el când au venit să mă aresteze. Eram în timp de pauză şi m-au bătut la sânge cu bastoanele de cauciuc şi cu această carte peste faţă, rupând-o în

bucăţi, până am căzut în nesimţire. Alecu Cantacuzino, pe lângă maltratările suferite la poliţie, a arătat şi durerea ce a simţit-o când până şi mama lui, care era preşedintă a organizaţiei femeilor ortodoxe române, l-a anunţat că nu mai face parte din familie, de când s-a înscris în Garda de Fier. Virgil Rădulescu, student la Drept, fiul unui deputat liberal, pe lângă bătăile suferite, a fost dezmoştenit şi îndepărtat şi nemairecunoscut ca fiu de către tatăl lui.

Au fost dureroase declaraţiile făcute la interogarea acuzaţilor, încât au stârnit o indignare totală în rândul celor prezenţi în sală. În audierea martorilor au fost numai două cazuri capete de acuzare. O doamnă, care spunea că locuieşte în vecinătate cu str. F 20, sediul Gărzii de Fier, lângă Gara de Est, că de la fereastra ei putea vedea tot ce se întâmplă în curtea sediului şi că a văzut „cu ochii ei" când Corneliu Codreanu a dat celor trei asasini pistoale şi petarde, plănuind cum să-l omoare pe Duca. Se vedea clar că era o minciună cusută cu aţă albă, pentru că i s-a făcut rău respectivei doamne şi a cerut un scaun să se aşeze. Al doilea caz a fost cu Armand Călinescu, duşmanul de moarte al legionarilor, care pe lângă unele declaraţii pline de ură, a dat citire unui pasaj din cartea Şefului de cuib, prin care vrea să arate că este o organizaţie criminală… citind numai… „pedeapsa cu moartea pentru defraudatorii bunului public şi îmbogăţiţilor pe căi necinstite."

Căpitanul a sărit în sus ca ars şi a cerut tribunalului să fie citită fraza întreagă. Călinescu a recitit: „Pedeapsa cu moartea pentru…" „Mai departe", a strigat Codreanu şi nu a avut ce face Călinescu şi a citit…" pe cale legală.

Aşa că tribunalul a fost lămurit asupra martorului. Au făcut însă mărturii favorabile ceilalţi martori oameni de seamă, fruntaşi politici care au fost citaţi. Au fost ascultaţi: Iuliu Maniu, Mihalache, Vaida Voevod, D.R. Ioaniţescu şi Brătianu, Grigore Junian, Averescu – mareşalul, fiind primit cu aplauze şi completul de judecată în picioare. De asemenea, Gh. Tătărascu, prim-ministru, şi alţi fruntaşi politici şi deputaţi, care au declarat comportarea demnă în Parlament a deputaţilor Gărzii de Fier, Codreanu, tatăl şi fiul, Stelescu şi Nuţu Eşanu. Între legionarii care au luat tot timpul parte la dezbaterile procesului, am văzut

și pe Horia Sima și pe Nicolae Pătrașcu. Deși fruntașii legionari nu fuseseră arestați. Își luau din când în când notițe. Fără nici o bănuială, mă întrebam ce le-o fi trebuind.

Rechizitoriul întocmit de generalul Petrovicescu nu a fost aspru. El a cerut achitarea acuzaților, lăsând la aprecierea tribunalului și condamnarea la 25 ani muncă silnică a celor trei ce au săvârșit asasinatul.

Apărarea a fost la mare înălțime. A culminat cu Didi Micescu și Radu Budișteanu, de care m-am atașat sufletește. Judecată clară, un dar al vorbirii care te captiva imediat, răsfoind în timpul pledoariei un morman de volume de Drept, legi românești și străine, trăgând concluzii uimitoare. Nu-i mai puțin adevărat că și ceilalți avocați s-au ilustrat prin pledoariile lor. Procesul e pe terminate. Suntem în ultima zi, când acuzații sunt chemați dacă mai au ceva de spus. Generalii care ne judecă sunt neliniștiți. După cele dezbătute, ei trebuie să meargă la achitare, dar sunt presiuni din partea Palatului. Lupeasca a intervenit pentru o condamnare exemplară. Era în joc situația lor. A intrat în incintă generalul Moruzi și stă de vorbă șoptit cu ei. Care e oare intenția regelui? Moruzi a plecat așa, fără uniforma de prezentare, direct la Palat. El avea acces oricând. A comunicat asta generalului Cantacuzino. S-a prezentat regelui și a întrebat: „Majestatea Voastră vrea ca acuzații Gărzii de Fier să fie condamnați?" „Moruzi, a răspuns Regele. Generalii care au judecat să procedeze așa cum le dictează conștiința."

S-a înapoiat în grabă la tribunal și le-a comunicat răspunsul Regelui. Lăsa la aprecierea lor, și ei toți erau pentru achitare. Tot se mai citea pe fruntea lor îngrijorarea, dar după mai multe discuții, șoptite între ei, au început să se descrețească.

Președintele Ignat, după ce s-au scut cu toții în picioare, a declarat ședința încheiată. Tribunalul se retrage pentru deliberare.

„Mâine vi se va comunica Sentința." Salutând din cap pe generalul Comănescu, mi-a șoptit: „Sunteți achitați". Am comunicat la toți.

A doua zi, era Vinerea Mare din Săptămâna Patimilor – ne bucuram că duminică era Ziua Învierii Domnului (Paștele) aveam să fim liberi. Trebuia să vină grefierul ca să ne citească hotărârea Tribunalului Militar. În sala cea mare și pe coridoare multă înghesuială. Au venit neamurile, soțiile, părinții, prietenii, ca să ne ia acasă. Hotărârea care fusese luată se răspândise în tot Bucureștiul. Vasile Ogrezeanu cu soția au venit aducând de mână pe băiatul meu, pe Gicu, elev la Liceul „Mihai Viteazul."

Copilul acesta avea să asiste la al doilea proces al tatălui său, căci mai fusese adus o dată în timpul dezbaterilor.

A intrat grefierul și, într-o liniște de mormânt, a dat citire hotărârii Tribunalului Militar: „Tribunalul condamnă pe: Nicolae Constantinescu, Caranica Ion și Belimace Doru, pentru crimă săvârșită cu premeditare la maximum pedepsei prevăzute de lege, 20 de ani muncă silnică. Ceilalți acuzați sunt achitați cu unanimitate de voturi, iar în ceea ce privește pe acuzatul Nichifor Crainic, tribunalul în deliberare îl achită cu majoritate de voturi 3 contra 2."

L-a cam supărat pe Crainic acest lucru. Mare cărturar, distins profesor universitar, ziarist și scriitor, dar lipsit de caracter. Cât am dorit ca să-l cunosc și să mă închin ca unui zeu, dar am rămas decepționat. A început să ne urască. Mai târziu, s-a înscris la cuziști, sărbătorit cu mare pompă și lingușiri. „Ești os din os domnesc, ești sânge din sânge domnesc. Ar trebui ca toată țara să-ți spună Măria Ta", s-a adresat el lui A.C. Cuza. „Bravo! Nici acum nu e târziu", s-au auzit glasuri predominate de strigătul lui Nichifor Robu, cuzist, bătăuș, afacerist și speculant corupt de evrei. Generalul Cantacuzino hotărâse ca Șeful cu soția, Gh. Clime cu doamna și eu cu băiatul să locuim la el, pregătindu-se să plecăm împreună, dar nea Vasile Ogrezeanu, cu coana Berta l-au rugat pe general să ne lase ca să facem sărbătorile la ei. Căpitanul și Generalul i-au privit cu duioșie; știau din povestirile mele cum s-au comportat cu mine. „Bine! Să meargă la dumneavoastră, iar a treia zi de Paști am să vin și eu să vă văd." Mare bucurie pe cizmarul meu să primească în căsuța lor pe șeful legionarilor. Au plecat toți la familiile lor. Au rămas în București, pe la prieteni și fruntași din provincie, Banea și Bănică Dobre de la Cluj, Nicolae Totu din Iași.

Am petrecut cu Ogrezenii mei, care sacrificaseră din sărăcia lor ca să-mi facă mie multe bucurii, într-o atmosferă caldă de

prietenie și fericire, renunțând a mă duce la părinții mei în Bălcești–Argeş, cum făceam de obicei la marile sărbători. A doua zi de Paşti am fost chemat la Căpitan să facem împreună vizită gazdelor lui, pe unde se ascunsese. Am prelungit cu cea vizita la o doamnă văduvă și nostimă, care fusese vecină cu noi când am locuit și aveam sediul pe strada Aurel Vlaicu. Am ciocnit ouă roșii, după obiceiul strămoşesc și am mâncat cozonac și am băut câte un pahar cu vin.

A treia zi din sărbători, Vasile Ogrezeanu, ajutat de lor Negulescu și de Tira au făcut pregătiri mari, cu invitați. Acum vrea el să se facă cunoscut la toți cei pe care i-a găzduit. Am chemat și eu pe Banea, Totu și Bănică. Mă rog, erau comandanți legionari și buni la chef. Pe la orele 12, a venit Căpitanul dar nu a rămas decât o oră, îmbrățişând pe Ogrezeni, urându-le numai bine și sănătate, gustând din bunătăți și dintr-un pahar cu vin. Noi am continuat masa și petrecerea cu cântece. Nea Vasile al meu cu armonica, Banea cu doine din Ardeal, avea un glas frumos și Bănică, iar de chiote îl aveam pe Totu. De atâta chef și zarvă s-a adunat toată mahalaua. Au adus cu ei fripturi de miel, pastramă și sticle cu vin, au umplut toată curtea casei și ține-te chef în toată legea, ca la urmă Ogrezeanu, cerând să se facă liniște, a început să vorbească despre mine, cine sunt, pe cine a găzduit el. A arătat pe cei trei comandanți legionari fruntaşi și le-a spus că azi a fost la el Căpitanul Legiunii Corneliu Codreanu, explicând ce este Garda de Fier și ce vrea să facă, pentru ca la urmă să adauge, ridicând paharul cu vin: „Să ridicăm cu toții paharul și să bem în sănătatea Părintelui Dumitrescu-Borşa, pe care îmi dați voie să-l socotesc de-acum înainte «Căpitanul Teiului», al mahalalei noastre, de asemenea, să bem în cinstea celor trei prieteni comandanți legionari”.

Petrecerea a durat până la ziuă și iată-mă acum și Căpitan al Teiului, unde aveau să se înființeze multe cuiburi legionare, iar eu să vin adesea, atras în mijlocul oamenilor săraci din această mahala, plini de dragoste pentru mine, în mahalaua din care aveam să port cu mine amintiri și denumirea de „Căpitan al Teiului”.

Între anii 1934–1938

Suntem în strada Gutenberg 3. Casele generalului Cantacuzino, unde va fi de-acum sediul mişcării legionare. Generalul se ține de şotii și glume cu înjurături. Căpitanul se plimbă adesea îngândurat prin curte. Mai discută cu mine și Clime. „Dacă până acum ne-am ocupat mai mult de propagandă ca să facem organizația cunoscută în țară și să îngroşăm rândurile legionare, de acum trebuie să ne gândim la educația legionarilor. Pentru aceasta vom începe cu taberele de muncă, pentru ca având pe lângă noi tineretul, să-l obişnuim cu munca și cu viața aspră, să-l putem îndruma și educa în ideologia legionară.

Început de mai, cu vreme frumoasă. Didi Micescu ne-a pus la dispoziție în Micescu-Giuleşti un teren de cinci ha pământ, unde voia să-și facă o fermă și unde își clădise o vilă neterminată încă. Teren nemuncit de multă vreme, cu mlaştină și viroage, având spre apus o plantație de salcâmi, cu scopul de a întări malul spre a nu se surpa în groapa cu lac a unei foste cărămidării. Din prima zi am pus plugurile să dezțelenească pământul, atât cât se pretează pentru cultură. Vrem să facem grădină de zarzavat, iar pe panta din apus să însămânțăm porumb și fasole. La primul plug ține de coarne Căpitanul, la al doilea eu, inginerul Nicolae Horoduiceanu cu o echipă repară gardurile. Altă echipă construieşte câteva colibe pentru adăpost. Prima a Şefului. Sub un şopron, fetele legionare și-au înjghebat un fel de bucătărie din care se va servi zilnic un singur fel de mâncare. Generalul, cu prieteni de-ai lui vine, să ne vadă și să ne binecuvânteze cu înjurături. La Bucureştii Noi, la Casa Verde, s-a încredințat comanda lui Alecu Cantacuzino. În vara aceasta, el va termina Casa, care a rămas la etajul II cu planşeul

turnat. Deci, a doua tabără de muncă. Ne mai trebuie cărămidă. Ion Caratănase a primit ordin să alcătuiască o echipă și să deschidă o cărămidărie lângă linia Constanța, unde se mai lucraseră cărămizi de mână, deci a treia tabără în București, unde vin curioși nu numai să ne vadă, dar și să ne aducă alimente și să doneze ceva bani. Și sunt mulți curioși, căci după proces au dat asalt să se înscrie în Garda de Fier tineri, intelectuali de vază, profesori, avocați, medici și mulți prieteni de-ai generalului.

Muncim toți cu drag și ne adaptăm la viața aspră. Terenul de la Giulești a fost înfrumusețat în scurtă vreme. Din gura viroagei și săpând un lac de acumulare a apei, cu punți de trecere, verdeață, flori, după care tarlalele și răzoarele cu diferite feluri de legume, încât vizitele se îndreaptă mai mult aici.

Am început munca destul de târziu. Nu știm ce rezultate va da la recoltă. Dar dă alt rezultat. Nea Ionică Diaconescu, cum îi ziceam noi, redactor la „Universul", scrie articole despre munca legionară. De asemenea, „Porunca vremii", ziar nou, scos de dr. Ilie Rădulescu, cu caracter antisemit; Virgil Ionescu, inginer, om de afaceri și cu bani, stă pe lângă noi și ne ajută bănește, când într-un loc, când în altul.

Clime, prieten bun cu profesorul Nae Ionescu, lucrează împreună la organizarea apariției ziarului „Cuvântul".

Odată m-a prins Căpitanul numai în chiloți, punând porumb cu călcâiul în urma plugului, cum învățasem eu în tinerețe, la țară, cu părinții mei, și mi-a făcut observație. Ne înnegrisem de arșița soarelui, muncind aproape despuiați: „Dumneata ai uitat că ți-am încredințat comanda taberei? Va trebui să umbli îmbrăcat corect, să dirijezi numai lucru și toată activitatea. Ne vin vizitatori și nu doresc să te vadă așa. Vei avea de discutat cu ei și de dat lămuriri. Vei îndruma numai lucru și vei ține ședințe cu legionarii. Ai despre ce să le vorbești, câtă vreme am locuit împreună ai învățat multe de la mine, apoi Cărticica Șefului de cuib să le intre în cap la toți. Ai să rămâi singur cu comanda. Peste două săptămâni eu am să urc pe muntele Rarău. Voi deschide o tabără acolo ca să construim o casă de odihnă pentru legionari." „Bine, am zis, dar organizasem o nuntă frumoasă

aici, la Giulești. Vasile Ogrezeanu, Ion Negulescu, Tira și încă două perechi, care au fost căsătorite numai civil, au acceptat să facă căsătoria religioasă și să le fii naș." „Accept cu plăcere și fixeaz-o pentru de duminică într-o săptămână."

Fetele legionare, harnice ca niște albine, căutau să strângă alimente și singurul fel de mâncare să fie cât mai substanțial. Mai adăugaseră ele ceva prăjituri și fructe de primăvară. De vreo două ori – împreună cu Căpitanul – am făcut tragere la țintă cu pistolul." „Să nu uităm că legionarul este și un luptător, un soldat al Legiunii, să știe a se apăra când va fi atacat de dușmani."

Jandarmii au venit în câteva rânduri să vadă ce facem și ne-au legitimat. Le-am explicat că muncim după cum văd și ei și că munca nu este oprită prin nici o lege, care să-i îndreptățească a ne interzice. De altfel, cu toată opoziția Ministerului de Interne, Prim-ministru Gh. Tătărăscu a dat toată libertatea de acțiune Legiunii, care a durat atâta vreme cât a fost la putere.

În ziua nunții celor cinci perechi, dimineața era foarte frumoasă. Invitați și neinvitați au umplut grădina. Petrică Bolintineanu, mare negustor oborean, a venit cu mașina și cu soția, încărcați cu toate bunătățile și cu damigene cu vin. De asemenea, toți au venit încărcați. Pe la orele 12:00, nori negri au început să apară pe cer, apoi tunete și fulgere, picuri și ploaie torențială, încât într-o oră era numai apă. Căpitanul își îmbrăcă costumul național în colibă. Miresele, în rochii albe cu voal și beteală, împreună cu mirii, s-au adăpostit în colibe, dar și aici cădeau picuri grei. A ieșit Șeful împreună cu Doamna, și prin ploaie au luat pe mirese și pe miri în fuga mare către vilă, unde am intrat câți am putut oficia. Miresele își pierduseră pantofii albi prin noroi, dar i-am găsit în cele din urmă. Și așa, toți plini de apă, am asistat la ceremonia religioasă oficiată de părintele Duminică Ionescu, părintele Grigore Cristescu și de mine.

Cât a durat serviciul religios s-a făcut frumos și afară. Strălucea iarăși soarele. Căpitanul și-a îmbrățișat finii, spunându-le: „Ploaie înseamnă noroc. Deci noroc să aveți în viață." Am uitat cu toții supărarea produsă de ploaie. Adunați prin colibe, a început ospățul, înveseliți de licoarea vinului. Petrecerea a durat

până seara târziu, în cântece şi joc, chiar cu hainele ude şi pantofii înnegriţi de noroi. Perechile erau mândre că au avut naş pe Corneliu Codreanu.

Pe muntele Rarău, care făcea parte din domeniile de la Broşteni ale prinţului Nicolae, primise Căpitanul o donaţie de 100 ha pădure şi păşune. De aceea a luat hotărârea să facă acolo o cabană cu vreo 20 de camere. Muntele acesta era locul lui de refugiu, unde se dusese adesea să mediteze şi să facă planuri. „Voi nu ştiţi să gândiţi asupra diferitelor probleme. Căutaţi ca mintea şi înţelegerea voastră să le rezolve şi luaţi iniţiativa. Nu aşteptaţi numai îndrumări şi ordine, dar totul să fie în spirit legionar", ne spunea el adesea.

A urcat pe munte însoţit de Radu Mironovici şi de Sebastian Erhan; acolo au sosit legionari din Bucovina şi Moldova, cu securi şi ţapine şi au început tăierea brazilor pentru construcţie şi fasonatul lor, continuând lucrarea până spre toamnă.

S-a repezit de vreo două ori, pentru scurtă vreme, la Bucureşti, pentru a da unele dispoziţii asupra Congresului Studenţesc ce avea să se ţină la Craiova, sub preşedinţia lui Traian Cotigă. Mi-a cerut să scriu despre Maramureş. Lucrare ce avea să fie citită de Cotigă, în numele meu. Apoi a discutat cu Generalul să înfiinţeze un partid politic cu numele „Totul pentru Ţară", al cărui preşedinte să fie el, Generalul, şi să-l înscrie la Comisia Centrală Electorală, ca să avem formă legală şi drepturile acordate de Constituţie, el rămânând ca Şef spiritual al Legiunii. Evident că la umbra Generalului tot el avea să activeze.

Generalul a îndeplinit toate formele şi s-a afirmat ca şef al partidului, ceea ce l-a bucurat foarte mult şi-i convenea şi Căpitanului. El făcuse politică conservatoare şi fusese ales deputat în câteva rânduri, făcând figură interesantă prin discursurile lui.

Mihai Stelescu a strâns un număr de vreo 40 legionari - studenţi şi tineri, cu care a plecat la Budachi, înfiinţând o tabără de odihnă pe malul mării, pentru tot sezonul de vară. Aici a început încet-încet să infiltreze în sufletul legionar neîncredere în capacităţile de conducere a mişcării legionare, de către Corneliu Codreanu. Că e incapabil, că în Parlament a făcut figură proastă, nu ştie să ţină discursuri, e un prost şi că din punct de vedere moral lasă de dorit. Ar fi avut legături amoroase cu o contesă rusoaică şi cu măicuţe de la Mănăstirea Văratic şi multe altele, ca să-i scadă din prestigiu. Unii dintre legionari au fugit din tabără şi au venit la Centru să facă cunoscută atitudinea lui Stelescu.

Prin august, a venit în tabăra de la Giuleşti un legionar, Cotea, care fusese la Budachi. Era trimis de Stelescu, socotindu-mă prieten, dorea să afle în ce ape mă scald şi dacă aş fi de partea lui. El mai fusese vizitat acolo şi de Horia Sima şi de Pătraşcu, cu care a avut multe discuţii. Stelescu urmărea înlăturarea lui Codreanu de la comanda Gărzii de Fier. Încurajat de socrul lui şi de Luca Gheorghiade – grecotei la origini, amestecat fiind şi Pamfil Şeicaru în legătură cu Palatul (Lupeasca), punând la dispoziţia lui Stelescu sume importante de bani, aţâţând vanitatea şi orgoliul acestuia, ca singurul capabil să conducă această organizaţie politică – au mers până acolo încât să pună la cale asasinarea Căpitanului Gărzii.

Omul ales pentru aceasta a fost Cotea, un tânăr absolvent al şcolii normale, pus în legătură cu Constantin Dumitrescu-Zăpadă şi Gh. Beza, care mai încercaseră nişte atentate, iar Zăpadă fusese educat de Stelescu în Frăţiile de cruce de la Galaţi, de unde erau de origine. Aceştia trei au început să facă planul, luând contact cu Luca Gheorghiade şi cu Stelescu, care le-au pus la dispoziţie un pistol automat şi otrava – cianură de potasiu. Asasinatul trebuia executat de Cotea, încercând cu otravă şi, în caz de nereuşită, cu pistol. Ei trei urmau să se ducă pe Rarău şi acolo să-şi pună în aplicare planul. În jurul Căpitanului se crease însă un mit. Legionarii îşi făcuseră din el un idol. El şi cu Ion Moţa înfiinţaseră Legiunea. Moţa era fiul părintelui Moţa de la Orăştie, luptător naţionalist de pe vremea ungurilor, care scotea în tipografira lui foaia „Libertatea", o gazetă de propagandă românească; acum fusese ales senator în partidul lui Maniu, sta la Bucureşti, tipărind gazeta la „Universul". Ion Moţa deci, căsătorit cu sora lui Codreanu şi având doi copii, se mutase la Bucureşti cu familia, înscriindu-se în baroul de Ilfov ca avocat, locuind în palatul Mica, unde Gigârtu, mare bogătaş sprijinitor

al legionarilor, îi dăduse un apartament și-i încredințase și administrația blocului, se ocupa acum și de reorganizarea politică a mișcării, împreună cu Șeful, fiind un om cu o cultură superioară, dotat cu multă inteligență și cu darul scrisului.

La el s-au dus Zăpadă cu Beza, fără știrea lui Cotea și, îndemnați de frică, au divulgat complotul. Pentru a nu fi în București când avea să fie săvârșit asasinatul, Stelescu a organizat – era spre sfârșitul lui septembrie – un congres al studenților olteni la Rm. Vâlcea, lăsând lui Cotea textul unei telegrame aranjate, din care să se deducă executarea. La Rm. Vâlcea congresiștii s-au dedat la acte de dezordine, intenționat, ca să fie arestați. Așa că Stelescu împreună cu Caratănase, cu Nicoleta, șefa Cetățuilor de fete, și cu alții erau încarcerați în penitenciarul din Rm. Vâlcea, când a primit telegrama cu conținutul înțeles, expediată înadins de cei ce cunoșteau trucul.

La primirea telegramei, Stelescu a început să facă pe îngrijoratul, să plângă moartea Șefului, comunicându-le tuturor de această mare nenorocire. Nicoleta și cu Caratănase au început să bănuiască că Stelescu nu e străin de asasinat și că telegrama a fost ticluită numai pentru înțelesul lui.

Dumitrescu-Zăpadă cu Beza au dus pe Cotea la sediu, unde l-au sechestrat și a făcut mărturisiri fără nici un ascunziș. Luca Gheorghiade era principalul vinovat, după Stelescu. Nu făcea parte din organizația legionară și lucrase în complicitate cu cei de care am pomenit și la îndemnul lui Victor Iamandi și al lui Armand Călinescu.

Moța a plecat pe Rarău să comunice Căpitanului cele ce s-au petrecut, înapoindu-se împreună la București unde, după o discuție cu generalul Cantacuzino, cu Clime, Moța și cu mine, s-a hotărât convocarea unui consiliu de onoare format din comandanții legionari, care sub președinția generalului să judece cazul Stelescu și să hotărască ceea ce va crede de cuviință. Cotea să fie scos de sub sechestru, dar să se prezinte la ziua judecării, pentru a face declarații și a fi confruntat, neluând nici un contact cu Stelescu, ceea ce s-a angajat să facă. Stelescu nu avea nici o cunoștință de cele petrecute în București, așa că, după eliberare

– nefiind cazul de proces, am fost eliberați repede –, a rămas uimit de întorsătura lucrurilor, mai cu seamă că, după declarația dată de Cotea pentru adeverirea celor spuse, am pornit – Corneliu Codreanu, Generalul, Moța, Clime, Zăpadă, Beza, Cotea, Victor Silaghi și cu mine – spre Piața Romană, la locuința lui Luca Gheorghiade, am intrat în casă și într-un dulap indicat de Cotea s-au găsit sticla cu otravă și pistolul, pe care le-am ridicat. Gheorghiade nu era acasă. Servitoarea a încercat să alarmeze: „Săriți, hoții!" La ieșire, o mică busculadă în fața casei, dar am reușit să ne înapoiem la Sediu. Am făcut convocarea comandanților legionari. Stelescu a venit și el pe la Centru, căutând a nega totul, dar nereușind să ia contact cu Cotea. Au început să sosească din provincie cei anunțați: Gârneață, Totu Banea, Corneliu Georgescu, Vasile Isinschi, Radu Mironovici și alții.

Cu o zi înainte de judecare, au venit la mine Horia Sima și Nicolae Pătrașcu, căutând să mă convingă să luăm apărarea lui Stelescu: „Trebuie să facem pe dracu-n patru să-l apărăm pe Stelescu. Noi știm cât ține el la dumneata și împreună putem convinge și pe alții, ca să convingem Consiliul ca Stelescu să rămână tot ce a fost. Căci suntem siguri că nu are nici o vină."

Erau și ei printre comandanții legionari convocați. „Noi am mai vorbit și cu alții și sunt de părerea noastră.", a continuat Sima. „Nu vă jucați cu focul! le-a spus. Nu cunoașteți ce a declarat Cotea și nici nu știți că împreună cu el au fost găsite corpurile delicte, otrava și pistolul, că asasinatul a fost plănuit și pus la cale. Îmi este drag Stelescu, dar nu pot face mult pentru el. Este mai bine ca voi să vă vedeți de treabă."

Am amenajat sala cea mare ca pentru judecată, cu tribună și scaune bune pentru comandanții legionari. În ziua de judecată sunt prezenți toți cei convocați. Din București: Clime, Andrei Ionescu, Belgea, Cotigă, Nicoleta Nicolescu, circa 25 de comandanți legionari au format Consiliul. Prezidează generalul, asistat de mine ca secretar.

Primul pe care l-am audiat, la cererea lui, a fost Căpitanul care, cu multă durere în suflet, a relatat detaliat cele ce fuseseră puse la cale, scoțând în relief că niciodată nu a bănuit că cel pe

care l-a iubit mai mult avea să săvârşească această mare mişelie. „Aveam atâta încredere în el pentru calităţile lui de luptător plin de nădejde, pentru inteligenţa lui că, nu numai că i-am dat gradul de Comandant legionar printre primii şapte, dar l-am propus candidat pentru alegerile de deputat în cel mai bun judeţ, unde a fost ales el fiind şi cel mai tânăr dintre deputaţi, având numai 25 de ani, a intrat cu mine în Parlament." Vocea, cu emoţii, îi trăda întristarea ce-i chinuia sufletul. A vorbit şi s-a retras, recomandând Consiliului de onoare să judece cazul şi să hotărască aşa cum le va dicta conştiinţa de legionari.

Stelescu, în expunerea lui, a căutat să nege totul, accentuând că este o înscenare: „L-am iubit pe Căpitan ca pe ochii din cap. De când mi s-a încredinţat comanda Frăţiilor de cruce din Galaţi, am luat parte la toate bătăliile legionare, la marşul din Basarabia şi la toate campaniile electorale. Am educat tineret şi am dat Legiunii elemente de luptători neînfricaţi şi de valoare. Mi-am făcut datoria în Parlament, cum nu şi-au făcut-o alţii şi l-am cântat pe Căpitan în toate cântecele mele: „Hai la atac legionar voios / în frunte cu Căpitanul / la al său strigăt de-atac victorios / Să se-narmeze tot neamul". Am creat multe versuri: „Venim de la Dunărea albastră şi lină, / Venim că suntem legionari", le-am adaptat pe melodii, cântându-le în marşurile noastre. În încredinţarea ce mi-a fost dată, cu organizarea Căpitanului, am reuşit să avem legionari în toate sectoarele conduse de elemente devotate, iar în rândul studenţimii, am reuşit în multe facultăţi ca noi, legionarii, să punem mâna pe conducere, pentru ca acum să mi se aducă asemenea acuzaţii."

„Aceste acuzaţii nu sunt inventate, a spus Generalul, să intre Cotea şi cei doi." Au intrat Cotea cu Zăpadă şi Beza, care au depus mărturie pe rând. La masa generalului era sticluţa cu otravă şi pistolul luate de la Luca Gheorghiade. Cotea a fost confruntat cu Stelescu, arătând cum acesta a căutat prin ponegriri să nască ura în sufletul lor în tabăra de la Budachi, apoi cum l-a pus în legătură cu Gheorghiade şi cum au făcut planul de asasinare, făgăduindu-i că atunci când el, Stelescu, va prelua comanda întregii legiuni, el, Cotea, va fi mâna lui dreaptă. Stelescu nu a avut ce să mai răspundă. Credea în dispariţia lui Cotea. Nu se

aştepta la confruntare. Apoi şi Zăpadă cu Beza l-au dat în vileag. Au vorbit: Belgea, Banea şi Totu înfierând purtarea lui Stelescu. Am luat cuvântul ca să mai atenuez puţin atmosfera creată şi apoi mă lega oarecare simpatie de Stelescu.

Am arătat mediul în care intrase în ultimul timp Stelescu, influenţa ce va fi avut asupra lui, apoi oarecare gelozie şi ambiţie stârnite de unele elemente mai noi, ce de acum se văd miniştri în viitorul guvern legionar, cum a fost cazul cu Virgil Ionescu, un afacerist bogat, care de pe acum se şi vede ministru, aşa cum mi-a vorbit mie în tabără la Giuleşti: „Când voi fi ministru, voi face..., voi drege..."

Aşa că fapta lui Stelescu trebuie privită şi prin prisma aceasta. Nicoleta Nicolescu m-a apostrofat, cum de îndrăznesc să iau apărarea lui Stelescu. Eu sunt preot. Judec din punctul meu de vedere şi nu cum vrei tu, i-am răspuns, după care a alergat la Căpitan să-i spună cum am luat apărarea lui Stelescu. Horia Sima şi Pătraşcu, care erau de faţă, nu au scos nici un cuvânt. Au ţinut mai târziu să-mi strângă mâna.

S-a redactat hotărârea Consiliului de onoare al Comandanţilor legionari, prezidat de generalul Cantacuzino: „Stelescu, cu unanimitate de voturi, considerat vinovat, se elimină definitiv din mişcarea legionară. Cotea se elimină din organizaţie pe termen de un an." A intrat în sala de şedinţă Căpitanul, cu Nicoleta. I s-a dat hotărârea să o citească. „A avut dreptate şi părintele în cele ce a spus", a zis Şeful, apoi, sub semnăturile noastre, a adăugat: „Prin săvârşirea unui act de onoare, Stelescu va fi reabilitat şi va fi primit din nou în rândurile legiunii", semnând: Corneliu-Zelea Codreanu. Pe deasupra noastră, hotărârea lui era mai valabilă. Se gândise la mrejele în care căzuse Stelescu, crezând că are să iasă din ele, dar asta nu s-a întâmplat.

Căpitanul s-a dus iarăşi pe Rarău. La înapoiere, Căpitanul l-a trimis pe Silaghi în Italia să-şi ia doctoratul în drept acolo şi nu a mai apărut decât după vreo doi ani şi ceva. Era din Careii Mari, judeţul Sălaj, fiu de preot, luptător naţionalist, mort pe vremea ungurilor. Acolo s-a căsătorit şi a intrat în baroul avocaţilor şi a abandonat Legiunea.

Eu duceam oarecare lipsuri. Aveam și băiatul cel mare acum elev în clasa a II-a a liceului „Mihai Viteazul" și necesi oarecare cheltuieli. Într-o dimineață, m-a luat Clime să-mi fac cunoștință cu profesorul Nae Ionescu, în birourile ce aveau să fi redacția ziarului „Cuvântul" unde, în anturajul profesorului, am cunoscut pe Mircea Eliade, omul care mai târziu avea să ajungă u nume mondial pentru cultura și scrisul lui. Mi s-a propus să ale câtiva legionari destoinici care, plecând în țară, plătiți, să angaje pentru ziar persoane, pentru difuzarea gazetei și corespondenți. În fruntea acestora m-am socotit și eu, cu Jenică Bordeianu, care fusese numit profesor de chimie la Brașov. Noi am împăr Ardealul în două și am terminat cei dintâi. Am strâns de la toți for mularele cu angajările făcute și le-am predat lui Clime. Drep recompensă, pe lângă diurna și transportul ce s-au dat fiecăruia, am primit un premiu de 3 000 de lei. Probabil explicase Clime profe sorului situația mea. Căutam să-mi găsesc ceva de lucru ca să am un venit oarecare. Mă mai ajutase Duminică Ionescu, prieten bu preot paroh la biserica „Slobozia" și profesor la Seminarul Centra

Colonelul Ștefan Zăvoianu închiriase un apartame lângă Teatrul Național, ca redacție a ziarului „Dacia" pe care scosese el cândva și vrând acum ca să reapară, voia să mă fac secretar de redacție, iar pe Bănică Dobre să-l însărcineze c administrația. Ziarul avea să facă propagandă legionară. Un f de oficios, dar spunea el, nu a putut să capete autorizația, așa c am pierdut vremea degeaba.

Părintele Duminică Ionescu a venit pe la sediu însoțit d părintele Grigore Cristescu, profesor universitar la Facultatea d Teologie, pe care vrea să-l convertească la legionarism, profeso lui plăcându-i de mine, mi-a propus, el având catedra, să-i ț locul la biserica „Pitar Moș", bucurându-mă de venitul epitrahi lui, ceea ce am primit cu multe mulțumiri, creându-mi astfel u venit. La începutul lui noiembrie eram cu toții la sediu, în case Generalului. Căpitanul cu Clime și soțiile ocupaseră trei came de deasupra bucătăriei și o cameră din casele mari, cu sufrage

Aranjase Căpitanul ca eu să intru sub îngrijirea Ge ralului; acesta angajase o bucătăreasă și mâncam cu băiatul

bucătărie, iar de dormit, aranjasem un divan izolat printr-un paravan în biroul cel mare, adică în fostul grajd al Generalului, renovat și transformat acum în birou, la parter, iar etajul, fost depozit de furaje, cu scară pe afară, o cameră spațioasă care adăpostea pe unii legionari fără căpătâi, cum era Dumitrescu-Zăpadă.

Aveam în birou doi băieți, frați gemeni, Scipia și Cicero Popescu, fii între mulți alții pe care-i aveau un profesor din Bârlad, care își luaseră bacalaureatul și se înscriseseră la Universitate, săraci, se bucurau că aveau unde dormi și mâncau pe unde puteau. Mai târziu ne-a dat Moța pe secretarul lui – Ghiță Bâlborea, făgărașan, licențiat în Drept, care bătea minunat la mașină și mânuia multiplicatorul cu mare iuțeală.

Pe Clime îl numise Căpitanul secretar general al Partidului și avea să lucreze cu Generalul, în biroul acestuia. Nu a stat mai mult de o lună. Nu a putut suporta înjurăturile de cazarmă, de mumă, de tată, pornografiile și povestirile cu măscării. S-a plâns Șefului și a cerut să-i dea altă însărcinare. I s-a dat comanda și organizarea Corpului muncitoresc pe țară, trecându-mă pe mine ca secretar, să lucrez cu Generalul și cu tot biroul. S-a organizat de acum partidul, cu împărțirea atribuțiunilor. Moța avea să înființeze un contencios legionar. Gh. Istrate, student, columbian, a primit comanda la Frățiile de cruce. Nicoleta cu Cetățuia de fete, Traian Cotigă, cu studențimea legionară din toată țara, ajutat în București de Furdui. S-a retipărit „Cărticica Șefului de Cuib" și s-au dat circulare de tot felul de activare, după un plan stabilit cu concursul lui Clime. S-a înființat un nou corp legionar: Corpul legionar răzleț, în care intrau cei ce aveau diferite ocupații, avocați, profesori, medici, adică intelectuali din București, de care avea să se ocupe Ion Victor Vojen. A luat ființă organizația femeilor legionare și prietenii legiunii fără denumirea lor. Ei ajutau bănește organizația ca și prietenii generația general Cantacuzino. Am rămas să lucrez cu Generalul, cu care aveam de-acum să mă obișnuiesc, cu înjurăturile făcute din dragoste, fără nici o răutate și cu felul lui mucalit-pornografic cum era.

Un binevoitor bogat, simpatizant al legionarilor, ne-a pus la dispoziție o vilă, o fermă pe malul abrupt în vestul lacului

Techirghiol, cu vie, pomi și pământ arabil. Căpitanul a plecat acolo însoțit de membrii familiei, doamna, fratele Horia Codreanu, ce fusese îndepărtat din armată și Decebal. Aici se va apuca să scrie cartea „Pentru legionari". Gh. Istrate lucra de zor la sediu, ca să tipărească o carte, „Îndrumarea Frățiilor de Cruce", un volum cu interesante exemplificări eroice și morale din istoria neamului și scrisori străine, pe lângă normele de organizare și instrucțiunile de educare a tineretului. În broșura „Cărticica Șefului de Cuib" a fost adăugat, după planul lui Clime, roirea Cuibului – cel mai destoinic dintre legionari, ales de Șef, se desprindea din Cuib, formând altul nou, dând astfel naștere unei familii legionare a cuibului din care se desprindeau vechii activiști, care erau apoi înlocuiți cu alții noi. Familia purta numele cuibului-mamă. Cuiburile aveau să țină ședințe săptămânale, cu înregistrarea activității – ajutor pentru cei lipsiți, marșuri, difuzarea de cărți, ziare, reviste, strângere de fonduri, cotizații și altele care, după un calcul inventat de Clime, se făcea clasificarea lor, a familiilor. Un imbold pentru a se întrece în activitate.

Avem multă corespondență de rezolvat și cereri de înscriere în partidul „Totul pentru Țară", formulare noi tipărite, cu indicații și circulare explicative, ce se aflau la Centru și erau ridicate de Șefii de județe sau expediate prin poștă. Nu oricine era primit în Mișcarea legionară. Trebuia cercetat tot trecutul lui. Dacă a fost un om corect, cinstit. Dacă intră cu dragoste în organizație, dacă e în stare să facă totul pentru legiune, să lupte, să sufere, dacă va fi supus de autorități la chinuri și chiar să moară pentru țelul final, victoria.

Cel ce venea să ceară înscrierea era interogat, i se dădeau explicații și era lăsat un timp în situația de simpatizant, dat în seama unui șef de cuib spre supraveghere, care avea să-și dea avizul favorabil sau nu. La centru era mai ușor, căci vechii legionari aduceau elemente noi pe care le cunoșteau foarte bine și o seamă de intelectuali de vază au dat năvală la porțile Gărzii de Fier. Dau numai câteva nume, care aveau să devină legionari de seamă, cu mare răsunet: Vasile Marin, doctor în Drept, avocat și ziarist, fost secretar al lui Maniu și bun prieten cu Ion

Moța, care prin ianuarie și februarie 1935 a stat la Techirghiol cu Căpitanul, în timp ce scria „Pentru Legionari", ajutându-l cu priceperea lui, Mihail Polihromiade, ziarist, Alexandru Tell, Horia Cosmovici, Horațiu Comărnici, Puiu Gârcineanu și mulți alții, unii aduși de Istrate Nicoară, asistent la Facultatea de Medicină veterinară, de Ion Victor Vojen, prieteni devotați de-ai lor.

Traian Cotigă a atras în mișcare elemente de valoare ale studențimii, președinți de organizații ai facultăților studențești ca Șerban Milcoveanu de la Medicină. De altfel, în 1935, ajunsese ca aproape toate organizațiile studențești să fie legionare, atât în București, cât și în universitățile din țară. Radu Budișteanu, asupra căruia a plutit un timp oarecare rezervă, a fost admis și a târât după el o mulțime de avocați tineri. Nu mai vorbesc de profesori tineri, ca Paul Gălășeanu, iar dintre medici amintesc pe dr. Trifu, cuzist, care a devenit cel mai bun prieten al Căpitanului, ca și dr. Dănulescu Constantin. Dintre cei ce veneau la Centru, nu pot uita pe Conu' Fănică Anastasescu, un om slăbuț, negricios, bâlbâit, care făcuse cam multă vreme studiile de Drept la Iași. Aducea unele servicii pentru organizație și mai ales Căpitanului. „Eu… eu nu sunt legionar. Eu… sunt… sunt… prietenul lui Corneliu", ne spunea adesea. Nu avea nici o ocupație și totuși nu ducea lipsuri. Specula diferite legături și relații, servind cu multă bunăvoință pe toți. Mai venea Aghiuță – Gh. Tăzlăuanu, care fusese șef de cabinet al lui Vaida Voevod, când era ministru de Interne. Un tip urât, mic de statură, ce se ocupa cu fel de fel de escrocherii, având mașina lui și o situație materială destul de bună. Întreținea un internat de studenți de pe urma căruia a tras mult folos. Studenții fuseseră trimiși de profesorul Gusti să adune, în timpul vacanței mari, bogățiile folclorului românesc din toate colțurile țării. Le-a luat Aghiuță și le-a dosit, ca după câțiva ani să apară 10 volume mari în vreo 10 000 de exemplare pe hârtie velină, intitulate „Comoara Neamului". Le înmagazinase la el acasă. Socotea ca pe o muncă grea, făcută de el, considerându-se autorul cărților. Apelând la ajutorul oamenilor politici, a tipărit cărțile la închisoarea Văcărești, fără a plăti ceva, primind în dar și hârtia,

ca el apoi să vândă cărțile pe la instituții, pe la diferitele societăți și oameni politici, primind câte 10 000 până la 100 000 lei, pentru cele 10 000 de volume. Pe vremea lui Vaida îl sprijinise pe Corneliu Codreanu, în relațiile acestuia cu ministrul, de aceea căuta acum, când organizația legionară își luase avânt. De la prima întrevedere, Căpitanul l-a dat pe seama mea. „Sunt foarte ocupat și de multe ori lipsesc de la sediu. De aceea te rog să ții legătura de acum înainte și să comunici tot ce ai de spus părintelui Dumitrescu". Mă inițiase, de altfel, Șeful: „Să afle de la noi cât mai puține știri și să aflu cât mai mult." Aghiuță avea legături cu conducerea Partidului Național Țărănesc. Putea să vadă oricând pe Maniu, Mihalache, Vaida, Mihai Popovici și alții și nu era lipsit nici de legături cu Siguranța Statului și prefectura Poliției, încasând și de pe aici câte ceva. Scotea periodic o gazetă, „Stejarul", mai mult pentru șantaj. Eu am păstrat contactul cu el și mi-a fost de folos, având de aflat multe din culisele partidelor politice, unde el se putea introduce.

Nu pot trece cu vederea unele personalități legionare devenite fruntașe după vreun an și ceva. Doctori în sociologie și economie politică: Nerseni, Petre Țuțea, Verveca și dr. Gh. Ciorogaru, cu studii strălucite la Heidelberg, care primise, pentru meritele lui, diploma de Cetățean de onoare al Heidelbergului. Acesta a fost cel mai bun prieten al meu, sincer și devotat, în vremuri de restriște și în grele încercări prin care am trecut amândoi. A venit în mijlocul nostru și poetul Radu Demetrescu, al cărui suflet radia numai dragoste și iubire, vrăjindu-ne cu farmecul versurilor lui. El avea să cânte de acum pe Căpitan, pe legionari și vitejia lor, suferința și moartea în poezii de neuitat. A avut și el parte de multe și grele suferințe.

Apropiat de sufletul nostru aveam pe medicul Gică Sârbulescu, un om cu un înalt caracter, medic chirurg renumit, care s-a operat singur, privindu-se în oglindă, de apendicită. El avea să ne aline suferințele noastre fizice, profund cunoscător al medicinei generale.

La Arad, doctorul Vasile Noveanu cu frații lui – avea vreo cinci, toți intelectuali – făceau cuceriri mari. La Sibiu, avocatul

Gusti Bidianu, cu o situație frumoasă, om echilibrat, atrage în organizație o mulțime de intelectuali. La Cluj a fost primit ca legionar căpitanul Șiancu. Acesta împușcase pe evreul Tischler Moor, care pusese stăpânire pe munții noștri și începuse să îi exploateze. „Tâlhari miliardari veniți de-aiurea, cu toane de împărați neîncununați, ne smulg pădure după pădure, cu banii blestemați", cum spunea poetul Aron Cotruș. Corneliu Codreanu îi luase apărarea în procesul care s-a terminat la București cu achitarea. Cărțile și broșurile legionare s-au tipărit în prima perioadă, primele ediții la tipografia ziarului „Universul".

În 1936, s-a înființat la Sibiu „Editura Legionară", în tipografia lui Bidianu și a cumnatului său, Petra. De tipărituri și corecturi se ocupa Nicolae Pătrașcu, priceput ca profesor de limbă română la liceu, împins și de avariția lui de a ciupi câte ceva.

Din primăvara anului 1935, Stelescu a început campania de ponegrire împotriva lui Corneliu Codreanu. Înființase o organizație, cu puțini membri, „Cruciada Românismului", scoțând și o revistă lunară cu același nume în care, aproape în fiecare număr, îndrepta atacuri, din punct de vedere moral, intelectual, cu fapte pe care afirma că el le cunoaște: „omul de nimic", „Căpitanul de paie", „omul incult și încrezut". Prin aceasta și-a atras ura legionarilor. La Lugoj, Horia Sima, care era șeful județului Caraș, dăduse drumul unor circulare, care erau cam dubioase. A fost chemat la Centru, primind observații de la Șef. A încercat o justificare și a plecat cu dojana și prevenirea să nu i se întâmple ceva mai rău. A tăcut, cumințindu-se, probabil sfătuit și de cineva.

Dar cu acestea spuse, să mă întorc acum, după ce am văzut pe Căpitan la vila din Techirghiol, unde, în câteva zile, am fost oaspetele lui, pentru a fixa unele citate din „Noul Testament", care s-ar potrivi să fie trecute în cartea lui „Pentru legionari", căci legionarul trebuie să fie creștin convins, plin de credință și dragoste către Dumnezeu, ținând posturile și mergând regulat la biserică, cum făcea și Șeful. Dar să mă întorc la legăturile mele și lucrul de toată ziua cu generalul Cantacuzino, de care Clime se îndepărtase, eu înlocuindu-l, cât și la

cei în anturajul cărora mă aflam. După ce te obişnuiai cu el, c
felul lui de a fi, era o bucurie şi o veselie continuă să fii lângă e
Nu trebuia să ţii seama de metehnele lui şi de înjurăturile ca l
cazarmă, care-i intraseră în obişnuinţă şi ţi le făcea râzând
Acestea erau socotite ca nişte glume. Când te înjura, într-adevă
avea faţa posomorâtă şi vocea aspră.

Observasem când Raicu, feciorul sau secretarul lu
Rafailescu, îi făceau unele neplăceri. Atunci înjurăturile era
însoţite şi de lovituri cu palma peste faţă. Rezolvam în fiecare z
corespondenţa, împreună deocamdată, după care urmau discuţii
glume şi poveşti pline de umor. Era o plăcere ca la un ceai „ur
rom cu ceai", pentru mine, cum spunea el, să-şi dezlege sacul c
anecdote şi povestiri din viaţa lui, care nu se mai isprăveau
Băuturi alcoolice nu întrebuinţa. Era suferind şi ţinea un regim
sever. Fusese toată viaţa un mare chefliu. Ţinea însă la dispoziţia
mea şi rom şi coniac, iar de se întâmpla să-i aducă cineva ceva
vinuri, tot eu eram profitorul. Prietenii îi spuneau „Zizi, gene-
ralul Zizi Cantacuzino" şi aşa îi rămăsese numele. Se trăgea din
spiţa domnitorului Şerban Cantacuzino şi-şi păstrase numele de
prinţ. Aşa a fost cunoscut şi la Paris, unde-şi petrecuse copilăria
şi şi-a făcut studiile. Venit în ţară, a intrat în cadrele armatei şi a
ajuns ofiţer, făcând parte din corpul de gardă de la Palat. Cu
obârşia şi glumele lui s-a făcut iubit în tot locul. Manierat şi ele-
gant, era bine privit la Palat, mai cu seamă de regina Maria şi
primit de lumea bună. Cu prietenii de rangul lui şi cu Caragiale
în restaurantul acestuia, a făcut într-o noapte chef mare, până ce
plăcându-i orchestra foarte mult, s-a dus de câteva ori, cu bacşiş
gras, spunându-le să mai cânte: „Zii! Zii! pe acesta, mai zii, mai
zii şi pe celălalt, cu Marghioala" şi tot aşa cu „zii, zii", până i-a
rămas numele „Zizi", pe care l-a adoptat şi mai târziu, când cu
gradul de colonel a înfiinţat Corpul grănicerilor pe care l-a
întreţinut şi înarmat din veniturile lui. Aşa că şi-a mai adăugat
ceva la nume: „Colonel", iar mai târziu „Generalul Zizi
Cantacuzino – Grănicerul". De la chef s-a înapoiat, cum spunea
el, „pe la ziuă, mă… tu'i mama mă-sii. M-a încurcat ăla
Caragiale, cu glumele lui… tu'i mama lui. Am luat câteva birje

În prima am pus chipiul şi sabia, acestea nu se îmbătaseră. Le-am respectat şi le-am dat întâietate. În a doua, mantaua cu gradele şi cizmele, că ele nu mă mai puteau ţine pe picioare. În a treia m-au urcat prietenii şi în a patra lăutarii… «Cu lăutarii după mine, iar mi-e bine, iar mă-mbăt». Când am sosit acasă, mă popicule… 'tu-ţi, mama ta şi a lor, hop şi prietenii cu alte birje, încărcaţi cu sticle de şampanie, ca să prelungim cheful toată ziua şi încă o noapte, de am ajuns de pomină."

„Eram într-o vară la Eforie, povestea Generalul. Ca ofiţer în garda Palatului, eu l-am cunoscut pe prinţul Carol şi pe ceilalţi… 'tu-le mama lor. Mă jucam cu el pe plajă. Eu făceam pe calul, în patru labe, cu chipiul întors cu cozorocul în spate, închipuind că ar fi frâul. Carol călare pe mine, ţinea de cozoroc, de frâu, iar eu nechezam şi aruncam din picioare, el lovea cu pintenii în şoldurile mele şi chiuia… Di-di, armăsarule! Auzi, armăsarule, şi nu încălecasem încă pe mă-sa. A apărut deodată, pe plajă, regele şi am rămas cu ochii la el. „Bine, Zizi, aceasta este poziţia pe care ar trebui să o ai în faţa Regelui tău?" „Nu pot avea alta, Maiestate, pentru că s-ar răsturna dinastia". A râs şi el, întinzându-mi mâna când m-am ridicat. Altă dată: „Mă căsătorisem, mă, cu fiica lui Kalinderu. Femeie de o rară frumuseţe, pe care o adora toată lumea, şi pe deasupera era şi cuminte. De pe urma ei am moştenit casele astea şi moşia de la Greci, judeţul Olt. Am fost invitat cu soţia la o recepţie, în saloanele restaurantului Capşa. Mulţi miniştri cu soţiile şi membri ai corpului diplomatic. Ospăţ mare, muzică şi dans. Ministrului plenipotenţiar al Franţei, plăcându-i mult soţia mea, o invita mereu la dans şi începuse să-i şoptească la ureche, până a venit să-mi spună că nu mai poate suporta atmosfera de aici şi să mergem acasă. Am scos o sută de lei (erau bani grei pe atunci) şi îndreptându-mă către franţuz, i-am strigat la ureche: „Dacă ţi s-a făcut de femei, poftim o sută de lei ca să te duci la curve, mon cher." L-am făcut de râs în mijlocul aristocraţiei şi am plecat. Credeam că are să mă provoace la duel, dar nu a îndrăznit. În dueluri era neîntrecut şi recunoscut. Cu câţi m-am bătut, pe toţi i-am însemnat cu crestături."

Soția îi murise de tânără. Păstrase cu sfințenie rochiile și podoabele ei ca într-un muzeu și de două ori pe săptămână mergeam cu el la cavoul din Cimitiru Belu, unde s-a depus sicriul cu rămășițele pământești ale soției lui, unde ardea candela continuu și florile erau împrospătate din trei în trei zile. Aici cădea pe gânduri, iar eu șopteam rugăciuni. A scos o dată din casa de bani o cutiuță în care ținea o scrisoare pe care mi-a arătat-o. Era de la regina Maria: „Dragă Zizi, iau parte la marea ta durere ce te-a lovit prin moartea scumpei tale soții, pe lângă condoleanțele mele, pentru a-ți mai înlătura tristețea, vino la mine, vino și puneți capul pe genunchii mei, ca să te mângâi și să plângem împreună. Maria." O ținea ca pe o relicvă scumpă plină de dragi amintiri. În timpul războiului pentru Întregirea Neamului din 1916–1918, cu corpul de grăniceri, a dat dovadă de acte de mare eroism, îmbărbătând prin glume pe soldați și rămânând neclintit pe creasta munților Coți, poziție pe care nemții nu au putut să o cucerească, cu toate atacurile ce le-au dat și de pe care s-a retras, în urma unor ordine severe, când nemții erau aproape să intre în București. Ieșea din tranșee în timp de bombardament și sub ploaia de gloanțe împroșcate de mitraliere, în fața soldaților, se prefăcea că le prinde cu mâna și le aruncă „Ce, mă, vă e frică? Bă, dau acum o sută de lei ăluia care vine acum la mine cu aia sculată." Cui dracu' îi mai ardea de așa ceva: „Bă! Ce v-ați scăpat pe voi de frică? „Nu, domnule Colonel", și pornea la respingerea atacurilor, cu pierderi grele pentru inamic. Pentru actele sale de bravură a fost decorat cu „Mihai Viteazul", primind un lot de pământ, 50 de pogoane, în județul Teleorman și legiunea de onoare franceză. Putea călători gratuit pe toate căile ferate. Deși în vârstă, trăia cu o femeie de vreo 23 de ani, conița Lia; era o frumusețe. Soției lui îi spunea „Domniță" – aceasta era conița Lia. O cunoscuse de pe când avea 16 ani și a avut-o. Pentru că a găsit-o virgină s-a căsătorit cu ea. Obligație de onoare. A divorțat apoi și au continuat să trăiască împreună. Era o oboreancă. A adus-o împreună cu mama ei, într-o casă din apropiere pe care a închiriat-o și le dădea toată întreținerea. A pus pe surorile lui, Ioana Cantacuzino, aviatoarea, și Veta, a doua soră, să se ocupe de educarea fetei. Mai apoi, fiind efor al Spitalului Colțea, a băgat-o într-un serviciu acolo, cu un salariu bun. În fiecare seară venea la el prin spatele caselor, ca să nu fie văzută de legionari. Era gelos generalul. Și pe mine mă concedia seara, când sosea conița Lia. Avea pe vino-încoace și-mi dădeau și mie ochii brânci.

Căpitanul și cu Clime se mutaseră într-un apartament pus la dispoziția lor de inginerul Ionică. Era pe lângă Piața Matache Măcelaru și avea tot confortul. Așa că eu mă mutasem într-o cameră pe care o avusese Clime. La sediu au început transformări. Birourile din grajdul renovat au fost mutate în clădirea cea mare. Acolo era biroul Căpitanului, al meu alăturat, apoi holul și sala cea mare de ședințe, iar la demisol erau Frățiile de Cruce și Cetățuile de fete. Unde fuseseră birourile se făceau amenajări în vederea înființării unei Cooperative legionare. Era prima care se înființa după care urma formarea Comerțului legionar, unde aveau să învețe legionarii să combată comerțul evreiesc și să primească educația cinstei și a corectitudinii. Preotul Mosor, ce fusese preot la o mănăstire de maici din județul Vâlcea, se pripășise pe la sediu. Fusese în seminarul din Vâlcea cu mine, la învățătură. Cunoscând lucrul de tâmplărie, i-am dat material și unelte să facă rafturi și tejghele. Într-o duminică, avusese loc sfințirea sediului. Am oficiat acest serviciu ca preot. Tocmai când stropeam cu apă sființită biroul fetelor, unde erau adunate, generalul se uită la mine și-i spuse Căpitanului: „Să mă ierte fetele și să-și astupe urechile, uite... 'tu-i mama lui, cum aruncă cu pămătuful apă pe hărți și mi le murdărește. Ia uite, și pe tablouri."

Am tăcut din gură. Fetele și Căpitanul zâmbeau. Dar când au venit să se boteze, Generalul sosind după Căpitan, am înmuiat busuiocul bine în aghiazmă și l-am scuturat cu putere pe chelia generalului: „Asta ca să dispară tot duhul necurat", am spus eu. „Căpitane, vezi ce mi-a făcut?... 'tu-i mama lui. Am să-i arăt eu lui". A fost un râs general.

Pe biroul lui avea un dosar. Pe prima pagină scria: „Mi-a dat voie Căpitanul să înjur; urmau o mulțime de înjurături pornografice, adunate, cu tot ce știa și el, de pe la diferiți mucaliți,

înjurături olteneşti, munteneşti şi mai cu seamă cele ţigăneşti". În dosar avea însemnat pe altă pagină: „Nu mi-a dat voie Căpitanul să înjur de Paşti, Dumnezeu, Sfinţi şi aşa mai departe de cele sfinte, în general şi nici nu am voie să drăcui". Ori de câte ori primea pe cineva, arăta dosarul, citea din el ce înjurături sunt oprite şi care sunt permise de Căpitan, justificând prin aceasta înjurăturile ce avea să primească cel ce venea să-l vadă.

La birouri se făcuse o reformă. Şeful luase în biroul lui pe ing. Nicolae Heroduiceanu. Inginerul Dumitru (Mitu...) în urma unor discuţii purtate cu Şeful, a fost trimis de Ştefănescu Mosor, şeful spionajului, informaţiilor pentru englezi, în Anglia – zicea pentru a studia mai departe ingineria. Era bine ales de Ştefănescu, Stelică Stănicel şi Ion Dobrin, ce terminaseră studiile universitare. Cu aceştia avea să lucreze el din punct de vedere ideologic, spiritual şi educativ, eu rămânând cu partea administrativă şi organizarea. A înfiinţat şi Casieria Centrală, numind pe Petre Ţocu casier general. Erau aici centralizate toate birourile. Cam în fiecare zi, înainte de a începe lucrul cu Generalul în biroul lui, făceau împreună un fel de inspecţie ca la militărie, prin toate birourile unde cei prezenţi dădeau raportul de activitate, comunicând şi noutăţile.

Îl însoţeam câteodată în vizita ce o făcea la unele persoane simandicoase. Vizitând pe doamna Fălcoianu, fostă Doamnă de onoare a Reginei Maria şi preşedintă a femeilor – Crucea Roşie – după unele discuţii, în timp ce ne şi trata cu câte ceva, Generalul a întrebat-o; „Dragă, da' ce vârstă ai tu?" „Ei bravo. Te faci că nu mai ştii? Păi, măi Zizi, peste o lună am 62 de ani. Tu uiţi mereu. Te-ai ramolit." „Bă!... 'tu-i mama ei. De 15 ani are tot 62 de ani". A spus tare, ca să audă şi ea, fără să-i răspundă, supărată, mi-a zis: „Nu lua în seamă tot ce spune. E un zăpăcit."

Am inaugurat prima cooperativă legionară. Aşa purta numele şi am făcut deschiderea ei cu rugăciune, împreună cu părintele Mihăilescu, parohul nostru de la biserica Sf. Ilie Gorgani. Legionare, legionari, simpatizanţi, prieteni. O asistenţă numeroasă. Cooperativa e prevăzută cu alimente, coloniale, delicatese şi tot felul de băuturi alese, aprovizionată de magazinul

Dragomir şi de Georgescu, proprietarul pivniţelor de vinuri „Berbec" din Obor. Cooperativa a fost dată pe seama doctorului Eremia şi a lui Marin Ioachim. Părintele Mihăilescu pusese la dispoziţia organizaţiei nişte case din faţa bisericii cu vreo cinci camere. Casele, cam dărăpănate, fuseseră reparate de legionari. Aici s-a deschis o cantină legionară, o frizerie, o cizmărie şi o croitorie, pe care le-am vizitat împreună cu asistenţa, făcând şi inaugurarea cantinei, condusă de doamna doctor Vrani şi fiica ei. Aici avea să luăm masa de acum înainte tot personalul legionar al birourilor şi al Cooperativei, al atelierelor, precum şi cazare şi masă pentru cei ce veneau din provincie în interese organizatorice, curieri. Aici puteau găsi şi cei săraci o bucată de pâine şi un fel de mâncare.

S-a înfiinţat un grad legionar superior – Condamnaţi ai Bunei Vestiri, cu foştii văcăreşteni: Ion Moţa, Ilie Gârneaţă, Corneliu Georgescu şi Radu Mironovici, cei ce au înfiinţat Legiunea Arhanghelului Mihail şi au ales ca şef pe Corneliu Zelea-Codreanu, apoi noi comandanţi legionari, între care: I. Victor Vojen, Alexandru Constant, profesorul Vasile Cristescu, Alecu Cantacuzino şi alţii. Au mai fost ridicaţi din Comandanţi ajutori la Comandanţi legionari unii. Din instructori la ajutori de comandanţi şi noi instructori. Moţa a luat iniţiativa să scoată o revistă legionară „Axa", pentru intelectuali, la care aveau să colaboreze cei mai dotaţi cărturari legionari. A început să apară ziarul „Cuvântul", socotit aproape ca oficios al organizaţiei. Un talent al scrisului ziaristic s-au arătat, pe lângă Ion Moţa, Vasile Marin şi Mihail Polihroniade. Se închegă temeinic Partidul „Totul pentru Ţară", dar mai apar şi unele divergenţe. Nu ştiu ce l-a făcut pe Gheorghe Beza că, atras de Aghiuţă Tăzlăoanu, socotând un număr din „Străjerul", foaia lui periodică, a scris un articol prin care ataca pe generalul Cantacuzino, făcându-l „grecoteiu", „fanariot", „transfug politic", „ambiţios", „speculant de situaţii". Aceasta a dus la ridicarea gradului de Comandant legionar şi eliminarea lui din organizaţie. Dumitrescu-Zăpadă a rămas cu noi. Şi-a asigurat acum mâncare şi locuinţă şi se ţinea de chefuri, invitat de cei cu parale. Tânărul student Virgil

Rădulescu, tuberculos, stătea pe o saltea de paie în căminul studenților Putneni și, fiind vacanță, era lipsit și de hrană zile întregi. Am comunicat Căpitanului. L-am luat de acolo și a fost dat lui Virgil Ionescu în grijă, care i-a făcut haine și i-a dat o cameră de locuit pentru mai multă vreme. Bănică Dobre nu putea suferi pe Polihroniade. Printr-o scrisoare multiplicată și difuzată, cerea ca să fie înlăturat acest grecotei, cu soția evreică, din rândurile legionare. S-au făcut cercetări, dovedindu-se că Bănică nu avea dreptate și pedepsit cu avertisment. S-au mai văzut și dese cazuri de invidie, bârfă și neînțelegeri pentru ocuparea locurilor de poziție. Li s-a atras atenția printr-o circulară că, acolo unde se vor ivi divergențe, vor fi desființate cuiburile.

Căpitanul a plecat la Carmen Sylva, înființând cea mai mare tabără legionară prin care va trebui să treacă toți fruntașii legionari, toți comandanții și toți șefii de județe. Pe Radu Mironovici l-a însărcinat cu comanda taberei de pe Rarău. În toată țara au luat ființă o mulțime de tabere legionare de muncă. La Carmen Sylva, avea să se consolideze maidanul, să se amenajeze plajă și să se construiască cabane, cu piatră scoasă din mare. Muncă grea, pe lângă educația ce avea să se facă.

Cei doi frați gemeni, Scipio și Cicero Popescu, ce-i aveam ca ajutoare la secretariat, au plecat având și ei vacanță. Printre cei ce luau masa la Cantina legionară am dat peste Dimitrie Mugur – numele de familie Chisăliță, Mugur numele de actor de teatru.

Fusese actor la teatrul din Cernăuți. Era de origine cernăuțean și fusese înlăturat din teatru, spunea el, ca fiind legionar. Se mai făceau pe ici, pe colo, unele nedreptăți. Părându-mi-se că ar fi folositor, am cerut să-mi fie dat ca ajutor și am primit confirmarea voinței mele. La Contenciosul legionar, Moța a numit ca secretar al Contenciosului pe avocatul Mircea Nisipeanu. Pe aceștia doi mi i-am făcut prieteni, la care am mai adăugat și pe Mircea Popescu, argeșean de-al meu din Câineni, cu al cărui frate făcusem seminarul la Rm. Vâlcea. Era controlor financiar, cinstit în serviciul lui. Avea salariu bun și eram cu toți invitați adesea, seara, la un pahar de băutură și o fripturică.

Studenții legionari întreprinseseră o acțiune ce a fost executată în toate centrele universitare din țară, în urma unui congres al Partidului Național Țărănesc, ținut la București, cu steaguri, cu fanfare, manifestând pe străzi, coloane mari se îndreptau spre Arenele Romane, unde șefii au ținut discursuri. Coloana care a trecut spre Podul Izvor, prin fața Palatului Studenților mediciniști, s-a dedat la acte de dezordine, înarmați cu pietre, au aruncat spărgând vitrinele și toate geamurile Palatului, amenințând și strigând: „Moarte legionarilor!”, „Jos Garda de Fier!”. Erau printre ei evrei și alte elemente ce purtau ură pe noi; unde prindeau legionari în uniformă, îi maltratau. Am telefonat centrelor studențești și într-o oră erau strânși la sediu cca 200 de legionari. Am organizat cu ei să dăm o replică faptelor săvârșite de congresiști. După discursuri, când coloanele se înapoiau, urmând manifestația de stradă, am pus să fie pândiți la cele două poduri: Podul Izvor și Podul Mihai-Vodă. Grupuri mici, de câte cinci legionari, din cinci în cinci minute, unul după altul, să atace coloanele pe aceste două poduri. Din balconul sediului am urmărit cum s-a desfășurat atacul de pe Podul Izvor și am fost satisfăcut. Coloanele buimăcite și îngrămădite nu știau ce să mai facă, bănuind că sunt și printre ei atacatori. Au început să se lovească unul pe altul – lovituri, luptă corp la corp – legionarii au început să-i arunce în apa Dâmboviței. Coloanele au fost împrăștiate și nu au mai putut manifesta prin fața Palatului Regal sau cum aveau itinerarul. Au fost capturate de legionari o mulțime de steaguri, trompete și tablouri cu chipurile lui Maniu și Mihalache, pe care le-au adus la Sediu. Am comunicat Generalului, care a venit să vadă captura și m-a felicitat pentru organizarea atacului, socotindu-mă mare strateg. În urma celor întâmplate, presa din Sărindar a început să urle împotriva legionarilor, dând cifre de sute de morți și răniți săvârșite de atacurile mișelești ale criminalilor Gărzii de Fier.

Presa aceasta evreiască își arunca toate balele urii împotriva legionarilor. În urma acestor fapte, studenții au hotărât strângerea și arderea ziarelor în București, Iași, Cluj, Cernăuți și toate orașele mari din țară, unde se dăduseră ordine în acest sens

tuturor legionarilor. În București, organizase Pâsu Antoniu președintele studenților în Drept și comandant ajutor legionar. Împreună cu el, cu o mașină mică, am controlat aproape toate chioșcurile de ziare din București. Pe străzi, mormane întregi de ziare în flăcări. În urma acestor acțiuni, Sărindarul și-a închis tipografiile, concediind lucrătorii, îndemnându-i să se răfuiască cu Garda de Fier. Așa că, după vreo trei zile, ne-am pomenit cu ei în fața sediului, vociferând și amenințând, trăgând și focuri de armă. Câțiva legionari care se aflau în curte, cu cei din birouri și cu cei de la cantină au intrat în panică. Eremeiu și Marin Ioachim au închis cooperativa și au ieșit cu pistoalele. Am ieșit cu toți să vedem ce este de făcut și în mai puțin de un sfert de oră, cu petarde și focuri trase în aer, am reușit să-i împrăștiem. A fost un singur rănit ușor, în această ambuscadă. Eremeiu a provocat apoi o mare panică. A comunicat Generalului că s-a organizat un atac al comuniștilor, asupra sediului, cu scopul de a omorî pe fruntașii legionari și că trebuie să ne organizăm pentru apărare. Am fost chemat și am primit ordin ca să organizez apărarea. „Domnule General, sunt toți în panică. Nu se va întâmpla nimic. Nu vă luați după Eremeiu". „Am dat ordin, să se execute." „Bine, am zis eu, dar nu am dat nici o dispoziție. Mi s-a ridicat comanda și a dat-o lui Eremeiu și Marin Ioachim, care au alarmat pe legionari, chemându-i să facă zi și noapte de gardă înarmați. Așa că sediul era înconjurat, pe cât posibil ascunși după ziduri, noaptea și pe acoperișurile clădirilor. Până și Nicoleta avea schimburile ei de fete, înarmate cu pistoale. Schimburi de zi și de noapte, la care luau parte intelectuali, veniți cu arme de vânătoare: Radu Maitani, Vojen, Polihromiade și alții. Eu ieșeam noaptea la petrecere și mă înapoiam râzând. Intraseră toți în panică și nu mai ascultau de mine. Nu ne ataca nici dracu'.

După vreo trei zile, văzând că mascarada nu mai ia sfârșit, am telefonat Căpitanului la Carmen Sylva, să vină imediat. L-am așteptat la gară, și pe drum i-am povestit despre cele petrecute. Când am ajuns, era în luminatul zilei, deschizând porțile grilajului de fier din față, a început să țipe îngrozitor: „Ieșiți afară. Să nu mai văd unul pe aici. Afară cu toții! M-ați făcut de râs!" Era

îngrozitor. Avea o privire ce te înspăimânta. Toți au mâlcit-o. Au coborât, ascunzându-și armele pe sub haine și au tulit-o rușinați, deschizând toate ușile de la sediu. „Plecați, plecați, nemernicilor! Am să rămân singur aici, să văd dacă vor veni comuniștii să mă omoare. Să nu mai văd nici unul pe aici". Panica s-a transformat în liniște totală. A discutat vreo două ore cu Generalul, după care a luat în primire pe Eremeiu și Ioachim, spunându-mi: „Altă dată să nu-i mai lași să-și facă de cap". Seara, Puiu Antoniu m-a invitat să luăm masa împreună la restaurantul Păun; patronul, un simpatizant de-al nostru. Local nou deschis. Am luat cu mine pe Mugur și pe Dumitrescu-Zăpadă. Am petrecut de minune, cu o atenție deosebită din partea patronului și a personalului. Am ascultat muzică frumoasă, în timp ce Mugur cu Zăpadă cochetau din ochi cu niște dame de la mesele vecine. La plecare, târziu, Mugur cu Zăpadă mergeau ceva mai iute, eu având unele discuții cu Antoniu mai în urmă, când la un colț de stradă am fost atacați de patru indivizi, cu lovituri de pumnal. Zăpadă a rupt-o la fugă, lăsând pe Mugur, care căzuse sub loviturile de pumnal, plin de sânge. Am alergat la ei. Atacatorii au fugit. Am chemat un polițist. Ne-am dus cu toții la Circumscripție, unde a luat o declarație lui Mugur. Lovituri la beție. Apoi l-am ascuns într-o cameră la sediu, să nu fie văzut de Căpitan și legionari, până se vor vindeca rănile. Zăpadă fugise ca un laș, lăsându-l pradă atacatorilor. L-am găsit pe scara ce urca sus, deasupra cooperativei, unde își avea camera. Erau unele elemente care nu făceau cinste organizației. Zăpadă trăia ca un trântor pe spinarea organizației. Nu-i plăcea munca. Tapa pe unul și pe altul de bani, ca și Constantin Savin și Sandu Valeriu. Le-a fost impus ca să-și vadă de studii, ca și tuturor celor care-și tot prelungeau anii de studenție. Erau însă buni propagandiști. Zăpadă a mai fost ținut vreun an. Nu putea studia, căci în urma actului cu Socor fusese eliminat din toate liceele, închis și ținut în închisoarea de minori de la Gherla. Moța, lansând o listă de subscripție prin foaia „Libertatea", a putut strânge banii necesari pentru cumpărarea unui automobil pentru Șeful Legiunii care mutându-se cu Clime în Casa Verde din

Bucureştii Noi – terminată acum – a ocupat primul etaj, la parte fiind sediul Frăţiilor de Cruce, dar avea drum cam lung până la Sediul Central şi i-a dat acest automobil, în care Zăpadă, înarmat cu un pistol, s-a aşezat lângă şofer, asumându-şi rolul de aghiotant al Căpitanului. Îl sfătuisem, împreună cu Moţa, pe Şef să-şi schimbe costumul naţional pentru a fi mai puţin recunoscut şi ferit de oarecare atacuri. Cu maeştrii mei din Teiu i-am făcut în dar haine, încălţăminte, cămăşi, cravate şi tot ce-i trebuia. Cam un an a mai stat Zăpadă ca aghiotant, după care s-a gândit Căpitanul că băiatul acesta trebuie să-şi creeze şi o situaţie în viaţă şi l-a trimis, pe socoteala Legiunii, prin intervenţia lui Mihail Manoilescu – profesor universitar, adept al coorporatismului mussolinian, ce fusese primit de Mussollini când vizitase Italia – la Roma, unde avea de învăţat pilotajul, ca să devină un bun aviator şi paraşutist. Savin Constantin, terminând studiile, a fost luat şi dus tot de Manoilescu la minele lui de cărbuni din Şoricani, în Transilvania, în serviciul contabil, căci era acum licenţiat al Academiei de Înalte Studii Comerciale. Minele erau organizate după sistemul cooperatist. Toţi muncitorii şi funcţionarii locuiau în clădirile ridicate la mine. Aici aveau şi şcoala primară şi biserica lor, cu învăţători şi preot, toate subvenţionate din fondurile minelor, ce dau muncitorilor, şi tuturor, la sfârşit de an un procentaj, ca să devină asociaţi. Aici a făcut treabă bună şi tot aici şi-a găsit şi viitoarea tovarăşă de viaţă.

Timp frumos de vară, întârziasem cam mult la cantină, ocupat cu expedierea circularelor, pe care le prezentam împachetate, la oficiile poştale. Toate la un loc ar fi dat de bănuit şi ne feream de a nu fi oprite de autorităţi. Avea însă grijă doamna Vrani ca să-mi oprească ce era mai bun. Nu eram eu însă favoritul ei. În cantină, singură la o masă, era o fetişcană nostimă. În timp ce mâncam, mă privea insistent şi mângâia o sticlă goală. Bănuiam că doreşte să bea un pahar cu vin. Am spus doamnei Vrani să trimită pe cineva la cooperativă ca să ne aducă o sticlă de vin. Îmi spusese că era una din fetele unui cuib de legionare, nu din organizaţia Nicoletei, care a mai întârziat dându-i ajutor la spălatul vaselor. A zâmbit şi a venit la masa mea cu un pahar

curat. – „Ia loc, te rog, să bei împreună un pahar de vin bun.” Tip de ştrengăriţă, ochi mari, negri, părul ondulat cu breton pe frunte, buze senzuale, corp frumos, mlădios. Mai înaltă decât mine. O priveam adânc în ochi şi m-a tulburat. Fată frumoasă foc şi mi-a căzut la inimă, să-mi tulbure liniştea. Aveam să încep o idilă de dragoste, cum nu mai avusesem. – „Cum te cheamă, duduie?” – „Camaradă spune-mi. Numele meu este Hedwiga Rutkowski.” – „Nu eşti româncă?” – „Ba da, sunt cetăţeană română de origine poloneză. Am un frate student la Medicină şi legionar. El m-a băgat într-un cuib de legionare. Am de şefă pe domnişoara Veta Cantacuzino, sora Generalului, şi când ne vine rândul dăm ajutor la cantină”.

S-a ţinut în rând cu băutura şi e toată numai zâmbet. – „Cred că o să ne mai vedem pe aici”, i-am spus. I-am întins mâna, ne-am strâns-o şi unul şi altul. Mi-a răspuns strângerii de mână şi a început să râdă. – „Ce vârstă ai?” – „Am douăzeci şi doi de ani”. – „Eu nu-ţi dădeam mai mult de 18”. Am plecat sub farmecul privirilor ei, simţind că mi se încălzeşte corpul cu bătăi puternice de inimă şi cu furnicături în mâna ce-mi atinsese. Făceam socoteala. Aveam 36 de ani. Diferenţa de vârstă între noi era de 14 ani şi-mi ziceam că sunt un nerod, un dobitoc, ca să mă aventurez într-o dragoste cu această fată. Să fug ca dracu' de tămâie. Dar dracu' nu face biserici. El te îndeamnă numai la rele. A trecut odată prin faţa sediului, călare pe un cal alb, în costum de amazoană, cu cizme, pinteni şi cravaşă. O prindea minunat. Mi-a zâmbit când m-a zărit şi a început să galopeze. A aprins focul dragostei. Am întrebat pe Mugur, observând surpriza lui, dacă o cunoaşte. Mi-a răspuns afirmativ şi i-am cerut lămuriri. Ştia atât că e poloneză, cu pretenţii de contesă, că a făcut liceul la Cernăuţi, unde a cunoscut-o şi a avut puţină vreme relaţii cu ea. E un fel de puşlama ce-i place să-şi ducă viaţa în libertate, alegându-şi tipi pentru distracţie după plăcerea ei. Nu era însă o fată de trotuar, care să se vândă pentru bani. Avea mândria ei. Primea cadouri şi făcea cadouri, când avea legături cu unul care-i plăcea. Întâlnind-o iarăşi la cantină, i-am propus să luăm masa de seară la restaurantul Coşma, în piaţa Buzeşti. „Îmi

plac mult petrecerile și chiar doream să petrecem o seară împreună", mi-a răspuns ea. M-am dus însoțit de Mugur. Ne aștepta în fața restaurantului. În local, clienți mulți. Singur la o masă am găsit pe scriitorul Constantin Gane – nea Costică, cum îi spuneam noi. Omul acesta, celibatar toată viața, își recruta de aici, din local, câte o damă când era dispus, pe care o lua acasă. Prieten al Generalului, pe care-l vedea des, așa l-am cunoscut și eu, îndrăgindu-l, căci avea un dar minunat de povestitor. Era acum îmbrăcat în costum de seară, cu o floare roșie la butonieră, purtând nedespărțitul monoclu. I-am cerut îngăduința de a ne așeza la masa lui și a fost bucuros. Hedwiga, încântată că stă la masă cu un scriitor, radia de bucurie și a fost drăguță tot timpul, încântându-l pe nea Gane, care mi-a șoptit la ureche: „Frumoasă fată și deșteaptă. Nu se dă?" Îi pusese gând de dragoste. A fost o seară plăcută. Vinul ne amețise puțin și orchestra ne atrăgea spre lungirea chefului. Gane și Mugur au dansat cu fata multe jocuri, eu mulțumindu-mă de unul singur și mai sorbind câte un pahar cu vin. Am plecat cu Mugur și cu fata ca să o conducem acasă. Așa că am lăsat să fie pătruns sufletul meu de o iubire curată și cu gânduri cinstite pentru viitor, intenționând să-i comunic fetei dorința mea de a mă recăsători și dacă ar fi primit să-mi fie soție. Numai după aceea să am relații cu ea. Mintea mea nu mai judeca la diferența de vârstă. Gândeam că fata aceasta, chiar dacă e o decăzută, voi face din ea o femeie ideală. Era datoria mea aceasta, să o scot din mocirla în care căzuse.

Nu aș vrea să o lungesc cu aceste povestiri ale mele. Ar însemna să scriu un întreg roman de dragoste. Destul că voi pomeni de ea din când în când, căci a jucat un rol în viața mea. Fiind acum începutul acestei iubiri, vom mai continua. I-am dat numărul de telefon, ca să mă cheme când va dori să mă vadă, stabilind un mod de a vorbi cu ea ca să nu dau de bănuit legionarilor, cu aventuri amoroase, și ne vedeam în localuri ce nu erau frecventate de ei. Am aflat de la ea că tatăl ei, Conte, era inginer petrolist la Bacum, în Rusia. Se căsătorise cu o cântăreață de la opera din Petersburg. A fost omorât de ruși în timpul Revoluției din 1917. Mama cu doi copii – ea avea atunci

patru ani – au fugit și, după multe suferințe, au ajuns în România, în comuna Mămăliga, județul Hotin, unde aveau o sfoară de moșie împreună cu o soră de a mamei ei, ce locuia aici. La origine sunt polonezi. Mama ei s-a căsătorit acum vreo doi ani cu un colonel din armata română și că vara o petrec la moșia din Hotin. Era o poveste tristă, care m-a înduioșat mult. Acum nu locuiește cu părinții. Nu o poate suporta tatăl vitreg. Are o cameră mobilată închiriată și lucrează la Ambasada Polonă, ca dactilografă, numai când au mai mult de lucru, vorbind corect limba poloneză. Câștigă atât cât poate să-și asigure traiul. Fratele ei e la un cămin studențesc. În întâlnirile noastre am discutat multe, destăinuindu-i intențiile mele curate. Într-o seară, la un local, mi-a întins un bilețel: „Și eu te iubesc". La propunerea ei, am făcut un drum la Snagov. Ne-am distrat toată ziua prin frumusețile înconjurătoare, cu barca pe lac, vizitarea Castelului prințului Nicolae, seara la restaurant, unde am întârziat intenționat ca să pierdem cursa, trebuind să luăm cameră la hotel. – „Ai făcut intenționat asta, ca să rămânem aici peste noapte". – „Ce să fac dacă-mi ești dragă?" Și a devenit amanta mea, dar cu gânduri curate. Motivând că vreau să-mi văd părinții, copiii îi trimisesem cu socrul meu la Carmen Sylva, am plecat cu ea la Sibiu. Se ținea un concurs hipic al armatei, și un ofițer care avea doi cai o rugase să participe la concurs, dându-i unul din cai. Era ahtiată după călărie. Mai fusese la concursuri. A stat tot timpul lângă mine în tribună și nu știu cum dracu' am fost fotografiați. Era un aranjament. A luat premiul II la concurs. Călărea minunat, trecând toate obstacolele. Ofițerul a împărțit premiul, câștigat de calul lui, cu ea. Ne-am oprit câteva zile la Rm. Vâlcea, pe dealul Capela, la ostrovul din Zăvoi și am făcut baie în Olt, apoi am trecut pe la părinții mei, în Bălceștii de Argeș, unde am recomandat-o mamei ca pe viitoare noră. Îi făceau mare plăcere plimbările, așa că după oarecare amânare și punere la punct a lucrărilor de la cantină, am cerut Generalului învoirea să mă duc la Carmen Sylva, pentru două săptămâni, și am plecat cu ea la Constanța. Făceam aici plajă și înotam în mare. Ne-am dus o zi la Eforie, unde am găsit un prieten,

Preoțescu, redactor la „Universul", cu care am luat masa și ne-am distrat pe plajă și în apă. M-a fotografiat în câteva poziții în timp ce făceam cu ea înot, cap lângă cap. Crezând că eu sunt în tabără, la Carmen Sylva, Preoțescu mi le-a trimis acolo și au încăput pe mâna Căpitanului. Nu voiam să mai știe nimeni de această aventură amoroasă așa că mă duceam singur în tabără, dar ea venea după mine. Am găsit aici pe socrul meu, în poziția de drepți, cu toți legionarii. El făcuse politică național-țărănistă și acum se „înverzise". – „Îți place?" m-a întrebat zâmbind Șeful. Copiii mei fuseseră citați premianți. Numele lor era înscris pe panou, pentru meritul că au găsit obiecte de valoare pe plajă și le-au predat. Erau expuse într-o vitrină, pentru ca cei care le-au pierdut să le poată găsi. Nicoleta, care făcea mare caz de cinste și morală, s-a înfuriat pe mine. Eliminase pe cea mai bună camaradă a ei din Cetățuie. Era craioveancă ca și ea și socotită a doua după ea ca bună legionară. Fusese prinsă noaptea asupra faptului de dragoste cu un bărbat. Se retrăsese în coliba unui pescar din apropiere și-și continua dragostea cu cine-i plăcea, jinduind totuși după viața legionară. Profesorul Vasile Cristescu era văduv – și-a găsit tot în tabără o basarabeancă, studentă la Medicină, care avea pe vino-ncoace. Se petreceau multe lucruri de acestea. Dr. Veselovski cu o dobrogeancă, o brunetă nostimă, Vișoianu o chema.

Am dispărut pentru vreo două zile din tabără. Hedwiga mea se legase de Cicero Popescu. L-a scos într-o seară din tabără. La Constanța am așteptat-o până noaptea târziu, când am fost deșteptat de voci tari de cheflii și de eșapamentul unor motociclete, o ușă trântită, intrând în cameră speriată, rugându-mă să încui ușa ca să nu intre după ea. Chefuise cu ei, venise să-și schimbe costumul de baie că era răcoare, ca apoi să continue cheful mai departe cu ei căci o strigau mereu. Văzându-mă pe mine în cameră, nu a mai răspuns. Dimineața mi-am luat adio de la ea. Un ghimpe veninos mi se înfipsese în inimă, gelozia. Căpitanul văzând lipsa mea, având și fotografiile de la Eforie, apoi Nicoleta, spunând că ce exemplu dau eu legionarilor, mai ales că sunt și preot, a trimis pe Iosif Costea, avocat, comandant legionar, șef al județului Hunedoara: „– Du-te, domnule, de-l

caută și să mi-l aduci aici. Mergi la Eforie, mergi la Constanța, du-te în toată țara și să mi-l aduci aici". Și tocmai când plecase în căutarea mea, am apărut și eu în zorii zilei. Legionarii toți erau în front, făceau rugăciunea și au intonat marșul Legiunii, apărut nou pe versurile lui Radu Gyr. Am intrat în cortul Căpitanului, unde a venit și Totu cu fotografiile. – „Îți plac acestea? Aici se știe de tot ce ai făcut. Te-ai luat după Vojen? Am să te elimin ca pe Stelescu". – „Nu este nevoie să mă eliminați, am zis, ca să se mai facă un caz din persoana mea. Mă voi retrage singur și nici nu voi trăda sau ataca, așa cum a făcut Stelescu. Mă voi duce undeva ca preot și mă voi feri ca să mă mai vedeți". – „Șefule, să nu fii așa de aspru", a intervenit Totu. Popicu' nostru va rămâne tot al nostru".

Am ieșit în fața frontului, unde, după primirea raportului, erau numai intelectuali din București și șefi de județe, cu hârlețe și lopeți, ținându-le ca pe niște arme la picior – „Camarazi, s-a adresat Șeful, dau comanda întregii tabere timp de două săptămâni părintelui comandant legionar, secretar general. Toți ofițerii de zi vor asculta de ordinele lui. Acum la lucru, părinte!"

„Legionari! Ascultați comanda la mine. Drepți. La dreapta! Cu cântec înainte marș!". Răsună voci puternice. Sfântă tinerețe legionară, de se aude în toată Carmen Sylva, priviți de lume cu admirație, cu lopețile și hârlețele la spinare, ne îndreptam către malul de vest al lacului Techirghiol spre a-l dărâma și a construi o șosea practicabilă și pentru automobile, putându-se merge până la ferma la care lucrau acum frații Codreni. Viața din tabără m-a mai scos puțin din rătăcirea mea. Îmi dăduse comanda numai ca să mă rețină în tabără. Să nu mai pot pleca. Domnișori crescuți în puf se acomodau acum cu viața aspră din tabără, respectându-se programul, orele de exerciții fizice, de muncă, de plajă, de educație, subiecte dezbătute, cântec, voie bună și glume. Plaja fusese amenajată pentru vizitatori cu mese și scaune din piatră. Un bufet bine asortat era la dispoziție, cu dulciuri, răcoritoare, țigări și nu lipseau nici berea și nici vinul la gheață, și la cerere chiar fripturi și mititei. Toată ziua veneau o mulțime de vizitatori, admirând ordinea și disciplina legionară, cumpărând

diferite fotografii legionare și donând sume frumoase de bani. Aveam colibe de piatră pentru dormit, iar sus pe mal se afla în corturi o tabără studențească. Câtă lume nu a trecut din curiozitate pe aici, dar și să râdă de unele glume. Pentru căratul de apă potabilă cu sacaua aveam un măgar și o măgăriță, cu puiul ei răsfățat. Pe măgar era scris un nume: „Victor Iamandi", iar pe măgăriță – „Lupeasca". Se țineau de șotii, băieții.

Am plecat din tabără către sfârșitul sezonului. Victor Vojen se căsătorise cu o poloneză, tot contesă, se zicea. Avea o moșie în Bacău. Se dovedise că ar fi fost tot în serviciul de spionaj al ungurilor. De aceea îl sfătuise Căpitanul pe Vojen ca să divorțeze, ceea ce a și făcut. Doamna și-a vândut moșia și a plecat la Varșovia. Mi-a dat de gândit cazul Vojen. Trebuia să mă despart pentru totdeauna de poloneză, mai ales că lucra la Ambasada Poloniei. La sediu, Generalul mi-a înmânat o recomandată pe numele meu. Am recunoscut scrisul. Hedwiga îmi scria că e bolnavă grav, la spitalul din Constanța. Să mă duc să o văd. Am povestit Generalului totul despre dragostea mea, ce-mi scrie și că nu am bani. Om tare înțelegător, mi-a înmânat 1 000 de lei: – „Du-te, Căpitanul nu are să știe". Am căutat-o la spital, la fosta gazdă, prin Constanța, dar nu am dat de urmele ei. Mi-a jucat festa – mi-am zis – ca să vadă dacă mai țin la ea. La vreo câteva zile am întâlnit-o pe bulevard, la braț cu Ristea, un student legionar, ce era și vânzător în Cooperativa legionară. Când m-a văzut, s-a desprins de brațul lui și s-a roșit puțin. Ca și cum nu i-aș fi observat, mi-am văzut de drum. Noroc că mă mai consolează Mircea Popescu, care mă duce seara la câte un restaurant cu muzică, pentru un mic chef.

S-au deschis cursurile universitare. Pentru că presa din Sărindar nu mai încetează cu atacurile... studenți, huligani, neisprăviți, ce nu-și văd de carte, derbedei din Garda de Fier și multe altele, Cotigă a organizat o manifestație de protest, cu studențimea, distrugând și ceva din tipografia gazetelor atacatoare, apoi în fața Palatului Regal, cu oarecare simpatie pentru Rege. A doua zi, a fost chemat în audiență, unde Regele l-ar fi sfătuit să nu se mai facă dezordine și distrugeri, căci el lasă libertatea

de acțiune studențească, fără a se mai întrebuința forța polițienească. Era satisfăcut Cotigă, mândru că a fost în audiență și a aranjat o petrecere, mai ales că se aflau în București, Banea de la Cluj, venit să primească ordine, Bănică Dobre și Niculiță Totu. Seara ne-am întâlnit la restaurantul Luther, în dosul Gării de Nord. Luasem cu mine și pe Ion Caratănase. Cânta frumos dobrogeanul, avea o voce plăcută și doream să se întreacă cu Bănică în cântec. Masă bună, vinuri renumite, consumatori veseli, orchestră cu dans după ora 12. Cuprinși de o bună dispoziție, am cântat doine din Ardeal, cântece legionare și altele de lume, acompaniați de orchestră. Cei din local ne aplaudau și ne bisau.

Credeam că pe la ora 12 o să părăsim localul, dar au intrat Gh. Fundănescu cu soția. Mare negustor român, din Piața cu Flori. Avea un magazin renumit cu manufactură, stofe, îmbrăcăminte, și pentru încurajarea comerțului românesc, fusese dat ordin ca toți legionarii să se aprovizioneze de la el. Susținea materialicește organizația, ajutând și pe unii mai săraci. A venit ca la o inspecție să ne cerceteze masa, ce am mâncat și ce am băut. Mai aveam două baterii la gheață. A chemat pe patron ca să dea ordin să se ridice tot ce mai rămăsese la masa noastră. – „Astă seară sunteți invitații mei. Tot ce ați consumat rămâne în contul meu". – „Păi, vrem să plecăm, că..." am încercat să-i spun. – „Nimic, nici o vorbă. Nu vă mai las. S-a sfătuit cu patronul, parcă a dat ordin. Mai pe urmă am aflat că era coproprietar. Ne-am așezat a doua oară la mesele aranjate. Fundănescu fusese cu soția la teatru, fiind sâmbătă seara. Își permitea să piardă o noapte. Avea gust de petrecere și am început din nou cu fripturi, diferite bunătăți și de data aceasta, cu șampanie. Curgeau sticlele frapate și pocneau dupurile, împrăștiind spuma. Am făcut-o lată, până la ziuă. Tot ringul de dans a fost al nostru, în cântec și hore naționale, în strigăte și chiuituri, cu Fundănescu în frunte și toată lumea care a sărit în joc cu noi.

Când se lumina de ziuă, am intrat în curtea sediului, cu Banea, Bănică și Totu. Căpitanul se plimba prin curte, obiceiul lui de fiecare zi, gândind și meditând la diferite probleme. – „Bine, mă, unde ați fost până acuma? Se vede că sunteți băuți.

la să stați drepți" și a mers pe la fiecare ca să-i sufle în nas. „Legionarul bea, dar nu se îmbată. Bănică, tu te mai ții puțin, Banea e beat, Totu e frânt, uite, părintele nici nu se cunoaște. Ar putea să o ia de la capăt". „Și ce vrei, Șefule, că acum te iau la trântă", a zis Totu și l-a prins cu brațele. S-au luptat puțin. Totu era solid, dar s-a lăsat trântit pe scările sediului. „Hai, acum duceți-vă și vă culcați. Ordin!"

Au început să se petreacă unele lucruri cam exagerate și neplăcute pe la Comandamentul legionar. După cazul cu Virginia Vișoianu și dr. Veselovski, pe care Căpitanul l-a pedepsit să facă un drum pe jos, până la Brașov și înapoi, ceea ce a făcut Veselovschi, pornind, cu rucsacul în spate, aducând dovezi de executarea pedepsei, apoi din ordin s-a căsătorit cu ea, ca apoi să divorțeze. Nicoleta a impus ca toate fetele din Cetățuie să fie virgine. A făcut fiecăreia examen medical și a găsit pe una că se greșise. „Bine, dar eu sunt logodită", a răspuns fata, arătând inelul. Nicoleta nu vrea să știe și a mers la Șef să-i ceară îngăduința de a o elimina. Fata greșită a venit și ea, împreună cu logodnicul, inginerul Țincoca, ce mai avea un examen de dat, după care urma căsătoria. În urma explicațiilor date, nu a fost cazul de eliminare.

După multe suferințe, într-un spital din București, în urma unei intervenții chirurgicale, a încetat din viață Cristache Solomon din Focșani. Încă de la înființarea Legiunii, acesta fusese cel mai bun susținător al organizației. El a organizat căsătoria lui Corneliu Codreanu, o nuntă ca-n povești. Pierderea lui ne-a întristat pe toți. I-am făcut la Focșani o înmormântare cu mare pompă. Au venit legionari din toată țara. Crescuse și ajutase mulți tineri să învețe carte. În frumoasa lui vilă din Focșani, a rămas inginerul Tasache Blănarul, ginerele lui, stăpân acum singur și pe vie. Cu înmormântarea lui s-a făcut și multă propagandă. A lăsat, cu grai de moarte, ca urmaș al lui la șefia județului Putna pe preotul Vasile Boldeanu, ca cel mai capabil. Inginerul Blănaru i-a fost naș la căsătorie și Boldeanu a ocupat cea mai bună parohie. O gazetă liberală scria mai târziu despre el: „Păi bine, părinte Vasilică, cap frumos ai, cu studii și în străinătate, puteai fi și profesor, parohie bogată ai, slavă Domnului, unde curge, nu pică, nevastă frumoasă cum nu există, Gardă de Fier îți mai trebuia?... Vezi să nu te încurce gândurile de mărire".

A venit să se înscrie în organizație – în partid – Victor Medrea, care se lăuda că i-am fost pedagog la seminar. Ziarist, ceva pe la Direcția Presei, nu se cunoștea bine ce ocupație precisă avea. Se ținea de chefuri și avea o gură-rea. Căpitanul l-a dat pe mâna lui Voicu Popescu – șef al județului Argeș și comandant legionar. Când venea câte o figură cam dubioasă, Șeful îl dădea în seama unuia din cei vechi, un timp oarecare în supraveghere. Din săptămână în săptămână se țineau ședințe cu Comandanții legionari și intelectuali. Vojen este cel care aduce cele mai multe știri politice, interne și externe. Radu Meitani i-a retezat-o odată: „Iar ai venit cu Vojen-isme?" și i-a rămas acest nume – Vojenismele, de care a râs și Șeful.

Conu Fănică Anastusescu mi-a adus 20 bilete de teatru să le dau legionarilor; se juca piesa „Gaițele", la Teatrul Național. M-am dus și eu cu Bâlborea. Chiar în timpul reprezentației, ce mi-a venit să zic: „Conu Fănică Gaiță". Băieții au început să râdă, că erau toți la un loc. Bâlborea îl văzuse pe Fănică într-o lojă și au început să-i strige: „Conu Fănică Gaiță". Era în pauză. A aflat că de la mine a pornit și mi l-am făcut dușman. Dușman de moarte, căci Fănică, ori te omora cu dragostea, ori cu ura și de câte ori mă întâlnea la Centru îmi striga, uitându-se urât la mine (în timp ce băieții ziceau: „Uite pe Conu Fănică Gaiță"): „Ticălosule, proxenetule!"

Am luat-o la început în glumă, dar revolta lui asupra mea a avut și urmări. Se avea bine cu Nicoleta și m-a ponegrit – cu petreceri, cu poloneza și mai știu eu ce. A murit una din legionarele Nicoletei, Victoria Zeane, o fată bună și cuminte, cu plămânii sfârtecați de tuberculoză. Părinții și fratele ei, tot legionar, student la Medicină, au ținut să iau parte la înmormântare, ca preot. Când, în biserica unde era depus sicriul, am vrut să îmbrac veșmintele pentru celebrarea prohodului, Nicoleta a venit lângă mine să-mi spună: „Dumneavoastră nu vă îngădui să slujiți". „Dar am fost invitat de familie, și tu în ce cal-

itate să mă opreşti?" „În calitatea pe care o am de Şefă şi Comandantă legionară a fetelor, îi facem funeralii legionare". „Cu atât mai mult, eu sunt şi preotul Legiunii". Mă numise Căpitanul şi în acest rol, îndeplinind toate serviciile religioase. „Te rog să pleci de aici, a adăugat, să nu iasă scandal". Am gândit, ce să mă pun cu nebuna... Mi-am strâns lucrurile mele în valijoară şi am plecat. La prima întrevedere cu Căpitanul, i-am relatat cazul cu Fănică Anastasescu şi cu Nicoleta şi că mă simt lezat în drepturile mele de preot, în cinstea şi onoarea mea de legionar. La vreo săptămână, a chemat pe comandanţii „Bunei Vestiri" şi pe General. Au ţinut o şedinţă în care au hotărât: „Se interzice lui Ştefan Anastasescu de a veni la sediul legionar şi de a mai intra în curtea sediului. Pentru abateri de la disciplina legionară, se desfiinţează pe timp nelimitat Cetăţuia de fete, cu mustrarea Şefei pentru lipsa ei de înţelegere."

Hotărârea a fost pusă la avizier, ca să ia la cunoştină atât cei vizaţi, cât şi pentru a fi ştiută de legionari. Biroul fetelor a fost închis. Conul Fănică mai trecea pe trotuar privind printre zăbrele şi, de se întâmpla să mă vadă, să-mi strige: „Proxenetul", până într-o zi când i-am spus că, dacă-l mai prind pe trotuar, pun băieţii să-i frângă picioarele. După vreun an, hotărârea a fost anulată, Nicoleta s-a cuminţit, Fănică a încetat cu expresii jignitoare, dar nu mai vorbea cu mine. Emil Eremiu şi Marin Ioachim, însoţiţi de preotul Mosor, se ţineau de chefuri, după închiderea Cooperativei legionare.

Ioachim închiriase un mic apartament în apropiere, unde îşi adusese metresa. M-au luat într-o seară la un restaurant unde se consumau vinurile Garoflid. Când am plecat, l-a pus pe Mosor să ia cărucioruI de transportat pachete din faţa librăriei „Cartea Românească", s-au urcat pe cărucior, punând pe Mosor să-i tragă în jos pe bulevard, hăulind, cântând şi strigând, de se uita lumea la ei ca la urs. Am trecut ruşinat pe trotuarul celălalt.

S-a aflat de aceste fapte imorale şi s-a dat de bănuit că cheltuiesc banii Cooperativei. Şeful a pus pe Constantin Papanace şi pe Petre Ţocu să facă inventarul şi un control asupra gestiunii. Descoperindu-se lipsuri de bani, i-a îndepărtat pe cei doi care au dat dovadă de necinste, în locul cinstei legionare atât de mult trâmbiţată. Căpitanul, fiind decepţionat, a dat şi conducerea Cooperativei lui Petre Ţocu, cu oamenii ce-şi va alege. Şi Ţocu s-a dovedit capabil, priceput şi corect. Preotul Mosor, pe motiv că are termen de judecată la Consistorul bisericesc, mi-a cerut să-i împrumut costumul meu preoţesc şi dus a fost cu el cu tot. Nici nu l-am mai văzut pe Mosor.

Generalul făcea adesea exerciţii de scrimă cu legionarii. Ivindu-se o ceartă cu bătaie între Eremiu şi Vasile Boştină, a pus pe Boştină să-l provoace la duel. I-a scos pe teren, fiind unul din martori, şi s-au duelat până şi-au făcut o mulţime de crestături, pe faţă, pe mâini, până ce s-au făcut numai sânge. Aceasta a fost ultima aventură a lui Boştină. Fiind numit în Serviciul de Contabilitate la Banca Naţională şi căsătorindu-se, şi-a luat adio de la Legiune. Nu a mai activat.

Comunicând Căpitanului că Aghiuţă Tăzlăuanu vrea să mă pună în legătură cu unele personalităţi politice, la cererea acestora, mi-a dat învoirea să iau contact cu aceştia şi să văd ce vor. Erau din partidul Naţional Ţărănesc. De pe urma întrevederilor, Tăzlăuanu îşi avea profiturile lui. M-am dus cu el să-l văd pe Mihail Popovici, fost ministru, omul lui Maniu. Era omul casei. Nu a asistat la discuţie. Mihail Popovici dorea să-şi facă prieteni din vârfurile legionare şi să mai atenueze puţin din propaganda făcută din presa legionară împotriva partidului şi că ei sunt dispuşi să ajute materialiceşte. Apoi că, neîntrezărind un viitor politic mai apropiat pentru Garda de Fier, de ce unii dintre noi nu ne-am înrola în partidul lor. De pildă, eu, în guvernarea viitoare, aş putea fi numit ministru la Culte.

„Asupra acestor chestiuni trebuie reflectat mai adânc, domnule ministru – era în obicei să-şi păstreze titulatura – cum aş putea eu, nou-venit, să primesc un loc de ministru? Ce ar zice vechii dumneavoastră luptători? Oare nu ar vedea în mine un profitor? Nu ar începe să mă urască? Eu nu aş vrea să mă văd în această postură!" am răspuns, în urma discuţiilor. Ne-am despărţit în termeni buni, cu rugămintea să-l mai văd şi mi-a întins un plic cu 20 000 lei: „Sunt pentru dumneata, personal. Să

nu ştie Aghiuţă că ai primit ceva". Am luat banii şi i-am depus la casieria noastră centrală. Începuse şi Malaxa, marele industriaş, să subvenţioneze organizaţia, şi am ţinut un registru secret: „Din partea fostului Ministru Mihail Popovici". (El mânuia fondurile Partidului Naţional Ţărănesc).

În primăvara anului 1936, Căpitanul a coborât de la Predeal, unde de acum înainte în fiecare iarnă urca pentru schi, plăcându-i acest sport. Primisem o scrisoare venită de la Focşani, în care soţia inginerului Tasache Blănaru se plângea de soţul ei, că o înşală cu soţia preotului Boldeanu, finul lor, şi că acest fapt este cunoscut în Focşani şi nu face cinste partidului în care activăm. Cu multă durere, cerea Şefului să ia măsuri, ca să nu se agraveze conflictul. Nu era de competenţa mea să rezolv această problemă. Am dat-o Şefului care, după ce a citit-o, mi-a înapoiat-o cu rezoluţia: „Te vei duce la faţa locului, vei ancheta cazul, din ordinul meu, şi vei lua toate măsurile pentru aplanarea şi înăbuşirea zvonurilor. Totul să se muşamalizeze. Blănaru să renunţe pe viitor la asemenea fapte".

A trebuit să plec la Focşani. Am ticluit o scrisoare anonimă. Nu voiam ca Blănaru să ştie că ne-a scris soţia lui. Era într-o sâmbătă când am ajuns şi am avut prilejul să o găsesc singură pe doamna Blănaru, care mi-a destăinuit toată nemulţumirea ei. Cum l-a prins pe soţul ei în fapt. Dar nu e numai aceasta. De legăturile lui amoroase au aflat şi unii duşmani ai legionarilor, ce vor începe atacuri prin presă, precum şi unii legionari care privesc cu ochi răi aceste fapte imorale. Nu aş fi dat prea multă atenţie cazului. Se întâmplă destul de des asemenea lucruri, dar era în joc onoarea organizaţiei în care se făcea mare caz de morală, iar inginerul Blănaru era unul din fondatorii Legiunii şi în ultimul timp fusese făcut şi Comandant al Bunei Vestiri. Seara, am discutat cu inginerul, arătându-i scrisoarea, spunându-i că am fost trimis într-adins de Şef ca, în numele lui, să-i atrag atenţia şi că să găsim o soluţie prin care să dăm dezminţire categorică zvonurilor ce au început să circule.

A doua zi am oficiat, cu Boldeanu, slujba religioasă la biserica lui şi am ţinut o predică despre morala creştină, convocând după-amiază o adunare cu legionarii din garnizoană. Am luat masa la Boldeanu şi i-am cerut după aceea să stea de vorbă cu soţia lui. Cunoştea cazul şi a fost bucuros că am venit în acest scop. Femeia nu a căutat să-şi ascundă greşeala şi că şi ei îi place să ducă o viaţă mai liberă. „Aveţi şi copii, pe care va trebui să-i creşteţi şi să le daţi educaţie morală. Nu vă doresc să fiţi arătată cu degetul, şi copiii să se ruşineze de faptele dumitale". A dat impresia că se lasă convinsă.

La adunare am invitat şi soţii legionare, între care şi cele împricinate. S-a pus în discuţie cazul fără rezerve, eu adăugând că trebuie să fie o înscenare a duşmanilor noştri: „Nu-l cred capabil pe Blănaru să se lege de fina lui, pe care a cununat-o şi i-a botezat doi copii, având în vedere şi trecutul lui de vechi luptător, fără să fie umbrit de vreo faptă urâtă", am încheiat eu. Voinea cu soţia şi câţiva fruntaşi, au susţinut că acestea sunt bârfe răspândite de cei ce ne urăsc. Cuvântul lui Voinea avea trecere. El dusese o viaţă familială fără nici o pată. Discuţia noastră a dat rezultate bune, dar mai târziu doamna preoteasă s-a dat în vileag cu alte fapte. Nu era o poamă bună, cum se zice.

Au mai luat fiinţă două magazine alimentare cu restaurant pe Griviţa. Unul în apropiere de Podul Grand, sub conducerea lui Bartolomeu Livezeanu, legionar serios, în ultimul an la Drept, iar al doilea în dreptul Atelierelor C.F.R. Griviţa. Aici s-a pus la dispoziţia muncitorilor C.F.R. şi o cantină, cu costul de numai 5 lei masa, cu pâine la dispoziţie. Pierderile se acopereau din alt câştig. Aici însărcinase pe Păvăluţă, avocat, om cinstit. A vrut Căpitanul să vină în ajutorul muncitorilor, atrăgându-i în organizaţie. Luase apărarea muncitorilor în procesul grevei de la Griviţa, soldată cu morţi şi răniţi: „Oamenii aceştia nu sunt comunişti. Au familii îngreuiate, cu copii care rabdă de foame. Ei cer pâine şi dreptate. Luând apărarea lor, s-ar putea spune că noi, legionarii, suntem comunişti. Vreau să subliniez aici poziţia Gărzii de Fier; nu e nici de dreapta, nici de stânga şi nici nu ne fixăm pe poziţia de mijloc. Drumul nostru este de la stânga la dreapta". Deşi Căpitanul făcuse aceste declaraţii şi în alte rânduri, noi am fost atacaţi tot timpul de partidele politice, că suntem comunişti.

M-a căutat în câteva rânduri Aghiuță Tăzluanu. Întâlnindu-l, mi-a comunicat că Ion Mihalache vrea să mă vadă. Îi predase Maniu șefia la partidul Național-Țărănesc. Făceau cu rândul. M-a luat cu mașina lui și am ajuns seara târziu la conacul și via de la Topoloveni, conacul zic, fiindcă era o vilă frumoasă, pe o colină, înconjurată cu vie. Aghiuță și-a făcut de lucru pe la bucătărie, prin bibliotecă. Cunoștea totul ca la el acasă. Mihalache ținuse să-mi comunice, numai mie, lucruri grave: „Sunt acum șeful partidului și nu aș dori să fim părtaș la crimele care s-ar săvârși. Ne deosebim ideologic. Politica noastră diferă de a dumneavoastră, dar asta nu înseamnă ca în relațiile noastre personale să nu ne înțelegem. Poate că va veni o vreme când noi amândoi o să ne cunoaștem mai bine și să devenim prieteni. Țin acum să-ți fac cunoscute unele lucruri pentru ca să comunici șefului dumitale să-și păzească pielea, căci Stelescu dumneavoastră a urzit un nou complot ca să vă asasineze șeful. Cum în acest complot a intrat și un membru marcant din partidul meu – deputat de Brașov, care-l ajută materialicește pe Stelescu, al cărui nume nu vreau să-l spun – te rog să vă sfătuiți și să luați măsuri de pază și apărare. Îmi este groază numai când mă gândesc că unul din partidul meu ar avea să fie implicat în asasinarea lui Corneliu Codreanu".

Era într-adevăr grav. Ne-a tratat cu gustări și un vin delicios, rugându-mă ca de câte ori trec în drum spre Bălcești prin Topoloveni, să mă abat ca să-l mai văd, căci voi ști când el se află la vie, dând un telefon lui Mihai Popovici. Sosit la București, am comunicat a doua zi toată discuția ce am avut-o cu Mihalache și recomandările lui. Pe lângă Căpitan, General, Moța, Clime, mai erau de față și câțiva fruntași legionari, între care și Ion Caratănase, care-și formase o echipă pentru pedepsirea lui Stelescu, fiindcă, deși i se lăsase portiță liberă de a fi din nou admis în mișcarea legionară, nu încetase a duce o campanie de ură, ba acum pusese iar la cale să omoare pe Căpitan. De acum, Caratănase a pornit pe urmele lui Stelescu. Își formase o echipă de 10 legionari hotărâți să pedepsească pe trădător. Din echipă făcea parte și Iosif Bozânțan, bihoreanu'. Terminase

Dreptul la Oradea, fusese doi ani șeful județului și rămăsese acum în București, la dispoziția mișcării legionare, apoi Fane Georgescu, cu încă patru studenți la Facultatea de Teologie, precum și un muncitor, Grigore State, șofer, un om credincios, în casa căruia de multe ori fusesem chemat să fac rugăciuni cu sfințire de apă. Am rămas oarecum mirat că cei din echipă erau în majoritate teologi, unde învățau despre iertare, blândețe și iubire. Aici era însă în joc viața Căpitanului. Caratănase, cu echipa lui, care-și luaseră numele de „Decemvri" au început urmărirea lui Stelescu care, văzându-se încolțit, se refugiase în Spitalul Brâncovenesc, pe motiv de boală, crezând că aici se va afla în siguranță. Era într-o zi frumoasă de sfârșit de mai. Mă plimbam, în discuție cu câțiva camarazi, prin curtea sediului, când a apărut Ionel Moța, oarecum vesel, întrebând dacă Corneliu este în birou, spunându-ne în treacăt: „Stelescu a fost pedepsit". S-a dus să le comunice la toți cele întâmplate, Căpitanul Clime, Generalul... La vreo jumătate de oră, a intrat în curte Fane Georgescu. Era foarte agitat. Purta la el două pistoale. M-a rugat să mergem la General, unde erau și cei de mai sus. A predat cele două pistoale spre păstrare și ne-a povestit că au reușit să pătrundă în spital cu forța, înlăturând cu brutalitate pe cei ce vreau să-i împiedice. Nu au rănit pe nimeni. Stelescu era într-o cameră comună. A căutat să se apere, dar gloanțele trase în plin l-au doborât în pat, după care, cele 10 topoare ce purtau l-au sfârtecat în bucăți, căutând fiecare să dea câte o lovitură. Am rămas îngrozit de atâta barbarie. Georgescu părea și el îngrozit când spunea: „Vă duceți și vă predați la procurorul de serviciu", i-a spus Șeful. „Ceilalți s-au și predat", a răspuns Fane. „Am venit să pun la adăpost pistoalele și să vă comunic. Acum mă predau și eu." S-a dus săracu' Stelescu. Cântare: „Răsplata luptei laurii vor fi / iar trădătorului, moartea."

Acum aveau să fie slăviți prin cântec Decemvrii, ca și Nicadorii.

S-au predat și au mărturisit în amănunțime fapta, pe lângă Moța și alți avocați, s-a prezentat și Căpitanul, nu pentru că ar fi reușit să schimbe cu ceva în bine condamnarea, ci pentru a da

prilej de propagandă, căci cei 10 făptași ai omorului au cerut aplicarea legii cu maximum de pedeapsă și au fost condamnați la câte 20 de ani muncă silnică și nici nu au mai făcut apel. Nu după mult timp, Căpitanul, însoțit de Moța și de Clime, a plecat să redeschidă tabăra de la Carmen Sylva.

În vara aceasta, a anului 1938, au luat ființă, în toată țara, peste 30 de tabere legionare de muncă și educație. Tot în vara aceasta avea să fie terminată și Casa de pe muntele Rarău. În birouri era mult de lucru, cu oarecare reforme în organizare, cu trimitere de ordine și circulare și mai era și în ajun de vacanță, când toți căutau să plece să-și petreacă vara, în tabere sau stațiuni balneoclimaterice. Murise și Didi Micescu, care devenise cel mai bun prieten și susținător al nostru. O moarte ciudată și bănuitoare. Mâncase ceva, a băut o cafea și moartea a venit pe neașteptate. Am făcut de gardă lângă corpul lui neînsuflețit, intonând imnul morților legionari.

Într-o zi au trecut pe sub ferestrele birourilor noastre, sesizați de zornăitul lanțurilor de la picioare, atât la ducere, cât și la întoarcere, Nicadorii. Fuseseră transportați de la închisoarea Aiud la Tribunalul din București pentru unele cercetări în alte procese. Nu-i mai văzusem de când Doru Belimace îmi scrisese din Jilava: „Popă popărie / mare măgărie / popă răspopit / de ce moaș-ta n-ai venit / popă Rasputin / să ne aduci vin." Le dusesem vin și altele, ciocnind împreună câte un pahar. Decemvriștii fuseseră trimiși pentru ispășirea pedepsei la Aiud. De acum vor zace cu toții în temniță. Îmi fuseseră prieteni și la bucurii, și la suferințe. De acum nu aveam să-i mai văd niciodată.

A scris Căpitanul de la Carmen Sylva, ca în vara aceasta Generalul și cu mine să inspectăm toate taberele de muncă din țară. Drumuri multe și obositoare. Era greu și pentru General, care avea liber pe C.F.R. la toate trenurile, de multe ori chiar singur într-un compartiment de clasa I, și pentru mine, care, pentru economii, luasem abonament pentru clasa a III-a. Mă mai cerea Generalul șefului de tren să vin în compartimentul lui, Generalul bucurându-se de atenție; era de-ajuns la vreun control să spună șefului de tren de cine e ocupat compartimentul, ca să nu-l mai deranjeze nimeni.

Nu voi pomeni de toate taberele inspectate. Mă voi opri la cele mai mari. Am colindat toată țara, aproape două luni, noapte și zi, căci Generalul prefera să călătorească noaptea. Eu aveam să mă obosesc groaznic, însă. Prima inspecție am făcut-o la Cotingeni, în Basarabia, unde Puiu Traian, cu vreo 30 de legionari, a început renovarea unei biserici. Puiu, devenit comandant legionar, era un om sever, calculat și corect. Se lucra cu multă tragere de inimă. Ne-au sărbătorit sosirea și plecarea noastră, lăsându-ne o impresie foarte bună. Am pornit apoi, hurducați de o mașină, prin drumurile basarabene, cu gropi, în sud la Chișinău, inspectând o grădinărie și o cărămidărie în care se muncea intens. Fabricau cărămizi în vederea construcției unui cămin studențesc. Aici am cunoscut pe Viorel Trifa, cel mai bun student la facultatea de Teologie din Chișinău. Ne-am întreținut cu Mile Lefter. Am făcut o vizită mitropolitului Basarabiei și ne-am înapoiat la București, mulțumiți de rezultat.

Înapoiați la București numai pentru două zile, în care a trebuit să rezolv o parte din corespondență, am pornit-o în Ardeal, unde aveam mai mult de lucru. La Cluj, Banea începuse încă de anul trecut să construiască un cămin studențesc. Clădire mare, cu două etaje. Terminaseră etajul I. Ajutat de Buzoianu, în conducerea taberei, se depunea o muncă istovitoare zi și noapte, în echipe cu schimbul. Căpitanul Șiancu îi ajuta cu strângerea și aprovizionarea cu alimente. Un stimulent în munca lor era profesorul Dan Rădulescu, de la Facultatea de Chimie, socotit un mare savant în urma unor descoperiri făcute în laboratorul său. Acesta devenise un mare admirator al nostru. Am fost invitați să luăm masa la el, bucurându-ne de multă atenție și simpatie. Am pornit la Sălaj. „Merge, mă?" „Merge, domnule General. Până acum toate bune." În Sălaj nu am fost prea mulțumiți. Se cam trăgea chiulul, urmărindu-se mai mult propaganda. La Oradea, Timișoara, de asemenea se prezentau slab taberele. Mulțumitor la Rada, unde era și dr. Vasile Noveanu. De asemenea, în Hunedoara, unde Iosif Costea, un tânăr avocat energic, șef al partidului, înființase trei tabere, urmărite îndeaproape în toată activitatea. Am fost surprinși de cele ce am constatat în județul

Alba, al cărui şef era avocatul Ilie Colhon, ajutat de Lae Lupu, tot avocat, ce profesa în Alba-Iulia.

În apropiere de Săsciori, unde locuiau părinţii lui Colhon, Ţărani înstăriţi, cu o vie renumită, luase fiinţă o tabără pentru construcţia unui cămin cultural. Conducerea taberei o luase Bănică Dobre, legionar comandant, cu multă experienţă. Prin muncă, ordine şi disciplină desăvârşită, ridicase în timp record clădirea, destul de mare, până sub acoperiş, parter şi etaj, lăudându-se că până în toamnă va fi terminată şi, împreună cu o bibliotecă bogată, va fi dată în folosinţă populaţiei. Cu onoruri şi cântece legionare, am fost conduşi la locuinţa lui Colhon, de legionari şi, lumea adunată, entuziasmaţi toţi de cuvântările generalului, care nu au lipsit în toate inspecţiile ce am făcut. Ospătaţi împărăteşte şi înveseliţi de vin, am rămas aici până a doua zi, când am pornit la Râmnicu Vâlcea. Aici, la Arnota, era cea mai vestită şi cea mai grea tabără. Se tăia în stâncă de piatră un drum uscat de la Bistriţa sus pe munte, la mănăstirea Arnota, unde se afla mormântul lui Matei Basarab, unde nu se putea urca decât pe o mică cărăruie. Legionarii voiau să construiască un drum practicabil nu numai pentru căruţe, dar şi pentru auto. Era o muncă grea, efectuată cu dinamită şi unelte grele de spart piatra, un număr mare de legionari făcând cu schimbul.

Tabăra de aici era în subzistenţa Episcopiei de Vâlcea. Episcopul Vartolomeiu trimitea zilnic alimente şi de multe ori venea la mănăstirea Bistriţa, de unde privea la munca depusă de legionari. Ne-am oprit la Rm. Vâlcea, făcând o vizită episcopului, care ne-a trimis la Arnota cu maşina condusă de părintele Cristescu, consilier episcopal, cu care fusesem coleg la Seminar şi la Teologie. Luase în maşină hrană şi vin pentru noi.

Ajunşi la Bistriţa, a trebuit să ni se înşeueze doi cai cu care să putem urca pe munte. Ne anunţasem că vom veni pe munte şi i-am găsit în plin lucru. Aşa că am putut observa eforturile ce erau depuse, ferindu-ne din loc în loc de exploziile dinamitelor. Când am ajuns la mănăstire, s-a dat semnalul de adunare, încolonarea şi raportul dat de doctorul în teologie Andonescu. Terminase studiile la Athena, un element excepţional, care nu admitea nici o abatere

de la principiile moralei creştine. Aici erau legionari din toată ţara, puşi la grele încercări. Erau adăpostiţi în chiliile călugărilor, bucătăria era condusă de fete legionare. Atraşi de monumentele istorice: mănăstirea Bistriţa şi Arnota, precum şi de mişcarea legionară de la Arnota, veneau des vizitatori, care lăsau, pe lângă ofrande în bani, şi frumoase cuvinte de laudă în condica taberei. Inspirat de cele ce a văzut, Radu Gyr turnase în versuri: „La Arnota şi Drăgăşani", şi versurile erau cântate acum de răsunau munţii. După ce am vizitat mănăstirea, plecându-ne umili capul la mormântul lui Matei Basarab, la călugări în chiliile lor, de la care am primit unele amintiri lucrate de ei, după ce am văzut bucătăria, locuinţa fetelor şi cazarea legionarilor, în urma unui cuvânt de îmbărbătare din partea Generalului, ne-am luat ziua bună de la ei, Generalul şoptindu-mi la ureche: „Ce zici d-ăştia, mă... mama lor!" „Ce să zic... nu mai pot spune nimic".

La plecare, Andonescu a ţinut să ne raporteze: „S-a petrecut în tabără, domnule General, un lucru compromiţător. Unul din legionari s-a dat la acte imorale. Este vorba de Ilie Stângă, licenţiat în Drept la Iaşi şi comandant-ajutor, ce mi-a fost trimis aici. A coborât în câteva rânduri la Bistriţa, unde s-a dedat la beţie. Ultima dată, în stare de ebrietate, s-a dat şi la o femeie, provocând o încăierare cu scandal. Am fost silit să-l alung din tabără. Acum se găseşte tot în Bistriţa. V-aş ruga să luaţi măsuri". Coborând în Bistriţa, am dat peste Ilie Stângă. Hotărâsem cu Generalul: „Ilie, vei pleca imediat de aici. Îţi iei bagajul şi te duci la Carmen Sylva, unde vei spune Căpitanului toate greşelile ce ai săvârşit. Numai aşa pedeapsa îţi va fi mai uşoară, recunoscându-ţi abaterile. Şi acum, executarea!" Stângă s-a executat. Era cunoscut de Căpitan câte năzbâtii făcuse pe la Iaşi, cu femei, chefuri, evrei, urmate de petreceri. S-a dus Ilie la Carmen Sylva, a făcut cunoscute abaterile Căpitanului, care, socotindu-le grave, l-a eliminat din organizaţie pentru doi ani. I-a dat această pedeapsă uşoară, avându-se în vedere trecutul lui plin de vitejie, în propagandă şi campanii electorale.

Ajunşi la Drăgăşani, unde tot părintele Cristescu ne-a dus cu maşina lui, am găsit, în marginea Drăgăşanilor, la cărămi-

dărie, pe legionari dormind. Abia de s-au ridicat buimăciţi, ca să dea raportul, la invitaţia mea. „Sunt obosiţi, domnule General", am încercat eu să-i scuz. Şi erau într-adevăr obosiţi. Se odihneau după-amiaza câte două ore, din ordin. În oraş însă i-am găsit în plină activitate.

Aici se lucra la construcţia unei biserici. Avocatul Victor Bărbulescu, şef al judeţului Vâlcea, care conducea taberele, era prezent, împreună cu preotul paroh Necşulescu. Îmbrăcaţi ca de lucru, dădeau o mână de ajutor zidarilor. Am trecut în însemnările mele de inspecţiile făcute în rândul taberilor bune, pe care aveam să le înmânez Căpitanului. Altele pe care le-am mai văzut nu l-au satisfăcut pe General şi i-au produs mâhnire. „Apă de ploaie, mă! mi-a spus. Să raportezi lui Corneliu." Ne-a rămas să mergem pe Rarău. Drum lung, cu trenul şi urcuş greu pe munte. Din Câmpulungul moldovenesc, am pornit, conduşi de Sebastian Erhan şi câţiva camarazi, să urcăm muntele. I s-a dat un cal Generalului, pe care-l ţinea, de frâu, un însoţitor. Cu glume, cu înjurături, o bucată de drum Generalul cu faţa către coada calului, unde panta era mai abruptă, ca să nu stea prea mult aplecat în faţă, provocându-i dureri, am sosit pe munte; tot drumul făcut pe jos, frânţi de oboseală, eu mai cu seamă, neobişnuit cu urcuşuri grele. Celorlalţi le era mai uşor. Nu aveam nici bocanci de munte. Aşa că prin piatră au început să mi se rupă pantofii. Sub supravegherea lui Mironovici, se lucra de zor la acoperiş. Era o casă mare, clădită din bârne de brad, cu zece camere mari la parter, cu o verandă largă şi alte zece camere la etaj. Ne-a făcut impresie bună. Am ospătat ca pe munte, la schitul Rarău, unde călugării ne-au înveselit cu ceva băuturi vechi. Nu a vrut Generalul să rămânem peste noapte aici. Plecasem în zori de zi şi tebuia să ne înapoiem pe noapte, cu toată oboseala. Călugării ne-au pus la dispoziţie căruţa şi calul lor, în care am aşezat pe General, culcat pe fân. Dacă urcuşul a fost greu, nu mai uşor a fost coborâşul. Noapte, cu felinare aprinse în faţă, altele înapoia căruţei, cu hurducături din piatră, ţinând de căruţă ca să nu se răstoarne, cu picioarele însângerate de pietre, abia că am ajuns jos, ca Generalul să

hotărască înapoierea cu primul tren la Bucureşti. Noroc că a putut să mă ia cu el în compartiment.

Am văzut apoi, la vreo două zile, pe legionarii care lucrau la un drum sub comanda inginerului Aurel Serafim – şeful Sectorului de negru, care să lege Colentina de biserica Plumbuita, ctitorie voievodală, unde era paroh preotul Ştefan Palaghiţă, trecând-o printre taberele bune. Dacă am mai inspectat şi altele, în urma acestora Generalul a fost nu numai mâhnit, dar şi decepţionat, rămânând cu ultima impresie.

La Carmen Sylva începuse oarecare discordie între unii camarazi. Se acuzau unii pe alţii şi raportau Căpitanului. Se trezeau invidia şi ura, precum şi ambiţia cu goana după locuri de frunte. De aceea se pârau unii pe alţii. Din rapoartele ce primeam la sediu, am observat că se petrec asemenea pâri şi în organizaţiile judeţene, ce dăunau bunului mers organizatoric. La Carmen Sylva luase Şeful măsuri, iar pentru judeţe redactase o circulară, pe care să o multiplice şi să o expedieze urgent organizaţiilor judeţene. Circulara făcea cunoscut tuturor legionarilor ca, atunci când au ceva de spus sau de reclamat împotriva unor camarazi, pentru că s-a dovedit că unele reclamaţii sau pâri sunt neîntemeiate, legionarul care are ceva de reclamat să aştearnă pe hârtie toată pâra, în două exemplare. Unul să se trimită lui, iar al doilea să se dea celui pe care îl reclamă, căutând astfel să evite înscenările, invidia şi ura, ce luau naştere din ambiţii personale. În ziua aceea, Generalul primise două vizite. Primul a fost generalul Băgulescu, vechi prieten. Acesta, dacă nu mă înşel din câte-mi amintesc, fusese mai întâi ataşat militar în Japonia, iar acum ministru plenipotenţiar. Tipărise şi publicase o carte. „Suflet de japoneză", pe care am difuzat-o şi noi în rândurile legionare. Am luat parte la întrevedere. Generalul i-a vorbit despre mine şi-şi amintea câte ceva din ziare. Ne-am bucurat de cunoştinţă. Mie mi-a făcut o impresie foarte bună. „Zizi, dragă, am urmărit cu atenţie toată activitatea voastră. Acolo pe unde mă aflu vă voi vorbi numai de bine şi nu uita că sunt alături de voi şi voi rămâne până la sfârşit. Doresc să-l cunosc şi să vorbesc şi cu Codreanu. Cu dumneata, părinte, sper să ne mai

vedem". Şi s-au ivit ocazii să-l cunoască şi să discute cu Căpitanul. Ştiam întrevederile lor, iar mai târziu, după multe nenorociri, m-a căutat ca să-mi dea unele sfaturi, pornite din sufletul lui curat. După el a venit Constantin Argentoianu, fost de multe ori ministru liberal. Se desprinsese şi-şi formase un partid al lui, Partidul agrar, colaborând când cu liberalii, când cu o altă fracţiune ţărănistă, a lui Armand Călinescu. Ca ministru de Interne, din ordinul lui fusesem exilat din Maramureş. Pamfil Şeicaru l-a atacat în câteva rânduri prin ziarul „Cuvântul", al cărui director era, cel despre care Iorga scria în „Neamul Românesc", când a început Şeicaru să-şi construiască palatul şi tipografia „Curentul", „Etajul şi şantajul". Îl făcea pe Argentoianu „Bestia şi monstrul de la Breasta, dându-i şi o caricatură ca de un animal păros. Argentoianu era bogat şi avea o moşie la Breasta, în judeţul Dolj. Erau atacuri violente, cu un limbaj vulgar. Se spunea că Şeicaru urmărea prin atacuri să-i fie bine plătită încetarea. Dar Argentoianu i-ar fi făcut o figură. L-a invitat la Minister. Şeicaru îşi freca mâinile de bucurie, sperând că are să încaseze acum o sumă mare de bani. A fost introdus în cabinetul Ministrului imediat. Şeful de cabinet a dispărut, după care Argentoianu i s-a adresat: „Îmi pare bine că ai venit, Pamfil, şi întorcându-se cu spatele la el, dând drumul pantalonilor în jos, ca să i se vadă dosul – acum să mă pupi în c...". Şeicaru a plecat imediat. Acestea mi-au fost povestite de General.

Eram de faţă şi când a venit Argentoianu, căruia i-am fost recomandat: „Ăsta e popa ăla din Maramureş". „Da, am spus, pe care l-aţi dat afară ca periculos siguranţei şi ordinii de stat, ca să faceţi pe plac evreilor". „Da, şi uite că ţi-am făcut un mare bine. Ar trebui să-mi fii recunoscător. Stai în Capitală şi mai eşti şi secretar de partid cu viitor." Am găsit de cuviinţă să-i las singuri, socotind că au de discutat unele probleme, fără participarea mea, şi m-am retras în biroul meu, iar seara am fost chemat de General. L-am găsit trist. A chemat pe Raicu ca să ne aducă serviciile pentru ceai, pe care el îl pregătise. Apoi, mâhnit, a început să-mi spună că acum regretă amarnic că a intrat în rândurile noastre, „Toţi sunt nişte haimanale, mă. Porci, mă! Şi cine se

amestecă în tărâţe îl mănâncă porcii. Aşa şi cu mine acum. M-am făcut de râs. Cred că în curând am să mă descotorosesc de voi". Şi apucat pe această pantă... m-a concediat cu câteva înjurături, adresate în general, dar de data aceasta în mod serios, fără glume.

M-am gândit imediat că trebuie să fie sub influenţa celor discutate cu Argentoianu, veche cunoştinţă. Făcuseră pe vremuri şi aceeaşi politică, împrietenindu-se cu deputaţii în Parlament. Eram pe gânduri. Terminasem de expediat circulara, şi pe la 12 noaptea m-am apucat să scriu Căpitanului, aplicând ordinul din circulară. Am făcut două exemplare, în care relatam pe larg toată discuţia ce avusesem seara cu Generalul. Cu un legionar, prima, a fost expediată recomandat din Gara de Nord. A doua am dat-o lui Raicu, ca la ora 8 dimineaţa să o găsească Generalul pe biroul lui. Nu am fost sunat ca de obicei să merg la el. Numai pe la 10 a trimis pe Raicu să mă cheme. L-am găsit în picioare, cu monoclu, îmbrăcat corect, în poziţia de prinţ general, când dă comanda. „Ai scris dumneata aceasta?" Căuta să-şi stăpânească furia. „Da, domnule General". „În 24 de ore, să părăseşti locuinţa. Să dispari de aici şi să nu te mai văd niciodată. Ai înţeles?" „Da, domnule General. Voi dispărea nu în 24 de ore, ci în două ore ca să nu vă mai enerveze prezenţa mea". Am ieşit, mi-am făcut bagajul, am spus lui Mugur să vadă de corespondenţă, căci se obişnuise, ştia ce să răspundă, învăţând cât a stat alături de mine. Mi-a adus un taxi şi, cu bagajele, m-am dus la Teiu, la prietenul meu Gh. Moşteanu, iar după două zile mă găseam la Carmen Sylva.

Întâmpinându-mă, Căpitanul a bănuit şi m-a întrebat ce s-a întâmplat. „M-a dat afară, spunându-mi să nu mai calc pe la sediu şi am plecat". A început să râdă. „Las' că-i bine. Eşti obosit după atâtea drumuri. Nu strică să te odihneşti aici, pe plajă, cu baie în mare şi pescuit. Vei sta în cabana comandanţilor legionari. Deocamdată numai la odihnă. Pe urmă om mai vedea". A chemat ofiţerul de zi, ordonându-i să-mi pună la dispoziţie tot necesarul, pat, cuverturi, pernă şi costum de baie. E frumos acum în tabără. S-au făcut multe modificări şi vine lume

multă. Căpitanul şi-a luat ca aghiotant pe pictorul Basarab. Un tip nostim şi glumeţ. Din prima zi am început plaja, baia şi o plimbare cu barca pe mare, însoţit de pescarul care-şi are coliba lângă tabăra noastră.

Viaţa în tabără la mare îşi are farmecul ei, deşi ai de îndeplinit în fiecare zi programul fixat, scularea la ora 5 dimineaţa, exerciţii fizice, rugăciunea în comun, alinierea în front cu raportul, cântece, plajă – dezbrăcaţi, în razele ultraviolete, micul-dejun la ora 8, după care urma munca. La 12 şi jumătate, masa de prânz, cu odihnă de două ore. Iarăşi la muncă, urmată de o şedinţă educativă, jocuri şi cântece, după cină, rugăciunea de seară şi culcarea între orele 22 şi 5. Nu ştii când trece timpul. Au dispărut gândurile şi grijile. Ai în faţă marea, cu valurile ei, când furioasă, când liniştită, oglindind în undele ei razele soarelui, vapoarele care circulă, răsăritul de soare, apususul, toate ţi le arată apa mării în culori de basme, atrăgând privirea ochilor. Toate acestea şi aerul de mare te umplu de sănătate. Trecuseră câteva zile când Căpitanul m-a chemat la el. Primise o telegramă din partea Generalului, în care îi cerea să mă trimită imediat la Bucureşti, fiind mult de lucru. Lăsasem lui Mugur cuvânt ca orice corespondenţă care cerea un răspuns mai greu să o dea Generalului, care probabil se îngrămădise pe biroul lui. „Ce facem?" l-am întrebat. „Nimic. Stai aici şi te odihneşti". „Nu-i trimitem măcar un răspuns?" „Nu. Ca să vedem ce are să facă". Şeful avea darul de a prevedea câteodată ce are să se întâmple în viitor.

Nu a trecut mult şi am primit a doua telegramă: „Am dat o telegramă prin care ceream să trimiţi pe popă la Bucureşti că e mult de lucru. Stop. Nici un răspuns. Stop. Trimite-l imediat. Maldăre de corespondenţă nerezolvată. M-a luat dracu". Am râs amândoi de conţinutul telegramei şi nu i-am răspuns nici de data aceasta. Mai trec câteva zile şi ne pomenim că vine curierul nostru cu o scrisoare. Aveam un decorat cu virtutea militară, pentru acte de vitejie în războiul pentru întregirea neamului, cu gratuitate pe C.F.R., devenit legionar, ne servea de curier. În scrisoare, Generalul arăta că e aglomerat de lucru, mai vin şi şefi de judeţe să primească ordine şi dispoziţii. El nu poate face faţă. A cerut prin două telegrame să mă trimită înapoi şi nici măcar nu i-am răspuns. O dă dracului de treabă. Acum a trimis curierul ca să aducă scrisoarea şi să mă ducă înapoi. A citit scrisoarea, s-a uitat la mine întrebător: „Eu zic că este cazul să plec". „Nu încă. Uite şi dumneata, am auzit că ai avut mult de călătorit cu trenul, cu colete de circulare şi broşuri, ca să le predai la judeţe. Acum eu cred că este cazul ca să te odihneşti măcar o săptămână pe malul mării". Nu a răspuns nici la scrisoare. Urmarea a fost că am primit o altă telegramă hazlie: „Să vă ia dracu' pe toţi. Stop. Am trimis două telegrame şi o scrisoare prin curier. Nici un răspuns. Stop. Mâine dimineaţă sosesc la Carmen Sylva să văd dacă aţi murit sau v-a luat dracu". Cantacuzino.

În fruntea unei coloane, formată din elita intelectualilor, numită Garda de Onoare a Generalului, Căpitanul s-a dus la gară să-l primească. Programul de zi a primit modificări în sensul de sărbătorire. Cu raport, cu imnul Legiunii – „Sfântă tinereţe legionară", l-au luat în braţe pe General şi i-am văzut pe faleză coborând pe drumul făcut de legionari până la tabără şi pe plajă, în intonarea marşului muncitorilor: „La luptă, muncitori / zidari de veacuri viitoare / Cu frunţile în soare / ne-nălţăm biruitori...". Era mândru Generalul. Primirea aceasta i-a descreţit fruntea, şi dragostea cu care toţi l-am întâmpinat i-a alungat supărarea. A stat vreo oră şi ceva în discuţie cu Căpitanul, în cabana acestuia, după care am auzit strigând: „Popicule, popicule, unde eşti... mama ta!" Dădea înjurăturile pe faţă, fără nici un ocoliş în multe feluri, fără a se feri de legionare. „Voi să nu ascultaţi, auziţi? Astupaţi-vă urechile!" Am scos capul din cabana comandanţilor: „Aici sunt, domnule General". Sica Popescu, o legionară devotată, cu multe merite, licenţiată în Teologie, care se căsătorise pe muntele Rarău, în tabără, cu Tuţă Butnaru din Iaşi, decepţionată de purtarea soţului ei, divorţase după un an de convieţuire, l-a luat de braţ pe General, conducându-l la mine. Ea fusese desemnată să-i poarte companie şi să aibă grija lui.

M-a cuprins în braţe, sărutându-mă: „Iartă-mă, sunt un dobitoc, auzi? Corneliu este un om deştept şi tu eşti deştept, numai eu sunt un prost, un dobitoc. M-ai iertat?" „Da, domnule

General. Eu v-am iertat din momentul în care am plecat de la dumneavoastră". „Am vorbit cu Corneliu. El zice ca să rămân şi eu aici cu voi măcar două săptămâni. Ce părere ai?" „Cred că aerul de mare, soarele, plaja şi puţină baie vă vor face mult bine, vă vor da multă sănătate şi vă va întări în (am trântit o glumă) părţile slabe". A râs, m-a prins iarăşi în braţe şi m-a sărutat cu... mama ta de porc!"... De când a venit Generalul e plină tabăra de râsete de veselie, de povestirile fără perdea, şi glumele răspândite. A început să facă plajă lângă profesorul Codreanu, cu care se tachinează glumind. De te afli în jurul lor, ai să auzi nişte măscări de ai să te miri de unde le mai scot. S-a angajat şi la muncă. Împreună cu Sica, cară nisip cu targa pe plajă, ca să fie mărită. Fotografii noştri l-au prins într-o mulţime de poziţii. E un chioşc cu debit, unde se vând şi o mulţime de fotografii din tabere legionare. O fotografie cu Sica la targă a apărut în ziarul „Cuvântul" şi în alte gazete legionare, cu articole elogioase la adresa lui. Vechi prieteni, politicieni cunoscuţi, care vizitaseră tabăra, îl caută să-şi strângă mâna, să discute şi să râdă împreună de glume.

A sosit într-o zi o căruţă cu alimente – tabăra era alimentată de legionarii din Dobrogea – şi am cunoscut pe căruţaş. Era din satul meu natal, din Argeş, şi cu mulţi ani în urmă fusese colonizat în judeţul Constanţa. Erau mulţi din comuna noastră acolo. Aveam şi două verişoare bune. Formaseră un sat nou, numit Mereni, după numele haiducului Mereanu, despre care povesteau bătrânii că era din comuna noastră. Argeşeanul meu m-a rugat să merg cu el la Mereni, să-mi văd neamurile.

Drum de vreo 12 km cu carul. Au aflat oamenii de venirea mea şi au venit toţi grămadă să mă vadă. Erau mai toţi de vârsta mea, alţii mai mari, cu care copilărisem şi ne petrecusem tinereţea împreună. Aproape tot satul era legionar. A doua zi fiind duminică, am oficiat liturghia la biserică împreună cu preotul lor, la care au asistat de nu mai încăpeau în biserică. S-au adunat în mijlocul satului, am dat mâna cu toţi, le-am vorbit şi am petrecut cu lăutari până aproape de ziuă, când, în aceeaşi căruţă, iarăşi plină de alimente, ne-am înapoiat la Carmen Sylva. Eram bucuros că am văzut pe aceşti oameni ai copilăriei mele, cu dulci amintiri de ochi frumoşi de fete şi jocuri nevinovate, pe care le-am întâlnit acum aici, căsătorite şi cu copii. Ne-au sosit în tabără un grup de tineri polonezi. Înfiinţaseră în Polonia o organizaţie politică naţionalistă, tolerată de Guvern, şi adoptaseră cam acelaşi sistem organizatoric: legionar. Venirea lor în tabără însemna că vor să se iniţieze şi mai mult în spiritul naţionalismului nostru. Aveam probleme comune. Când am plecat din Carmen Sylva, dorind să ne viziteze Ţara, le-am dat adresele unor şefi de judeţe pe care îi şi înştiinţasem. Ne-au rugat să le întoarcem vizita. Am acceptat, şi Alecu Cantacuzino, care ajunsese acum preşedintele Uniunii studenţilor în Drept, însoţit de Eugen Popescu, la comanda unui grup de legionari, aveau să răspundă invitaţiei. „Ce zici, mă? Ne înapoiem acum la Bucureşti? Auzi, Căpitanul zice că ne-a dat acum şi concediu de odihnă o lună de zile. Dar crezi că o să avem noi răbdare, când acasă ne aşteaptă atâta lucru?" mi-a zis într-o dimineaţă Generalul, şi a doua zi am şi luat trenul spre Capitală.

Generalul mi-a arătat şi mai multă dragoste ca înainte. Cu scrisori şi telefoane, Hedwiga mă căuta. Nu puteam să scap uşor din mrejele ei. Mai ales că acum a găsit şi prilej cu vizita polonezilor, făcând pe interpreta. Aşa am cunoscut pe şeful tineretului polonez din România, Paprozky, care lucra la Ambasada Polonă, apoi pe Dietrich, şeful naţionaliştilor Lwuw Lamberg – acesta o rupea binişor şi româneşte, iar mai târziu am cunoscut şi pe Arcizewsky, ambasadorul Poloniei. După plecarea acestuia la Varşovia, ca ministru secretar de stat la Interne, luând şi pe Paprozky ca secretar al său, am fost pus în legătură cu Nosowici, noul şef al tinerilor. Oamenii aceştia mi-au fost de mare ajutor când primejdiile mă ameninţau din toate părţile. Întrevederile acestea, la care interpreta nu lipsea, manifestându-şi chiar faţă de ei sentimente de dragoste, mă făceau să ameţesc şi să-mi pierd minţile. Cu cât căutam să mă feresc din calea ei, nu reuşeam, căci veneau ocazii de care se folosea să se apropie iar de mine, cu zâmbete şi priviri îmbietoare.

La Centru era atâta de lucru că nu ştiai cu ce să începi mai întâi. Se impunea o cercetare a elementelor ce solicitau înscrierea

în partidul „Totul pentru Țară". Cereri multe. Unii poate îndemnați de ambiții de parvenire în posturi mari, în cazul unei victorii. Chemat de Mihalache și de Mihail Popovici, am observat că ei urmăresc o scindare în Garda de Fier, cu legionarii mai fruntași, pe care, ademenindu-i cu poziții înalte, să-i atragă în partidul lor. Am tot amânat cu răspunsul meu, ca să văd până unde vor să meargă. S-au petrecut atâtea evenimente, că poate multe îmi vor scăpa din vedere pentru a le însemna aici. Mai aveam și grijile mele personale. Băiatul meu cel mare, Gicu, era acum în clasa a III-a de liceu. L-am chemat, fiind la țară, pe lângă părinții mei, să vină aducând și pe fratele lui, pe Emilian, să-l pregătească să dea examen de admitere la liceu sub supravegherea lui, ca să-i am de-acum pe lângă mine, începând cursurile, având grija uniformelor, a cărților și a taxelor școlare.

Alecu Cantacuzino cu Eugen Popescu și echipa formată din studenți legionari au plecat în Polonia să întoarcă vizita prietenilor polonezi. Au fost primiți cu mare simpatie și s-au înapoiat cu daruri, ca amintiri. Terminându-se sezonul, tabăra Carmen Sylva a fost închisă. Celelalte, în care se lucra la construcții, au continuat până în iarnă, cât a fost timp frumos. Căpitanul a convocat pentru o adunare la Centru pe fruntașii legionari și persoanele noi care au cerut să se facă legionari. Vrea să facă o tatonare, spre a observa dorința de parvenire a unora, oameni care nu au ce căuta în Legiune, căci aici sunt primiți cei ce dau totul, chiar și viața, cei ce fac sacrificii, și nu profitorii și vânătorii de bogății. La ședință au luat parte Generalul, Comandanții Bunei Vestiri și comandanți de mari unități legionare. Clime și alții. Sala de ședințe era arhiplină. Toți au preferat să stea în picioare. Eu am rămas în ușa întredeschisă, fiind atent și la telefon. Fusese deschis și glasvandul ce despărțea biroul Căpitanului de sală, ca să se facă mai mult loc. Șeful a început, prin a întreba, mai întâi pe fruntași, apoi pe alții, ce posturi ar dori să ocupe când partidul va fi chemat să guverneze. Horoduiceanu, Stănicel și Dobrin, cei ce lucrau cu el în birou, fuseseră puși să-și facă însemnări. S-au găsit mulți cu diferite preferințe. Unii dintre cei vechi își atribuiau unele posturi,

pe drept cuvânt merituoase pentru poziția lor intelectuală și fără poftă de îmbogățire. A fost un fel de examen la care mulți au fost respinși. Întrebând pe Cotigă, acesta a răspuns că se va ocupa de Justiție, în postul în care îl va numi. Urmând cu întrebările: „Totu Nicolae, tu ce ai vrea să fii?" „Păi, ce nu știi? Locul e și ocupat de mine. Călăul Legiunii. Să treacă prin mâna mea toți tâlharii și hoții, ce au furat avutul țării și au asuprit neamul, toți care s-au îmbogățit pe căi necinstite și au jefuit ca în codru."

Răspunsul lui Totu cred că a provocat la unii oarecare neliniște. Mi s-a adresat și mie: „Dar dumneata, părinte?" „Eu am gânduri de mărire. Cu voia sau fără voia dumitale, Căpitane, vreau să mai descalec o dată în Maramureș, ca să înlătur de acolo toată umilința, toată sărăcia și toată suferința care s-au abătut pe capul românilor noștri maramureșeni, cu înlăturarea tuturor cotropitorilor străini ce au pus stăpânire pe toți munții și pe toate bogățiile din ținut. Să aduc mângâiere acestor oropsiți ai soartei la care nu s-a gândit nici un om politic, furându-le voturile numai cu promisiuni deșarte. Să fiu un fel de voievod, ca Dragoș și Bogdan, când au descălecat în Moldova. Numai două sau trei luni, până voi face dreptate. Apoi mă voi retrage pe munte, în mijlocul pădurii de brad, unde îmi voi face un schit în locul donat de un bătrân bisericii la care am slujit ca preot. Acolo voi duce până la sfârșit o viață de sihastru, la care să vii din când în când, ca Ștefan cel Mare la Daniil Sihastru, ca să ne rugăm împreună pentru victoria totală a Legiunii."

După aceste tatonări, Căpitanul a început să dezbată unele probleme din care am reținut: „Nu au ce căuta în Legiune cei ce sunt stăpâniți de pofte și ambiții personale. Suntem atacați că nu avem încă un program de guvernare. Acesta îl putem face oricând, atunci când va trebui, căci un program trebuie adecvat problemelor prezente și evoluției timpului, în care programele vechi nu-și mai au importanță. Toate partidele politice și-au făcut propaganda pe baza unor programe, ce nu au fost realizate niciodată, unele din ele fiind perimate. Atât în politica externă, cât și în cea internă trebuie să ținem seama de conjunctura prezentului și să nu fim influențați de domeniul trecutului. Ne

vom afişa programul nostru atunci când vom fi chemaţi să-l aducem la îndeplinire. Mai suntem acuzaţi de dictatură într-un stat totalitar, venind la putere printr-o lovitură. Ei bine, ţin să răspund atacurilor şi acuzaţiilor, că niciodată nu am nutrit asemenea idei. Nu ne grăbim. Ne facem mai întâi educaţia şi, când vom socoti că suntem destul de copţi, vom veni la putere numai pe cale legală. Nu vom desfiinţa partidele politice. Acestea vor fi folositoare în opoziţie, deschizându-ne ochii în unele probleme. Ele vor dispărea cu încetul, măcinându-se între ele, în timp ce noi vom lupta din toate puterile pentru o dreptate cu cinste în viaţa politică şi pentru o guvernare de înnoire totală a Ţării. Vrem să clădim o Românie nouă. Am fost şi mai suntem încă acuzaţi de comunism. Ţin să accentuez încă o dată că nu suntem nici de dreapta şi nici de stânga. Drumul nostru este între aceste două extreme. Plutim de la dreapta la stânga. S-au pus întrebări dacă suntem sau nu regalişti. Am avut, cum ne arată istoria noastră, domni buni şi domni răi. Noi suntem pentru domni buni, aleşi din sufletul-elită al neamului românesc. Am preconizat pentru aceasta: vom rămâne regalişti, dar în statul legionar; vom alege din sânul neamului 10–20 elemente tinere, din familiile cele mai bune, ce s-au dovedit a fi excepţionali la învăţătură şi dotaţi cu însuşirile şi caracterele cele mai nobile. Tinerii aceştia vor fi crescuţi, educaţi şi instruiţi de cei mai buni dascăli, pe seama statului, din care se va recruta viitorul rege şi sfetnicii lui. Vom rămâne în respectul legilor şi tradiţiilor neamului, legaţi de biserică şi de credinţa creştină.

M-a luat Generalul cu el, fiind invitat la congresul general al studenţilor pe Ţară, care s-a ţinut la Târgu-Mureş, prezidat de Alecu Cantacuzino. Niciodată nu a fost un număr mai mare de congresişti ca acum. Studenţii şi-au asumat toată ordinea şi disciplina în întreg oraşul, prin şiruri şi coloane de-a lungul străzilor. Ne-au primit cu tot alaiul, şi cu cântece legionare am fost conduşi în marea sală a palatului cultural, unde Generalul a vorbit în faţa microfonului vreo şase ore, ca discursul să fie auzit prin megafoane şi de mulţimea adunată afară, ce nu mai încăpea în sală. A ştiut să vorbească Generalul. Avea darul să emoţioneze

şi să exalteze publicul. Se dovedise cu talent oratoric şi în alte discursuri ce le ţinuse tot prin Ardeal, la care îl însoţisem. Aclamat de toată prezenţa, a fost purtat pe braţe în sală şi dus în faţa publicului de afară, în uralele mulţimii. Am rămas numai o zi la Târgu-Mureş. Seara am fost conduşi la gară. Pe străzi mărşăluiau studenţii, cântând.

Congresul a ţinut vreo săptămână încheiată. Alecu Cantacuzino a crezut de cuviinţă, la terminare, să alcătuiască nişte echipe pentru pedepsirea duşmanilor legiunii, de care presa ce ne purta ură a făcut uz în atacuri. Echipă pentru Lupeasca, alta pentru Armand Călinescu, pentru Victor Iamandi şi alţii. A fost un act cam nechibzuit, la care noi, la Centru, nu ne aşteptam, şi atacurile au pornit furioase, exagerând totul, cu echipele morţii ce vor porni la asasinate. Urla presa din Sărindar, scuipând venin şi ură. Dau replica ziarelor româneşti, în frunte cu „Universul", „Cuvântul", „Porunca Vremii" şi toată presa legionară, revista „Axa", ca şi cele din provincie, ce apăruseră în mare număr. S-a dezlănţuit Războiul Civil din Spania, şi presa publică zilnic luptele care se dau. Guvernul republican al Frontului popular, susţinut de ruşi, s-a dedat la acte de teroare şi crime. Ceea ce s-a petrecut în Rusia cu Revoluţia din 1917 se petrecea acum în Spania. Sprijinit de ruşi, care voiau să prindă Europa între două fronturi, răsăritul şi apusul, Frontul popular pusese mâna pe putere şi imita ce s-a făcut în Rusia: fruntaşii falangişti (naţionalişti) arestaţi şi omorâţi, bisericile distruse, preoţi asasinaţi, episcopi strangulaţi, fruntaşa comunistă Dolores Ibanuri (Pasionaria) ar fi mers până acolo încât să strangulеze pe episcopi, cu dinţii înfipţi în gâtul lor. Generalul Franco cu falangiştii au pornit războiul împotriva guvernului comunist, sprijinit de nemţi şi italieni, pornind cu armata marocană unde fusese guvernator.

Nu era un front de luptă ordonat, ci aşa, cum s-au găsit forţele armate pe poziţii, căci şi unii generali cu armata ce o conduceau s-au dat de partea lui Franco. Scriau ziarele, unele pentru unii, altele pentru alţii, de nu mai puteai înţelege nimic. Ziarul „Calendarul", cu Nichifor Crainic, avea o atitudine categoric

naţionalist-creştină, atacând comunismul spaniol. Se dau lupte îndârjite, cu morţi de o parte şi de alta, până şi prizonierii erau împuşcaţi, iar distrugerile întreceau orice imaginaţie. Se săvârşeau acte de eroism ca pe vremuri legendare. Franco, sprijinit de tineretul falangist, purta victorie după victorie, dovedindu-se a fi un bun strateg şi comandant.

La Toledo, generalul Moscardo, comandantul şcolii de cadeţi de acolo, cu puţini elevi rămaşi în timp de vacanţă, cu „guarda" militară şi civilă, a rezistat în clădirea Alcazaruli, apărat şi de zidurile puternice ce se înălţau din malul râului Topa, a rezistat atacurilor comuniste timp de 90 de zile. A fost cucerit oraşul. Artileria a distrus toată clădirea, dar în adăposturile subterane, având guri de apărare, nu au putut să pătrundă. Aici au rezistat până la ultima bucată de pâine, până la carnea ultimului cal pe care au mâncat-o, în mirosul de cadavre al morţilor îngropaţi aici, potolindu-şi setea cu apa din bazinul în care erau curăţaţi caii şi nu s-au predat la toate somaţiile făcute. Pe un fiu de-al lui, ofiţer luat prizonier, l-au forţat să ceară tatălui său capitularea într-o convorbire telefonică, aranjată prin firele ce fuseseră tăiate şi puse acum în funcţiune. „Dacă te predai, vom pune în libertate pe fiul tău ce e prizonier la noi. Vorbeşte cu el", şi convorbirea a avut loc. „Tată, i-a zis fiul, fă aşa cum îţi dictează conştiinţa de ostaş". „Nu mă predau", a fost răspunsul, după care a auzit la telefon împuşcăturile şi fiul lui a fost ucis.

După câteva zile, a fost despresurat de Franco. Moscardo era atunci colonel. A fost înaintat la gradul de general şi decorat cu cea mai înaltă distincţie. Câte comentarii nu s-au făcut în gazetele româneşti pentru acest act de vitejie ce a stârnit o mare admiraţie!

Ionel Moţa, o fire mai sensibilă, ce nu prea avea aere de mare luptător războinic, impresionat de ştirile acestea, a luat o hotărâre ca o echipă din elita legionară să ducă generalului Moscardo un dar omagial, ceea ce Căpitanul a aprobat. Apoi i-a trecut prin gând că această echipă ar putea să ia parte şi pe front, în mod simbolic, căci nu ea era cea care să decidă victoria lui Franco. Să se înroleze în armata spaniolă şi să participe la lupte pentru un timp limitat, la care, după multe discuţii, Şeful a trebuit

să aprobe, dar numai pentru 10 zile, să ia parte în linia de bătaie. Generalul Cantacuzino avea să conducă echipa în calitate de şef al partidului, oferindu-şi sabia sa cu lamă de Toledo, pe care a purtat-o victorios în război, ca dar pentru Moscardo. Sabia a suferit unele transformări. Mâner de argint, ornat artistic, cu Sf. Mihail şi inscripţia: „Din partea organizaţiei legionare Arhanghelul Mihail", cu teaca, tot de argint, introduse într-o apărătoare din piele de căprioară.

Echipa a fost formată din Gh. Clime, Ionel Moţa, Cantacuzino, Niculiţă Totu şi Bănică Dobre, anunţat de mine. Mă gândeam la Totu. Fusesem invitat, cu câteva zile înainte, să iau masa la el, cu care ocazie aveam să-i cunosc soţia. Se căsătorise cu o basarabeancă, o fată frumoasă şi cultă, de familie nobilă. Totu era un bărbat cu o figură cam urâţică, ceea ce m-a făcut în timpul mesei să-i spun soţiei lui: „Vera, acesta îi era numele, pe care Totu îl şoptea pe front, oftând, Vera, am zis, ce ai găsit la urâtul ăsta ca să-l iei de bărbat?" Şi mi-a răspuns cu o voce duioasă, din care reieşea toată dragostea pe care i-o purta: „Ei, părinte Niculiţă, este un om bun. Bun ca pâinea caldă şi-l voi iubi toată viaţa", şi cuminte a rămas femeia aceasta până la bătrâneţe. În ziua când am cerut Căpitanului să însoţesc echipa pe frontul din Spania ca preot, pentru grija celor creştineşti, a venit Vasile Marin – lipsise din Bucureşti, să-şi vadă părinţii. „Căpitane, nu-l las pe Moţa să plece fără mine. Mă înscriu la al şaptelea sicriu ce va fi adus din Spania." Astfel echipa a ajuns la şapte fruntaşi. Numărul minim ce alcătuia un „Cuib legionar".

Dragii mei fii şi ceilalţi din familie, pentru care scriu aceste amintiri ale mele, îmi vine greu să vă arăt pe larg cum a decurs războiul din Spania. Emoţiile mă copleşesc şi acum, la bătrâneţe, când mă gândesc la primejdiile prin care am trecut. Am scris o carte ce a fost publicată şi răspândită în 10 000 de exemplare: „Cea mai mare jertfă legionară" pe care am apucat-o şi pe care poate o veţi mai găsi cândva. Mă voi sili să vă arăt acum, sumar, din cuprinsul acestei cărţi.

„... Ne-am făcut pregătirile de drum. Eu, cu odăjdiile preoţeşti, cu crucea şi Sfânta împărtăşanie. Ne-am fotografiat în

pozițiile ce aveam să ne prezentăm generalului Moscardo, fotografii ce au apărut prin ziarele care anunțau plecarea noastră, producând mare vâlvă nu numai în rândurile legionare și în opinia publică, dar și peste hotare. Am cerut parohului nostru să facă slujbă la biserică pentru noi, ne-am spovedit și ne-am împărtășit creștinește, precum cei ce se pregătesc de moarte. Asistență numeroasă. Pomenesc aici și de Ecaterina Cantacuzino, mama lui Alecu, care, de când acesta pășise în mișcarea legionară, nu-și mai primise fiul în casa ei, a venit acum să-l îmbrățișeze, să-l sărute și să-i dea binecuvântarea.

Nu am avut nici o dificultate în scoaterea pașapoartelor și viza de trecere prin anumite țări. Legația franceză primise ordin să nu ne încuviințeze trecerea prin Franța. Era la putere Leon Blum, de nuanță socialistă. Invitați să luăm masa la legația spaniolă, ne-am prezentat toți, chiar și Generalul, în uniforma legionară, impusă de Șef, în toate ocaziile oficiale. Ne-a întâmpinat ministrul spaniol Pradi Șutzo, în uniforma falangiștilor. Am urmărit atenți să ne comportăm după etichetă, la masă bogată, cu servicii și bunătăți nemaiîntâlnite, diferite vinuri selecte, aduse din Spania, înconjurați de personalități simandicoase din înalta societate. Era pentru prima oară când unii dintre noi eram poftiți la o asemenea masă și nu doream să ne facem de râs ca niște țopârlani.

Am trecut cu bine examenul. Alecu Cantacuzino a plecat la Berlin înaintea noastră. El făcuse parte din corpul diplomatic, colindase prin multe țări. Îi fusese încredințată și Legiunea de Onoare pentru merite în corpul diplomatic. Avea să mijlocească, la Berlin, îmbarcarea noastră pe un vapor din Hamburg la Lisabona. Când am ajuns în Gara de Nord, pe lângă legionarii ce se înghesuiseră să asiste la plecare, au venit familiile celor ce plecau. Eu nu aveam pe nimeni. Copiii erau la școală. Lăsasem lui Mugur și lui Mircea Popescu un testament pentru ei, în cazul când aveam să mor. Mare mi-a fost mirarea, când dușmanul meu de moarte, Fănică Anastasescu, cu un pachet în brațe, s-a apropiat de mine, m-a cuprins în brațe și cu lacrimi în ochi a început să mă sărute, rugându-mă: «Te rog să mă ierți. Uite, ți-am adus și

cu un pachet cu ceva de ale mâncării.» I-am răspuns cu aceeași dragoste: «Ne iertăm, Fănică. Așa e creștinește înainte de moarte». Timidă, a venit și Nicoleta, cu un pachet de prăjituri și câteva flori: «Să nu duci grija copiilor. Eu cu Fănică ne vom ocupa de ei». Ne-am despărțit. Toți cu lacrimi, îmbrățișându-și și sărutându-și soțiile și rudele, am urcat în trenul ce se pusese în mișcare și mă gândeam la Nicoleta și la Fănică, uite că totuși au suflet. Ruta noastră era prin Polonia, unde în unele localități ne-a ieșit în întâmpinare tineret cu flori și ilustrate, ce scrise la repezeală, s-au angajat să le expedieze familiilor. În tren, Generalul a început să ne înveselească cu anecdote hazlii. La Berlin am rămas 24 de ore, fără vreo primire oficială. Am vizitat ce am putut. Călătorind mai departe, am avut o întrerupere la Köln, pentru alt tren. Moța ținea să vizităm biserici, catedrale, minunate construcții arhitectonice în stil gotic, unde pretutindeni vedea o pictură sau o statuie a Sf. Arhanghel Mihail. Era obsedat de această figură. La Hamburg, a descoperit că acest arhanghel este patronul orașului. Seara, târziu, ne-am îmbarcat pe vaporul „Monte Olivia", de mărfuri și pasageri, care a plecat cam la miezul nopții. Aveam șapte zile de făcut până la Lisabona. Căpitanul vasului a fost foarte amabil, punându-ne la dispoziție, pe lângă cabine bune, și salonul lui personal. Generalul ne dă explicații cum să ne apărăm în lupte: „Învățați de la mine, mă. Că eu știu ce vă spun. Vă duc carne de tun, fir-a-ți ai dracului". Se știa de toți călătorii cine suntem și unde mergem. Un tânăr din Berlin, însoțit de un german, s-a atașat de noi. Era fiul unui general rus, fugit în Germania din timpul Revoluției din 1917. Îl chema Igor Zaharov, făcuse studii și stagiul la tancuri, în Berlin. Mergea acum, ca și noi, în Spania să lupte ca voluntar contra comuniștilor. Ne-am împrietenit și s-a rugat să-l luăm în echipa noastră, având mai multă siguranță că va fi primit fără anumite bănuieli. Era singurul copil la părinți. Am pomenit de el, că a luptat eroic alături de noi și aveam să-l întâlnesc după vreo opt ani, la Berlin. După vreo cinci zile, pe toți, în afară de mine, i-a cuprins răul de mare. Vreme rea, cu furtună. Valuri furioase, cu tangaj amețitor. Nu mai puteam ieși

pe punte să admirăm pescăruşii şi delfinii ce ne însoţeau. Abia când am intrat în Oceanul Atlantic, de-a lungul ţărmului portughez, am dat de un soare strălucitor şi o apă liniştită. Deşi suntem aproape în iarnă, era cald de ne-am scos paltoanele de pe noi. În port, ne-a primit ministrul Spaniei la Lisabona şi ministrul României, prieten cu Alecu.

Vreo trei zile am vizitat Lisabona, cu frumuseţile ei caracteristice şi, Mănăstirea Franciscană în aşezămintele ei teologice, aşezate la vreo 10 km de Lisabona, renumită pentru stilul şi vechimea ei. Ne-a însoţit peste tot tineret portughez, care era alături de lupta lui Franco, conducându-ne să vedem grădina botanică, renumită în întreaga lume, în care se găsea vegetaţia întregului glob.

Cu trenul de la Lisabona până la graniţa spaniolă, am privit terenurile aride, stâncoase, cu capre şi măgari căutând iarbă de păscut, făcând impresia a sărăcie. Cum am intrat în Spania, am dat numai de răniţi peste tot locul, umplându-ne de groază. Întâmpinaţi de un căpitan şi un locotenent, răniţi în luptele de la Toledo, purtând încă bandaje şi mâna atârnată de gât, ne-au urcat în automobile cu care fuseseră trimişi să ne conducă la Salamanca, unde era reşedinţa lui Franco şi a guvernului naţionalist. Era totul aranjat, cazare, masă, pentru ca a doua zi să ne prezentăm lui Franco, care ne-a primit şi s-a întreţinut cu noi, mai mult cu Generalul, felicitându-ne pentru gestul nostru, dând ordin să fim primiţi în Legiunea străină. Se putea şi altfel, dar în urma unor discuţii în care Alecu Cantacuzino a fost contra, Moţa a ţinut morţiş ca să participăm în lupte ca simpli soldaţi, numai aşa puteam fi în prima linie. Ofiţerii, însoţitori ne-au dus cu maşinile lor să vedem Toledo. La Salamanca rămăsesem cu deosebită admiraţie pentru Catedrală şi vechea Universitate, clădiri monumentale. Catedrala din Toledo, cu zidurile din piatră groase de vreo patru metri, un colos vechi, în interiorul căruia puteai pătrunde cu automobilele, având 14 altare, despre care se spunea că ar fi durat construcţia vreo sută de ani, rezistase la toate bombardamentele fără să se clintească ceva din ea. Ne-am oprit mai mult la Alcazar, pe care l-am vizitat cu amănuntul, ofiţerii povestindu-ne toată drama. Am călcat peste dărâmături, pentru ca în subsol să dăm peste mirosul cadavrelor, ce mai dăinuia încă. Aici am dat peste cuptorul de pâine, în care am găsit câteva bucăţi din tărâţe. Aceasta le era hrana în ultimele zile şi în cantitate mică. Am ajuns la Soria, la generalul Moscardo, de unde comanda frontul şi unde a avut loc solemnitatea înmânării darului, în formaţia mai dinainte ştiută. Am fost încadraţi la masă de fete tinere. Ieşind în balcon, am fost întâmpinaţi cu ovaţii şi muzică militară, făcându-se şi defilarea. A vorbit Generalul nostru în franţuzeşte, având câteva ieşiri emoţionante şi a răspuns Moscardo, în limba germană. Făcuse studiile militare în Germania. Însoţiţi de Moscardo şi de ofiţeri superiori, am vizitat muzeul cu vechi obiecte de artă şi sediul falangiştilor, după care ne-am despărţit. Moscardo a mers pe jos cu Generalul nostru până la ieşirea din oraş, unde, cu îmbrăţişări şi lacrimi în ochi, a rămas privind în drum, până ce automobilele noastre nu au mai putut să fie văzute. Suntem în drum către Talavera de la Reina, unde urmează să ne înrolăm ca soldaţi. Un popas peste noapte la o casă de turism. Odihnă plăcută, masă bogată şi vinuri bune. Era în ziua de Sf. Nicolae, 6 decembrie, şi am sărbătorit onomastica lui Totu, după care am luat în discuţie din nou destul de agitată, dacă ne înrolăm ca simpli soldaţi şi am susţinut părerea lui Moţa. În ţară se ştia că vom lupta pe front şi nu se putea decât ca simpli soldaţi, căci ca ofiţeri nu ni se încredinţa vreo comandă, ar fi trebuit să rămânem ca auxiliari în spatele frontului, aşa că imediat ce am ajuns la Talavera de la Reina, ne-am prezentat la Comandamentul Banderei a VI-a, unde au fost îndeplinite formalităţile, şi în câteva ore am fost echipaţi şi în uniformă. Bandera era compusă din patru companii: 21, 22, 23 şi 24. La dorinţa noastră, am fost înrolaţi în compania 21, primul pluton şi primul grup, în care a intrat şi Zaharov cu noi, deci primii care aveam să pornim la atac. Nu ne-a cerut nimeni nici un act. În Legiune putea să se înroleze oricine, condamnat, evadat din închisoare, urmărit pentru fapte rele, odată intrat aici, nu te mai căuta nimeni, timp de cinci ani era termenul stabilit şi erai şi plătit. Deci legionari voluntari şi

cu plată la care noi am renunțat în favoarea „Crucii Roșii”. Compania din care făceam parte era pentru a patra oară în refacere. Ce grea ne-a fost despărțirea de Generalul nostru. Am rămas plângând în piața orașului, uitându-ne după el. Ni s-a îngăduit cantonamentul la hotel sau la gazde, respectând orele în care se făcea instrucția militară și am luat prima masă la restaurant, unde nu am consumat decât o sticlă cu vin, Moța spunându-ne ca să facem economii. Durerea despărțirii puteam să o înecăm în vin și ce decepționați am fost când, la socoteală, vinul nu era pus. Făcea parte din costul mesei cu preț fix. A început viața de cazarmă, cu mizeriile ei. Murdărie, bombardamente ale aviației, cu fuga în adăposturi și exercițiile militare, instrucție destul de obositoare. Comandantul companiei noastre era un căpitan marocan, cu o figură simpatică, căruia Vasile Marin i-a pus numele «Nea Ilie» și așa a rămas pentru noi. De instrucția noastră se ocupa și aveam să fim conduși la luptă de locotenentul Prado, la pluton aveam pe sergentul Ortigoza, și la grup pe caporalul Felicindo. Toți erau buni și atenți cu noi. A trebuit să învățăm a cânta și marșul Legiunii: «Soy valiente y leal legyonario». Eram deci tot legionari. Cântau și ei cântecele noastre, pe care le-au deprins și ceilalți.

Să fi avut vreo două săptămâni instrucție, după care am fost îmbarcați într-un tren, apoi în camioane până la Toledo. Moța purta la piept Drapelul nostru, iar eu aveam la îndemână tot ce trebuia unui preot. O noapte am dormit jos pe paie și a fost de-ajuns ca să ne umplem de păduchi. Două zile cât am rămas aici fusesem repartizați la gazde, de unde, în miez de noapte, am fost luați de Igor Zaharov și duși la companie, de unde, încărcați în camioane, am pornit noaptea spre front. Am trecut prin sate pustii, părăsite, fără să întâlnim vreo ființă omenească, decât pisici și câini sălbăticiți, dând peste cadavre împrăștiate pe povârnișul unei coline, lăsate de comuniști în urma unei înfrângeri, și am intrat în Boadila del Monte, unde am rămas prin clădirile dărâmate, biserica distrusă, doar într-o clădire mare se afla un post de prim-ajutor, plin cu răniți. Mizerie mare, colcăiau păduchii pe noi, mâncare de la cazan și somn pe paie, în mirosul

urât de murdărie ce domnește peste tot. Ziua, exerciții de luptă. Ne-a dus, într-o zi, sergentul Ortigoza pe linia frontului, numai pe noi, grupa I a plutonului, ca să ne explice poziția inamicului, intrând chiar în tranșeele liniei noastre. Am fost observați și au început să păraie mitralierele. Obișnuit cu războiul, Ortigoza ne-a camuflat după un dâmb. În altă zi am fost scoși să facem tragere la țintă și aruncare de grenade. «Nea Ilie», căpitanul nostru, supraveghea din spate. Fiind în dreptul meu, l-am auzit zicând: «Mui bene». Întorcând capul, l-am privit și am spus: «Cum nu-i bine?» Știam că trag bine la țintă. Moța m-a liniștit: «A spus că foarte bine, părinte». El se deprinsese mai repede cu limba spaniolă. După ce prima grupă făcuse exercițiul cu grenade, mă plimbam la braț cu Moța, îndepărtându-ne ca să nu fim atinși de vreo schijă, când am simțit o înțepătură la piciorul stâng, deasupra gleznei. O schijă îmi produsese o zgârietură și curgea sânge. Purtam la noi cele necesare unei răniri ușoare, și Moța, grijuliu, a prins să mă bandajeze. S-au strâns în jurul nostru, locotenentul Prado întrebând dacă este cazul să fiu trimis la Ambulanță. Am răspuns negativ. Îmi era rușine să mă trimită. Cum să dau bir cu fugiții de frica luptelor în care aveam să intrăm?

Se dăduse ordin de atac pe flancul stâng. În desfășurarea de lupte am înaintat până am ajuns într-o poiană cu pini, unde am rămas împrăștiați, sub un bombardament intens de artilerie, până a doua zi, când ne-am retras, după ce Ortigoza, de pe o colină, ne arătase, numai nouă, cum se întindea frontul spre Madrid, unde nădăjduiam că vom intra și noi. Sărbătorile Crăciunului ne-au apucat tot la Boadila. Ofițerii ne-au luat în grupul lor și am petrecut, așa ca pe front, având coniac și vin. A sosit, în sfârșit, ziua de atac. Nu știu cum se simțeau ceilalți, pe mine însă m-a cuprins groaza și frica de moarte. Bănică nu mai avea astâmpăr și cânta, încurajându-ne. Alecu devenise posac și nervos. Omul crescut în puf, prințișorul, cum îi spuneam noi, nu mai putea suporta mizeria și păduchii.

Toată compania era adunată în curtea bisericii, adăpostită de zidurile înconjurătoare. Ni s-a dat să bem coniac și ne-am umplut bidoanele cu vin negru. Trecea timpul greu într-o stare

de mare tensiune. Abia pe la orele 14:00 am pornit la atac. Locotenentul, în fruntea noastră, aşa a stat tot timpul luptelor, desfăşuraţi la doi metri unul de altul, atacam aripa stângă a frontului inamic, pe măsură ce cei ce ţinuseră poziţia ocupată se retrăgeau. Atacul nostru a fost prin surprindere, adăpostiţi şi de pădurea cu pini prin care am pătruns în poziţiile duşmane. Urlete, şuierături de gloanţe, am uitat de noi şi am dat de inamic. Unul, ajutat de doi soldaţi, ne ataca de la 4 metri cu puşca-mitralieră apoi cu grenade. Au ridicat mâinile în sus ca să se predea, dar au fost curăţaţi. Comuniştii au fugit în debandadă. Îi urmărim în fugă. Pe jos arme aruncate. Bănică urla cântând şi a luat la spinare o puşcă-mitralieră abandonată. „Arunc-o dracului jos. Vezi de puşca ta", am ţipat eu la el. Am urcat panta dealului ieşind din pădure, ne-am înşiruit în formaţie de tragere urmărind cu gloanţe pe cei ce fugeau şi erau acum în vederea noastră. Au căzut mulţi, noaptea, din poziţia ce o ocupasem, am privit un bombardament de artilerie, toată traiectoria luminată a obuzelor. Erau tunuri germane cu servanţi nemţi. La războiul din Spania, nemţii au dat ajutor experimentând aici noile arme, aviaţie şi tancuri. Am dormit noaptea prin tufişuri. A doua zi, Alecu a ieşit de câteva ori, părăsind poziţia, alergând înainte. Fiind oprit de locotenent, care ne vorbea franţuzeşte, i-a spus lui Moţa că e disperat, că nu mai poate suporta mizeria şi că a sperat să fie rănit, ca să scape din acest iad. Pregătiri de atac din partea noastră. Întâi aviaţia aruncând bombe, apoi artileria. Două tunuri antitanc de lângă noi ne asurzesc cu bubuiturile. Am pornit de dimineaţă. Aveam de coborât şi de urcat pe colina din faţă în fuga mare, conduşi de locotenent care ne ferea de firul gloanţelor de mitralieră, şi am ajuns, lăsând în urmă răniţi ce erau imediat ridicaţi de brancardieri. Ne-am făcut repede adăposturi în şanţul unei şosele de pe vârful dealului. Moţa şi Marin au cerut să facă pe agenţii de legătură între comandant şi posturile de observaţie. În spatele nostru, pe pantă, se afla întreg comandamentul Bunderei. A căzut un obuz chiar în adăpost. A fost omorât Colonelul şi doi ofiţeri răniţi. Nea Ilie a scăpat. Mă aflam lângă Bănică atunci când l-am auzit gemând că este rănit. Din umărul drept mustea sânge. Un glonte i se oprise în omoplat. Am chemat pe Moţa, făcându-i cunoscut cele întâmplate. Nici nu au apucat să sosească cu brancarda, că Bănică, aruncând arma, centura cu cartuşe şi grenadele, a şi plecat. «La revedere, măi. Acum vedeţi de voi că eu am scăpat uşor.» A fost trimis la spitalul cu răniţi.

Din compania 22, un marocan care auzise de voluntarii români, îl chema Montesino, spunea că este fiul preşedintelui Marocului francez, că este de viţă princiară şi a venit de bunăvoie să lupte, ceruse să intre în compania noastră.

Se împrietenise cu Moţa care îi vorbise despre legionarii români. Un proiectil a căzut lângă el şi i-a despicat piciorul drept. Moţa era în apropiere. Când l-au ridicat cu targa, ne-a strigat: «Spuneţi căpitanului vostru că voi muri cu gândul la el. Trăiască Legiunea şi Căpitanul!», salutul legionarului român. Să fi fost oare un semn că aşa avea să moară şi Moţa?

Războiului civil din Spania a fost de o cruzime nemaipomenită. Se omorau fraţii între ei pentru ambiţia de stăpânire. Omul devine o bestie crudă. Nu mai judecă nimic. Se sfâşie între ei ca animalele sălbatice din junglă. Lăsând în urmă morţi şi răniţi. După o noapte, dormind pe nisipul umed şi rece, s-a dat ordinul de înaintare şi am coborât într-o vale.

Toate terenurile pe unde s-au dat lupte, erau numai coline, dealuri şi văi. De-a lungul văii ne-a apărut un castel părăsit „Castelele din Spania, despre care citisem cândva, că mari proprietari, pe ale căror moşii lucra o lume asuprită. Satele erau alcătuite din căsuţe sărăcăcioase. Biserica poseda terenuri întinse pe care munceau ţăranii. Avea, ce-i drept, şi instituţii de întreţinut: spitale, şcoli, azile şi altele, aşa că cei ce trudeau din greu pe aceste latifundii abia de-şi puteau câştiga pâinea cea de toate zilele. Cu un urcuş greu, ajunşi pe creastă, am înlocuit pe cei ce luptaseră în prima linie. Erau din armata regulată ce trecuse de partea lui Franco. S-au bucurat nespus de înlocuire, pentru că aveau să steie în repaus două zile, dacă vor avea noroc.

Aveau în faţă un povârniş de coborât, o vale cu pârâu adăpostit de un zăvoi, iar sus se zărea o biserică în mijlocul unui orăşel. Se numea «Pasuello», socotit ca o staţiune climatică pen-

tru madrileni. Până seara trebuia să cucerim această localitate. Ne-am avântat prăvălindu-ne pe brânci, prin ploaia de gloanțe ce șuierau pe la urechile noastre. Se trăgea din turla bisericii, cu mitralierele. Artileria bombarda zăvoiul, încât arborii erau retezați și culcați la pământ. Locotenentul Prado ne întindea mâna, ajutându-ne să sărim peste pârâu. Moța, Marin și Clime au pornit primii ca să ocupe biserica. Locotenentul a fost rănit. Când a fost ridicat ne-a spus cu glas slăbit: «Dacă am fost aspru câteodată, vă rog să mă iertați. Purtați-vă bine, cu vitejie.» Odată intrați în urcuș am ieșit de sub raza de acțiune a mitralierelor. Când a început să se însereze, ocupasem Pasuello. Se mai auzeau încă împușcături. Se dădeau lupte de stradă. Comuniștii au lăsat morți, răniți, căzând și prizonieri.

S-a făcut operația de curățare a terenului. Lui Totu îi fusese dată în primire paza a doi prizonieri. Unul își arată cruciulița atârnată de gât, spunând că e creștin și că el a vrut să se predea. Dar toți prizonierii au fost ridicați și împușcați. Ne-a fost milă de ei. Ne întâlnim acum cu dreptul cuceritorului la prada de război. Nea Ilie, comandantul companiei, ne-a dat cea mai frumoasă și cea mai bogată vilă, grupului nostru fiind cel mai viteaz și primul care a intrat în oraș, Moța cucerind biserica, luând prizonieri.

Ne-am instalat ca boierii. Paturi cu saltele de lână, plapume de mătase, cearceafuri curate, alimente, vinuri și coniac. Am găsit lăzi cu ouă purtând ștampila „România”.

Vila adăpostise surorile de la Crucea Roșie. Lăsaseră în fuga lor, apă de colonie, rufărie bărbătească, pentru răniți, precum și o mulțime de dulciuri și de conserve. Prima grijă: să scoatem totul de pe noi, să ne spălăm și să luăm schimburi curate, aruncând păduchelnița, apoi ospăț în toată legea și somn. Era în ziua de Bobotează. A doua zi, Sf. Ion, și am sărbătorit onomastica lui Ionel Moța și a mea. Aveam și un pian la care Clime a început să cânte acompaniat, «Uite dealul, uite via, / Unde iubeam pe Maria. / Uite și tăvălitura, / Unde-mi da Maria gura.»

Igor Zaharov cânta bine la pian și ne-a distrat cu cântece rusești. Am invitat pe Nea Ilie și pe ofițeri la onomastică, cu

cântece legionare și de petrecere. Eu am făcut pe bucătarul. Făcusem o omletă din o mulțime de amestecuri și cu bulion de roșii, așa la voia întâmplării, care le-a plăcut grozav, cerându-mi rețeta. Nu au lipsit nici câteva sticle cu șampanie, pe care le găsisem, ca să le fac o surpriză. Am avut două zile de fericire nespusă. Căpitanul ne comunicase că vom avea o săptămână repaus.

Preotul catolic ne însoțise peste tot. Purta și el uniformă și arme. Ne împrietenisem cu el. Nu ne-a fost dat să rămânem mai mult pe loc, căci Comandantului i-a trecut prin cap să ne avântăm fără vreun ordin. Era o zi frumoasă, cu soare cald. La ieșirea din Pasuello, am capturat un tren cu muniții staționat pe calea ferată. De aici ni se deschidea o vale largă la capătul căreia se zărea un castel lângă șoseaua asfaltată, iar peste șosea, în dreapta, niște ziduri groase. Ni s-a explicat că sunt zidurile de la Cassa dell Campo cu parcul în mijlocul căruia se afla Cetatea Universitară. După care urma Madridul.

Nea Ilie stătea pe gânduri când, după-amiaza, a dat ordin telefoniștilor să întindă în urma noastră sârma. Ne venise un alt locotenent care i-a dat ordin de atac cu ocuparea Castelului și am pornit într-o fugă nebună, la care am ajuns fără neajunsuri. Se însera. Ne-am rânduit în poziție de apărare, în cerc, având o noapte de liniște. În luminatul zilei, am fost somați să ne predăm. Erau în fața tranșeele comuniste, de unde ni se comunicase că suntem împresurați. Comandantul a cerut un timp ca să se sfătuiască cu ofițerii. Știam ce ne aștepta dacă ne-am fi predat. Răspunsul a fost negativ și a început atacul asupra noastră. Ne-am apărat cu îndârjire, eram postați, Moța cu Marin pe după zid, în stânga trăgeau cu toată nădejdea Clime cu Alecu și cu mine, pe poziția din spate, având o pușcă mitralieră, deschisesem focul prin ferestrele unor clădiri. Eram atacați și pe această cale. Deci cam împresurați. Totu alerga prin castel când la Moța, când la noi, țipând: „Nu vă lăsați mă!” O zi întreagă de șuierături de gloanțe, explozii de grenade și miros de praf de pușcă. Aici s-a dat cea mai cruntă bătălie. Am văzut în spatele nostru cum soldații noștri însărcinați cu aprovizionarea de ali-

mente au căzut loviți de focuri, împreună cu cei doi catâri încărcați. Ne chinuia foamea. Două zile nu mâncaserăm nimic. A trecut noaptea, tot în poziție de apărare, deși noaptea nu se dau lupte. Suntem frânți de oboseală. Din spate în dreapta și în stânga au apărut trupe care țintesc tot în noi. Ortigoza a apărut la o fereastră fâlfâind un cearșaf alb în semn de predare, strigând: «Ventiuna». Era campania 22, care pornise în ajutorul nostru, iar din partea cealaltă, o unitate de marocani care, respingând pe atacanți, au și adus scări pentru escaladarea zidurilor. Tranșeele au fost abandonate. Au căzut în mâinile noastre răniți și prizonieri, precum și două automobile cu cehoslovaci. Toți au fost executați. Soldați din Compania noastră i-au buzunărit, i-au căutat în gură dacă aveau dinți de aur, pe care îi scoteau cu baioneta. Totul te umplea de groază. Ne-am reîntors la Pasuello, unde ni se spunea că vom mai rămâne, dar nu mai era cum lăsasem noi. Jaf și prăpăd. Aici ne-au fost aduse scrisori din țară. Scrisesem și primisem răspunsuri, pe cale diplomatică: „Șeful făcea atent pe Moța să nu rămânem pe poziția de luptă mai mult de 10 zile, dar el se încăpățâna să stăm până vom da jertfe, care vor justifica prezența noastră cu participare la lupte. Mie mi-a trimis un articol decupat dintr-un ziar și răspunsul pe care l-a dat. Eram atacat de arhimandritul Scriban, profesor de științe religioase, întrebându-se cum se împăca biserica cu fapta unui preot ortodox, care a plecat să lupte în Spania cu pușca la spinare și cu crucea în mână. De când le este îngăduit preoților să poarte arme. Ce pedeapsă li se cuvine?

Căpitanul răspunsese acestui atac, în sensul că, atunci când oștirea pornește la război, preoții se roagă, sfințind steagul «armele și pe luptători, luându-le jurământul că vor apăra Patria.»

Deci, dacă armele sunt sființite de ce să nu le poarte și preoții. Oare istoria bisericilor nu a dat exemple în acest sens? Preotul, mai ales când este vorba de apărarea bisericii și a patriei, trebuie să devină el însuși luptător. Nu poate privi cu mâinile în sân când este în joc și viața lui. Este sau nu este și el un apărător al crucii lui Hristos? Apostolii nu au purtat și ei arme?... La Pasuello ne-a părăsit Igor Zaharov. El făcuse în

Germania stagiul militar la tancuri și a fost luat dintre noi spre a fi trimis la tancuri.

Ne-am despărțit triști, mai ales că a doua zi, în loc de a continua atacul spre Madrid, am fost duși înapoi pe o altă poziție unde comuniștii atacau cu îndârjire să recupereze o linie ferată ce le fusese ocupată, tăindu-le frontul.

Nu știu ce distanță parcurseserăm. Abia de am avut timp să îmbucăm câte ceva din hrana rece ce purtam la noi. Ajunși la Majadahonda, un sat nenorocit pe muchia unui deal, cu toate casele dărâmate de bombardament, străjuit de o biserică, și aceasta sfârtecată, găsim adăpost printre ziduri. A doua zi, încercând o înaintare de pe deal spre a cădea în aripa stângă a pozițiilor inamice, ne-a fost împiedicată de mitraliere care aveau o țintă precisă. Din cărămizi adunate ne-am putut forma un fel de mască la cap. Comandamentul a găsit că e imposibilă înaintarea în direcția aceasta, dând ordin de retragere. Seara, Niculiță Totu are febră și tușește cu sânge, ceea ce a dus la trimiterea lui în spital. Noaptea am căzut de santinelă cu Moța. Mă plimbam prin tranșee, unde urma ca a doua zi să ocupăm poziție de rezistență. Nu știam că este el. Fiecare schimb ne condusese la locul indicat de comandă. A întrebat care este.

La răspunsul meu s-a bucurat și ne-am apropiat, așezându-ne pe un dâmb «Părinte, îmi spunea, eu cred că ne este de-ajuns cât am luptat. Am depășit ordinul Căpitanului. Cred că am dat și jertfa. Bănică rănit. Totu scuipă sânge și e la spita, e cazul să ne retragem. Am să scriu Căpitanului să intervină pentru eliberarea noastră. Și acum te rog să facem o rugăciune împreună.»

Am simțit cum s-a cufundat în rugă, uitând de el. Fiori mi-au trecut prin tot trupul, având presimțirea că avea să moară. Nu i-am spus nimic. Când ne-a venit schimbul, ne-am îndreptat către un adăpost, unde la lumina unui opaiț Moța a scris Căpitanului. Dimineața ne-a citit la toți cuprinsul scrisorii. Arăta că a sosit vremea ca să ne retragem din luptă și să intervină. Povestea pe scurt comportarea noastră pe front, în termeni elogioși, dar încheierea ne-a întristat. Vasile Marin l-a certat pentru

conținut. «În cazul în care eu nu voiu mai fi, să faci măi, Corneliu, din țara noastră o țară care să strălucească ca soarele de pe cer." A predat-o, ca să fie expediată telegrafic. Suntem în ziua de 13 ianuarie. Compania noastră a ocupat poziția din tranșee, pe costișa de sub tranșee. În stânga, capul tranșeei, aveam un tun antitanc, apoi mitralieră cu servanții, după care luau loc în tranșee Moța, Marin, după o mică despărțire, eu, Clime și Alecu Cantacuzino. Așteptam atacul comunist, care a început a se dezlănțui cu forțe mari la o luptă crâncenă. Era ordin să nu deschidem foc decât la comandă. Ne-am pus la îndemână grenadele. Paisprezece tancuri au pornit spre noi, urmate de infanterie. Două s-au oprit la poalele coastei noastre. Tunurile au deschis focul, înnegrind cerul cu fumul exploziilor de obuze. Părea că terenul e bătut pe fiecare metru pătrat. Moța nu mai are astâmpăr. E cuprins de nervi, a intrat în panică. În patru rânduri, însoțit de Marin, cu grenade în mână, au pornit să atace cele două tancuri de sub noi, ce scuipau foc, somați de locotent, care cu pistolul în mână, pe malul din spatele tranșeelor noastre, striga să nu părăsească nimeni tranșeea că va fi împușcat. S-a dat ordinul de tragere, observând înaintarea dușmanului. Tunul nostru antitanc a lovit în plin cele două tancuri. Unul ardea în flăcări. «Mira cum ardendo» strigă caporalul. F. Felicindo, și Moța vrea din nou, de data aceasta și cu F. Felicindo, să se ducă la tancuri. Nu au fost lăsați. Ochim cu înălțătorul ridicat la armă pentru distanță anunțată. Nu ne mai dăm seama ce este cu noi. Clime, care era căpitan de artilerie, obișnuit cu zgomotul proiectilelor, ne anunța când avea să cadă în apropiere sau în tranșee. „Culcați" a strigat odată. Un obuz a făcut explozie lângă noi și ne-am pomenit acoperiți de pământ. Ne-am ridicat îngroziți și din nou cu mâna pe armă. Când într-un mic răgaz mi-am aruncat privirea în stânga, tunul nostru antitanc era distrus, și mitraliera nu mai funcționa, iar răniții ce se țineau pe picioare se îndreptau către biserică, la adăpost. Alecu, văzând că mitraliera noastră a încetat, s-a dus să o pună în funcțiune. O dată cu el, și sergentul nostru, Ortigoza, care, deși rănit la picior, rezemat pe un șold în tranșee, a început focul de mitralieră. Când să se întoarcă, Alecu

a dat de Moța și Marin întinși într-un lac de sânge. I-a pipăit și a strigat la noi: „Părinte, Moța și Marin sunt morți". Am simțit că-mi îngheață sângele în vine. „Lasă-i am zis, vino și pune mâna pe armă." Nu știu cât a mai trecut. Focurile au început să se rărească. Întreaga banderă a 6-a apăruse în stânga noastră și făcuse breșa în flancul drept al inamicului. Am ridicat cu tărgile pe cei doi morți ai noștri. Însoțit de preotul catolic, i-am depus în biserică, unde împreună ne-am rugat pentru odihna sufletelor lor, apoi i-am transportat într-un subsol, unde am rămas toată noaptea cu ei, citind rugăciunile la lumina unui opaiț, luându-le ceasurile, actele și obiectele ce erau asupra lor. Ceasurile indicau ora 4:30 p.m., când își dăduseră duhul și ele. Clime cu Alecu au rămas până la ziuă în tranșee. Dimineața, când au venit morții strânși erau îngrămădiți în două camioane spre a fi transportați și înmormântați în cimitire după ce se făcea identificarea lor. Am cerut colonelului retragerea noastră de pe front, care nu ne-a putut da decât numai ordin de învoire, ca să însoțim morții noștri până la Toledo. Într-unul din camioanele cu morți am pus și pe ai noștri, rămânând o noapte într-o localitate unde era cimitirul, ca a doua zi, cu cele două cadavre, să ne ducem la Toledo, unde am apelat la sprijinul guvernatorului, care ne-a înmânat o sumă de bani ce ne sosise din țară. S-a expediat o telegramă-fulger în țară, anunțând moartea celor doi. Clime cu Alecu au plecat la Salamanca să mijlocească ieșirea noastră din cadrele armatei. Morții au fost depuși la spital spre a fi îmbălsămați și puși în sicrie zincuite, după care, găsindu-l pe Totu în spitalul T.B.C. din Toledo, am adus sicriele în capela spitalului. Surorile-călugărițe le-au împodobit cu flori, iar eu cu Totu îi supravegheam cu candele aprinse și rugăciuni. În timp ce ne luam liber, am vizitat cetatea Toledo și împrejurimile. Așa am așteptat aproape două săptămâni. Primisem o telegramă din țară, prin care Căpitanul ne anunța că a trimis pe General și pe inginerul Virgil Ionescu ca să depună toate stăruințele de a ne aduce în București, împreună cu morții. Se întâlniseră la Salamanca cu Clime și Alecu. Obținuseră toate aprobările și au venit la Toledo. Inginerul Virgil Ionescu, cu afacerile lui de import-export, avea relații și în

Franța. Așa că a obținut tranzitul prin această țară și două vagoane de la societatea de transporturi internaționale. Așa au vrut cei de la Societate. Câte un vagon de mort, ca să încaseze cât mai mult. Planuri evreiești. Sosirea lor a fost de parcă ar fi sosit toată țara la noi, așa ne-am bucurat. Am anunțat pe Bănică la Talavera de la Reina, să ridice toate bagajele noastre lăsate la gazdă și să vină la Toledo, căci plecăm în țară. Guvernatorul a organizat pentru morții noștri funeralii naționale. Sicriele, scoase pe un catafalc în curtea spitalului, acoperite cu drapelul român și cel spaniol, cu coroane și jerbe de flori, după o slujbă religioasă, după discursul Guvernatorului și al Generalului nostru, în intonarea imnurilor funebre de muzică militară și defilarea unei companii din armată, au fost depuse într-un camion închis cu garda militară, iar nouă ni s-au dat automobile și însoțitori. La această solemnitate a asistat și locotenentul nostru Prado ce, ca rănit, era în acest spital, convingându-se că cele ce relatasem noi despre echipa română erau pur adevăruri. Ne-a petrecut cu ochii plini de lacrimi. Am avut drum lung de parcurs și cu etape, Valadolid, Burgos. Când am trecut M-ții Pirinei, era zăpadă. Ne-am oprit pentru ca să vedem lacul de acumulare a apei, cu barajul pentru hidrocentrala electrică, o construcție demnă de admirat. Când am coborât de pe munte, jos la poalele lui pe malul Atlanticului, am intrat în San Sebastian, stațiune balneo-climaterică cu o plajă imensă și vile în bătaia valurilor, renumită pentru frumusețea ei, erau parcurile pline de flori, dominând parfumul de liliac. Era o adevărată primăvară și am ieșit în Talie. Am rămas aici 24 de ore. Se dăduse ordin că, de aici, prin Irun până la granița franceză, să fim conduși cu toate onorurile militare și, muzică. Înaintea carului funebru, tineri falangiști în formație cu muzica lor și steaguri. După noi o companie de onoare, ofițeri și soldați, iar pe margine o mulțime de lume, care ne-au însoțit până la graniță unde, după discursul unui colonel spaniol, a vorbit Generalul nostru în limba franceză, pe care o cunoșteau toți din această regiune, emoționând și storcând lacrimi: „Prin sângele vărsat de români în Spania, pământul ei a devenit ca și pământul nostru, iar noi românii suntem de acum frați și de

sânge cu spaniolii, nu numai de obârșie. Am trecut podul hotar cu Franța și iată-ne acum pe pământ francez. La graniță, nici o dificultate. Au privit bagajele noastre, dar nu ne-au controlat. Camionul cu sicriele a fost lăsat până la gară, unde cele două sicrie au fost urcate câte unul în cele două vagoane ce erau deja acolo. Cineva a adus două coroane frumoase de flori și le-a depus pe sicrie. Ni s-a spus de către consulul român că sunt din partea ministrului nostru plenipotențiar Jean Th. Florescu și că suntem invitații lui să luăm masa împreună la Biaritz, unde ne-a condus după sigilarea vagoanelor. Jean Th. Florescu, prieten cu Generalul, ne-a arătat o deosebită simpatie, având sentimente deosebite pentru legionari.

Am rămas la Paris două zile, în care generalul a ținut să vizităm, pe cât va fi posibil, capitala Franței, unde și-a făcut copilăria și adolescența. Dar ce să poți vedea în acest scurt timp în Paris, oraș al lumii și al culturii? Am colindat cu taxiuri, Generalul dându-ne explicații: Luvrul, Turnul Eiffel, privind de sus panorama pariziană. Seara eram acostați de femei ce făceau trotuarul, dar nu ne-am lăsat ispitiți. Depusesem jurământ în fața lui Moța, de cum sosiserăm pe pământ spaniol, că nimeni dintre noi nu va avea relații cu vreo femeie. Să dăm jertfă curată. Numai după ce vor fi înmormântați morții din război, dacă vor fi, și numai atunci să ne gândim la femei. Ne-am ținut de jurământ.

La Berlin ni s-a făcut primire cu toate onorurile. În gară pe peron o gardă de onoare, pe care generalul însoțit de mine și colonelul german am trecut-o în revistă în sunetul muzicii militare. Opt ofițeri au rupt sigiliile de la vagoane, au ridicat pe umeri sicriele, trecând prin piața gării, unde o mulțime imensă aștepta, în careu, trecerea cortegiului: armată, falangiști, fasciști. În sunetul a patru muzici militare, cele două sicrie – urmate de noi – au fost depuse într-o sală pe un catafalc. Erau arborate drapele românești, îndoliate, spaniole, germane și italiene. A urmat trecerea prin fața sicrielor: a noastră, a armatei, a formațiilor și a publicului, depunându-se o mulțime de coroane și ghirlande cu flori. Au rămas de gardă ofițeri nemți, iar noi am fost conduși la cel mai mare hotel Adlon «cu cazare și masa gratuite.»

Aici au avut loc şi discuţii cu oficialităţi. La plecare, au fost organizate, de asemenea, solemnităţi oficiale, atrăgându-ne atenţia disciplina şi ordinea ostaşilor germani. De data aceasta, sicriele au fost puse într-un singur vagon, care a fost ataşat trenului nostru, chiar lângă vagonul în care ne-au fost rezervate locurile, putând trece şi în vagonul-însoţitor. Ni s-a acordat gratuitate pe căile ferate şi în vagonul-restaurant, având la dispoziţia noastră tot ce vom dori. De aceasta gratuitate ne-am bucurat şi pe teritoriul polonez. Tineret ne-a întâmpinat cu flori. Aşa am sosit la Grigore Ghica Vodă, gara de lângă graniţa poloneză, unde ne aştepta Căpitanul cu un tren special, preoţi, comandanţi legionari şi legionari, veniţi în întâmpinarea noastră. Pe peron, gărzi de legionari îndoliaţi într-o poziţie de statui, neclintiţi. Generalul a dat raportul – cu salut legionar. „Căpitane, mă întorc din Spania cu doi morţi, doi răniţi şi cu trei vii". Căpitanul ne-a îmbrăţişat şi ne-a sărutat plin de emoţie. Gărzile au intonat imnul morţilor legionari, înţepenindu-ne pe toţi în poziţie de drepţi. Era imnul compus atunci, pe versurile poetului nostru Radu Gyr, ca şi al Majadahondei, în care erau glorificate faptele de eroism ale echipei spaniole: „Sunt ruguri şi flăcări / Spania-n scrum… Moţa în şanţ plin de sânge / Şopteşte murind rugăciunea / Moartea la pieptu-i ne strânge / Să crească mai mândră Legiunea… Să faci Căpitane, o ţară / Ca soarele sfânt de pe cer…"

Sicriele au fost duse în vagonul-mortuar al trenului nostru special. A trecut de gardă lângă ele Căpitanul cu comandanţii Bunei Vestiri. Părintele Cristescu Grigore, profesor la Teologie, şi părintele Duminică Ionescu au îmbrăcat odăjdiile ca să înceapă prohodirea morţilor. Trenul acesta special îşi avea itinerarul lui cu program stabilit din vreme. Aveam să trecem prin toată ţara cu popasuri stabilite şi ne-am oprit întâi la Cernăuţi, pentru 24 de ore. Totul era organizat. Avea să se facă cea mai extraordinară propagandă. Sicriele purtate pe umeri au fost depuse în Catedrala Mitropolitană, unde, a doua zi, Mitropolitul, înconjurat de un sobor de preoţi, a oficiat prohodul de înmormântare. Aceste oficieri, cu alai, cu numeros public, organizate de legionari au avut loc la Paşcani, la Iaşi şi la Bacău, pe unde, de la

Ghimiş, am trecut în Ardeal la Tg. Mureş şi Cluj, unde Moţa urmase facultatea de Drept. Ne-am oprit la Orăştie, la părintele Moţa, îndurerat de moartea fiului său, la Alba-Iulia, Sibiu, Rm. Vâlcea – Slatina – Piteşti… Pretutindeni slujbe religioase oficiate de mitropoliţi, episcopi şi numeroşi preoţi cu mare fast. La Piteşti, cu toată oboseala, chemat de legionari argeşeni de-ai mei, am apărut la fereastra vagonului cu ovaţii. Pe lângă morţii noştri cu slujbe religioase, eram sărbătoriţi şi noi care ne înapoiam din Spania. Sosind în Gara de Nord, nu te mai puteai mişca de mulţimea adunată şi de legionari.

Nu mai aveau loc nici pe acoperişul gării. Tot ceremonialul înmormântării a fost executat după un plan mai dinainte făcut. Comanda o avea Ion Victor Vojen. Nu cred să mai fi fost cândva în ţara noastră o înmormântare cu atâta fast şi mulţime adunată încât a zguduit toată fiinţa românească. Începând de la Grigore Ghica, pe tot parcursul, cu Bucureşti, până la depunerea sicrielor în mausoleu, totul a fost filmat de o mulţime de operatori în toate poziţiile. Film care a fost apoi turnat în Germania, dar nu a fost niciodată vizionat. Vom vedea mai târziu de ce nu a fost văzut. Comandanţi ai Bunei Vestiri erau purtătorii pe umerii ai celor două sicrie, care au fost urcate în faţa gării pe carul mortuar, făcut dintr-un autocamion, ornat şi înfrumuseţat de nu se mai cunoştea a fi o simplă maşină. Era tras de 40 de legionari aleşi, în ordinea stabilită. Era urmat de Căpitan, Generalul, familiile îndurerate, apoi noi şi coloanele de legionari, printre cordoanele de legionari ce înaintau în lanţ o dată cu noi. Înaintea carului, Mitropolitul, vicar al patriarhiei, arhierei şi numeroşi preoţi, înveşmântaţi, având înainte-purtătorii de prapuri, am parcurs străzile mai dinainte stabilite pentru cortegiu. Ţinerea ordinii şi-o asumaseră legionarii. Pe parcurs, circulaţia a fost întreruptă. Am zărit în cordonul de legionari din dreapta noastră pe Hedwiga făcând gesturi de simpatie. Publicul ce umpluse toate trotuarele pe parcurs, ne ovaţiona „Trăiască eroii din Spania!". Am coborât prin faţa Universităţii, apoi pe strada Gutenberg la sediu şi la biserica Sf. Ilie Gorgani unde au fost depuse sicriele, cu gardă zi şi noapte, având să treacă prin faţa

lor, două zile, legionarii din țară și cei ce au venit să le dea ultimul salut. Fănică Anastasescu, în fața sediului cu cei doi copii ai mei de mână, a rupt cordoanele aducându-i să-i îmbrățișez. Nu am putut să stric formația. Spre seară, când mă aflam în camera mea cu copiii, a apărut Hedwiga rugându-mă să merg la ea în seara aceea. Am refuzat categoric să ne vedem după înmormântare. Au ceva în ele femeile, de a se oferi celor ce lumea le ziceau eroi. Faptele de vijelie, atrag pe femei în brațele celor ce le-au săvârșit. Nu am darul și nu găsesc cuvintele ca să pot descrie cum a decurs înmormântarea. O cruce vie, alcătuită din legionari instruiți, deschidea calea cortegiului. În rând cu familiile îndoliate, care țineau panglicile a apărut de data aceasta, lângă Generalul nostru, și ministrul Spaniei în uniformă de falangist. La propunerea mea, noi cei ce ne întorseserăm din Spania am găsit că este bine să îmbrăcăm uniforma Legiunii Spaniole, așa cum o avuseserăm pe front, uniformă care a produs o impresie adâncă, dând naștere la manifestații de simpatie. Ordinea, disciplina, cadența, într-o liniște absolută, au cufundat parcă sufletul tuturor într-o stare de tăcere și rugă. Noi, care făceam parte din formație, nu ne-am putut da seama de întreaga desfășurare. Se spunea că atunci când capul cortegiului ajunsese la Bucureștii Noi, cei din urmă erau încă la biserica Gorgani. Coloane de formații județene cu steaguri îndoliate, pe măsură ce pășeau la mausoleu, depuneau ultimul salut și se înapoiau pe altă rută. În afară de lumea îngrămădită pe trotuare, pe toată lungimea traseului, balcoanele caselor și ferestrelor erau ocupate de curioșii ce doreau să vadă această ceremonioasă desfășurare.

Ni s-a comunicat că și regele, dintr-un balcon, urmărise toată această ceremonie a înmormântării. Mitropolitul cu cei patru arhierei înveștmântați au mers toată distanța pe jos și după depunerea sicrielor și, ultima rugăciune au binecuvântat colivele rămânând la o gustare în casă, cu noi și ministrul Spaniei. Ne spuneau că numărul preoților, în afară de cei ce nu purtau veșminte, se ridicase la 400 și că ceremonia aceasta a întrecut pe cea a regilor și domnilor de până acum. O zi întreagă s-a scurs cu acest ceremonial. Am îngenuncheat apoi la mormânt,

gândindu-ne că de ce nu am avut și noi parte de atâta cinstire, de ce nu am murit și noi ca ei. Stăpâniți de sentimente pline de tristețe ne-am rugat pentru ei și am plecat îndurerați.

Îmbrăcarea uniformelor de noi și de ministrul Spaniei precum și participarea lui au avut urmări. Dușmanii și-au ascuțit colții și au început atacurile, atât prin presă, cât și prin Parlament, cel mai înverșunat fiind Armand Călinescu, de data aceasta bazându-se și pe legile existente: celor ce au făcut parte dintr-o armată străină și au luptat pe front să le fie luată cetățenia. Iar un ministru plenipotențiar care participa la manifestații politice și mai ales în uniforma unei organizații politice din țara lui, socotindu-se ca o propagandă ostilă interesului statului, să se facă demersuri pentru rechemarea și înlocuirea lui, ceea ce a fost cazul și cu noi. Printr-un decret al Consiliului de miniștri ne-a fost luată cetățenia fără însă altă urmare, decât cetățeni ai nimănui. Ministrul Spaniei a fost rechemat și înlocuit. Evenimentele petrecute au dus la o afluență nemaipomenită de cereri pentru înscrierea ca membri în partidul „Totul pentru Țară". Oameni politici, șefi de partide au început a privi cu oarecare simpatie Garda de Fier. Mihalache și Mihai Popovici nu mai văd o dezmembrare a Legiunii acum când devine o forță politică și în relațiile ce le-am mai avut cu ei și-au exprimat admirația și simpatia. Căpitanul a început să fie solicitat la întrevederi cu Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu, ramura liberală, cu Vaida, Octavian Goga, Grigore Iunian și alții. Mediatorul era doctorul Gerota în casele căruia aveau loc întrevederile și discuțiile. La una am participat și eu. Doctorul Gerota avea și un sanatoriu ce-i purta numele, care camufla oarecum întâlnirile. La Predeal, vară sau iarnă, avea întâlniri cu generalul Ion Antonescu, militar apreciat și stimat de armată. Bancheri și mari industriași, Malaxa, Gigurtu și alții, înzestrează organizația cu fonduri mari, la care se mai adaugă donațiile făcute de profesorul Nae Ionescu, directorul ziarului „Cuvântul". Se spunea că e subvenționat cu sume mari de către nemți. Profesorul Mihail Manoilescu a scos un ziar Cotidian „Buna Vestire". Acesta devine oficiosul organizației. Redactor-șef Mihail Polihromiade, Dragoș

Protopopescu şi toată intelectualitatea legionară devine redactoare şi colaboratoare. Revista „Axa" se menţine pe poziţie de doctrină. La Bacău revista filozofică „Orientări", scoasă de câţiva ani de părintele Crişan, un talentat al condeiului, filozofează asupra doctrinei legionare, şi în provincie, aproape fiecare judeţ are foaia lui săptămânală. Când ai fonduri şi o asemenea propagandă te apropii de victorie. Comerţul legionar a luat extindere nu numai în Bucureşti, dar şi în provincie. Cantina studenţească din Gutenberg, o sală imensă, a devenit restaurant legionar cu meniu fix, asaltat de consumatori. Restaurantul Berbec din faţa liceului Lazăr, murind patronul, a fost preluat de legionari. La Obor a fost deschis un magazin alimentar cu restaurant şi grădină, proprietatea lui Titi Cristescu.

S-a încredinţat conducerea lui Viorel Trifa, proaspăt licenţiat în Teologie. Garanţie morală. Restaurantul era socotit ca cel mai de lux. Lui Bănică Dobre i-a încredinţat administraţia ziarului Bună-Vestire, ca director.

Noi, spaniolii, cum ne spun acum legionarii, eram asaltaţi de familiile cuiburilor legionare, să ne ducem la şedinţele lor spre a le povesti despre războiul şi luptele din Spania. Eram cel mai solicitat, spunându-se că aveam un deosebit dar de a povesti. A trebuit să mă duc şi în provincie: Rădăuţi, Arad, Timişoara şi alte oraşe, vorbind în adunările organizate în săli de teatru. Căpitanul îmi spunea că aveam să vorbesc şi în Bucureşti în sala unui teatru. Pe lângă circulare, ordine şi publicaţii legionare, au apărut în tipărituri şi trei broşuri: „Pentru Cruce" de Alecu Cantacuzino, „Crucificaţii" de Bănică Dobre şi „Amintiri din Spania" de Nicolae Totu, ce au fost vândute ca pâinea caldă, autorii beneficiind din vânzarea lor. „Dumneata, părinte, ai să te apuci să scrii o carte mai amănunţită cu cele ce s-au petrecut în Spania. Eşti cel mai indicat şi sper să te apuci de lucru" mi-a spus într-o zi Căpitanul. Îmi era greu. Nu prea aveam eu darul de scriitor şi tot amânam. Mai erau şi întâlnirile de dragoste. Căzusem din nou în mrejele dragostei cu Hedwiga Rutkowski. Nu puteam avea liniştea necesară scrisului. Făgăduise solemn că se va face fată cuminte şi că nu se va despărţi de mine. Era întotdeauna în preajma mea. Mă dusese şi la nişte petreceri organizate de tineretul polonez sub auspiciile ambasadei. La ultima, când se afla la mine cumnata mea, soră a soţiei mele moarte, îmbrăcată într-un superb costum naţional, s-a îmbrăcat şi ea la fel, fiind admirată de toţi şi invitată la dans. După petrecere am ţinut să le duc la „Melodie Bar". Nu fusesem niciodată acolo şi voiam să ştiu cum se prezintă. Aici am fost fotografiaţi de organe ale Securităţii care ne urmăreau, ajungând şi în mâna Căpitanului. Am justificat că eram cu cumnata mea pe care i-am prezentat-o şi că pe cealaltă o cunoştea. O întâmplare a făcut pe Hedwiga să-şi manifeste oarecare gelozie. Venise la mine sora legionarului Radu Ghenea, o fată nostimă, cultă, frumoasă, de familie bună, cu o educaţie aleasă, sculptoriţă, cu studii în artă făcute la Roma, Zizi Ghenea, să-mi ceară ca să o spovedesc şi să o împărtăşesc, sărutând crucea pe care o sărutase şi Moţa cu Marin. Am dat ascultare dorinţei ei, bănuind intenţiile ei, am fixat ziua când să vină în camera mea, unde m-a găsit în reverendă gata să-i fac rugăciuni. S-a roşit şi a primit să-i citesc câteva rugăciuni. Luasem hotărârea să nu mă leg de soţiile legionarilor şi de legionare, de acea nu m-am lăsat ispitit, deşi fata era foarte ademenitoare, ca mai târziu să aud că s-ar fi exprimat într-un anumit cerc că sunt un prost. De aceasta auzise Hedwiga şi nu dorea să mă piardă. Eu şi Bănică eram târâţi în aventuri amoroase. Clime îşi adora soţia, Totu la fel. Alecu Cantacuzino s-a căsătorit cu o verişoară a lui Şerban Milcoveanu, viţa Ştirbey-Vodă. Supărată pe mine, Zizi Ghenea s-a oferit lui Victor Vojen, după unele excapade cu Cătălin, fratele Căpitanului. Vojen era socotit ca un fante, arbitrul eleganţei şi avea meritul, după laudele lui, că el ar fi organizat şi ar fi condus toată înmormântarea lui Moţa şi Marin.

Mă vedeam destul de des şi cu Generalul, dar de acum mi-a dat impresia că a devenit mai gânditor. Nu-i prea mai ardea de glume. Obosise cu drumurile, şi sănătatea îi era zdruncinată.

Călătoriile îl forţaseră să nu mai respecte regimul impus de medici. La Centru, ajtorul meu Dimitrie Mugur se obişnuise să facă faţă lucrărilor în care îl iniţiasem, folosindu-se şi de

explicaţiile date de Clime, aşa că puteam să mă apuc să scriu cartea, mai ales că eram adesea întrebat de Căpitan ce am de gând să fac.

Se dăduse la şcoli vacanţa de vară. Copiii mei promovaseră bine şi m-am gândit să plec cu ei la Bălceşti unde voi avea linişte ca să şi scriu, lipsindu-mă însă de mângâierile Hedwigăi. Am luat maşina de scris şi pe cel mai bun legionar dactilograf, care putea să bată la maşină în măsura în care eu dictam. Începusem să scriu şi mergea greu. Credeam că întrebuinţând sistemul acesta voi putea avansa şi am luat drumul Bălceştilor. Căpitanul plecase la Carmen Sylva unde, ajutat de Ţocu cu soţia şi sora acestuia, avea să conducă noul magazin şi restaurant deschise acolo. Mai lucra şi la strângerea de material în vederea alcătuirii la al II-lea volum „Pentru Legionari". Îmi venea greu la Bălceşti. Treceau unele zile în care nu făceam nimic. M-am pomenit cu telegrama semnată de Totu. „Din ordinul Căpitanului vino imediat la Carmen Sylva". Mi-am făcut bagajul şi am plecat. Căpitanul m-a luat de braţ, conducându-mă să văd magazinul, restaurantul şi grădina. Ne-am aşezat la o masă, dând ordin să mi se aducă gustări şi vin. S-a aşezat, mai pe urmă lângă noi o femeie. Şeful spunându-mi că e o doamnă legionară, pe care eu nu o cunoscusem. I-a cerut ca să ne ghicească în cărţi, întâi lui, apoi mie. Eram un superstiţios. Se pretase mai înainte şi la şedinţe spiritiste pe la Focşani, la care mediumul era colonelul Cambureanu. Mi-a îndrugat ghicitoarea mea, de o dragoste la care să ţin, că este curată şi-mi va fi de mare folos în viitor. Femeia pe care o iubesc mă va feri de o mulţime de primejdii care mă pândesc. Eu nu am crezut nimic din cele spuse. Cred că Şeful a fost impresionat, căci, luându-mă de mână, m-a dus în spălătoria de vase a restaurantului, unde am dat peste Hedwiga spălând. Nu o anunţasem când am plecat la Bălceşti şi, crezând că mă va găsi aici, venise povestind despre dragostea ei Căpitanului. „O vezi, mi-a zis. Mâine veţi pleca amândoi într-o localitate de pe litoral unde nu prea eşti cunoscut şi vă apucaţi amândoi de lucru serios. Unde crezi că ai putea să te simţi mai la adăpost şi dispus la muncă?"

Hedwiga îmi surâdea învingătoare. Făgăduise că mă va îndemna la scris şi că ea va bate la maşină toată cartea. „Mă duc la Balcic", i-am răspuns. Acolo am şi pe părintele Ilie Imbrescu, singurul care mă cunoaşte. El e şeful judeţului. Îmi va găsi o cazare bună şi mă va sprijini.

„Bine, te duci la el. Îţi dau şi o scrisoare către el." A doua zi, mi-a dat două bilete cu vaporul Constanţa–Balcic şi o sumă de bani să am la îndemână. Aşa că m-am văzut în Balcic, unde aveam şi ce vizita: vila reginei Maria, muzeul, pitorescul oraşului, apoi în vila lui pe Nae Ionescu, ce avea şi un iaht. Bucuros, Imbrescu ne-a găsit chiar pe malul mării o cameră elegantă, cu o terasă mare, acoperită, unde ne-am instalat mesele de lucru.

La Balcic, timpul era frumos, iar cu un program stabilit lucrul a început să meargă bine. Reuşind ca tot ce fusese scris de mână să fie bătut la maşină, Hedwiga mă invita să-i dictez direct. Poeţii şi scriitorii pomeneau adesea de muzele care îi inspira. Aceste muze erau desigur dragostele, iubitele lor. Pentru mine fata asta a fost nu numai un imbold de lucru, dar şi o spontaneitate în aducerea aminte şi formarea unor fraze cu stil mai ales, fără a întâmpina greutăţi. Nu ne lipsea nici distracţia. Mergeam seara la un restaurant cu muzică. Duminica, asistam la slujba de la biserică, unde slujea Imbrescu. Avea o voce minunată. Ne invita le el ca să luăm masa, pentru ca după aceea să ne farmece cu cântecele lui de dragoste. Venise pe la noi ca să citească din ce am mai scris. Era un cărturar distins. Unele observaţii ale lui mi-erau de folos. Am făcut o vizită profesorului Nae Ionescu. L-am găsit în vila lui, unde domnea un lux pe care nu-l mai întâlnisem în viaţa mea. Era cu cei doi fii ai lui, studenţi. Ne-a invitat la o plimbare, cu iahtul lui, pe mare. Ca profesor era mult iubit de studenţi şi totdeauna la cursuri sala era plină până la refuz. De multe ori se pierdea în expunerile sale filozofice, că trecea adesea mult peste ora stabilită cursului. Ne-am oprit cu iahtul în largul mării să facem plajă, şi a început să-mi vorbească de Căpitan, cum nu mă aşteptam: „Sunteţi unii dintre voi care nu-l înţelegeţi pe omul acesta. El vrea să creeze un om nou, care să

strălucească în virtuţile lui. Un om fără prihană. Să vă gândiţi la timpurile mesianice. Cum a vrut Hristos să schimbe omenirea, prin viaţa ce-a dus-o şi învăţătura lui, aşa Căpitanul cu ceea ce va învăţa şi educaţia care v-o dă, la care se adaugă marea lui dragoste pentru Ţară şi reformele politice ce vrea să introducă. E un al doilea Dumnezeu ce a venit pentru mântuirea neamului românesc.

Credincios până în măduva oaselor, cu chipul lui arhanghelesc, va face ceea ce nimeni nu a izbutit vreodată pentru Patria noastră. Să fie idolul, al doilea Hristos, pentru voi şi să-i daţi toată supunerea." Am înregistrat această discuţie, pentru că profesorul în articolele din „Cuvântul" ridicase la rang de sfinţi pe Moţa şi Marin, dând atribuţii dumnezeieşti lui Corneliu Codreanu. Acestea au influenţat mult pe legionari, căzând mai târziu într-un misticism exagerat, mergând chiar până la îndumnezeire. Balcicul mi-a dat multă satisfacţie. Mângâierile şi afecţiunea dragei mele, pline de farmec, m-au făcut fericit, dându-mi îndemn la muncă, aşa că pe la sfârşitul lui august, când a trebuit să plecăm, nu mică ne-a fost tristeţea despărţirii de acest cuib al fericirii noastre, cu regretul că nu am rămas la Ecrenee, pe imensa plajă, măcar o săptămână într-un cort, cum ne făcusem planul, şi că fusesem chemat de Căpitanul nostru să mă înapoiez la Bucureşti, unde de vreo două săptămâni se afla şi el. Fusese chemat de General, care se simţea rău. În urma unui consult medical, medicii au găsit că este cazul unei intervenţii chirurgicale. Şeful făcuse planul construirii unui sediu legionar în strada Gutenberg, şi Generalul îi donase terenul pe care se afla acum Cooperativa Legionară, pe care o şi mutase, începând dărâmarea vechilor construcţii, cu o parte din bucătărie şi cămările ce erau deasupra, aşa că trebuia să mă mut, deci să-mi caut o locuinţă, pe care am şi găsit-o, mai întâi o cameră mobilată, iar mai pe urmă, nea Georgescu cum îi spuneam eu, proprietarul pivniţelor de vinuri „Berbec", mi-a oferit o casă a lui lângă depozitul de vinuri, pe care o reparase. Casa mare pentru mine, cu curte, parter şi etaj. Două camere cu baie la etaj, două jos, plus bucătăria cu terasă, pe care treceai printr-un balcon. Aşa că îşi aveau acum şi copiii mei camera lor separată. Eram în

cartierul Obor, aproape de Liceul „Mihai Viteazul" al căror elevi erau şi aveam să luăm masa la restaurantul Obor, până îmi voi face rost de ceea ce trebuia unei gospodării, cu mobilă şi înzestrarea bucătăriei, fiind ajutat de fetele legionare şi de băieţi, care fiecare mi-au adus câte ceva. Aveam să domnesc. Coana Berta şi soţia lui Negulescu, din cartierul cizmarilor noi din Teiu, s-au grăbit să facă curăţenie, casa era lună, găsindu-mi chiar şi o servitoare care să facă tot menajul. Cu toată îngrijorarea ce ne-a produs boala Generalului, se mai făceau la sediu şi unele glume. Eram în biroul Căpitanului, cu profesorul Codreanu – moş Zagreb – cum îl poreclisem noi, şi cu Nelu Mânzatu, compozitorul marşurilor şi cântecelor legionare, talentat, iubitor de muzică, dar şi de femei. Se auzise de întâmplarea mea cu Zizi Ghenea. Căpitanul m-a rugat să povestesc cum a fost, după care profesorul mi s-a adresat cu cuvintele: „Bine ai făcut că nu ai intrat în păcat, căci altfel te-ar fi mâncat focul Gheenei (iadului). Mânzatu, care curtase pe această fată fără succes, a adăugat: „Cum aş mai vrea eu să intru în focul Gheenei". Am râs cu toţii. Supus operaţiei de chirurgie, Generalului i s-au închis la loc tăieturile făcute, cu concluzia că nu poate fi operat, având cancer la stomac, medicii rugându-ne să nu-i comunicăm, dându-şi cu părerea şi pentru a nu bănui, să fie trimis la Predeal, la aer şi îngrijire bună, unde a fost instalat într-o vilă, împreună cu Raicu şi fete legionare ce serveau restaurantului ce aveam la Predeal, lângă Cabana Legionară. Am căutat să termin cartea, lucrând cu Hedwiga, până noaptea târziu. Când am terminat, am dat-o Căpitanului ca să o citească şi să facă corecturile necesare. După câteva zile, mi-a restituit-o, era bătută la maşină în trei exemplare. Nu ştiu dacă a citit-o, căci nu am văzut corecturi. Ştiu numai că pe exemplarul ce-i dădusem a scris: „Foarte bună. Să o dai imediat la tipărit" şi am expediat-o la editura legionară de la Sibiu, lui Nicolae Pătraşcu, cu rugămintea ca să facă el îndreptări ortografice, ca profesor de limba română. Trecuse ceva timp. Sub supravegherea arhitectului Octav Doicescu, cu material la dispoziţie şi mână de lucru legionară, clădirea sediului se ridică văzând cu ochii, parter cu intrarea din stradă şi trei

etaje cu uşă şi ascensor, în fund. Organizaţia avea fonduri mari şi de când începuse construcţia se grăbeau toţi capitaliştii români cu ajutoare în bani sau materiale. Căpitanul îşi împărţea timpul când la Predeal, pe lângă General, când la Bucureşti, urgentând lucrul. M-am dus odată când se afla la Predeal, însoţit de Nicoleta şi de Dragomir, Jilava. Sosind dimineaţa prea devreme, nu am îndrăznit să-l deranjăm din somn, căci era încă întuneric. Împreună cu Căpitanul am mers să-l vedem pe General lângă care am rămas câteva ore. Cred că ştia ce boală are. Îi dispăruse râsul şi gluma. M-a rugat: „Măi, popicule, măi! Nu mai am răbdare să mai rămân aici, cu toată îngrijirea lui Corneliu. Vreau să fiu cu voi acasă, să vă văd lucrând, citind. Dacă va fi să mor, să mă găsească moartea în mijlocul vostru. Vorbeşte tu cu Corneliu şi convinge-l să mergem la Bucureşti." Ceea ce am şi făcut. L-am luat cu maşina şi l-am adus la casa lui, unde s-a simţit mai bine. În fiecare zi cobora încet din apartamentul lui, se instala la fereastra sufrageriei prin care avea vederea la curte, o deschidea şi privea la munca legionarilor, ascultând cântecul lor, vorbindu-le ridicat în picioare, satisfăcut de exploziile aplauzelor şi a sentimentelor de mare simpatie, cu urări de multă sănătate, ce-l bucura foarte mult. Mă duceam adesea în camera lui, citindu-i pasaje din carte în care eu pomeneam de el şi despre faptele lui în Spania. Îl bucura foarte mult şi de emoţie nu-mi mai putea răspunde. Îmi arăta numai cu degetul pasajul ce-i citisem, exclamând un „Ehei!", după care umezeala de lacrimi apăreau la colţul genelor.

Îmi dam seama de ce se petrece în sufletul acestui om. Mi se întâmplase şi mie de multe ori când, cuprins de o emoţie prea mare, începeam să lăcrimez şi nu mai puteam vorbi. Spre sfârşitul lui noiembrie, într-o dimineaţă devreme venind la sediu, Raicu mi-a comunicat plângând că a murit domnul General în timpul nopţii. Nu a fost decât el când a murit şi Generalul întrebase de mine. M-am dus la el şi l-am găsit întins fără suflare. Liniştea eternă se aşezase peste el. Înfăţişarea îi era nespus de frumoasă, ca a unui om care în viaţa lui avusese numai mulţumirea faptelor bune, fără să poarte ură la cineva.

Corect, cinstit, cuvântul lui cuvânt, dragoste pentru toţi şi pentru ţară, sacrificând totul, ajutând şi pe săraci. A lăsat prin testament regretul că nu a putut să vadă victoria legionară, nepotul lui Ion Cantacuzino, în calitate de moştenitor, să lase casele lui tot ca sediu legionar, atât cât vor dori legionarii. Lui Corneliu Codreanu îi lăsa prin testament lotul Mihai Viteazul din judeţul Ialomiţa în întindere de 25 ha, două hectare şi jumătate lui Rafailescu în moşia de la Greaca şi lui Raicu tot atâta din moşia din Prahova. Nu a uitat nici pe Lia şi mama ei, asigurându-le pe viaţă. Întrebat de Virgil Ionescu, dacă mie nu mi-a lăsat nimic, se miră ştiind cât mă iubise Generalul. „Mie mi-a lăsat mai mult" i-am spus. Pământul m-ar fi atras la griji, pe care vreau să le port numai Legiunii. Aşa m-am înţeles cu Generalul şi m-a sărutat. Poate ultimul sărut pe care l-a mai dat a fost pentru mine. La înmormântare i s-au făcut funeralii naţionale. Sicriul, pe afet de tun drapele îndoliate şi muzici militare; generali, ofiţeri şi trupa. Nu am fost opriţi de a participa. Din contră, ni s-a dat libertatea de a organiza şi a îndeplini după toate regulile stabilite pentru înmormântări de fruntaşi legionari, cu tot ceremonialul. Episcopi, preoţi mulţi, corul legionar condus de inginerul Smarandescu. Mie mi s-a încredinţat comanda grupului de legionari, comandanţi, după care urmau înşiruite coloane multe de legionari, urmând cortegiul funebru în cadenţa muzicilor militare până la Belu, unde sicriul cu corpul neînsufleţit al Generalului a fost depus în cavoul familiei, lângă soţia sa pe care o iubise atât de mult în toată viaţa lui, la care săptămânal se ducea să depună flori, stând aproape o oră în reculegere, cufundat în tăcerea liniştei de mormânt. Legionarii, în jurul cavoului şi căţăraţi pe zidul cimitirului, nemaiavând loc, cu dreapta ridicată în salutul legionar, au depus un jurământ: „Jurăm că nu te vom uita niciodată. Aşa să ne ajute Dumnezeu!" Apoi am intonat cu toţii imnul legionarilor morţi: „Plânge printre ramuri luna / Nopţile-s pustii / Noi mereu te plângem, frate / Căci n-ai să mai vii... Pe cărările uitate de noi / Te-am căutat / Noi merem te plângem, frate / Plângem neîncetat..." Un imn pe versurile lui Lefter, ce-i plăcuseră Căpitanului foarte mult, cântate într-o

melodie de jale. Am părăsit cimitirul plin de tristețe amară și nouă zile după înmormântare am făcut de strajă lângă el, în rugăciuni cu lumânări aprinse pentru iertarea sufletului lui. Din ordin, legionarii din toată țara au purtat doliu. Pierderea Generalului ne-a produs nu numai o mare durere și o mare tristețe, dar apăsa ceva greu pe sufletul nostru, cu presimțiri rele. Timp de aproape cinci ani, omul acesta cu rangul lui, cu trecutul lui, cu relațiile lui în străinătate și în țară cu personalități politice și nobilime, prin ajutorul lui material, prin munca fără preget depusă ca șef al partidului, urcase organizația pe înălțimi nebănuite și de moartea lui Moța și Marin. Omul acesta a fost un stâlp și un zid de apărare al Legiunii, de dușmanii care o amenințau. L-am pierdut și de acum toată furtuna se va abate asupra noastră. Persoana lui abătuse și ura Regelui și a Lupeascăi. Îi fusese regelui ca un părinte. „Eu l-am crescut!" ne spusese adesea. Nu se poate lega de noi. Mai trist și mai abătut decât noi era Căpitanul, care avea simțul prevederilor. În locul Generalului, a pus pe Clime, președinte al partidului „Totul pentru Țară", și pe profesorul Vasile Cristescu ca vicepreședinte. Avea încredere în ei. Clime era un om cu o judecată sănătoasă, iar Cristescu, pe lângă cultura lui superioară, era și un îndrăzneț luptător. Dăduse exemplu de curajul lui, în lupta cu jandarmii, în propaganda ce o făcea în județul Teleorman, a cărui șefie îi fusese încredințată. În locul lui Clime, comanda corpului muncitoresc pe țară a fost încredințată lui Ion Vojen care a făcut figură frumoasă. La sfârșitul lui decembrie, aveau loc alegeri parlamentare. Toate partidele politice se pregăteau pentru o bătălie îndârjită. În vreme ce toți politicienii se certau pentru locurile de candidați în alcătuirea listelor, șeful și cu Clime au întocmit listele fără să consulte pe cineva. La noi se asculta de ordin și nu existau ambiții. Listele cu toate formalitățile au fost trimise, prin curieri, șefilor de județe. Mai târziu li s-a trimis manifeste în mare număr. Semnul nostru electoral era pătratul cu două puncte, pe care noi îl numisem: ochii care veghează. Un ordin special dat la județe îi obliga pe șefi să facă toate pregătirile în vederea depunerii listei, dacă nu cu nr. 1, în cel mai rău caz să fie

pe prima pagină a buletinului de vot. Apoi pregătirea listelor cu delegați și asistenți, precum și a numărului de alergători ce aveau să depună listele de candidați, să fie din vreme pregătite. Pe toată perioada campaniei electorale, Căpitanul și-a luat sarcina de a fi zilnic și noaptea la centru, unde telefonic să i se raporteze de mersul propagandei, dând ordine și dispoziții, celor aflați pe teren. De data aceasta lupta electorală s-a dat fără ingerințe, Tătărescu dând ordin ca alegerile să se desfășoare în libertate. Au mai fost ciocniri între partide la care a intervenit ordinea publică. O circulară dată de Căpitan, ce a fost publicată de toate ziarele, dată cam fără multă gândire la urmări, avea să stârnească o nouă ură în rândurile unor politicieni. Șeful anunța, având în vedere forța lui Hitler în Germania și a lui Mussolini în Italia, o înțelegere între ei și în 24 de ore după victoria legionară, statul legionar va fi alături de Axa Roma–Berlin. A fost o declarație cam pripită, neștiind precis dacă este și în asentimentul conducătorilor celor două state, deși fusese informat că aceștia doreau acest lucru. Căpitanul mă încunoștiințase că aveam să candidez cap de listă în trei județe: Storojineț, Maramureș și Olt, toate îndepărtate și multă alergătură. Într-una din zile, un grup de vreo 80 de studenți legionari, aliniați în curte, sub comanda lui Bartolomeu Livezeanu și Țâlnaru, precum și vreo 20 fete îl așteptau pe Căpitan. Ieșind cu el, aceștia raportează că vor pleca în județul Olt să facă propaganda. Pe listele naționale-țărăniste, candida în Olt cap de listă Nicolae Titulescu. Știam, cum de altfel se și publicase, că Șeful încheiase un acord electoral cu Maniu, Gheorghe Brătianu, Octavian Goga, o convenție de a nu se ataca unii pe alții și de a se sprijini contra atacurilor celorlalți politicieni. Era o coaliție care să lupte alături contra ingerințelor, bătăușilor, cu înlăturarea oricăror moravuri politicești. Și acum eu și Titulescu, forța intelectuală cu renume mondial de mare om politic. În congresul care se ținuse la Tg. Mureș, Titulescu era și el pe lista celor proscriși, listă făcută de Alecu Cantacuzino, și vizat.

Județul Olt nu era așa bine pregătit. Aici erau țărăniștii stăpâni. Titulescu avusese o atitudine ostilă și dușmănoasă pentru

legionari, atacuri vehemente. Acum când candida în Olt, publicase nişte articole în care căuta să mai atenueze puţin din poziţia lui: „Eu şi Garda de Fier". Deci trebuia să fiu foarte atent cu propaganda. Aveam acolo ca şef de judeţ pe avocatul Nicolae Runcanu, numit la cererea mea, căci cel vechi nu făcuse aproape nimic. Căpitanul a vorbit legionarilor sfătuindu-i să nu se dea la acte de violenţă, să evite orice scandaluri. Pe teren voia să mă însoţească şi Şerban Milcoveanu, căci tatăl lui candida al II-lea pe listă. Legionarii s-au urcat în două camioane mari cu care au pornit la Slatina. Erau trimise de Tache Protopopescu, mare proprietar în Olt, având şi renumita moară „Aluta" din Slatina. Se oferise să ne ajute din toate punctele de vedere în propagandă. Avea un apartament în Bucureşti, în clădirea românească de la începutul Căii Victoriei, unde locuia d-na Lenuţa Pocivolişteanu cu fiica ei, Ileana, o fată frumoasă pe care o admira tot Bucureştiul, care s-a măritat mai târziu cu Cherciu. Protopopescu trăia cu Pociovolişteanca, proprietăreasa, boieroaica gorjancă. Am plecat cu maşina lui, însoţindu-mă în Olt. Puteam să mă întâlnesc cu el la Bucureşti, ori de câte ori doream, căci ne împrietenisem bine, fiind un bun român, neangajat în nici un fel de politică. Ţâlnaru cu Livezeanu împărţiseră legionarii în grupe de câte 10, care cutreierau satele, citind, răspândind manifeste şi ţinând discursuri. Era o luptă plină de avânt, căci Şeful le ceruse ca să învingem pe Titulescu care, de teamă, nici nu se arătase pe teren. Când am sosit în Slatina, era zi de târg, în oborul dinspre Olt. În sala marea a teatrului, ţărăniştii adunaseră oamenii ca să le vorbească Titulescu. Livezeanu a trecut cu un grup cântând printre oameni şi cu mulţimea ce-l urmase s-au oprit în piaţeta teatrului. La microfonul instalat se auzea din sală discursul lui Titulescu, imprimat pe plăci de patefon: cântecele legionare şi cuvântarea lui Livezeanu ce se urcase pe un zid au înăbuşit totul. Era un bun vorbitor. Apoi ceea ce le spuneam noi diferea mult de discursurile politicienilor cu amăgiri şi promisiuni. Noi vorbeam ce e drept, cinstit şi răspicat, fără făgăduieli. Într-o comună fruntaşă, acolo aveam pe părintele Comănescu care ne comunicase că prezenţa legionarilor va da naştere la un mare

scandal şi la bătăi. Şeful liberal avea o ceată de bătăuşi care la alegeri băgase spaima nu numai în comună, dar şi în împrejurimi. Ţâlnaru se pregătise să dea atacul dublându-şi grupa. După îmbrânceli, loviri cu bâtele, gălăgie cu înjurături, oamenii adunaţi privind dintr-o parte la cele ce se petrec, când bătăuşii liberali au vrut să facă uz de pistoale. Ţâlnaru le-a luat-o înainte cu un foc în aer, apoi somaţia: „Mâinile sus, dacă îndrăzniţi să faceţi vreo mişcare, vă împuşcăm". Ştiau ei că nu e de joacă cu legionarii, şi au capitulat. După ce i-au dezarmat, au scos hainele de pe ei şi i-au legat în mijlocul satului de nişte stâlpi, bătându-i cu frânghia la spate. Aşa i-am găsit când am sosit eu. Când am socotit că este de ajuns, am dat ordin de încetare şi am vorbit oamenilor despre libertăţi şi dreptul lor de vot, neavând nimeni ai molesta şi ai face să voteze de frică. Când va mai îndrăzni cineva să vă mai bată să-i pedepsiţi aşa cum aţi văzut acum. Cu maşina lui Milcoveanu, însoţit de el şi de Runcanu, am cutreirat tot judeţul, în urma echipelor ce răscoliseră satele, dând rezultate minunate, nu mai puţin fetele ce-şi aleseseră împrejurimile oraşului, a nu fi silite să facă marşuri lungi.

La Greci am găsit pe Pita Cantacuzino cu cuibul ei, din care Hedwiga nu lipsea. A dracului fată, fiind o bună călăreaţă, găsise cai buni şi toate acum băteau călare satele făcând propagandă. Se mira lumea ca de ţiganul cu ursul. Aşa propagandă nu mai văzuseră. Caii purtau câte un steag cu semnul partidului şi inscripţia: „Votaţi partidul! Totul pentru Ţară!"

Eram mulţumit în felul cum se desfăşura propaganda. Când m-am înapoiat la Bucureşti, Căpitanul, care mă obligase să port tot timpul reverenda, m-a luat în primire: „Ce faci, domnule? Mâine ai mare întrunire la Storojineţ. Când ai să mai ajungi?" „Vom fi acolo", am răspuns. Şi am plecat cu un tren rapid. În Cernăuţi am cerut şefului de judeţ, profesorul Ţopa, să-mi pună imediat la dispoziţie o maşină. Neavând alta, mi-a angajat un taxi cu care am ajuns numai bine la Neagoie Flondor, şeful Storojineţului, boier de viţă, la care am găsit pe colonelul Rioşeanu, prietenul casei şi mai cu seamă al d-nei. Aşa se petreceau lucrurile în lumea aşa-zis bună. Adunarea fusese pregătită

de ajutorul lui Flondor, Gheorghe Macrin, vechi legionar gradat. Eram aşteptat. Noroc că am sosit la timp. A vorbit Flondor, după care am urmat eu. Nu ştiu ce mi-a venit să atac subiectul: „Salomeea dansează încă în faţa scaunului regesc şi cere capul Sfântului Ion Botezătorul”, referindu-mă la Lupeasca şi la Rege. Puterea evreiască care unelteşte împotriva Căpitanului, pentru că s-a ridicat împotriva corupţiei, afacerismului, îmbogăţirii pe căi necinstite, în dauna sărăcimii speculate până la sânge. Vrem dreptate, pâine, pace pentru neamul românesc, prin câştigarea puterii din mâinile hrăpăreţe ale politicienilor, slugi plecate ale regelui şi a Lupeascăi. Colonelul Rioşeanu mi-a reproşat că am fost prea vehement în atacul contra Coroanei şi părea puţin cam jenat că luase parte la adunare. Ieşirea mea cred că a ajuns la urechile regelui. Eram obosit, şi la invitaţia lui Flondor am rămas două zile la vila lui, bucurându-mă de tot confortul boieresc şi ospitalitate. După ce am dat sprijin lui Vasile Iaşinschi la Rădăuţi şi la Bacău, unde am fost invitat, m-am înapoiat la Bucureşti, pentru ca de aici să plec în Maramureş. Se afla în Sighet, căpitanul Şiancu care avea la dispoziţie un autobuz şi o echipă puternică din studenţii Clujeni, cărora li se mai adăugaseră şi un grup din Iaşi cu Tuţă Butnaru, fostul soţ al Sicăi Popescu. Trecând prin Cluj, Banea mi-a dat cinci studenţi legionari ca o gardă personală. La Sighet, sfătuindu-mă cu Şiancu, el candida al doilea pe listă, rămânând să renunţ în favoarea lui, căci era mai mult ca sigur că locul de deputat îl voi accepta la Stotojineţ sau Olt, aşa cum va dori Şeful, i-am spus că mă voi duce mai întâi în Borşa însoţit numai de garda mea. Era duminică atunci când am intrat în Borşa. Trecuseră cinci ani de când nu mai putusem da ochi cu oamenii de acolo. Cu însoţitorii mei am pornit pe jos, nu ca să mă opresc în centru unde erau numai evrei, ci sus la Poiană, unde era biserica în care slujisem. Pe drum, câteva femei m-au recunoscut, alergând să-mi sărute mâinile: „Vai, uite pe părintele nostru”, arătându-mă, strângându-se, chemând bărbaţi şi tineri încât s-a format un convoi ţinându-se de mână. Se îngrămădeau să-mi sărute mâna, care nu mai ajungeau apucau de poalele reverendei ca să o sărute, garda mea a rămas

uimită, iar eu emoţionat de atâta sentimentalism de dragoste. Urmat de sute de oameni, am ajuns la biserică. Şi-au dat de ştire unul altuia şi au umplut nu numai biserica, dar şi curtea care era destul de întinsă. Cât am stat în biserică, a trecut un camion cu cuzişti. Nichifor Robu plecase din Bucovina pentru propagandă în Maramureş. Văzând lumea adunată la biserică, a vrut să le vorbească: „Dumneata să-ţi vezi de drum, domnule. Noi avem aici pe părintele nostru, Dumitrescu.” Nichifor, îndrăzneţ, a început totuşi să le vorbească despre Cuza şi L.A.N.C., ca până la urmă să fie aruncat cu camion cu tot în apa Vişeului din iniţiativa lor, fiind silit apoi să-şi vadă de drum. La ieşirea după slujba religioasă, am încercat să le vorbesc din faţa bisericii. „Ştim noi ce să facem”, au răspuns şi se îngrămădeau să mă ia în braţe şi să mă sărute, aducându-mi, din sărăcia lor, să gust atât eu cât şi băieţii câte ceva. Urmat de gloată, am pornit spre centru. Borşa se refăcuse, dând aspectul unui oraşel: „Haidaţi mă, haidaţi mă... a venit părintele nostru”, se strigau. În piaţa din Borşa-târg erau câteva mii, femei, fete, bărbaţi, tineri şi copii. Am pus mai întâi pe un tânăr să le vorbească dintr-un balcon, de la etajul întâi, al unei clădiri ce aparţinea unui român. Nu erau decât şapte case creştineşti. Târgul tot era al evreilor. Când m-am urcat ca să le vorbesc, am îngheţat de emoţie. Toată lumea plângea şi nu am putut să le spun decât: „Plângeţi voi, plâng şi eu. Nu vă pot spune decât că în curând va veni vremea să vi se facă dreptate, că munţii şi averile ce v-au fost răpite să fie iar ale voastre şi că aceste case noi ce s-au construit vor fi tot ale voastre.” „Să ne trăieşti, să ne trăieşti... la alegeri ştim noi ce să facem, să te ţie Dumnezeu sănătos, ca să te mai putem vedea.” „Voi mai veni cât de curând”, le-am zis şi am plecat însoţit de mulţi până la gară, unde, până la plecarea trenului, am intrat la şeful de gară, care era fratele lui Niculiţă Totu, ca să-mi treacă emoţiile, ospătat şi cinstit cu toată atenţia atât eu, cât şi băieţii, de către acesta. Niciodată în viaţa mea nu fusesem atât de cuprins de emoţii, încât cuprins de slăbiciune să nu pot măcar să ţin o cuvântare acestor oameni, simţind cum în gât mă cuprinsese o durere de sufocare, ce apăsa greu asupra mea, cuprinzându-mă o mare tristeţe. Însoţit de

toţi legionarii, cu autobuzul, am pornit din Sighet pe Valea Izei, apoi pe Valea Vişeului, până la Poienile de sub munte, unde aveam să mă revanşez pentru cele petrecute în 1932, când am fost alungat de evrei cu pietre şi focuri de pistol. Siancu conducea propaganda stând în oraş, urmărind telefonic desfăşurarea acesteia. Pe Iza am vorbit până seara târziu aproape la zece întruniri numai într-o zi, unele chiar în faţa primăriilor pe care le ocupaseră oamenii, şi eram tare obosiţi. Oamenii se adunau imediat ce auzeau cântecele legionare. Evreii care împânziseră toate satele se ascundeau când apăream noi. În cântece se cuprindea toată propaganda noastră. După o noapte petrecută prin casele lor, ne-am îndreptat pe Valea Vişeului cu întruniri la Moisei, Vişeul de Sus, de Mijloc şi Vişeul de Jos, pe unde eram destul de cunoscut. La Vişeul de Jos, unde era preot Miron Codrea Nuţu, pusese să se tragă clopotele ca să se adune lumea. Le-a spus oamenilor că am să le vorbesc eu prietenului lui, dar el nu va asista căci face politică liberală. A ţinut, totuşi, ca, după discursuri, ca o cinstire pentru mine, să ne ospăteze pe toţi. Intrând în Poienile de sub munte, evreii s-au închis în casele lor, pândind şi ascultând de la ferestre tot ce vorbeam noi. Urcat pe un gard, a vorbit Tuţă Butnaru. Eu am arătat ce se întâmplase cu mine în 1932 şi că numai datorită jandarmilor am putut fi salvat de furia evreiască, apoi despre noi legionarii şi despre dreptatea ce vrem să o aducem în ţară. Ce efect o fi avut cuvântarea mea, că românii şi sătenii destul de numeroşi au pornit asupra caselor şi prăvăliilor evreieşti, spărgându-le cu pietre toate geamurile, fără incidente sângeroase, la rugămintea noastră, dându-le o lecţie, să nu mai creadă că ei sunt stăpâni pe aceste locuri, socotind Maramureşul drept Palestina lor. Aşa a fost toată perioada aceasta de propagandă în vederea alegerilor, fiind chemat şi la Cluj, Timişoara, Arad, Alba-Iulia şi alte localităţi; am fost numai pe drumuri. Mi-amintesc de o mare adunare în judeţul Arad. Mii de oameni în careu, cu tribună pentru vorbitori în mijloc şi cu fanfare. Candida cap de listă Alecu Cantacuzino. D-l Noveanu organizase împreună cu fraţii lui o adunare impunătoare, cu participanţi din tot judeţul. Pentru a se evita orice ciocnire, prefectul dăduse ordin ca armata să fie gata a interveni la faţa locului. Un colonel, care avea comanda, încercase să pătrundă prin şirurile ce formau careul şi nu reuşise. Au vorbit de pe tribună Noveanu, Alecu Cantacuzino, apoi Ion Banea, şeful regiunii Cluj. În ultima vreme, în organizarea Legiunii pe ţară, se înfiinţaseră 12 regiuni cu şeful lor ce avea sub ordine pe şefii de judeţe. Ultimul am fost eu. Observând pe colonel că ar fi fost indignat de opoziţia asistenţilor de adunare, am început prin a arăta că armata este a ţării şi a noastră, că uniforma militară trebuie să fie respectată şi să iubim pe ostaşi, sunt de părere că domnul colonel cu ofiţerii şi gradaţii să fie lăsaţi în mijlocul careului ca de aici să poată asculta mai bine cuvântul nostru. Să cânte fanfara mersul lui Avram Iancu şi să se facă loc ofiţerilor români. Zâmbind, colonelul a venit cu ofiţerii lângă tribuna noastră. Mi-am continuat cuvântarea, arătând cine este Alecu Cantacuzino, prinţ din neamul Cantacuzinilor, spiţa Şerban Vodă Cantacuzino, nepot al Generalului şi luptător pe frontul din Spania. „Prin votul dumneavoastră îl veţi chema să facă dreptate românilor din Arad şi să facă din acest judeţ un stâlp al românismului. Nu vă voi vorbi despre ceea ce vor să facă legionarii, căci aţi fost lămuriţi de cei ce au vorbit înaintea mea.” Apoi adresându-mă lui Alecu să nu uite că pe aici au trăit Horia, Cloşca şi Crişan, apoi Avram Iancu, care s-au războit cu asupritorii, dându-şi chiar viaţa pentru dreptatea românului. Să calce cu curaj pe urmele lor şi al înaintaşilor lui, făgăduind cu jurământ că-şi va face datoria de bun român până la sfârşit. Colonelului i-a pierit supărarea. A venit să-mi strângă mâna cu căldură şi a participat şi la petrecerea ce-a urmat, în sunet de fanfare cu jocul românesc, la mesele întinse cu vinuri bune, ce arădenii le organizaseră, şi am prelungit veselia până la lăsarea serii. Doctorul Noveanu a ţinut să mă felicite, că am fost formidabil în cuvântarea mea, rugându-mă ca a doua zi de duminică, având două cununii de făcut într-o comună, cu legionari mulţi, să rămân cu el şi să vorbesc cu ocazia aceasta. I-am îndeplinit dorinţa. Avea maşina lui, şi drumurile nu mi s-au părut aşa obositoare. Am oficiat ca preot, am vorbit, găsind totdeauna câte

ceva nou în cuvântările mele. Nu mă repetam. Am petrecut şi am rămas în Arad o zi la el să mă mai odihnesc, după care am pornit la Slatina. Mai erau două zile până la alegeri şi doream să fiu în judeţul Olt, acolo să votez şi eu. Dacă am vorbit numai de mine, dragii mei am făcut-o numai pentru că era activitatea pe care am depus-o. Nu am avut şi nu am nici acum aere de înfumurat şi să mă laud cu faptele mele. Totdeauna am fost un om modest. Laudele mi le-au atribuit alţii, poate exagerat. Lupta dată în cele 68 de judeţe în care organizaţia noastră s-a angajat a fost la înălţime aşa cum a fost condusă de Căpitan. După două zile în Olt, maşina lui Milcoveanu rămânând în pană, pe zloată şi plin de noroi, am rămas în noaptea din ziua alegerilor la o secţie de votare din Slatina până la comunicarea rezultatelor. Obţinusem în Olt 2 800 de voturi, faţă de 2 450 atribuite lui Titulescu. Deci învinsesem. Pe la 12 noaptea, preşedintele Comisiei electorale, primind rezultatul scrutinului de la toate secţiile de votare, îmi comunicase rezultatul felicitându-mă, dându-mi o adeverinţă oficială. Se acordaseră liberalilor două mandate, noi un loc şi Titulescu al patrulea. Am comunicat la Bucureşti rezultatul. Cu primul tren accelerat am plecat şi eu. De data aceasta făcând uz de adeverinţă, am călătorit cu clasa I şi fără bilet. Deci gratuit pe baza mandatului atribuit. Când am sosit la sediu, Căpitanul nu dormise toată noaptea atât el, cât şi cei de la birouri. Adunaseră toate rezultatele pe ţară, care însumau 1 280 000 de voturi. Mai mult decât ţărăniştii, cărora li se calculase 1 120 000 noi fixându-ne imediat după partidul Liberal, care nu obţinuse 40% din totalul voturilor, ca să i se acorde prima electorală. „Ei, cum a mers la Olt, părinte?" m-a întrebat. „Ei, cum să meargă. Bine. Mă întorc deputat de Olt. Eu şi Titulescu, eu obţinând mai multe voturi decât el şi am avut onoarea de a călători gratis la clasa I cu deputaţii." A râs. Era satisfăcut. Alegerile decurseseră în libertate. Se întâmplase, în Prahova la un centru de votare, ca primarul să împiedice votarea, sechestrând un grup de legionari, maltratându-i. O circulară trimisă urgent de Căpitan şefului de judeţ prin care comunică că: Dacă nu ştiu să-şi spele această ruşinoasă înfrângere, se va duce

el personal să aplice pedeapsa. Dar legionarii dăduseră lecţia cuvenită. O întâmplare hazlie se petrecuse la Neamţ. Cinci legionari din Bucureşti s-au dus la Piatra Neamţ, comunicând şefului de judeţ, Herghelegiu, că au fost trimişi să susţină propaganda în Neamţ. Herghelegiu i-a primit bine, i-a ospătat, oprindu-i să doarmă la el. Dimineaţa, ce i-o fi venit, fie că încercase vreunul să facă curte soţiei, că i-a dezbrăcat în cămaşă şi izmene, i-a bătut crunt cu o frânghie şi aşa i-a forţat să sară peste gard în stradă. Vor fi găsit undeva ceva haine şi s-au înapoiat la Bucureşti plouaţi. Am râs cu toţi de această poznă. Mai făcuse el Herghelegiu şi alte nostimade. La Arad, legiunea obţinuse majoritatea absolută, şi întreaga listă, opt mandate de deputaţi, a fost declarată aleasă. La Comisia Centrală Electorală se întârzia cu comunicarea rezultatului general. Toţi legionarii erau veseli. Victoria aceasta prevedea venirea la putere, căci după întrunirea Parlamentului, după validare, liberalii neîntrunind numărul de voturi, se putea întâmpla să se facă noi alegeri. Căpitanul era îngândurat. Îi dispăruse veselia. S-a dat comunicatul cu rezultatul general al alegerilor. Se luaseră 300 000 de voturi de la legionari, ca să asigure prima partidului liberal, dar dintr-un calcul greşit, mai lipseau numai 50 000 de voturi, care puteau fi luate tot de la noi şi i-ar fi convenit Şefului. Asupra acestor procedee ilegale, a dat explicaţii Eugen Cristescu, directorul general al Siguranţei Statului, indicând exact ceea ce eu am arătat. În repartizarea mandatelor legionarii intrau în Parlament ocupând 66 de locuri, iar la Senat 6 locuri, unde fuseseră depuse candidaturi. Totdeauna Căpitanul avea presimţirile lui şi de data aceasta nu-i surâdeau. A convocat o consfătuire cu toţi fruntaşii legionari, la care i-a întrebat mai întâi: „Ce ziceţi voi de alegerile care au avut loc?" În răspunsurile date, se observa bucuria lor cu asigurarea că victoria va fi aproape şi că vom fi chemaţi să guvernăm. A luat cuvântul Şeful: „Voi ştiţi ce se întâmplă cu pomii care înfloresc primăvara prea devreme? Dă, bruma şi se ofilesc şi roade nu mai dau. Aşa cu noi acum. Ne-a aruncat vântul prea departe." Polihroniade l-a întrerupt spunând: „Bine, Căpitane, nu vă uitaţi la partidele politice care au guvernat şi guvernează încă, ce

oameni au şi totuşi fac faţă? Noi vom fi în stare să-i depăşim." „Eu nu zic că nu vom putea face faţă unei guvernări mai bune decât aceste partide, dar nu voi putea să îndeplinesc ceea ce a lăsat Moţa testamentar, când a murit în Spania. Ştiţi cu toţii ultimele cuvinte din scrisoarea lui: Dacă eu voi muri, să faci, măi Corneliu din ţara noastră, o ţară care să strălucească ca soarele de pe cer. Nu suntem încă pregătiţi. Nu am încă omul nou pe care am dorit să-l creez. Ne mai trebuia încă 4–5 ani în care să desăvârşim educaţia legionară. Am putut scoate din ei nişte luptători, nişte viteji, dar nu omul cinstit, legionarul corect. Am încercat cu comerţul legionar şi am fost furat. La toate controalele făcute, s-au găsit lipsuri băneşti, bani ce au fost cheltuiţi în chefuri cu femei, deşi am pus în aceste locuri oameni în care credeam, că sunt devotaţi şi cinstiţi. Nu am reuşit. Sunt mâhnit. Veţi şti, repet, că primii care vor fi spânzuraţi în statul legionar, dând exemplu cu ei, vor fi aceia care au furat, legionarii necinstiţi. Vă mai mărturisesc aici, ca să ştiţi, că, dacă totuşi vom fi chemaţi să guvernăm, nici unul dintre voi nu va fi nici măcar prefect şi nici eu nu voi ocupa vreun loc. Am să formez un guvern din oameni aleşi, cinstiţi, care nu au făcut nici un fel de politică. Vom găsi între militarii de seamă, între profesori, între pensionari oamenii fără pată. Cu aceştia voi forma guvernul, care va lucra după îndrumările ce le voi da, timp de patru ani, timp în care mă voi ocupa de educaţie, iar după aceea vom vedea. Era tulburat sufleteşte Căpitanul. În urma victoriei câştigate primise sugestii din partea Palatului ca să se prezinte regelui, care îşi îndreptase privirile către un guvern naţionalist, după ce fărâmiţase partidele politice, prin tactica lui întrebuinţând dictonul latin „divide et impera". Mai era şi influenţa nazismului şi a fascismului. După protocol, avea să treacă pe la Palat semnând în condică, după care urma invitaţia. Ştia că nu se putea lucra cu Carol. Toate stăruinţele fruntaşilor legionari de-a merge în audienţă au fost zadarnice. Neagoe Flondor (eram tot timpul cu Clime şi Vasile Cristescu în preajma Şefului) a adus un frac ca să-l probeze trebuind după protocol să îmbrace fracul. Neagoe era în legătură cu Palatul prin ruda lui, un Flondor mareşal al Palatului. Pe de altă parte şi Nae Ionescu întreţinea legături cu regele. Toţi erau de părere să meargă în audienţă. Când a văzut fracul, s-a revoltat: „Dacă va fi să merg la Rege, voi îmbrăca costumul naţional, care este admis, dar nu voi merge." Devenise nervos. M-a luat cu el la o întrevedere cu Maniu la Gerota. Deşi am fost lăsat în anticameră, am prins ceva din convorbire. Discutau despre audienţă, la care Maniu i-a spus: „Dragul meu, să nu o păţeşti ca mine. Eu am fost pentru aducerea în ţară a regelui şi am făcut toate demersurile, cu condiţia să nu aducă pe Lupeasca. Să renunţe la relaţiile cu această femeie. A acceptat şi l-am adus. Auzisem însă după aceea că venise şi Lupeasca. Fiind invitat la Palat, nu puteam să refuz. Am avut o discuţie cu Regele, aducând vorba şi despre Lupeasca, care a apărut imediat. Probabil că ascultase discuţia, întrebându-mă dacă sunt contra ei. Din politeţe a trebuit să-i sărut mâna, în care timp am fost fotografiat. Această fotografie i-a servit regelui ca armă contra mea. Invitat la masă, am fost silit să mă aşez între ei, dând naştere la alte fotografii. Sigur că regele te va invita la masă, şi să nu o păţeşti ca mine, dragul meu. După aceasta, Maniu i-a povestit despre Carol şi Lupeasca în exil la Paris. Fiind invitaţi la o sărbătorire simandicoasă, Lupeasca, pe motiv că-şi lucrează o rochie care să impresioneze, pleca cu maşina cam des la probe. De fapt, se ducea la o prezicătoare renumită, din apropierea Parisului, pe care o pregătea în vederea legăturilor ei cu Carol, oferindu-i o sumă mare de bani şi descriind cum arată Carol. Îl ştia superstiţios. Când într-un ziar apăruse cu litere mari anunţul despre această prezicătoare, căzându-i în mână, Carol şi-a pus în gând să se ducă să-i prezică viitorul, crezând că Lupeasca nu are să ştie. De cum l-a văzut, prezicătoarea făcându-se că a căzut în transă, a început să-i spună tot ce ştia de mai înainte, prezicându-i în încheiere că va ajunge un rege mare şi că are lângă el o femeie, un înger păzitor ce-l va scăpa de toate primejdiile. Discuţia avută cu Maniu l-a influenţat foarte mult. Nu a vrut să mai audă de audienţă nici în ruptul capului. Desigur, că acest refuz a ajuns la urechile regelui, pe care şi l-a făcut duşman de moarte. După părerea mea, a fost o greşeală enormă din punct

de vedere politic. Evenimentele acestea l-au făcut să cadă într-un trist misticism religios. Făcea impresia că se fereşte de guvernare socotindu-se incapabil. Scria mereu. Scria pentru volumul II al cărţii „Pentru legionari". A primit din partea d-nului Noveanu şi a organizaţiei din Arad, ca dar, un dormitor splendid, o sufragerie, un birou şi mai multe covoare persane. Toate lucrate cu artă. Înflorituri din lemn de trandafir la întreaga mobilă. Bucuroşi, d-na Codreanu îşi mobilase casa cum nici prin gând nu-i trecuse. Ducându-mă în Bucureştii Noi, m-a luat de mână să mă plimbe prin toate camerele mobilate. „Închipuieşte-ţi că, de când am primit astea, nu mai pot să închid ochii." Dormitorul îl primise cu tot confortul, plapumă, saltele şi toate celelalte, precum şi sufrageria cu tot ce trebuia, numai obiecte şi vase scumpe. „Eu nu am fost crescut în puf. Îmi face rău tot ce văd. Nu mai am odihnă. Am să vând totul, înlocuind cu o mobilă modestă. Din toate nu voi opri decât biroul. Mă sufoc aici." Îmi spusese toate acestea citind pe faţa lui numai durere. „Noi ne-am legat să ducem o viaţă modestă, în sărăcie, nu în lux. Am şi găsit cumpărător." Le-a cumpărat profesorul Nae Ionescu, care-şi construise o vilă splendidă la Băneasa, plătindu-le cu bani buni, dar producând o mare supărare coanei Lilica. Fără ca să se întrunească Parlamentul, fără validări, în care avea să se pună şi problema celor ce pierduserăm cetăţenia, ca voluntari în războiul din Spania, călcând peste prevederile constituţionale şi legile în vigoare, regele a dizolvat corpurile legiuitoare, a format un guvern naţionalist Goga–Cuza şi a fixat noi alegeri în luna februarie. Aceasta parcă l-a mai liniştit pe Căpitan.

Regele spera să-şi recruteze cadre tinere mai târziu, din „Strejerie", o organizaţie de tineret, pe care o înfiinţase mai înainte, organizaţie paramilitară, cu imitarea întocmai a legionarilor, pornind de la cuib, salut, tabere, dar lipsiţi de spiritualitate. Nu progresase cu nimic. Sub guvernul Goga-Cuza, urmau să aibă loc noi alegeri, în vederea cărora se făceau pregătiri. Între discuţiile ce au mai avut loc, cu Gh. Brătianu, Goga, Maniu, Cuza, care obţinuse un număr frumos de voturi, la care se mai adăugau şi unii opoziţionişti, se pusese la cale o

înţelegere la care mă voi referi mai târziu. La Ministerul de Interne regele îl ceruse pe Armand Călinescu cu puteri depline, care era informat de tot ceea ce se petrecea. Începând propaganda electorală, am plecat mai întâi în Maramureş şi am putut rămâne la Borşa două zile, ca să-mi văd pe cei dragi. Borşenii se purtaseră bine în alegeri. Aveam de ţinut o adunare la Cuhea pe Valea Izei. Prefectul, care era judecătorul Mărgineanu, cuzist, prieten cu Codreanu, însoţit de profesorul Puşcă ce trecuse prin toate partidele, urmărind un ciolan de ros, auzind de adunarea organizată, au venit acolo. Ne-am înţeles să nu ne atacăm, rugându-mă să le dau întâietate la discursuri, ceea ce am acceptat, având în vedere pe Mărgineanu, cu care mă împrietenisem cu el mai înainte vreme. Puşcă a întins pelteaua vorbind până a înserat, arătându-şi toată demagogia, făgăduind marea şi sarea, întrebând mereu de ce mai au nevoie oamenii: făină vă dăm, mălai, gaz, peşte, sare. Mă rog, tot ce aveau nevoie, bieţii oameni căpătau acum. Când am văzut că nu mai termină, am dat ordin legionarilor să cânte. La auzul lor, oamenii au venit la noi. O cuvântare scurtă: „Noi nu vă putem da nimic din ceea ce v-a promis dl profesor Puşcă. Suntem însă alături de suferinţele voastre şi de necazurile ce vă apasă. Vom căuta, când vom fi chemaţi ca să guvernăm, să facem dreptate, oamenii au înţeles mai bine ce vrem noi şi au cules din înţelesul cântecelor ce vor să facă legionarii." „D-apoi că suntem sătui de sacul cu minciuni şi de făgăduieli cu care vin domnişorii ăştia ca să ne înşele şi să ne fure voturile. Noi vom vota cu Garda de Fier." Cu aceste cuvinte s-au îndepărtat de noi. Nu apucasem să intrăm bine în campania nouă electorală. Eram la Sighet când am primit un telefon de la Centru. Căpitanul ordona să părăsesc imediat Maramureşul şi să vin la Bucureşti. De asemenea, Şiancu să oprească orice propagandă şi să plece la Cluj. Nu ştiam ce se întâmplase. Sosind în Bucureşti, am găsit în sala de şedinţe un catafalc cu doi morţi legionari cu garda la capul lor. Din ordinul lui Călinescu, de a fi împuşcaţi toţi legionarii porniţi în propagandă, cei doi fuseseră executaţi în apropiere de Bucureşti. Doi tineri, Mija şi Florian. Fuseseră aduşi ca să fie înmormântaţi de organizaţie.

Şeful convocase Senatul legionar, forul superior de conducere, de care nu se prea făcuse uz, ca să hotărască dacă mai e cazul să continuăm propaganda. Decizia Senatului, de a nu se întrerupe propaganda electorală, nu a fost luată în seamă de Şef, cu toată stăruinţa bătrânilor, şi a dat o circulară-ordin, că partidul „Totul pentru Ţară" se retrage din campania electorală, în urma celor întâmplate din ordinul ministrului de Interne, lăsând la aprecierea alegătorilor să dea votul cui vor crede de cuviinţă. Circulara-ordin a avut răsunet provocând în masele alegătorilor o largă simpatie, precum şi indignare contra măsurilor luate de Călinescu şi o hotărâre fermă de a da votul legionarilor. Era un început de capitulare a Căpitanului, care ducea însă la victorie. Nu era străin Călinescu de tot ce se petrecea în ţară. Ba încă a comunicat regelui şi ce hotărâre se luase la convorbirile cu Maniu, Brătianu Goga... despre care aflase. Cu toate că regele dizolvase Parlamentul, socotind măsura ca nelegală, puseseră la cale să ocupe Camera Deputaţilor şi întrunind peste 50% din numărul de deputaţi să procedeze la deschiderea şedinţelor, să hotărască asupra măsurilor luate şi să facă validările, ei reprezentând cea mai mare putere în stat, voinţa poporului. Aflându-se de toate acestea, regele a instituit dictatura regală, numind pe Călinescu preşedinte al Consiliului de miniştri şi ministru de Interne, formând un guvern din oameni desemnaţi de el. Mai târziu, a înfiinţat şi o organizaţie „Fondul Naţional Român", cu un Consiliu de Stat din foşti miniştri, oamenii lui de încredere, în care Urdăreanu, căsătorit de formă cu Lupeasca, avea să joace un rol însemnat. În această situaţie, crezând că va putea înlătura primejdiile ce ameninţau organizaţia, cât şi pe el, dizolvă Partidul „Totul pentru Ţară", desfiinţează Legiunea Arhaghelul Mihail şi Garda de Fier, dând ordin tuturor legionarilor din ţară că din acest moment încetează orice activitate, îi dezleagă de toate jurămintele ce au făcut şi sunt liberi să se înscrie în orice partid le va plăcea, dar şi partidele fiind desfiinţate la proclamarea dictaturii, să facă act de supunere şi ascultare stării actuale de lucruri. S-au ridicat de la sediul central mobila, biblioteca, arhiva şi tot ce aparţinea organizaţiei. O parte din

arhivă a ridicat-o Mugur, iar alta, ce era în biroul Căpitanului, a luat-o Stănicel. Eu nu am luat decât o serie de fotografii şi ceva acte socotite mai importante. Mă simţeam rău fără ocupaţie. Îmi rămăseseră ceva bani din vânzarea cărţii. Mugur îmi trăsese chiulul. Deşi cartea fusese în întregime vândută, pe motiv că n-ar fi încasat de la unele organizaţii judeţene, pezevenchiul îşi însuşise o însemnată sumă de bani. Ce să-i faci, cinste legionară. Hedwiga continua să fie mai mult cu mine. De câteva ori venise şi mama ei cu daruri şi am oprit-o la masă. Aceste vizite erau semnele unei legături serioase. Mă duceam în Bucureştii Noi să-l văd pe Căpitan şi pe Clime. Odată l-am găsit acolo pe Virgil Ionescu. Se hotărâse ca Şeful să plece în Italia ca să termine cartea, volumul II, şi-i adusese paşapoartele cu viza dată. Nu ştiam nimic. Ţinea să fiu cu el, ca să-i dăm unele ajutoare, nu în scris, ci să fiul la îndemâna lui. Virgil Ionescu mergea ca însoţitor până la Roma, de unde continua drumul în Elveţia la fiul lui, proprietar al unei fabrici de negru de fum. Se dăduseră paşapoartele fără nici o obiecţie şi erau la îndemâna noastră cu vize cu tot. Am fi plecat dacă nu intervenea Nicolae Iorga prin atacuri pline de duşmănie şi ură. A publicat nişte articole prin care arată cu răutate că, deşi Codreanu a desfiinţat, zice el legionarismul, continua să rămână în maghernițe un anumit comerţ legionar, cu restaurante prin pivniţe, unde se strâng legionarii, mănâncă din blide de pământ cu linguri de lemn şi acestea legate de masă cu lănţişor ca să nu se fure, şi pun la cale atentate şi dezordine în stat. Marele Căpitan de paie al Gărzilor de Fier vrea acum să plece, să fugă în Italia, cu buzunarele pline de bani realizaţi din acest comerţ, lăsând cu buzele umflate pe creditori. La acest atac pornit de la Palat şi de la Călinescu, Corneliu Codreanu a răspuns printr-o scrisoare deschisă din care reţin: „Nu voi pleca în Italia până nu voi lichida tot comerţul legionar, achitând până la ultimul ban pe toţi negustorii angrosişti care l-au încredinţat, dar pentru dumneata, domnule profesor, ce ţi-am purtat toată stima şi respectul vieţii mele, am aţi spune acum, şi-ţi voi striga şi din mormânt, că eşti un om necinstit sufleteşte." Scrisoarea aceasta a aţâţat pe Iorga, care a cerut pedepsirea îndrăz-

nețului, pentru insultele grave ce i-a adus. Regele dăduse țării o nouă constituție pe care o supusese votului obștesc. Desigur că a fost votată. Dictatura, ce să-i faci. Dar s-au găsit și de cei care au refuzat să dea votul. Într-o dimineață, au sosit la mine Octavian Rosu de la Oravița, fost șef al județului, însoțit de Victor Biriș, înmânându-mi o scrisoare din partea lui Horia Sima, prin care îmi comunica să prezint Căpitanului pe Victor Biriș, fost procuror la Oravița, care a avut o purtare bună pentru legionari și nevotând constituția a fost dat afară din serviciu și că este un element de mare valoare pentru noi. Am spus lui Roșu că nu înțeleg pe Sima din moment ce noi politicește nu mai existăm, dar, totuși să-l vedem pe Codreanu și am plecat cu el ca să i-l prezint. Biriș făcea figură bună. S-a uitat atent la el, ca să-i citească în suflet. „Dar dumneata nu știi că eu am desființat Legiunea?" Citise și scrisoarea ce o primisem de la Sima... „Da," a răspuns Biriș, nu am cerut mai înainte să mă înscriu în Legiune, nu atât că aveam serviciu, cât că s-ar fi crezut că alerg după situații. Cer să fiu primit acum ca luptător când Legiunea se află la greu și rămân în București." „Dar cu ce ai să trăiești?" „Voi mai rezista câtăva vreme din seul meu. Am pus câte ceva de-o parte pentru vremuri grele." „Și unde ai să locuiești?" „Deocamdată la hotel." L-a privit de sus în jos, apoi drept în ochi, adresându-se mie: „D-ta, părinte, ai putea să-l găzduiești pe domnul Biriș?" Știam ce însemna aceasta. Mi-l încredința spre supraveghere. I se păruse cu drept cuvânt suspect, ca și mie. Am răspuns afirmativ. Aveam o cameră liberă. L-am luat pe Biriș la mine. Și-a mobilat modest camera și lua masa cu mine. La două-trei zile se ducea să-l vadă pe Codreanu. Se apropiau sărbătorile Paștelui în aprilie. Ducându-mă pe la el, l-am găsit cufundat în citirea Noului Testament. Erau de față în biroul lui, Clime, profesorul Vasile Cristescu, preotul Grigore Cristescu și Virgil Ionescu. Discutaseră asupra plecării lui în Italia, căci terminase și cu lichidarea comerțului, obținând de la creditori dovada că fusese tot creditul achitat. Continua să se uite la un pasaj din evanghelii. Ridicând ochii spre noi, ne pune o întrebare, mai ales nouă preoților, apoi citește, când Iisus a fost dus

la Ana și lovit de una din slugi. După ce dăduse răspunsuri întrebărilor puse, îi striga lui Iisus bătându-l: „Așa răspunzi Tu marelui Arhiereu?", la care Iisus a spus: „Dacă am vorbit ceva rău, spune ce am răspuns rău. Iar dacă am vorbit drept, de ce mă lovești?" „Pe dumneavoastră ca preoți vă întreb: Iisus, în cazul de față, a avut o atitudine protestatară sau de acceptare a ceea ce avea să se întâmple cu el?" Noi am răspuns că Iisus a protestat. De altfel se cunoaște și cazul când în templu a lovit cu biciul și a gonit pe vânzători de acolo. „Casa Tatălui Meu e casa de rugăciune, și nu de tâlhărie." „Degeaba sunteți preoți. Iisus a avut o atitudine de acceptare a tot ce avea să fie cu el. Nu mai plec în Italia. Rămân aici să răspund cu capul meu la tot ce am făcut. Nu vreau să vă las pradă lupilor. Cred că se vor mulțumi numai cu mine. Era frământat, dar hotărât. În sâmbăta Floriilor, am plecat la Căldărușani să văd mănăstirea. Aveam acolo pe călugărul ieromonah Inochentie Lupan ce era chelar. Fusese în Maramureș ca ajutor al meu. Primit bine, ospătat, mi-a dat drumul cu o căldare cu raci și știucă, proaspăt prinse în lac, la care a adăugat o damigeană cu vin și alta cu drojdie. La înapoiere, am trecut pe la Casa Verde să-i las și Căpitanului. Mi-a mulțumit, spunându-mi că în drumurile ce le face cu mașina este urmărit de Siguranță. „Mâine sunt Floriile. Nu ai fost niciodată pe la mine să vezi cum stau. Te rog vino să luăm masa împreună. Am invitat și pe Bănică Dobre cu Niculiță Totu. L-am rugat eu." „Bine am să vin." M-am bucurat că puteam măcar câteva clipe să-i mai îndepărtăm gândurile rele. Dar în ziua de Florii am aflat că noaptea fusese arestat cu Clime și că se fac arestări generale. Am plecat să mă informez mai bine. În lipsa mea venise Bănică. Probabil că auzise și el. Pe masă lăsase un bilet: „Te-am căutat. Am mâncat bine. Am băut bine și ți-am luat raci, știucă și o sticlă cu vin. Poftă bună, Bănică, și să-ți fie de bine, popicule." Nu mai aveam nici o plăcere de masă. Am căzut pe gânduri. Șeful anunțase pe câți putuse ca să nu intre în pământ, ci să rămână cât mai mulți afară. Rămân totuși pe loc ca să fiu și eu arestat. Poliția și Siguranța nu cunoșteau adresa mea, căci nu anunțasem mutarea. Mă credeau tot în casele Generalului. Bănică locuia cu Fănică

Anastasescu. Când a venit poliția să-l aresteze, Bănică i-a întrebat: „Dar pe mine nu mă arestați?" „Cum te cheamă?" „Eu sunt Bănică Dobre de la ziarul *Buna Vestire*", care ca și *Cuvântul* fuseseră suprimate. „Așa? Bine că te-am prins. Iată că erai pe listă." Intrase boala în legionari ca să se lase toți arestați. După două zile m-am pomenit cu Titi Cristescu. „Ce mai faci, domnule, ce, vrei să te aresteze? Ia-ți imediat câte ceva de trebuință și mergi cu mine să te pun în siguranță, căci nu e de glumă. Dragă Biriș, te rog să rămâi cu copii mei. Ai ca ajutor pe Reghina, fata noastră din casă, care poate să le fie ca mamă și poartă tu grija lor. Tot ce am putut agonisi iată îți las ție 40 000 de lei pentru copii. Erau și ei de față. Cum și tot ce este în casă." Era pentru a treia oară când îmi înfiripasem o gospodărie. După moartea soției mele, socrul meu îmi luase tot ce aparținuse soției și ce mai făcusem împreună. Luase și tot ce avusesem din Maramureș, unde mă gospodărisem a doua oară, prematur că părinții mei bătrâni puteau fi furați lăsându-le strictul necesar. Acum, luând drumul pribegiei, sigur se vor grăbi să ridice tot ce vor putea și de aici. Mi-am sărutat copiii și cu un pachet întocmit la repezeală l-am însoțit pe Cristescu la părinții lui în Cartierul Teiu. Tot în Teiu îmi este salvarea, mi-am zis. Titi mi-a promis că va veni din când în când aducându-mi cele de trebuință, ținându-mă la curent cu cele ce se vor mai întâmpla și să nu am nici o grijă, că aici sunt în siguranță. Când voi avea ceva de comunicat, să trimit pe fratele lui mai mic, Sile Cristescu, care e student la Drept și legionar. M-am instalat în cameră cu acest tânăr devotat, care avea să-mi servească de legătură. La o zi după fuga mea, s-a instalat acasă la mine un agent de poliție, schingiuind fata din casă. Cu ouă fierbinți puse sub brațe, ca să spună unde sunt. Copiii au fost purtați pe la poliție, pe la Siguranță, dar nu au putut afla nimic. După vreo două săptămâni, cinstitul agent a furat ce a crezut că valorează mai mult și a pornit în urmărirea mea pe alte căi. Nu ieșeam din casă decât numai seara, la puțină plimbare. Casele, două rânduri, erau așezate la strada Pasculescu. În fund, era o grădină mare de vreo două hectare ce erau cultivate cu zarzavaturi și flori, având și instalație de apă pentru udat pe timp de

secetă, totul îngrădit cu un gard înalt de uluci una lângă alta, prin care nu se putea privi, având în fund o poartă camuflată. Mai erau și dependințe, grajduri cu cai, bucătărie și camere pentru servitori. Venea lume pentru cumpărături de zarzavaturi din sere, așa că era un camuflaj bun. Bătrânul Cristescu și soția erau discreți și atenți să nu duc lipsă de nimic. Al doilea fiu, Gheorghe, căsătorit și cu o fetiță de trei ani, de o mare drăgălășenie, locuia în al doilea corp de case. Eram seara cu Sile prin grădina înmiresmată de parfumul florilor de cais, vișini, salcâm și altele. În câte o seară punea caii la trăsură și ne refugiam pe Colentina în afară de oraș la o fermă de vreo cinci hectare pe care o avea Gheorghe Cristescu. Mă liniștisem, și vremea trecea. Titi Cristescu îmi făcuse legătură cu Stănicel, care nefiind prea cunoscut, nu fusese arestat. Acesta venea câteodată la mine și mă ținea la curent. Corneliu Codreanu fusese judecat și condamnat la șase luni detențiune pentru insulte grave aduse profesorului Nicolae Iorga. Era ținut la Jilava într-o celulă neagră, mică și plină de igrasie. Nu putea fi văzut decât de soția lui. Arestările se țineau lanț nu numai în București, dar și în județe fuseseră ridicați toți fruntașii legionari trimiși în lagăre la Tismana, Miercurea-Ciuc, Vaslui și altele pline până la refuz. Brutalitățile întrecuseră orice măsură. Cei care erau prinși, dacă căutau să scape de sub escortă, erau împușcați. Se dezlănțuise o teroare nemaipomenită. În București au reușit câțiva fruntași să se dea la fund. Autoritățile pregăteau un nou proces Șefului legionarilor și capilor, învinuiți de crime de înaltă trădare. Cu o zi înainte de a mă lua Titi Cristescu, chemasem la mine pe Ion Tira, unul dintre cizmarii mei, pe care îl socoteam om de încredere, căruia îi dădusem ceva acte, fotografii și uniforma mea din Spania, ca să le ascundă undeva și să mi le păstreze. Le duceam acum oarecare grijă, mai cu seamă că știa și Biriș. Aveam oarecare bănuială, mai cu seamă că se împrietenise cu Tira, care era ardelean și el, și toți ardelenii sufereau de boala regionalismului. M-am văzut publicat în vederea procesului ca martor, propus de Căpitan. Prin Stănicel, care în calitate de avocat avea acces și la tribunal, am vrut să știu dacă am fost cerut

de Căpitan, atunci mă prezint la proces să depun mărturie. Am primit răspuns ca să mă ascund cât mai bine. Nu-i va fi de folos prezența mea, ci o mare primejdie pentru mine. Procesul avea să se termine cu condamnări mari și multe, respinsese cererile multor avocați ce se înscriseseră în apărare. Fusese admis Horia Cosmovici ca apărător și încă vreo doi de mică însemnătate. Procesul nu a durat mult. Învinuit, pe baza unui document trucat, Căpitanul a primit o condamnare de 10 ani muncă silnică pentru vina, cum am spus, de înaltă trădare. Odată cu el, mai condamnaseră pe Clime, și alte căpetenii la câte 5 ani. Condamnații urmau să-și execute pedeapsa în închisoarea din Rm. Sărat, unde au și fost duși, aducând acolo și pe cei de la Aiud: Nicadorii și Decemvrii. Asta dă de bănuit: li se pregătea moartea. Toți care mai scapaseră nearestați vedeau clar că nu vor mai scăpa. Doamna Codreanu își putea vizita regulat soțul, care era izolat. Paza era făcută de militari, dar din spusele d-nei, ofițerul însărcinat cu paza era binevoitor și o lăsa singură cu el. Cum afară se făceau continue arestări, și lagărele gemeau, iar cei ce ne mai aflam încă să zicem liberi, aveam convingerea că Șeful va fi omorât, m-am interesat, dacă i-ar putea parveni o scrisoare din partea mea, fără urmări. Dându-mi-se asigurări, i-am scris pe scurt: „Căpitane, afară se știe precis că dumneata vei fi omorât. Toți sunt îndurerați. Unii vor să organizeze un atac asupra închisorii, să te răpească, având posibilități de trecere imediat peste graniță. Eu nu am atâta libertate ca găsindu-i să-i împiedic. Voi încerca, după ce voi primi un răspuns din partea dumitale. Apoi ne-am mai gândit că nu ai lăsat nimic scris pentru noi de cine vom asculta în viitor. În nădejdea că D-zeu îți va ajuta, al dumitale cu toată durerea…" Mi s-a adus răspuns: „Nu vă mai țineți de nebunii și nu-mi purtați de grijă. Iar în cazul că eu nu voi mai fi, ceea ce nu cred, atunci să vă gândiți mai întâi la văcăreșteni, iar după aceea în ordinea în care eu v-am dat grade și v-am încredințat funcțiuni, C.Z.C." Spre a evita unele acte catastrofale, am făcut tot posibilul, ca cele comunicate să fie aduse la cunoștință celor liberi, iar răspunsul l-am păstrat ca document. Nu se știa unde stau ascuns. Numai Titi și Stănicel

puteau să mă vadă. Era cam pe la sfârșitul lunii mai, când a venit Stănicel să mă conducă la o ședință a comandanților legionari, ce scăpaseră nearestați. Era cam riscantă situația. Titi Cristescu luase toate măsurile de siguranță. Așa că am plecat cu Stănicel în strada Oltarului nr. 12. Era o casă boierească cu toată mobila, nelocuită. Proprietarul, socrul marelui industriaș în pielărie, Grigore Alexandrescu, locuia la vila lui din Sinaia. Erau acolo comandanții legionari, Andrei Ionescu care făcuse convocarea, Ion Belgea, Alexandru Constant, Ion Victor Vajen, Papanace, Pâsu, Antoniu, Nicoleta Nicolescu, Stănicel, Viorel Trifa și, spre mirarea mea, am dat cu ochii de Horia Sima și de Nicolae Pătrașcu. Îi credeam în provincie și nu auzisem că ar fi fost arestați. I-am întrebat cum de sunt în București, răspunzându-mi că au fugit ca să nu fie arestați. Aici se simt mai în siguranță, că nu sunt cunoscuți de organele polițienești. S-a luat în discuție, la propunerea lui Andrei Ionescu, cine să se ocupe de mișcarea legionară, care trebuia totuși să se reorganizeze în ilegalitate. Dar ce ne facem cu ordinele date de Căpitan, ca nimeni să nu mai activeze, am pus eu problema… Motive contra era: pentru a tempera pe unii de a nu face nebunii, pentru a ajuta pe cei din lagăre și închisori, precum și pe familiile lor rămase fără ajutor, trebuie să întreprindem o acțiune, și neorganizați nu se poate. Spiritul legionar nu trebuie să dispară. S-a ajuns, în concluzie, ca să ia comanda legiunii Ion Belgea cu Constantin Papanace, ajutați de Pisu Antoniu, ce avea legături cu studențimea, fiind toți de acord. Nicoleta rămânea cu comanda fetelor. Ea cunoștea cadrele legionare rămase libere. În rândul lor nu se făcuseră arestări, așa că putea fi de mare folos. S-au apropiat de mine Sima cu Pătrașcu să-mi spună: „Noi ne-am stabilit acum în București și nu suntem cunoscuți. Putem fi întrebuințați și vrem să stăm la dispoziția lui Belgea. Cum el nu ne cunoaște așa bine, te rugăm să ne recomanzi lui." Fără a mă gândi la urmări, știind că legionarul e cinstit, demn, corect și de bună-credință, i-am prezentat lui Belgea: „Sunt și ei comandanți legionari, Sima șef al regiunii Banat, și Pătrașcu cel cu editura noastră de la Sibiu.

Ei nu sunt urmăriţi de poliţie. Te poţi folosi de ei." Belgea îi cunoştea şi nu-i lipsea recomandarea făcută de mine, să dau girul meu. Nu aveam nici o cunoştinţă că Sima cu Pătraşcu, pe lângă Biriş, ce se afla la mine, mai aduseseră cu ei pe Octavian Roşu, Borobaru, Boian, Smultea şi alţii de prin Banat, oameni fără nici un Dumnezeu, specimene inferioare. După această şedinţă, socotind că este mai bine să schimb locuinţa, sfătuindu-mă cu Stănicel, am rămas două săptămâni în această casă cu el şi cu Viorel Trifa. Aici d-na Alexandrescu se ocupa de noi cu alimentarea. Venea cu maşina ei, aducându-ne tot ce ne trebuia, fără a fi bănuită, căci casa părinţilor ei era ca şi a ei. Când nu putea veni, trimitea doi nepoţi, o fată şi un băiat, studenţi simpatizanţi. Erau fii administratorului domeniului prinţului Nicolae de la Broşteni. Odată, într-o seară, am fost invitaţii lor la masă, aici cunoscându-i şi pe părinţii lor. Dacă mai ţin bine minte, Mureşanu se numeau. Prin tânăr s-a aranjat între mine şi Hedwiga o întâlnire. Hotărâsem să dispar din Bucureşti vreo lună şi ceva. Obţinusem un buletin de identitate, printr-un binevoitor, pe numele pe Gheorghe Dumitriu, cu fotografia şi semnalmentele mele aşa cum mă deghizasem, pe care-l puteam folosi la nevoie. Urma ca ea să plece înainte la Burnas pe malul mării în Basarabia, staţiune balneară, să închirieze o cameră şi după două zile să mă aştepte la autobuzul ce făcea legătura între staţia de cale ferată şi această localitate; aşa că iată-mă în staţiune necunoscut de nimeni, simţindu-mă oarecum în libertate, făcând plajă, nămol şi baie, mai înlăturând durerile reumatice. La Burnas, noi cunoştinţe. Ysar, cântăreţ, artist, actor la opera din Bucureşti, şi soţia lui, o femeie foarte frumoasă, basarabeancă din apropierea Burnasului, cântăreaţă în corul operei. Era una din bunele prietene ale Hedwigăi. Ne cântau pe plajă şi luam des masa împreună la un restaurant. Un colonel cu ofiţerii aflaţi în staţiune au organizat o excursie cu autobuzul la Cetatea Albă ca să vizităm ruinele cetăţii lui Ştefan cel Mare, staţiunea balneară Budachi şi noul sanatoriu de pe malul mării. Ocazie bună şi pentru noi. În timpul călătoriei, un profesor şi câţiva bucovineni fredonau cântece legionare. Intrând în vorbă cu un tânăr sublocotenent, am cerut să-mi spună ce cântece sunt, că nu prea le înţeleg. Sunt cântece legionare. Făceam pe chinezul şi ceream lămuriri, ce politică e aia cu Gardă de Fier, că eu nu cunoscusem politicieni. Sublocotenentul, Pintilie se recomandase. „O să vă pun în legătură cu fratele meu, care e în Burnas cu soţia şi copiii. El este un legionar fruntaş, profesor la un liceu, şi a candidat pe listele legionare din Cetatea Albă." Eram curios, dacă aşa deghizat nu avea să mă recunoască. A doua zi, pe plajă, mi-a făcut cunoştinţă cu el, recomandându-i să mă lămurească în legătură cu legionarismul. Vreo câteva zile a încercat să mă lămurească, dar îl suceam în aşa fel că nu mai putea răspunde. Până la urmă, a renunţat să-mi mai facă educaţie legionară, ferindu-se de mine. Sublocotenentul, care observase, şi-a întrebat fratele de ce mă evita. „Dă-l în aia mă-sii", îi zicea pe şleau, româneşte, „E un constipat. Din ăsta nu poţi face nimic." Nu ştiu de ce tânărul ofiţer îmi căuta continuu prietenia. Să se fi amorezat de Hedwiga şi nu a ascuns să-mi comunice părerea lui frate-său despre mine, în afară de înjurătură, se înţe' ·e. La plecarea noastră din Burnas, plăcându-mi de felul cum se comportase şi de faptul că în sufletul lui era ceva stofă de legionar, nu era frumos din partea mea şi nici nu făcusem vreodată glume de acestea, ca să nu ştie cine sunt, mai ales că-l întrebasem dacă ştie ce fruntaşi legionari au mai rămas nearestaţi, rostise numele meu, luptătorul din Spania, cu atâta admiraţie şi simpatie, că nu vreau să-l decepţionez vreodată când se va afla. „Dragă Pintilie, ştii cu cine te-ai întreţinut în discuţie până acum şi te-ai împrietenit?" Era de faţă şi Sile Cristescu, venit de două zile ca să mă ia la Bucureşti, ca măsură de precauţie, fata urma să se înapoieze singură. „Eu sunt preotul Dumitrescu despre care ai vorbit aşa de frumos. Mi-a venit greu să ne despărţim fără să ştii şi să-ţi faci cine ştie ce părere despre mine. Dacă m-am deghizat, bănuieşti pentru ce." A rămas uimit, cu ochii ţintă asupra mea. L-am îmbrăţişat şi l-am sărutat. Nu mai putea scoate o vorbă, rămânând în poziţia de drepţi. „Când treci prin Bucureşti, vino împreună cu fratele tău ca să mă vezi, dar nu-i spune nimic din ce ţi-am comunicat şi nici să afle cineva adresa. Sile, dragă, dă-i adresa

noastră. Şi acum, la revedere!" Aşa ne-a fost despărţirea, socotind că tânărul acesta, ca ofiţer, ne va fi poate de vreun folos în vreo acţiune, dând dovadă de devotament. După vreo zece zile, s-a prezentat în Bucureşti tânărul ofiţer împreună cu Pintilie, fratele lui profesorul. Se vede că distanţele fac pe unii ca necunoscuţi, dar venind în localitatea unde ai avut ocazia să-i întâlneşti, îi recunoşti imediat. Profesorul m-a recunoscut. Şi-a luat poziţia şi a salutat legionareşte. „Dumneavoastră, părinte! Şi eu care am spus fratelui meu că sunteţi un constipat, cum de nu mi-am putut da seama?" s-a scuzat el. După câteva discuţii şi recomandări, au plecat, urmând să păstreze legătura, prin Sile, cu un comandament legionar, rugându-i să nu spună nimănui că m-au văzut şi unde. Prin schimbarea numelui toţi îmi spuneau „Nenea Gică". Mai cu seamă cei care mă vedeau mai des, servindu-mi şi de curieri. Aveam pe fraţii Moşteanu, prieteni din copilărie, la care mă mai adăposteam câteodată sau îmi găseau gazdă temporar pe la unii dintre camarazii necunoscuţi. Dormisem într-o noapte la unul, în spatele spitalului Colentina, când dimineaţa în curtea vecină a apărut un comisar cu poliţişti. Se vedea treaba că nu înregistraseră bine adresa. Voi fi silit să fac uz de carnetul nou cu identitatea mea şi hotărât, făcând pe nepăsătorul, în timp ce ei făceau somaţia să deschidă uşa, m-am strecurat pe lângă ei. Asta însemna că era careva din fraţii Moşteanu, descoperiţi de poliţie şi pe urmele cărora aveau de gând să-l prindă pe nenea Gică, nume sub care se ascundea unul dintre fruntaşii legionari. Urmărirea lor nedând rezultate, au arestat pe Tică şi pe Dumitru Moşteanu, bătându-i până la sânge câteva zile la rând, ca să spună cine e acela Nenea Gică. Nu au reuşit să afle mai mult, cu toate schigiuirile. A trebuit să renunţ la serviciile lor. Schimbasem diferite locuri şi, nemaiavând unde să mă duc, am preferat tot vechea gazdă la Moş Cristescu, care-mi oferea mai multă garanţie. Se petrecuseră unele lucruri ce m-au tulburat. Căzuseră Belgea şi cu Antoniu în mâinile poliţiei şi au fost arestaţi. Printr-un noroc orb scăpase Papanace, nefiind pus pe lista unor poliţişti ce făceau arestări. Erau la mijloc acte de trădare. Într-o seară, m-am pomenit cu Sima, d-na Codreanu şi

Papanace care au căutat să mă liniştească că nu avea să afle nimeni de întâlnirile noastre, că e necesar să ne vedem din când în când spre a ne sfătui. Sima îmi spunea că a doua zi se va duce D-na Codreanu să-l vadă pe Căpitan la Rm. Sărat şi mă ruga să-i scriu acestuia câteva rânduri, cum că el este în Bucureşti necunoscut de nimeni şi să-i încredinţez lui a se ocupa de Legiune. „Ştii, a adăugat el, că Vasile Cristescu şi cu Alecu Cantacuzino, în timp ce erau transportaţi cu trenul de la Tismana la Miercurea-Ciuc, au reuşit prin apropierea Braşovului să evadeze sărind din tren şi acum stau ascunşi prin munţi. Vom pleca în căutarea lor. Pe Vasile Cristescu îl voi aduce la dumneata. El va fi şeful. Împreună vom forma un comandament legionar, aici la dumneata. M-a pus dracu' să-i scriu Căpitanului: „Se află în Bucureşti, Horia Sima nu e cunoscut de poliţie. El ar putea să se ocupe cu colectarea de ajutoare, pentru arestaţi şi familiile lor. Cer încuviinţarea numai aşa pot să scriu dragă Sima, doar ştii că el s-a autodizolvat. E bine şi aşa. Mai ştii că împreună cu Titi am cumpărat o mică tipografie pe care am instalat-o într-un beci la ferma lui Gh. Cristescu din Colentina. Vom putea tipări manifeste. Pătraşcu s-a şi instalat acolo." Toate acestea îmi prevesteau ceva rău. D-na Codreanu s-a înapoiat cu un răspuns. Neavând hârtie la dispoziţie, scrisese pe o margine de ziar: „Bine, părinte, să se ocupe Horia Sima, dar numai aşa cum ai spus dumneata, şi să fie ajutat de Papanace." Nu avea încredere când era vorba de mânuirea fondurilor. Nota aceasta a ajuns la Sima şi nu credeam că avea să o folosească ca testament din partea Şefului, lăsându-l pe el ca urmaş. Cu daruri şi atenţia câştigase de partea lui pe coana Lilica, care avea să lanseze aceasta în toate cercurile. Urmărea prin aceasta ca să comande, să dea ordine şi să fie executate. Pusese la cale pe Nicoleta să scrie Şefului de oarecare acţiune în Ardeal, adică să se difuzeze un manifest din partea moţilor, prin care aveau să ceară eliberarea Căpitanului Siancu, la care ţineau foarte mult, dar nu aceasta era intenţia lui Sima; primind răspunsul: „E bună plăcinta în Ardeal" atâta, a pus mâna şi pe această hârtiuţă. Victor Dragomirescu, şeful studenţilor de la Drept, unul din bunii legionari, ajutorul lui Vojen în judeţul

Dâmbovița, nedând ascultare ordinelor lui Sima, care i se păreau a fi periculoase, a fost amenințat de Vârfureanu, șef al mediciniștilor ce devenise mâna dreaptă a lui Sima. A vrut să fugă peste graniță cu avionul lui Costin, pe care-l pilota. Fără a-și da seama că o mână criminală defectase ceva la motor, după ce decolase, a căzut de la oarecare înălțime. Costin a scăpat. Dragomirescu, accidentat grav, a murit în spitalul închisorii. Trădată de Vârfureanu, așa se spunea, a fost prinsă Nicoleta. Închisă la prefectura poliției, violată, bătută, schingiuită, ca să afle de la ea cât mai multe amănunte despre legionarii fruntași, în stare de disperare, când era anchetată la unul din etajele de sus ale poliției, profitând de o fereastră deschisă și de neatenția comisarului s-a aruncat pe fereastră, murind sfărâmată de asfalt. Parașutistul Valentin Popescu, reușind să-mi comunice că Ionel Fernic, ce-mi devenise bun prieten, vrea să mă vadă, s-a aranjat o întrevedere. Se oferea să mă treacă peste hotar cu avionul lui. Popescu avea să scrie mamei lui, care locuia la Berlin, ca să-mi pună la dispoziție o cameră. Le-am mulțumit pentru intențiile lor bune. Nu voiam să se pună în pericol pentru mine și am refuzat. Gândul de a-mi găsi un refugiu peste hotare a pus stăpânire pe mine și i-am comunicat Hedwingăi. Sosind la Varșovia, pentru oarecare interese în București, Papraski, secretar acum al lui Arcizensky la Ministerul de Externe polonez, m-a pus în legătură cu el. Erau bucuroși să dea azil politic la vreo 10–12 fruntași legionari, stabilind un alibi între noi, dar nu-și luau angajamentul trecerii peste graniță. Aceasta rămânea pe seama noastră, dar, odată trecuți, ei ne vor acorda toată ospitalitatea. După moartea Nicoletei, au fost arestate o mulțime de legionare, Sica Popescu, Nicoara… bănuite că fac pe curierele cu comandamentul au avut multe de suferit. Sima l-a găsit pe Vasile Cristescu și pe Alecu, aducându-l pe Cristescu, la grădină, la mine. Alecu nu a vrut, crezând că va putea sta ascuns acasă lângă soție, unde își avea oarecare aranjament. La hotărârea lui se mai adăugase și o discuție violentă cu Sima, ce-și dădea aere de comandant suprem și care pe nu-l puteam suferi din cauza mândriei și a pretențiilor lui de superioritate. Săracul Alecu, numai după câteva zile a fost descoperit și rearestat. Mai bine rămânea în munți. Vasile Cristescu, într-o discuție cu Sima și Papanace, și-a asumat răspunderea conducerii în calitatea lui de comandant și vicepreședinte al partidului, cerându-i lui Sima să nu mai facă nimic de capul lui și să asculte de ordinele ce va primi, căci până acum a mers totul prost. Condus de Stănicel, la cererea lui Alexandru Constant care era un om cu cap și simț politic, într-un loc sigur unde venise și Papanace, ne-am sfătuit ce ar fi bine să facem în situația în care ne aflăm. Redactase un memoriu către rege, prin care noi făceam declarații solemne de supunere totală regelui și regimului în calitatea ce o aveam de fruntași legionari și că vom face totul ca legionarii să asculte de noi. Ne gândeam că astfel vom mai putea îmblânzi pe rege și că-l vom salva pe Căpitanul nostru de la moartea ce-l aștepta. Am semnat acest memoriu și am plecat toți să-l ducem generalului Coroama care era comandantul corpului de gardă al Palatului, spre a-l înmâna regelui. Generalul nu avusese copii. Aflasem că el și soția lui îl iubeau pe Corneliu Codreanu și-l socoteau ca pe fiul lor. Nu l-am găsit acasă și a trebuit să-l așteptăm, la îndemnul soției. I-am explicat planul nostru și i-am dat memoriul să-l citească. După puțină gândire, ne-a dat asigurarea că va ajunge în mâinile regelui și că, să venim peste zece zile ca să ne comunice rezultatul. Dar ne va anunța el prin Stănicel. Nu am primit nici o anunțare. Papanace făcuse prostia să-i spună lui Sima și se scălda în apele lui. Îmi permit să arăt aici, deși nu este în ordinea întâmplărilor și au trecut ani de-atunci. Nu-l mai văzusem pe general nici unul dintre noi. În 1949, când arestați comuniști erau trasportați de la Jilava la Ocnele Mari, în lagăr, în vagonul-dubă era și generalul Coroama cu cei arestați. Ne-am așezat lângă el, eu, Constant și Vojeu: „Vă mai aduceți aminte, domnule general, când am fost la dumneavoastră cu un memoriu ca să-l dați regelui, așteptând de la dumneavoastră un răspuns?" a întrebat Constant. „Prin cine puteați mijloci să ajungă în mâinile lui?" „Da, sigur că-mi amintesc. Nu v-am chemat, fiindcă nu mai era cazul. Aranjasem cu Moruzof, care avea acces la Palat, să-l dea. Dar a venit la mine coana Lilica, spunându-mi că a lăsat Corneliu ca urmaș al

lui prin testament pe Horia Sima. La câteva zile, s-a prezentat la mine Sima cu vreo zece legionari, care-mi confirmau că Sima este acum comandantul Legiunii, lăsat prin testament, şi că nici nu vrea Corneliu să audă de memoriu. De aceea nu i l-am mai dat şi nici nu v-am chemat."…Hotărâsem cu Stănicel că să mai dispar din Bucureşti. Împreună cu Horodniceanu ne-a dus la un frate al lui din Ploieşti, contabil la o întreprindere petrolieră, unde am rămas vreo zece zile. Urmărind ziarele suntem puşi în cunoştinţă că, în Ardeal, cete de legionari criminali s-au dedat la acte de dezordine şi crime, atacând sinagoga din Timişoara, distrugând obiectele sacre, împuşcând pe rabin, apoi alte acte de teroare dezlănţuite la Arad, Oradea, Cluj, de către echipe legionare, ce primiseră manifeste şi ordine ca din partea Căpitanului. Toate acestea ne-au făcut să ne reîntoarcem în Capitală. S-a făcut şedinţă cu: Sima, Papanace, Cristescu care-l acuza pe Sima de toate aceste acte regretabile, a urmat cearta cu el, l-am acuzat şi eu, până la urmă şi Papanace, că nu asculta nici de el, că una se discută, iar alta face deoarece se poate mişca în libertate. Sima se scuza că nu are nici o cunoştinţă, că el nu a dat nici un manifest şi ordin, că aceste acte sunt săvârşite de oamenii poliţiei şi Siguranţei, ca să agraveze situaţia. Ştia să mintă în aşa fel, astfel încât să fie crezut… Cu manifestele şi ordinele, trimisese însă pe Victor Biriş, care întrebat de mine, nu a tăgăduit, motivând că acesta era ordin dat de Căpitan prin Sima. La Rm. Sărat i s-au pus în faţa ochilor Şefului toate ziarele cu relatarea celor din Ardeal. „Iată, domnule Codreanu, ce fac legionarii dumitale", i-a spus comandantul închisorii, înnebunit de durere şi plin de furie, cerându-i-se să facă o scrisoare ca să calmeze spiritele pornite, am ajuns în posesia ei din care am desprins: „Cine sunt nemernicii şi ticăloşii care au pornit la asemenea acte? Eu stau aici şi sufăr, înarmat cu răbdare, totul. Voi de ce nu aveţi răbdare pe-afară? Cine vă pune la cale aceste infamii? Vă ordon linişte, linişte, linişte." Mutat în celulă cu Gheorghe Clime, îi spunea acestuia: „Domnule Clime, domnule Clime, este un nebun afară care se joacă cu viaţa noastră şi nu pot futu-i mama lui, să-i pun mâna în gât. În urma unei discuţii violente,

Cristescu a poruncit lui Sima să se tipărească imediat o circulară cu conţinutul scrisorii Căpitanului în care se făcea apel la încetarea oricărei acţiuni care duce la înrăutăţirea situaţiei şi la periclitarea vieţii celor din închisori, circulară care se încheia cu cuvintele: „Linişte, linişte, linişte." A fost tipărită în mii de exemplare. Tot Biriş a fost trimis cu ea să fie difuzată în Ardeal, dar numai de formă. Nu a văzut-o nimeni. Am deţinut acestea din cele ce mai târziu mi-a povestit Biriş. În urma discuţiei şi cearta dintre Sima şi Cristescu, acesta nu a mai călcat pe la noi. Regele Carol cu Lupeasca au plecat să facă o vizită în Anglia, fără a se şti că este însoţit de acest „înger păzitor". Imediat după plecarea lui au început în Ardeal noi acte de teroare, de data aceasta mult mai intensificate. La Cluj au dat foc la o fabrică de încălţăminte evreiască. Prin toate oraşele principalele: atacuri, distrugeri, răniri de persoane, prin atacuri cu pistoale şi numai de evrei. Noi nu aveam nici o putere de a interveni. Presa din Sărindar a început o campanie de ură, cerând moartea criminalilor legionari. Era către sfârşitul lui noiembrie, când regele, la Londra, se lăuda că a pus sfârşit acţiunilor legionare şi că aceştia nu mai există. I s-au pus în faţă ziarele nou-apărute cu articole incriminatorii, nu că ar fi fost în necunoştinţă de cauză, căci tot ce se petrece în ţară ştia. Nu era străin de ceea ce se petrecea, pentru că se făceau cu ştirea lui. Vrea însă că să fie îndreptăţit în măsurile ce avea să ia. La înapoiere, a avut o convorbire telefonică cu Armand Călinescu, în care i-a dat ordin să nu mai găsească în viaţă pe Corneliu Codreanu, când va sosi în ţară. S-a oprit în Germania unde a avut o întrevedere cu Hitler, la Bergstesgaden. La încheierea discuţiilor, Carol a întrebat pe Hitler dacă intenţionează să se amestece în treburile interne ale României. Poate că Hitler nu s-a gândit serios ca să priceapă intenţiile lui şi i-a răspuns că el nu se va amesteca niciodată în treburile interne ale statelor. Mulţumit de acest răspuns, a pornit spre ţară convins că ordinul lui va fi executat de Călinescu, care înadins a lăsat asasinatul să fie executat după ce regele va intra în România şi se va afla în drum spre Capitală, ca în caz de vreo răspundere să cadă şi asupra regelui. În noaptea de 29–30 noiem-

brie 1938, după ce au fost ridicați de la penitenciarul Rm. Sărat în două camionete deschise ale prefecturii poliției Capitalei, legați câte unul, pe o banchetă de mâini și de picioare, având câte un jandarm în spatele fiecăruia, Căpitanul, Nicadorii și Decemvirii, după ce au ieșit din Ploiești, îndreptându-se către București, în dreptul pădurii Tâncăbești, după semnalul dat de maiorul de jandarmi Dinulescu, care-și luase angajamentul executării ordinului, aprinzând din mașină de trei ori o lanternă, jandarmii i-au strangulat cu lațurile pregătite, Codreanu rugându-se de ei să-l omoare pe el, dar să-i lase pe băieți că ei nu au nici o vină. După omorârea lor au fost duși la Jilava, unde li s-a mai tras câte un foc de pistol în cap, și făcându-se constatarea morții lor spre îndeplinirea legală, numai de formă, au fost aruncați într-o groapă comună dinainte pregătită, aruncând peste ei var și vitriol ca să fie descompuși, apoi au fost acoperiți cu pământ și o placă mare de beton. Doar o cruce la cap: Corneliu Codreanu, trădător de neam, și criminalii lui. Asta era într-o vale lângă Jilava. Dar, să las aici spre lămurire ce declarație a dat maiorul Dinulescu, când a fost arestat în 1940: „A fost chemat într-o zi", declara Dinulescu, „de Armand Călinescu, în a cărui cameră-birou se afla el și generalul Bengliu, comandantul Inspectoratului Jandarmeriei. Călinescu se consulta cu el, că din motive politice de stat, Codreanu și treisprezece importanți ajutori ai lui, trebuia să fie omorâți, aceasta fiind și dorința regelui. Generalul Bengliu a confirmat acestea și i-a dat ordin pentru executare. La 29 noiembrie 1938, la ora 10 seara, au fost ridicați cei amintiți, din închisoarea Rm. Sărat și urcați într-un autocamion al Poliției Capitalei, a cărui caroserie se compunea din mai multe rânduri de bănci, așa fel că cei ce stăteau în interior să privească înainte. În fiecare rând al doilea de bănci fuseseră așezați trei-patru gardiști prinși cu cătușe grele la picioare, înlănțuiți de bănci, cu coatele la spate legate împreună și așa încătușați le era imposibil să poată a se mișca în vreo parte; pe de altă parte trebuia să țină capul sus. În celelalte rânduri de bănci au luat loc plutonierii de jandarmi, înapoia fiecărui gardist era un jandarm, în total paisprezece, lume străină nu români. Maior Dinulescu a luat loc

lângă șofer. Pe drumul dintre Ploiești–București, la primele ore ale lui 30 noiembrie, Dinulescu a dat un semnal cu lanterna, după care fiecare din cei 14 jandarmi au aruncat câte un ștreang de gâtul gardiștilor. Ei stau în fața lor și cu amândouă mâinile au tras atât până ce aceștia au fost strangulați și n-au mai dat nici un semn de viață. Călătoria autocamionului fusese aproape neîntreruptă. Aproape de ora 4, camionul a intrat în București și a mers la închisoarea militară Jilava, ce servise de fort, unde cu trei zile înainte pregătiseră o groapă mare, și anume, în interiorul fortului, înconjurat cu sârmă ghimpată, așa fel ca nimeni să nu se poată apropia de ei. Groapa fusese făcută din ordinul comandantului fortului, colonelul Aristică Gherovici. La întrebarea ofițerilor săi subalterni despre scopul gropii, acesta a dat răspunsuri nelămuritoare. Când camionul a intrat în curtea fortului Jilava, s-a mai împușcat cu revolvere și carabine, repetat, fără excepție, în cadavre, apoi le-au aruncat în groapă. Medicul militar al fortului, adus aici, a constatat moartea. Maiorul Dinulescu a explicat celor 14 jandarmi, printr-o cuvântare scurtă, că ei cu aceasta au adus la îndeplinire o hotărâre a Curții Marțiale și au făcut o faptă patriotică; groapa a fost acoperită cu pământ. Ziua a trebuit ca nimeni să nu se apropie de ea. În ziua următoare, cadavrele au fost dezgropate și aruncate în altă groapă, în afara fortului cu 20 sticle de acid sulfuric turnate peste ele, acoperite ca o placă de beton și apoi cu pământ deasupra. La întrebarea, de ce, cum se pretindea în comunicatul oficial, încercarea de fugă și împușcarea au avut loc la vreo 20 km de aici, deși omorârea în realitate s-a produs încă la o distanță de 40 km cel puțin sau mai mult, Dinulescu a explicat că aceasta a fost necesară ca autoritățile județului Ilfov, competente, să poată face redactarea actului constatator de moarte. Certificatul de moarte fusese întocmit de procurorul militar, colonelul Zaciu, de colonelul Dumitru, președintele Tribunalului Militar, care condamnase pe Codreanu la 10 ani muncă silnică, și de procurorul general Pașcu. Dinulescu a povestit mai departe că avusese mare grijă să vină la București cu camionul neobservat înainte de începutul zorilor de zi, în care timp avusese și o pană auto. La

întrebarea lui Dumitrescu, dacă unele din aceste cadavre au fost duse la crematoriu și acolo fuseseră transformate în cenușă, pentru că așa s-a întâmplat cu unii legionari ce au fost omorâți și unii arși chiar de vii și nu se știe care erau cei ce săvârșiră o asemenea ticăloșie criminală. Maiorul Dinulescu explică: că nu știe nimic și ține acestea totuși ca neadevărate. La întrebarea de încheiere: dacă el ar mai recunoaște cadavrul lui Codreanu, Dinulescu a răspuns cu cinism, cadavrul, precum și scheletul ar fi de nerecunoscut, dar el l-ar recunoaște, pentru că el, numai lui Codreanu i-a așezat mâna dreaptă sub cap, ca să se odihnească mai bine. La încheiere Dinulescu a dat explicații, că și cei 14 plutonieri-jandarmi, cu toată împotrivirea de la început, au trebuit să semneze și ei actul de deces. Acesta, era necesar, corespunzând cu comunicatul oficial dat de Guvern… La încercarea de evadare au fost împușcați... Plutonierii-jandarmi au primit fiecare 20 000 lei, șoferul, care fusese anchetat, fără ca să poată lua vreo legătură cu Dinulescu, a descris aceste înfiorătoare crime exact ca și maiorul Dinulescu, declarând că el ar fi primit 40 000 lei, iar maiorul 200 000 lei.

Eram în cameră cu Vasile Cristescu, la Moș Dinicu, când pe la orele 12 în ziua de 30 noiembrie, am auzit comunicatul dat la radio, care a căzut ca un trăsnet pe capul nostru: în noaptea de 29–30 noiembrie, în timp ce Corneliu Codreanu și alți 13 legionari erau transportați de la închisoarea Rm. Sărat la Jilava, în dreptul pădurii dintre Ploiești–București, încercând să fugă de sub escortă, au fost împușcați. În aceeași zi veniseră și Carol cu Lupeasca în Capitală. Am căzut în genunchi, plângând, rugându-ne lui Dumnezeu pentru iertarea sufletelor lor. La 2 decembrie, Sima a difuzat o circulară, scoasă la tipografia din Colentina, expediind-o, prin Biriș, în București și în provincie. Acesta aflând de la Sima adresa noastră, ne-o adusese și nouă, voind să ne asigure că trăiește Căpitanul, circulara suna cam în felul acesta: „Nu este adevărat că a fost omorât Căpitanul. Prin intervenția legionarilor, a putut fi salvat împreună cu Nicadorii și cu Decemvirii" și comandantul legionar recomanda să se păstreze liniștea datorită împrejurărilor. Nu am dat crezare lui Biriș și am socotit circulara aceasta dată cu un anumit scop. Venind la noi

Stănicel, l-am însărcinat să meargă la tipografie, pentru ca urgent să scoată o altă circulară, semnată de Vasile Cristescu și de mine. „Căpitanul, Nicadori și Decemvirii au fost omorâți! Nu dați crezare celor ce semnează comandamentul legionar. Ei nu au putut fi salvați. Vi s-a recomandat tuturor cu toată durerea pornită din sufletul lui să păstrați liniște, liniște, liniște. Nu ați fost înțelegători sau mâini criminale au săvârșit acte care să ducă la asasinarea lor. Liniștea eternă s-a așezat cu mare doliu acum peste sufletele noastre. S-o păstrăm și să ne rugăm lui Dumnezeu pentru ei." Această circulară, atât cât a putut Stănicel, a fost dată numai în câteva locuri prin București. În provincie, nici vorbă. Curierii lui Sima au distrus-o. Cu sufletele îndurerate, discutam cu Vasile. Aici nu mai putem rămâne. Vom fi descoperiți și împușcați. Aceasta era situația și hotărârea poliției și Siguranței pornită din nou în urmărirea și descoperirea celor ce mai eram ascunși. Unii au și luat drumul să fugă peste graniță, alții au fost prinși și executați. În cazul că am fi fost descoperiți și împresurați de poliție, făcusem cu bătrâna Cristescu exerciții pentru ascunziș. Avea în cămară un beci mic pentru mâncare, în care abia încăpeau două persoane. Ne vâram aici, puneam un linoleum peste chepeng și putea vorbi tot timpul cu poliția arătându-le camerele și beciul care avea intrarea prin curte. Hotărâsem, însă, să părăsim această locuință și găsiserăm locurile pregătite. Așteptam în ziua de 4 decembrie să fim luați și duși fiecare într-o parte, eu spre dealul Cotrocenilor, Vasile într-o garsonieră aranjată de el pe lângă Obor. În timpul acestei zile am observat persoane străine care dau târcoale casei și grădinii. Am bănuit numaidecât agenți de poliție și Siguranță. Seara, când ne pregăteam de plecare, nu a venit legionarul de legătură pentru Vasile. Al meu, înarmat, era în cameră cu Sile Cristescu: „Dragă Vasile, am spus, eu în viață am avut ceva noroc. Poate acest noroc al meu te va favoriza și pe tine. Nu plec. Rămân aici cu tine. Sunt sigur că în noaptea aceasta vom fi atacați. Ne culcăm îmbrăcați și dacă vine cineva, ne ascundem în pivnicioară. E aranjată cu rogojini pe jos. „Dacă vor da peste noi, spunea Vasile, ne vom apăra. Avem pistoale și

o grenadă. Ei tot ne vor omorî. Așa că este mai bine să ne dăm viața în luptă." Ne-am întins pe pături îmbrăcați. Fuseserăm trădați. Moș Cristescu Dinicu plecase cu șareta cu flori – crizanteme –, pentru a le vinde în piața Obor, însoțit de fiul lui, de Gheorghe, soția acestuia culcându-se cu soacra în camera acesteia. Spre ziuă am auzit zgomot de camioane și mașini, urmate de bătăi puternice în ușă. Bătrâna a alergat să întrebe cine este. „Poliția" i-a răspuns, „deschide!" „Așteptați puțin că suntem femei și suntem dezbrăcate. Vă deschid imediat." Venind la noi, auzisem totul, ne-a dus imediat prin sufragerie, apoi în cameră, trăgând chepengul și linoleul peste noi. Am făcut semnul crucii amândoi. Doamne ajută-ne, și ne-am așezat cu fața în sus și cu pistoalele gata să tragem dacă dau peste noi, ascultând convorbirea dintre bătrână și comisar. „Poftiți, domnilor, și ne iertați că a trebuit să vă facem ca să așteptați puțin, de, ca femeile, trebuia să punem ceva pe noi. Aici e camera noastră de dormit. Acum eram cu nora mea, căci bărbatul îmi este plecat în piață. Aici e camera de dormit pentru musafiri, când avem. Dar ăștia cine sunt? A întrebat un comisar. Băiatul meu care e student și fac lecții împreună că sunt colegi. Citesc până târziu și a rămas aici. Îmbrăcarea imediat și du-i în curte, a dat ordin unui polițist. Nu au făcut percheziție, că le-ar fi găsit pistoalele sub perine. „Poftiți, poftiți aici. Asta e sufrageria noastră pe care o întrebuințăm numai când avem oaspeți, iar aici e camera. Bătrâna a intrat și s-a oprit cu picioarele chiar pe chepengul micului beci unde eram, exact cum exersasem cu ea, continuând să vorbească. Asta e camera în care ținem de-ale mâncării și ceva băutură, dacă doriți să vă servesc cu ceva. Hai, mai tacă-ți gura, zise comisarul, dar arme aveți? Nu avem domnule, deși ar trebui să avem, că de, aici suntem la mahala, cu borfași și hoți mulți și vin de ne fură din grădină și Doamne ferește dacă nu ne-or sparge și casa. Beciul unde este? Ne-a pierit respirația și am strâns mâna pe revolver cu el întins. Avem și beciul. Intrarea e pe afară. Poftiți și acolo. Au ieșit afară și-i mai auzim vorbind. Sosise moș Dinicu cu Gheorghe din piață și deshămau calul. Polițiștii au făcut o percheziție la șaretă și au dat peste un manifest semnat

de Vasile și de mine, uitat din nebăgare de seamă pe fundul din cutia șaretei. Auzim înjurături: „mama voastră de tâlhari. Urcați-i pe toți în camion și repede la ferma cu tipografia. Bandiții trebuie să fie acolo. Să rămână doi agenți de pază la porți. Au plecat. Bătrâna ne-a scos din ascunziș, trimițând în goană mare un băiat din curte să anunțe pe Titi Cristescu, care a sosit în grabă. Ne căutaseră și pe la el, dar au plecat spre fermă. Începuse puțin să se lumineze când am ieșit pe portița secretă, neobservați, oprindu-ne puțin la biroul comercial ce-l avea Titi prin Ferentari, ca să telefoneze unde aveam să fim duși. Când să ieșim, doi agenți ne urmăreau. N-au îndrăznit să ne atace. Spre norocul nostru un taxi, șoferul prieten, a oprit la semnul nostru și ne-a luat făcând ocoluri multe. În urmă, cei doi agenți, negăsind mașină imediat ca să ne poată urmări, ne-au pierdut. Cu multă atenție am fost duși până în Buzești, unde, coborând, am intrat pe bulevardul Alexandru Ioan Cuza, intrând într-o casă unde am dat peste Herodniceanu. Am venit deci în ascunzătoarea lui necunoscută. O mai pățisem eu cu două zile după arestarea Șefului, era să cad în mâinile poliției. Eram cu Biriș pe bulevardul Elisabeta, luasem o gustare la o plăcintărie, bodegă renumită, și doream să fiu arestat. La ieșire, un comisar în uniformă fluiera după doi agenți ca să ne înhațe. Eram o figură cunoscută, când un taxi a oprit imediat în dreptul nostru. Șoferul observase manevra. A apucat doar să ne spună: „Urcați imediat". Așa e când are omul noroc, și a pornit într-o goană nebună fără să ne întrebe unde vrem să mergem. Atent, cu privirea în retrovizor, ne-a spus: „Suntem urmăriți, dar am să scap eu de ei." Nu-mi mai dau seamă pe unde a tot ocolit, pe Dealul Spirii, Cotroceni, pe la Gara de Nord, Filantropia, oprind în dreptul locuinței mele. „Aici, a zis, dacă vreți în altă parte spuneți unde?" Rămânem aici. Cât face cursa?" „Nici un ban. Trăiască Legiunea și Căpitanul!" ne-a salutat și a plecat. Nae Herodniceanu era găzduit de o familie serioasă, un doctor cu soția lui. Era greu să-l găsească poliția. De aceea, aici ne-am simțit în siguranță și puneam la cale fuga noastră peste graniță. Aveam asupra mea ceva zloți polonezi, o parte mi-i dăduse Alecu Cantacuzino, îi

avea de când făcuse vizita în Polonia. După evadarea lui pe munţi, mi-i dăduse la sosirea în Bucureşti, refuzând propunerea mea de a pleca în Polonia: „Să pleci dumneata. Îţi vom fi de folos. Eu rămân aici, nu vezi că Sima îşi face de cap?" Alţi bani polonezi îmi dăduse Hedwiga. Am ţinut să am o ultimă întrevedere cu Gicu, băiatul meu mai mare, ca să-i mai las şi ceva bani, dându-i şi anumite sfaturi şi ce să facă în timpul absenţei mele, care nu ştiam cât are să dureze. Stănicel a făcut tot posibilul ca să-mi văd copilul şi să-l îmbrăţişez. Cu el şi cu Horodniceanu am vrut să-l convingem pe Vasile Cristescu să plece din ţară în Polonia, făcându-i cunoscut planul ce-l făcusem cu autorităţi poloneze. „Nu a vrut să audă de plecare. Nu vezi dumneata ce face idiotul acesta de Sima? Cum să las mişcarea legionară pe mâinile acestui nemernic. Cu orice risc, eu rămân aici. Dumneata va trebui să pleci neapărat. Ai copii. Scapă-ţi viaţa ca să ai grijă de ei. Eu dacă am o fetiţă, aceasta are pe mama ei care o îngrijeşte. Pleacă cu Horodniceanu şi cu Stănicel. Ce să-ţi dau ca să ai o amintire de la mine cât de mică." Şi-a scos pieptănul de cap şi mi l-a dat. Din superstiţii ştiam că asta înseamnă moarte. Mi s-au umezit ochii şi mi-am zis în sinea mea. «L-am pierdut pe Cristescu.» Merge de bună voie la moarte. În dimineaţa următoare, au intrat la noi Sima şi Titi Cristescu. Râdeau, când noi eram trişti. Nu trecuseră decât câteva zile de la moartea Şefului. „De ce râzi, mă, ca un idiot?" l-am întrebat. Continua să râdă. „Când noi plângem tu râzi, ai?" „Râd că tare norocos mai eşti părinte. Ai scăpat ca prin urechile acului să nu fii împuşcat." Vasile nu a mai avut răbdare. „Ai să dai socoteală de tot ce ai făcut până acum, Horia. Ce e cu circulara că a scăpat Căpitanul?" Nu am scos-o eu, ci Siguranţa statului ca să ne deruteze." „Minţi ca un ticălos. De azi înainte îţi interzic să mai faci ceva fără ordinul meu." Ne-am despărţit certaţi. D-na doctorului avea un frate comandor la aviaţie. L-a chemat la noi. Se oferea să ne treacă graniţa cu avionul. Am refuzat. Îşi periclita situaţia, ba poate şi viaţa; de aceea am primit să ne ducă cu automobilul lui numai până la Ploieşti. Eram astfel sub adăpostul unei uniforme de ofiţer român. Stănicel aranjase să fim

adăpostiţi într-o casă nelocuită. Ştia de noi numai Miti Dumitrescu, tânăr avocat din Ploieşti, legionar. Avea să poarte grija noastră şi să organizeze plecarea spre Polonia. Îl lăsasem pe Vasile Cristescu în seama lui Leaţu, un legionar de mare caracter, devotat şi plin de corectitudine. Născut în Moldova din părinţi săraci, îşi făcuse pe socoteala lui toate studiile, luând licenţa în Drept la Iaşi. Condusese cu Păvăluţă comerţul legionar de la atelierele Griviţa, dovedind o cinste exemplară. Dat pe mâna lui, speram ca Vasile să fie bine apărat. Nu aveam bani şi am trimis pe Stănicel la Dobrescu, om bogat. Stăpânea cu sora lui o moşie frumoasă în Prahova şi avea una dintre cele mai frumoase case boiereşti în Ploieşti, cu pază. Speram ca să luam de la el o sumă ce ne-ar fi ajuns măcar o lună. Când stătusem în Ploieşti cu Horodniceanu, se arătase foarte binevoitor. Ne scosese la plimbare cu maşina lui pe Valea Prahovei. Împreună cu sora lui mă dusese la Bucureşti cu maşina şi înapoi. Sora lui era căsătorită cu generalul Palangeanu şi îşi avea locuinţa ei, un apartament, splendid, cu tot confortul, pe Calea Victoriei. Observasem că se interesa cu multă curtoazie şi oarecare interes de Legiune şi de unii legionari. Bunăvoinţa ce o arătase Dobrescu de data asta dispăruse, aşa că Stănicel a trebuit să telefoneze la Bucureşti unui camarad, fost coleg cu el la Drept care, împrumutând de la Banca Naţională, ne-a adus ceva bani. Mărculescu, ce venise cu ei, ştia că nu are să-i mai fie restituiţi: toţi trei aveam acte false de care să ne folosim în timpul călătoriei, în caz de legitimare, care începuse să se facă pe toate drumurile. Mai erau patru zile până în sărbătorile Crăciunului. Deci pe la 21 decembrie, ne-am urcat în maşina unui legionar, bun prieten al lui Miti Dumitrescu. Era un Buick cu şase locuri, în care aveam încredere pentru un drum lung. Am pornit în luminatul zilei. După planul întocmit de Miti, trimisesem pe Stănicel, însoţit de un locotenent, la Vijniţa pe unde aveam să trecem graniţa, locotenentul fiind prieten cu un ofiţer de graniţă, Gârcineanu, frate cu Puiu Gârcineanu, unul din intelectualii de elită legionari. Aveau să aranjeze punctul de trecere şi ora, stabilind ora 8 seara a doua zi, când urma să ne întâlnim după ieşirea din Vijniţa, lângă frontieră. Ca

să ne asigure călătoria, Miti luase pe sora lui și pe o verișoară a lor care aveau să se dea drept soțiile noastre, dacă avea să ne întrebe cineva și că mergem să facem Sărbătorile la părinții noștri la Vijnița. Fetelor nu le spusese cine suntem noi. Cred că nici prietenului cu mașina, recomandându-i numai multă discreție și atenție. Am călătorit în condiții minunate o bună bucată de drum. La o secție de jandarmi am fost opriți de un plutonier. Întrebându-ne unde mergem, ne-a rugat să prezentăm un plic, la legiunea de jandarmi din Fălticeni, făgăduindu-i că-i vom aduce dovada de predare la înapoiere. Începuse să ningă abundent. Fiind siliți să rămânem o noapte la Pașcani, întrebând un gardian de noapte căruia i-am încredințat și paza mașinii, ne-a indicat o cârciumă cu camere de locuit la un evreu, pe care l-am sculat din somn. Recomandându-ne negustori, angrosiști de vinuri, evreul foarte bucuros, a pus să se încălzească camere de dormit, ne-a pregătit masa recomandându-ne vinuri bune și prieteni de-ai lui de la Cotnar, ce ne-ar strânge oricât vin am dori. A doua zi, drumul ne-a fost îngreunat de zăpadă, dar mașina, înaintează. Avea motor bun. Aveam asigurarea proprietarului că la ora 8 seara vom fi la punctul de întâlnire. Consultând harta, vrând să mai scurtăm din distanță, am apucat pe un drum mai puțin practicabil și ne-am împotmolit într-o viroagă. O oră întreagă ne-am chinuit, fără a reuși să ieșim, până au sosit două sănii cu boi. Ne-au ajutat oamenii și au scos mașina cu boii. Vrusesem să nu ocolim pe drumul ce trecea prin Storojineț, ca nu cumva să fiu recunoscut. Mă plimbam enervat prin zăpadă. Când să plecăm s-a apropiat de mine un om întrebându-mă, dacă nu sunt eu preotul Dumitrescu. „Vă recunosc de când ați fost în propagandă la noi pentru alegeri." Nu puteam să mint. Îmi era și mie cunoscut. L-am rugat să nu mai spună nimănui că m-a întâlnit. Ne-am strâns mâinile, șoptindu-mi trăiască legiunea și Dumnezeu să vă ajute. Înserase bine. Ieșind din Vijnița, exact la ora 8, am observat semnalul de oprire făcut cu lanternă, de un locotenent. Stănicel s-a repezit la noi: „Părinte, coborâți repede și treceți în dreapta vreo 50 m afară din șosea. Fetele amuțiseră. Abia acum își dădeau seama atât ele, cât și prietenul cu mașină, cine suntem și de aventura noastră. Erau emoționate. Ne-am luat geamantanele să fugim spre dreapta. Locotenentul îmi pronunțase și numele. Omul nostru cu mașina a scos portmoneul: „Toată averea mea este mașina aceasta și mai am aici patruzeci de mii lei, vă rog să-i primiți din partea mea. Veți avea nevoie de ei pe unde vă veți duce." L-am sărutat: „Păstrează-i pentru dumneata noi avem deocamdată." Cu farurile stinse, locotenentul s-a urcat cu Miti în mașină și au făcut calea întoarsă, fetele lăcrimând, urându-ne drum bun. Era zăpadă mare. La 50 m ne așteptau trei persoane. Erau ruteni contrabandiști. Ne-au luat geamantanele: „Cu acestea nu puteți merge, rămân aici. Înfășurați în cearceafuri albe și glugi, unul din ei, cel mai tânăr, avea să ne conducă pe cărarea cunoscută de ei. „La 5 pași unul după altul să mergeți după mine cât mai repede". L-am urmat plin de emoție. Grănicerii, dacă ne observau, aveau ordin să tragă în plin. Ne-a prins oboseala prin zăpada până la genunchi. Eu abia mai puteam respira. Îl rugam să mergem mai încet.

„Nici o vorbă, că se aude. Veniți repede". Ajungând la râul Ceremuș, ce ne despărțea de Polonia, am intrat în apă până aproape de brâu, prin gheață, așa cum eram îmbrăcați. Ceremușul era împărțit în două ape. Trecusem de prima. Însoțitorul ne-a comunicat că acum putem vorbi tare că suntem pe teritoriul polonez. Grănicerii nu mai au voie să tragă. Cu cei polonezi ne vom înțelege noi. Am trecut și al doilea braț mic, afundându-ne înghețați prin niște tufișuri. Stănicel plătise contrabandiștilor 3 000 lei ca să ne treacă și ne mai luaseră și geamantanele. Nu aveam cu noi nici un schimb. Hainele de pe noi se făcuseră sloi de gheață. Pulpanele de la paltoane ne împiedicau prin tufe lățindu-se de îngheț. Încercând să le mai îndoim, stofa plesni, rupându-se. Ieșind la luminiș, pășeam prin zăpada mare, în care nu se mai vedea nici o cărare, și înaintam către o lumină care când se stingea, când se aprindea ca lumina unui far. Acolo era casa în care aveam să fim duși. Contrabandiștii aveau semnalele lor. În casă, un bătrân și o fată cam vârstnică. Am scos hainele de pe noi, dându-le să se usuce pe lângă vatra unui foc, punând pe noi niște țoale. Era frig și aici. Ne mai chinuia și foamea. Ne-a servit moșul care o rupea nemțește, așa ne-am putut înțelege, cu

niște mămăligă rece și brânză, plătite destul de scump, ca și găzduirea. Nu cred că am putut dormi. Dimineața ce a urmat, într-o sanie cu cai, culcați ca niște saci cu grâu și acoperiți cu pături, ne-a transportat până la prima stație de cale ferată. Omul cu sania își lua precauțiuni de a nu fi prins de gardă că duce niște fugari. Noroc că la gară, într-o cârciumă, la căldură, cu ceva mâncare și băutură, ne-am mai dezmorțit până la venirea trenului pentru Lemberg (Lwuw) sosind acolo pe la orele 10 seara. Cu un taxi ne-am dus la adresa indicată, la Dietrich. Ne-a primit în halat; povestindu-i apoi greutățile prin care am trecut. Mama lui, o femeie miloasă, de o bunătate rară, ne-a poruncit aproape să ne dezbrăcăm în baie, aducându-ne pijamale și halate curate, dând poruncă servitoarei să încălzească baia și să ne fiarbă băuturi. Încălziți de baie, de jubrowca (băutura alcoolică), fierbinte și o masă consistentă, ne-am culcat în camera repartizată nouă, pregătită cu trei fotolii, pat și lenjerie curată. Somn lung, somn de refacere. În sufragerie masa a rămas încărcată cu un fel de bunătăți și băuturi calde. Dietrich, foarte atent cu noi, ne roagă să-i spunem, fără nici o jenă tot ce ne trebuie. „Timp de 5 zile nu aveți voie, nu vă las să părăsiți casa". Dându-ne îngrijire ca și cea mai bună doctoriță, cu un devotament de parcă am fi fost fii ei. De asemenea, soțul ei, care era directorul unei edituri. Se spunea că ar fi fost cea mai mare Editură din Polonia. Dietrich, fiul, expediase o telegramă Ministerului de Externe: Consemnul „Ne-au sosit trei lăzi mari cu struguri din România. Ce facem cu ei?" Răspunsul: „Să-i trimiți la prietenii noștri din Morsyn. Acolo era un sanatoriu. Ultramodern, într-o regiune de dealuri cu păduri de brad. Între timp, a venit din Varșovia fosta soție a lui Victor Vojen, de care divorțase, aducând instrucțiuni. Sărbătorile Crăciunului au trecut sub îngrijirea d-nei mame. După trecerea lor, ne-a luat în oraș să ne cumpere cele de trebuință: cămăși, tot felul de schimburi, șoșoni, pijamale, halate și tot ce ne lipsea. Când a socotit că ne-a întremat și că un drum pe ger nu ne va mai cauza suferință, ne-a încredințat fiului ei să ne ducă la Morsyn. Acolo se anunțase și ne-au repartizat camere cu confort ultim. Sanatoriul era de un lux cum nu ne închipuiam. Camera cu debara, baie și telefon.

Lenjeria schimbată în fiecare zi, serviciu ireproșabil, sală de mese, elegantă, cu ring de dans, orchestra cu program de zi și de noapte, la masă servindu-se mâncărurile la alegere. O sală de lectură cu o bibliotecă bogată ne era la dispoziție până noapte târziu. O mulțime de reviste, și străine, găsind și de cele cu o mulțime de articole și fotografii despre România, Garda de Fier, Corneliu Codreanu, legionari, fotografii cu cei ce luptaseră în Spania și înmormântarea lui Moța și Marin. Localitatea avea pitorescul ei. Făceam plimbări. Atenția cu care eram tratați ne-a mai scos din pesimismul nostru. Trecuseră vreo două săptămâni cât am stat la Morsyn. Prin telefon, Dietrich ne-a comunicat că au mai sosit din țară încă patru legionari, pe care i-a cazat la un hotel. Să-i comunicăm dacă să-i aducă la noi. Nu știam care sunt. Lăsasem vorbă, când am părăsit țara, că pe calea noastră mai pot veni și alții. Sfătuindu-ne și găsind că suntem destul de întremați cu îngrijirea ce-o primisem, să mergem la Lwow și de acolo la Varșovia. Erau la hotel: Nicolae Pătrașcu, Viorel Trifa, Titi Cristescu și locotenentul care mijlocise trecerea noastră în Polonia. Am rămas cu ei la hotel. Conduși de Dietrich, am vizitat orașul, cu muzeele și monumentele istorice. Muzeul de pictură în formă de cupolă, pornind de jos în sus, în cerc, erau toate tablourile ce reprezentau istoria Poloniei, execuție a celui mai renumit pictor. În micile plimbări ce făceam, am observat atitudinea ostilă și de intrigant a lui Pătrașcu, mergând până acolo încât să producă ura împotriva mea, a mă critica față de ceilalți la orice ocazie. Cumpărasem fructe pentru noi toți și le împărțisem, ca să aud că spusese lui Trifa: „Cumpără mere cu trei zloți kilogramul. Asta înseamnă 180 lei în bani românești (60 de lei un zlot) și duhnește toată ziua numai a țigări bune, ba poate mai și bea." I-am făcut observație de față cu toți. Nu avea curajul să te privească în față și prindeai la el șiretenia vulpii. Aflasem din ziare că Vasile Cristescu fusese descoperit. Se apărase cu pistol, dar un polițist a aruncat o grenadă în cameră și murise sfârtecat. Pătrașcu făcea pe îndureratul și grijuliul de soarta lui Sima care fugise în Germania, luând cu el și pe alții. Au plecat și Constant, Papanace, Vojen și mulți. „Tu de ce nu ai plecat cu ei mă, dacă

spui că în țară nu se mai poate sta și ai venit aici să-mi faci zile fripte! Ori te-a trimis tâlharul de Sima, cu care ai nenorocit pe legionari, pe urmele mele?" A răspuns Trifa, ca teolog, că se simt mai bine cu mine la un loc, să-mi fie de ajutor. Era ardelean și se vedea că el formează o gașcă regionalistă. A sosit Paprasky din Varșovia cu care am avut o consfătuire. Ne vor duce deocamdată într-o localitate la 20 km de Varșovia, aici se aflase că ei au oferit azil politic unor legionari. Au dat o dezmințire. E bine să nu fim pentru un moment în Varșovia. Ne-a condus la locul destinat pentru noi, unde organizase să avem totul la dispoziție. Aflasem de la el, că punctul de trecere a graniței la Vijnița fusese nu numai descoperit după trecerea lui Pătrașcu și a celor trei, dar locotenentul Gârcineanu a fost arestat imediat, Pătrașcu și Sima poartă ghinion, lasă numai morți în urmă, prin trădări. Cred că și Cristescu a fost trădat. Acum a trimis pe urmele mele. Nu știu de ce m-a cuprins o mare grijă și nu mai pot privi uitătura de vulpe șireată a lui Pătrașcu. Îmi dă mereu de gândit. Cât am stat în localitatea fixată, se pare că Pătrașcu s-a mai liniștit, dar sapă pe ascuns. Eram într-o casă cu Horodniceanu și Stănicel. A venit din țară Hedwiga ca să mă vadă și să-mi aducă știri și despre copii. Nou motiv de bârfă pentru Pătrașcu. Îmi povestise cum a căzut Cristescu. Se vorbea că Biriș ar fi denunțat locuința lui. Îl văzuse cu o zi mai înainte. În cursul nopții, poliția a dat năvală peste el. S-a apărat cu îndârjire. Rănise pe comisar și doi polițiști, după care au aruncat două grenade, omorându-l. Îngrozitor. Prin stăruința Hedwigăi pe lângă Arcizewsky, ne-a închiriat în Varșovia un apartament într-un cartier nou peste podul Vistulei. Ne-a condus acolo și a rămas până ce, cu concursul ei, am mobilat modest, cu pături de campanie și strictul necesar de bucătărie, văsărie, și altele. Titi Cristescu avea să facă pe bucătarul. Și iată-ne instalați în Varșovia, invitând la prima masă și pe Paprasky. Aici avea să-și dea pe față Pătrașcu planul lui făcut cu Sima dând naștere la necazuri și frământări, cu atacuri împotriva mea, servindu-se de Trifa. Aveam legături cu Arcizewsky, Paprasky, cu fosta d-nă Vojen și cu o ziaristă naționalistă, ce vizitase pe Corneliu Codreanu

la Carmen Sylva, în București, scriind articole elogioase. Îl interesa mult pe Pătrașcu cu cine am legături, ce fonduri primesc, de la cine, pentru că ei de ce să nu știe ce fac eu. Astfel a pus la cale pe Trifa ca să compună o scrisoare deschisă, care să fie citită într-o ședință a noastră. Horodniceanu observase cu durere toate aceste manifestări și închisese în sufletul lui toată durerea. Scrisesem lui Ciorogaru la Berlin. Îi știam adresa de când plecase cu pașaport ca să tipărească în limba germană cartea „Pentru legionari". Venise ca să mă vadă la Varșovia și să-mi destăinuiască situația celor ce se găseau refugiați la Berlin, situație care era foarte îngrijorătoare, rămânând la ședință, tocmai când eu dădeam răspuns scrisorii jignitoare ce o făcuse Trifa, făcându-l să plece foarte indignat. La despărțire, Trifa mi se adresase, cu «Nene Gică», era o scrisoare foarte lungă în care punea la îndoială, dacă eu după moartea Căpitanului mai sunt sau nu mai sunt legionar, căci după comportarea mea: tristețea căutând numai singurătatea, apoi evitarea mea de a-i pune în cunoștință cu relațiile ce le am, denotau nesincerități legionare, de care eu nu mai dau dovadă și că în asemenea situație ei nu mă mai pot socoti ca șef al lor. În răspunsul meu plin de durere, le arătam greșeala în care au căzut cu toții, lăsându-se atrași de intrigile ce le bagă Pătrașcu, urmărind scopuri meschine. „Voi v-ați îndepărtat de linia legionară, nu eu. Am de gând să vă pun la curent cu toate, după care eu nu voi mai rămâne în anturajul vostru, al bârfitorilor. Nu vreau să știu de la voi ce urmăriți, căci văd. Am să vă părăsesc. Eu nu am avut niciodată veleități și nu am alergat după șefie. Totdeauna am fost sub comandă și am ascultat de ordinele ce mi-au fost date. Nu văd între voi omul care să-mi comande. De aceea socotesc că voi nu formați un mediu în care să mă pot simți bine. Voi pleca de aici și nici nu vreau să vă mai văd." Ciorogaru venise la mine să-mi comunice că de când Sima e la Berlin a avut necontenit certuri cu el. Din informațiile căpătate la Berlin, și din ceea ce au publicat ziarele reieșea clar că toată vina morții Căpitanului și a celorlalți se datorează lui Sima. De aceea l-a primit cu multă ostilitate, învinuindu-l de crime. Ciorogaru avea legătură cu Direcția Generală a Poliției

pentru străini şi, ori de câte ori vreun fugit cerea azil politic, el era consultat. Şi-a dat avizul favorabil şi pentru Sima, ca apoi să-l tragă la răspundere pentru faptele lui. Închiriase o vilă la marginea Berlinului – la Amalienhof – şi acolo au fost căzaţi toţi cei fugiţi din ţară. Sima intrase în Germania cu paşaport şi-şi închiriase o cameră mobilată, fără ca cineva să-i cunoască adresa. Mergea zilnic la Amalienhof, unde se află şi Papanace. Pe motivul că a fost lăsat prin testament ca succesor al lui Codreanu, cerea tuturora să asculte de comanda lui. Alexandru Constant şi Ion Victor Vojen erau scandalizaţi de această pretenţie a lui Sima. Ciorogaru, fiind vechi în Berlin şi având relaţii, îi spusese lui Sima că aici are să asculte de ordinele lui. De aici conflictul dintre ei se agravase. Când a plecat din Varşovia, era foarte amărât şi m-a asigurat că va face intervenţie ca să fiu chemat la Berlin. După câteva zile, a trimis pe inginerul Nicolae Negoescu. Acesta era reprezentant al unei firme de import-export din Bucureşti, pe lângă Uzinele Ardelt ce se aflau la 40 de km nord de Berlin, şi primise ordin că un anumit procentaj din realizarea veniturilor să fie dat pentru întreţinerea legionarilor fugiţi în Germania. Un om simpatic, binevoitor, care se ferea de discuţii politice şi cancanuri, fiind bucuros numai că ne poate ajuta. A fost trimis ca să-mi înmâneze 1 000 de zloţi. Pătraşcu cu Trifa mi-au făcut scandal, că am discuţii de care ei nu au cunoştinţă şi că primesc sume de bani şi ei nu au cunoştinţă. Între timp, Pătraşcu scrisese lui Sima şi primise răspuns. Ne-a citit scrisoarea, pe care credea că e bine să o facă în şedinţa pe care eu o hotărâsem în alt scop. Sima răspundea lui Pătraşcu – nu ştiam ce-i scrisese acesta – „Pătraşcule, îţi ordon ca imediat ce primeşti scrisoarea tu să preiei comanda grupului de legionari din Varşovia. Ulterior, vei primi ordine şi dispoziţii."

„Ţi-a venit ordinul tocmai la timp. Dragă Horodniceanu te rog să vezi ce bani ai asupra ta. Îi încredinţasem lui banii şi ţinerea socotelilor cu cheltuieli. „Împarte la şapte câţi suntem aici în mod egal, deşi Pătraşcu ar trebui şi el să-ţi dea suma ce o are asupra lui."

Pătraşcu a sărit ca ars, că el nu are nici un ban şi nici ceilalţi. Era un avar cum nu mai întâlnisem vreodată. „Nu-i nimic, noi vă împărţim tot ce avem şi să-ţi fie de bine lăcomia.

domnule." Eram a doua zi invitat să iau masa la ziarista ce luase interviuri Căpitanului, publicându-le în presa polonă cu multe elogii. „Mâine ai să mergi cu mine domnule Pătraşcu. Îţi voi face cunoştinţă cu cei ce sunt în relaţii." L-am prezentat în calitate de comandant legionar. Era acolo şi fosta soţie a lui Vojen. S-a purtat rezonabil... I-am făcut legătura şi cu Paprosky, pe motiv că eu vrând să fac câteva drumuri ca să cunosc Polonia, las pe Pătraşcu cu care va putea avea întrevederi în timpul lipsei mele. După două zile, i-am părăsit plecând la Pasen (Poznan), oraş mare aproape de graniţa germană, unde Paprosky îmi dăduse o recomandare pentru un prieten al lui. Aici, vreo zece zile, mi-am recăpătat toată liniştea. Se vorbea despre un război cu Germania şi aveau loc demonstraţii militare. Fiind în oraş, ca şi împrejurimile, cu populaţie germană, se făceau arestări de către organele poloneze, cu molestări, lagăre şi se auzea şi de ceva execuţii. Mi s-a dat ocazia să cunosc armata polonă, aşa cum era ea înzestrată. Defilări, echipament, tancuri, artilerie, aviaţie şi m-a impresionat cavaleria, care nu ştiu la ce va putea folosi în război cu arme moderne, aşa cum cunoscusem în Spania. Dar, această armată avea să dea de lucru nemţilor, după părerea mea, timp de un an. Nu cunoşteam puterea armatei germane. Ofiţerii se lăudau că vor învinge pe nemţi şi vor ajunge la Berlin. Făceam o comparaţie între armata polonă şi cea română. Când am trecut prin Moldova în drum spre Polonia, întâlnisem coloane întregi, ce se retrăgeau din Basarabia. De la forturile de beton, ziduri de fier şi oţel, invincibile, trâmbiţate de Şeicaru prin „Curentul", cu o armată modernă şi cel mai bun armament cu care se lăuda Carol ca să fure banii Ţării şi-ţi venea să-i plângi de milă acestei armate. Soldaţi rupţi şi cu opinci, căruţe cu cai slabi, mârţoage cu hamuri rupte şi căruţe hodorogite, o artilerie rămasă din războiul din 1916. Nu se făcuse nimic pentru armată, doar ofiţerii de paradă cu pompoane, plătiţi bine, ca să se ţină de chefuri şi femei. Noi nu însemnam nimic pe lângă armata polonă, ai cărei ofiţeri mi-au făcut o impresie de respect pentru severitatea lor. Războiul era inevitabil. Hitler ceruse respectarea convenţiei pe care Germania o avea cu Polonia cu *Pilsdusky*, că,

după ce se va termina construcția portului Ginya la Marea Nordului, să cedeze supremația portului Danzig Germaniei. Şi mai cereau să li se încuviințeze construcția unei autostrăzi pe teritoriul polonez, ca să lege Germania de Rusia, autostradă-coridor de care să se folosească și polonezii. Din îndemnul Angliei, care dorea un război, făgăduiau tot sprijinul, ațâțând pe polonezi, aceştia au refuzat toate propunerile. Mare mi-a fost mirarea când m-am pomenit cu Trifa la mine. „Acum ce mai vreți, măi?" Mi-a dat o hârtie prin care eram acuzat de Pătrașcu că am fugit la Posnan, ca să fiu aproape de granița germană și că pe ei i-am lăsat pe mâna polonezilor, în care nu se poate avea încredere; începând războiul, vor fi extrădați. Sunt un laş. Nu am dat nici un răspuns, spunând lui Trifa să mă părăsească imediat. Dar după două zile de gândire, am plecat la Varşovia. În drum am fost arestat în tren. Erau foarte supravegheate. Întrerupând călătoria, am telefonat, de față cu cel ce mă arestase, la Ministerul de Externe și m-a eliberat. În Varşovia am tras la hotel. Venise și Hedwiga ca să mă mai vadă și, fiind vorba de război, vrea să știe dacă voi pleca în Germania, să-i scriu că are să vină și acolo să mă vadă. Prin ea, după întrevederea cu Paprasky, am fost chemat de Arcizewsky. Asistasem și aici la o paradă militară, nu-mi amintesc cu ce aniversare. Era pe la începutul lui aprilie. Fără sfială, am discutat cu Arcizewsky, arătându-i sincer toate părerile mele în privința războiului și încântarea Angliei care va duce de râpă Polonia, care ar trebui să păstreze legături de prietenie cu Germania și să facă concesii pentru a evita războiul, căci îi paște și pericolul rusesc cu care nemții încheiaseră o convenție de neagresiune. Mi-a dat dreptate, spunându-mi că și el a gândit la fel, dar nu are nici o putere asupra celor ce și din rândul lor ațâță la război. În încheiere, i-am cerut să ne dea paşapoarte, Fremdenpase (Nausen) și să ne admită trecerea în Germania. A fost de acord. Suntem liberi să plecăm oriunde vrem. Să trimit fotografii și numele cu datele ce se cer, și în două zile le vom avea gata. În posesia pașapoartelor, am trimis pe Hedwiga, care se ocupase de pașapoarte și am chemat la mine pe Titi Cristescu. „Dragă nene Titi, i-am spus, știi cât țin la dumneata.

Te-am chemat ca să vă arăt că nu sunt un laş față de voi. Poftim paşapoartele, pe care aveți și viza de trecere în Germania. Nu vă extrădează polonezii, ci iată că vă ajută. Să-i spui lui Pătraşcu din partea mea că e cel mai mare ticălos pe care l-am cunoscut, vulpoi viclean. Vă mai comunic că eu nu voi părăsi Polonia până ce nu voi avea siguranța că toți ați ajuns la Berlin. Voi fi ultimul care voi pleca." Hedwiga m-a însoțit până la Poznan, după ce îmi luasem rămas-bun de la prietenii poloni. Au plecat toți. Pătraşcu a rămas ca să vândă tot ce era bun al nostru al tuturor, însuşindu-și banii. Titi s-a oprit la mine să-mi comunice de procedeul lui Pătrașcu. După ce l-am văzut pornit, a doua zi am plecat și eu. La graniță mare strictețe și percheziție severă. Cum am trecut granița, altă lume: oameni veseli, binevoitori, amabili, politicoşi și educați. Polonezii erau cam îngâmfați și posaci. Aflând că sunt un fugit politic din România, ca să cer adăpost în Germania, toți cu care călătoream au fost de o amabilitate deosebită, oferindu-mi tot ce aveau, cu discuții și glume pline de haz și veselie. Aşa am sosit la Berlin, unde de acum aveam să stau o bucată de vreme. Am dat un telefon inginerului Negoescu, care mă rugase la Varşovia să-i telefonez lui la Berlin când voi sosi. Locuia în apropiere de gara Berline-Bahnhoff-am-Zoo. Nici 10 minute trecute, ca să-l văd cu un taxi, mi-a ajutat la bagaje spunându-mi: „Deocamdată ești oaspetele meu, până vom vedea cum, împreună cu Ciorogaru, te vom aranja." Negoescu locuia cu soția lui deasupra unui restaurant în Sawigni Platz. În grădina restaurantului mă așteptau, nerăbdători să mă vadă, vreo cinci legionari. După îmbrățișări ne-am așezat la o masă unde cu ceva gustări și bere deschizând discuția, am fost informat asupra situației legionarilor ce căpătaseră azil politic în Germania.

Sima locuia undeva în o cameră închiriată. În afară de Pătraşcu și Smultea, pe care-l adusese cu el, nimeni nu știa adresa. Urmărise să se impună ca şef al Legiunii, lăsat prin testament de Căpitan, cerând tuturor să asculte de ordinele lui. Vojen își luase cameră în Berlin, Charlottenburg. Ciorogaru sta împreună cu Mircea Dumitriu, care studia Politehnica. Ei erau

cu paşaport. Ceilalţi legionari erau încartiruiţi într-o vilă la marginea Berlinului, în Amalienhoff. Erau în total 32 de legionari, având ca şef pe Constantin Papanace, comandant legionar. Între comandanţi se mai afla: Alex Constant, Gh. Dragomir, Jilava, Nic Seitan şi Nic Pătraşcu, pe care Sima li-l impusese ca să se ocupe cu casieria centrală. Avar şi zgârcit, cum nu se mai putea întâlni un altul, controla până şi cheltuielile personale ale fiecăruia, cerând să se renunţe la ele, iar banii personali să-i depună casieriei. Spre seară au venit la Negoescu, în urma unui telefon, Ciorogaru şi Mircea Dumitriu, cerându-mi ca de-a doua zi să mă mut la ei, până Dumitriu îmi va căuta o locuinţă, unde gazda va da libertatea de a primi orice fel de vizite şi la oricare ore, căci cele mai multe gazde puneau restricţii care trebuia cu stricteţe respectate.

Ciorogaru cu Dumitriu aveau locuinţa în centrul Berlinului, pe Berlinerstrase, compusă din hol, două camere, cu acces la baie şi bucătărie, aşa că m-am mutat la ei până-mi vor închiria o cameră convenabilă. Dumitriu, ca bănăţean de origine, înclina mai mult a asculta de Sima. De, ce să-i faci, ei ardelenii vreau să domine pe regăţeni, boala regionalismului. Cu ei, cu Alecu Constant şi cu Vojen, am avut prima consfătuire. Erau nedumeriţi, cum de Sima îşi aroga drepturi de şefie şi da ordine. Ciorogaru şi-a explicat atitudinea lui de protest, cearta cu Sima, impunându-i că aici la Berlin să asculte de el, fiindcă el este cel care a intervenit pe lângă autorităţi, având legături cu cei care ne acordă azil politic, ca să fie primit la Berlin. Sima a negat intervenţia lui. „De acum eu nu vreau să mai am neplăceri. Mă voi ocupa cu treburile pentru care am fost trimis aici, de a termina tipărirea în limba germană a cărţii «Pentru legionari» care se află sub tipar. Dumneata, părinte, îmi spunea Ciorogaru susţinut şi de cei doi, fiind cel mai vechi şi având cel mai mare grad şi funcţie, vei avea de rezolvat problemele acestea care ne frământă şi să se pună capăt certurilor şi neînţelegerilor. Mâine te voi prezenta şefului de la Direcţia Străinilor a poliţiei, urmând ca de acum înainte dumneata să dai aviz despre cei ce se găsesc aici şi cei ce vor mai sosi la Berlin, dacă să fie primiţi sau nu.

Adică, o dată cu sosirea dumitale aici, noi toţi te vom socoti şeful nostru, atâta vreme cât vom mai rămâne în Germania." Vojen şi Constant au stăruit la fel. Arătându-le neplăcerile ce le-am avut în Polonia cu Pătraşcu şi Trifa, că nu-mi plac aceste şefii care produc numai neplăceri şi necazuri şi că nu mă complac în această postură, le-am făgăduit, totuşi, că voi face ordine în această situaţie, că eu cunosc de unde au pornit aceste pretenţii ale lui Sima, mai ales că adusese la Berlin şi pe d-na Codreanu.

Ciorogaru m-a prezentat chiar de-a doua zi autorităţilor respective, care, în calitatea mea de fost secretar general al organizaţiei legionare, am fost bine primit şi a stabilit, dându-mi numărul de telefon, să ţinem legătura în ceea ce privea fuga din ţară şi primirea în Germania a legionarilor urmăriţi de teroarea carlistă. Spre norocul meu, Dumitriu mi-a găsit o gazdă bună. Cam departe de centrul Berlinului, dar un cartier liniştit, Berlin Steglitz-Paschinger-Strasse 5. Camera la parter, cu intrare din hol, cu telefon, acces la baie şi bucătărie. Puteam primi şi veni la orice oră. În camera modest mobilată aveam în plus o dormeză în care putea dormi o persoană. Astfel instalat la Frau Dier, o femeie înţelegătoare şi bună, care pentru 50 de mărci lunar aveam şi Frühstuckul, adică dimineaţa cafea cu lapte, pâine şi alte diferite gustări, oferindu-se să-mi şi gătească la bucătărie tot ce doream. Am comunicat organelor de poliţie adresa mea şi numărul de telefon. De altfel, se ocupase şi gazda mea, la închiriere, prezentând paşaportul cu care venisem, pentru a mă avea în evidenţă. Era o familie cam săracă. Avea o singură fată cu care dormea într-o cameră, ea era vânzătoare într-un mare magazin. Iubitoare de păsări, ţinea la fereastra bucătăriei castronaşe cu mâncare pentru vrăbiuţele ce veneau să ciugule la chemarea ei şi-mi făceau plăcere la ciripitul lor. O atmosferă de linişte şi pace, făcându-mă adesea să mă gândesc la trecut cu îngrozirile lui şi la ultimele cuvinte a celor ce au trecut în lumea veşniciei, omorâţi din ordinul lui Carol şi câţi aveau să mai fie încă impuşcaţi, socotindu-mă, împreună cu toţi cei care ne aflam la Berlin nişte laşi şi dezertori de pe frontul primejdios, neputin-

cioşi de a răzbuna pe Căpitan şi pe toţi cei morţi: îmi vin în minte versurile unui cântec: „Nu-i temniţă să ne-nspăimânte, nici chin, nici viforul duşman. / De cădem cu toţi izbiţi în frunte ni-i dragă moartea pentru Căpitan"; gânduri triste, ce-mi frământau nopţi de-a rândul sufletul. Mi-au trecut prin minte cuvintele Căpitanului. La o şedinţă s-a uitat lung, iscoditor, asupra celor prezenţi, ca deodată să pună întrebarea: „Care dintre voi sunteţi agenţi ai poliţiei şi Siguranţei? Legionarul nu minte. Dacă nu aveţi curajul să o spuneţi aici, să veniţi câte unul la mine şi să-mi comunicaţi." La această întrebare, nu ştiu ce m-a făcut să mă uit lung la Mugur şi la Mircea Nisipeanu. Erau prietenii mei şi purtam vina acestei prietenii şi Căpitanul a continuat: „Sunt înconjurat de trădători. Am să desfiinţez organizaţia legionară. Voi face alta cu oamenii pe care îi cunosc! Mai bine puţini, dar credincioşi, pe care îi voi alege eu."

Amintindu-mi de acestea aici la Berlin mi-am pus întrebarea: ce este cu Sima, Pătraşcu şi oamenii ce au adus cu ei? Oare nu fac ei parte din cei de care a pomenit Căpitanul? Această enigmă trebuie descoperită. Sau Sima este un nebun, un criminal înnăscut, care cu mintea înnebunită de ambiţia măririi nu-şi mai da seama, nu mai judeca asupra actelor lui demente. Înainte de arestarea lui, Căpitanul, care căzuse într-un misticism religios şi acceptase să fie arestat, ca să se sacrifice el, crezând că va scăpa pe alţii, îmi reamintesc iarăşi că privind parcă în depărtări cu ochi trişti mi s-a adresat: „Văd un nesfârşit şir de morminte. Un cimitir întreg. Moartea se abate şi asupra voastră." „Sper să fiu şi eu printre primele morminte, am intervenit eu crezând că-l voi mai sustrage din aceste amare gânduri." „Nu, părinte, dumneata ai să trăieşti mult, ca să ne îngropi pe toţi. Şi să faci un cimitir cu o aliniere perfectă, fiecare după rangul şi funcţia lui, cu comandanţii în prima linie, aşa cum le-a plăcut lor în viaţă. Să ne pui cruci frumoase cu numele fiecăruia, ca să rămână amintire în veci, pentru dragostea ce am avut-o pentru Hristos, pentru Neam şi Ţară". La Berlin era o viaţă veselă. Nemţii nu erau aşa posaci ca polonezii. Glumeau, râdeau, cântau, mai ales când erau cu chef. În restaurante, muzică, distracţii,

chef, şi voie bună. Nemţii prietenoşi, observând că eşti străin, te invitau la mesele lor şi înlănţuiţi cu braţele, femei, bărbaţi te făceau să te legeni în ritmul valsului executat de orchestră şi de toată lumea cu vocea, ca după un rând de halbe cu bere, să înceapă din nou. Aceste petreceri distractive te făceau să mai dai la o parte gândurile negre. Dacă nu mă înşel, pe la 22 aprilie era ziua de naştere a Führerului, a lui Hitler, ocazie pentru noi de a putea să vedem această sărbătorire cu paradă militară. Am fost duşi de un ofiţer, câtiva din fruntaşi, chiar în apropierea tribunei de pe care a vorbit Hitler, clar, convingător şi pătrunzător. Se bucura de mare popularitate. Nici nu se observa că avea pază. După discurs, când a trecut cu maşina deschisă pe Unter den Linden, artera principală, toată strada era plină cu flori, şi fetele alergau să-i strângă mâna şi să-i arunce buchete de flori. Când a avut loc defilarea armatei, mi s-a ridicat părul în ceafă ca ţepii de arici. Ordinea, disciplina, cadenţa în încolonări masive m-au uimit, iar când am văzut aviaţia, tancurile colosuri, artileria, blindatele, rachete şi alt armament nou, m-a cuprins groaza şi atunci mi-am dat seama că înfrângerea Poloniei se va face în timp scurt cu mari distrugeri de vieţi omeneşti. Sărbătorile Paştelui cădeau în anul acesta, 1939, către sfârşitul lui aprilie. M-am hotărât şi am comunicat legionarilor de la Amalienhoff că vom face sărbătorile împreună şi cu această ocazie vom discuta pe faţă, dând la iveală divergenţele dintre noi cu formarea de grupuri şi grupuleţe cu păreri deosebite, căutând să restabilim unitatea legionară între noi. Aşa, că însoţit de Vojen, de Ciorogaru şi de Mircea Dumitriu, în dimineaţa primei zile de Paşti m-am înfiinţat la vila unde aveam să cunosc pe toţi legionarii, ce se aflau în Berlin. După oficierea unui scurt serviciu religios, urmat de salutul sărbătoresc „Hristos a Înviat!", „Adevărat a înviat!", ne-am îmbrăţişat şi ne-am sărutat cum se obişnuieşte la aceste sărbători. A urmat o pauză. Apoi am fost invitat de Papanace în sala de şedinţe organizată de ei. Erau toţi încolonaţi în poziţie de drepţi. Sima nu era în coloană, ci singur în partea dreaptă. Fumurile de şef îl împiedicau de a se compromite în front. Aştepta probabil ca lui să i se dea raportul, dar Papanace a luat

comanda şi, o dată cu salutul legionar, mi-a adresat raportul. „Camarade comandant legionar, grupul de legionari refugiaţi în Germania este gata şi aşteaptă ordinele dumneavoastră." Pătraşcu luase loc în faţă lângă Papanace. Comandanţii legionari formau prima linie. Singur, Sima, în afară, se cam îngălbenise la faţă. Mocnea ura din el. Am luat cuvântul şi am vorbit răspicat, pe faţă şi fără ocolişuri, începând cu o introducere asupra celor întâmplate până la omorârea Căpitanului, a lui Vasile Cristescu şi a altora. Fuga celor ce au putut trece peste graniţă şi care ne găsim acum aici. Ce neplăceri am avut cu Pătraşcu şi cu Trifa în Polonia. Scrisoarea lui Sima prin care îi ordona lui Pătraşcu să ia comanda grupului legionar din Polonia. Cu ce drept a îndrăznit Sima să dea asemenea ordine. Aud că şi aici el se considera drept şef al mişcării legionare, făcând uz de un anumit testament dat de Căpitan, prin care îl considera urmaş la conducere. „Este o înscenare mârşavă şi o minciună făcută din ambiţia de a pune mâna pe şefie. Eu sunt acela care a cerut Căpitanului, la insistenţa lui Sima, ca să-l însărcineze cu strângerea de ajutoare pentru cei arestaţi şi familiile lor, pretinzând că el nu este cunoscut în Bucureşti şi poate circula fără a fi arestat." La această cerere a mea prin d-na Codreanu, care s-a dus să-l vadă la Rm. Sărat, am primit răspuns pe o bucăţică de hârtie ruptă din ziar. „Bine, părinte. Să se ocupe Sima, dar ajutat de Papanace, dar numai aşa cum ai spus dumneata."

În mânuirea fondurilor avea încredere în Papanace. Sima a luat aceasta drept testament şi a pus pe dna Codreanu, ademenită cu daruri, să-l trâmbiţeze în rândurile legionarilor, ca şef lăsat de soţul ei.

„Nimeni din cei care ne aflăm aici nu putem să-l înlocuim pe Căpitan. Nici eu, nici Sima şi nici nimeni altul. Să ne iasă din cap acest lucru. Avem încă în închisorile din ţară gradaţi care stau deasupra noastră. Nu putem uita pe Clime, şeful partidului, pe Banea, pe Alecu Cantacuzino şi alţii care sunt mai presus de noi. În ce ne priveşte pe noi care ne găsim aici în siguranţă că viaţa nu ne este primejduită, îmi asum răspunderea şi vă cer să ascultaţi de sfaturile mele, în calitatea mea de vechi legionar. Eu

port răspunderea dumneavoastră în raporturile dintre noi şi autoritatea germană care ne-a acordat azil politic. Ar fi ruşinos ca să fim întreţinuţii ţării care ne protejează. De aceea voi interveni ca fiecare dintre noi să fim puşi la muncă, ca să ne câştigăm pâinea. Totodată, să înceteze sistemul de «bârfă», de ponegrire, care provoacă ură şi dezbinare. Să audă Pătraşcu şi Trifa sfatul meu şi să-i dea ascultare. În încheiere, am să vă pun o întrebare la toţi: aţi fugit din Ţară de frica morţii, ca să vă salvaţi viaţa sau ca să vă socotiţi o rezervă care să răzbune moartea Căpitanului şi a celorlalţi fruntaşi legionari, atunci când va veni vremea? Pentru aceasta voi veni mâine ca să stau de vorbă cu fiecare dintre voi separat. Şi cu aceasta am terminat şi închid şedinţa." Nu ştiu cum voi fi vorbit, dar au venit cu toţii să-mi strângă mâna şi să mă felicite, că li s-a luat o piatră grea de pe suflet. Miti Dumitrescu era printre ei. El care mă dusese la graniţa polonă a venit la mine rugându-mă ca a doua zi să fie primul care va vorbi cu mine şi i-am făgăduit. Au urmat cântece şi marşuri legionare, după care în curtea vilei am luat masa împreună. Sima, care nu scosese nici un cuvânt, s-a aşezat de-a dreapta mea, linguşitor. Am petrecut, dacă se poate spune, într-o atmosferă de sinceră camaraderie până către seară. La despărţire, am ţinut să mai adaug la cele spuse de mine, părându-mi-se că mi-am dat prea multă importanţă: „Dacă mi-am arogat unele drepturi de comandant al vostru, ţin să lămuresc că aceasta se referă numai în ce priveşte convieţuirea noastră aici în Germania. Atunci când va trebui să luăm unele hotărâri politice, atât aici, cât şi în legăturile ce le avem cu Ţara, se vor face numai în şedinţe cu toţi comandanţii legionari şi căzând toţi de acord. Aceasta poate mai târziu, deocamdată ne vedem de noi. Interzic oricăruia a face după cum îl taie capul." La despărţire, Sima cu Pătraşcu au ţinut să mă conducă până acasă. Se vedea din aceasta că Papanace căzuse în mrejele lui Sima. Susţinea că Sima a făcut greşeli, dar nu intenţionat şi că greşelile lui au adus dezastre, la care nu s-a gândit. În drum, cât şi acasă la mine, Sima a căutat să mă convingă că nu trebuie să stăm de vorbă convocând pe toţi comandanţii legionari şi că e de-ajuns numai noi trei, adică el, Papanace şi cu

mine să hotărâm asupra celor ce va trebui să acţionăm politic. „Am mişcarea legionară în mâinile mele, spunea el explicând ca să mă convingă, şi pot oricând să transmit ordine de aici în ţară. Am curieri care pot face oricând legătura. Afară de aceasta, ţin să vă comunic că încă aproape de un an am schimbat toate vechile comenzi legionare cu oameni de-ai mei care sunt necunoscuţi, ca să pot salva fostele cadre, cărora le-am comunicat să se dea la fund. Aşa că acum am mişcarea legionară în mâinile mele. Apoi mi-am făcut legături printre cadrele militare de la generali până la sublocotenenţi, cu care putem da oricând o lovitură de stat ca să luăm puterea." M-am uitat la Papanace şi i-am zis: „Ce zici tu Costache de asemenea planuri? Care era părerea Căpitanului în ce privea lovitura de stat?"

„Da, dar acum situaţia e schimbată şi trebuie să răzbunăm moartea prin orice mijloace." „Nu sunt de părerea voastră. Vom veni la putere numai pe cale legală, iar în ceea ce priveşte pedepsirea celor ce ne-au ucis mişeleşte este o altă problemă. Trebuie să ne gândim bine la ce vom avea de făcut şi rămân la părerea mea: că numai consultându-ne toţi vom putea lua hotărâri care să aducă rezultate bune. Tot ce s-a făcut până acum a fost după cum le-a dictat capul unora şi ştim ce s-a petrecut. Cine are să răspundă de toate crimele? De aceea rămân la părerea mea. Să ne consultăm cu toţii."

De acum eram des vizitat de Sima şi de Papanace, căutând să mă atragă de partea lor cu multe promisiuni de mărire care nu mă încântau. A doua zi de Paşti m-am dus la Amalienhoff, aşa cum făgăduisem, şi am vorbit cu fiecare în parte, ca la spovedanie. Primul, Miti Dumitrescu, scurt şi hotărât, mi-a spus că nu a venit ca să-şi salveze viaţa şi că este hotărât să plece imediat în ţară, să se răzbune pe criminali. „Sunt primul şi vă rog să mă aveţi în vedere."

„Bine, Miti", i-am zis şi l-am sărutat pentru hotărârea lui. Al doilea a venit la mine Ilie Smultea şi am rămas mirat. Îl ştiam omul lui Sima cu care venise în Germania. Îl cunoscusem mai înainte, când făcea pe curierul regiunii Banat cu centrul Bucureşti. Un tânăr devotat lui Sima, socotit ca un bun legionar.

Smultea mi-a cerut să fie socotit al doilea, care va pleca cu Miti pentru pedepsirea criminalilor. L-am socotit de bună-credinţă. Discuţia cu ceilalţi nu a avut mare importanţă. Unii comandanţi chiar se socoteau intelectuali şi incapabili de asemenea acte, alţii, deşi oameni curajoşi în luptele legionare, au răspuns deschis că nu vor să-şi primejduiască viaţa, nu mai vor să se expună primejdiilor. Mai erau şi de cei ce nu mai credeau în viitorul Gărzii de Fier. Dezamăgit de tot trecutul l-am găsit pe dl Vereş, fost şef al judeţului Bihor, după Bozântan. El nu mai voia să creadă în nimic, a venit să-şi salveze viaţa şi nu va mai activa. Între cei care mai înclinau să plece în ţară, dacă li se va da ordin, mai era Stănicel. Intenţia mea a fost ca să mă documentez asupra atmosferei în care se aflau legionarii, rezultat al discuţiilor dintre ei, aşa că am fost lămurit.

Sima căuta să mă vadă din cînd în când şi totdeauna însoţit de Papanace, provocând diferite discuţii, mai toate referitoare la cele ce am arătat mai înainte. Are mişcarea legionară în mâinile lui, are curieri prin care poate face legături cu ţara şi poate da ordine, pe care le vom hotărî numai noi trei, poate oricând să dea naştere la o revoluţie cu lovitura de stat. Căutam să-l contrazic în unele puncte şi Papanace se complăcea în pasivitate. Îşi crease într-adevăr legături cu ţara. Odată am auzit că a avut o întâlnire cu Ioana Cantacuzino, urmată de o alta. Prin ea da dispoziţii şi ordine legionarilor din ţară. Această femeie în vârstă, soră cu Generalul, aviatoare şi aventurieră, purta legături amoroase cu Sima căruia îi plăceau babornițele ca să se folosească de ele.

Între simpatizanţii legionari aveam şi pe profesorul universitar P.P. Panaitescu, care înapoindu-se de la Paris, unde conferenţiase, s-a oprit la Berlin să-l vadă pe Sima şi probabil că se văzuseră şi când a trecut spre Paris, căci stabiliseră a doua intrevedere la care să iau şi eu parte. Chemat de Sima telefonic să ne întâlnim la un restaurant, l-am găsit cu profesorul. După ce am luat masa împreună, Sima m-a întrebat dacă am ceva de comunicat legionarilor din ţară, căci dl profesor cunoaşte comandamentul şi nu e bănuit de autorităţi. Am spus numai că

toată lumea legionară să păstreze liniște și să nu mai provoace acte care să ducă la omoruri. Au pierit prea mulți până acum. La despărțire, P.P. Panaitescu mi-a dat 100 de mărci, pe care i-am trimis lui Pătrașcu, însărcinat cu casieria, ca să nu fiu acuzat că i-am luat pentru mine.

Câteodată Sima căuta să afle de la mine care sunt legionarii fruntași din închisori și lagăre, care ar mai putea lua locul de conducere, acum după moartea Căpitanului. Nu puteam înțelege șiretlicurile acestui om. Eu eram de o altă structură sufletească, fără ascunzișuri și viclenii, spunând pe față tot ce aveam de spus și tot ceea ce gândeam. Îmi era oroare de minciună, de care se serveau atât Sima, cât și Pătrașcu, și de care îi acuzam pe față. Legionarii de la Amalienhoff, în majoritate, obținuseră de lucru pe la diferite întreprinderi industriale. Duceau viața comună, iar Pătrașcu le încasa veniturile, iar când era vorba de cheltuieli se văita că nu are bani. Prin nu știu ce legături, Ion Victor Vojen era întreținut de I.G. Farbeindustrie. Ducea o viață de lux, locuind într-o garsonieră foarte confortabilă, făcând pe arbitrul eleganței. Se lăuda că este în relații cu Von Riebentroff, ministrul de Externe german. Alexandru Constant, socotit cel mai intelectual, a căpătat un serviciu la biroul de propagandă pentru Sud-Estul Europei, plătit bine, și locuia într-o cameră frumoasă ce-și închiriase. Ciorogaru, cu care păstram relații de adâncă prietenie, își avea veniturile lui, tipărise cartea Căpitanului și mă mai ajuta și pe mine. Sima, Papanace, Pătrașcu și Virgil Mihăilescu n-aveau nici o ocupație. Trăiau pe spinarea celorlalți, numai Sima își avea fondurile lui secrete, arătându-se culant în a plăti consumații pe la restaurante. Renunțând deocamdată la preocupări politice, duceam o viață liniștită la Berlin, interesându-ne de muzee, monumente istorice, operă, teatru, cinematograf, opere de artă și nu ne lipseam nici de a asculta muzică în restaurante renumite. Îndrăgisem restaurantul de pe Kurfuhrsterdam Cafee-Wien, care avea seara orchestră cu program de muzică, și Hausvaterland din Poatdammplatz, o clădire mare cu patru etaje, unde găseai tot felul de distracții: restaurant cu teatru de varietăți în interior, perete din sticlă prin care ți se înfățișau diferite peisagii, ploaie, furtună, trăsnete, soare, noapte, lună și altele, apoi o berărie bavareză cu muzică, diferite cafenele turcești, japoneze, chineze, apoi etajul de sus cu baruri și alte diferite distracții. Personal mă interesa și viața socială, și morala acestui popor civilizat, ordonat și muncitor. Cam după o lună de ședere la Berlin a avut loc o întâmplare amuzantă, dar și supărătoare.

Virgil Mihăilescu venea mai des pe la mine. Era pus de Papanace să facă legătura între cei de la Amalienhoff și mine. Era licențiat în Litere și-mi făcea plăcere să discut cu el. Câteodată rămânea să doarmă noaptea la mine. Așa că într-o dimineață, când ieșeam de la baie, gazda mi-a comunicat că un polițist de la moravuri se află în camera mea, unde a dat peste Mihăilescu. Când am intrat, am dat peste ei chestionând pe prietenul meu. Foarte politicos s-a legitimat, ca apoi să mă întrebe: „Domnule Dimitriu, dumneavoastră iubiți oamenii? Tânărul acesta doarme adesea la dumneavoastră. Știți că la noi, homosexualitatea este oprită și se pedepsește până la cinci ani închisoare. Voi fi silit să vă fac acte de trimitere în judecată."

M-am uitat uimit la el. „Domnule, asta se poate întâmpla la dumneavoastră, germanii. Eu sunt român și asemenea lucruri nu se fac la noi în România. Mă simt ofensat."

„Vă rog să nu vă supărați. Așa e legea la noi și v-am găsit asupra faptului."

„Cum așa, eu doar am venit de la baie." „Faptul este că acest tânăr a dormit la dumneavoastră și este de ajuns."

Eram supărat și am dat un telefon șefului cu care eram în legătură noi, politicii, explicându-i cazul, el mi-a cerut să-i dau un telefon respectivului polițist. „Vorbiți, vă rog, la telefon," m-am adresat eu. A luat receptorul și l-am auzit doar răspunzând... da, da, da... După convorbire, mi-a întins mâna cerându-mi scuze că mi-a produs supărări.

„Ați fost reclamat de vecini, care au văzut tineri venind la dvs., domnule Dimitriu, cât ați umblat prin Berlin nu ați găsit la noi o fată care să vă placă? Faceți așa ca vecinii să vadă că primiți și vizite de la femei, ca să nu mai fie bănuieli."

„Dacă dumneata ai fi în România, eu nu ți-aș recomanda asemenea lucru, am ripostat eu". „Totuși, încercați. Ar fi bine pentru morala noastră." M-a salutat respectuos, mi-a strâns mâna și a plecat. Supărarea mai stăruia asupra mea. Mihăilescu era și el revoltat. Gazda a venit să-mi spună că am fost reclamați de două florărese ce-și aveau magazinele peste stradă în fața ferestrelor mele.

Erau două nemțoaice mai în vârstă, ce mă tot spionaseră și care probabil că erau căsătorite. Am plecat de acasă să povestesc întâmplarea lui Ciorogaru. Nu era acasă. Am găsit pe Dumitriu care despacheta și ceva băutură. M-a invitat să aștept că va veni și Ciorogaru cu care ne vom ospăta împreună. Între timp, s-a auzit soneria. O nemțoaică se interesa la Dumitriu dacă prietena ei ce locuia alături e plecată departe sau se va înapoia curând. Dimitriu îi explica că e plecată la piață și va veni. Dacă dorește să o aștepte să poftească în camera lui. Era o fată cam la vârsta de 22 de ani, destul de frumușică. O blondă cu un corp bine făcut. Vorbeam românește și observam că o jenează. Când a venit Ciorogaru, în timp ce Mircea căuta să ne trateze cu gustări și băutură, eu îi povesteam ce mi se întâmplase și râdeau amândoi cu haz. Nemțoaica se simțea mai jenată, crezând că râdeam de ea, și a intervenit rugător, ca să vorbim în germană. Am luat povestea de la început pe nemțește. Când am terminat, nemțoaica s-a pornit pe un râs, ținându-se cu mâinile de burtă. „Unde locuiți? Aveți telefon?" I-am dat adresa și numărul de telefon. Nu vă deranjează dacă într-o zi am să vă fac o vizită? Și pentru că era așa de drăguță când râdea am adăugat, că din contră îmi va face mare plăcere, dacă va veni să mă vadă. Fata a plecat. Îi venise prietena.

„Ionică te-ai învârtit, îmi zice Ciorogaru, asta o să-ți cadă la pat."

„Ei, da cum asta, așa repede?" „Nu prea cunoști obiceiurile din Germania. Îți spun ca să știi. Și Gică Ciorogaru al meu m-a lămurit că în Germania nu e ca la noi, ca fetele să fie virgine până la măritiș, căci altfel bărbatul o trimite acasă și se desparte de ea. Aici nu e această mentalitate. Chiar cu știrea

părinților, tinerilor de la o anumită vârstă, când simțurile sexuale se dezvoltă, li se dă libertatea contactului. Fetele ca și băieții au prietene și prieteni și se iubesc între ei. Dacă vreuna ajunge mamă nu e hulită ca la noi, ci i se dă cinstirea de mamă. Băiatul trebuie să se căsătorească cu ea. În caz de refuz, este impus oficial, pe simpla declarație a mamei cine este tatăl să plătească pensia alimentară 14 ani, pe care i-o reține statul. Amorul e liber. După ce se mărită, atunci devin bune mame, gospodine și cinstite. În tinerețe își fac de cap. Avorturile și intervențiile medicale sunt absolut oprite și pedepsite prin lege. Tinerii se înțeleg între ei, dacă se plac prin simple întrebări, dacă are prieten, sau fata întrebând băiatul dacă are vreo prietenă și dacă nu au se împrietenesc de îndată. După vreo câteva zile, într-o dimineață când mă întorceam acasă după ce făcusem unele cumpărături alimentare, gazda m-a întâmpinat râzând: „Endilich! Herr Dimitriu Sie haben Besuch. Eine Dame ist bi Ihnen gekommen!" „În sfârșit, domnule Dimitriu, aveți vizita! O damă a venit la dumneavoastră."

Gazda venea de la vecine arătându-le fata care deschisese fereastra, așezându-se pe pervaz, cântând și cârpind niște ciorapi. Venise, discutase cu gazda, care i-a deschis camera mea în care a introdus-o, căutaseră prin locurile mele și găsind ciorapi mai uzați s-a apucat să-i cârpească, așezându-se pe pervazul ferestrei ca să fie văzută, și cânta. Gazda se simțea încântată, căci se socotea ofensată ca să știe vecinii că ea găzduiește un homosexual. Fata m-a invitat zâmbind lângă ea. Am început să apreciez gestul ei pentru o anumită moralitate. O chema Ursula Hobermann. Avea 22 de ani. Întrebată dacă are prieten, mi-a răspuns că nu mai are. A avut unul cu care a rămas gravidă. E în luna a patra. S-au despărțit. Va avea de plătit, după ce va naște, pensia alimentară. Fără altă invitație a rămas să mănânce cu mine, ne-am dus apoi la un cinematograf. Observam că vrea să se afirme în legătura de dragoste cu mine. Nu ținea seama de vârstă. Eu treceam de 40 de ani. Seara am băut câte o bere la o berărie unde mă împrietenisem cu Gerard Huck, patronul. Venind acasă, fără nici o jenă, s-a dezbrăcat și s-a vârât în patul meu, așa că vrând-nevrând iată-mă acum și cu o amantă, care

mă căuta adesea, în aşa fel ca să nu mă plictisească şi să nu mă oblige. De plăteam eu biletele la cinematograf, a doua zi venea ea cu două bilete pentru alt film. Nu se lăsa să se simtă datoare. Căuta să nu profite material de legăturile noastre amoroase. Câteodată se simţea obligată să mă invite la ea să luăm masa împreună. Aflase cine suntem şi în purtarea ei evita să producă supărări sau discuţii iritante. Ştia să se facă plăcută şi să-ţi alunge prin cântec şi glume gândurile triste, fiind o tovarăşă bună. Comunicasem în ţară lui Biriş adresa mea de la Berlin, de la care o luase Hedwiga, căci m-am pomenit cu ea, aducându-mi mai multe lucruri, între care şi un costum negru de haine, costum pentru seară. M-au bucurat ştirile despre copiii mei că sunt bine, sănătoşi, învaţă bine şi că în vacanţa mare vor merge la socrii şi la părinţii mei la ţară. Deşi avea cetăţenia şi paşaportul ca română, pentru situaţia politică care ducea la războiul dintre Germania şi Polonia am socotit că e bine să o cazez la Ursula, chiar de a doua zi. Ursula, foarte înţelegătoare, mi-a adus-o acasă, fără a se arăta geloasă. Nu a stat decît vreo patru zile şi am fost văzut în anturajul lor de unii legionari, de care nu aveam nici un motiv să mă feresc, dar aflând Pătraşcu, a început campania de ponegrire împotriva mea. „Beţivul şi curvarul de popă”, care convenea de minune lui Sima. Mi-a trimis vorbă prin Viorel Trifa, că am legături cu o poloneză care a venit să facă spionaj în Germania în favoarea Poloniei, acuzându-mă faţă de legionari de complicitate. O nemaipomenită răutate şi ură.

Hedwiga apelase la Dobrescu din Ploieşti, pentru a mă ajuta cu ceva bani şi-i promisese că-i va trimite prin Banca Germană, unde interesându-ne am aflat că nu trimisese nimic.

Stănicel a venit cu Horodniceanu să o vadă şi să comunice câte ceva, prin ea, prietenilor din ţară, făcându-mi cunoscută şi atitudinea adoptată de Pătraşcu cu ocazia aceasta. Fiind de origine polonă, desigur că o interesa să cunoască care este atmosfera din Germania în ceea ce privea războiul şi avea să comunice la Ambasada din Bucureşti. După patru zile, a plecat cu scrisori pentru copiii mei.

Pe Ursula, cunoscând-o unii din legionari, au început să o curteze trimiţându-i şi unele scrisorele de dragoste, pe care mi le aducea mie. Neavând ce face, pe unele le dădeam celor ce le scriseseră, ca să mi-i capăt apoi duşmani. Aveam la Copenhaga pe Mihai Sturza, ministrul plenipotenţiar al României, pe care-l cunoscusem foarte bine fiind unul din prietenii intimi ai generalului Cantacuzino, iar fiul său, Ilie Vlad Sturza, era unul din legionarii activişti, neidentificat încă de poliţie, stând mai mult în Danemarca cu părinţii lui. Doream să stau de vorbă cu el asupra diferitelor probleme politice şi de voi găsi că ar fi cazul să-i cer sfatul în anumite chestiuni ce-mi treceau prin minte.

De aceea mi-am luat hotărârea să mă duc la el. Ca să nu se creadă că pornesc la acţiuni aşa de capul meu, am convocat pe comandanţii legionari ca să mă sfătuiesc cu ei, în afară de Pătraşcu pe care nu-l mai puteam suferi. Aşa că în prezenţa lui Constant, Papanace, Victor Silaghi, Vojen, Sima, Nicolae Seitan, Gh. Dragomir-Jilava, la care am adăugat şi pe Ciorogaru, le-am explicat că pentru anumite acte, dacă vor crede de cuviinţă, Miti Dumitrescu şi cu Ilie Smultea sunt hotărâţi să se înapoieze în ţară, iar eu aş vrea să plec în Danemarca să vorbesc cu Sturza care ne va putea da unele sfaturi folositoare, ca unul care face parte din corpul diplomatic, având relaţii, ne-ar putea informa despre părerile unora sau altora din miniştrii străini. Cu toţii şi-au dat avizul că pot pleca. M-am folosit de paşaportul inginerului N. Negoescu. Nu doream să călătoresc cu paşaportul ce-l aveam din Polonia, ca să nu am ceva neplăceri. Anunţasem printr-o telegramă pe Sturza. Negoescu, cu paşaportul vizat şi biletul pentru avion, m-a condus la aeroport şi, ca să fie convins că nu se va întâmpla ceva din cauza paşaportului, a stat până la decolarea avionului. Era pe la începutul lunii iunie, primăvară cu nopţi scurte la Copenhaga şi timp admirabil. Sturza cu soţia m-a primit bine şi m-au oprit vreo zece zile la ei. Fiul lor era plecat în ţară. Îi vor comunica să se oprească la Berlin, când se va înapoia, ca să vorbească cu mine. Au ţinut să-mi arate aproape toată Danemarca, cu monumentele ei, castelul lui Hamlet, fermele-model, Copenhaga cu frumuseţile, parcurile şi statuetele,

muzeele şi obiectele de artă, făcându-mă să înţeleg contrar părerilor mele că în Nord până la eschimoşi este mai multă sălbăticie, că aici există o civilizaţie veche şi că noi românii suntem cu câteva sute de ani mai înapoiaţi. Apoi, cinstea şi corectitudinea erau la mare înălţime.

În magazine, preţuri fixe, găseai tot ce-ţi trebuia, destul de ieftin, viaţa ieftină şi piaţa plină de alimentare. Hoteluri şi restaurante de mare lux. Au făcut tot posibilul, şi mai cu seamă dna Sturza, să mă ducă pretutindeni cu automobilul lor şi să mă distreze.

Într-una din zile, ne-am oprit pe malul mării şi am prânzit pe iarba verde. În timp ce tolăniţi în verdeaţă discutam cu Sturza ce impresie se va produce în corpul diplomatic dacă s-ar afla că regele şi Armand Călinescu, ca răzbunare, ar fi asasinaţi de legionari. Doamna alerga prin iarbă căutând ceva. Nu am fost superstiţios niciodată, dar de data aceasta, când dna Sturza a venit lângă noi, dându-mi doi trifoi cu patru foi, spunându-mi că aceştia poartă noroc, e unul pentru Carol şi al doilea pentru Călinescu, să le dau celor ce vor merge să-i execute, pentru a le fi de noroc, nu ştiu ce mi-a venit să cred în puterea lor miraculoasă. I-am pus cu grijă în agenda mea de buzunar, unul pentru Miţi, şi al doilea pentru Smultea, adăugând numele: Carol – Armand. Cu o zi înainte de plecarea mea, Sturza a dat o masă cu invitaţi. Poate intenţionat, fiindcă îmi comunicase că vor fi curioşi să afle cum a fost omorât Corneliu Codreanu, cei treisprezece însoţitori şi alţi legionari, în teroarea ce se dezlănţuise asupra Gărzii de Fier. Erau invitaţi: marea ducesă Olga, mătuşa regelui Carol, Ministrul Germaniei şi Ministrul Italiei la Copenhaga. La cererea lor, am povestit amănunţit împrejurările în care au fost asasinaţi, punând accentul pe faptul că fuseseră judecaţi şi condamnaţi, dar nu la moarte. Călcând toate legile ţării, s-au făcut asasinate din ordinul lui Carol. Am pomenit şi de Nicoleta la Prefectura poliţiei şi de omorârea lui Vasile Cristescu. Am vorbit mult şi am fost ascultat cu mare atenţie, observând pe feţele lor că au rămas uimiţi de asemenea fapte, iar marea ducesă Olga, îngrozită, să-mi reproşeze: „Şi cum nu s-a

găsit nimeni dintre voi care să-i crape capul acestui nebun nemernic, beţiv destrăbălat, care prin faptele lui şi cu Lupeasca ne-au făcut neamul de râs? Nu mă aşteptam la acest reproş. Credeam mai degrabă că poate o ofensam punând gravitatea pe seama lui Carol. După un moment de tăcere, parcă în amintirea morţilor, m-a chestionat asupra mişcării legionare, conducerii şi ce ţeluri avea. La terminare, dna Sturza, care făcuse pe interpreta mea, mi-a spus: „Ai fost grozav. Ai observat cum au rămas ca trăsniţi auzind de asemenea fapte şi grozăvii înspăimântătoare. Ei vor vedea răzbunarea ca o justificare a dreptăţii legionare."

După înapoierea mea la Berlin, povestind cum s-a desfăşurat vizita, au început să vină mai des la mine, Sima cu Papanace, care punea mereu problema asasinării lui Călinescu. Eu aveam punctul meu de vedere, numai dacă vor fi omorâţi amândoi Carol şi Călinescu în acelaşi timp şi în acelaşi loc, dacă va fi posibil, dacă nu, renunţam. Omorârea lui Călinescu ar atrage furia regelui care va masacra pe toţi legionarii din închisori şi lagăre şi pe alţii ce-i vor mai putea prinde. Părerea mea era şi a lui Papanace şi până la urmă Sima, care era numai pentru Călinescu, s-a prefăcut că se lasă convins, trimiţând pe Papanace, mai târziu, să-mi explice că este total de părerea noastră.

M-am sfătuit cu Miti şi Smultea, dacă sunt ferm hotărâţi să plece în Ţară ca să organizeze deocamdată actul de răzbunare, dar să nu facă nimic până nu vor primi dezlegare din partea mea de aici din Berlin, alegând momentul oportun. I-am pus să jure că se vor ţine de cuvânt şi ne-am pregătit de plecare. Găsisem prin Brăteanu, student la Berlin, trei paşapoarte studenţeşti, cu oarecare asemănare. Planul stabilit: îi voi conduce până la Viena. De acolo Victor Silaghi, unul din primii vechi legionari comandanţi, cunoscând limba ungară, îi va însoţi până îi va trece frontiera în România. El înapoindu-se cu cele trei paşapoarte, căci cei doi aveau alte legitimaţii. La Viena, de faţă cu Silaghi, am făcut diferite planuri, stăruind asupra faptului că nu vor întreprinde nimic până nu vor primi dezlegarea de la Berlin. Am petrecut cu ei vreo trei zile. Mergeau la moarte, deşi după sfaturile mele ce le dădusem puteau scăpa. Am dat unul din trifoiul

cu patru foi lui Miti, căruia îi povestisem proveniența și al doilea lui Smultea. După o despărțire dureroasă, când s-au urcat în tren, Miti mi-a aruncat adevăratul lui carnet de identitate, pe care l-am desfăcut după ce am pierdut din vedere trenul. Uitase trifoiul cu patru foi în carnet și mi-a trecut ca o săgeată prin inimă. Miti se duce la moarte. Pe un mic bilețel scrisese în limba germană: „Te-am iubit așa de mult și mă doare când mă gândesc că poate nu ne vom mai vedea".

M-au cuprins regrete că i-am trimis în această acțiune riscantă, dar puteam contramanda oricând, căci ne înțelesesem, numai deodată în același timp și loc, ceea ce era cam greu și apoi aveau de așteptat semnalul de la Berlin. Am rămas la Viena până la înapoierea lui Silaghi, care a cam întârziat, vizitând niște neamuri de ale soției lui din Budapesta. Totul decurgând în ordine, ne-am reîntors la Berlin. La Copenhaga cerusem lui Sturza să-mi dea un pașaport românesc, cu care să pot călători în Europa. Satisfăcându-mi cererea, am putut să-l mai văd în două rânduri la Copenhaga, unde am luat contact și cu fiul lui, cu Ilie Vlad Sturza. A doua oară am vizitat Danemarca împreună cu inginerul Negoescu, pe care i l-am prezentat și lui Sturza ca fiind un bun prieten al nostru. Îi mai cerusem ca fiul său Ilie să ne servească de curier în legăturile cu Țara, la care mi-a răspuns că Ilie e legionar și ca atare este oricând la dispoziția noastră. În acest scop mi-a făcut o vizită în Berlin și am stabilit cu Ilie felul în care va fi chemat ca să primească misiuni din partea noastră, în legăturile cu Bucureștiul. După aceea a urmat o perioadă de liniște. Negoescu a făcut o călătorie la Londra, de unde s-a înapoiat cu o mașină superbă. La propunerea lui, mai tot timpul de vară l-am însoțit în diferite excursii ca să vizităm Germania, Hamburg-Köln-Hanovra și mai cu seamă frumoasa și încântătoarea Vale a Rhinului, apoi München, Innsbruck la poalele munților. În lipsa mea, Sima mai primise ceva vizite în legătură cu Țara, pe un prieten al lui, contabil la I.H.R.-Brașov și altă dată pe soția acestuia și nu mi-a comunicat ce dispoziție a mai dat. Avea secrete. Simțeam aceasta și eram îngrijorat să nu mai facă ceva prostii ca în trecut. De aceea l-am făcut atent. Ca să-mi

arate că nu are ascunzișuri, pe la începutul lui august m-a încunoștiințat că a sosit la Berlin inginerul Nicolau, căruia îi încredințase comanda Corpului Răzleți și că aranjase ca să avem o întrevedere cu el având de discutat probleme de mare importanță. A stabilit ca să fim noi trei la locuința lui Negoescu, care ne-a pus la dispoziție camerele lui. O noapte întreagă am tot discutat cu Nicolau cum să ajute și să sprijine acțiunea lui Miți Dumitrescu, dar numai în sensul în care eu luasem hotărârea cu ei.

Obosit de prea multă vorbărie, i-am lăsat singuri, având și anumite necesități fizice, ca la înapoiere să aud pe Sima vorbind. Era cam surd de-o ureche și avea obiceiul să vorbească tare și, contrar deprinderii mele de a nu asculta pe la uși, de data aceasta m-am oprit ca să aud:

„Nu așa domnule, părintele nu are simț politic. Apoi eu sunt în drept să ordon, Miti Dumitrescu să termine numai cu Armand Călinescu. Regele înspăimântat nu va mai îndrăzni la represalii."

Am intrat și-am spus lui Sima: „Ce înseamnă asta? Una vorbim și aranjăm cu toții, ca tu profitând de lipsa mea să hotărăști altfel. Nicolau, uită-te la mine și ascultă bine ce-ți spun. Nu vă mai jucați cu viața legionarilor. Ai spus că l-ai văzut pe Miti și ai vorbit cu el. Ei bine, transmite-i să-și respecte jurământul făcut și să nu mai facă nimic, decât să aștepte." Am țipat probabil indignat de atitudinea lui Sima, că acesta a tăcut, adăugând numai să fie așa cum a spus părintele și ca să nu-l mai influețeze am rămas cu ei până la ziuă, când l-am condus la aeroport, așteptând până și-a luat zborul, urmând apoi o discuție foarte agitată cu Sima la care supărări aveau să se mai alăture și altele. Smultea a călcat jurământul. L-a părăsit pe Miți Dumitrescu și s-a reîntors la Berlin. Chemat de mine și întrebat de ce a făcut acest lucru, mi-a răspuns că el a avut alt ordin din partea comandantului cum se intitulase Sima. „Ce ordin ai avut? Te rog să-mi răspunzi." „Asta nu pot să spun. Este un secret." Îmi venea să înnebunesc. Am telefonat în grabă lui Sima să vină la mine, care neștiind încă despre ce este vorba, mi-a înmânat un

raport, în care dezvolta pe larg cum se pregătește o revoluție cu rezultatul unei lovituri de stat. M-am uitat peste el și l-am băgat în mapa mea de lucru, în care se mai aflau încă multe chestiuni cu Sima. „Îl voi citi mai târziu. Rămâne la mine. Dar văd că ai capul plin de revoluții. Acum te rog însă să-mi spui ce ordine secrete ai dat lui Smultea și de ce a venit înapoi la Berlin, călcând peste ce hotărâsem noi?" „Eu nu i-am dat nici un ordin. Dacă a spus așa ceva, minte." „Am să-l cercetez ca să văd de ce a mai venit și de ce spune minciuni." Am înghițit totul și am tăcut. Cu Sima nu se mai putea lucra. Relațiile dintre noi s-au răcit. Citind ce scrisese el cu revoluția, te luai cu mîna de cap. Numai o minte bolnavă putea concepe așa ceva. Din locuri izolate, grupuri de legionari să dezarmeze posturile de jandarmi ca să se înarmeze, să se strângă în număr cât mai mare și cu arme, cu pistoale să ocupe prefecturile de județe, apoi către orașele principale și spre București, cu ocuparea polițiilor, telefoanelor, emisiunile de radio, toate instituțiile de stat cu ministerele și împresurarea palatului regal. O curată nebunie. Parcă s-ar afla într-o țară fără armată și fără armament, tancuri, artilerie, aviație și altele.

Am convocat comandanții legionari și în ședință le-am comunicat toate cele întâmplate, cu Nicolau, cu Smultea, citindu-le și studiul cum se pregătește o revoluție, rugându-i să hotărască, cum vor crede că este mai bine. A fost adoptată poziția lui Papanace, ca de acum înainte Sima să nu se mai amestece, cu observația să nu mai facă de capul lui nimic de acum înainte. Măsuri mai severe nu se puteau lua nici la Berlin. Ca să se arate că este înțelegător, când a venit soția prietenului lui din Brașov, în calitate de curieră, a trimis-o cu Pătrașcu la mine, pe motiv că el nu se mai amestecă, dacă am ceva ordine de trimis în țară, am curiera la dispoziție. Le-am răspuns lui Pătrașcu și dnei că nu am nimic de comunicat. Când au plecat de la mine, l-au întâlnit pe Ciorogaru. După salut, Pătrașcu s-a înapoiat către Ciorogaru spunându-i să nu creadă cine știe ce, că este o curieră a noastră și a fost cu ea la părintele, dacă are ceva ordine de dat, la care Ciorogaru i-a spus: „Te credeam mai deștept, măi Pătrașcule și, mă crezi și pe mine prost, ca să mă

ocup de asemenea chestiuni." Nu reușisem cât am stat la Berlin să luăm contact cu nici una din autoritățile sus-puse, în afară de Vojen care se lăuda de legături cu Von Riebentroff, cu care ar fi discutat probleme de politică externă, iar referindu-se la România, că vor avea în vedere Garda de Fier, dar nimic lămuritor. Relațiile noastre erau numai cu organele polițienești care ne adăposteau și cu câțiva ofițeri din SS. Cunoșteam și mă împrietenisem cu un căpitan SS prin intermediul lui Gehrar Huck, cel cu berăria pe care o frecventam din când în când, și mă primea cu multă atenție. Mă informase că Göbels, ministrul Propagandei, va avea o întâlnire la Veneția cu Ciano, ginerele lui Mussolini, ce era ministrul de Externe al Italiei. Mi-am pus în gând să am o întrevedere cu el, la sfatul Căpitanului SS-ist, care-l va însoți la Veneția și va face mijlocirea, fie în timpul călătoriei pe care o puteam face în același tren sau în Veneția. De aceea m-am pregătit de drum, Negoescu înmânându-mi o sumă de lire italiene. Cum s-a făcut că Sima a aflat de această intenție a mea și a trimis pe Pătrașcu cu Trifa, a mă convinge să renunț, că banii aceștia valută vor putea fi întrebuințați la altceva mai folositor, că nu voi reuși să am vreo întrevedere cu Göbels și că e mai bine a nu face cheltuieli inutile și să-i predau casieriei. Am refuzat categoric, ei stăruind și urmărindu-mă până la urcarea în tren, convingându-se în același timp că la acest tren sunt și vagoanele cu Göbels și însoțitorii lui. În timpul parcursului, căpitanul mi-a putut aranja o întrevedere de 20 de minute. Destul de mult ca să capăt convingerea că pe ei nu-i interesează deocamdată problema României, fiind în preajma războiului, dar că pe viitor îi interesează legăturile cu legionarii cu care vor conlucra. Altceva nimic lămuritor. M-am ales numai cu vizitarea Veneției, atras de frumusețea și importanța ei, plină de monumente mari de artă ale trecutului istoric despre care am citit atâtea cărți romantice și am rămas câteva zile încântat de farmecul care mă desfăta. La înapoiere, am făcut un popas și la Verona, la mormântul lui Romeo și Julieta sau Paul și Virginia. Eram în corespondență cu Emil Bulbuc, care studia Medicina la Roma. Hotărât lucru, în primăvara care va veni, voi vizita Italia. Aveam atâtea

de văzut. La acestea mă gândeam. După 15 august am fost anunțat telefonic că la graniță a fost reținut Victor Biriș. Telefona șeful de la direcția străinilor a poliției, întrebându-mă dacă-l cunosc și dacă îmi dau consimțământul de a fi primit în Germania. Acesta era procedeul când cineva vrea să intre pe teritoriul Germaniei, fără altă formalitate, dar de data aceasta șeful mi-a spus că în cazul lui Biriș să mă prezint a doua zi la Direcție. Mă miram de ce mă cheamă. Oare au ei alte informații pe care eu nu le cunosc? Pe de altă parte, mă bucuram că Biriș îmi va aduce știri despre copiii mei pe care îi lăsasem în grija lui. Am chemat mai întâi la telefon pe Papanace spunându-i că Biriș e la graniță. Vrea să vină la Berlin. Știe ceva despre el, căci am fost chemat la poliție să dau relații. Papanace mi-a comunicat că nu știe nimic despre el, fapte care să-l supună la restricții. Apoi pe Sima, căruia i-am cerut să-mi spună dacă Biriș poate să vină la Berlin, căci sunt oarecare bănuieli asupra lui. Sima m-a încredințat că nu are nimic compromițător, că a lucrat împreună cu el dând dovadă de ascultare și corectitudine. „Atunci tu crezi că este bine să dau aviz favorabil?" „Da sigur. Nici nu mai încape discuție." A doua zi mi s-a cerut la poliție ca în cazul Biriș va trebui, pe răspunderea mea, să dau o declarație scrisă cum că este legionar, că-l cunosc și este un om corect. Am dat declarația și mă tot gândeam ce mama dracului poate fi la mijloc, căci nu-mi vorbise ceva despre Biriș.

Seara au venit la mine Gh. Dragomir, Jilava și N. Seitan, comandanți legionari, care într-un mod deosebit de serios mi-au adus la cunoștință: „Părinte, noi comandanții legionari de la Amalienhoff am hotărât: Dacă vă prindem în casă la dumneavoastră sau pe străzile Berlinului împreună cu Biriș, trădătorul criminal, vă omorâm pe amândoi ca pe Stelescu. Atât am avut de comunicat." M-au salutat și au plecat. Nu mă speriau pe mine amenințările, dar eram îngrijorat că am rămas un prost și nu aveam cunoștință de nimic. Lui Sima, care era pus la curent cu toate, căci la Amalienhoff comandant legionar era și Pătrașcu, poate că-i convenea să fiu omorât și a dat garanții pentru Biriș. O deducție numai. Să vedem ce s-a întâmplat mai pe urmă. A doua zi spre seară a sosit la mine Biriș. După vreo oră, în care

m-am interesat de soarta copiilor, i-am spus cum este privită venirea lui în Berlin, povestindu-i detaliat tot ce se petrecuse. Biriș a rămas pe gânduri. „Dar pentru că ai venit la mine, eu nu sunt un laș să te dau afară. Deocamdată rămâi aici până-ți găsesc o cameră. Cum stai cu banii?" „Destul de prost." „Nici eu nu stau bine. Am în total 600 de mărci. Vom împărți sărăcia amândoi."

Apoi de față cu el, am telefonat lui Papanace: „Dragă Costache, a sosit Biriș și se afla la mine. Comunică lui Dragomir și Steitan că pot veni să ne împuște." „Ei nu-i chiar așa..." atât am prins prin receptor, căci am închis telefonul. După aceasta am chemat pe Sima. „Uite, mă, a sosit Biriș și vrea să vorbească cu tine. Țineam receptorul în așa fel ca să poată auzi și el. „Nu e nevoie. Voi veni eu mâine dimineață acolo și vom discuta împreună." „Ei nu așa, omule… ține să te salute și să-ți comunice ceva." „Am spus că vin mâine dimineață la voi." A întrerupt convorbirea. Am făcut numărul din nou, dar nu a mai răspuns. „Vezi, am zis lui Biriș, nici măcar așa nu vrea să stea de vorbă cu tine. Să vedem dacă vine mâine dimineață." Am așteptat a doua zi până pe la ora nouă. Văzând că nu vine, am telefonat. De data asta s-a auzit vocea gazdei, care a răspuns comunicând că „herr Ionescu ist schon weg". Am rugat-o să vorbească cu un prieten al lui, dând receptorul lui Victor Biriș. El vorbea corect germană. Făcuse liceul german și-și însușise perfect această limbă. După convorbire, Victor mi-a spus că Sima și-a făcut bagajul și a plecat în țară.

„Vezi cum a mințit tâlharul. De ce a evitat să te vadă și să-ți vorbească?

Observasem că era frământat de gânduri și întunecat la față. După o pauză în care l-am lăsat să-și revină, l-am auzit că-mi zice: „Dumitale, părinte, trebuie să-ți spun tot ce știu și a început să-mi povestească. L-am cunoscut pe Sima încă din vremea studenției. El era informatorul lui Moruzov încă din 1932 și-și formase o echipă de agenți, cu care făcea spionaj în Iugoslavia, pe unde își crease legături de trecere și în Germania. În tot acest timp, informa pe Moruzov și asupra mersului mișcării legionare. Căpătase încrederea acestuia și acționa așa

cum i se dicta. Aşa au avut loc dezastrele şi dezordinele în Ardeal din ordin şi cu sprijin dat de Moruzov, ca să ducă la omorârea Căpitanului. Urmărea de mult să pună mâna pe conducere cu Stelescu, prin asasinarea şefului. În calitatea pe care o avusese, ca procuror, cunoscusem organele superioare ale poliţiei şi Siguranţei, fiind recomandat de Sima şi lui Moruzov. Aveam legături cu ei. Recunosc că am luat parte la toate mişeliile lui Sima şi că sunt un ambiţios după mărire. Ştiam că era o înşelăciune a bunei-credinţe legionare, cazul cu testamentul. Aveam toate promisiunile lui Sima că va ajunge la putere prin orice mijloace şi că-mi rezervase un loc bun la guvern. De aceea am ascultat de ordinele lui şi am făcut tot ce-mi cerea. Am fost cu manifeste în Ardeal şi am aţâţat la dezordini. După şi înainte de omorârea Căpitanului se punea problema ca toţi fruntaşii legionari să fie denunţaţi spre a fi arestaţi ca să nu stea în calea către şefie, către care ţintea Sima. Au denunţat pe Belgea şi Antoniu, pe Alecu Cantacuzino, pe Nicoleta, pe Victor Dragomirescu şi pe mulţi alţii la cererea lui Sima. Tot eu am dat indicaţii unde te aflai cu Vasile Cristescu. Aţi avut noroc că aţi scăpat, că v-ar fi împuşcat. În ultimul timp, am denunţat în ianuarie pe Vasile Cristescu, pe care-l văzusem cu o zi mai înainte. A fost omorât şi el. Sima avea convingerea că toţi comandanţii din închisori şi lagăre vor fi masacraţi. Aveam întâlniri cu chestori de poliţie şi şefi de Siguranţă. Câteodată eram văzut cu ei luând masa şi pe la diferite restaurante. Nu mă feream, având siguranţă în spusele lui Sima. M-am văzut de vreo două ori şi cu Moruzov. După omorârea lui Vasile Cristescu, Sima a fost chemat de Moruzov, care căzuse oarecum în dizgraţia regelui, săpat de Armand Călinescu şi de Gavrilă Marinescu, care ajunseseră tari pe poziţie. L-am însoţit pe Sima în strada Batişte nr. 9, unde-şi avea birourile conspirative Moruzov, şi am asistat când i s-a dat un paşaport pe numele de Aurel Ionescu, un plic cu valută şi 100 000 lei numerar. «Nu te mai pot ţine aici. Vei pleca în Germania. Vezi ce este pe acolo şi să-mi comunici. Ai o scrisoare pentru un prieten de-al meu din Berlin care te va ajuta şi cu bani.» După plecarea noastră din Batiştei, Sima s-a uitat la

adresa de pe plic, care nu era clară cu numele. Spunea însă că Moruzov este în bune legături cu Canaris, şeful Serviciul Secret German şi prin el şi cu Inteligance Service, că aşa lucrau şefii aceştia de spionaj. După plecarea lui Sima, nu prea mai aveam ce face. Primeam numai prin curieri anumite ştiri şi răspundeam dacă aveam ceva important. În ţară se mai afla acum Vârfureanu, şeful studenţilor legionari de la Medicină, care de bună credinţă că Sima a lăsat să conducă organizaţia acţionează la ordinele lui, având legătură cu toate cadrele ce au fost schimbate cu oamenii simişti. Am fugit din ţară de frică, fără a comunica cuiva, ajutat de legăturile stabilite de Sima prin Iugoslavia. Nu mai aveam încredere în cei cărora le servisem informaţii, căci situaţia în ţară era gravă. S-a răspândit ştirea că va fi asasinat Călinescu şi organele caută pe complotişti. Aşa că am fost silit să fug şi fără bani, crezând că aici voi fi ajutat de Sima, care avea recomandări date de Moruzov. „Şi iată-mă acum căzut pe capul dumneavoastră." „Faceţi ce credeţi. Eu, m-am spovedit." „Bine, Victore. Eu voi proceda după credinţa creştină. Faceţi bine duşmanilor voştri şi celor ce vă urăsc pe voi." „Ce mi-ai spus voi păstra secret pentru mine până va sosi o vreme a divulgării. Aici la Berlin nu e cazul, mai ales că Sima a plecat." Pe la orele 12 a venit Pătraşcu să-i explice că Comandantul a fost silit de anumite împrejurări să plece în ţară fără să-l vadă şi să vorbească cu el.

Am socotit că e bine să-i las singuri să vorbească, cu încrederea că Biriş îmi va comunica totul. „Pătraşcule, eu plec pentru două ore şi vă las singuri ca să vorbiţi tot ce aveţi de spus. Camera mea vă stă la dispoziţie. Voi veni după aceasta ca să mergem la o pensiune să luăm masa împreună. Seara, mi-a spus Biriş că Pătraşcu a stăruit ca el să părăsească Berlinul şi să se stabilească la Viena, unde îi va da adrese ca să fie cazat şi ajutat, fiindcă aici şederea lui ar aduce unele neplăceri.

Sunt legionari aici care l-au văzut prin restaurante cu chestori din prefectura poliţiei, chefuind, şi ştiu că a dat informaţii şi adrese de legionari urmăriţi ca să fie arestaţi. Toţi ăştia sunt porniţi asupra lui... „Şi ce i-ai spus lui Pătraşcu?" „Am refuzat categoric propunerea lui."

Timp de o săptămână a stat la mine, până i-am găsit o cameră de închiriat. I-am achitat chiria pe o lună şi i-am dat din banii mei 200 de mărci.

„Dragă Biriş, am făcut ce am putut, mai mult nu am nici eu. Caută să te descurci cum vei putea. Trebuia să-i ceri lui Pătraşcu ceva bani sau poate ai să-i ceri, fiindcă el este casierul grupului de aici. Cunoşti bine limba germană. Caută-ţi un serviciu oarecare." S-a mutat în camera închiriată şi venea destul de des ca să mă vadă, neavând pe nimeni cunoscut în Berlin, iar Pătraşcu îl evita. Nu vrea să-l mai vadă ca să nu fie bănuit de ceilalţi că ar avea ceva legături cu el.

La 1 septembrie Germania a declarat război Poloniei. Război-fulger, că din prima zi erau deja înaintaţi pe un teritoriu mare în Polonia, apoi trupe în Danemarca şi pe coasta Norvegiei. Războiul început avea să schimbe situaţia politică în Europa.

Sima se afla acum în Ţară şi aveam temeri cu Armand Călinescu. L-am chemat pe Papanace şi am discutat cu el grijile care mă frământau. Mi-a dat dreptate întru totul şi am căzut de acord să trimitem câte o scrisoare explicativă atât lui Sima, cât şi lui Miti Dumitrescu, că nu trebuie să mai întreprindă nici o acţiune, războiul va rezolva totul. Scrisorile urmau să aibă un conţinut convingător pentru amândoi, arătând că orice gest făcut acum va aduna mari nenorociri. Printr-o telegramă am chemat pe Ilie Vlad Sturza, căruia i-am încredinţat scrisorile ca să le ducă în Ţară, rugându-l, împreună cu Papanace, să facă tot ce stă în puterile lui, nu numai ca scrisorile să ajungă la destinaţie, dar să împiedice orice act de violenţă.

După plecarea lui Ilie tot mai aveam temeri în legătură cu Sima. Biriş îmi mai comunicase că Sima întocmise o listă cu toţi capii legionari din închisori, pe care o dăduse lui Moruzov. Apoi că pe mine şi, Papanace ne tot iscodise care mai sunt căpeteniile care ar mai putea conduce legiunea. Nu cumva acum să înmâneze un nou tabel lui Moruzov, cu care va pune la cale şi asasinatul, mai ales că Moruzov căzuse în ura lui Călinescu. Speram totuşi că Sima va asculta de sfatul lui Papanace, dacă nu

de al meu, iar de Miti nu mă îndoiam că primind scrisoarea va da ascultare şi îl rugasem pe Sturza ca să i-o prezinte personal lui Miti, făcând tot posibilul. Despre copii aflasem că Gergescu-Berbec pretinsese lui Biriş să-i plătească o chirie de 40 000 lei anual şi a fost silit să se mute.

Pe copii îi luase Alecu Ghica şi Piţa Cantacuzino în îngrijirea lor. Le căutase o altă locuinţă mai modestă. Au lăsat pe Reghina, fata din casă ce o avusesem, să poarte grija lor, dându-i lunar o sumă de bani. Lucrurile din casă fuseseră o parte luate de socrul meu la ţară, iar mobila o depozitase Mircea Popescu la un prieten al lui. Acum erau în vacanţă. Mă gândeam ce amestec avea Alecu Ghica, pe care niciodată nu-l cunoscusem ca legionar, ci din contră ca un duşman al lui Corneliu Codreanu. Acuma devenise un intim al lui Sima şi activa la ordinele lui.

O dată cu începerea cursurilor în septembrie, după ce Sima era în Ţară, nu au mai fost sprijiniţi nici de aceştia, şi Mircea Popescu i-a luat pe seama lui, socrul meu renunţând să-i întreţină pe motiv că nu are cu ce. Dorinţa lui era să rămână la munca de la ţară. Mi-au provocat durere aceste ştiri. Copiii mei vor rămâne oare neajutoraţi de nimeni ca să înveţe carte?

Războiul cu Polonia se terminase fulger în vreo 21 de zile. Acordul încheiat între Germania şi Rusia dusese la împărţirea Poloniei în două, ruşii ocupând partea de răsărit. Armata polonă înfrântă ca şi guvernul îşi găseau refugiul în România.

Războiul avea să se întindă în toată Europa şi poate şi dincolo, în Africa. Toate tratativele pe care Hitler le purta cu Anglia eşuau. În seara de 29 septembrie eram cu Biriş ascultând radio, când s-a dat comunicatul că a fost asasinat Armand Călinescu de o echipă de 13 legionari, cum aceştia au ocupat clădirile Radio-emisiunii, dând un comunicat: „Căpitanul Legiunii, Corneliu Codreanu, omorât mişeleşte, a fost răzbunat." Apoi au cântat marşuri legionare şi pe urmă s-au predat. Nu-mi dau seama în ce stare, aproape de nebunie, mă aflam. Acesta era un comunicat scurt. Aveam să vedem a doua zi mai pe larg ştirile date de presă. Ziarele anunţau cum a fost săvârşit asasinatul, dând numele lui Miti Dumitrescu şi ale celorlalţi, care predându-se au

fost duși la locul unde săvârșiseră omorul și împușcații au fost lăsați să fie văzuți de lume cu o inscripție pe o tabelă: „Așa se pedepsesc trădătorii de Țară." Dar nu numai atât, din ordin au fost împușcați 48 de fruntași legionari în închisori și lagăre și se publica și numele unora, apoi de fiecare județ, au fost executați în provincie câte 2–3 și chiar 4 legionari, numărul total ridicându-se la vreo 320.

Mă socoteam răspunzător de acest măcel îngrozitor. „Nu am reușit să împiedic această mare nenorocire", spuneam lui Biriș. „Și când te gândești că eu l-am trimis pe Dumitrescu în țară. Iată ce a făcut, deși îi scrisesem să nu facă nimic. Se vede că Sima a pus mâna și pe scrisoarea lui. Nu mai spune nimănui nimic despre aceasta." „Lasă să răspundă acum Sima cu capul lui", a căutat Biriș să mă consoleze.

Presa engleză acuza că la Berlin cu știrea nemților s-a pus la cale asasinatul, de către legionarii pe care-i adăpostesc. Ca răspuns, presa germană acuza Inteligence Service-ul de crima produsă și dacă vor mai continua cu aceste insinuări vor da amănunte. Am observat că polemica încetase. Încurcate lucruri. Oare Moruzov, Canaris și Inteligence-Service ce legătură aveau? Toți legionarii din Berlin am fost chemați la circumscripțiile respective de care aparțineam, punându-ne în vedere restricțiile: nimeni nu mai are voie să părăsească teritoriul german. În fiecare săptămână să ne prezentăm la circumscripții pentru a ne pune o viză de prezență pe carnetele de identitate, a se asigura că nu a plecat nimeni din Germania.

Din cele povestite de Biriș și cele petrecute acum, îmi făcea impresia că Garda de Fier era condusă de Moruzov prin Sima, reușind să scape de Armand Călinescu, ajungea acum din nou în grațiile Palatului.

Ciorogaru cu Vojen, Constant și Papanace au stăruit să mă mut mai în centrul Berlinului să fiu în apropierea lor. Mi-au găsit chiar și locuință mult mai confortabilă, pe Printzregentenstrasse. O cameră mult mai spațioasă, frumos mobilată, telefon, acces la baie și bucătărie, cu încă o cameră mai mică de dormit pentru Virgil Mihăilescu, pe care mi l-am

adus ca să mă ajute ca secretar. Scopul era cu totul altul. Mihăilescu fiind cu mine tot timpul putea să acuze pe Pătrașcu de minciunile bârfitoare la adresa mea, căci nu mai contenea să mă ponegrească. De la cei care au mai reușit să fugă din Țară am aflat lucruri îngrozitoare. Mihăilescu mi-i aducea ca să-mi povestească. Nimic despre Sima, parcă intrase în pământ. Fusese, desigur, ascuns de Moruzov. Legionarii, bolnavi, în spitalul din Brașov, fuseseră ridicați de un colonel de jandarmi și împușcați la Râșnov. Între aceștia, Traian Cotigă, care a spus colonelului în timp ce se îmbrăcau: „Ați venit să ne împușcați Domnule Colonel? Bine. Mergem cu fruntea sus." Pihu Grigore, legionar vechi din rândurile intelectualilor, a refuzat să se îmbrace și așa, în cămașă de noapte, ridicând cu dreapta crucea ce o purta la el, a pornit așa strigând: „Cu crucea în față, căci așa știu să moară legionarii, moartea, numai moartea legionară ne este cea mai scumpă nuntă dintre nunți, pentru sfânta cruce pentru Țară, învingem codrii și supunem munți: va să zică la munte Domnule Colonel?"

Colonelul le spusese că-i muta la Râșnov. Inginerul Ion Ionica, originar din Brașov, a cerut să-și vadă părinții înainte de moarte și nu i s-a îngăduit. Herghelegiu era înfuriat și amenința: „Dacă-mi ajută Dumnezeu să scap cu viață vă arat eu vouă." Dintre cei mai de seamă, au rămas în spital inginerul Virgil Ionescu și Radu Budișteanu. Cei ridicați au fost executați în apropiere de Râșnov, noaptea, rămânând ca dimineața să fie inhumați de jandarmi. Herghelegiu fiind numai rănit a făcut pe mortul și a reușit să fugă în pădure. După o zi, a cerut găzduire la o nemțoaică care l-a denunțat. Urmărit încă vreo zi prin pădure, jandarmii au dat de el și l-au împușcat, deși se dăduse ordin să nu se mai facă execuții.

La Rm. Sărat, Clime, care era plin de sănătate și cu un corp rezistent, a cerut soldaților să mai tragă încă o dată: „Ochiți mai bine, camarazi". Aici și-au găsit moartea: Ion Banea, Alecu Cantacuzino, Bănică Dobre, Nicolae Totu, Alexandru Tell, Nicoară Istrate – șeful frățiilor –, Puiu Gârcineanu, Mihai Polihroniade, Căpitanul Șiancu, Valeriu

Cârdu, un foarte talentat ziarist și mulți alții, ce să-i mai numesc. A pierit toată floarea Legiunii.

La Vaslui au fost legați unul de altul cu frânghii, formând un singur rând și trecuți în fața porții, prin focul unei mitraliere. Un șir lung de morți și morminte. Cum prezisese ăl mare al nostru. Nu au fost menajate nici fetele. Erau destule în lagăre. Lenuțica Bagdad, bolnavă de plămâni, o fată cuminte și frumoasă, se internase în spitalul T.B.C. din Birnova. Un locotenent de jandarmi, însoțit de un plutonier au venit noaptea cu o mașină și au ridicat-o cu toată opoziția directorului spitalului. La vreo 10 km, a fost scoasă din mașină și împușcată la 5 m de marginea șoselei și lăsată acolo.

Îmi vine greu să mai pomenesc de toți și de barbarii, mai urâte ca pe vremea hunilor și a tătarilor. Să mai spunem că suntem o țară civilizată.

Sima nu mai avea pretendenți la șefie. Își atinsese scopul. Poate mă mai considera pe mine. Dar mie nici prin gând nu-mi trecea. Mai avea teamă de Ciorogaru, care-l repezise și-l acuzase. Ziarele germane dădeau numai știri din România, fără nici un comentariu asupra acestor grozăvii.

Biriș, bolnav de Bazedov și flămând ca un ogar, ajunsese aproape un schelet. Nu-l căutase nimeni ca să-l ajute cu ceva. Venea pe la mine și se mulțumea cu puțina mâncare ce puteam să-i ofer. I se făcuse milă și lui Mihăilescu de el. L-am sfătuit să intre într-un spital, ceea ce a și făcut.

L-am vizitat acolo și începuse să se mai întremeze. Citind un anunț în ziare că se căuta la Radio un emițător pentru limba română, după ieșirea lui din spital ne-am prezentat amândoi pentru examinare și am lăsat ca să fie numit el, deși eu eram preferatul.

Mila mă îndemna la această faptă. L-am scăpat din starea de mizerie în care se afla, dar nu a venit niciodată să mă întrebe măcar eu cum o duc și dacă am lipsă de ceva. Faci bine omului, dar nu recunoaște. Era bine plătit și începuse să facă lux. Eu eram totuși mulțumit că-l scăpasem dintr-o situație tristă.

Înainte de sărbătorile Crăciunului cu câteva zile, am fost anunțat telefonic că un grup de 24 de legionari au fost opriți la graniță, și dacă sunt de acord vor fi aduși la Berlin. Răspunsul meu a fost afirmativ, aflând apoi că a venit Sima cu vreo 20 de legionari, care au fost duși la Amalienhoff. Peste două zile m-am prezentat, fiind anunțat de Direcția Străinilor pentru identificarea lor ca să li se emită legitimații. M-a mirat mult prezența acestora. Erau mai toți din Banat. Niște tineri îmbrăcați prost și lipsiți de orice manieră. Singurul dintre ei era Octavian Roșu, avocat și fost șef al județului Caraș, care făcea figură de intelectual... Directorul îi privea de jos în sus cu oarecare indispoziție și pe mine mă cuprinsese rușinea. Era și Ciorogaru cu mine. Am întrebat pe Sima ce este cu ciurucurile acestea, a răspuns că sunt oameni de încredere și i-a luat să-i scape de prigoană. Între ei se aflau doi mai apropiați lui Sima: Borobaru, fost notar pe undeva în Banat, și Ion Boianu o figură bănuitoare. Ciorogaru nu a avut răbdare ca să-i spună lui Sima: „Îți dai seama ce impresie fac nemților, ăștia pe care i-ai adus? Cum de ai adus asemenea elemente?"

Erau frizeri, cismari, și diferite alte meserii, și acestea neisprăvite, alții derbedei fără ocupație între vârsta de 18–22 de ani. Li s-au dat acte și am plecat cu Ciorogaru scârbiți. Seara a venit Sima la mine spunându-mi:

„Ei acum crezi că am fost în Țară?" Era vesel și râdea, râdea întruna."

„Cred sigur că ai fost în Țară fiindcă ai omorât pe toți legionarii de valoare. Ai distrus Mișcarea Legionară. Iar acum ai adus cu tine o ceată de derbedei, care să-ți facă galerie și să-ți spună, Comandantul. Ai ajuns șeful unei cete de borfași. Eu de-acum înainte nu mai am nici o legătură cu tine. Am rupt-o definitiv, căci ai lucrat numai de capul tău. Ce-ai făcut cu scrisorile ce ți-am trimis prin Ilie Vlad Sturza, de ce ai procedat contra indicațiilor date de noi.?"

„Nu am primit nici o scrisoare!"

„Minciuna a fost arma ta de totdeauna. De acum am terminat. Nu vreau să te mai văd și te rog să pleci. Relațiile dintre noi sunt rupte."

Aşa am găsit că este bine. Am dat drumul şi lui Virgil Mihăilescu şi m-am retras la vechea mea gazdă. Mă simţeam mai liniştit acolo. Preferam prietenia lui Ciorogaru, Vojen, Constant, iar din când în când mai vorbeam şi cu Papanace care găsea poziţia mea îndreptăţită şi justifică alipirea lui de Sima ca sfătuitor. Cu toate că o rupsesem cu Sima, mă căutau adesea, căutând să mă distreze cu cântece şi glume. Morţii legionari nu-i impresionaseră nicicum. Şi-au găsit de lucru în Berlin, asigurându-şi hrana. Evitam pe cât era posibil contactul cu ei şi mai cu seamă cu Sima. Aşteptam nerăbdător primăvara să plec în Italia.

Ciorogaru a ţinut o conferinţă cu subiectul „România Economică" în sala artiştilor din Berlin. A vorbit frumos şi a fost apreciat. Puţină destindere şi pentru mine şi am avut ocazia să cunosc prin el artişti şi artiste: erau Erna Saak, Rozita Serano, Olga Cehowna, cu care am făcut câteva glume. Deşi în vârstă se prezenta ca o femeie în plină tinereţe. Vojen curta pe Rozita Serano, întâlnindu-i câteodată. Morţii cu morţii, vii cu vii. Viaţa îşi urma cursul ei. Numai eu parcă căzusem în prostaţie. Gerhard Huck, prietenul meu, de la berăria pe care o frecventam adesea, ţinând să mă mângâie în durerile mele, m-a invitat să petrecem împreună noaptea de Crăciun lângă pomul împodobit cum nu mai văzusem, înconjurat de copii de grădiniţă. Un pom mare aşezat pe o estradă. Pe pom şi pe estradă se imitase o ninsoare abundentă. Corul copiilor intonând imnuri cu „O, Tanenbaum" şi altele. Huck, fără ca să ştie copiii cine este, a făcut pe Moş Crăciun, a împărţit alfabetic, pe nume, daruri copiilor arătând meritele sau neascultările unora faţă de părinţi. Era încântător să petreci o seară cu aceşti copii. Au urmat gustări, bere, vin, apoi dansuri. Adusese o formaţie muzicală şi s-a valsat până către ziuă.

De ziua mea, St. Ion, au venit să mă sărbătorească cei ce-mi erau prieteni. M-a supărat prezenţa lui Sima cu banda lui. Biriş se alăturase lui Sima. Probabil că nu-i comunicase ce-mi povestise şi nici eu nu am găsit că este bine să-l divulg. Păstram acestea pentru când vom fi în ţară. Lui Ciorogaru îi căzuse dragă prietena lui, Ursula Habermann, care plecase din Berlin la părinţii ei, în Nord, pe lângă Statin, soţul fiindu-i pe front. Ursula născuse un băiat şi s-a dus la mama ei, cu copilul, ce locuia la Fruckenwalde bei Statin. I-a scris să cheme prietena ca să facem o petrecere la Statin. M-a luat Ciorogaru, ca să mai uit de alte necazuri şi-am petrecut vreo două zile în Statin. M-am bolnăvit, ulcer, gastrită, nu ştiam precis, dar aveam crize grele. Gazda mă îngrijea cu sticle cu apă fierbinte puse pe burtă. Negoescu m-a dus la un medic şi cu toate medicamentele nu am putut ieşi din crize. Primisem răspuns de la Bulbuc. Eram aşteptat de ei la Roma, oferindu-mi casă şi masă. Schimbarea climatului aveam încredere că-mi va face mult bine.

Venise primăvara. Gerhard mă rugase să amân plecarea până la sărbătorirea primăverii pentru care se pregătea. Mărise sala prin strângerea glasvandului, formând o sală mare împodobită cu flori. Era moştenită la nemţi o asemenea sărbătorire. Fruhlingsfest, cum îi spuneau ei. Nu am regretat că am rămas, căci am asistat, sau mai bine zis, am petrecut după datinele germane. Surpriza a fost ca, pe lângă alte persoane, membrii de partid, un profesor universitar, Gerhard mi-a prezentat pe ministrul Cultelor şi pe soţia acestuia, cu care am avut unele discuţii. El se interesa mai mult de Cult şi mă întreba de ce nu deschidem o capelă sau să facem o biserică ortodoxă la Berlin, căci ruşii fugiţi în timpul revoluţiei clădiseră în Berlin două biserici frumoase. Erau foarte mulţi în Berlin şi aveau o organizaţie a lor naţionalistă. Aceasta mi-a adus aminte de Igor Zaharov, cu care luptasem în Spania. Cum de nu m-am gândit până acuma la el. O fi murit sau mai trăieşte, căci îl lăsasem în Spania după ce trecuse la tancuri. Voi amâna plecarea în Italia ca să dau mai întâi ochii cu el sau să aflu despre el. Am petrecut până la ziuă şi nu am putut la „Damenwals" să refuz invitaţia soţiei ministrului. Refuzasem pe altele înainte. După acest nerefuz, am fost asaltat de altele aşa că la ziuă am plecat frânt de oboseală. Îmi stăruia în cap Igor. Aflând la restaurantul rusesc că generalul Zaharov, tatăl lui Igor, făcea parte din comitetul organizatoric, rugând pe un rus, a telefonat aflând adresa unde locuia şi numărul telefonic de acasă, mi-a înmânat nota, comunicându-mi totodată că

Igor trăia și se înapoiase cam de un an din Spania. Seara am format numărul de telefon și mi-a răspuns chiar Igor, spre bucuria mea. Aflând cu cine vorbește, a stăruit ca a doua zi la ora 12 să fiu invitatul lui la masă, făcându-mi cunoștință și cu părinții lui. M-am dus și spre surpriza mea, mi-a deschis Igor, în uniformă de locotenent spaniol, cu o mulțime de decorații pe piept. În spate, mama lui în rochie neagră lungă, și tatăl purtând o barbă înălbită, uniforma de general cu decorații. După prezentare, ne-am așezat într-un salonaș, unde mama ne-a îmbiat la o mică gustare, apoi la masă. Purtarea, maniera erau ale unor oameni ce făcuseră odată parte din lumea mare, din lumea înaltei societăți rusești. Masa a decurs în discuții cu amintiri de pe frontul spaniol. Igor fusese de trei ori rănit și decorat, apoi de la soldat ridicat la gradul de locotenent. Era mândru, deși urma rănilor îl făcea să mai sufere încă. Acum era speaker la radio pentru limba spaniolă pe care o învățase bine. Le-am povestit pe scurt situația legionară, cu masacrele, începând cu șeful nostru. Generalul era foarte atent, transmițându-mi condoleanțe pentru toți morții, și pentru toate, cu urări de succes în viitor. După masă, mama a trecut la pian executând și cu voce vechi cântece rusești ale vremurilor bune, după care s-au retras, invitându-mă vreo două ore la ceai. Locuiau modest: trei camere cu o mobilă simplă.

Igor îmi spusese că și ei o duc cam greu. Tot ce câștiga da pentru casă. Interesându-se de mine, aflând că eram cam strâmtorat, m-a rugat să primesc din partea lui 50 de mărci. Nu poate mai mult. Am vrut să refuz, dar mi i-a vârât în buzunar. Un ceai aromat din samovarul fierbinte, cu biscuiți, mi-a făcut o deosebită plăcere, pe lângă atmosfera de caldă atenție și maniera de plină eleganță a unei lumi, căzute de sus în exil, fărâmițată de dorul de patrie și a unei vieți dispărute. Frământări care erau și în sufletul meu. M-au petrecut la plecare până în stradă. Am sărutat cu sfințenie mâna acestei mame ce-și trimisese fiul să moară în luptă pentru un ideal, am strâns cu căldură mâna generalului și am sărutat pe Igor, cu promisiunea că ne vom mai vedea după ce voi veni din Italia.

Am luat, după o zi, trenul și am plecat spre Roma, ca gândurile să-mi fie spulberate în admirarea munților Alpi cu

coborârea prin peisaje ce-ți încleștau privirea asupra minunățiilor locurilor. Se vedea intervenția mâinii omului pentru ca priveliștea să fie cât mai atrăgătoare. Apoi de-a lungul Italiei, vii, pomi, tarlale sistematic cultivate după toată știința agricolă și într-o ordine impecabilă. Nici o palmă de pământ nu era lăsată fără a fi cultivată. În tren o lume veselă, guralivă. Eram captat de tot ce vedeam și de tot ce aveam să întâlnesc în această lume a antichității.

Bulbuc m-a primit cu toată dragostea și a fost tot timpul foarte atent cu mine. El și cu prietenul lui, Prosi, un macedonean, tot student în ultimul an la Stomatologie. După ce-mi angajaseră o cameră cu pensiune, m-au purtat în timpul lor liber să vizitez toată Roma cu monumentele ei istorice: Catedrala St. Petru, Vaticanul cu muzeul, catacombele, bisericile cu sculpturile și picturile celebre, dându-mi o mulțime de explicații. Dar nu este cazul să scriu aici despre tot ce am văzut. S-au scris mii și mii de cărți despre monumentele antice și, arta din epoca Renașterii, care valorează mult mai mult decât însemnările modeste ce le-aș face.

Cu Bulbuc și Prosi am avut multe convorbiri, destăinuindu-le toate întâmplările petrecute. Bulbuc, originar din Ardeal, fiu de preot greco-catolic, un tânăr studios și plin de credință, cânta în strană răspunsurile liturgice la biserica greco-catolică, avea oarecare îndoieli în cele ce le povestisem. Mă pusese în cunoștință cu cele ce se petrecuseră la Roma. Fratele profesorului Topa, fostul șef legionar de la Cernăuți, fusese la Roma unde a tipărit cartea „Pentru legionari" în limba italiană. Se vorbea că ar fi adus și un testament al Căpitanului ce s-ar afla într-un seif la un profesor de limba română, academician. Fiind anunțată o conferință a acestuia despre România, am mers împreună ca să mă prezinte și să ridic eventual acest testament, persoana mea prezentând încredere. Profesorul avea în seif manuscrisul cărții în italiană și o scrisoare al cărui conținut el nu-l cunoștea, pe care mi-a înmânat-o.

Era o scrisoare a lui Dumitrescu-Zăpadă pentru Vasile Noveanu. Dumitrescu, după ce a stat o vreme în Spania, în urma interdicției de a mai rămâne în Germania, se stabilise la Roma.

Auzise de oarecare destindere între Palat și Garda de Fier și primii care au luat contact cu regele au fost Noveanu și cu Bidianu. Aceștia urmau să vadă pe legionarii din Berlin și să treacă și prin Italia. Așa că Dumitrescu lăsase lui Noveanu o scrisoare – crezând că vor trece întâi prin Italia – în care aducea o mulțime de acuze injurioase nemților și regimului. El cu copilul și soția plecaseră în țară, căci începuse să fie eliberați și cei din lagăre.

Climatul din Italia îmi pria, cercetarea antichităților îmi alungase gândurile chinuitoare. De aici am scris copiilor mei și mi-au răspuns că ei urmează cursurile la liceu ajutați de Mircea Popescu, că părinților mei le este tare dor de mine, nu sperau să mă mai vadă și că toți sunt bine sănătoși. Sperau că acum mă voi înapoia în țară. Am scris părinților să nu-mi poarte grija, că în curând am să-i văd. Scrisoarea, mi-au comunicat copiii, că le-a fost citită, dar le-a luat-o un agent al Siguranței Statului. Știam că regina Elena, mama regelui Mihai, se afla în Florența. Printr-o doamnă a ei de onoare, Maria Palade, îmi trimisese în 1937 o sumă de bani, ca să mă rog pentru sănătatea ei și m-am gândit că ar fi bine să-i fac o vizită la Florența în vila ei. După ce am anunțat, am primit invitația. Dădea impresia unei femei amărâte. Ca în toate ocaziile de acest fel își plângea necazurile ei. Spunea că pe cât a fost posibil a căutat să educe pe fiul ei în sentimente legionare de iubire de Țară și că, din această cauză, băiatul ar fi avut de suferit de pe urma lui Carol. I-am dat asigurări că va veni vremea să fie din nou alături de fiul ei. Simplă în purtare, în expresii, nu am găsit la ea maiestatea unei regine care să te țină la distanță, ci mai multă apropiere și bunăvoință. Mi-a mulțumit că m-am dus să o văd, rugându-mă să mai fac rugăciuni pentru ea, pentru sănătate, că a început să orbească de atâta plâns.

Către sfârșitul lunii mai, începutul lui iunie, nu pot să precizez, am citit în ziarele italiene că Sima cu Pătrașcu se duseseră în Țară. Că la graniță, fiind prinși de grăniceri, au fost dați pe mâna Jandarmeriei, fiind bătuți și trimiși la Inspectoratul Jandarmeriei, pe mâinile generalului Bengliu. Am aflat apoi că

a doua zi au fost luați de Moruzov, eliberând pe Pătrașcu, iar pe Sima luându-l cu el, ca după o săptămână prin ușa din dos a Palatului să-l prezinte regelui: „Maiestate, acesta este Comandantul Legionarilor și cu el puteți duce tratative." Noveanu cu Bidianu avuseseră audiențe la rege și se duseseră la Berlin să discute cu cei de acolo, asupra reîntoarcerii în Țară, dar au refuzat. Sima le comunicase că nu este încă timpul.

La Roma am întâlnit pe preotul Palaghiță, care cu pașaport era în drum spre America, unde vrea să facă misionarism. L-am convins să renunțe. De ce să plece tocmai acum când situația în țară se va limpezi, și el avea să joace un rol de seamă la Ministerul Cultelor? L-am luat la mine unde locuiam. I-am destăinut temerile mele în legătură cu Sima și faptele săvârșite. El în țară nu cunoștea nimic. L-am convins să meargă cu mine la Berlin, el având tot ce trebuia pentru cultul religios, să înființăm o capelă ortodoxă. Îmi expirase termenul pașaportului. Cu Palaghiță și Bulbuc m-am prezentat la legația României din Roma unde ministrul Bozie și, tot personalul legației ne-au primit cu atâta atenție de parcă noi eram șefii lor, punându-ne la dispoziție tot ce dorim și ceva bani în valută. Ne-am luat rămas-bun de la Bulbuc și Prosi și am plecat la Berlin, stabilindu-mă cu Palaghiță pe Berlinerstrasse, unde am găsit două camere de închiriat. Comunicând băieților, cum le spuneam noi, de înființarea unei capele, au fost bucuroși, și mai cu seamă Dragomir Jilava și Smărăndescu, inginer agronom, ajutor de comandant legionar, care a și înființat un cor de răspunsuri liturgice, era bun muzician, condusese la Centru coruri legionare.

Au alergat pe la românii stabiliți la Berlin mai de mult, adunând fonduri și obiecte religioase, icoane, ca în mai puțin de o lună, o sală mare a unui fost magazin, având alăturat și locuința pentru preot, să fie transformată în capelă. Am fixat ziua sfințirii și în asistența ministrului Cultelor pe care-l cunoscusem și care dăduse ideea, cu sala plină de credincioși, să oficiem împreună, cu și Palaghiță, serviciul de sfințire și Liturghia. Era bisericos Palaghiță și l-am felicitat.

„Dragă acesta este meritul tău, dacă vei dori poți rămâne aici. Și vom zidi o biserică frumoasă de care să se mândrească legionarii."

Ca să se intereseze care este atmosfera în care se găseau legionarii din Berlin și ce gândesc ei asupra tratativelor ce se duceau cu Palatul, au fost trimiși din țară Radu Mironovici, comandant al Bunei Vestiri, și Stoicănescu. Cel din urmă era bănățean de-al lui Sima. Eu îl cunoscusem ca un bun legionar. Era profesor la un liceu din Timișoara și socotit, un om cu judecată bună. S-au văzut cu toți cei din Berlin fără să fie adunați laolaltă. Eu am fost ultimul cu care au luat contact și, deși era de față Stoicănescu, i-am spus lui Mironovici, arătându-mi punctul de vedere, că nu văd în Sima conducătorul Legiunii din cauza celor săvârșite care au dus la omorârea fruntașilor legionari și că ei, comandanții Bunei Vestiri: Mironovici, Gârneață, Corneliu Georgescu, care se mai găsesc în viață, se vor face răspunzători de actele ce vor decurge în viitor, dacă nu pun mâna pe frânele conducerii.

Au între ei pe profesorul Codreanu, tatăl Căpitanului, pe care, am observat, că Sima îl ignoră în calitatea pe care o are, și ca senator legionar ar trebui să i se ceară sfatul și să dea îndrumări.

Avusese loc la palat o audiență comună. Regele chemase fruntași legionari: Noveanu, Bidianu, Mironovici, Sima, Corneliu Georgescu, Radu Budișteanu, Gârneață. I se încredințase formarea unui guvern naționalist inginerului, mare bogătaș, Gigârtu, și ca ministru de Externe, Mihail Manoilescu. La audiență au vorbit mai mult Noveanu cu Radu Budișteanu. Sima, nu a vorbit și a dat dovadă de lipsă totală de experiență. În formația aceasta nouă de guvern au intrat și legionarii. Sima la Ministerul Învățământului, Radu Budișteanu, la Culte, Bidianu, subsecretar de Stat la Finanțe, și Noveanu, ministrul unui nou departament al Inventarului public. Mi-a scăpat din vedere să notez aici că, cu o lună mai înainte, sosise la Berlin Valeriu Ionescu – zis Nicki Ștefănescu, care era directorul general al Siguranței Statului. A avut o consfătuire cu Vojen căruia i-a adus o scrisoare ca din partea mamei lui, prin care îi cerea să vină imediat în Țară ca fiind chemat de rege. Poate că Vojen vrea

să-și dea importanță. A găsit de cuviință să ne convoace pentru a ne aduce la cunoștință scrisoarea mamei lui și a hotărî dacă este cazul să plece. Întâmplarea a făcut ca tocmai la ședință să vină însoțit de Vârfureanu, care era un mare simpatizant al lui Vojen, ca dâmbovițeni amândoi, unde susținuse și candidatura lui Vojen. Acesta venise cu pașaport în regulă. Or, din cele ce-mi comunicase Biris, Vârfureanu era omul lui Sima care făcuse atâtea trădări. Venise și el la Berlin să ia contact cu Vojen. În ședință, Vojen ne-a citit scrisoarea mamei lui, despre care spunea că, fiind chemată la Siguranță, scrisoarea i-a fost dictată de Niki Ștefănescu, că a avut o întâlnire cu directorul Siguranței dându-i asigurări că nu i se va întâmpla nimic, dacă va veni în Țară și prin el va fi imediat chemat în audiență de rege. Cât îl privește Vâfureanu, el venise de două zile și în același scop, trimis de Sima ca să-l aducă pe Vojen. Dorea, probabil, ca oferindu-i un loc de frunte să-l atragă de partea lui. După expunerea lui Vojen, părerea lui Papanace și Constant, eu nu am mai avut răbdare. Felul meu deschis de a da atacul. L-am luat în primire pe Vârfureanu, arătându-i tot ce făcuse, și cum de a mai îndrăznit să vină la Berlin și încă cu un pașaport dat de dușmanii noștri. Vârfureanu a îngălbenit. Nu știa ce să răspundă. Bâlbâind: „Păi, eu am crezut că ascult de ordinele celui pe care Căpitanul l-a lăsat prin testament ca urmaș al lui și că era spre binele Legiunii. Cum mi-a spus domnul comandant Sima." Mi-am dat seama mai târziu că am făcut o mare greșeală cu Vârfureanu, devenind un proscris al lui Sima. Cât privea poziția lui Vojen, prin însăși faptul că a luat contact cu Ștefănescu punând la cale anumite lucruri cu el, mi-am dat părerea în ședință că eu unul nu-l mai socotesc pe Vojen ca legionar. S-a hotărât ca nimeni să nu plece în Țară, deși eu am stăruit ca să plecăm toți odată și cât mai curând, spre a limpezi lucrurile, nefiind toți de părere, am luat o altă hotărâre, să trimitem pe cineva în Țară, cu anumite manifeste redactate aici, ce ar urma să fie tipărite în Țară și împrăștiate legionarilor, precum și scrisori către profesorul Codreanu, prin care îl lămuream că părerea noastră este ca, în calitate de tată și cel mai în vârstă din-

tre legionari, să convoace pe cei ce se mai găseau din senatul legionar, profesorul Găvănescu..., şi cu comandanţii Bunei Vestiri în viaţă, printre care mai era şi Tasache Blănaru, să hotărască asupra conducerii organizaţiei. Am chemat de la Copenhaga pe ministrul Sturza şi cu el împreună, cu Constant, Papanace şi Vojen s-a lucrat la redactarea unor manifeste, scrisori şi alt material tipărite de noi la Berlin. Aveam oarecare pretenţii, cu abdicarea regelui. Nemţii cuceriseră şi Franţa. Mă găseam la Roma când Mussolini declarase război Franţei cu pretenţia unor teritorii. Intrase alături de Hitler. Eram de faţă când ducele a ţinut cuvântarea din balcon mulţimii adunate în piaţă, o lume lipsită de orice entuziasm. Avea să intre în luptă o armată lipsită de orice elan. Ştiam că Italia urma să aibă o poziţie ostilă României, pentru faptul că fostele conduceri aplicaseră restricţiuni economice Italiei, nerespectând contractele în vigoare, din îndemnul lui Titulescu, care dă mai multă atenţie ruşilor şi nu vedea cu ochi buni axa Roma–Berlin. Am pus la cale pe Palaghiţă să plece în Ţară cu tot materialul ce pregătisem şi scrisori, cu două geamantane mari, bine înghesuite. Scrisorile vârâte printre căptuşeli, urma să predea totul profesorului Codreanu. Cred că Sima era la curent cu tot ce se petrecea la Berlin, prin agenţii lui Moruzov, căci la sosirea lui Palaghiţă în Gara de Nord, era aşteptat de Mitică Groza, muncitor de fel din Hunedoara, pe care Sima îl făcuse şeful corpului Muncitoresc legionar din Ţară. Un tânăr plin de îndrăzneală. L-a luat pe Palaghiţa cu tot bagajul şi l-a dus la Sima. A rămas la Palaghiţă numai o scrisoare a mea pentru Radu Budişteanu, ce i-o dădusem la plecare şi, o vârâse în buzunar. Nu ştiu dacă Sima se va fi învrednicit să vadă materialul. Poate a citit scrisorile către profesor pe care cu tot materialul trimis le-a ars, punând pe Pătraşcu şi pe Titi Cristescu, care plecase din Berlin în urma lui Sima şi Pătraşcu, ca să le distrugă. Dar Sima a aflat ce vrem noi cei de la Berlin, căci a făcut dese vizite la Huşi unde se stabilise, ca să-l vadă pe profesorul Codreanu începând să-l linguşească, ca deocamdată să-l numească pe el Comandant al Legiunii, până va detrona pe Carol, că are şi concursul armatei, iar după aceea

profesorul va intra în drepturile de şef al Legiunii şi vor lucra împreună. Fruntaşii legionari din Ţară au convocat o adunare la sediul legionar, care era tot în casele generalului Cantacuzino din strada Gutenberg, ca să dezbată problema conducerii Gărzii de Fier. Ajunseseră, după două zile de discuţii, în concluzie, la hotărârea de a se înfiinţa un comitet de conducere, în care intrau şi comandanţi legionari aflaţi la Berlin, sub preşedinţia profesorului Codreanu, când a apărut pe uşă Alexandru Ghica, care a anunţat că are să le dea o scrisoare din partea profesorului Codreanu. Sima nu luase parte la şedinţe. Scrisoarea profesorului era scurtă şi concisă: „Numesc la comanda Legiunii pe Horia Sima, comandant legionar, cu toate drepturile şi autoritatea pe care le-a avut Căpitanul." Cei prezenţi au trebuit să înghită deşi multora nu le plăcea, şi au încetat dezbaterile. Reuşise Sima şi de data aceasta, rămânând ca profesorul să se ţină mai târziu cu mâinile de cap, pentru prostia ce a făcut. Scrisoarea mea adresată lui Budişteanu ajunsese în mâinile lui. Îmi era bun prieten. Într-o audienţă la rege, i-a arătat-o, fiindcă îi scrisesem lui: „Dacă regele vrea într-adevăr să-şi alăture pe legionari atunci să întindă mâna toată, nu numai două degete." Citind-o, l-a întrebat pe Budişteanu: „Ăsta e popa Borşa, nu?" „Da", i-a răspuns. Când mi-a povestit mai târziu aceasta, mi-a spus că a observat pe rege că s-a întunecat la faţă când a pomenit numele meu. Îl atacasem în cuvântări, pe el şi pe Lupeasca şi mă gândeam de cădeam pe mâinile poliţiei aş fi primul care nu putea fi cruţat. Neprimind la Berlin nici o confirmare pentru cele trimise, stăruiam pe lângă toţi să plecăm, dar nici unul nu era de părere. Papanace, care primise dispoziţii de la Sima îi convingea în amânare până vor primi ştirea că ne putem înapoia în Ţară. În urma *Dictatului de la Viena*, prin care România era obligată să cedeze o mare parte din Transilvania ungurilor, cu o prelungire până în apropiere de Braşov, ca să aibă în apropiere zăcămintele petroliere, cu toate discuţiile şi protestele lui Manoilescu, ce fusese trimis la Viena a duce tratative, cu toate convorbirile telefonice avute cu regele, care a acceptat cu lacrimi în ochi, Manoilescu a trebuit să semneze. Ungurii

au dat năvală să ocupe teritoriul, întrebuinţând şi teroarea. Mulţi români au fugit peste hotar, în România. Pe de altă parte, ruşii, în urma acestui dictat, au ocupat Basarabia fără nici o rezistenţă. Alţi refugiaţi. Se duseseră dracului toate întăriturile, fortificaţiile din beton armat şi oţel peste care nu se putea trece şi nici o forţă nu le putea distruge, trâmbiţate de Şeicaru prin ziarul „Curentul", ca să scoată ochii cititorilor, ca să nu se afle de banii ce se furaseră, căci numai întărituri nu erau: decât numai nişte tranşee, iar armata ce se retrăgea se vedea în ce hal se prezenta. În aceste împrejurări Sima a dispărut. Sigur ascuns de Moruzov, ca să uneltească împreună altceva. Motivând, că el nu vrea să ia parte şi să semneze la cedarea teritoriului, din Transilvania, şi-a dat demisia ca ministru, cerând în numele mandatului ce avea de comandant suprem, ca să demisioneze şi ceilalţi, care nevrând să asculte de ordinul lui; a dat un comunicat prin care îi elimina din mişcarea legionară. Cei ce erau de partea lui Sima au părăsit Berlinul: Octavian Roşu, Smultea care, atunci când plecase cu Miti Dumitrescu, dusese lui Moruzov un raport informativ, din partea lui Sima, tot ceea ce se discutase şi se hotărâse la Berlin, Ion Boian, Eugen Teodorescu şi cei care fuseseră aduşi de Sima. Îi chemase în Ţară. Generalul Antonescu, cu care Căpitanul, după cum am mai arătat, avusese dese discuţii cu el la Predeal, pe motivul că nu este încă pregătit de a guverna, îi făgăduise: „Veţi guverna dumneavoastră, domnule general, formând guvernul cu cine veţi crede de cuviinţă şi cu cei ce vă voi recomanda şi eu, având lângă dumneavoastră Mişcarea Legionară, care vă va susţine. Văzând în el un om plin de ambiţie, dar iubit în armată ca bun ostaş, generalul Antonescu, de care vorbesc, se afla acum în dizgraţia regelui. Poate aflase că unelteşte ceva, căci îl izolase cu domiciliul obligatoriu la mânăstirea Bistriţa. El avea comanda Corpului de armată din Piteşti. Sima a intrat în legătură cu el şi au pus la cale o lovitură de stat. El cu planul lui revoluţionar, şi Antonescu sprijinit de armata ce o comanda. La patru septembrie, corpul muncitoresc legionar condus de Mitică Groza a înconjurat Palatul, venindu-i în ajutor şi Nicolau cu răzleţii.

La Timişoara şi în alte câteva oraşe, au înconjurat prefecturile. La Constanţa, Eugen Teodorescu, reuşind să pătrundă în local, a fost încercuit de armată. Schimb de focuri şi ceva răniţi. Groza, încercând să escaladeze grilajul ca să pătrundă cu legionarii în Palat, a fost rănit. În asemenea stare, regele, nemaiavând nici o popularitate prin cedarea Ardealului şi Basarabiei, iar situaţia politicii externe destul de defavorabilă, a chemat la Palat pe Antonescu, care dăduse ordin ca armata din Piteşti să împresoare Bucureştii, o parte pătrunzând până la palat. Regele era în panică şi nu a încercat să dea ordine corpului de gardă de la Palat. În timpul audienţei, afară se auzeau rafale de mitraliere, trase în aer, Antonescu spunând că legionarii sunt bine înarmaţi şi că vor să-l asasineze. Va încerca să cadă la înţelegere cu ei, ca regele să abdice şi să fie lăsat să plece din Ţară cu ce va putea lua cu el. După mai multe întrevederi şi discuţii s-a căzut de acord. Regele a abdicat în favoarea fiului său Mihai.

În actul de abdicare, dădea lui Antonescu unele din prerogativele regale, dar să fie lăsat să iasă din Ţară. În grabă mare şi-a ambalat toate comorile adunate, luând cu el personalul la care ţinea şi pe Lupeasca, cu un tren special a plecat în taină spre graniţă. Se decretase, în ziua de 6 septembrie, statul naţional legionar cu Antonescu, conducător al Statului şi preşedinte al Consiliului de miniştri, iar Sima, vicepreşedinte la Preşedinţie. Se spunea că legionarii nu ar fi ştiut de fuga regelui şi că preotul Boldeanu, pe care Sima îl făcuse secretar general al organizaţiei însărcinat cu relaţiile politice, cu un grup de legionari înarmaţi cu mitraliere, după trecerea de Timişoara, au ieşit în întâmpinarea trenului, asupra căruia au deschis focul. Că regele s-ar fi ascuns în cada unei băi, au ciuruit geamurile, au somat, dar trenul nu s-a oprit şi au reuşit toţi să treacă graniţa. Am socotit însă că acestea au fost basme. L-au lăsat să plece. Lovitura de stat a reuşit datorită lui Antonescu şi a conjuncturii de politică externă. Noi cei de la Berlin a trebuit să aşteptăm încă vreo 10 zile. Căci Sima dăduse ordin lui Papanace să nu plecăm decât atunci când va comunica el. După ce s-a văzut ridicat nu a vrut să mai audă de profesorul Codreanu. Nu a vrut nici

să-l mai vadă. Pe Pătraşcu îl făcuse secretar general cu atribuţiile organizatorice. Ceea ce mi s-a părut cu totul supărător a fost faptul că Pamfil Şeicaru, cel mai mare duşman al legionarilor, care atacase violent prin ziarul lui „Curentul", de data aceasta devenise intimul lui Sima, schimbase redactorii de la ziar cu legionari şi la tipografia lui tipăreau toate manifestele, circularele, ordinele şi broşurile legionare. Această lichea fără scrupule parvenise, într-o situaţie sus-pusă, devenise confidentul lui Sima. Primeam informaţii că a început arestarea oamenilor politici, care ne prigoniseră, şi jefuirea evreilor de bunurile lor şi acapararea industriei şi comerţului, cu japca. Mihail Sturza, numit ministru de Externe, fusese rechemat de la Copenhaga. La 16 septembrie mi s-a comunicat că putem să ne reîntoarcem toţi în ţară. Legaţia ne-a pus totul la dispoziţie şi am plecat toţi cu acelaşi tren. Mă aflam într-o nouă criză de ulcer şi cu greu am putut suporta călătoria. Prietenii mei nemţi mă conduseseră la gară cu flori şi daruri ca amintire. În preziua plecării, trei demnitari din Ministerul de Externe german ne-au oferit o masă pentru despărţire, fiind invitat eu cu Papanace, Constant şi Vojen. În apropiere de graniţă mă cuprinsese emoţia revederii ţării după care tânjeam cu mult dor. În tren se aflau şi dna Sturza cu dna Codreanu însoţită de Victor Silaghi. După controlul sumar la graniţă ne-a căzut o gazetă în mână. Papanace fusese numit subsecretar de stat la Finanţe, fiul dnei Sturza, Ilie, fusese numit prefect la Iaşi. Ne-au ieşit în întâmpinare un grup de legionari din corpul răzleţi. Dintre aceştia inginerul Paul Popescu, şeful unui sector, s-a ataşat de mine şi întrebându-mă unde am să locuiesc în Bucureşti, iar eu neavând unde să trag, s-a oferit să mă ducă la fratele lui până mă voi aranja. Nu ştiu pentru care motive se dăduse ordin la frontieră ca să întrerupem călătoria, urmând a o continua cu trenul următor. Răzleţii ce veniseră în întâmpinare erau dintre simpatizanţii unora dintre noi. Nu erau trimişi oficial, că ar veni să ne întâmpine cei ce aveau ordin. Mi se părea cam cu oarecare tâlc acest fapt. Bănuieli: oare nu eram un proscris şi nu trebuia să ajung până la Bucureşti? Ne-am urmat însă călătoria cu trenul rapid cu care venisem, refuzând toţi întreru-

perea. Pe peronul Gării de Nord ne aşteptau legionari încolonaţi sub comanda lui Titi Cristescu care, la coborârea noastră din tren, când ne îndreptam către ieşire, toţi comandanţii în frunte, a dat raportul lui Papanace, cu anunţul că cei ce au sosit sunt invitaţi de Comandant la sediul Legiunii, unde sunt aşteptaţi. Eu, deşi eram cel mai indicat, nu am fost luat în seamă. Aşa stând lucrurile şi pentru că nici nu mă simţeam bine – vomasem tot timpul călătoriei – am găsit de cuviinţă să iau un taxi cu Paul Popescu şi să merg la locuinţa fratelui lui, şi nu cu maşinile trimise, ca să-i ducă pe toţi la sediu, spunând lui Papanace să comunice lui Sima o scuză, că mă aflu bolnav. După vreo patru zile, când m-am simţit mai bine, având grijă Popescu să mă ducă la un doctor bun, şi sora lui, doctoriţă, să-mi aplice un tratament, am găsit de cuviinţă să mă duc la Sima. Am anunţat la telefon pe Pătraşcu, care mi-a răspuns că sunt aşteptat după masă de Comandant. Cât dorisem să mă văd cât mai repede în Bucureşti, acum eram decepţionat de dezordinea care domnea. Era un fel de haos în care fiecare făcea ce vrea şi domnea teroarea. Cu cine putusem să vorbesc erau dezamăgiţi de cele ce se petreceau, cu toate că doriseră din toată inima să vină la putere Garda de Fier. Când am sosit la Gutenberg la Sediu, porţile erau închise şi garda nu lăsa pe nimeni să intre. Înainte nu se pomenea aceasta. Porţile erau deschise tot timpul şi nu exista nici o oprelişte. Am vrut să trec, şi garda m-a oprit. Întrebat cine sunt, nu mi-am spus numele. „Sunt chemat aici de Comandantul şi de Părintele Dumitrescu-Borşa." Legionarul a luat poziţia, a salutat cu invitaţia. „Poftiţi!" Am făcut uz de acest truc, poate că auzise şi el de numele meu. Prin curte erau mai mulţi în uniforme. Tineri fără nici o educaţie, plevuşcă de mahala, ţigani, cu uniforme bălţate, cravate strâmbe, în picioare cu ghete sau bocanci cârpiţi şi rupţi. Nici unul mai de seamă. Şi ăştia fac de gardă la sediu, ca să fie văzuţi de toţi! Ce impresie pot să facă! Asta e Legiunea? Pe străzi văzusem cam aceleaşi cete, mai mult de derbedei, care făceau o impresie deplorabilă. Am fost prost impresionat şi hotărâsem să-i spun şi lui Sima impresiile mele. Când am intrat în Sediu, am fost întâmpinat de Pătraşcu, care m-a invitat să

aştept puţin, ca să anunţe pe Comandant. Mă miram că am fost lăsat să aştept un sfert de oră, căci Sima era singur în biroul care a fost odată al Căpitanului şi se plimba în sus şi lat cu mâinile la spate. „Am venit să mă prezint şi eu", am zis, şi fără nici un cuvânt mi-a întins cu silă mâna, lăsându-mă să vorbesc până la sfârşit: „Toată viaţa mea mi-a plăcut să vorbesc deschis şi să spun tot ce am pe suflet. Cred că-ţi dai seama că Biriş mi-a povestit unele lucruri, dar acum s-a terminat. Ţin să te felicit pentru lovitura dată, care în mare parte se datoreşte generalului Antonescu, dar nu te felicit că ai intrat în Guvern, ocupând locul de vicepreşedinte al Consiliului de miniştri. Trebuia să laşi să conducă Antonescu cu sprijinul legionarilor, dându-i şi ceva oameni capabili. Pentru asigurarea viitorului nu e rău că ai găsit formula de stat naţional legionar. Trebuia să stai însă de o parte şi să te ocupi de reorganizarea Mişcării legionare, care este decimată. Ca să poţi guverna ne trebuia o organizaţie puternică cu oameni de elită, căci toată floarea noastră legionară a dispărut. Dacă spunea Căpitanul, în 1938, că nu e pregătit să guverneze, că nu are oamenii încă pregătiţi, cum vei putea guverna acum. Cu cine? Să nu te orbească gloria şi fumul măririi, căci nu văd bine sfârşitul. În câteva zile am putut observa ce debandadă este în Capitală, ce furturi, ce chefuri cu pocnituri de pistoale. Oare nu poate nimeni să-i stăpânească. Unde sunt legionarii mai vechi care să fie puşi în posturi de răspundere? Văd numai ciurucuri, oameni de mahala, mai toţi tineri sub 20 de ani, escroci, hoţi de buzunare, ţigani şi derbedei, de care populaţia e îngrozită şi vorbeşte numai de rău. Nu ţi se aduc la cunoştinţă cele ce se petrec în oraş şi chiar în provincie? Până şi macedonenii lui Papanace vor să ia comerţul din mâna evreilor cu japca, pe nimic. Credeam că se va face confiscarea oamenilor în folosul statului, nu al unor profitori.

Ţi-am spus toate acestea cu durere în suflet. Cunoşti care era poziţia noastră de a duce o viaţă modestă, aproape aspră. Iar acum toţi neisprăviţii aleargă după îmbogăţire pe căi necinstite şi un trai în dezmăţ.

După cele ce ţi-am arătat îţi pun întrabarea: Ce va face legionarul preot Dumitrescu, vechi luptător?, la care răspund tot eu. Dacă socoteşti că eu sunt o piedică în calea ta, eu mă retrag să văd de părinţii mei al cărora sunt singurul fiu şi de copiii mei elevi la liceu şi-ţi dau cuvântul de onoare că nu voi vorbi nimic şi nu voi face nici o propagandă împotriva ta. Voi închide în sufletul meu toată durerea şi tot ce ştiu. Sau socoteşti că, spre binele Legiunii, va trebui să rămân alături de voi şi să ne ocupăm serios de educaţia legionară." Cu capul în sus, cu mâinile la spate, mândru de înălţimea la care a ajuns, căutând să imite din gesturile şi mişcările căpitanului mi-a răspuns scurt: „Dumneata, părinte, ai să rămâi între noi. Deocamdată vei face parte din Forul superior de conducere, care a luat fiinţă, format din comandanţii Bunei Vestiri şi comandanţii legionari. Se ţine şedinţa o dată pe săptămână, în casele colonelului Zăvoianu pe care l-am numit prefectul poliţiei Capitalei. Acest for va lua hotărâri în şedinţă de tot ceea ce trebuie să facem. El va dicta. Dumneata, ca să poţi trăi cu copiii, vei primi din partea Centrului legionar, câte 20 000 lunar. Voi da dispoziţii în acest sens." „Îţi mulţumesc de încredere şi cred că am să corespund chemării." „De la prima şedinţă mi-am dat seama că este un for de conducere numai aşa de formă şi toate aveau să fie la fel. Ne-am găsit la Zăvoianu câţiva din vechii legionari ce avuseseră comenzi în trecut, iar acum trecuţi pe plan mort sau cu însărcinări fără importanţă. Ne-am văzut, am băut cafele, discuţie fără nici o hotărâre sau decizie scrisă. Mergeam pe la Sediu. Acolo lucrau, în afară de Pătraşcu şi Boldeanu – secretari generali – Tănase Rădulescu, licenţiat în Teologie cunoscut de mine ca un bun legionar, şi Fănică Anastasescu. Titi Cristescu devenise casier general. Omul nostru de la Obor, cu patru clase primare, afacerist, pusese mâna cu Fănică Anastasescu pe toate acţiunile ziarului „Cuvântul", cu clădirile şi tipografia din Sărindar, şi mai fuseseră numiţi şi cenzori la Banca Naţională.

Fănică se purta corect cu mine. Nu ştiu ce gânduri erau în capul lui, dar îmi strângea toată corespondenţa ce sosea pe

numele meu, multă din provincie, o ascundea ca de câte ori ne întâlneam să mi-o predea împachetată.

Nu puteam prididi cu cititul și nu aveam timp să răspund, apoi mai trebuia să-mi fac și un adăpost, curând începeau cursurile, veneau copiii la școală și nu aveam unde sta. Nu mă învrednicisem nici să mă duc spre a-i vedea pe ei și pe părinți. Într-o zi, la Centru, în timp ce dictam ceva la mașina de scris, un legionar mă bate pe umăr, ca să mă uit înapoi. Un tânăr stătea în fața mea și râdea. Au trecut două trei minute până să-mi recunosc în el pe băiatul meu cel mare, Gicu. Crescuseră de nu mai erau de recunoscut. M-au trecut lacrimile și l-am îmbrățișat cu multe săruturi. Mi-a dat știri, bătrânii bine sănătoși, fratele cel mic e cu ei, în vacanță. A venit cu Nicu, un nepot după soția mea, care a rămas repetent la Pitești în clasa I și vrea să dea examen de admitere acum la liceul Mihai Viteazul. M-am gândit și i-am spus că-l voi înscrie fără examen în clasa I a unui liceu catolic de pe strada Călărași, ceea ce am și făcut. L-am oprit vreo două zile cu mine. Apoi au plecat ca să vină înapoi la începerea cursurilor. Întâlnind pe Mircea Popescu, mulțumindu-i pentru grija ce a purtat copiilor, ne-am dus seara să petrecem la vechiul și cunoscutul meu restaurant, la Luther în josul Gării de Nord – mâncare bună, vin bun, orchestră demnă de ascultat, cu Luca și Micki Maus. Toate au mers minunat până după ora 12 noaptea când niște derbedei, gălăgioși, cu chef, în uniformă legionară au început să facă scandal, bruscând clienții, înjurând pe patron să le dea de băut, ca până la urmă să răstoarne mesele și să tragă cu pistoalele în becuri, stingând lumina. Am plecat cu Mircea făcându-ne cruce. În sfârșit, am pus la cale cu Mircea să merg să-mi văd bătrânii. Popescu, gazda mea, vrea să mă însoțească, iar Mircea a găsit un prieten care avea o mașină, mai mult o rablă. Nu am vrut să cer de la Centru, sigur că mi-ar fi dat, dar aici fiind interese personale nu voiam să fac uz. M-am oprit întâi în comuna Cuca de am văzut pe socrii mei, apoi ne-am îndreptat către Bălcești. Probabil că auziseră, căci la intrare în centru, făcuseră un arc cu flori și frunze de stejar de care atârnă o tablă cu inscripția „Bine ați venit în mijlocul nostru!". Preotul

din sat, Vasilescu, cu primarul, învățătorii, fruntașii comunei, în timp ce și preotul Mihalcea din comuna vecină Stoiceni sosea în fruntea unei coloane și mi-au făcut o primire după regulile legionare, deși niciodată nu făcuseră această politică. În satul meu am făcut înainte propagandă legionară. Nu era decât un singur cuib, care se înființase singur. Gestul lor mi-a făcut impresia că o conducere a legionarilor era privită cu multă simpatie. Am pus să le vorbească Mircea Popescu și gazda mea, care era un intelectual, ziarist pe lângă Ministerul de Finanțe. Mi-am văzut părinții gârboviți de ani și de o viață dusă mai mult în sărăcie. S-au bucurat mult, ca să-i doară apoi că mă despart de ei. „Măcar mamă să fii lângă noi la vremea morții", mi-a zis mama în timpul îmbrățișării de despărțire. „Nu fiți triști, de acum am să vin mereu să vă văd și să vă port de grijă". Aveam grijă să mă aranjez cumva. Dna Feia Pomponiu, artistă la operă, cu o situație materială bună, mi-a venit în ajutor. Avea un singur fiu, legionar, student la Drept, coleg cu Sile Cristescu, băiatul gazdei mele, din Obor, în vremuri grele. Prin el mă cunoscuse și mă ajutase dna Pomponiu. De data aceasta mi-a spus că are o vilișoară pe Bulevardul Aviatorilor, cum îi spune acum, cu parter și etaj, pe care mi-o pune la dispoziție, dacă pot să evacuez un serviciu secret al armatei, ce o închiriase. Au fost de acord și în două zile casa a fost eliberată. Mi-am adus mobila ce o depozitase Mircea Popescu, lucrurile le luase socrul meu și cu ce a mai contribuit dna Pomponiu am reușit să-mi fac o locuință. Etajul pentru copiii mei, și nepoții, o fată și un băiat, iar parterul pentru mine, cu birou, hol și dormitorul meu ce-mi putea servi și de sufragerie când aveam musafiri. În hol am mai instalat un birou cu o canapea, luând ca secretar al meu pe Tudorel Rupțureanu ce mai lucrase înainte pe la Sediu, ca să-mi țină corespondența și să mă ajute la lucrări. Am reușit să-mi fac un cămin. Mi-au venit copiii pentru școală și am adus pe Reghina, fosta mea femeie în casă, ca să poarte grija gospodăriei. Am reușit în scurt timp să am un cămin al meu. Aveam mult de alergat. Discutând cu Rioșeanu, subsecretar la Interne, mi-a pus la dispoziție o mașină a Ministerului. Biriș era secretar general cu siguranța,

poliția și jandarmeria și proceda la arestări ale poliției. Mai era un secretar general, în persoana lui Popescu-Buzău – fost magistrat, un om cu o judecată sănătoasă, însărcinat cu administrativul. Generalul Petrovicescu fusese numit ministru plin la Interne. Din legionarii care primiseră posturi mari pomenesc pe: Vasile Iasinchi, ministru la Sănătate și Muncă, Petra – omul lui Pătrașcu, sibian, subsecretar la Economie; Alecu Ghica, directorul Siguranței Statului; Alecu Constant, ministrul Propagandei, căruia telefonând la Roma, am adus pe Bulbuc ca secretar general, căci merita. Sima mi-a propus să mă trimită ministru în Italia „Ai nimerit-o ca Irimia cu oiștea-n gard. Eu și ministru în Italia. Numai de diplomație nu sunt bun. Nu cunosc franceza, nici italiana, apoi maniere diplomatice și multe alte ca banchete, curtoazii. Trimite pe Vojen. El are să facă figură bună." Și a chemat pe Vojen. L-a trimis în Italia. Mihai Antonescu era ministru de Justiție. Se zicea că e nepotul generalului Corneliu Georgescu, Comandant al Bunei Vestiri, avea un post egal în grad ca ministru, dar fără importanță, Ilie Gârneață, cu același grad ca și Mironovici, a fost numit primul la „Ajutorul Legionar, al doilea, Comandant al gărzilor legionare iarăși inexistente.

La Președinție Sima numise subsecretar de stat, ministru fără portofoliu pe Horia Cosmovici, avocat, singurul apărător admis în procesul lui Corneliu Codreanu, pe Horațiu Comănici ca secretar, ca dactilografă personală avea pe sora lui Costin aviatorul. Mai avea ca secretar personal pe Boroban, care cu pistoale la brâu îl însoțea peste tot. Pe Boian îl făcuse comandant al poliției legionare pe țară. Confiscase mobilă și-și făcuse vreo patru birouri în București de un lux orbitor. Unii dintre ardeleni fuseseră aduși ca prefecți în vechiul Regat. Așa Victor Corbutu prefect la Huși, Ioraș nici cu studiile terminate, prefect de Ialomița, și alții. Mai toți prefecții erau legionari. Colonelul Ștefan Zăvoianu era prefectul poliției Capitalei și avea pe Stănicel secretar al Prefecturii. Dna Codreanu, un fel de președintă a organizației femeilor și cu Cantinele legionare, cu fonduri mari la dispoziție și cu multe daruri de briliante și podoabe de preț, bijuterii, brățări de aur, cercei, ce erau jefuite de poliția

legionară. Pe Colhon de la Alba l-a făcut comisar general, grad de ministru al Refugiaților, iar, Viorel Trifa, comandant al tineretului studențesc din Țară. Cam peste tot aveau oameni de-ai lui Sima. Nu mai vorbesc de șefii de județe, care erau tineri recrutați de el. Asta era deocamdată situația și părea la început că se împacă bine cu Antonescu, căruia m-a prezentat și pe mine. Faptul că primeam prea multe scrisori pe adresa mea din partea vechilor legionari – care se plângeau de neatenție, la care se mai adăugau și vizitele lor, cât și a celor trei eliminați, Budișteanu, Bidianu și mai cu seamă dr. Noveanu și dr. Ciorogaru – nu era necunoscute lui Sima și Pătrașcu și-i îngrijorau că eram prea asaltat. Veneau sau îmi scriau despre starea de lucruri îngrijorătoare. Discutam între noi și nu complotam nimic. La 6 octombrie, o lună cum spuneau ei de la victoria legionară, au organizat o mare sărbătorire. Se alcătuise un program de felul cum trebuiau să se prezinte înalții demnitari și fruntașii organizației. Cerusem lui Sima să-mi indice rolul ce aveam de îndeplinit cu locul ce aveam să ocup. Nu mi-a dat nici o explicație, decât că o fac așa cum vreau. Observasem că se ocupa cu organizarea acestei sărbători Victor Medrea, care se autoînălțase în rolul de ministru al Protocolului legionar. Cunoșteam trecutul dubios al acestui om, ca și moralitatea lui foarte discutată și mă întrebam cum de l-au lăsat să-și asume această demnitate. Adunarea avea să fie în Piața Mare, care acum luase numele de Piața 6 Septembrie. Fuseseră invitați legionarii din toată țara. Singura dată când Mironovici s-a arătat în calitatea de Comandant suprem al gărzilor legionare. Formase un careu mare, cât ținea piața, cu legionari, cu o tribună în mijloc. Mă gândisem că ar fi bine ca generalul Antonescu și Mihail Antonescu să apară în uniformă legionară. Luasem două cămăși verzi potrivite. În drum către locul adunării, am căutat să fiu cu mașina imediat după ei și prinzând un moment potrivit, pe după un paravan și neobservați, i-am convins să îmbrace cămașa verde, care a produs o impresie bună legionarilor. Au vorbit de la tribună generalul Antonescu și Horia Sima. Miniștrii și comandanții au stat în picioare în fața tribunei, care era o

scenare mică, total lipsită de măreție și de gust. După cuvântările ținute au urmat defilările legionare, Capitala și organizațiile pe județe în fața Universității, lângă statuia lui Mihai Viteazul. Și aici o tribună neîncăpătoare, în care au luat loc generalul Antonescu, Sima și Fabricius, ministrul Germaniei la București. Demnitarii și fruntașii, tot în picioare în fața tribunei. Așa am primit defilarea, care mie mi s-a părut o mascaradă față de ceea ce văzusem la Berlin. Defilarea era lipsită de ordine, cu niște stegulețe atârnate la repezeală. Două fanfare, cu un număr mic de instrumentiști, făcând cu rândul, intonau marșuri legionare, dar așa de fals și de distonant că făcea impresia unor melodii sinistre. Nu avuseseră timp să exerseze marșurile sau era ceva organizat? A durat cam mult defilarea, fiind siliți să stăm cu dreapta întinsă pentru salut și era obositor. Sima luase poziția unui zeu. Cu capul dat pe spate, zâmbitor, imitând pe Corneliu Codreanu în unele mișcări, părea că plutește în sfere înalte și căuta să pară cât mai maiestuos și mai impunător. După terminare, toate căpeteniile au condus cu automobilele pe generalul Antonescu la vila lui din Predeal unde se retrăgea pentru câteva zile. Aici soția lui, dna Maria, cu aere de regină, ne-a servit cu gustări și șampanie. La înapoiere, am vorbit cu Papanace, despre multe probleme, luând loc în mașina lui. Papanace era cu capul în nori. Nu mai avea o judecată clară. Adesea mărirea te întunecă și te orbește ca să nu mai vezi ce trebuie.

Pe Sima îl vedeam destul de des și-i împărtășeam părerile mele obiectiv. În urma acestora, unii din vechii luptători au fost puși în unele posturi. Nu pot pomeni de toți, dar în treacăt pot spune că la Galați a numit chestor de poliție pe Savin Constantin, Eugen Teodorescu la Constanța, Buzoianu la Brăila. În locul lui Țocu, care a renunțat la postul de prefect la Putna, a numit pe Aurel Mihai, originar din acest județ, la Rm. Sărat pe Gheorghe Vlad, care a făcut figură bună, la Vâlcea pe Victor Bărbulescu, la Argeș pe doctorul Mișu Georgescu – un adevărat om și ca medic, și ca prefect – la Olt a numit pe avocatul Rumcanu, prieten și fost coleg al meu de școală. Mai aveam încă

o listă de vreo 58 vechi legionari gradați, oameni de încredere, pe care Sima îmi spunea că-i va avea în vedere, dar cu încetul, căci se împiedică de general care vrea să-și pună oameni de ai lui. Mie mi-a propus să mă trimită ministru în Spania. „Cred că de data aceasta ai dreptate, i-am răspuns. Sunt singurul supraviețuitor din războiul spaniol și aș fi indicat pentru acest post, dar te rog să mă lași măcar un an ca să mai îmbunătățesc starea de sărăcie a părinților mei. Să mai fiu și eu pe lângă ei, câtăva vreme. Apoi anul ce vine băiatul meu cel mare își ia bacalaureatul și aș dori ca să iau copiii cu mine". Mi-a dat dreptate. Mai târziu, mi-a oferit ministeriatul la Culte și Arte unde la acest departament era numit Vladimir Dumitrescu, arheolog și istoric, ca secretar general. „Cred că la Culte aș putea face ceva. E o problemă la care m-am gândit din ordinul Căpitanului când trăia. Acolo trebuie o reformă generală. Dar măi, Sima, nu socotești că ar fi mai bine să vă ajut în reorganizarea Legiunii, căci domnește un haos și tot ce se petrece este un compromis general, furturi, devastări, lucruri pe care și le însușesc cei ce răspândesc teroarea și acaparează comerțul, în goana după îmbogățire. Aș fi un observator ca să-ți aduc la cunoștință tot ce se petrece, căci tu, văd cât ești de ocupat, și nu poți vedea și ști totul." „Ei părinte, fac și ei cum pot, că destul au suferit până acuma". „Asta înseamnă că tu le-ai dat mână liberă să facă ce vor". Nu mi-a mai răspuns. Era ca o afirmație. Armata polonă părăsise țara, dar mai erau din oameni politici, foști miniștri, ce căpătaseră azil și acum din ordinul nemților nu le mai era îngăduit. Cu plecarea din România, atât a armatei, cât și a refugiaților, fuseseră săvârșite furturi și luate: mașini, obiecte și bijuterii, lucrări de artă și toate bunurile ce nu mai puteau lua cu ei, le-au acaparat pe prețuri derizorii prin forță, făcându-ne de râs, față de această lume căzută în nenorocirea cauzată de război. A venit la mine, înainte de a părăsi România, Arcizewsky, fost ministru ajutor la Externe, care ne ajutase pe noi cei fugiți în Polonia, cu sentimente frumoase pentru noi, ca să-mi ceară un lucru de nimic. Să fie îngăduit la trei nepoți de ai lui de a rămâne în România. Sunt tineri ce ar dori să urmeze

Universitatea la Bucureşti. Crezând că cererea lui e o treabă simplă, am plecat cu el la preşedinţia Consiliului de miniştri să cer lui Sima această îngăduinţă. Am anunţat şi ne-a primit. Se plimba cu mâinile la spate prin birou, într-o lipsă totală de politeţe şi de protocol. Nici o invitaţie să ia loc pe un fotoliu măcar. A ascultat explicaţia mea, că omul acesta ne-a ajutat în Polonia, pe mine, Pătraşcu, Trifa şi ceilalţi şi că ceea ce se cere e ceva neînsemnat şi putem acorda acestor studenţi dreptul de a rămâne studenţi în Bucureşti. A vorbit şi Arcizewsky explicând în limba franceză, însă observând că nu o cunoaşte, a vorbit nemţeşte – nici pe aceasta nu o poseda bine Sima, ca după toate cele arătate, cu un gest urât să ne răspundă că nu se poate. Nu dă nici o aprobare. Mi-a crăpat obrazul de ruşine. Nu am ştiut ce scuze să mai cer acestui om. Nu mă aşteptasem la aşa ceva. Lipsă de orice diplomaţie. Ţinându-se un consiliu de coroană la Palat, având în discuţie venirea trupelor germane cu ofiţeri, în ţară – se zicea pentru a face educaţie militară, ostaşilor români – motive. Începerea discuţiilor a întârziat din cauză că nu mai sosea Sima. Întârziind s-a aşezat în fundul sălii aşa ca să nu fie văzut, dar observat de General s-a dus la el l-a luat de mână şi l-a dus în faţa regelui, aşezându-se lângă el. Nu puteam pricepe gestul: complex de inferioritate sau vrea să evite să nu fie de faţă la aprobarea de a intra în ţară trupe germane, să nu semneze. În tot cazul un gest de impoliteţe, de care adesea era lipsit. La invitaţia prefectului de Argeş, precum şi a lui Mircea Popescu de a lua parte, la Câineni, la oficierea unui parastas pentru fratele lui, legionar ce murise în urma unor suferinţe, am plecat la Argeş şi cu Mişu Georgescu, am ţinut mai multe adunări la care am ţinut amândoi discursuri. La Ciofrângeni, unde Şeful legionarilor din regiune era Alexandru Frujină, un ţăran isteţ cu o mare activitate legionară, ne-a arătat cum timp îndelungat, cât a ţinut prigoana, a trăit într-o groapă în casa lui, bine camuflată şi cu ieşire secretă în afară. Reuşise să facă legionari în o bună parte din judeţ, toţi sub comanda lui. Am fost pe Valea Topologului, până la Ticveni, Şuici, Sălătruc, ca, după aceea, trecând pe Valea Oltului, să avem o adunare la Jiblea şi în cele din urmă la Câinenii de

Argeş, cu parastasul pentru fratele lui Mircea. Am urcat şi până la Grebleşti unde legionarii mi-au făcut dar o piele frumoasă de urs şi o găleată cu păstrăv prins proaspăt. Cu care împreună ne-am oprit la părinţii mei, ca să ospătăm cu toţii, făcând bucurie mamei. Ieşirile mele şi discursurile nu-i făceau plăcere lui Sima, deşi raportam atât la plecare, cât şi la înapoiere. Mai căpătasem de la el carte de vizită, cu care puteam pătrunde în toate ministerele şi oriunde fără a anunţa şi-l supăra acum. Am intrat odată la ministerul Învăţământului, unde am găsit pe profesorul Universitar Traian Cernăuţeanu Ibrăileanu, fost senator legionar, un profesor cu renume şi acum ministru, cu care am avut unele discuţii asupra unor reforme ce mi s-au părut a fi bune. Urmând ca a doua zi să discute cu Sima – m-a chemat şi pe mine ca să susţin proiectul ce vrea să-l discute. A doua zi am găsit pe Sima într-o stare de nervi, plimbându-se prin cabinet cu mâinile la spate, cu Ibrăileanu ţinându-se după el şi citindu-i proiectul, Sima părând că este absent cu totul la explicaţii, ca la urmă să-i răspundă brutal. „Nu se poate" plecând fără să pot scoate un cuvânt. Un decret-lege asupra românizării industriei şi comerţului din mâinile evreilor cu confiscarea bunurilor, apăruse scos de Iasinschi ca ministru la Sănătate şi la Muncă. Era scurt şi nelămurit cine să profite de toate acestea, în folosul cui şi nici nu prevedea măsuri juridice de procedare. Se numiseră de Sima şi Pătraşcu comisari de românizare, care erau prevăzuţi şi în decret, care trăgeau toate foloasele. Până şi Dumitrescu-Zăpadă era comisar la Banlock, înfruptându-se gras. Mai era aici cu supravegherea depozitelor Nicolae Horodniceanu, om de o cinste ireproşabilă, căruia i se mai încredinţase şi conducerea unui comitet pentru studii economice – unde nu se prea făcea nimic – era mai mult formal. L-am vizitat pe Iasinschi la ministrul Muncii, arătându-i scăderile pe care le are decretul, care mi-a răspuns că aşa a vrut Sima.

Având lipsă de un şofer, îmi schimbasem maşina. Spusesem lui Sima că am lipsă de ea că şi de unele lucruri pentru casă, ceva mobilă şi multe altele. „Du-te la Boian. Îţi dau cu o notă ca să-ţi facă el rost de tot ce-ţi trebuie. Să mergeţi în casa

unui jidan bogat și să-ți iei ceea ce dorești. Asta e procedeul pe care l-au făcut mulți." „Dar cum crezi că aș accepta eu acest lucru", i-am răspuns. Am crezut că totul se va confisca în folosul statului, nu așa cum crezi, că ar avea vreo justificare a lucrurilor ce mi-aș însuși?" Mi-a trimis o mașină, luată de la un evreu, prin Apostolescu, un șef al poliției legionare din Capitală, pe care o primisem numai în folosință. M-am dus la Dumitru Groza – comandant al Corpului muncitoresc ce-și avea sediul în strada Roma – în clădirile Străjeriei, tineretul lui Carol ca să-i cer un șofer. După o așteptare cam lungă în anticameră, nevrând ușierul legionar să mă introducă cu toate stăruințele mele, am intrat cu forța. Mitică Groza, trântit într-un fotoliu, se întreținea cu Titi Cristescu. Nici nu s-a sinchisit la intrarea mea măcar să se ridice din fotoliu. „Așa primești tu pe un comandant, vechi legionar?", l-am întrebat. „Ar fi trebuit să te ridici și să iei poziție de drepți. Se vede că nu ai primit educație legionară." Tonul cu care i-am vorbit l-a făcut să se ridice. Titi Cristescu i-a spus cine sunt. „Știu, a răspuns, și vă rog să-mi spuneți ce doriți." La cererea mea a unui șofer s-a ținut de cuvânt pentru că a doua zi mi-a trimis pe unul ce-l chema Dan, care a cunoscut mașina. Lucrase pe ea la evreul căruia îi fusese luată. L-am trimis la fostul proprietar să-i comunice că mașina e la mine și că i-o voi înapoia după ce mă voi folosi de ea. Mă gândeam la fumurile de mărire care-i cuprinsese pe toți, ținând nasul sus, de parcă se socoteau împărați. Așa și cu Mitică Groza, ajunsese în mare înălțime, dintr-un tânăr fără prea multă carte, doar cu o meserie de strungar.

Se mai făcuseră arestări de poliție, între care: Gh. Tătărăscu, Argetoianu și generalul Argeșeanu. Când fusese omorât Căpitanul și cei 13, Nicadorii și Decemvirii, era președinte al Consiliului de miniștri, patriarhul Miron Cristea. La săvârșirea faptului era plecat din țară într-o vizită oficială. La întoarcere, a protestat că s-au făcut aceste omoruri, în vreme ce el era președinte. Când s-au săvârșit masacrele din cauza asasinării lui Călinescu, Carol numise președinte al Consiliului de Miniștri pe generalul Argeșeanu și acum fusese arestat. Auzind de aceste arestări – Sima s-a dus la Prefectura Poliției unde erau reținuți și a eliberat pe Tătărăscu și Argetoianu, care nu aveau vreo vină de a fi arestați, având în trecut o comportare bună. A fost reținut numai Argeșeanu și trimis la Jilava.

S-au mai efectuat două arestări foarte curioase. Biriș, personal însoțit de Alecu Ghica au arestat pe Moruzov și pe legionarul Vârfureanu, complicele lui Sima în acțiunile lui. Aceste arestări își aveau tâlcul lor. În ce privește pe Moruzov, lui Sima îi era teamă că acesta ar divulga tot trecutul cu treptele de ascensiune în care fusese îndrumat și ajutat, iar Vârfureanu, care începuse să regrete ce a făcut, ascultând de ordinele lui Sima, vrea să se dezvinovățească în fața vechilor legionari. Se aștepta la arestare, ba poate și la mai rău, căci și-a făcut un testament, în care arăta tot ce făptuise și motivele ce-l îndemnase la aceste acte. Testamentul, lăsat tatălui său, preot în comuna Vârfuri, jud. Dâmbovița, mai târziu a fost adus la cunoștința legionarilor. Cât privește pe Moruzov, acestuia i s-a spus că este numai o formalitate de moment, cerută de unii legionari, până se vor mai dispersa asperitățile dintre unele grupuri. I s-a dat un regim special la Jilava, lăsându-l să poarte la el un revolver ca să se apere în cazul că ar îndrăzni cineva să-l atace, având voie și libertatea de a lua contact cu deținuții politici și convins că nu i se va întâmpla nimic rău, el a fost adus aici numai ca să fie împăcate pretențiile unora, dar în curând vor fi siliți să-l pună în libertate. De arestarea lui Moruzov aflase imediat și Berlinul. Canaris, șeful spionajului german, a intervenit și a cerut în dese rânduri ca Moruzov să-i fie predat lui, trimițând chiar agenți intervenționiști, ca să-i ceară lui Sima trimiterea lui Moruzov la Berlin. Acesta avea însă motivele lui ca să-l rețină, ca apoi să dispară definitiv (canalia tot canalie). La Zăvoianu continuau să aibă loc o mulțime de fapte regretabile ale poliției legionare. Se discuta, erau comunicate Centrului, dar măsuri nu se luau. S-a aflat că unele persoane străine, ce făceau parte din corpul diplomatic, între care și doi miniștri plenipotențiari, au fost opriți cu automobilele în care circulau, deși numerele și inscripția de pe mașină indicau Corp Diplomatic, de către poliția legionară, ca să-i legitimeze, să-i percheziționeze, purtându-se brutal și necivi-

lizat. Făcuseră cunoscute aceste fapte, Conducătorului Statului, care era furios pentru asemenea neobrăzare. Ba încă seara târziu, după ieșirea de la teatru, cinematograf, sau restaurante mari, persoane bănuite că sunt bogătași erau urmărite de cete, buzunărite, luându-li-se ceea ce aveau: bani, ceasuri, inele, pe motiv că sunt evrei; au fost și cazuri destule când după ce li se luau totul erau împușcați. La una din aceste ședințe a venit și Sima cu Pătrașcu și am discutat asupra acestor fapte urâte și grav compromițătoare. Sima a luat cuvântul ca să ne spună că singur nu poate să împiedice cele ce se întâmplă, că noi nu avem încă personal să-l punem în posturi-cheie, că Antonescu își vâră în toate pozițiile oamenii lui, că, de câte ori vrea el să pună legionari în locuri mai bune, conducătorul statului se opune. „Ba încă ceea ce e mai dureros și ne dă de gândit este că Antonescu îmi pretinde să-i predau comanda Legiunii. Or eu nu pot să fac acest lucru. Nu pot lăsa comanda unei organizații de care eu răspund pe mâna generalului care nu cunoaște doctrina, disciplina și educația legionară. Duc o luptă grea cu el, căutând să mă forțeze ca să-i predau comanda." Am crezut, că așa sunt legionarii care nu știu să mintă, că așa stau lucrurile. „Dragă Sima, am început eu să-i vorbesc, între cele ce ne-ai comunicat, ai pomenit și de personal legionar cu răspundere. Am aici un tabel cu 58 vechi legionari, care până acuma nu au fost luați în seamă, pentru care eu garantez că-și vor face datoria conștiincios, în posturi de la prefect în sus. Te rog să te servești de ei, căci vor face ordine în tot ceea ce se întâmplă neplăcut și aici Antonescu nu va avea nimic de zis, căci sunt persoane binecunoscute și de tine." A primit tabelul, dându-l lui Pătrașcu să i-l țină la dispoziție. Discutasem în câteva rânduri cu Sima despre izolarea profesorului Codreanu și m-am bucurat când mi-a adus la cunoștință cu invitația „Peste două zile, părinte, te rog să facem împreună o vizită tatălui Căpitanului la Huși. Va fi o călătorie incognito. Eu, dta și dna Lilica Codreanu. Atât. Eu nu iau cu mine decât pe Borobaru". „Bine, te însoțesc cu mare plăcere."

Călătoria zisă incognito a fost numai un fel de a zice, căci ne-am oprit la Ploiești, la Buzău, unde am luat masa de amiază

la cel mai bun restaurant, apoi la Rm. Sărat – Focșani – Bârlad, unde Sima a socotit că face o inspecție inopinată, interesându-se la toate prefecturile de situația locală. La Ploiești a avut o discuție îndârjită cu primarul, care era național-țărănist, ales prin vot, și a refuzat să cedeze locul unui legionar. Cu toate amenințările lui Sima, cerându-i să-și dea demisia, acesta a refuzat categoric, bucurându-se de popularitate în rândurile ploieștenilor. La Bârlad am găsit ca prefect un înrăit politician, pe care Sima îl numise pentru anumite considerente. Erau plângeri împotriva lui, de bețiv, cartofor, afemeiat și purtare urâtă cu subalternii. A fost silit să-l înlocuiască. Numai spre seară am sosit la Huși. Familia fusese anunțată, căci ne aștepta cu masa bogată. Bătrâna Codreanu cu fiica ei Silvia, bune gospodine, pregătiseră minunății. Vedeam pentru prima oară orașul Huși, ce semăna mai mult cu un sat fruntaș, cu case și vile îndepărtate unele de altele, înconjurate de grădini cu pomi și viță-de-vie. Casa Codrenilor, mare, cu multe camere, în stil vechi românesc, era așezată pe o pantă, unde aveai puțin de urcat pe o alee predominând de sus și era înconjurată de vie, din care profesorul scotea un vin de bună calitate, pe care îl lăuda adesea, și-l gustasem de multe ori în vremea cât locuisem laolaltă în București.

Domnea în toată casa o atmosferă caldă de bună primire prietenească. Invitaseră la masă și pe Corbuțiu, prefectul, și pe Costache, om ce fusese numit primar al orașului Huși. Masa – întreagă de prăjituri, după friptură, stropită cu vinul ademenitor și cafele – s-a prelungit până spre miezul nopții, însoțită de povestiri hazlii ale profesorului. După masă, Sima a cerut să discute cu profesorul între patru ochi, în dormitorul acestuia. Convorbire lungă până către ziuă. Nimeni nu știa ce au vorbit. Costache Onu, vechi prieten al meu, a ținut într-un moment când eram singuri în grădină să-mi spună: „Dragă părinte, știi ce mi-au spus Belgea și Pisu Antoniu când eram cu ei în lagărul de la Vaslui?" Voia să spună că fuseseră trădați de Sima, ca să fie arestați. „Știu tot, mai bine decât tine. Nu e nevoie să-mi spui". Observasem pe fața lui oarecare îngrijorare, de cele ce avea să spună și am căutat prin răspunsul meu să-i alung orice teamă.

Când am plecat dimineața numai atunci am înțeles în concluzie la ce rezultat duseseră discuțiile dintre cei doi. Sima spunea profesorului: „Va să zică, Domnule profesor, ne vedem la Iași unde sărbătorim la 8 noiembrie ziua Legiunii. Dumneavoastră veți vorbi la această întrunire. După sărbătorire, veniți la București, așa cum ne-am înțeles și vom lucra împreună în biroul Căpitanului, dumneavoastră în calitate de șef spiritual, iar eu organizatoric". Mă bucuram că au ajuns la o înțelegere și în drum aduceam pe față laude lui Sima, pentru bunele lui intenții, care vor fi privite de legionari cu mare satisfacție.

Purtarea mea cred că-l nemulțumea pe Comandant. Prea dădeau pe față, cu drept cuvânt, criticile ce le aduceam, dar justificate și cu intenții bune. Într-o dimineață m-am dus la locuința lui. Avea o vilă împreună cu profesorul universitar Chirnoagă, pe care-l adusese în București ca ministru, de nu mă înșel, al Comunicațiilor. La parter profesorul și el ocupa etajul. Era în apropiere de mine, în piața ce-i puseseră numele Adolf Hitler Platz, astăzi piața Aviatorilor. Aveam ceva de comunicat. Îl invitasem o dată la mine la masă; făgăduise, dar nu a venit. În hol lua micul-dejun familia Chirnoagă. Mă priveau cam ciudat când urcam scările la Sima. L-am găsit la masă în sufrageria lui, cam posomorât și legat la gât. Spunea că e răcit. Mânca de unul singur. Îi adusese soția, care mi-a făcut impresia, după cum o cunoscusem, unei femei de treabă, două ouă moi, unt, marmeladă și ceva sanviciuri, în timp ce eu îi spuneam anumite lucruri, întâmplări, cam neplăcute. S-a ridicat ca să se îmbrace lăsându-mă singur, timp în care soția lui a apărut ca să-mi comunice ceva, dar n-a apucat să spună decât: „Părinte, Horia zice că dumneata...", că a apărut Sima și am coborât scara împreună cu el, plecând la Președinție, iar eu acasă. A doua zi, având ceva treburi la Interne, am găsit acolo doi legionari: pe Ștefănescu-Prahova și pe Ghiță Stoica. Aveau biroul lor în legătură cu Biriș și suspectau pe Rioșeanu. Am discutat cu ei. „Nu știam că voi lucrați aici, le-am zis, apoi cu Biriș, cu Rioșeanu și pe culoar întâlnind pe generalul Petrovicescu, am fost invitat în cabinetul lui ministerial, ca să-mi spună că ce am eu cu Horia Sima că-l

suspectez și că uneltesc împotriva lui. Va să zică asta era și ce vrea soția lui să-mi spună. Am căutat să-l conving pe ministru că nu am nimic cu el, că-i doresc și lucrez numai spre binele lui și al organizației, iar de uneltit ceva, este prima oară când aud aceasta și nu mi-a trecut prin cap asemenea mârșăvii de care nu sunt capabil. Mă știam curat, dar cum mai trecusem la Berlin prin situații destul de neplăcute, m-am gândit că Pătrașcu, pus la cale de Sima, uneltește iar ceva împotriva mea, ponegrindu-mă iarăși cu expresiile: „bețivul și curvarul de popă". Nu știu dacă am avut puterea de a-l convinge pe Petrovicescu.

În ziua de 8 noiembrie, la Iași – Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, patronul Legiunii, s-a desfășurat nu numai sărbătorirea mișcării legionare, dar și ziua onomastică a regelui Mihai, care a venit să participe împreună cu regina-mamă la această festivitate. În dimineața acestei zile am ținut să vizitez, până la începerea festivităților, Căminul Cultural Creștin, prima construcție făcută de legionari. În capela Căminului am găsit pe profesor cu Sima. M-a rugat să fac o rugăciune. S-a închinat pe la toate icoanele și au terminat discuția începută între ei. „Domnule profesor, să ne grăbim ca să mergem la adunare, ca să nu fim noi așteptați de rege. Rămâne stabilit că mâine sau poimâine noi vă așteptăm la București, așa cum am hotărât amândoi." „Poate am să mai întârzii vreo două zile, spunea profesorul, căci sâmbăta vreau să fac un parastas pentru fiul meu Ion". „Bine, veniți după aceea, căci noi vă așteptăm", a repetat Sima. Ion, fiul profesorului, era unul din copiii cei mai buni și fusese împușcat tocmai pe treptele bisericii, în care credea că va scăpa de furia pornită după omorârea lui Călinescu. În centrul Iașului, pe tribună, au luat loc în sunetele fanfarei cu marșuri legionare: regele, regina-mamă, Antonescu, Sima și profesorul Codreanu. Noi, la picioarele Tribunei. Au luat cuvântul Antonescu, adresându-se întâi regelui cu sărbătorirea numelui lui, cu urări de sănătate și viață lungă de domnie, apoi despre Legiune și sărbătorirea ei. În acest sens a vorbit și Sima, adresându-se întâi regelui, după care a urmat profesorul, urare regelui, un istoric trist al Legiunii, dorința de un viitor strălucit

pentru Mişcare şi neam. Profesorul avea darul vorbirii şi puterea de convingere. La încheiere, a adăugat: „Profit de această sărbătorire ca să ridic în rang şi grad pe cei ce au dus la victoria legionară. Fac pe Horia Sima şi pe Nicolae Pătraşcu, Comandanţi ai Bunei Vestiri, cel mai înalt grad legionar, şi le înmânez distincţia «Crucea Albă cu Rozetă», pe care a prins-o pe pieptul lui Sima, acesta, a luat-o vârând-o în buzunar. De altfel Sima nici nu-şi purta la cămaşa verde semnele gradului de Comandant legionar sau vreo decoraţie legionară. Purta cămaşa simplă. Dispreţuia gradul sau poate vrea să imite pe Hitler cu uniforma simplă. După discursul profesorului, la coborârea de la tribună Sima s-a apropiat de mine să-mi spună la ureche: „Ţi-a plăcut cum a vorbit şi ceea ce a făcut?" „De ce l-ai pus să vorbească? Dacă nu-ţi convine tu eşti de vină." am completat eu. Îl călcase pe picior. Nu-i convenea căci prin oferirea gradului, profesorul se afirma ca şef. Ne-am îndreptat către Universitate, unde erau rânduite locurile pentru a asista la defilarea trupelor legionare, cu Regele în fruntea noastră. Terminându-se, ne-am găsit cu toţii în Palatul Administrativ unde aveam să luăm masa organizată de Restaurantul Capşa din Bucureşti. Tot ceremonialul desfăşurat nu mi-a făcut nici o impresie bună. Prefectul Ilie Sturza nu se pricepuse cum să organizeze. Lipsă de ordine şi de disciplină, aşa cum se petrecuse şi la Bucureşti cu sărbătorirea lui 6 septembrie, la 6 octombrie. La Palatul Administrativ, în sala cea mare unde era aranjată masa, maestrul de ceremonii, Victor Medrea, era în formă şi conducea pe fiecare la locul indicat. Era Ministrul protocolului legionar, cum se intitulase şi vrea să-şi arate însuşirile. Eu nu aveam loc indicat. Ca să mă servească şi să-şi arate marea lui bunăvoinţă, a vrut să strice ordinea ca să mă aşeze mai în apropierea Regelui şi a Conducătorilor. „Nu, dragă Medrea, nu trebuie să te expui pentru mine mai cu seamă că nu am nici loc rezervat. Uite, am să stau în coada mesei, unde sunt două locuri neindicate. Vrusesem să iau cu mine invitând pe Radu Meitani, dar el, boier învăţat cu protocoalele, a refuzat, nefiind oficial invitat. Eu am îndrăznit, ocupând totuşi un loc din cele două libere, în coada mesei.

„Tot aşa se mănâncă şi se bea, măi Medrea, poate şi mai bine aici unde sper să ciocnesc măcar cu tine un pahar." „Se poate să neglijez eu pe fostul meu pedagog? Voi avea grijă" mi-a răspuns cu ifose.

În capul mesei regele, având în dreapta pe regina-mamă,c şi lângă ea, profesorul Codreanu. În stânga, conducătorul Statului, generalul Antonescu şi Horia Sima. La invitaţi, Medrea nu a ţinut să fie aranjaţi, după rang şi mărire. Aşa cum a crezut, căci nici nu-i cunoştea prea bine, având însă grijă ca el să fie în apropierea căpeteniilor. De o îndrăzneală obraznică, în timpul fotografierii, nu numai aici, dar şi în diferite ocazii, căuta să fie cât mai în frunte, de multe ori chiar în faţa tuturora. S-a toastat pentru rege, Legiune şi ţară, tot cei ce ţinuseră discursuri şi Regele a răspuns. Am rămas deziluzionat. Nu credeam să fie chiar atât de gângav şi fără cunoştinţe. Rostea rar câte un cuvânt şi acesta bâlbâit, formând nişte fraze aiurite.

La terminarea dejunului, generalul Antonescu comunicase ca în hol să se aranjeze în poziţie toţi comandanţii legionari, unde însoţind pe rege şi regină, ne-a recomandat pe fiecare, strângând mâinile regale: regina m-a recunoscut. S-a oprit în dreptul meu adresându-mi câteva cuvinte, strângându-mi încă o dată mâna şi atrăgând atenţia lui Antonescu i-a spus: „Pe părinte l-am cunoscut, când m-a vizitat la Florenţa". Această atenţie m-a ridicat în ochii tuturora, şi Antonescu mi-a zâmbit prietenos. Întors la Bucureşti, mi-am amintit că, atunci când am fugit de acasă ca să mă ascund, în primăvara anului 1938, apoi am trecut peste hotare, lăsasem lui Tira o mulţime de documente de valoare, fotografii şi costumul meu, uniforma spaniolă, rugându-l să mi le păstreze. Apăruse într-un ziar un articol despre taberele legionare şi era dată o fotografie a lui Corneliu Codreanu ţinând de coarnele plugului pe care numai eu o aveam şi era la Tira. Fotografia m-a făcut să-mi reamintesc, şi m-am dus la Tira să-mi restituie cele încredinţate. Mare mi-a fost mirarea când mi-a spus că au fost cerute de Biriş, după plecarea mea în Polonia şi, i le-am dat, spunând că „Dumneata i-ai comunicat ca să le ia el." „Dar uniforma?" „Am ars-o, fiindu-mi frică ca la o percheziţie

să nu fie găsită la mine." „Bravo, măi Tira, frumos te-ai mai comportat ca fiu al Căpitanului. Doar nu-ți spusesem că nici la dracu' să nu le dai, dacă ți le-ar cere cineva? Îți mulțumesc de prietenie. Voi ardelenii, tot ardeleni ați rămas. Ți-a fost mai drag coregionalul tău Biriș. Acum am rupt prietenia amândoi. Nu vreau să te mai văd." Eram tare supărat. Erau documente pe care a pus mâna Sima și le-a distrus. Era după cutremurul de pământ din noiembrie 1940. O noapte de groază, cu copii speriați care au alergat la mine și i-am scos în curte încurajându-i, lămpile se clătinau atât pe străzi, cât și în casă. Un cutremur puternic care a produs mari dezastre pe la Panciu, dărâmând o mulțime de clădiri. În București au fost crăpate multe clădiri, iar blocul Carlton s-a prăbușit total, înghițind în dărâmăturile lui sute de vieți omenești. Nu a putut să scape nici un locatar. Aici și-a găsit moartea și sora lui Ion Davideanu, cântăreața de operă, tânăra absolventă a Conservatorului, o fată frumoasă, care cu o săptămână înainte, în Sala Dales, își arătase talentul ei. Pusesem, după spectacol, pe băiatul meu mai mare să-i înmâneze un buchet de flori. Mă întrista moartea ei. Sandu Valeriu, prietenul comandant legionar, luase, cu de la sine putere, comanda scoaterii de sub dărâmături, a cadavrelor, lucrare grea efectuată de mulți legionari. Trecerea pe stradă era oprită. Valeriu supraveghea atent, ca să scoată nu numai morții, dar și obiectele de valoare, bijuterii, bani, strângând tot ce se descoperea. Nu știu dacă din tot ce a putut descoperi a fost dat ceva rudelor celor morți sau și-a însușit el tot, căci mai peste un an ajunsese mare capitalist, cu un birou de import-export, câștigând bani grei. Era deci după cutremur a doua zi când Ciorogaru m-a rugat să organizez o masă la mine, în cinstea directorului general al Uzinelor Ardelt, Nansen, care venise la București în anumite socoteli ce avea cu reprezentanța de aici condusă de inginerul Capri. Ciorogaru avea un apartament mic. Casa mea era mai spațioasă și se preta la o primire mai bună. Împreună cu dna Pomponiu și sub directa ei supraveghere, am aranjat ca totul să iasă bine. În afară de Nansen, căruia îi purtam și recunoștință de felul cum se comportase cu noi la Berlin, am invitat și doi ofițeri germani. Ca

masa să fie mai plăcută, am mai făcut invitații: dna Codreanu, Aurel Mihai cu cele două surori ale lui, o doamnă tânără și nostimă, adusă de Ciorogaru. Cu el, cu dna Pomponiu și cu mine alcătuiam persoanele ce completau masa. După primirea lor, în momentul când invitații își ocupau locurile indicate, Tudorică Ruptureanu (secretarul meu) m-a chemat în grabă la telefon, la care am auzit glasul preotului Boldeanu: „Urcă-te imediat în mașină și vino la sediu, se observa după voce graba. Suntem în ședința Forului de Conducere. Conducătorul statului, generalul Antonescu, este aici și a întrebat de dumneata. Nu întârzia nici un minut. Avem discuții importante." M-am scuzat față de invitații mei, lăsând toată grija lui Ciorogaru și am plecat la sediu. Ca să nu se creadă că am făcut asta intenționat le spusesem că sunt urgent chemat de conducătorul statului. La intrare m-a întâmpinat Boldeanu spunându-mi ca să-mi cer scuze pentru întârziere „Dar de ce nu m-ați anunțat din timp, dragă Boldeanu?" Când am intrat în sala de ședințe, vorbea generalul și era agitat. Am luat poziția de drepți, am salutat și am raportat. „Vă rog să-mi iertați, domnule general, întârzierea. Întâi că nu am fost anunțat și al doilea că am invitați la masă, niște ofițeri germani și pe directorul general al Uzinelor Ardelt din Germania, pe care i-am lăsat fiind chemat urgent de părintele secretar general." „Ia loc, te rog", mi-a zis și a continuat să vorbească. Erau de față comandanți ai Bunei Vestiri, Sima, Pătrașcu, Papanace, Alex. Constant, Iasinschi, profesorul Brăileanu și încă alți fruntași.

„Am avut o mulțime de neplăceri din cauza comportării unor legionari din poliție, nu mai vorbesc de haosul ce au provocat, furturi, teroare, evrei asasinați, arestări abuzive. Am la mine o mulțime de adrese din partea miniștrilor plenipotențiari ai țărilor străine, prin care-și arată indignarea lor față de brutalitățile cu care au fost tratați de poliția legionară. Aceștia trebuiesc înlăturați, căci ne fac de râs. Iată ce-mi scriu aceste persoane din Corpul Diplomatic." Și a citit vreo patru sau cinci din scrisorile ce-i fuseseră adresate, până și pe cea a ministrului Italiei, care era revoltat, de ceea ce i se făcuse.

Fusese oprit și percheziționat, scotocind prin mașina din care au luat unele lucruri, socotite de ei corpuri delicte „Ei bine, acești inconștienți, unii tineri și fără cultură, cum de au fost puși în posturi ca să ne producă numai necazuri? Am avut cu domnul Sima o mulțime de discuții. L-am socotit ca pe fiul meu. L-am luat în brațe și l-am rugat, măi copile, mai ascultați și de mine că sunt un om în vârstă și cu experiență. Viitorul e al tău. După mine tu ai să fii conducătorul statului. Dar toate discuțiile și rugămințile mele au fost zadarnice. Una hotăram împreună și alta făcea. În această situație, domnilor, ca să ne facem total de râs și lucrurile să iasă prost, eu nu mai pot rămâne alături de dumneavoastră. Dacă puteți, vă las ca să conduceți Țara singuri. Eu nu pot să-mi asum toate câte se întâmplă. Mi-am redactat demisia mea pe care v-o citesc și mâine o voi înainta regelui. Dacă nu vă convine să ascultați și de sfaturile mele, căci nu v-am cerut nimic altceva mai mult."

A dat citire demisiei redactate de el, motivând mai mult că nu este ascultat de legionari și crede că vor să guverneze singuri. A intervenit Papanace, Gârneață și mai cu seamă Alecu Constant cu cuvinte împăciuitoare. Că noi nu ne putem lipsi de personalitatea lui și dacă s-au făcut greșeli au fost inerente pentru o organizație cu tineret, vom da ascultare de acum înainte, rugând pe Comandant să ia măsuri aspre contra celor ce ne-au făcut de râs. Prin cuvinte măgulitoare Conducătorul a fost îmblânzit. Până la urmă, Sima l-a prins de mâini, dând asigurări că nu vor mai fi neplăceri pe viitor. A fost peste cap de ocupat și a scăpat din vedere să observe tot ce se întâmplă. „Rămâneți în mijlocul nostru, domnule general", a încheiat Sima. „Bine, domnilor. Voi rămâne și țin să vă mai spun: am fost silit să apelez la unele persoane din afara Legiunii, pentru a le pune în diferite posturi, deși am cerut copilului meu, lui Sima, să-mi dea oameni din Mișcarea Legionară, căci eu nu am partid și aderenți ai mei." „Este, domnule Sima?" „Da, domnule general". M-am ridicat să spun: „Am înaintat lui Horia Sima un tabel cu 58 de legionari vechi, care nu au fost luați în seamă sau uitați. Erau legionari din apropierea lui Corneliu Codreanu, care pot fi puși

în posturi de conducere de la prefect în sus, pentru care răspund de corectitudinea și priceperea lor." „Să-mi dați această listă și să le dăm posturi la toți." Ședința a luat sfârșit cu împăcare. Intervenția mea nu a plăcut lui Sima, dar nu mi-a arătat că e supărat. Am găsit, după două ore de lipsă, pe mesenii mei în bună dispoziție și am continuat petrecerea, căutând ca să fie cu toții mulțumiți, comunicând lui Ciorogaru cele petrecute în ședința de la sediu. Ziua următoare, la Președinția Consiliului de miniștri, am cerut să vorbesc cu Comandantul. Sima se plimba nervos prin cabinetul lui. Era singur și am profitat de ocazie ca să-i spun că generalul are comanda Legiunii și că nu vrea să numească legionari în funcții, pe câtă vreme aseară conducătorul statului, generalul, nici nu a pomenit de așa ceva, ba încă cu totul contrar. „Înclin să cred că tu ne minți continuu, vechiul tău sistem, și nu e bine". *„Ce știi dumneata părinte? E o altă legiune acuma, nu aceea pe care o știai. De altfel am să desființez toate gradele legionare și voi face altele noi, ca să nu mai am discuții și neplăceri."* M-am despărțit de el în termeni răi. A urmat sosirea profesorului de la Huși. Care a oprit la mine, ca să-l însoțesc până la sediu. Era împreună cu ginerele lui, bărbatul Silviei, care se recăsătorise. Acolo am găsit pe Tănase Rădulescu și câțiva legionari. După ce ne-am plimbat prin birouri, profesorul mi s-a adresat mie: „Vreau să lucrezi cu mine cum ai lucrat și cu Corneliu, așa cum m-am înțeles cu Sima." Te rog să pregătești cele ce trebuiesc ca să putem începe lucrul." „Domnule profesor, aveți aici pe Tănase Rădulescu pe care-l cunosc de multă vreme. Eu mi-am făcut un program. Mâine voi pleca în provincie pentru trei sau patru zile, fiind invitat la un parastas și la o inaugurare a cantinei legionare din Slatina, precum și altele. Vă puteți folosi de Rădulescu și veți aranja și cu Sima de felul cum veți putea conlucra." Mi-a venit așa să spun căci aveam oarecare bănuieli că se va întâmpla ceva rău. Nu aveam încredere în cuvintele lui Sima. Era într-adevăr un program făcut de mine. Mă rugase Voicu Popescu să fac un parastas la mormântul fratelui său, legionar mort în timpul propagandei legionare din campania 1933, când a fost omorât Duca. Era

înmormântat la Broşteni-Argeş. Runcanu, prefectul de Olt, avea a doua zi, inaugurarea cantinei legionare din Slatina, la care dăduse ordin să vină toţi legionarii din judeţ. Mă rugase să iau parte fiindcă, în alegerile din 1937, fusesem ales deputat de Olt. Găsindu-mă în drum, doream să văd organizaţia de Vâlcea, să trec pe la părinţii mei în Bălceşti şi mai doream să ştiu cum lucrează Mişu Georgescu la Argeş şi Paul Gălăşeanu, care fusese numit prefect la Câmpulung Muscel. Toate acestea îmi cereau timp. După invitaţia făcută de profesor au început să mă chinuiască gânduri amare cu presimţiri triste. Dacă am avut unele ieşiri faţă de Sima, erau pornite de un suflet curat. Îi mărturisisem că niciodată nu fusesem cuprins de fumurile măririi. Duceam o viaţă destul de modestă. Nu aspiram la posturi de conducere sau şefii. Eram invitat să ascult şi să execut ordine. Dusesem o parte din tinereţea mea şi o irosisem în lupte grele, făcându-mi idealuri, pentru neam şi ţară. Credeam că noi eram chemaţi să înlăturăm sărăcia şi mizeria, ca să aducem mângâiere neamului nostru obidit. Nu doream nimic decât să văd pe unde mă duc că românul este mulţumit. Idealuri spulberate, sărăcie lucie, foamete, războiul bătea la poartă şi Sima nu era capabil să ia măsuri care să producă ceva bucurii. Numai ambiţii, certuri, Pătraşcu acaparator, pe sub ascuns, de bunuri. În afara lor, dezastru. Erau toţi cu mintea întunecată şi nu vedeau ceea ce se petrecea. Poate că şi eu, dacă eram într-o funcţie înaltă să fi orbit. Dar neavând una din aceste ocupaţii, toţi cei ce mă cunoşteau, şi erau mulţi, veneau să-mi aducă mie la cunoştinţă toate urâţeniile săvârşite de legionari. De legiunea nouă, care era alta, după cum îmi spusese Sima. „Ce ştii dumneata, părinte. Nu ştii nimic. E o altă legiune, nu cea pe care o cunoşteai. Am să desfiinţez toate gradele legionare." Îmi produceau găuri în creier. Dureroase ca nişte cuie înfipte şi nu puteam să le scot. Mă apucau ameţeli de toate câte se petrecuseră după moartea Căpitanului. De aceea aveam unele ieşiri faţă de Sima, dar cu suflet curat. Vreau să plec din Bucureşti, ca să mă mai pot linişti puţin. M-am dus la Sima şi am raportat de tot ce aveam în gând să fac. Aşa cerea disciplina legionară. Eu l-am socotit şef şi dacă am fost repezit câteodată am făcut-o ca să dau sfaturi, arătând răul. Şi eram îndreptăţit pentru aceasta fiind unul care a stat multă vreme lângă Căpitan. Cunoşteam sufletul şi gândurile bune pentru Ţară ale acestui om. Acum ne aflam în haos, în dezastru. Ce am gândit şi ce a ieşit „Dragă Sima, l-am luat cu dragă căci părea supărat, voiam să-l mai îmbunez, eu voi pleca pentru vreo patru zile. Programul meu este – şi am arătat detaliat tot ce aveam de făcut, pe unde voi merge, adăugând că la întoarcere mă voi prezenta ca să-ţi raportez tot ce am putut observa. Vezi că a venit profesorul Codreanu cum te-ai înţeles cu el. Nu cumva să se mai întâmple vreo prostie." „Bine părinte, mergi sănătos"; mi-a întins mâna şi am crezut că este a bine. A doua zi dimineaţa, am plecat cu arhiereul Galaction Gordun, care-mi făcea curte, vizitându-mă des, aspirând la scaunul de episcop la Constanţa, şi de profesorul pensionar Ştefan Dumitrescu, care având o pensie mică o ducea greu şi lua des masa la mine. M-au rugat să-i iau şi pe ei cu mine. Arhiereul luase veşminte ca să slujească şi eram bucuros. La parastasul fratelui lui Voicu Popescu, la mormântul din cimitirul de la Broşteni erau mulţi adunaţi. Preoţii din parohiile apropiate, legionarii, simpatizanţi şi mulţi credincioşi. Auziseră că va veni şi un episcop, adus de mine ca să slujească. Când am trecut prin Piteşti, Mişu Georgescu, prefectul, cu un grup de fruntaşi au ţinut să ne însoţească la această pomenire a mortului. Noi am sosit după serviciul liturghiei. Serviciul parastasului a fost făcut de arhiereul Galaction Gordun, înconjurat de un sobor numeros de preoţi, după care a ţinut o frumoasă predică în spirit legionar. Ţinuse pe lângă numele mortului să pomenească şi pe Corneliu Codreanu, cu alţi morţi. A vorbit prefectul şi am încheiat eu. În toate cuvântările şi discursurile mele niciodată nu am dat a înţelege că ar exista ceva între mine şi Sima. Mă menţineam pe linie legionară în sfaturi şi îndemnuri. Am amintit şi numele celor trei legionari împuşcaţi când cu asasinarea lui Armand Călinescu şi am făcut eu de data aceasta o scurtă rugăciune pentru pomenirea lor. După o masă îmbelşugată cu prelungire, atraşi şi de vinul bun, începusem cu ţuica veche, renumită în ţinut – ca la o pomană de oameni înstăriţi ţinându-se în rând

cu noi şi Galaction căci s-a obişnuit puţin cam rotofei, nea Fănică, pensionarul mulţumit de stomacul satisfăcut, mi s-a adresat cu o mare rugăminte: „Nene Iancule, când mai ai ocazii de acestea, mai ia-mă şi pe mine zău, căci mai apuc şi eu de ici de colo să-mi mai astâmpăr foamea. Am fost învăţat să trăiesc bine." „Am să te ţin după mine, nea Fănică, până vei întineri". Am cutreierat cu maşinile pe uliţele satului stând de vorbă cu ţăranii, care ne întâmpinau cu oalele pline de vin, apoi ne-am luat rămas-bun, pornind-o către Slatina, după ce anunţasem telefonic pe prefectul Runcanu că pe la şase seara vom fi în Slatina. Galaction era mulţumit şi el de primirea şi ospăţul ce ni s-a dat. Cu o lună mai înainte fusesem invitatul lui la Patriarhie, unde a oferit o masă. Era şi nea Fănică Dumitrescu şi mai luasem cu mine şi pe Ileana, văduva, fosta soţie a lui Traian Cotigă, o femeie cuminte. A dat o masă călugărească, cu pescărie diferită, icre, fripturi şi vinuri în sticle ţinute în beci nu se ştie de când. Darnic, arhiereul a pus pe Ileana să-mi aleagă din lenjeria lui ceea ce-i plăcea ei, pe care mi le-a dăruit împreună cu nişte iconiţe. Am sosit la Slatina întâmpinaţi de prefect cu un grup de legionari, la intrarea în oraş, şi am fost conduşi la prefectura unde locuia Runcanu cu soţia. După câteva formalităţi de protocol legionar, ni s-a oferit masa de seară. După aceea, eu am plecat să dorm la avocatul Belu, fostul şef al judeţului. Tatăl lui, om cu stare şi case frumoase cu confort, liberal înfocat, nu-şi mai lăsase fiul să facă politică legionară şi vream să-l conving a-i da libertate. Bine primit, cu politeţe, manieră, nu am reuşit decât în parte să-mi ajung scopul. Să facă politică legionară, dar să nu se amestece în slujbe, care l-ar împiedica de la ocupaţia lui ca avocat, că el e bătrân şi vrea să-l lase în locul lui, căci se trag neam de neam din avocaţi. Piaţa din Slatina era neîncăpătoare pentru atâta mulţime de lume ce se adunase. Runcanu avusese grijă să anunţe în judeţ să participe cât mai mulţi legionari. Propaganda făcută în 1937 de Ţâlnaru şi Livezeanu cu echipele lor de legionare şi legionari în rândul studenţilor bucureşteni transformase judeţul într-o cetate legionară, fiind înfrânte partidele politice, şi fusesem aleşi deputaţi de Olt: eu şi Titulescu.

Veniseră acum cu toţii să-şi vadă deputatul pe care şi-l aleseseră. Până la deschiderea festivalului, cu însoţitori, am făcut scurte vizite la sediul legionar şi, librăria legionară, transformată acum în expoziţie de cărţi, tipărituri şi ziare cu reviste legionare, care mi-a făcut o impresie plăcută. Soţia prefectului, cu o mulţime de fete şi doamne, zorea la bucătărie, aveau de hrănit atâtea guri flămânde, căci poate mulţi dintre cei prezenţi nu-şi aduseseră hrana rece cu ei, fiind vorba acum de deschiderea cantinei, care avea să fie instalată în fostul restaurant „Vulpe", chiar în piaţa oraşului. Am intrat în careul format, în cadenţa imnului legiona, şi mi s-a dat raportul. Galaction, cu preoţii din oraş şi judeţ, în sobor, au început un serviciu religios cu sfinţire de apă şi stropirea localului şi a mulţimii strânse. A ţinut o predică în care aducea laude Legiunii, formate din credincioşi, purtători ai crucii lui Hristos, porniţi în înfăptuirea faptelor bune, cum este cazul şi acum, deschizând o cantină unde tot săracul să poată găsi o bucată de pâine şi o mâncare caldă. A vorbit prefectul, şeful de judeţ, şi am încheiat eu cu o cuvântare lungă, în care am atacat şi criticat fostele guvernări ale partidelor politice cu afacerismele şi furturi din avutul statului. A venit acum altă vreme de înfăptuire a dreptăţii, cinstei şi corectitudinii. Cuvântarea mea, rostită cu o voce aspră, a fost ca o sentinţă de înmormântare a politicianismului, încât arhiereul Galaction m-a întrebat pe urmă: „Măi, ce-ai avut cu ei de-ai fost aşa de pornit, căci mulţi nu or fi fost chiar aşa cum ai pomenit tu. Trebuia să fii mai indulgent." Ni s-a aranjat să luăm masa în mijlocul careului, înconjurând şi ocupând toată piaţa cu mese lungi, la care s-a aşezat asistenţa. Bine pregătit şi îndeajuns, au putut să mănânce toţi. Am ridicat paharul în sănătatea tuturor, cu îndemn la muncă, şi ne-am pregătit de plecare. Anunţasem la telefon ca la ora 6 seara să iau contact cu garnizoana legionară din Râmnicu-Vâlcea, de sub comanda şefului de judeţ, apoi cu Victor Bărbulescu – prefectul. Bărbulescu era din vechii legionari. Condusese în 1935–1936 tabăra legionară de la Drăgăşani, cu construcţia catedralei. În drum aveam să ne oprim şi la Drăgăşani să vedem cum se prezintă catedrala şi să-l văd pe părintele Necşulescu,

parohul, care trecuse şi el destul prin lagăre şi suferinţe. Exact la ora 6 am intrat în Râmnicu-Vâlcea şi m-a cuprins mirarea când am văzut că nu erau legionarii adunaţi şi nici şeful de judeţ, la locul fixat pentru întâlnire. Oraşul părea să fie pustiu. Rar vedeai câte un pieton. Nu puteam să înţeleg de ce nu am fost aşteptat când totul era aranjat şi sosisem punctual la ora stabilită. Ne-am dus la Prefectură şi l-am găsit pe Victor Bărbulescu, care la întrebările mele îmi dădea nişte răspunsuri cam încurcate, din care nu am putut înţelege mai nimic. Ba că am întârziat şi şeful de judeţ – Orendovici, dacă-mi mai amintesc bine numele, era un tânăr cu studiile încă neterminate, fiul unui negustor de fierărie din Rm. Vâlcea –, a dat drumul legionarilor nemaivrând să aştepte. Ba că să mai aştept vreo oră şi ceva, că va comunica şefului să adune în grabă pe legionari, ca să pot vorbi cu ei. Observasem că nici el nu ştia ce să facă şi părea încurcat. Văzând că sunt însoţit de un episcop şi de un pensionar profesor universitar, din politeţe, a găsit de cuviinţă să ne trateze cu o mică gustare şi cafele. A telefonat după şeful judeţului ca măcar cu el să vorbesc, dar nu l-a găsit sau nu a vrut să răspundă. Trebuind a doua zi dimineaţa să fiu la Piteşti şi cum în programul făcut de mine şi aveam să trec pe la Bălceşti să-mi văd părinţii, apoi la Cuca la socrii mei, unde rămâneam peste noapte, am găsit de cuviinţă să-mi continuu drumul. Cât am stat la Bălceşti, am fost chemat la oficiul poştal, era în apropiere, vecin cu locuinţa mea, pentru o convorbire telefonică cu prefectura de Argeş. Mă chemase Mişu Georgescu, prefectul. „Te-am căutat cu telefonul peste tot ca să te găsesc. Nu mai sta nici o clipă la Bălceşti şi vino imediat la Piteşti. E ceva urgent şi noi te aşteptăm." „Dar bine, eu am un program şi mă ţin de el. Voi fi la tine mâine dimineaţă. Peste noapte rămân la socrul meu. Aşa că nu pot să vin acum. „Te rog, lasă Cuca şi vino imediat aici. Nu pot să-ţi vorbesc mai mult la telefon." „Ce-o mai fi vrând şi ăsta", mă întrebam eu. După ce am stat de vorbă cu ai mei, nici nu m-am gândit să o apuc spre Piteşti, ci la Cuca unde socrul meu ne aştepta cu masa şi unde aveam să rămânem peste noapte, căci avea destule camere şi un confort ţărănesc acceptabil. Am mâncat şi ne-am culcat. Să fi fost ora trei din noapte când un zgomot de automobile ne-a trezit din somn. După câteva minute a apărut socrul meu să ne anunţe că au intrat în curte trei maşini cu legionari. Fuseseră conduşi de şeful postului de jandarmi din Bălceşti, ca să le arate unde pot fi găsit şi, unul, care pare a fi şeful lor, vrea să-mi vorbească. „Să poftească înăuntru", am spus socrului. Un tip masiv, statură potrivită, cu o înfăţişare nu prea plăcută, s-a prezentat cu o voce cam poruncitoare şi fără să întindă mâna: „Comandante – expresie neîntrebuinţată în limbajul legionăresc – sunt Maimuca de la Siguranţa Statului. Am fost trimis să vă aduc grabnic la Bucureşti că sunteţi aşteptat la un consiliu de miniştri, care ţine o noapte întreagă, ba încă o prelungeşte şi ziua, aşteptându-mă pe mine, care chiar de am pleca acuma nu am putea fi în Bucureşti decât pe la orele 9". „Aici e o casă de oameni gospodari şi ştiu să primească musafiri. După câte mi-a spus socrul sunteţi mulţi. Trei automobile pline. Vă serviţi cu ceva dulceaţă, un pahar cu apă şi cafea, ne mai odihnim 3–4 ceasuri şi plecăm la ziuă. Mă miră faptul că aţi plecat aşa de mulţi ca să mă invitaţi la un aşa-zis consiliu ministerial. Fiţi corecţi şi spuneţi pentru ce aţi venit". Nu mi-a răspuns şi a ieşit afară ca să discute cu cei cu care venise. Soacra mea s-a dus la bucătărie să aprindă focul. O rugasem să facă nişte cafele, mai ales că şi prietenii mei treziţi, auzind şi discuţii, s-au îmbrăcat în grabă şi au venit în camera mea. Maimuca nu-i văzuse. Credea că sunt singur. În timp ce soacra mea lucra prin bucătărie, care era separată de case, iar socrul meu lîngă o magazie în întuneric nu era văzut, au auzit în curte o discuţie între ei. Maimuca era cu doi cărora se adresa: „Aveţi pistoalele încărcate bine?" „Da." „Aţi controlat dacă lanternele funcţionează? „Da." „În regulă. Eu am să intru în casă, iar voi după mine. Am să sting lampa. Voi aprindeţi lanternele, ochiţi-l bine şi descărcaţi toate gloanţele în el. Vedeţi să nu daţi greş". Atât soacra, cât şi socrul auziseră discuţia. Au pus mâna soacra pe satârul de la bucătărie, iar socrul pe o bardă şi au pătruns în casă imediat în urma lor. În momentul când Maimuca a pus mâna să facă lumina lămpii mai mică ca apoi să sufle în ea, soacra a pus mâna pe umărul lui Maimuca,

înlăturându-l, și cu satârul ridicat deasupra capului lui, iar socrul cu barda în spatele lui a țipat la el: „Lasă lampa. Îți crăp capul cu satârul. Pentru ce vreți să omorâți pe popa. Ce credeți că eu nu am auzit ce ați vorbit afară." Surprins, Maimuca s-a dat înapoi. A mai văzut și pe cei doi în cameră și l-a încurcat gestul arhiereului Galaction, care trecând în fața mea i s-a adresat: „Am crezut că legionarii care cred în biserică și în Dumnezeu și după cum știu au construit și biserici, purtând crucea lui Hristos la gât, nu vor fi ucigași de preoți. Dacă ați pornit pe calea aceasta, atunci să mă împușcați întâi pe mine. Eu sunt arhiereul, episcopul Galaction Gordun. Stau în fața lui. Sunt părintele lui spiritual și am datoria să-l apăr. Așa că, dacă ați pornit cu crimele contra bisericii, trageți, trageți în amândoi". Gestul acesta i-a intimidat total atât pe Maimuca, cât și pe cei doi. Au ieșit afară, dar între timp socrul meu alarmase vecinii, care se adunau cu topoare și securi în mâini. Mi-am dat seama auzind focuri de pistoale îndreptate către cei ce veneau, glasuri și înjurături: „Plecați de aici că tragem drept în voi – vă împușcăm" „Ce mă, mama voastră de bandiți, atacați casele oamenilor noaptea ca să-i jefuiți – vă tocăm în bucățele cu securile. Ce credeți voi că ne e frică de pistoalele voastre. Vor cădea 2–3 dintre noi, dar voi nu mai scăpați cu viață nici unul". Mi-am dat seama cum am zis că se va face mare măcel de oameni. Am ieșit pe sală, am chemat pe socrul meu și i-am spus să calmeze vecinii și să le spună să plece la casele lor. Apoi să-mi trimită pe Dan șoferul meu în casă. Afară lucrurile s-au liniștit. Dan mi-a comunicat că toată mașina noastră fusese controlată. Găsiseră cele două pistoale ce le purtam cu noi și le ridicaseră. Îl chemasem pe Dan, tocmai ca să aducă armele în casă. Acum eram și dezarmați. Maimuca a venit din nou, stăruind acum pe cale amiabilă, ca să urc într-o mașină de-a lor ca să ajungem mai repede la București. Aveau cu ei fosta mașină a lui Gavrilă Marinescu. O limuzină mare, cu care spuneau că în 2 ore și jumătate vom ajunge la București. Am refuzat. „Nu plecăm de aici decât la ziuă și nu mă urc decât în mașina mea." Era un Buick bun. Cu geamuri securit și se putea încuia pe dinăuntru. Mi-am făcut planul de drum. Aveam lipsă

la București încă de o fată, pe care mi-o găsise soacra mea. Era casa mare, cu patru copii și musafiri. Apoi eu și Tudorică Ruptureanu, secretarul meu. Reghina singură nu putea să mai facă față. Am spus socrului să aducă fata și să se pregătească și el ca să meargă cu mine. Voiam să am însoțitori pe drum, rânduind și locurile din mașină. Eu în fund între arhiereu și nea Fănică. În față lângă șofer, fata, apoi la ușă socrul. Am hotărât cu Dan încuierea ușilor și oricât ar cere să le deschidă să nu se execute. Aveam încredere în el. Era un băiat bun. Mi-a povestit că, stând de vorbă cu cei de-afară, porniseră încă în dimineața zilei trecute din ordinul lui Biriș, în urmărirea mea, la Pitești, Slatina, Rm. Vâlcea, de unde i-a însoțit și Orendovici cu mașina lui. Primise cu încunoștiințare de la Pătrașcu să nu mă mai primească la Rm. Vâlcea. Și-au urmat drumul prin Bălcești, unde au luat șeful de post ca să le arate unde locuia socrul meu, căci aflaseră că sunt acolo. Acum îmi explicam de ce nu mi-au ieșit legionarii din Rm. Vâlcea în întâmpinare și de ce-mi telefonase Mișu Georgescu să mă duc imediat la Pitești. Prietenul la nevoie se cunoaște. Vrea să mă scape și să mă ascundă la el până se va potoli furia, căci observase că sunt porniți pe omor. Se întâmplase ceva urât la sediul legionar, când profesorul Codreanu se dusese acolo și acum găsiseră motivul să arunce totul în spinarea mea, că eu aș fi pus la cale și aș fi întocmit planul de asediere și atacul de cucerire al sediului, cu proclamarea profesorului ca șef suprem. (Auzi ce înscenare tâmpită). Găsiseră momentul ca să mă omoare. Nu eram bine lămurit asupra celor petrecute. Aveam să mă lămuresc mai târziu. Nu se luminase încă bine de ziuă când am plecat. Cu toate insistențele de a mă urca în mașinile lor, am preferat mașina mea. După ce am ieșit din comună, ajungând la bifurcația șoselelor, când urci spre Morărești, Dan mi-a spus că mașina noastră poate depăși 100 km/h. Ei nu s-ar putea ține după noi și putem ușor dispărea apucând spre Rm. Vâlcea. Eram supravegheați de 3 mașini, una în față și două în urma noastră. Nu am acceptat planul lui Dan „Mergem înainte cu ei." Cum am trecut de Morărești, intrând în pădurea Cotmeana, pădure seculară de

stejari ce avea o lăţime de 14 km, am fost somat ca să cobor din maşină şi să mă urc în una de-a lor. Opriseră. Maimuca se sfătuia cu cei doi ce intraseră şi în casă, la marginea pădurii, gesticulând. Găsiseră locul şi momentul. Puteam fi împuşcat, căci aşa primiseră ordin, şi lăsat la marginea pădurii. „Nu-i dau drumul din maşina asta" a strigat Galaction şi m-a cuprins cu braţele. Au vrut să forţeze uşile. Nu au putut deschide. Au cerut cheia şi Dan le-a spus că este la mine. Văzând atâta îndârjire şi răspuns negativ au chibzuit că este bine să mergem mai departe, ca să încerce în alt loc. Am coborât în Valea Cotmenei, ca să urcăm tot prin pădure, partea a doua numită Pravăţ. Era o pădure mai deasă. Circulaţie nu era încă pe drum şi sperau că acolo mă vor putea scoate din maşină. Mi-au pus o maşină în faţă, una în spate şi a treia în stânga, blocând circulaţia. De data aceasta erau hotărâţi să spargă uşile, ameninţând cu sculele ce aveau în maşini. La refuzul meu categoric, au început să lovească, dar omul când mai are un pic de noroc scapă. Aşa şi eu. Începuse să se lumineze de ziuă şi dinspre Piteşti a apărut o camionetă de pasageri. Era a lui Florea Hogea, rudă ceva cu mine după soţie. Făcea curse regulate cu pasageri între Lăune, comuna vecină, cu Cuca şi Piteşti. Întârzia totdeauna la Piteşti, la băutură pe care o plăteau alţii, dar scopul lui era aşteptarea unor trenuri de Bucureşti, ca să adune pasageri şi mai totdeauna se înapoia către ziuă la Lăune, ca după o oră să plece iarăşi cu maşina încărcată la Piteşti. Avea şofer şi făceau cu schimbul. Lacom de bani, jupuia călătorii după stare. Nu avea un tarif fixat. A tras maşina în faţa noastră. S-a dat jos cerând să eliberăm drumul. Cu el au mai coborât şi alţii şi m-au recunoscut în maşină, începând să vorbească cu mine. Maimuca şi însoţitorii lui, crezând că voi face apel la aceşti oameni ca să mă scoată din mâinile lor, a dat ordin ca să-i împrăştie, somând şi trăgând focuri de pistoale. Dar oamenilor nu le era teamă şi au început să-i înjure birjăreşte, aşa că au fost siliţi să elibereze drumul, mergând mai departe. Au oprit la vreun km. Maimuca s-a sfătuit iarăşi cu cei doi. Erau ceva şefi din poliţia legionară. Îi cunoşteam după figură, dar numele lor îl uitasem. Făceau impresia că nu le convenea să fiu

împuşcat şi lăsat în pădure. A durat ceva discuţia dintre ei, cu semne de nervozitate, după care unul a venit la mine să-mi spună că să nu mai am nici o teamă. Au hotărât să mergem la Bucureşti, şi acolo Comandantul să facă ce vrea cu mine. Se luminase bine şi circulaţia începuse. Asta a fost salvarea. În apropiere de Piteşti am fost siliţi să oprim. Ne presau anumite necesităţi ale omului, provocate şi de teama şi groaza prin care-am trecut şi am fost siliţi în faţa trecătorilor să ne descărcăm pe câmp, nu departe de şosea. A lăsat orice ruşine şi arhiereul meu. Ajunşi la Bucureşti, după ce au cerut instrucţiuni de la sediu prin telefon, erau ca fierţi. Nu executaseră ordinul cum fusese dat şi ne-am dus în Aleea Vulpache, la vila duduiei Lupeasca. Era ocupată de poliţia legionară. Aici m-au predat şefului de poliţie Apostolescu. Am apucat să-i spun lui Dan să ducă pe socrul meu şi fata acasă la copii, că era aproape, pe Prea-Sfinţitul Galaction la Patriarhie, cu maşina să se ducă la coana Eliza Codreanu, la bătrână, şi să stea la dispoziţia ei, povestindu-i cu de-amănuntul tot ce se întâmplase cu mine. De asemenea, să supravgheze şi să ajute şi pe copiii mei, dacă vor avea lipsă de ceva. Cunoştea pe cine aveam prieteni şi să apeleze, în caz de nevoie, la ei. Apostolescu m-a condus în fostul birou al Lupeascăi şi m-a închis acolo: era o vraişte, scrisori, cărţi de vizită, broşuri, reviste aruncate şi rupte. O cartotecă, o măsuţă şi o canapea pe care te puteai întinde. Atât mai rămăsese din luxul ce domnise. Se furase tot. Nu am putut să dorm şi nici să mănânc ceva toată ziua. Dacă am întrebat pe Apostolescu de ce am fost arestat şi de ce au vrut să mă omoare nu mi-a dat nici o lămurire, că el nu ştie nimic. Am cerut să vorbesc cu Horia Sima. „Comandantul nu mai stă de vorbă cu tine." La asemenea răspuns, nu am mai intervenit cu nimic. A doua zi dimineaţă, am auzit glasul bătrânei dna Codreanu jos la intrare şi două lovituri cu palma. „Nu-mi dai voie mie, mama Căpitanului, ca să-mi văd copiii pe care mi i-aţi arestat" şi pleosc-trosc, pălmuia pe legionarul ce făcea de pază la intrare. „Unde te duci, Lilica, vino încoace" – era însoţită de nora ei – Lilica Codreanu care, văzând atitudinea bătrânei, vrea să plece. Au urcat amândouă pe scări, la inter-

venția lui Apostolescu, căruia i-a cerut să vadă pe cei doi fii arestați, Horia și Decebal, cum și pe ginerele ei după Silvia. Fuseseră arestați. I se făgăduise că vor fi puși în libertate. După ce a vorbit cu ei, i-am auzit iarăși pe hol vocea întrebând tare: „Unde ești, părinte Borșa? Nu ai avut noroc să mori în Spania odată cu Ionel, ai venit în țară să te omoare banditii lui Horia Sima" – a intervenit Apostolescu – „Dna, vă rog." „Nici un vă rog, vreau să vorbesc cu părintele." Ca să evite discuția și vociferările, a întredeschis ușa unde mă aflam rugând-o să vorbească mai încet. „Părinte, soțul meu a vrut să se ducă la sediu cum se înțelesese cu Sima când ați fost la noi. Acolo nu a fost lăsat să intre. A fost bruscat și lovit, apoi adus acasă, e păzit de poliția legionară, să nu părăsească locuința. Decebal și Horia au fost bătuți și sunt aici arestați. Mai sunt și alții. Am auzit că au vrut să te împuște la țară și pe drum. Nu vă las pe mâna lor. Mă duc acum la generalul Antonescu să-i spun tot și să vă apere de hoții lui Sima." I-am sărutat mâna și a plecat. Coana Lilica dispăruse. Nu a dat ochii cu mine. Vizita aceasta îndrăzneață mi-a mai alungat groaza, dându-mi ceva speranțe. Spre seară copiii ei și ginerele au fost puși în libertate. A doua zi, am cerut lui Apostolescu să trimită un legionar acasă la mine ca să-mi aducă un costum de haine, paltonul și o pălărie, cu tot ce trebuia pentru schimb, căci eram în uniformă legionară, cu cizme, centură, bască, cămașă verde. Am primit după o oră într-o valiză tot ce cerusem. Apostolescu citea o scrisoare. Bănuind că e de la copiii mei, i-am cerut-o. Nu prea vrea, dar insistând mi-a înmânat-o. Îmi scria Gicu, băiatul cel mare: „Ți-am pus în valiză tot ce ai cerut. Am auzit de pericolele prin care ai trecut. Nu e nimic, căci ai doi fii care vor ști cum să-ți răzbune moartea într-un mod crunt la care nimeni nu s-ar putea aștepta." Mi-am schimbat costumul, împachetând în valiză ce era pe mine, cu rugămintea să trimită valiza acasă, care nu a mai fost dusă nici până astăzi. Erau cizme bune și costum de stofă de calitate. Mă gândeam mai târziu la cuvintele lui Hristos, când a fost răstignit: „Împărțit-au hainele mele lor, iar pentru cămașa mea au tras sorți." Era cămașa cu gradul de comandant legionar și cea mai înaltă

distincție, crucea albă cu rozetă, ce-mi oferise Căpitanul. Cinstiții polițiști le luaseră cu valiză cu tot. În după-amiaza zilei am auzit țipete și lovituri într-o cameră. Eram ținuți câte unul în cameră și strict oprit de a ști unul de altul. Venise de la Interne Gică Ștefănescu și Ghiță Stoica, trimiși de Biriș. Aveau gradul de inspectori de poliție, ca să vadă pe arestați. Când au dat cu ochii de Ciorogaru, l-au luat la bătaie, cu ce au avut la îndemână, lovindu-l cu un scaun în cap, a căzut plin de sânge pe parchet. De la el se auzeau țipetele. Faptul acesta l-am aflat mai târziu. S-a deschis ușa forțat și au apărut amândoi în fața mea. Îi cunoscusem pe acești doi tineri ca studenți legionari și aveam păreri frumoase despre ei, băieți cuminți și așezați. Gică Ștefănescu a părut mai sfios și politicos. Ghiță Stoica era o brută obraznică. El îl lovise mai crud pe Ciorogaru și a fost primul care mi s-a adresat cu bă „Ce vrei tu, bă? Ce crezi că mai ești cu Codreanu?" „De când ai primit această educație de bună cuviință, Stoica? Te cunoșteam altfel." „Ia vezi să nu fii obraznic, că acum o încasezi ca celălalt." „Frumos mai vorbești, nu am ce zice. Ți s-au ridicat fumurile la cap." Vorbeam fără nici o teamă. Aveam credința că nu vor îndrăzni să mă lovească. Au tăcut și mi-au trântit ușa plecând. Eram în a treia zi, tot în vila Lupeascăi. Mi se dăduse voie să mă spăl în dimineața aceasta la baie, ca să văd luxul în care se lăfăia duduia. Erau două băi spațioase alăturate. Una era pentru Carol. Amândouă de un lux și aparaturi cum niciodată nu întâlnisem în viața mea și mai erau încă din săpunurile străine parfumate foarte puternic, în ambalaj de lux. După ce m-am spălat, îmi făcea impresia că-mi este foame și-am mâncat ceva. Mă simțeam într-o dispoziție bună. A venit să mă vadă colonelul Ștefan Zăvoianu, prefectul poliției Capitalei. Era trist și nu îndrăznea să-mi spună nici un cuvânt. Atunci am întrebat eu: „Nea Fănică, spune-mi pentru ce m-ați arestat că eu nu știu ce motive v-au îndemnat la aceasta?" Nu mi-a răspuns decât cu întârziere, căci lacrimile i-au umplut ochii. Tremura de emoție, a bâlbâit ceva. Nu... știu... Horia Sima. Și a început să plângă de-a binelea. Nu și-a mai putut stăpâni plânsul. M-a luat în brațe și m-a sărutat cu atâta dragoste,

simțind în această amărăciune sufletul său chinuit. M-a părăsit cu cuvintele: „Dumnezeu să-ți ajute!", având în inima mea, gândurile dureroase ale morții ce mă aștepta. Nu mai era scăpare, decât prin cine știe ce mare minune. Trebuia să mă resemnez și să mă împac cu soarta. Trecusem în viața mea de multe ori cu soarta în față și am scăpat. Poate și acum să am noroc. Seara a venit Boian, cu mai multe mașini și motocicliști din poliția lor. Ne-au ridicat pe rând, câte unul în fiecare mașină, în fund, între doi polițiști ce-mi țineau pistoalele cu țeavă în coaste, altul lângă șofer, am pornit cu mașinile înșiruite, motocicliști în față, pe de lături și în urmă, făcând diferite ocoluri, înconjurând de câteva ori statuia aviatorilor, apoi iar pe străzi, dreapta, stânga, mare Doamne ca să ne deruteze să nu cunoaștem unde ne duc ei. Ne-am oprit tot în apropiere de vila Lupeascăi, în altă vilă ce avea în față locuința nababului Malaxa, unde ne-au băgat pe câte unul separat fără să ne vedem. Nu știu câți eram. Cam 6–7. Totul s-a petrecut ca o mascaradă vrednică de tot râsul. Vila în care am fost duși era proprietatea evreului Lempardt. I-o luaseră cu tot avutul din ea și-și instalase Smultea sediul Frățiilor de Cruce, numai de formă, căci avea multe clădiri declarate sediu. M-au urcat la etaj, într-un dormitor destul de comod. Emoția primejdiilor ce mă amenințau pusese iarăși stăpânire pe mine. Un tânăr de vreo 18 ani, slăbuț, se afla acum înăuntru învârtind în mână un revolver. Altul mai rotofei, poate ceva mai mare, străjuia la ușă. Făceau cu rândul câte două ore, când unul cu mine în cameră, după care se schimba cu celălalt. Emoțiile te fac să ai des ieșiri la W.C. Când am cerut să fiu dus la locul nevoilor firești, m-au însoțit amândoi cu revolverele proptite în coaste, chiar când făceam cele cuvenite ținându-mă cu spatele la ei și cu pistoalele întinse. Plin de nervi mă mișcam prin cameră. Paznicul meu a început să mă întrebe cine sunt și cum mă cheamă. Am tăcut ca un mut. Nu-mi venea să-mi spun numele unor copii ce se jucau cu viața mea. „Nu vrei să vorbești? Au mai trecut prin mâna noastră jidani, care până la urmă i-am făcut să vorbească. Vezi asta?" Mi-a arătat pistolul, pe care îndreptându-l spre un tablou de pe perete, a slobozit un glonț găurindu-l.

„Te voi face eu să vorbești, jidane." La pocnitura glonțului, a apărut în cameră și cel de la ușă. Cuvintele acestui băiat prost m-au jignit și am ieșit din tăcerea mea: „Uită-te bine la mine, uitați-vă amândoi. Am eu mutră de jidan?" Mă priveau cu atenție. Păreau intimidați. „Dar cine sunteți?", m-a întrebat mai potolit. Mi-am dat seama că ei nu cunoșteau nimic despre cei arestați și cine sunt. Secret polițienesc. Și găsind de cuviință că este bine să știe pe cine au sub pază l-am întrebat dacă au auzit de preotul Dumitrescu-Borșa. „Da! Care a fost în Spania. Dumneavoastră sunteți?" „Eu sunt." „Dar pentru ce v-a arestat? Dacă nu știți voi, nici eu nu am de unde să știu." După această discuție, purtarea celor doi paznici ai mei s-a schimbat cu totul. Mai ales a celui mai grăsuț, care mi-a spus că se numește Cornel Duma, are 20 de ani, e din Lugoj și de meserie electrician. A intrat acum în poliția legionară și au comandant pe camaradul Moisescu. Dacă am nevoie de ceva, ei stau la dispoziția mea să-mi cumpere ce-mi trebuie. Aveau ordin să nu ne dea nimic de mâncare. De altfel, și ei mâncau pe unde puteau și ce mai cumpărau din banii ce li se dădea cu zgârcenie. Le-am dat bani, și unul a și plecat să-mi aducă tot ce cerusem și mai cu seamă țigări. De a doua zi mi-am alăturat pe acești doi tineri, care se temeau să spună și la alții de mine, ca să nu ajungă până la Comandantul lor. Căutau cât mai neobservați să vorbească cu mine, și am știut să mi-i câștig sufletește, începând de-a doua zi. Priveam pe fereastră în curtea locuinței lui Malaxa și am văzut, dimineața, cum au intrat cu o mașină Titi Cristescu cu Fănică Anastasescu, așteptând până a ieșit Malaxa, cu care au plecat împreună. Aflasem că intraseră în Consiliul de Administrație al uzinelor Malaxa, care devenise un mare susținător materialicește al Gărzii de Fier. Mă durea când aceștia se lăfăiau în bogăție și lux, cu sute de mii de lei pe lună, iar eu în mizerie, cu fantoma morții în față. L-am văzut și pe inginerul Nicolae Horodniceanu. Acesta a fost introdus de lacheu în casa Malaxa făcea curte lui Horodniceanu, eminent inginer, ca să-l însoare cu fiica lui ce fusese, știut de toți, amanta regelui Mihai. Pe Horodniceanu nu l-a atras nici frumusețea fetei, nici bogăția în care avea să intre

şi nici luxul orbitor. Politicos, a refuzat această alianţă conjugală, pe motivul că el nu merită să fie soţul unei aşa de mare bogătaşe. Nu e de rangul ei. Am apreciat gestul lui Horodniceanu, de cinste şi corectitudine. Aşa l-am cunoscut şi aşa era să fie. Paznicii mei au lăsat să intre la mine pe Victor Silaghi. Era acum director general la Casa de asistenţă socială. Îi făcusem şi eu o vizită acolo, dar în altă situaţie. Probabil a vrut să-mi înapoieze vizita. M-a privit de departe. Nu mi-a întins mâna, pus numai să-mi facă morală: „Vezi, părinte, ce se întâmplă când lucrezi pe sub ascuns? Azi eşti un trădător pentru noi." Dar ce-am făcut? am întrebat. „Te faci că nu mai ştii? Păi, relaţiile dumitale cu persoane străine, cărora le-ai încredinţat secrete de stat, asta nu miroase a trădare?" „Sunteţi nebuni cu toţii. Veniţi cu diferite acuzări neîntemeiate." „Ştim noi tot. Ai să tragi consecinţele. Poftim." Mi-a lăsat un ziar şi a plecat. Era cu o dată mai veche, în care Sima dăduse un comunicat scurt: „Elimin pentru totdeauna din Mişcarea Legionară pe Ion Dumitrescu, Gheorghe Ciorogaru şi Constantin Dumitrescu-Zăpadă, pentru abateri grave de la disciplina legionară" semnat Horia Sima. Nu pomenea numele meu exact. Ion Dumitrescu, simplu, erau mulţi şi nu se putea şti precis de cine este vorba, cu eliminarea. Paznicii mei îmi vorbeau de şeful lor, de Moisescu. Trecând Boian pe la mine, aşa numai ca să mă vadă, la ieşire Cornel, paznicul, mi-a şoptit: „Dumnealui e Moisescu, şeful. „Eu ştiam că-l cheamă Boian, comunică-i că vreau să vorbesc cu el. Stătea într-o cameră zisă birou, picior peste picior, când am fost dus la el. „Nu ştiam că te cheamă Moisescu şi că eşti acelaşi cu Boian. Nu mă interesează schimbarea numelui. Vreau să te întreb numai dacă pot să scriu câteva rânduri lui Horia Sima şi dacă prin tine pot ajunge în mâinile lui." „Sigur că da. Voi prezenta personal scrisoarea. Mi-a dat hârtie şi un stilou şi am scris câteva rânduri: „Dragă Horia, nu ştiu pentru ce m-ai arestat. Neamul nostru a nădăjduit că i se va face dreptate, în urma atâtor suferinţe şi nedreptăţi ce a suferit şi tu nu ştii măcar să faci dreptate oamenilor tăi. Aş vrea să ştiu precis ce motive te-au îndemnat să procedezi astfel cu mine?" Boian mi-a promis că

chiar în acea zi o va da comandantului. Credeam că Sima va reveni la sentimente mai bune. Dar situaţia s-a înrăutăţit. Cornel Duma, care iscodea pe nesimţite, căuta să mă pună la curent cu tot ce putea afla. A doua zi, după predarea scrisorii lui Boian-Duma a venit trist la mine să-mi spună numai atâta că azi e o zi grea pentru mine. A şi intratl Boian, zis Moisescu, zis şi Cârtiţa, porecla dată de subalternii lui, ca elogiu pentru activitatea lui subterană. „Vă luaţi tot ce aveţi şi mă urmaţi." Nu aveam nimic de luat. Am coborât la parter, unde mi-a arătat telefonul. „Aveţi voie să staţi de vorbă cu copiii 10 minute." Nici un minut de gândire şi mi-am dat seama de intenţiile lor. „Nu am ce să mai vorbesc cu ei. Îndepliniţi-vă ordinul." M-a coborât la subsol. În faţa uşii unei camere de servitori, în uniforma poliţiei legionare, cu un pistol automat în mână stătea unul. La altă uşă se afla altul. Mi-a poruncit răstit să intru înăuntru, după care a încuiat uşa cu cheia. Ştiam ce mă aştepta. Mi-am făcut semnul crucii cu mâna şi m-am întins pe un pat de fier, cu saltea de paie, fără nici un acoperământ, tot ce era în această cameră, aşa ca să fiu cu faţa la perete, ca să nu mai văd când va trage în mine. Te pierzi. Nu-ţi mai dai seama când trece timpul, strângi din dinţi, te chirceşti şi aştepţi, aştepţi să simţi glonţul găurindu-te. Era un chin. De ce nu trage odată, ca să se termine cu starea asta de groază. Am căzut într-o stare de inconştienţă. O fi trecut o oră, două? Deodată aud că se deschide uşa. Doamne iartă-mă şi am închis ochii cu putere. O mână mi s-a aşezat pe umăr şi m-a cuprins tremuratul. O voce blândă mi-a şoptit frumos. Am oare halucinaţii? Dar vocea stăruia mângâios. „Aţi scăpat de primejdie. Poftiţi cu mine sus." Am deschis ochii. Era Cornel care m-a apucat de braţ ca să mă conducă sus, în camera ce-mi fusese rezervată. Îmi cumpărase ceva de-ale mâncării, ţigări şi o sticlă cu bere, rugându-mă să mă servesc că a trecut primejdia şi are să-mi povestească el cum a fost după ce va afla totul... Sima cu Pătraşcu şi Biriş puseseră la cale omorârea mea şi a doctorului Ciorogaru. Aleseseră executorii în care aveau încredere. Au ordonat să fim duşi la subsol în camere separate şi ţinuţi acolo până vor primi semnalul de execuţie. În acest

timp, Sima, crezând că este bine să aibă și consimțământul Conducătorului Statului, generalul Antonescu, cu care se afla acum în relații mai bune și credea că-l va putea convinge asupra acestui act ca fiind total spre binele organizației legionare, aducând și unele acuzații inventate, că am unelti împotriva vieții generalului și a lui, s-a dus să discute cu el, dar nu a reușit să-l convingă pe Antonescu. Ba încă l-a amenințat pe Sima că el nu vrea să fie părtaș la aceste omoruri și-l va face răspunzător de viața noastră. Antonescu fusese invitat de Hitler la Berlin și era tare pe poziție, încât Sima a trebuit să cedeze deocamdată, pândind alt moment mai oportun pentru înfăptuirea crimei. În invitația făcută de Fürer era pomenit și Sima. Antonescu spera să meargă amândoi, dar Sima a refuzat, motivând – auzi prostie – că „nu este pregătit sufletește ca să fie primit și să discute cu Fürerul." (Bravo răspuns). Toate acestea au „transpirat" și s-au știut. Nu au putut să-l convingă stăruințele lui Papanace, Constant, Iasinschi și alții. Avea poate alte planuri ale lui. O să vedem mai târziu. Într-o seară, a venit Boian, spunându-mi că să mă pregătesc de plecare. După o oră au apărut vreo șapte autoturisme în care ne-a introdus după metoda amintită mai înainte, cu polițiști și pistoale, câte unul în fiecare mașină. După numărul mașinilor eram șapte persoane, dintre care nu știam decât de Ciorogaru. Am apucat pe drumul Ploiești și mai departe spre Predeal. Mă muncea gândul că vom fi duși în cimitirul nou înființat pentru legionarii omorâți la Rm. Sărat, Miercurea-Vaslui. Fuseseră deshumate cadavrele și reînhumate la Predeal, într-un cimitir special. De ce așa departe de București, nu-mi puteam da seama, ca nimeni din legionari să nu mai dea de numele lor înscris pe cruce. Erau numai căpetenii ale Gărzii de Fier. Dacă cimitirul era în București, ar fi fost pelerinaj. Sima dorea să nu se mai audă nici de numele lor. Îi întunecau autoritatea. Câteva familii mai înstărite și-au scos singure morții lor. Așa a făcut mama lui Alexandru Tell. Deși bătrână, cu lopata și cu mâinile, o noapte întreagă, a răcâit, neștiută de nimeni, vârând într-un sac pe fiul ei și aducându-l în București, l-a depus în cavoul familiei de la cimitirul Belu. Deci mă purta gândul la acest

cimitir și-mi ziceam că aici ne vor împușca și ne vor îngropa, neștiuți de nimeni. Mă tot muncea acest gând, ca pe omul trecut prin groaznice primejdii, dar la Sinaia, automobilele s-au îndreptat în sus către castelul Peleș, oprind în apropiere la o vilă frumoasă Boian a sunat, a strigat. Au ieșit polițiști cu șeful lor în frunte, care ne-a luat în primire și tot separat ne-au dus în câte o cameră de la subsol. Erau oarecum aranjate, cu rufărie curată. Aceasta era vila duduiei Lupeasca, în care era sediul poliției legionare din Sinaia. Ni s-a pus în vedere să ne culcăm imediat. Ne-au încuiat și am auzit uruitul mașinilor care plecau. Patru dintre legionarii polițiști ce ne însoțiseră din București au rămas cu noi, între care și Cornel Duma, de care mă bucuram. Aceștia au făcut de gardă până la ziuă pe culoar. Două zile nu ne-am văzut între noi cei arestați. Ne țineau tot la secret. Comandantul poliției din Sinaia era un legionar mai vechi ceva, pe care-l cunoscusem. Îl chema Băniță. Observând că-mi da oarecare atenție, ducându-mă prin toate camerele, cu explicații despre luxul în care trăia Lupeasca. Vila nu fusese devastată și părea că puține lucruri fuseseră furate. L-am rugat să ne aplice un regim mai omenesc, ca pentru politici. De ce să nu ne vedem între noi, de ce să nu luăm masa în comun, pe care să ne-o pregătim noi și de ce să nu fim scoși afară de două ori pe zi, câte o jumătate de oră, ca să luăm aer, căci așa prevede regimul închisorilor. Băniță a fost foarte înțelegător și a acceptat tot ce cerusem eu. A vegheat totuși și el ca să nu cumva să fugim, până s-a convins că nu nutream acest gând și nici o intenție de fugă. Totuși, sta tot timpul la vilă cu noi și ne plimbam prin toate camerele, făceam baie, ascultam muzică la radio, mișcări în curte. Eram patru cunoscuți și prieteni buni: eu cu Ciorogaru, care mi-a povestit tot ce pățise el. Arestat, l-au dus în vila nouă de la Băneasa pe care începuse să o construiască Lupeasca și ținut o noapte întreagă pe niște paie la subsol, în fața unei puști-mitraliere cu care-l păzea un legionar. Adus în aleea Vulpache, a fost bătut de Stoian, trecând apoi prin aceiaș groază ca și mine. Gheorghe Răducanu cu Marin Ioachim și încă doi băieți mai tineri din Huși, al căror nume nu-l mai rețin, însoțiseră pe profesorul

Codreanu la sediul legionar. Ce se întâmplase acolo am mai povestit, dar nu complet. Profesorul – însoțit de cei amintiți, de cei doi fii ai lui, Horia și Decebal, precum și de ginerele lui, Ciurescu, fiind zi de marți și pomenirea Sfântului Anton – a participat la slujba religioasă de la biserica Sf. Anton, apoi s-a îndreptat către sediul legionar. Aici au găsit porțile închise și legate cu lanțuri. Nu era nimeni dintre șefi, decât paza, care primise ordin să nu lase pe nimeni să pătrundă la sediu. Decebal, mai îndrăzneț, a rupt lanțurile și au pătruns cu toții în curte. Garda s-a repezit pe ei lovindu-i pe toți, chiar și pe profesor, care a pătruns până în birouri. În această situație, șeful gărzii a telefonat la prefectura de poliție, anunțând că niște bandiți au pătruns în sediu și să li se trimită ajutoare, care au sosit imediat cu un camion al Prefecturii. Cum nu se cunoșteau între ei, au tras cu revolverele unii în alții, omorând doi și rămânând câțiva dintre cei ce păzeau sediul. Însoțitorii profesorului au fost arestați, iar el a fost dus la locuința lui din cartierul Tei-Noi și sechestrat în casă. Acestea erau faptele, dar nu aveau nici o legătură cu mine. Îl făcusem atent pe Sima să nu se întâmple ceva. Cazul acesta i-a dat motive ca să scape de mine, acuzându-mă că eu aș fi pus totul la cale, exagerând întâmplările. Marin Ioachim ne gătea. De multe ori cei ce ne păzeau luau masa cu noi. Luxul de aici ne îndemna la trândăvie. Tot confortul modern, mașina de gătit electrică, calorifer cu pornire și oprire automată, baie numai în porțelan cu parfumuri scumpe, bibliotecă cu diferite tipărituri, ni se dau zilnic ziare și ascultam radio la un aparat cu picup, cum nu mai văzusem. Un fel de dulap mare, ornamentat artistic, numai în fildeș. Deschideai ușile de sus și ascultai la radio orice post ai fi dorit. La mijloc picupul, cu două brațe ca niște ventuze. „Deschizând ambele uși din dreapta și stânga, una peste alta în ordine erau sute de plăci cu muzică diversă imprimată și pe categorii. Odată pus în funcțiune picupul, nu mai era nevoie să te ocupi de el. Brațele, ventuze, ridicau câte o placă și automat era așezată, ca la terminare, celălalt braț să o ridice și să o așeze în rândul celor audiate, cu partea ce nu fusese ascultată în sus. Brațele funcționau automat

amândouă. Când se terminau plăcile dintr-o parte, erau puse în funcțiune din partea cealaltă cu părțile inverse. Și așa puteai asculta muzica zi și noapte fără ca să te deranjezi. Știam tot ce se întâmplă înafară. Gândurile triste ne părăsiseră. Ne jucam prin curte, aerul de munte ne pria și țineam ședințe cu paznicii noștri, educație legionară, povestiri din trecut, războiul din Spania și eram ascultați cu mare atenție. Vorbeam cu rândul. Polițiștii noștri se atașaseră de noi. Așa că traiul în comun devenise plăcut. Conducătorul Statului plecase în Germania, la Berlin, unde urma să aibă întrevederea cu Hitler. La plecare încredințase lui Horia Sima toată conducerea Statului, cu prerogativele regale lăsate de Carol, așa că acuma era stăpânul suprem al țării. În lipsa lui Antonescu, în ziua de 29 noiembrie, a scos cadavrele în descompunere, arse și de acid sulfuric de la Jilava, Căpitanul și cei 13 și cu funerarii, cu mare pompă, cortegiul urmat de o mulțime de legionari, luând parte și profesorul cu familia au dus morții la Casa Verde din București. Căpitanul identificat, după cruce, biblia și geanta de piele ce o purta la umăr, recunoscut de dna Codreanu, a fost depus cu sicriul în mausoleul unde erau Mota și Marin, iar cei 13 în morminte separate, pe două rânduri, în fața mausoleului, cu cruci frumoase din piatră la capul lor. Toată desfășurarea acestor funerarii, cu discursurile ținute, le-am ascultat la radio. După terminare, am făcut și noi la Sinaia rugăciuni și pomenirea morților cu toții îngenuncheați. În ziua următoare, am aflat că toți reținuții politici de la Jilava au fost împușcați și o dată cu ei și Moruzov cu Vârfureanu. Această crimă politică, săvârșită fără judecată cu sentința de condamnare la moarte, avea să fie o monstruozitate ca și altele săvârșite ulterior, ce aveau să fie cele mai urâte fapte ce se vor scrie în istoria politică a Țării, fapte ce aveau să înnormânteze pentru totdeauna Mișcarea Legionară. Repet ce am mai scris, că după, mulți ani, prin 1962, decembrie, la Aiud, în închisoare, Biriș, făcându-și autocritica, și-a asumat răspunderea morală a acestor asasinate, pe care le-a săvârșit din ordinul lui Sima, plecând însoțit de Stănicel, la Jilava unde a ordonat execuția, controlând apoi dacă au fost toți omorâți. S-au petrecut

acestea când Antonescu era la Berlin. În noaptea ce a urmat, aproape de ziuă, am auzit afară discuții aprinse și certuri. Nu am înțeles aproape nimic, ce se petrecea. Au urmat schimburi de focuri cu pistoale. Eram neliniștit de cele petrecute la Jilava, și de cele ce se întâmpla afară și nu am mai putut să închid ochii până la ziuă. Pe la orele 12, Băniță ne-a adunat ca să ne comunice: „Azi noapte a fost ridicat, de la vila lui de aici din Sinaia, profesorul Nicolae Iorga, de către Traian Boieru și patru legionari, după care, însoțit de doi, au venit aici la noi. Garda nu le-a deschis ușa și au venit să-mi comunice. Ei nu cunoșteau pe cei care au venit, deși Boieru își dăduse numele. De la dormitorul meu de sus, am deschis fereastra și i-am întrebat ce doresc. Boieru mi-a spus că din ordinul comandantului Horia Sima trebuie să te predau pe dumneata, părinte, și pe domnul Ciorogaru. Am bănuit ce avea să se întâmple. I-am întrebat dacă au ordin scris să mi-l dea, altfel nu predau pe nimeni, eu răspund de cei ce-mi sunt încredințați ca să-i păzesc. Boieru mi-a spus că Horia Sima se află pe Valea Prahovei, să-l caut la telefon și voi primi ordin verbal. Le-am spus să aștepte, dar în același timp am întărit garda de la intrare și am dat ordin, dacă vor începe să forțeze ușa, să tragă în plin. Am urmărit cu telefonul, începând de la Câmpina, cu răspunsuri, că a fost, că a plecat și peste tot același răspuns. Nu am putut să-l prind pe comandant. Le-am comunicat la fereastră că nu l-am găsit și că nu vă pot preda. Au început discuții și certuri cu Boieru, care a amenințat cu spargerea ușilor începând să lovească cu niște toporiști ce purtau la ei. A avut loc un schimb de focuri în aer, apoi am țipat la ei. „Sunteți numai trei, dacă în cinci minute nu vă îndepărtați, dau ordin gărzii să tragă în plin și vă curăț fără nici o milă. Eu nu mă joc. Stau cu ceasul în mână." După trecerea acestor minute, am dat ordin ca să audă și ei. Gardă, deschideți ușa și împușcați-i pe toți care vor să ne atace noaptea. Boieru a fost silit să plece. Am aflat că Iorga a fost ciuruit de gloanțe și sfârtecat cu topoarele. În Ploiești și București fusese omorât profesorul Madgearu, pe care tot Boieru îl ridicase din București. Eu nu v-am predat. Nici nu puteam fără un ordin. Să facă comandantul tot ce vrea cu

mine." Am strâns mâinile lui Băniță și i-am mulțumit pentru atitudinea lui demnă. Vorbeam cu Ciorogaru. Crimele au început să se țină lanț. Dumnezeu ne-a ajutat și de data aceasta. Cât privește pe profesorul Iorga, cât și pe Mageaгu, erau ei într-adevăr dușmanii legiunii și atitudinea lui Iorga a dus la omorârea Căpitanului pentru care l-a mustrat conștiința mai târziu. Nu se aștepta la ceea ce a făcut Carol. Oricum acest mare cărturar al Țării cu renume mondial ca și celălalt nu trebuia omorâți. E o mare ticăloșie. O crimă oribilă. Mai grea ar fi fost pedeapsa, dacă ar fi fost lăsați să trăiască, izolați într-o temniță oarecare, până la moarte. „Dragă Gică, cum îi spuneam eu lui Ciorogaru, oare ce are să se mai întâmple cu noi? Acum scăparăm iarăși ca prin minune, dar ticălosul de Sima nu se va lăsa până nu ne va curăța și pe noi. Ne-au cuprins pe amândoi tăcerea și gânduri chinuitoare, liniștindu-ne oarecum după întoarcerea generalului de la Berlin. Căpătase încrederea lui Hitler și cum România era sub influența politicii germane, Antonescu se înapoiase cu mai multă autoritate. Aflase de tot ce se întâmplase în lipsa lui și au avut loc discuții violente și certuri cu Sima, cu amenințări, la care acesta a tăcut ca un mameluc, spunând numai că legionarii au făcut-o fără consimțământul lui. Mai avea Antonescu și puterea de conducere a forței armate. A destituit pe Zăvoianu, din postul de prefect al poliției Capitalei, și pe Stănicel. Dar acesta nu avea nici o vină. În locul lui a fost numit Radu Mironovici, despre care generalul avea păreri bune. Sima a înghițit totul căutând ca să dispară animozitățile dintre el și Conducător, dând impresia că totul a intrat în normal. Nu putea să ia măsuri mai drastice căci spusese lui Hitler că are tot concursul din partea legionarilor. A dojenit pe Petrovicescu ministrul de Interne, care pe drept cuvânt, s-a scuzat că nu a avut nici o cunoștință, de toate faptele și că regreta mult, mai cu seamă asasinarea profesorului N. Iorga. Să fi fost vreo 10 zile înainte de sărbătorile Crăciunului când a venit la Sinaia Boian singur și cu două mașini numai cu șoferii, în afară de a lui. Ne-a chemat să ne comunice că a găsit de cuviință Comandantul să ne pună în libertate. Răducanu cu Ioachim pot pleca, ca și cei doi tineri, cu

trenul la Bucureşti. Fiecare în treburile lui. Sima schimbase tactica de luptă, făcând un alt plan pentru viitor. A spus lui Ciorogaru şi mie că noi avem domiciliul obligatoriu. Ciorogaru la Novaci-Gorj, la familia lui, iar eu la Bălceşti, lângă părinţii mei. A venit cu două maşini, pe care ni le punea la dispoziţie să ne ducă la locurile indicate, însoţiţi de câte un poliţist de aici, până la destinaţie. Mi-am luat rămas-bun de la Ciorogaru, care a urcat în maşină, şi a plecat la Novaci direct. Am spus lui Boian că eu am copii în Bucureşti la şcoală. Nu am voie să stau în Bucureşti. Domiciliul obligatoriu Bălceşti – aşa e ordinul. „Bine – am zis, dar măcar să trec prin Bucureşti să mă interesez de soarta lor. Să rămân cu ei o noapte şi apoi voi pleca la locul indicat în ordin." Boian a admis – cu de la sine putere, a zis el. Am urcat în maşină şi am plecat la Bucureşti. Şoferul şi însoţitorul, oameni de treabă. Am stat noaptea la copii. Erau bine. Fuseseră percheziţii şi-mi luaseră toate actele, scrisorile şi documentele. Fata ce o adusesem de la Cuca s-a dus înapoi. De două zile poliţia legionară părăsise parterul. Era acum liber. Le-am povestit despre măsurile luate de Sima cu domiciliul forţat. Copiii erau bucuroşi că am scăpat cu bine. Mai aveau din banii ce le lăsasem, aşa că puteam să mă duc fără griji lângă părinţi. Vine vacanţa Crăciunului şi vom fi toţi la ţară. Am luat masa cu ei şi cu nepoţii care erau tot împreună. Am rămas peste noapte acasă, tot discutând până târziu cu copiii. Dimineaţa de mult a venit maşina cu şoferul şi poliţistul legionar ce mă adusese de la Sinaia şi am pornit la Bălceşti de Argeş, spunând Reghinei că să încuie casa şi să vină şi ea cu copiii în vacanţă, ca să facem sărbătorile la ţară. După atâtea lipsuri lângă bătrânii mei mă găseam acum aici în locurile mele natale, spre mulţumirea lor bucurându-mă de liniştea ce se aşezase pe sufletul meu. Trecuse cam multă vreme de când nu mai fusesem laolaltă cu toată familia. Chemasem de la Cuca să vină şi fata ce mi-o recomandase socrul meu, atât pentru a fi de ajutor Reghinei de la care putea învăţa tot ce înseamnează menajul având intenţia ca după ce se va obişnui cu bucătăria şi gospodăria unei case, să concediez pe Reghina, care în timpul cât am fost fugit peste hotare,

mă cam furase de multe lucruri. Fata de la Cuca, Mina îi era numele, era dintre o familie săracă de ţărani. Era frumoasă, curată, nu ştia carte, dar foarte atentă să înveţe de la Reghina tot ce putea prinde ca să facă faţă unei gospodării la o casă de oraş, gândindu-se că poate va avea noroc să-şi găsească un soţ căruia să-i arate că este pricepută în toate. Viaţa ce o duceam acum la ţară în anturajul copiilor şi lângă bătrânii mei era plină de farmec. Regretam că mă îndepărtasem de aceste locuri, îndepărtare care-mi primejduise viaţa şi-mi produsese atâtea suferinţe. Eram acum aşa alipit de casa mea că nu-mi mai venea să-i las singuri pe părinţii mei. Mai era însă ceva presimţire de rău în sufletul meu. După nu ştiu câte zile mă aflam într-o casă la preotul Nic. Vasilescu, vecin cu mine. Mă invitase la masă în familia lui. Trecuse vacanţa. Copiii cu Reghina plecaseră la Bucureşti ca să-şi vadă de şcoală. De Anul Nou Alexandru Frujină din Ciofrângeni, Argeş, – pe care eu îl făcusem legionar, un ţăran plin de râvnă pentru Legiune, care organizase o treime din judeţ, în fruntea unui grup de 60 legionari – au trecut să mă vadă şi să-mi facă urări. Nu a ţinut seama că sunt un expulzat din organizaţie şi că va putea să aibă urmări vizita lui, a venit cu toată dragostea să-mi cânte cu ai lui cântece legionare şi să mă îmbrăţişeze. S-au dus apoi în marş cu legionarii lui să vadă şi să asiste la slujba religioasă în biserica din satul Gâltofani, unde se afla şi bisericuţa veche de lemn declarată monument istoric, făcută de mama lui Nicolae Bălcescu, doftoreasa Zinca, cum îi rămăsese numele din bătrâni. După ce s-a terminat slujba la Gâltofani, au trecut la înapoiere pe la mine, s-au aşezat pe trunchiurile de lemne ce se aflau în curte, şi-au deschis traistele, au scos ploştile cu băutură şi de-ale mâncării ce purtau cu ei, ceea ce mi-a făcut plăcere. Au plecat de la mine în marş cu cântec şi aveau până la Ciofrângeni vreo 18 km. Mă găseam, cum am spus, în vizită la părintele Vasilescu, când a intrat în casă primarul comunei, Dumitru Trăistaru, primar făcut de legionari. Era însoţit de doi legionari tineri ce veniseră din Bucureşti. Fiind sărac, o căsuţă cu două camere mici, având şi patru copii, neavând unde să-i culce i-a adus la preot. De cum i-am văzut, am bănuit că sunt

trimişi pentru mine şi i-am întrebat imediat: „Voi aţi fost trimişi pentru mine?... Eu sunt...” Mi-am dat numele şi mi-au răspuns afirmativ, că au fost trimişi de comandantul poliţiei legionare din Bucureşti, ca să mă aibă sub supraveghere. Au raportat primarului scopul venirii lor şi au cerut ca să fie cazaţi. „Dragă Dumitre, am zis primarului, dacă ţi-au spus că au venit pentru ca să mă supravegheze, de ce nu i-ai adus la mine?... Nu am îndrăznit... Bine. Măi băieţi, aveţi să staţi la mine. Aveţi masă şi casă. Vom locui împreună, putând să vă exercitaţi ordinul ce-l aveţi, cu mai multă siguranţă. Am o cameră mare, bună, unde vom dormi împreună şi vom fi tot timpul nedespărţiţi.” Nu ştiam cum să procedez faţă de lumea din sat, care avea să mă vadă tot timpul însoţit de doi băieţaşi în uniformă legionară, purtând pistoale la brâu. Puteam să pun nişte oameni să-i bată crunt, să-i dezarmeze şi să le pună poşta, dar nu era o tactică bună. Ascundeau în ei ordinul ce-l aveau pentru mine, pe care, în secret, şi l-au destăinuit primarului, care s-a prefăcut a avea o atitudine duşmănoasă faţă de mine, punând pe fiul lui, cam de aceeaşi vârstă, să se împrietenească cu ei, dându-le atenţie şi ascultare. Erau tot ardeleni de-ai lui Boian şi nu aveau nici o educaţie sau cunoştinţă de doctrina legionară. Tineri de adunătură. Mi-am făcut planul să-i tratez ca pe copiii mei, culcându-i cu mine pe un divan larg, eu la mijloc şi ei de-o parte şi alta cu pistoalele pe măsuţele ce aveau la îndemână. Ascultam radio, luam masa împreună, şi plimbările le făceam cu ei, căutând, în toate discuţiile, să-i fac a înţelege ce înseamnă Legiunea şi Garda de Fier şi care sunt gândurile după care trebuie să se conducă un legionar. I-am dus să vadă şcoala şi copiii, dându-le explicaţii. Erau copii de săraci, cu opinci şi haine rupte, purtând în traistă, lângă cărţi, o bucată de turtă sau mămăligă cu ceapă, hrana lor pentru o zi. Foarte puţini erau de oameni mai înstăriţi. Am urmărit să vadă cu ochii lor mizeria şi sărăcia care domnea în majoritatea caselor, ducându-i să viziteze întâi casele unor bogătaşi, care nu erau decât patru în toată comuna, apoi gospodăriile unor mijlocaşi şi majoritatea săracilor ce-şi duceau viaţa în mizerie, căsuţe sau bordeie cu lut pe jos, paturi de scânduri, pe care dormeau laolaltă părinţi cu droaie de copii. Să vadă ce mâncau şi ce purtau aceşti oameni săraci, să facă comparaţie între ei şi cei avuţi şi să se gândească la ce măsuri va trebui să ia Garda de Fier, ca să dea pâine şi să facă dreptate celor flămânzi şi nedreptăţiţi. Pe această temă mi-am bătut capul cu ei şi le-am vorbit zile de-a rândul, făcându-i să înţeleagă că acum este de datoria conducerii să înlăture aceste rele şi neajunsuri. „Când veţi pleca de aici şi veţi ajunge la Bucureşti, cereţi să vorbiţi cu Comandantul Legiunii, ca să-i spuneţi tot ce aţi văzut pe aici şi să întrebaţi ce are de gând să facă pentru a combate sărăcia şi a face dreptate obidiţilor. Tinerii aceştia erau pătrunşi de sfaturile mele şi, atitudinea duşmănoasă împotriva mea cu care veniseră oarecum se transformase într-un sentiment de simpatie. Îi câştigasem oarecum şi le venea greu să execute ordinul ce primiseră. Pe de altă parte, am putut afla de la ei unele lucruri pe care nu trebuia să le spună şi, dacă ei le ştiau, desigur că aflase multă lume şi chiar şi cei ce duşmăneau pe legionari. Se vedea că au fost impresionaţi de cele ce au văzut şi de discuţiile dintre noi, căci au început să-mi explice că legionarii nu pot să îndrepte tot răul şi să alunge suferinţele poporului, pentru că ei nu guvernează singuri. Sunt împiedicaţi în acţiunile lor de Conducătorul Statulu, generalul Antonescu, care-şi pune în posturile mari de conducere numai oamenii lui. Era propaganda făcută de Sima, căutând să agraveze conflictul dintre el şi general, ca să ajungă la un deznodământ fatal. În capul lui bolnav de îngâmfare, pusese stăpânire ideea revoluţiei, iar sufletul îi era însetat după crime. Cei ce-l încurajau erau orbiţi. Nu puteau să vadă realitatea. Îi spusesem odată lui Sima că este aşa de orbit de ideea revoluţiei încât ar fi bine să-şi pună o bombă sub scaun, să zboare dracului în bucăţi, ca să se sature de revoluţie. „O să vedeţi dumneavoastră că în curând vom fi noi stăpâni pe situaţie. Va guverna Legiunea. Atunci, şi cât de curând vom putea îndepărta tot răul.” Din cele ce mi-au spus aceşti tineri am dedus că Sima pregătea o lovitură. Revoluţie după capul lui, dar judecând drept era un rebel, pregătind o acţiune rebelionară. Citeam ziarele şi ascultam cu regularitate comunicatele date prin

radio. Era, dacă nu mă înşel, pe 19 ianuarie când, ascultând la radio, discursul ţinut de Iasinschi la Facultatea de Drept, unde Viorel Trifa – şeful studenţilor legionari pe ţară – convocase o adunare a stundenţimii. În aceeaşi zi, s-au ţinut discursuri în toate oraşele mari din ţară, trimiţând şefi din Bucureşti, după planul lui Sima. Sibiu – Pătraşcu, Braşov – Biriş, Iaşi – Ilie Vlad Sturza, Timişoara – Corbutiu... iar în fiecare capitală de judeţ aveau să vorbească prefecţii de judeţ în faţa Prefecturii. Am ascultat pe Iasinschi vorbind, care a făcut mai întâi un scurt istoric al Gărzii de Fier, ajungând la starea actuală, mi-a făcut impresia că vrea să elogieze pe generalul Antonescu, dar atmosfera creată de Trifa în sală a luat o întorsătură dezastruoasă. Când Iasinschi a pomenit: „Conducătorul Statului, generalul Antonescu..." sala a izbucnit ca la un semnal: „Conducător Horia Sima!" Conducător Horia Sima! repetând de multe ori în strigăte şi aplauze. Când vacarmul a încetat, Iasinschi a încercat să reia fraza: „Conducătorul Statului, generalul Antonescu", ca iarăşi să fie întrerupt – „Conducătorul Horia Sima" – Nu ştiu de câte ori s-au făcut aceste întreruperi, încât cu greu a putut să-şi termine cuvântarea Iasinschi, renunţând a elogia pe Antonescu. Acestea se petreceau în toate oraşele unde se ţineau discursuri. Ascultând la radio, mi se ridicase părul în cap ca la arici. Nemaipomenita prostie când eşti la putere să-ţi tai singur craca de sub picioare, ca să te prăbuşeşti. Cei doi paznici ai mei râdeau: „Vedeţi, ce vă spuneam noi. Acum vine rândul nostru." Am urmărit mai departe comunicatul dat la radio: „Studenţimea condusă de Trifa a pornit să manifesteze pe străzile Capitalei, în marşuri legionare şi scandând: „Conducător Horia Sima." A parcurs Calea Victoriei, până în faţa preşedinţiei Consiliului de Miniştri, unde-şi avea cabinetul şi generalul Antonescu. S-a oprit în faţă strigând. După ce au intonat «Sfânta Tinereţe Legionară, Jos Rioşeanu, Jos Rioşeanu, Conducător Horia Sima.» Antonescu ştia mai dinainte de tot ce avea să se întâmple. Cazarma gardienilor publici, care se afla lângă Preşedinţie, fusese ocupată de Mitică Groza cu corpul muncitoresc. A ieşit Antonescu la o fereastră şi i-a sfătuit pe studenţi să înceteze şi să se

împrăştie fără să producă agitaţie şi scandaluri, dar manifestările au luat proporţii. Sima dăduse ordin în toată ţara ca legionarii să se baricadeze în localurile Prefecturii şi în toate instituţiile ce se puteau ocupa apărând cu preţul vieţii lor orice atac ar porni contra lor Antonescu. Înarmase un număr însemnat de legionari cu pistoale aduse din Germania şi declanşase rebeliunea. Mitică Groza, cu muncitorii din Braşov, a pus stăpânire pe radio-emisiunea de la Bod şi de aici dădea comunicate din oră în oră, arătând lupta ce se desfăşura, cu sorţi de izbândă pentru legionari. În această situaţie, generalul, care avea sprijinul armatei, a numit pe toţi comandanţii de garnizoană din fiecare oraş ca prefecţi, dând ordin să se ocupe prefecturile, asediind pe legionari. În caz de nesupunere, să tragă. Mironovici, după puţină rezistenţă la Prefectura Poliţiei, văzând tancurile şi artileria, a cedat şi a predat localul. La Ploieşti, legionarii baricadaţi rezistau. S-a dus la ei Victor Silaghi, era şi şeful judeţului Prahova, dar când să pătrundă pe o fereastră din dos, observat de armată, un locotenent a tras în el şi l-a omorât. Pe străzile Capitalei, ciocniri între legionari şi armată, soldate cu morţi şi răniţi şi câteva tancuri şi camioane în flăcări. Dar nu te poţi lupta cu armata. Sima cu Pătraşcu dispăruseră de nu le mai da nimeni de urmă. Alexandru Constant, Papanace şi Iasinschi mergeau la Antonescu, ducând tratative de împăcare. Conducătorul cerea să vină împreună cu Sima ca să pună la punct împăcarea, dar nu era de găsit. La ambasada germană, Fabricius fusese înlocuit cu Rhinger, spirit milităros, nu s-a arătat înduplecat de cei ce duceau tratative de împăcare cu Antonescu, ba încă le-a spus că, dacă nu dau ordin legionarilor să se astâmpere, el va da ordin armatei germane să intervină cu toată forţa şi armamentul modern ce au la dispoziţie, să sprijine toată acţiunea Conducătorului şi, dacă se mai agravează conflictul, armata germană va pune stăpânire pe ţară. Situaţia era gravă de tot. Trifa continua cu manifestările. În faţa Teatrului Naţional, unde s-au adunat, Radu Gyr le-a ţinut o cuvântare în sensul unei potoliri, ca în cele din urmă şi Trifa să înţeleagă că nu se mai poate face nimic şi să spună: „Totul a fost apă de ploaie." Regretând acţiunea începută,

Hitler aştepta la Berlin deznodământul. I-ar fi convenit să ajungă până a cuceri cu armata întreaga ţară, punând-o sub scutul armatei germane. Antonescu a pus ca să fie bombardată cu tunurile cazarma gardienilor publici, provocând morţi şi răniţi, până au fost siliţi muncitorii legionari să abandoneze poziţia. Era mai mult tineret, care a fost imediat arestat. În oraş domnea un haos nemaipomenit. Hoţi, haimanale, ţigani de mahala, au găsit momentul potrivit ca să spargă vitrinele magazinelor şi să le devasteze. Toţi conducătorii Legiunii s-au dat la fund, pregătindu-se să fugă peste hotare. Numai Alexandru Constant continua să lupte din toate puterile pentru liniştea spiritelor. Rămăsese singurul care mai discuta cu generalul, care a dat ordin de arestări în masă. A arestat pe generalul Petrovicescu, ministrul de Interne, punând un general de-a lui în loc. La Prefectura poliţiei a numit pe generalul Pălăngeanu ce a pornit o goană după fruntaşii legionari ca să fie scoşi, din bârlogul unde s-au ascuns, şi arestaţi. Mii de arestaţi peste tot. Unii din foştii prefecţi legionari, mai cu scaun la cap, au cedat imediat influenţei lui Antonescu, evitând vărsarea de sânge. Aşa a făcut Gheorghe Vlad la Rm. Sărat, Mişu Georgescu la Piteşti şi alţii care nu au avut nimic de suferit. Cel mai dârz a fost Iosif Costea prefectul de Hunedoara, care, prin tactica lui, având un sprijin mare dat de muncitorii de la uzine, care au pus mâna pe armament şi adunaţi într-un număr considerabil, au reuşit să dezarmeze un regiment de armată ce se afla în faţa mitralierelor lor. Iosif Costea, păstrându-şi poziţia, până a văzut că a rămas singur şi atunci prin legăturile ce le indicase Sima, a fugit în Serbia. Eram la Bălceşti când se petreceau aceste nenorociri. Trăistaru, primarul, primise ordin ca să pună mâna pe orice automobil în cursă, să îl încarce cu legionari şi să se ducă cu ei la prefectura din Piteşti şi s-a executat, luând cu el şi pe cei doi poliţişti legionari ce mă păzeau. Trăistaru ştia ce ordin au, ca atunci când Sima va fi sigur pe situaţie, ei să mă execute la Bălceşti. Trăistaru le-a dat să înţeleagă că această treabă rămâne pe seama lui. A convenit cu fiul lui, ca atunci când el îi va spune, va veni acasă şi mă va împuşca, iar ei să meargă cu el la Piteşti,

că vor fi mai de folos acolo. După două zile, Trăistaru cu ai lui s-au întors plouaţi de la Piteşti, povestindu-mi cum a putut să mă scape din mâinile celor doi care, dacă ar fi rămas, mă împuşcau, şi despre mascarada de la Piteşti. Au ţinut înconjurată Prefectura o zi şi o noapte timp în care Mişu Georgescu ducea tratative de înţelegere cu colonelul, comandant al garnizoanei Piteşti, cu calm şi judecată. Alexandru Frujină îşi bătea joc de această mascaradă. Adusese cu el o mulţime de ţărani legionari şi acum se simţea jenat în faţa lor. Primise ordin, fără să ştie ce au de făcut, şi se executase. Aici se convinsese că e o mare prostie. Cum să te baţi cu armata ţării. Cui i-a trecut prin cap o asemenea nebunie? S-a apucat să cioplească cu briceagul un lemn. Prefectul văzându-l l-a întrebat la ce lucrează. Ca să arate cât de comică este situaţia lor, i-a răspuns râzând că face un cuţit cu care să se lupte cu ostaşii ţării „Căci ce alta avem de făcut, cu asta trebuie să ne apărăm şi să învingem." Prefectul l-a bătut pe umăr zicându-i: „Ai dreptate, măi Frujină." A chemat pe colonel şi i-a predat Prefectura, dând ordin legionarilor să se ducă la casele lor. Săracul, bietul Frujină. Toată încrederea în legiune i-a fost zdruncinată. Mai târziu, autorităţile abuzive şi duşmanii au dus la arestarea lui. Judecat de Tribunalul Militar la Craiova, a fost condamnat la 5 ani detenţie. Nu am putut interveni la timp, îl am pe conştiinţă că aş fi putut să-l salvez, cum am făcut şi cu alţii, dar fiind pe frontul din Rusia, întârzierea a dus să moară în închisoare, cu plămânii sfârtecaţi de tuberculoză. Dumnezeu să-l ierte! Mi-a fost bun prieten credincios, ţinând la mine în vreme ce alţii mă duşmăneau. Am rămas la Bălceşti până la finele lui februarie urmărind prigoana ce Antonescu a pornit contra legionarilor. Învinsese. Legiunea era la pământ. Mulţi gemeau prin închisori şi lagăre. Alţii, reuşind să treacă graniţa, au ajuns fugari prin ţări străine, ca jidanul rătăcitor. Sima, care a săvârşit cea mai ruşinoasă faptă, după ce a stat ascuns, protejat de un căpitan german SS, a reuşit – după cum am aflat mai târziu de la Mitică Groza, transportat într-un geamantan, în portbagajul maşinii lui Schmiedt, şeful tineretului hitlerist din România şi tremurând de frică – să fie trecut graniţa şi dus în Germania,

acolo unde şi-au găsit refugiul toţi fugarii. Biriş nu a reuşit să fugă. A fost arestat, judecat şi condamnat la 25 de ani muncă silnică. Sima, judecat în lipsă, a fost condamnat la pedeapsa cu moartea, introdusă printr-un decret. Tot la moarte a fost condamnat colonelul Zăvoianu, pentru crimele de la Jilava. Nu avea nici o vină şi a fost executat. Antonescu a menţinut numirea de Stat Legionar trâmbiţând prin gazete că va reface legiunea adevăraţilor legionari ai lui Codreanu, cu care va urma să guverneze. Având prea multe pe capul lui şi fiind şi în preajma declarării războiului, alături de Germania, a făcut pe Ica Antonescu omul lui de mare încredere, preşedinte de Consiliu, însărcinându-l să cheme pe vechii legionari spre a ajunge la o înţelegere cu ei. Mă simţeam bine la Bălceşti şi nu vroiam să-mi mai complic viaţa. Eram un eliminat din organizaţie şi nu doream să mai am vreun amestec politic. Nici nu mă ispitea gândul să mă duc în Capitală. Dacă la începutul lui martie am luat hotărârea să mă duc la Bucureşti, a fost ca să mă ocup de copiii mei, căci dna Feia Pomponiu, văzând că am căzut în dizgraţie, a evacuat copiii din casă cu tot ce aveam acolo, dându-le totuşi o căsuţă, tot proprietatea ei, pe strada Porumbaru. Aceste schimbări au necesitat prezenţa mea în Bucureşti, aşa că am părăsit temporar Bălceştiul. Dar mai aveam de întâmpinat unele greutăţi. Şeful de post venise ca să mă încunoştiinţeze că are un mandat de arestare, pentru executarea unei condamnări la un an de închisoare, rămasă definitivă sentinţa tribunalului din Sighet judecat de mult pentru violenţa contra particularilor şi trimisă procurorului din Piteşti pentru executare. Rugându-mă să-i fac un bine, de a-l muta din Bălceşti la un post pe lângă Bucureşti. Dacă pot, el nu va da urmare mandatului de arestare. I-am făgăduit mutarea în postul cerut de el. Apoi la Piteşti, am aflat că nu pot călători cu trenul spre Bucureşti, fără o adeverinţă din partea Prefecturii că sunt cetăţean paşnic. Aveam la Piteşti pe Iancu Popescu, căruia îi făcusem un bine. Prin Ica Antonescu, când era ministru de Justiţie, îl adusesem pe Iancu Popescu din Botoşani în acelaşi post de procuror la Piteşti, unde-şi avea casa lui, ba încă cu o înaintare în gradul de consilier. Simţindu-se îndatorat,

a mers cu mine la colonelul prefect, m-a recomandat, mi s-a dat adeverinţă şi, găsind că pedeapsa, condamnarea pe un an, fusese graţiată, a anulat şi mandatul de arestare. Prima grijă în Bucureşti a fost de a aranja locuinţa pentru copii şi nepoţi. Unde îi mutase dna Pomponiu era o căsuţă veche, cu trei cămăruţe şi bucătărie. În două se aranjaseră copiii cu toate lucrurile îngrămădite. Bucătăria fiind mai mare, se instalase în ea Reghina şi cu dormitul. Discutând cu dna Pomponiu, a fost foarte amabilă, făgăduindu-mi că va repara toată casa făcând-o locuibilă, camera cea mai mare de la stradă – fosta –, o prăvălie, o va renova, instalând şi o baie, făcând legătura şi cu camerele copiilor. În camera aceasta mai mare urma să mă instalez eu. S-a ţinut de cuvânt şi într-o lună a pus totul la punct. Se scuza că vila de pe şoseaua Jianu unde locuisem a fost silită să o vândă lui Barbu Ionescu, care venise din străinătate cu familia ca să locuiască în Bucureşti. Am căpătat de la Ministerul de Interne şi mutarea şefului de post în locul cerut de el şi nu mai ştia cum să-mi mulţumească. Dorinţa mea era ca să stau deoparte, să rup relaţiile cu legionarii. Observasem la unii, când am venit în Bucureşti, că mă priveau cu ură şi duşmănie. Nu cunoscuseră atitudinea mea şi crezuseră în tot ce debitaseră cei ce mă duşmăneau. Ciorogaru mă încunoştiinţase că la biserica Visarion se va oficia un parastas pentru profesorul Nae Ionescu şi mă ruga să participăm şi noi. Era un prilej de a constata ce atitudine vor lua unii legionari, căci la asemenea ocazii veneau mulţi, mai ales că Nae Ionescu fusese adorat de toţi. Am luat loc, cu Ciorogaru, într-un colţ mai retras, de unde am observat că eram priviţi cu ochi răi de unii, ceea ce nu a scăpat din vedere nici familiei celui mort. După terminarea serviciului religios, în curtea bisericii, cum ne-au văzut, ne-au întors spatele şi, fără să ne dea vreo atenţie, au plecat aruncându-ne câte o privire răutăcioasă. Până şi pictorul Basarab, cu care fusesem în strânse relaţii de prietenie, a fost primul care ne-a întors spatele demonstrativ. Când a început războiul, a fost trimis de Antonescu pe front în prima linie, în grupurile de legionari ce erau scoşi din lagăre şi trimişi la moarte sigură. Acolo a murit şi Basarab. Mi-a

părut rău. Era plin de talent. Păcat de el. Din vechii legionari, s-au găsit totuși câțiva care s-au apropiat de noi și ne-au întins mâna: Andrei Ionescu, Sandu Valeriu, Ticăta – macedoneanu, și încă vreo doi. Toamna, când familia a mai făcut o slujbă de pomenire a răposatului, a ținut să ne invite pe noi ca făcând parte dintre membrii familiei, ocupând locurile de frunte. Familia procedase într-adins, ca să mai potolească excesul de ură pornit asupra noastră. Apoi în toamna aceasta au mai fost parastase la care am fost chemați, mai cu seamă pe mine în calitate de preot. Așa Alexandrina Cantacuzino – mama lui Alecu Cantacuzino, președintă a femeilor ortodoxe române – m-a invitat la biserica Sf. Apostoli, unde am slujit cu părintele Comana pomenirea fiului ei, cu care ocazie, biserica fiind plină, am și vorbit despre meritele fiului ei, lupătorul din Spania. Și de multe ori am fost invitat și la ea acasă, în palatul ce-l avea pe Calea Victoriei, în care adesea se dau recepții în cinstea Corpului Diplomatic, căci aveau relații cu lumea mare și din străinătate. Am făcut un parastas pentru profesorul universitar Dragoș Protopopescu ziarist și publicist, care a murit într-un mod stupid. Când cu asasinarea lui Armand Călinescu, abia ieșise din lagăr, unde cu greu a suportat regimul, în noaptea aceea, știind că se vor face din nou arestări masive, în afară de omorurile săvârșite, când urca cu liftul la locuința sa, la etaj IV, a spart geamul de la lift atât cât să poată scoate capul, ca să fie despicat la trecerea dintre etaje. Și-a făcut moartea singur. Astfel, văzând că suntem altfel tratați de legionarii vechi, și aici a jucat un rol de frunte Andrei Ionescu, animozitățile au început să mai scadă și să fim priviți cu ochi mai buni. Sandu Valeriu, licențiat al Academiei Comerciale, imediat după rebeliune și-a deschis un birou de import-export și încă din luna martie a efectuat un export de turte de floarea-soarelui în Danemarca, de la care spunea că ar fi câștigat cinci milioane de lei. Capitalul va mai fi avut și altă proveniență, de când a lucrat la dărâmăturile blocului Carlton. Nu a uitat de vechea noastră prietenie cu chefuri. Mi-a pus la dispoziție vreo 50 000 lei, căci duceam lipsă. Își cumpărase un autoturism și pentru că urmarea să mai investească banii în ceva,

având siguranță și în alte câștiguri, a ținut să-mi facă o surpriză. M-a luat cu mașina și m-a dus la Ion Cantacuzino – moștenitorul generalului, care publicase vânzarea automobilului un „Adler Trumpf", dorind să-și cumpere o altă marcă. S-au tocmit ajungând la prețul de 150 000, i-a mai lăsat în păstrare 100 000 lei și a cumpărat mașina pe numele meu. Zicea că nu avea voie să aibă două mașini. „Mașina e la dispoziția dumitale. Când vei vinde-o îmi vei da cei 150 000. Am apreciat gestul lui, mi-a făcut mare bucurie, văzându-mă acum posesorul unei mașini, cu care mă puteam deplasa unde voiam. Știam să conduc, având și carnet. „Uite că după rău mai vine și bine, vorba românului", îmi ziceam. Dar să vedem cât va mai ține. Având mașina, m-am hotărât să amân întoarcerea la țară abia la vacanța de Paște când voi pleca odată cu copiii. Mă mai așteptau și alte bucurii. M-am pomenit invitat într-o seară să iau masa la dr. Constantin Dănulescu. Făcuse politică cuzistă și eram în relații de bună prietenie. Avea deosebită stimă pentru Codreanu și luptase pentru unificarea celor două organizații naționaliste. După rebeliune, Antonescu îl numise ministru la Muncă și Asigurări Sociale. La masă, într-o atmosferă de caldă simpatie, mi-a spus că pe unde tot umblu, că m-a căutat mereu. M-a numit inspector general pe țară la Direcția Muncă și Lumină, dar la dispoziția lui. El îmi va da delegație unde va trebui să merg în inspecție. Să mă prezint la post și să-mi încasez salariul. Am mulțumit pentru atenție și a doua zi mi-am luat postul în primire. Era director Gheorghe Mariniuc, amicul meu din Storojineț, ajutor de comandant legionar, care m-a primit încântat: „Nu era în numire specificat adaosul de Borșa pe care noi îl cunoaștem și nu știam de cine este vorba", mi s-a adresat el. „Așa că mă bucur că vom lucra împreună". Aveam un salariu de aproape 20 000 lei lunar, destul ca să pot duce o viață liniștită. La Muncă și Lumină, neavând prea mult de lucru, fiind vorba de anumite tipărituri, Dănulescu m-a transferat la Comitetul de Romanizare. Avea nevoie de mine aici, dându-mi delegații numai el. Dr. Ciorogaru fusese numit într-o direcție generală la Societatea „Astravagonul" ca economist principal, și el cu venituri frumoase. Mai avea legă-

turi şi cu alţi nababi, cu Gigârtu stăpânul societăţii „Mica", cu Titan – Nadrag – Călan – cu Lomas – „Moroieni". Societăţi de prim-rang, conduse de bancheri, cărora m-a recomandat şi pe mine, mai ales în calitatea de inspector general, personalul avea să cadă sub supravegherea mea. Puteam beneficia din partea lor de anumite fonduri în scopul de ajutor pentru binefaceri sociale, construcţii de şcoli, dispensare şi aveam de început la Bălceşti şcoala primară. Cea veche se crăpase prin alunecare de teren, şi copiii învăţau acum prin nişte case ale chiaburului Bododea. Mă mai bucuram că voi avea şi de lucru, aveam să fiu ocupat. În timpul vacanţei de Paşte, am făcut cu copiii o vizită doctorului Ciorogaru la Novaci-Gorj. Era 23 aprilie ziua lui onomastică – „Sf. Gheorghe" – şi a fiului meu cel mare. Am petrecut de minune în mijlocul novăciţelor şi novăcenilor mocani oieri veniţi de peste munte şi stabiliţi aici. Ce orchestre şi cu jocuri frumoase în ritmul muzicii, hora mare cu mişcări pline de farmec. Am urcat pe munte ca să privim de sus peisajul panoramic ce ni se desfăşura înaintea ochilor, având ce admira. Tatăl lui Ciorogaru era un om cu stare, proprietar de munţi împăduriţi, gospodărie frumoasă, crescători de păstrăvi, în râul ce şerpuia pe lângă grădina lui, şi turma de oi la munte. Au fost trei zile frumoase. Nu prea stăteam la Bucureşti. Acum puteam circula în voie cu maşina. Mă duceam la copii, ca după o săptămână să mă înapoiez la bătrânii mei să mă mai ocup şi de gospodărie, care căzuse în ruină. La închiderea anului şcolar, Gicu, băiatul, vrea să amâne examenul de bacalaureat pentru toamnă. „Vreau să mă prepar mai bine, să am note mari" zicea el. Eu „Lasă notele mari. Dai acuma bacalaureatul, ca să fii liber toată vara, iar în toamnă intri la Universitate." A dat şi a trecut cu bine. Sandu Valeriu, care ţinea la el, a venit să-l sărbătorim, cu maşina încărcată de bunătăţi plus 50 de sticle cu şampanie. Chef până la ziuă de la care n-au lipsit şi nişte cuconiţe cu haz. Nu eram însă cu totul scutit de unele neplăceri. Dna Moţa mă rugase să o ajut în redactarea gazetei „Libertatea" – lăsată prin testament de Ionel Moţa copiilor lui. Părintele Moţa murise în timpul guvernării legionarilor şi i se făcuse o înmormântare cu toată cinstirea. Dna Moţa

dorea să reapară această gazetă pe care părintele o răspândise vreme îndelungată, încă de pe vremea ungurilor, ca să menţină vie conştiinţa românească în Ardeal. Am scos un număr de sărbătorile Paştelui, dar aproape jumătate din cuprins fusese tăiat de cenzură. Se strecurase neobservată o poezie, „Cântecul Codrului", în care literile iniţiale ale versurilor, citite de sus în jos, dădeau salutul legionar: „Trăiască Legiunea şi Căpitanul!" Mai târziu, când a fost observat, gazeta a fost suspendată, şi eu ca redactor am fost tras la răspundere, aşa cum voi arăta mai pe urmă. Deocamdată am vrut să intervin la Ministerul Propagandei care se ocupa de publicaţii. Ministru era Nichifor Crainic. Am cerut audienţă care mi-a fost fixată într-o zi. Probabil că ministrul vrea să se eschiveze de la această întrevedere. Cum eu eram punctual, am sosit cu 10 minute înainte de ora fixată, prinzându-l pe Crainic tocmai când părăsea cabinetul. I-am arătat scopul pentru care îi cerusem audienţa. Mi-a răspuns cu asprime: „Dar voi nu puteţi să mai scrieţi şi altceva, decât numai de Legiune şi Căpitan." „Cred că dv. nu aţi văzut cuprinsul ce a mai rămas de la Cenzură", am răspuns eu. „Nu mă interesează şi nici nu vreau să ştiu." Cu cuvintele acestea m-a părăsit, fără măcar să-mi întindă mâna... A doua zi de Paşte, fiind la Bălceşti, am dorit să asist la hora ţăranilor mei din comuna natală Corbi, ce se ţinea în faţa cârciumei de la capul podului peste râul Topolog la: „Coana Gherghina" sau „Fănică a lui Neaţă". În timp ce priveam hora şi mă întreţineam cu prieteni cunoscuţi din tinereţe, au sosit prin zăvoi, neobservaţi, ca să mă ia prin surprindere, trei jandarmi de la secţia Stoiceni, comuna vecină. Şeful secţiei, ca să-şi arate vigilenţa lui faţă de superiori şi de politicienii zilei, fără nici un ordin, în exces de zel, a trimis să mă aresteze. Când s-au prezentat în faţa mea, spunându-mi ca să-i urmez, le-am arătat carnetul meu de inspector general, de care nu făcusem până atunci uz. L-au citit, ei nu ştiau de numirea mea. Aveam o funcţie mare. S-au ruşinat şi cerându-şi oarecum scuze, au plecat. Mi-a produs totuşi supărare. Şeful de post din Bălceşti – ce prin iulie înlocuise pe cel vechi, un om de treabă – mă tot urmărea în vara aceasta a

anului 1941, citind în ochii lui ura. Sosise în localitate un colonel cu un căpitan şi o trupă de jandarmi, ca să facă în Bălceşti o tabără militară spuneau ei. Căutau locul unde să instaleze gheretele – cabane din scânduri. Cred că veniseră din ordinul ministrului de Interne şi numai pentru mine. Mă socoteau oare atât de periculos că aş putea să fac vreo răscoală cu ţăranii? Colonelul cu Căpitanul, mă întâlneau des şi discutam cu ei fără a face vreo aluzie. Se informau şi în sat, dar nu au avut ce să afle. Căpitanul era basarabean, fiul preotului Cuciujna. Căuta să se apropie de mine cu multă simpatie. Odată mi-a adus două pistoale automate Stejer, cu multe încărcătoare, ca să le am la mine. Era o cursă ce mi se întindea, dar nu s-a prins. Le-am refuzat categoric. Ştiam că se mai făceau încă arestări de legionari, cu percheziţii ca să afle arme. Ca şi cum nici nu m-aş fi temut de ei, într-o sâmbătă am urcat în maşină să plec la Bucureşti. Colonelul, aflând, m-a rugat să-l iau şi pe el. În faţa postului de jandarmi, şeful a ieşit cu arma în mână în faţa maşinii, ca să-mi spună că-mi este interzis să părăsesc comuna. Colonelul l-a repezit: „Nu vezi că este cu mine?" Ajungând la Bucureşti, Colonelul a plecat în ale lui, poate ca să arate că nu prezint nici un pericol. Ştia că am o funcţie importantă în Ministerul Muncii. M-am plâns lui Dănulescu de aceste neplăceri, care a intervenit la Interne să se termine cu asemenea suspiciuni, a mers până a comunicat generalului Antonescu care a dat ordin să înceteze urmărirea asupra mea. De acum am scăpat de aceste neplăceri. În Bucureşti, Ică Antonescu – în vederea înţelegerii cu vechii legionari, cum dăduse conducătorul ordin – chema pe rând, câte doi sau trei, având cu ei discuţii interminabile. Aceştia mă ţineau la curent cu cele discutate. Radu Mironovici era socotit acum ca şef al legiunii vechi. Nu-l arestase, dar Pichi Vasiliu, general, ministru subsecretar de stat la Interne, îi impusese domiciliu obligatoriu acasă. Nu avea voie să iasă afară din curtea casei, decât numai dacă era chemat la Preşedinţie. Inginerul Virgil Ionescu fusese numit preşedinte la A.R.A.P. (Asociaţia Română de Aprovizionare cu Piei). Afaceri mari de făcut unde se îmbogăţeau toţi. Aici erau toţi marii pro-

prietari ai industriei pielăriei din ţară. La intervenţia mea, a primit în serviciul contabilităţii pe Tache Savin. Mă invita des la masă. Prevăzuse pentru mine un ajutor de 10 000 lei lunar din partea Asociaţiei pe care mi-i înmâna personal, la care mai târziu am renunţat. Eram solicitat ca naş la căsătorii de legionari, cununând pe Tică Moşteanu cu o fată de C.F.R.-ist, la mânăstirea Cernica, pe Gh. Răducanu cu o macedoneancă. La el am fost mai mulţi naşi. Eu, bătrâna Codreanu, Liana Cotigă. Nunta a avut loc în locuinţa lui Decebal Codreanu. După un an i-am botezat primul copil – o fată. Familia Codreanu în frunte cu profesorul s-a stabilit în Bucureşti. A avut două întrevederi cu generalul Antonescu, fără rezultate pozitive. dr. Vasile Noveanu, recăsătorit – după ce-şi curmase zilele prin strangulare, fosta soţie – cu fiica preotului Topolog, ne-a invitat la oficierea botezului primului său născut, un băiat. Petrecere mare la care a luat parte şi dr. Dănulescu împreună cu colonelul Petrescu din justiţia militară, acum director general al penitenciarelor din ţară. Masa s-a terminat cu cântece, dansuri. Ion Mînzatu – compozitor de muzică uşoară, marşuri şi cântece legionare – a cântat la pian şi a intonat vocal cântece şi marşuri legionare, de care colonelul Petrescu nu s-a supărat şi l-a ascultat cu zâmbetul pe buze, fără ca să obiecteze că sunt interzise. Gheorghe Tazlauanu, Aghiuţă, m-a asaltat să-l întovărăşesc la Sibiu, ca să vedem pe Alexandru Vaida Voevod. Pezevenchiul alerga să strângă fonduri de la Maniu, Vaida, Mihai Popovici, Ică Antonescu şi alţii ca să tipărească materialul intitulat „Comoara Neamului", strâns cu sudoare de echipele studenţeşti, de prin toate colţurile ţării, ce le avea în căminul lui X, pe care-l dosise. Găsise acum momentul prielnic. Anunţase pe Vaida – la dorinţa acestuia că vrea să mă cunoască – că-l voi însoţi. Ne-a primit bine şi ne-a tratat omeneşte. Ne-am adus aminte din trecut cât m-a prigonit în Maramureş şi după aceea, ca la despărţire să-i spună lui Aghiuţă: „Cum de nu am cunoscut noi de mult pe acest om de omenie". M-a luat în braţe şi ne-am sărutat. Am simţit că încasase ceva bani Tăzlauanul căci, la plecarea din Sibiu, a ţinut să cumpere două obiecte de artă, făcându-mi-le cadou. Am avut

câteva discuții cu profesorul Codreanu relativ la tratativele ce se duceau. Punctul lui de vedere nu putea fi acceptat. Cam înfumurat, cu pretenții deplasate. Vârsta, suferințele, morții din familie îi cam alteraseră judecata. Fiul lui Horia o ducea bine. Lucra cu Sandu Valeriu și se bucura de câștiguri. Se căsătorise și Decebal cu o ștrengăriță frumușică – coana Florica. Cătălin se căsătorise mai înainte de el și avea primul născut, un băiat, pe care i l-am botezat eu ca preot. O dată cu deschiderea școlilor, în toamnă eram silit să stau mai mult în București. Pe Reghina am lăsat-o cu bătrânii mei. În afară de serviciul meu – Dănulescu căutând să-mi lase și timp liber – eram invitat la unele întâlniri aranjate. Mai insistente erau ale generalului Pantazi, ministrul Armatei, cu care, făcându-i o impresie bună, am discutat o mulțime de probleme din punct de vedere politic, cu sfatul din partea lui de a accepta toate condițiile ce la va pune Antonescu, un om cu merite militare de elită, văzut bine de ostașii români, corect și cinstit. Mai erau căutați de cuziști: Gheorghe Cuza, cu o curtoazie insistentă, D.R. Ioanițescu, dr. Trifu și alții. Am intrat apoi în legătură cu generalul Dobre pe care-l vedeam destul de des împreună cu Radu Budișteanu. Pe Radu îl introdusesem la Lenuța Pociovolișteanu, unde a cunoscut pe fiica ei Ileana Cherciu, o frumusețe a Bucureștilor, căreia a început să-i facă o curte asiduă. Ileana Cherciu avea legături cu Ică Antonescu cu care spunea că se și logodise. Cumpărase, cu ce bani poate știa Ică, o frumusețe de vilă la capătul șoselei Jianu în fața parcului, casa unui armean bogat, și se mutaseră femeile acolo într-un lux orbitor. A doua, Lupeasca. Le vizitam des, mai cu seamă că de la Ileana Cherciu aflam o mulțime de fapte ce se petreceau în culisele politice și în casa generalului Antonescu care confiscase vila profesorului Nae Ionescu de la Băneasa, unde se instalase. Dar despre acestea voi aminti mai pe urmă. Ică Antonescu se vedea și discuta – cum am mai spus – cu unii din vechii comandanți legionari. Ciorogaru a venit să-mi comunice că a doua zi la orele 12 suntem invitați la Președinție, la Ică Antonescu. Am fost punctuali și ne-a primit imediat. Eram cei mai luați în seamă de conducătorul statului. Deasupra scaunului prezidențial pe care trona

Ică veghea pe perete icoana Sf. Arhanghel Mihail. Poate că era patronul zilei lui onomastice căci numele de botez ce-l purta era Mihai. Dar mi l-a arătat cu mâna întinsă ca patron al legiunii și ne-a vorbit o oră și jumătate numai despre legionari și doctrina legionară, fără ca măcar să pomenească ceva despre scopul pentru care ne chemase sau ca să scoatem și noi un cuvânt, ca să ne concedieze, pe motiv că mai are două audiențe, dar cu rugămintea că săptămâna ce vine, în aceeași zi și la aceeași oră, să ne prezentăm pentru continuarea discuțiilor. Ne-am dus și a vorbit tot el. De data aceasta părând a se apropia de subiect. Ce a făcut Sima... Nu a ascultat de Conducător, căruia trebuie să-i dăm toată ascultarea... S-a răzvrătit – a făcut rebeliunea și iată unde a ajuns. Ne-a mai înșirat verzi și uscate, ca iarăși să ne invite, la fel, pentru săptămâna următoare. Nu am putut nici de data aceasta să vorbim, cu toate că am încercat în două rânduri să-l întrerupem pentru a intra în subiectul pentru care eram invitați. Am bănuit că bate apa în piuă, ca să arate Generalului că el se ocupa intens de problema ce i-a fost încredințată, dar cine știe ce minciuni debita, că nu se putea cădea de acord. Ne-am dus a treia săptămână. De data aceasta șefa de cabinet ne-a rugat, poftindu-ne într-o antecameră, că trebuie să așteptăm vreo oră căci Președintele este ocupat cu ministrul Germaniei. A auzit vocea noastră și, scoțând capul pe ușă, ne-a spus: „Într-o oră sunt gata și vă chem. Până atunci aveți ceva la dispoziție, și a făcut semn șefei de cabinet, care ne-a introdus în camera unde aveam să așteptăm, găsind o masă plină cu tot felul de gustări, vinuri vechi și șampanie pusă la gheață, rugându-ne – dorința președintelui – să ne servim așa cum dorim și din ce vrem. „Măi Gică, am spus lui Ciorogaru, se vede că Ică a fost informat că nouă ne cam plac chefurile și ne pune la încercare." „Nu e nimic. Noi să ne facem datoria." Ne-am ospătat în regulă păstrând totuși limita, atât numai pentru a fi în bună dispoziție în discuțiile cu Ică, făcându-ne planul ca acum să atacăm noi pentru a ajunge în concluziile problemei. Nu eram dispuși a intra în Guvern. Ajunsesem la convingerea că Ică urmărea numai alegerea câtorva figuri mai reprezentative dintre

legionarii vechi, cărora să le încredinţeze anumite posturi. Nu-i convenea o organizare a Mişcării Legionare. O oră, două, două şi jumătate şi Ică nu mai apărea. Întrebând secretara, ne-a spus că a fost chemat de Conducător, comunicându-i să ne roage a-l aştepta. Mi-a trecut prin cap că vrea să ne atragă într-o cursă. Adică, socotind el că vom fi în stare de ebrietate, să ne prezinte generalului Antonescu, ca să ne compromită. Am golit încă o sticlă de şampanie şi, spunând secretarei că nu mai putem aştepta, am plecat. Au trecut poate vreo două luni. Ică nu ne mai chemase. România declarase război Rusiei pentru cucerirea Basarabiei, aşa era planul la început, şi armatele române, alături de cele germane, înaintau pe fronturile stabilite. Armata noastră, prin lupte grele, a trecut Prutul ca să recucerească Basarabia. După acest timp, prin telefon am fost anunţat să mă prezint imediat la Preşedinţia Consiliului de Miniştri. Era în jurul orei 12. Nu se specificase ora, dar pentru că chemarea era imediat, nu mai încăpea întârziere. Erau mai mulţi legionari acolo. Informându-mă, fuseseră chemaţi, ca reprezentanţi ai diferitelor grupări de legionari, cum îi socotise Ică şi cu care mai avusese întrevederi. În ordinea în care fuseseră invitaţi, erau de faţă: Alexandru Constant cu Victor Vojen. Acesta din urmă trimisese, de la Roma unde era ministru, o telegramă Conducătorului, prin care înfiera rebeliunea făcută de Sima, declarând că rămâne alături de regimul Antonescu, pentru care mai rămăsese în funcţiune la Roma, fiind rechemat după vreo trei luni. Făcuse figură bună acolo, intrând în relaţii directe cu conducerea. Apoi, dr. Noveanu cu Gusti Bidianu, Andrei Ionescu însoţit de Dumitrescu-Zăpadă, ca din partea lui Mironovici, Radu Budişteanu şi eu cu Ciorogaru. Fără multă aşteptare, Ică a deschis uşa, cerându-şi scuze că a fost silit să ne convoace pe toţi şi că urmează să discute pe rând cu noi. „Vă rog să aşteptaţi.” Vom începe întâi, ne privea pe toţi, cu părintele Dumitrescu şi cu dl. dr. Ciorogaru. Am găsit de cuviinţă să intervin: „Domnule prim-ministru, de ce dumneavoastră care sunteţi până peste cap de ocupat să vă pierdeţi atâta timp cu noi. Nu suntem grupări şi grupuleţe, nici biserici şi bisericuţe. Toţi suntem una şi de acord. Aşa că puteţi

discuta cu noi toţi deodată. M-a privit, nu prea părea încântat de intervenţie. „Aşa bine. Atunci poftiţi cu toţii în cabinet.” După ce ne-am aşezat la invitaţia lui, mă uitam la Vasile Noveanu. Ăsta era mai perspicace în a purta discuţia şi l-am propus lui Ică. „Pentru a purta o discuţie, scurtând din timp şi a nu ne ridica să vorbim toţi trei deodată sau să intervenim, propun ca în numele nostru să vorbească doctorul Noveanu.”: „Dacă sunteţi toţi de părere, mă bucur” – i-a fost răspunsul. Şi, ca şi în alte rânduri, Ică a început cu o mulţime de digresiuni, evitând să ajungă la concluzii. Ne-am dat seama că fusese forţat de Conducător să ne convoace, poate pentru ultima oară. Îl bănuia de rea-credinţă. Dar avea să-l ducă şi de data aceasta cu minciuni. După ce Ică a înşirat vrute şi nevrute, ferindu-se a face propuneri directe, a vorbit Noveanu care, în termeni lămuriţi, aşa cum a declarat conducătorul statului că va reface Legiunea cu vechi legionari ai lui Codreanu, noi stăm la dispoziţie şi dacă socoteşte că găseşte între noi persoane demne de încredere pentru a fi numite în posturi de răspundere, primim şi ne vom face datoria cu conştiinciozitate. A mai intervenit Constant, că-l rugăm pe dl. general Antonescu ca la cererea noastră să fie eliberaţi din starea de arest unii dintre legionarii care nu poartă nici o vină, căci în arestarea lor autorităţile au abuzat şi totodată să mai înceteze prigoana, angajându-ne cu autoritatea, care o avem, că nimeni nu se va mai deda la dezordini şi acte de violenţă. Cu acestea s-a încheiat ultima discuţie cu Ică. Făgăduindu-ne că va comunica Conducătorului rezultatul întrevederilor şi concluziile în final, ne-am despărţit. Nu ştiu dacă după aceasta a mai fost chemat cineva. Bideanu ne-a spus că fusese de mai multe ori la Ică, ba şi la conducător şi că fusese solicitat pentru un portofoliu ministerial, adăugând, cu încredere, că în curând va ocupa locul ce i se făgăduise. Nu au mai avut loc nici un fel de tratative. Nici nu mă mai interesa politica ce se ducea în culise. Auzeam că din când în când generalul Antonescu se mai sfătuia cu Maniu, Gh. Brătianu, Dinu Brătianu şi alţii, cerându-le să-şi dea părerea în diferite probleme. Eu îmi vedeam de treburile mele. Timpul se scurgea. După cucerirea Basarabiei şi a porţiunii din Bucovina,

dr. Noveanu a pus mâna pe cea mai mare industrie de tricotaje din Cernăuţi la care a găsit o imensă cantitate de materie primă, contractând cu armata să-i confecţioneze echipamente de resort. În anii de război s-a îmbogăţit de nu ştia ce să mai facă cu banii. A cumpărat o fermă cu vilă, vie, inventar viu şi mort – sute de oi şi vite mari, cramă mare cu o mulţime de ustensile, la Rm. Sărat. Apoi o vilă în Bucureşti pe malul lacului Herăstrău cu tot ce era în interior, lux orbitor. Am fost chemat să-i fac o sfinţire de apă. A mai luat în Bucureşti o fabrică de încălţăminte şi cu fratele lui, Artur, au deschis un birou de import-export „Mediteraniana" pe Victoriei, în plin centrul Bucureştiului. Virgil Ionescu, asemenea. A.R.A.P.-ul era o vacă grasă de muls. A adus omului o fabrică-tăbăcărie şi încălţăminte în apropiere de Timişoara – vila şi via unui general din Prahova, cu cramă în care făceau câteva zeci de vagoane de vin, iar în Bucureşti a cumpărat o casă, lângă statuia Aviatorilor, pe care a transformat-o, mai adăugând un etaj, şi a împodobit-o în interior cu mobilă şi lucruri, totul numai lux împărătesc, după pofta inimii. Şi mulţi dintre legionari s-au spurcat la câştiguri cu îmbogăţire. Eram des invitat la mesele lor, mai cu seamă la Virgil Ionescu. Pe front, luptele se desfăşurau favorabil. Basarabia fusese cucerită, şi armatele înaintau dincolo de Nistru – în Transnistria – lupte la Odessa şi au continuat înaintarea mai departe în Crimeea. Antonescu, care mai fusese chemat la Berlin, a hotărât să meargă până la capăt alături de Hitler. „Rău" mi-am zis. Ce bine ar fi făcut dacă se oprea după ce, dezrobise, cum se zicea, Basarabia. Nu aveam ce căuta mai departe ca Hitler să dispună cum voia de armata ţării. Linguşitorii din anturajul lui îl numeau „Dezrobitorul". Megalomanie, fumuri de glorie şi mărire cu îngâmfare. Se autoînaintase, făcându-se mareşal. De acum lumea avea să-i spună „Mareşalul Antonescu" şi, în orbire, a folosit ca şi Carol I pentru popularizare, pe Petrache Lupu, cel cu minunea de la Maglavit, o escrocherie popească a preotului Bobin socotindu-l pe Petrache Lupu Sf. De la Maglavit, unde lume din toată ţara, naivi căzând în misticism religios au făcut câţiva ani pelerinaj la Maglavit de pe urma căruia popii profitori

s-au îmbogăţit. L-a folosit Mareşalul, cum am spus şi pe Petrache Lupu luându-l să-l însoţească pe el şi pe regele Mihai I, în inspecţiile ce le-a făcut în Transilvania şi pe front, ca Petrache Sfântul să binecuvânteze izbânzile şi ostaşii. Frumos, ce să zic, dar pe mine m-a dezgustat, cum îşi pierd oamenii minţile. Se aflase, se scrisese şi în presă, care preamărea faptele de glorie ale Mareşalului, despre tratativele dintre noi şi conducător, precum şi de alte întrevederi. Vedeau în mine omul cel mai căutat de Mareşal şi căutau mulţi să-mi devină simpatici, mai cu seamă profitorii. Mi-am amintit de unul care se îngâmfase pe lângă Horia Sima, intitulându-se Ministrul Protocolului Legionar, Victor Medrea. Era acum împreună cu Livadaru, iarăşi la Direcţia Presei, unde intrase şi Tudorică Ruptureanu ce-mi fusese secretar. M-am pomenit cu Medrea şi Ruptureanu pe capul meu, invitându-mă la o masă la restaurantul Răcaru, invitat de ziarişti, şi mai cu seamă de profesorul universitar, filosoful nostru cu renume, Petrovici. Se dădea masa în onoarea mea, organizată de Medrea, cu invitaţie oficială. Nu am putut să refuz, ţinând şi să văd ce gafe avea să mai facă Medrea. Masa era comandată pentru ora 2 p.m. şi a avut timp Medrea să facă meniul, să împodobească masa cu flori, să mai ia din când în când câte o înghiţitură de băutură ca să fie în bună dispoziţie. Erau vreo 25 de persoane, ziarişti, scriitori, personal din Direcţie şi profesorul Petrovici. Mi se fixase locul în capul mesei, având pe profesor în dreapta mea, iar în stânga Medrea. Toate au mers de minune, până la terminare când cu cupele pline de şampanie, Medrea, care se afumase bine, s-a ridicat să toasteze pentru mine, în onoarea mea s-a dat această masă, începând să mă elogieze de-mi crăpa obrazul de ruşine, ca la urmă să devieze făcând o gafă la care nu mă aşteptam: „Să ne trăiască părintele Borşa de care sunt sigur că atunci când va fi la putere, şi asta cât de curând, are să-mi încredinţeze Ministerul Învăţământului şi atunci, domnule profesor, am să vă iau secretarul meu general." Nu mă aşteptam la o asemenea tâmpenie, care m-a revoltat. El şi profesorul Petrovici – deosebire din punct de vedere intelectual ca între cer şi pământ. M-am ridicat imediat de la masă, am

strâns cu amabilitate și scuze mâna profesorului și am părăsit imediat localul. După mine profesorul și toți ceilalți ce organizaseră masa au venit a doua zi să se scuze de cele întâmplate că Medrea la beție nu și-a dat seama de gafa făcută. Din acel moment nu am vrut să mai dau ochii cu Medrea și nici să mai aud de el. Era în primăvara anului 1942, prin aprilie, când am primit un telefon urgent, ca la ora 8 seara să mă prezint în audiență la Mareșal. Nu cerusem eu. Generalul, șef de cabinet, venit de pe front cu mâna dreaptă lipsă, invalid de război, mi-a explicat că este dorința Mareșalului ca să mă vadă, rugându-mă să fiu punctual ca la armată. Pregătit pentru această întrevedere, am fost cu zece minute mai înainte în biroul șefului de cabinet, care mi-a făcut o impresie foarte frumoasă ca om și ca erou de război. În timp ce discutam cu el, au venit doi miniștri cerând audiență urgentă. La ora 8 fix, Mareșalul a deschis ușa, conducând pe cel cu care avusese discuția în cabinet. La cererea celor doi miniștri cu audiență urgentă, le-a răspuns: „Oricât de urgente ar fi problemele cu care veniți, rămân pentru mâine." „Eu am un program stabilit. Părinte Borșa, dumneata poftim înăuntru." M-a luat de braț și m-a condus până în fața biroului său, într-o cameră mare, spațioasă, cu balcon către Piața Victoriei. S-a așezat în fotoliu, invitându-mă să ocup loc în fața lui. Aproape tot timpul a vorbit Mareșalul, începând de când l-a cunoscut pe Corneliu Codreanu, întâlnirile lor de la Predeal și discuțiile ce au avut împreună. Admirația lui pentru acest om, care-și iubea patria, care în expunerea unor probleme programatice se apropia de ceea ce el gândea și din care se vedea toată grija pentru a crea o țară nouă, cu ridicare a poporului pe o treaptă înaltă de viață și de creație. Prin el a cunoscut ceea ce vrea să realizeze legionarii. Cinstea lui de a mărturisi că încă nu e pregătit să guverneze și propunerea ce mi-a făcut-o de a lua frâiele unei guvernări în numele lui. „L-am admirat și l-am iubit pentru gândurile lui curate. L-am plâns când a murit și așa cum a fost omorât. Am crezut, când am cunoscut pe Sima, că am de-a face cu un urmaș de-al lui, tot așa de sincer, și de curat la suflet. L-am luat în brațe ca pe fiul meu, rugându-l să-mi dea ascultare, ca unui om în vârstă

și cu experiență. Vedeam în el pe adevăratul meu urmaș, căci eu nu aveam decât doi oameni la care țineam, pe Mihail Antonescu și pe Rioșeanu. După ce am dat ființă Statului Legionar, i-am cerut să-mi dea oameni pe care să-i numesc în posturi de răspundere, cerându-i să-mi lase numai pe cei doi care erau atașați de mine. Lucrurile nu au mers așa cum am crezut eu. Cădeam de acord în multe probleme de conducere a statului pentru ca el să facă contrariul. Îi ceream să-mi prezinte elemente de elită din mișcarea legionară ca să le încredințăm roluri de conducere căci erau mulți din cei ce lucraseră cu Codreanu, și-mi recomanda figuri ce nu prea avuseseră legături cu legionarii. Se înconjurase de niște elemente tinere, mai mult haimanale, care-l proslăveau în cântece și-și făceau de cap cu o mulțime de ilegalități, dezordine, furturi și crime. I-am atras atenția, făgăduind că lucrurile se vor îndrepta, dar răul continua și mai agravat. Cunoști din expunerea ce am făcut-o într-o ședință unde nu erai de față și am cerut să fii chemat imediat. Gândul meu a fost atunci, în urma atâtor neplăceri, să-mi dau demisia și să vă las de capul vostru. Ați stăruit să rămân și am acceptat cu credință că lucrurile se vor întoarce spre bine. Nu-ți închipui câtă durere mi-au provocat cele petrecute ulterior, cu profesorul Codreanu, cu arestarea dumitale, cu toate actele de sălbăticie și cu crimele de la Jilava. Când am plecat pentru întrevederea cu Hitler, l-am rugat să meargă cu mine și a refuzat. I-am arătat toată încrederea lăsându-l cu toată conducerea statului în lipsa mea, ca la întoarcere să mi se facă reproșuri de oamenii politici și de diplomați străini pentru totala lipsă de demnitate și actele dezonorante săvârșite. Am crezut că, fiind tânăr și fără experiență, îndemnat cine știe de cine, la acte necugetate, a procedat greșit, dar că omul acesta se putea corija. Avea de partea lui simpatia legionară. El era Comandantul și era de datoria mea să-l îndrum pe calea cea bună. Îl iubeam și voiam să fac om din el. Prin oamenii mei eram la curent cu tot ce se punea la cale și tot ce apoi se săvârșea. Căutam să se evite unele acte rușinoase, reușind în câteva rânduri. A vrut să te omoare pe dumneata și pe dr. Ciorogaru, ca fiind elemente distructive ale organizației

legionare, acuzaţi şi de trădare. Informaţiile mele erau contrare. Erai un om stimat, fuseseşi alături de Codreanu multă vreme, luptaseşi în Spania, erai ultimul supravieţuitor, şi când mi-a cerut consimţământul pentru exterminare, m-am opus din toate puterile, ameninţând că, dacă va săvârşi acest act, voi rupe definitiv legăturile cu el şi cu oamenii lui. Te-au ţinut arestat, urmărind un moment prielnic ca să te omoare, când cu cazul Iorga şi Madgearu, care a fost o ruşine pentru neamul românesc, că a dat naştere unor derbedei care să asasineze pe cel mai mare cărturar al Ţării, cu renume mondial. Ai scăpat printr-un concurs de împrejurări prielnice. Nu eram în ţară, dar să fii recunoscător lui Rioşianu, care a putut să manevreze scăparea dumitale. A pornit rebeliunea aşa cum o cunoşti. Nu eram străin de tot ce se pusese la cale şi am luat măsuri din vreme ca să împiedic un dezastru." Mareşalul mi-a vorbit mult şi fără întrerupere, ca la urmă să mă întrebe: „Mă menţin încă pe poziţia mea cu Statul Legionar şi reorganizarea Legiunii cu oameni cu care a lucrat Corneliu Codreanu. Dumneata ce ai de gând să faci? Îţi propun să lucrezi cu mine. Te voi face vicepreşedinte al Consiliului de Miniştri. Să strângi rândurile elementelor de onoare, ca să-i punem la treabă." Nu mă aşteptasem la asemenea propuneri. Eram puţin încurcat şi nici nu-mi surâdea ceea ce mă aştepta. În cele din urmă, am găsit soluţia: „Domnule Mareşal o datorie de conştiinţă mă face să vă dau următorul răspuns: Suntem în plin război cu ruşii. Se spune că este Războiul Sfânt împotriva comunismului dărâmător de biserici şi distrugător al credinţei creştine. Găsesc că este de datoria mea, aşa cum am luptat în Spania, de ce să lipsesc din războiul pe care îl poartă ţara mea. Nu vreau să fiu socotit un laş şi un dezertor de la datorie cum îi socotesc eu pe toţi fugarii peste hotare, care au căutat în primul rând să-şi pună capul la adăpost. De aceea vă cer îngăduinţa de a ordona să fiu trimis pe front în calitatea mea de preot pentru trupele ce luptă, pe cât timp credeţi d-voastră. Când mă voi înapoia, vă stau la dispoziţie aşa cum veţi dori." „Dar cine te-a oprit până acuma să nu iei parte la război? De ce nu ai cerut?" „Am cerut în scris în două rânduri Marelui Stat-Major să fiu

mobilizat, atât eu, cât şi câţiva prieteni ai mei, dar nu am primit până acum nici un răspuns." „Bine, te înţeleg." A pus mâna pe telefon şi a chemat Marele Stat-Major, pe generalul comandant... E la mine... care spune că a cerut în două rânduri trimiterea ca voluntar pe front. De ce nu s-a dat răspuns. Să fie trimis imediat. „Iată că s-a făcut şi asta. Rămâne ca peste 10 luni când vei fi descentrat să ceri a ne vedea." Mi-a strâns mâna şi am plecat. Eram cam abătut. Se petrecea ceva în sufletul meu, ceva negru: războiul. Trecuseră cam vreo trei ore şi ceva. Chemând liftul ca să cobor, acesta nu răspundea la apel. În acest timp au ieşit Mareşalul cu soţia, care-l aşteptase într-o cameră vecină cabinetului, pusă poate ca să asculte discuţia. Liftierul a urcat la ordinele lui, de aceea nu a răspuns la apăsarea mea pe buton. M-a invitat să cobor cu ei, dând întâietate dnei. Cât coboram, mi-a zis: „Îmi dai voie să-ţi prezint pe soţia mea." Poate am fost puţin politicos. Trebuia de la început să-i sărut mâna. O privisem ca şi când nu o cunoscusem şi am răspuns că: „Am avut onoarea să cunosc pe onorata doamnă, când am fost cu Sima în vila dumneavoastră din Predeal cu ocazia zilei de 6 octombrie, sărbătorirea victoriei legionare". I-am condus jos, până au urcat în automobil. „Cu bine!" mi-a zis. Iar în gândul meu, când mergeam spre casă, repetam numai dacă ar fi bine. Îmi făcea impresia că era străin de discuţiile avute cu Ică sau că era intenţionat, alt fel informat de omul lui. Se petrecuseră lucruri şi se luaseră măsuri de care Mareşalul nu ştia? Horia Codreanu, pe când se înapoia într-o seară la locuinţa lui din cartierul Tei-Noi, a fost împuşcat şi omorât de un poliţist însărcinat cu paza de noapte. Cam făcea propagandă legionară. Nu era exclus să fi fost omorât din ordin, căci poliţistul nu a fost decât temporar reţinut şi apoi pus în libertate. Cazul era aproape recent. Se petrecuse cu puţin mai înainte. Iar la înmormântare, la care profesorul Codreanu ţinuse să o facă după obiceiul legionar, când în cimitir, la coborârea sicriului în groapă, cu salut se intona imnul legionarilor căzuţi, poliţişti îmbrăcaţi civil au tras salve de focuri cu somaţia ca toată lumea să se culce la pământ. Au stricat toată ceremonia legionară. Şi culmea, Ică trimisese şi o coroană de flori din

partea preşedinţiei. Apoi legionarii erau urmăriţi şi pentru orice lucru mic, socotit abatere, erau arestaţi. Lucra oare Ică de capul lui şi nu raporta Mareşalului de măsurile ce luase prin Ministerul de Interne?, căci mie îmi făcuse o impresie bună de om corect. Acestea îmi chinuiau sufletul când mă înapoiam pe jos, seara, după despărţire. Aveam îndoieli în inimă şi am început să regret asupra hotărârii mele grăbite. Războiul, frontul însemnau suferinţă şi mizerii. Apoi superiorii vor şti să aprecieze gestul meu sau se vor purta ca nişte brute cu gânduri asasine? Mulţi legionari pieriseră trimişi în prima linie. Cu gândul plecării am făcut toate pregătirile, lăsând pe fiul meu cel mare, care era acum student la Drept, cap de familie, dând instrucţiuni de tot ce are să facă. Am anunţat pe Dănulescu şi pe generalul Pantazi de hotărârea cu plecarea mea pe front. După două zile am primit o telegramă din partea Marelui Stat-Major să mă prezint la Compania a II-a Sanitară, fiind mobilizat cu gradul de căpitan de rezervă preot, urmărind să mă prezint imediat la unitatea de pe front unde voi fi repartizat. Prezentându-mă la Compania a II-a Sanitară, am fost repartizat la ambulanţa diviziei a X-a care se află în Crimeea în apropiere de Feudosia, şi mi s-a dat ordinul de trimitere cu toate actele necesare. S-a întâmplat ca tocmai atunci să am o furunculoză foarte dureroasă. Prezentându-mă la medicul militar, m-a luat în tratament, dându-mi un concediu, cu bagajul făcut cu cele ce-i trebuiesc unui preot pe front, cu gradul pus la reverenda pe care o îmbrăcasem, condus de prietenii şi copiii mei la gară, luându-mi rămas-bun, am urcat în trenul ce avea să mă ducă la Odessa, distanţă mare, cu zile de călătorie şi întrerupere de drum, popasuri, masă la cantină şi dormit pe la cazarme. Am lăsat copiilor ca solda mea să o încaseze lunar în Bucureşti. Mareşalul, când a dat ordinul de trimitere pe front, nu a specificat că să fiu concentrat la cererea mea, aşa că superiorii mei mă puteau socoti trimis ca pedeapsă şi aveau să se poarte ca atare, deşi la Compania a II-a Sanitară explicasem comandantului colonel Ulieru că plec voluntar pe front. În Transnistria, călătoria cu trenul era anevoioasă şi cu staţionări lungi. Circulau numai trenuri militare. A trebuit să rămân la Odessa două zile şi

nu mi-a părut rău, căci am vizitat acest oraş, cu monumentele, opera şi portul, demne de toată admiraţia. După aceea, popas la Nicolaev, când cu câte un camion militar, mai pe jos, iarăşi tren, am ajuns după nu ştiu câte zile la Sinferopol în Crimeea, unde se afla Comandamentul Diviziei a X-a. A doua zi, cu un camion încărcat cu făină, am fost dus până în Feudosia, unde era brutăria Diviziei a X-a. Seara după masă, căpitanul comandant al brutăriei s-a pornit pe un chef cu ofiţerii şi cu femei, până ce a rămas ţintuit pe un scaun, beat în neştire. Ofiţerii îşi băteau joc de el, până şi femeile destrăbălate râdeau, făcând haz, trăgându-l de pantaloni, de nas, ridicându-şi rochia în faţa lui. Am rămas scârbit de această prostituţie. Într-un sat cu numai vreo 80 de case aşezate pe o viroagă, nu departe de Feudosia, se afla ambulanţa, unde am prezentat ordinul de concentrare, cu trimitere pe front şi repartiţia doctorului major Boia. Mă cunoştea după nume. Am luat masa la popotă, după care m-a prezentat trupei într-o scurtă cuvântare, cu elogii, arătând o bună parte din trecutul meu. Am răspuns scurt. Preotul Mihuţ pe care îl înlocuiam sărea în sus de bucurie că a scăpat. Nu a mai aşteptat nici o clipă. Şi-a făcut bagajul, în timp ce maiorul, luând cunoştinţă de ordinul de trimitere la vatră care se afla în plicul ce-i prezentasem, îi întocmea formalităţile şi cu acelaşi camion cu care eu venisem, ce transportase pâine, pentru unitate, a plecat. De la început satul acesta mi s-a părut trist. Pământul acesta te predispunea la melancolie. După aceea cântecele fetelor şi femeilor aduceau ceva din nostalgia trecutului, ceva de nesfârşita stepă, care aşterneau amărăciunile pe suflet. Seara mă plimbam cu majorul. Era un om sever şi moral. Mi-a povestit că e din Putna, locuieşte la Focşani, e căsătorit şi are o vie la Panciu. L-a cunoscut la Iaşi pe Corneliu Codreanu. E simpatizant legionar, era prieten cu şeful şi înscris în Comitetul de 1 000. Avea carnetul la el. Din comitetul de 1 000 făceau parte cei ce ajutau cu bani mişcarea şi nu erau publicate numele lor. Ofiţerii erau mai toţi medici, în majoritate tineri, unii din Bucureşti. Într-o seară, tinerii aceştia ce ieşiseră înaintea noastră la plimbare, i-am auzit cântând, marşuri şi cântece legionare. „Îi auzi?" zice majorul,

mie-mi face mare plăcere să-i ascult... Nu aveam nimic de făcut. Divizia era în refacere, în urma luptelor de la Odessa și Sevastopol în Crimeea. În luptele crâncene date în sudul Crimeei la Sevastopol a murit și un comandant legionar cu multă activitate, profesor de educație fizică care a cerut lui Antonescu să fie trimis voluntar în război. A luptat vitejește. Mareșalul i-a dat autorizație soției să aducă mortul în țară, punându-i la dispoziție un avion. Profesorul Ion Dobre își găsise moartea. Timpul trecea cu o viață plină de monotonie și plictiseală. Țineam cuvântări trupei și luam parte la exerciții. Într-o clădire fostă depozit, am înființat o capelă, unde oficiam slujbe religioase, găsind în trupă și doi soldați cu școala de cântăreți, la care asista cu multă ardoare și populația civilă. Pe unde trecusem, am văzut numai biserici distruse, la Simferopol, la Feudosia. Din timpul revoluției rusești din 1917, credința ortodoxă a fost interzisă, iar bisericile dărâmate. Câtiva bătrâni și femei au alcătuit un cor, aducându-și aminte de cântările religioase și-mi cereau să merg și prin casele lor. Pe la începutul lui octombrie, un major de la divizie, însoțit de un jandarm, s-a prezentat la ambulanță cu un mandat de arestare pentru mine, emis de Tribunalul Militar din București. Căpătase concediu și ordin de a executa și arestarea mea cu însoțire la tribunal, ceea ce a făcut comandamentul diviziei să mă trateze fără nici o cruțare. A fost o lovitură pentru mine și nu cunoșteam cauzele ce au dus la arestare. Am fost ridicat și dus la București în închisoarea tribunalului și cu toate rugămințile mele și făgăduiala majorului că vom trece întâi să-mi văd copiii, în cele din urmă nu a vrut. Doar în Gara de Nord, am întâlnit pe Mihai Jorjoie, comandant legionar și ofițer de rezervă, ce venea de pe front, pe care l-am rugat să anunțe pe copiii mei și pe Radu Budișteanu, să le explice pe scurt situația, în vederea apărării. Cu această ocazie Jorjoie a luat niște fotografii cu paza ce mă conducea, pe care le-a dat lui Budișteanu. Depus în închisoare, a doua zi mi s-a comunicat că sunt trimis în judecată pentru articolul apărut în Libertatea, POEZIA: „Cântecul Codrului" care citind inițialele de sus în jos dădeau: Trăiască Legiunea și Căpitanul, împreună cu inginerul Clime. Și pentru

asta a trebuit să fiu ridicat de pe front, tocmai când divizia se pregătea să treacă pe la Cherci în Caucaz, intrând din nou în luptă. După o zi a venit să mă vadă, din curiozitate, generalul Pălăngeanu „care era prefectul poliției Capitalei. Apoi Gicu, fiul meu, care voia să facă prostia ca să declare că el este autorul poeziei, pentru care își asuma toată răspunderea, iar eu să fiu pus în libertate. Procurorul militar mi-a luat o declarație ca să o aibă la dosar. S-au înscris în apărarea mea mai mulți avocați: Radu Budișteanu, Alexandru Constant, Decebal Codreanu, Ica Spirescu și alții. Budișteanu cu Constant au alergat la Ică Antonescu, au pus pe Dănulescu să comunice Mareșalului, anunțând și pe generalul Pantazi. Tratat omenește, după șase zile s-a judecat procesul, cu apărarea făcută de Budișteanu și Constant Decebal Codreanu depunând-o în scris, după ce fusese corectată de mine, ca să scurtăm timpul. Tribunalul a dat sentința de achitare cu unanimitate de voturi și am fost pus în libertate, dar faptul mi-a adus multă amărăciune. Mihai Jorjoaie îmi lăsase adresa lui la Odessa. Era unul din prietenii mei vechi. Venise într-o permisie. În 1940, fusese numit de Sima, directorul Telefoanelor, ca inginer electrotehnic în care se specializase, așa că la înapoierea mea pe front, după ce am petrecut alături de copiii mei vreo două zile, am ținut să-l văd la Odessa. Aici am aflat că e în oraș și inginerul agronom Gh. Vlad cu familia, fostul prefect de Rm. Sărat cu o purtare lăudabilă. Alexianu, guvernatorul Transnistriei, îl numise directorul general al fermelor din acest ținut și activase conștiincios. Când conducătorul statului a făcut o vizită pe front și în această regiune, Vlad i-a fost prezentat ca un om de mare acțiune, și la masă Mareșalul a ținut să-l felicite strângându-i călduros mâna. L-am vizitat cu Jorjoaie și m-a reținut la el o zi și o noapte. Soția îi născuse al treilea copil, o fetiță, și-i dăduse numele Odeta. Când am ajuns la ambulanță se făceau pregătiri pentru trecerea în Caucaz. Aveam de parcurs distanță mare, cu opriri de zile întregi în anumite locuri. Convoiul de căruțe sanitare cu cai, trupa pe jos, precauție la înaintare, camuflaj, căci eram amenințați de bombardamente ale aviației inamice. Mașinile sanitare erau luate

de domnii de la divizie. Nu aveam decât un autocamion şi o trăsură cu cai a majorului în care îi ţineam tovărăşie. Dar şi acestea trebuia să meargă încet pentru a supraveghea convoiul. Numai spre seară majorul mă trimitea înainte cu camionul pentru a aranja în localitatea ce ne era fixată cazarmamentul cu încartiruirea. Am reuşit să trecem noaptea, pe un bac, canalul mării Azov. Cu o zi înainte fusese un bombardament la Cherci, unde se făcea îmbarcarea pentru trecerea în Caucaz în care şi-au găsit moartea mai mulţi ostaşi şi colonelul, comandantul unui regiment. Când făceau încartiruirea, de multe ori nu-mi rezervam nici o casă. Puneam ordonanţa să-mi întindă cortul şi dormeam cu el pe paie. În cele din urmă, după multe zile şi nopţi, învingând o mulţime de pericole şi obstacole, am reuşit să ne aşezăm în Gostagaevskaja, o comună mai răsărită, în a cărei şcoală s-a amenajat spitalul ambulanţei, care s-a umplut mai mult cu suferinzi. Răniţi mai puţini, că nu intraseră încă la atac. Soldaţi din trupă se dedau la furturi de prin case. Nu puteam suferi aceste acte şi aduceam la cunoştinţă majorului care, în severitatea lui, îi bătea crunt pe vinovaţi, ceea ce-mi atrăgea oarecare ură din partea unor ofiţeri ce făceau exerciţii militare cu soldaţii, cărora le admiteau asemenea fapte. După o vreme nu prea lungă, divizia a intrat în luptă şi ca să fim mai aproape de front, ne-am mutat în Natuhaewskaja, la vreo 15 km mai spre munţii Caucaz, unde ne-am stabilit. Fusese cucerit oraşul Novorosisk, port la mare, Anapskaja şi trupele înaintau către Anapa pe litoralul Mării Negre. De acum aveam de lucru cu morţi şi răniţi. Ambulanţa plină. Făcusem înmormântări şi la Gostagaevskaja. Înfiinţasem o capelă ortodoxă. Mi-a apărut ca din senin un fost preot de pe vremea ţarismului, căruia i-am încredinţat păstorirea credincioşilor punându-i la dispoziţie cele necesare cultului. La Natuhaewskaja, sub supravegherea mea, am înfiinţat o şcoală, destul de mare, pe lângă capela înzestrată de credincioşi cu odoare şi icoane ce le ţinuseră îngropate, o sală de teatru şi pe fostul teren din centrul comunei, unde se mai cunoştea puţin că acolo fusese o biserică, dărâmată până la temelie, am făcut cimitirul morţilor ce erau aduşi de pe front sau

răniţilor ce mureau în spital. Eram de acum peste cap de ocupat. În afară de ocupaţia de aici, deşi erau preoţi la fiecare regiment, de la divizie mi se dau ordine de a merge să fac înmormântări în locurile cele mai primejduite, aproape în prima linie de luptă. Observase aceasta majorul Boia, că eram expus pericolelor de moarte, trecând prin păduri împânzite de partizani, care dau atacuri pe neaşteptate soldate cu morţi, ca apoi să intru în focul din prima linie. Ştia că aceste trimiteri erau intenţionat făcute de colonelul Zolter, şef al Statului-Major al Diviziei, ca să fiu expus morţii şi mă trimitea totdeauna cu camionul, însoţit nu numai de ordonanţă, ci şi de un sergent cu un grup de soldaţi, ca o pază sigură. comandantul diviziei era generalul Caracaş. După nume se vedea ce fel de român era Zolter. Ura de moarte pe legionari, căci erau antisemiţi, şi cu atât mai mult pe mine. Era evreu botezat. Sărbătorile Crăciunului şi Anul Nou a fost o distracţie ce ne-a mai dat curaj de viaţă. Pe lângă slujbele religioase cu liturghie şi ţin să amintesc aici că niciodată în viaţa mea nu am slujit cu atâta cufundare a sufletului în adâncurile credinţei, până la lacrimi, căci corul alcătuit de un vârstnic ce fusese dirijor pe vremuri executa toate serviciile, fie botezuri, cununii sau înmormântări şi cei 30 corişti femei şi bărbaţi cântau cu lacrimi în ochi, atât de pătrunzătoare era reînvierea credinţei. Organizasem teatru, cântece, jocuri, capriţă, sorcovă, căluşarii, cu program dublu, ostaşi români şi fete cu tineri caucazieni. Mi s-a întâmplat ca, după terminarea Liturghiei, la care asista şi tineret care nu înţelegea ce este aia credinţă, fete tinere când veneau la miruit, să mă ciupească de braţ cu rugămintea: „Batiuska de ce nu mai schimbi piesa de teatru, mai dă-ne şi alta." Credeau că eu joc teatru. De altfel, cam teatru este tot ce fac preoţii de azi, gândindu-se numai la bani. Locuiam în aceeaşi cameră cu sublocotenentul de rezervă Milozi, om la vreo 48 de ani, care era casierul unităţii. Un om bun, plin de glume, cu haz, jucăuş şi iubitor de vin şi femei. Îl cunoscusem în Bucureşti, ca şi pe farmacistul Vespremeanu, locotenent în rezervă. Cu ei mă mai destindeam, alungând gândurile negre şi amărăciunile vieţii. S-a întâmplat ca, după Sărbători, în casa vecină să se facă

o petrecere cu femei şi chef în formă. Stăteam cu majorul şi cu Milozi la o parolă. Mă înapoiam târziu spre locuinţa mea, când alături, cu luminile aprinse, nerespectând camuflajul, tropăit de joc, cântec, râset şi chiote. M-a revoltat acest lucru mai cu seamă că femeile făceau şi pe spioanele şi comunicau la partizani tot ce aflau. Am intrat la ei, făcând observaţii. Un locotenent de la subzistenţă – Steger – la origine neamţ de prin părţile Timişoarei, fiind cu chef, a început să mă apostrofeze, secundat de un caporal. Am dat ordin ordonanţei să camufleze ferestrele. Femeile chicoteau cu râsete ceea ce mai rău m-a supărat. Caporalul se obrăznicise cu totul, ceea ce m-a făcut să-i aplic câteva palme. Neamţul a sărit la mine să mă duc cu el la comandamentul german local. Eram în subzistenţa germană şi aveam şi un comandant de ordine în localitate. Am plecat cu el unde a început să spună ofiţerului neamţ ceea ce vrea el, fără prea mult adevăr. Cam în ceartă cu el, i-am răspuns tot în limba germană, arătându-i ce vină are. Ofiţerul neamţ a dispărut văzând că de vină era sublocotenentul, îndrăznind să pună mâna pe umărul meu, i-am aplicat două palme. Vrând să scoată revolverul la mine, i-am mai dat două, şi cu ordonanţa l-am dezarmat. A doua zi, am predat arma comandantului lui, un căpitan. Faptele au fost comunicate la divizie, deocamdată fără urmare. Din unitatea lor doi sublocotenenţi tineri, la un chef cu femei, în stare de ebrietate, jucându-se cu pistoalele, unul dintre ei a slobozit pistolul în camaradul său, omorându-l pe loc. Făcându-i înmormântare cu cor, în faţa trupei am înfierat cazul provocat la beţie, cu chefurile ce se fac la subzistenţă, cu ce mi s-a întâmplat mie şi cu faptul că se fura din hrana soldaţilor ca să dea femeilor cu care trăiau. Şi acestea au ajuns la Divizie, dar au tăcut căci toţi, de sus până jos, se simţeau cu musca pe căciulă. În a doua jumătate a lunii februarie 1943, mi-a venit schimbul din ţară, un alt prieten, urmând să fiu demobilizat. Boia, comandantul meu, a anunţat divizia făcându-mi formalităţile de lăsare la vatră cu foile de drum. Aceasta a determinat pe Zolter să mă cheme imediat la divizie. Intrând în biroul lui, a început să-mi vorbească răstit ca la un soldat. „Acesta nu este tonul cu care trebuie să vorbiţi unui ofiţer

domnule colonel", am ripostat eu. „Bine, o să vedem noi." Mi-a pus pe masă o hârtie cu şase întrebări la care să răspund imediat. Primele se refereau ce propagandă interzisă am făcut pe front, ultimele două cazul sublocotenentului Steiger şi lovirea inferiorului, la care am răspuns, din cauza atitudinii răutăcioase, cu nu, scurt şi da, dacă era cazul. „Aşa se dă o declaraţie?" m-a întrebat. „Eu cred că este destul de clară." „Am să te învăţ eu minte." M-a trimis la procuratura militară de pe front. Ca însoţitor un locotenent. „Domnule colonel, nu merg decât însoţit de un egal în grad, dacă nu de un superior. Aveam dreptate şi m-a dat pe mâna căpitanului de la biroul 2, care m-a condus la procurorul ce primise ordin de cercetare. Acuzele principale erau propagandă interzisă pe front. În două zile mi s-a întocmit un dosar de trimitere în judecată – deşi probele lipseau. În acest timp, am pornit la cazarmamentul jandarmilor diviziei, unde mi-am luat toate măsurile de precauţie, căci auzisem de unele execuţii pe la spate săvârşite de jandarmi asupra celor bănuiţi ca legionari, dându-i apoi ca şi cum ar fi murit în luptă pe front. Bănuiam pe doi din a căror privire am observat că fuseseră puşi să-şi îndeplinească ordinul. Aproape două zile de drum însoţit de doi ofiţeri am parcurs cu maşina diviziei până la Krasnodar, unde era Curtea Marţială – Tribunalul Militar de pe front ce avea să mă judece. Nu aveam încă mandat de arestare. Lipseau motivele. În drum la o altă divizie am poposit o noapte unde colonelul m-a ţinut într-o celulă cu pază la uşă. La Krasnodar am fost depus în arestul Tribunalului, unde mai erau doi ofiţeri. Dormeam într-o cameră cu paie aşternute pe jos. De când plecasem de la ambulanţă m-am umplut de păduchi şi de râie, ce-mi dădeau chinuri groaznice. Când mă înapoiam de la procesul ce avusesem în Bucureşti cu gazeta „Libertatea", în drum spre Crimeea m-am împrietenit în timpul călătoriei cu doi căpitani, avocaţi tineri din Bucureşti, ce fuseseră trimişi ca procurori militari pe front la Corpul 6 de armată de care depindea Divizia a X-a şi am dat de ei aici la Krasnodar. Am văzut dosarul, mi-au luat declaraţii, explicându-le cum am venit pe front şi mi-au răspuns că ei nu găsesc că este cazul să-mi dea mandat de arestare. Ei nu

o pot face, deşi sunt presiuni în cazul meu. Vom mai aştepta deocamdată. Mă prinsese oboseala şi într-o dimineaţă m-am sculat mai târziu. Cei doi ofiţeri dispăruseră. Pe sală am găsit un singur soldat, care-şi pregătea raniţa. Întrebându-l ce s-a întâmplat, mi-a răspuns că tot personalul a părăsit Krasnodarul. Şi-a împachetat în cursul nopţii tot şi au dispărut nu se ştie unde. Pleacă şi el ultimul, căci ruşii au respins armata română şi urmează ca oraşul să fie recucerit cel mai târziu într-o oră. Ce era mai să fac. Am pornit pe străzile Krasnodarului, în căutarea unei maşini cu care să pot pleca. Norocul mi-a ajutat că am dat peste nişte nemţi care au binevoit ca să mă ia, deşi erau înciudaţi că armata română de pe front, a început să dea înapoi, nemaivrând să lupte, iar la Cotul Donului generalul Lascăr s-a predat ruşilor cu o divizie – sau corp de armată întreagă. – Acestea le-am aflat de la ei, şi că se produc defecţiuni pe tot frontul. Krasnodarul a fost luat de ruşi imediat după plecarea mea. Pe drumuri camioane, artilerie, chesoane, tancuri, învălmăşeală mare şi trupă în dezordine. După vreo douăzeci de kilometri nemţii, părăsind ruta pe care eu aveam de mers, m-au dat jos. Artera principală pe care trebuia să merg către Anapa fusese întreruptă de ruşi, aşa că a trebuit să ocolesc pe jos prin nişte sate, cu noroi până la gleznă, umezeală şi zloată. Dormind noaptea prin nişte case pline de mizerie, cu nemţi, români, femei, copii, pe jos, unii cu femei pe paturi, promiscuitate oribilă. Intrasem şi într-o criză de ulcer. Foamea şi abundenţa sucurilor gastrice îmi rodeau duodenul. A dat Dumnezeu să prind un tren care să mă ducă spre Novorosisk. Nu mai vorbesc de mizeria ce era în vagoane, de păduchii care colcăiau şi fumul de cărbune, căci vagoanele erau încălzite de sobe cu cărbuni, care mi-au produs atâta rău că o noapte întreagă am tot vomat. Norocul meu că am dat de un sergent din divizia mea care mi-a luat geamantanul, după coborârea din tren şi m-a însoţit până la Natuhaiwskaja unde era ambulanţa. Fusese trimis să procure ceva material de tâmplărie – meseria lui – şi nu reuşise. Când m-a văzut majorul meu, nu ştia ce să mai facă ca să-mi vină în ajutor. M-a instalat la spital singur într-o cameră mai mică, cu toate îngrijirile medicale de care dispunea. A

comunicat, după ce mă mai întremase, Diviziei ce este cu mine şi că are să-mi dea actele pentru demobilizare. Colonelul Zolter i-a cerut să mă trimită la divizie. Cu părere de rău nu putea să nu execute ordinul. Zolter m-a primit spunându-mi că voi rămâne mai departe pe front şi că m-a repartizat la biroul 2, unde m-a dat în primire căpitanului de acolo. Întrebând ce am de făcut, mi s-a răspuns că stăm şi citim cărţi. Când am plecat din Krasnodar la un popas făcut unde se afla Corpul 6 de armată, am aflat că murise preotul Comănescu, legionar din judeţul Olt, ce se ataşase de mine. Dimineaţa am fost dus de un sergent tot din partea locului, ca să văd mormântul cu cruce. Se zicea că a fost omorât într-un bombardament, lovit de o schijă tocmai când deschidea uşa să intre în cameră. Adevărul cred că era altul şi nu e exclus să mă lovească şi pe mine aici la Anapa. Majorul mi-a trimis bagajul şi ordonanţa înarmată, cu ordin a nu se depărta de mine nici ziua şi nici noaptea, şi cu o scrisoare secretă în care îmi recomanda toată atenţia. Mă mai pândeau seara ceva jandarmi pe drum, dar nu eram niciodată singur. Luam masa la popotă cu toţi ofiţerii în ordinea gradelor. Într-adins alesesem locul printre gradele inferioare cu care urmăream să mă împrietenesc. Odată am fost informaţi că nişte ofiţeri superiori germani au venit la divizie ca să discute cu cei români, cu îndemnuri de o mai vie activitate pe front şi încrederea în victoria lui Hitler că retragerea trupelor germane este o strategie, şi nu o înfrângere. Aşa-zisele înfrângeri de la Stalingrad, Cotul Donului şi frontul din nord nu sunt decât o manevră. În curând Germania va lua contraofensivă. S-a dat la o popotă o masă în cinstea aliaţilor, unde s-au ţinut cuvântări. Comandantul german ne încredinţa că Hitler are o armă secretă pe care o va pune curând în aplicare şi va uimi întreaga lume. Cu această ocazie am putut vorbi cu nemţii, atrăgând atenţia generalului Caracas ca la urmă să mă întrebe ce am discutat. A doua zi, am cerut să ies la raport. M-a primit imediat, poftindu-mă politicos să ocup loc şi i-am povestit totul de când am plecat pe front în urma discuţiei cu mareşalul, cu tot ce s-a petrecut până în prezent. A sunat chemând pe colonelul Zolter căruia cu un ton poruncitor i-a spus: „În 24 de

ore să-l trimiți în țară demobilizat" „Am înțeles", i s-a răspuns. Mi-a întins mâna prietenește și a doua zi, cu mașina lui, m-a trimis unde pe un planor cu avion german; am urcat spre a fi lăsat la Kerci în Crimeea. Am privit de sus locurile pe unde înaintasem cu ambulanța când întâlnisem un adevărat dezastru, cu morți, sute de tunuri, tancuri, chesoane, avioane, cai morți, mașini, camioane produse de nemți în înaintarea lor, de nu mai puteai circula pe șosele trebuind să ocolești aceste epave ale unui război crâncen și sălbatic. Acum întregul front se clătina, și nemții aveau să plătească scump. La Kerci am apucat un tren cu vagoane direct pentru România, dar cu întârzieri și schimbări de locomotive. Cam vreo trei zile mi-a trebuit până să ajung în București, având norocul ca de la Iași să călătoresc mai comod. Eram frânt de oboseală când am intrat în casă, dar plin de bucurie că scăpasem, și de aceste primejdii, că mă găseam la casa mea cu copiii, că puteam face o baie bună și o masă după pofta inimii și vin bun. Văzusem pivnițele lui Molotov de la Anapa și viile înconjurătoare pe spaliere. Mă plimbasem prin toate hrubele subterane, galerii imense, în care te puteai rătăci, cu zăcătoarele de vinuri, diferite sorturi și vechimi, din care gustasem, până la șampanie. Vinuri tari cu o aromă plăcută și tânjeam după el. Era singurul lucru care îmi făcea plăcere, când mă gândeam prin ce trecusem, dar nu ca cel din Anapa – vin de Caucaz, totuși un vin bun, au trimis să-mi aducă din pivnițele Garoflid care erau lângă locuința mea și am tot gustat câte puțin până către seară când a venit la mine Aghiuță Tăzlăuanu. Nu știu cum dracu' aflase că mă înapoiasem de pe front și la un pahar de vin am prelungit discuția până mai târziu, când deodată aud bătăi în geam și la ușă. A doua zi era 25 martie – Buna Vestire, ziua de naștere a feciorului meu cel mare, ce împlinea 20 de ani și era în anul II la Drept. Discutasem între altele cu Tăzlăuanu cum să-l sărbătorim. Am întrebat cine bate și mi-a răspuns: „Deschide, e poliția". Eram încă în uniformă militară și le-am deschis, intrând în casă un tânăr, ce a spus că este comisar la circa de poliție de care aparțin, chemând și sergenții ce-l însoțeau, ne-au spus că suntem arestați, să ne îmbrăcăm și să-l

însoțim la Circumscripție, că ne-a găsit în ședință de cuib legionar. A ascultat el la ușă ce vorbeam. Mă uitam la el și îmi venea să-l iau într-o serie de pumni: „Ce ședință de cuib cu un singur om? Nu-ți dai seama de ce vorbești. Eu am sosit acum de pe front, nu vezi?" Am îmbrăcat și tunica militară ca să vadă gradele și nu-mi părea nimerit să-i arăt ordinul de trimitere la vatră unui țânc obraznic. Se rățoia la noi pe poziția de a ne aresta. Tăzlăuanu a chemat la telefon pe comisarul de serviciu din prefectura poliției explicându-i cazul, rugându-l să-l pună la punct pe respectivul agresiv, telefonic. I s-a făcut observație să nu mai facă exces de zel și a plecat. Iată că de abia sosit bucuria să-mi fie transformată într-o indignare, dându-mi de gândit. Autoritățile aflaseră deci de întoarcerea mea și găseau de cuviință să mă aresteze. Se mai făcuseră multe în lipsa mea. Se afla în stare de arest și preotul Vasile Boldeanu, fostul secretar general în relațiile politice, ale Legiunii. Urma să fie acuzat, judecat că ar fi dat găzduire, ascunzând un legionar condamnat în lipsă la moarte, căruia i-a mijlocit și fuga peste graniță. M-am dus a doua zi la Compania a II-a Sanitară, ca să predau uniforma militară, deși conform ordinelor puteam să o rețin și să-mi dea ordinul definitiv de lăsare la vatră. colonelul Ulieru mi-a comunicat că, înainte de a-mi da ordinul, a primit un telefon ca să mă prezint la Marele Stat-Major. Mi-a dat prin gând să dau un telefon lui Pantazi, la Ministerul de Război. L-am găsit și i-am arătat situația, începând cu seara ce trecuse, mirându-mă de o asemenea procedare. „Dă-mi pe Ulieru la telefon apoi să treci pe la mine." Mi s-a dat drumul în regulă, după care am trecut pe la Marele Stat-Major, unde un colonel m-a primit spunându-mi numai că au vrut să mă cunoască și să mă felicite pentru activitatea mea pe front, acum la întoarcere. Vorbă să fie, căci, atunci când am discutat cu Pantazi mi-a spus că tot el a dat ordin, ca să fiu lăsat în pace. Din cele întâmplate până acum, toate idealurile mele au fost spulberate, visele mele încă din tinerețe, de a munci pentru o viață mai bună pentru cei asupriți, s-au năruit. Nu mă voi mai amesteca în nici un fel de politică, de care m-a cuprins o scârbă grozavă. Încă de la începutul lumii,

lupta dintre om și om, dintre partidele politice și dintre țări s-a dat totdeauna pentru ambiții de stăpânire, jaf și acaparare de bunuri lăsând în urmă milioane de milioane de morți. Nici religia creștină, având ca mare învățătură iubirea dintre oameni, nu a putut aduce liniștire, ci din contră și mai mare măcel în lume. Nu mai era cazul să mă mai prezint Mareșalului Antonescu cum îi făgăduisem. Am închis în sufletul meu toată durerea și am pus capăt amestecului în politică. Sosind ziua judecării procesului preotului Boldeanu am fost citat ca martor, unde m-am întâlnit cu Mihalache, citat ca și mine. Mi-a povestit că-i este recunoscător lui Boldeanu, care l-a ferit să nu fie arestat de legionari, căci s-ar afla acuma printre morții de la Jilava. Știa de asemenea și de intervenția mea, înainte de a fi arestat de Sima, în care am arătat relațiile ce fuseseră între noi în favoarea lui Codreanu, pentru care îmi mulțumește din toată inima. Mihalache a fost audiat ca martor înaintea mea, luând apărarea lui Boldeanu. Îmi făcusem planul ce să răspund în depoziția mea ca martor, fixându-mă pe poziția creștină și am răspuns: „Sunt preot și duhovnic ca și Boldeanu. Dacă aș fi fost în locul lui, aș fi procedat la fel. Când la un duhovnic vine cineva să-și mărturisească păcatele, fie că e un criminal, hoț, spărgător și jefuitor, preotului îi este interzis prin canoane să divulge secretul mărturisirii, ci să dea dezlegare de păcate și să ajute pe cel ce a venit să se pocăiască. Pe baza legii creștine, chiar dacă un criminal a fugit din închisoare și a alergat la preot, mărturisind și cerând sprijinul lui, acesta este obligat să-l adăpostească, să-l asculte cu ce a păcătuit, să-l sfătuiască spre bine, apoi să-i dea drumul când va crede, sfătuindu-l să se pocăiască. Și nu-i este preotului îngăduit să divulge sau să-l dea pe mâna poliției, ci să-l lase în plata Domnului. De aceea socotesc că preotul Boldeanu nu are nici o vină. Procurorul s-a uitat la mine furios. „Cum, la asta vă învață biserica?" „Dacă mi-ați îngădui și ați avea vreme, v-aș aduce canoanele și cărțile Sfinte cu paragrafele ce au acest conținut. Boldeanu a fost condamnat la 20 ani detenție și depus, ca vinovat de drept comun, la închisoarea

Văcărești. Soția lui, frumușică libertină, era în relații intime cu colonelul Petrescu, directorul penitenciarelor, căruia i-a cerut îngăduința să-l vadă cât mai des, iar mai târziu să fie trimis la un stomatolog cu însoțitor, pentru a-și trata dantura. Colonelul a admis totul, poate că planul era făcut chiar de el căci mai recomandase și altora și mai ales aici îi convenea mai mult, căci după mai multe prezentări la medicul stomatolog, după ultimul control, gardianul ce-l însoțea având toată încrederea că deținutul lui nu fuge, a acceptat într-o seară, conduși de Ghinea Simion și Teofănescu, doi legionari vechi parteneri, ce-l vizitau și la închisoare, să meargă, ziceau, la locuința unuia dintre ei pentru a lua o gustare și un pahar cu vin. Era un plan întocmit din vreme. După câteva pahare cu vin, amestecat cu droguri, gardianul a adormit buștean, deșteptându-se a doua zi pe la orele 10, când ia pe deținut de unde nu-i. Boldeanu fusese condus de cei doi, unde îi aștepta un automobil, pornind către Dunăre. A fost dat în primire unui barcagiu, i-au dat bani destui lui Boldeanu ca să aibă, și a fost trecut în Bulgaria, ca de acolo puțin mai târziu cu un vapor pe Dunăre să treacă în Germania, alăturându-se fugarilor lui Sima. Gardianul dezmeticit s-a prezentat singur la închisoare. Fiind seara, întuneric, iar dimineața mahmur nu-și notase strada și numărul casei, de unde dispăruseră cei trei, așa că nu a putut informa precis. A fost pedepsit cu înlăturarea din serviciu. Dna Boldeanu a rămas liniștită cu dragostele ei, ca mai târziu, decăzută și în patima beției, să se facă de tot râsul, devenind, din soția antisemitului Boldeanu, femeia de rând, amantă a unor evrei ce o întrețineau și o puneau să danseze – la beție – aproape goală pe masă în râsul și batjocura celor de față. Popa avea doi copii pe care i-a părăsit. Au trecut ani mulți, copiii nici nu vor să mai audă de tatăl lor, renegat. Nu au moștenit nici din păcatele mamei lor. Am auzit că au învățat bine, au fost la locul lor și acum plasați în câmpul muncii își au rostul lor, casa, familia și poate și copii pe care din învățămintele trecutului vor ști să le dea o creștere și o educație folositoare pentru ei, pentru neam și pentru țară, în

cinste și corectitudine. Îmi luasem din nou serviciul în primire. Evitam de-a mai avea vreun amestec în rândurile legionarilor cu discuții despre reorganizare sau probleme politice. Mă vedeam numai cu anumiți prieteni, mai mult cu Ciorogaru, Radu Budișteanu, la masă la Virgil Ionescu sau Noveanu. Pe la Capșa invitați de Dănulescu și nu ne lipseau și anumite petreceri cu femei, deși eram în timp de război, cu unele lipsuri, și bombardamente. Frontul mergea rău. Trupele germane și române erau respinse pe tot locul. Italienii încurcaseră totul, trebuind ca Germania să intervină în sprijinul lor atât în peninsula Balcanică, în Albania, cât și pe frontul din Africa, forțele nemțești întinzându-se pe un front larg puterea armată s-a diminuat. Pe frontul de răsărit trupele italiene ce fuseră trimise s-au făcut de râs, armata italiană nu știa să lupte. America și Anglia înzestraseră armata rusă cu tot armamentul modern, iar aviația americană bombarda fără nici o milă peste totul distrugând orașe, sate și omorând populația civilă. Înfrângere totală și dezastru. În 1943, după Sf. Gheorghe, băiatul meu cel mare m-a convins într-o discuție să-și facă stagiul militar ca voluntar. Împlinise 20 de ani. La îndemnul meu, făcuse școala de șoferi auto și în toamna lui '43, intervenind pe lângă Marele Stat-Major, a fost primit ca volunter în școala de ofițeri tehnici auto, ce avea acum pe timp de război, o durată cu termen redus – de doi ani – pe baza carnetului de șofer. De acum începe altă etapă din viața mea și voi da urmare în alte capitole. Voi mai avea de suferit? Poate că da, căci nu am încă siguranța liniștii mele, care atârna și de ce se va întâmpla cu țara noastră. Dragii mei copii și tu soția mea, am scris aceste file din dragoste pentru voi, ca să le citiți când nu voi mai fi eu, spre a vă aminti de suferințele, pericolele și necazurile de care a avut de îndurat o bună parte din viață tatăl vostru și soțul tău, Muți. Nu am avere căci nu am fost ahtiat să strâng avuții. Nu m-a ademenit banul și nu am fost captat de puterea lui. Voi muri sărac. Micile lucruri ce vor rămâne să luați câte ceva ca amintire, lăsând strictul necesar lui Muți. Când vă veți mai aminti de mine, deschideți

dosarul și citiți. Citiți căci din suferințele mele veți trage învățăminte de viață și pentru voi. Păstrați-le pentru copiii voștri și nepoții, ca să cunoască atunci când vor putea citi de ce suferințe a avut parte bunicul și străbunicul lor, ce năzuințe, ce idealuri și ce gânduri au chinuit sufletul lui, trecând prin primejdii de moarte și nu a pierit până nu a dat pentru ei scrisul acesta, cu speranța că o să faceți rugăciuni pentru odihna sufletului meu, cu stăruința către Dumnezeu, că să mă ierte, de păcatele săvârșite în viață.

Am scris eu, tatăl vostru și soțul tău, Muți. Va urma un epilog.

Epilog

1. Acțiuni politice în țară

În urma celor întâmplate nu mai voiam să știu despre mersul Mișcării Legionare. Luasem hotărârea fermă de a nu mai face parte din rândurile acestor oameni. Erau destule lichele care doreau să parvină, dar și elemente de mare valoare din toate punctele de vedere. Oameni curați la suflet ce totdeauna au nutrit sentimente curate față de patria pentru care își închinau toată inima și gândurile lor curate pentru binele poporului. Cu aceștia mă mai vedeam din când în când și ne împărtășeam unul altuia părerile, căci mai existau între noi legături adânci de prietenie. Între aceștia pe plan minor socoteam și pe Costea Iosif, comandant legionar, fost șef al județului Hunedoara. Era un om cu o cultură superioară. Prin taberele legionare, dăduse dovadă de mare corectitudine. De aceea când, prin februarie 1943, a venit la mine un curier ca să-l însoțesc până dincolo de Bucureștii Noi, unde aveam să-l văd pe Costea care era la el. Dorea neapărat să mă vadă. Știam însă că el primise o condamnare mare și era plecat din țară. De aceea nu mică mi-a fost mirarea că el se află aici, ba încă îmi comunicase curierul pe drum că Iosif conduce, din ordinul lui Sima, organizația. Întâlnirea a fost plină de bucurie. Am observat că era liniștit, purtând un costum elegant. Vorbea degajat, dar amintea că este urmărit, că a stat mult prin Iugoslavia – pe unde avea Sima legăturile – și că a primit ordin de la Comandant să ia conducerea Legiunii și mă roagă să lucrăm împreună. Am refuzat propunerea lui spunându-i că eu știam că acum Garda de Fier e comandată de Radu Mironovici și că are ajutoare. „Da, a zis el, deși sunt pus

de Comandant, eu am legătură cu Radu și activez din ordinul lui. A cam auzit de asta Sima și vrea să-mi ia comanda, dar nu-mi pasă, eu voi veni lângă Mironovici." Mă îndoiam să cred tot ce-mi spusese Iosif. „Dacă vrei să mă mai vezi, îți dau numărul meu de telefon și adresa." M-am despărțit de el și a trecut o bucată bună de vreme, în care m-am interesat de situația lui. Se plimba nestingherit de nimeni. Se căsătorise cu sora moșierului din Ploiești Dobrescu, despre care am mai pomenit în amintirile mele, o femeie care intenționat făcea ochi dulci legionarilor. Fusese căsătorită cu generalul Pălăngeanu, ce era acum prefectul poliției Capitalei. Divorțase prin înțelegere, avea un apartament cu confort de lux pe Calea Victoriei, unde locuia cu Iosif. Avea mașina ei și administrau moșia ce o avea în Prahova, care le aducea venituri destul de mari, permițându-le să ducă o viață pe picior mare. Era un semn de întrebare, prin cine și cum s-a putut face această alianță.

Viitorul avea să clarifice. Costea lucra pe mai multe poziții. De la început fusese lăsat de Sima cu întreaga comandă. Se părea că acesta, aflând de conlucrarea cu Mironovici, în oarecare măsură, a încercat o altă formulă. A trimis pe Gabriel Bălănescu, un intrus, care să o ia în Germania cu el, să ia contact cu profesorul Găvănescu, o personalitate cu prestanță și renume, mai ales în mișcarea legionară, să-i comunice că i se încredințează conducerea Legiunii, ajutat de Bălănescu. Dăduse și un comunicat în acest sens. La împlinirea a 80 de ani de viață a profesorului, m-am dus cu Radu Budișteanu să-i facem urări de bine și sănătate și am găsit acolo pe Bălănescu, care la plecare ne-a aruncat niște priviri furioase pline de ură și răutate. Amestec în rândurile legionare mai avea inginerul Dumitru Chica (Mitu) făcut comandant legionar de Codreanu, înainte de a pleca în Anglia – prin 1935 – să studieze la Oxford, trimis de Ștefănescu Mosor, care era șeful spionajului englez și avea o fabrică de ață „Lanț" pe lângă Sibiu. La înapoierea din Anglia, fusese făcut director general al fabricii, iar în vremea lui Sima, fusese numit director general la C.A.M. de unde încasa sume enorme de bani. Căpătuială bună. Era căsătorit, având locuință

atât în București, cât și la Sibiu. În ultima perioadă a războiului, făcea mari afaceri cu fermele din Transnistria.

I se dăduse terenuri imense, diferite mașini agricole, ca să facă agricultură în stil mare. Făcea și politică, lucrând de acord cu Iosif Costea, prietenie intimă și vizite reciproce. Se vedeau amândoi și cu Ștefănescu, care îi invita la el, sfătuindu-i să schimbe sistemul de organizare a Legiunii. Să dispară cuibul ca primă unitate organizatorică, cuib care duce la descoperirea autorităților, a activității clandestine și arestare de membri activi, prin organizarea în lanț, adică de la om la om, necunoscându-se între ei decât doi câte doi, ordinele date pornind din om în om și din timp în timp fiind mai greu de descoperit. Acest sistem l-a comunicat Costea și lui Mironovici, ca fiind descoperit de el și mai eficace. Ceea ce a făcut pe Mironovici să-l accepte pentru un timp.

Costea mă rugase să-i fac legătură cu un general din armată, cu un nume mai cunoscut. Zicea el că trebuie păstrat contactul cu armata, de unde se putea informa și asupra stării de lucruri ce domnește. Cunoscusem bine, prin Radu Budișteanu cu care îl vizitase adesea, pe generalul Radu Cornea, cu semne de mare erou, viteaz în războiul din Rusia, conducând o divizie blindată. Nu mi-a fost greu să-i cer o întrevedere cu Costea, în locuința mea din Călărași, unde i-am lăsat singuri, să discute ce vor și nu m-am interesat niciodată ce discuție a avut loc. Dar mai era și o altă persoană care se amesteca în a da instrucțiuni Gărzii de Fier. Soția lui Costea îl târâse în casele lui Eugen Cristescu, șeful Siguranței Statului, în vizite și invitații la masă. Femeia aceasta avea legături mai vechi cu Siguranța și cu Ministrul de Interne din care Pichi Vasiliu dăduse oarecare libertate lui Mironovici, ce avea domiciliu obligatoriu, de a se mai mișca prin Capitală, iar în provincie numai cu autorizația lui. Căsătoria ei cu Costea fusese făcută cu tâlc. Împreună cu soțul ei, cu familia lui Mitu Chica, erau invitații lui Ștefănescu-Mosor. S-a întâmplat ca, într-o seară, Costea și soția să treacă pe la Mironovici cu mașina, invitându-l ca împreună cu doamna să ia masa la un prieten al lui unde sunt invitați. Mironovici, naiv ca totdeauna, a

acceptat și a fost dus la Eugen Cristescu, ca acesta să se convingă de ce valoare intelectuală are comandantul legionarilor.

Mironovici și-a dat seama unde a fost târât de Costea și a păstrat rezervă tot timpul mesei, precum și după, în discuțiile cu Cristescu, care făcea pe mentorul legionar, afirmându-se ca vechi prieten. După această întâmplare s-a produs o ruptură între cei doi comandanți. Mironovici punânând în locul lui Costea pe Toma Simion, vechi și credincios legionar.

În concluzie, ultimul timp după omorârea Căpitanului, cât și puțin mai înainte, organizația legionară era condusă de Moruzov prin Sima și oamenii lui, ca după rebeliune să fie condusă de Ștefănescu-Mosor cu Chica și de Eugen Cristescu cu Costea Iosif, care păstrau în taină toată acțiunea, dar știută în Anglia și alte țări, că Legiunea ajunsese o unealtă în mâna lor.

2. Ce făceau fugarii dezertori, în exil?

Îmi permit ca înainte de a intra în unele știri ce veneau de la legionarii fugiți cu Sima în Germania, unelte de șantaj ale nemților pentru mareșalul Antonescu, să nu trec din vedere ce s-a mai întâmplat cu procesul meu de pe front, acuzat de propagandă interzisă și lovirea inferiorului. Dosarul întocmit la Krasnodar în Rusia a sosit pentru judecare în 1944 la Tribunalul Militar din Capitală. Poate că am mai pomenit despre aceasta și o să vedem. Primind citația, cu audierea unui martor ocular, un caporal adus cu mandat, care știa cum s-au petrecut lucrurile, m-am prezentat la proces. Se înscrisese în apărarea mea Ică Spirescu, Budișteanu care mă apărase în toate procesele, fiind ocupat la Brașov, ceruse amânarea, dar Ică a fost de părere să ne judecăm. Îmi era teamă de condamnare. Procesul a decurs în liniște, audierea martorului era în favoarea mea, Spirescu a pledat bine, dar tot mă temeam. Procurorul militar fusese aspru. Coloneii ce formau completul de judecată păreau înclinați spre

o condamnare. De aceea când s-au retras în deliberare, socotind că în caz de condamnare ar putea să mă aresteze pe loc, am cerut lui Spirescu să-şi dea părerea, dacă nu ar fi mai bine să o iau din loc. Atmosfera cu ce se petrecea pe front era din zi în zi mai proastă. M-am înţeles cu Ică, ca după darea sentinţei să mă caute la restaurantul Roşianu. Când a venit mi-a comunicat, în glumă, că am fost condamnat, dar mă achitaseră. Ne-am bucurat împreună de acest succes. Procurorul militar făcuse apel, cerând şi degradarea mea în cadrele armatei. Termenul a fost fixat târziu, prin mai 1946. Eram la Bălceşti şi am fost citat cu mandat. Cred că mai fuseseră termene, dar citaţiile nu m-au găsit în Bucureşti fiind stabilit la ţară. De data aceasta a venit în apărara mea avocatul Bartolomeu Livezeanu care pe frontul din Cehoslovacia săvârşise un mare act de eroism, fiindu-i ucis comandantul, a luat el comanda respingând în luptă grea inamicul. Pentru acest mare act de bravură fusese înaintat la gradul de căpitan – era locotent – şi decorat cu Mihai Viteazul cu spadă, căpătând şi un lot de pământ în apropiere de Snagov. Era mândru de decoraţia lui pe piept. Aşa a apărut la proces în Tribunalul Militar, format din cinci colonei. Audiat ca inculpat, am arătat clar ce m-a îndemnat să lovesc pe inferiorul sublocotenent, că acesta fiind cu chef nu a respectat regulile de camuflajul luminii, mai ales pe front, şi purtarea obraznică. În încheiere am cerut: „Dacă actul săvârşit de mine este o dezonoare în rândul armatei şi nu trebuie să mai fac parte din rândurile ei, eu care am cerut să fiu trimis pe front ca voluntar, care am iubit armata, am stimat-o şi am iubit-o cu tot sufletul, atunci vă rog să mă degradaţi şi să ies din cadrele ei".

„Asta o să vedem noi", a răspuns Colonelul, preşedinte. Livezeanu a făcut o apărare cum nu mă aşteptam la el, referindu-se şi la trecutul meu. Rezultatul a fost cu achitare în unanimitate de voturi. Toţi cei cinci colonei, când au plecat, au trecut prin sală să-mi strângă mâna cu căldură şi să mă felicite, de asemenea şi pe Livezeanu. Deşi o vreme de mari lipsuri în alimente, am dus pe Bartolomeu la un vechi prieten, concetăţean de al meu, Moşteanu Mitică, ce avea o dugheană cu vinuri şi ce mai putea aduce cu coşniţele de prin ţară, unde ne-am cinstit ca fraţii, fără pretenţii.

În Germania se petreceau lucruri urâte între legionarii fugiţi din ţară. Faptele ce le voi relata vor fi însăilări scurte, aşa cum mi-au parvenit şi neavând o ordine cronologică exactă. La început, au căzut de acord ca majoritatea să lucreze în uzinele de la Rostock unde se fabricau avioane. Se spunea că erau vreo 300 legionari, puşi sub comanda lui Nicolae Pătraşcu şi a lui Mille Lefter, comandant al Bunei Vestiri. Lucrau cu toţii cu tragere de inimă, încazarmaţi în gherete, cu masă comună, salariile încasându-le Pătraşcu, dându-ne puţini bani de cheltuială pentru sărbători. Strângea lacom ban peste ban ceea ce a produs nemulţumiri, la care se mai adăuga şi intriga că unii dintre ei ar fi comunişti. Mille Lefter ducea o viaţă cam dezordonată, în oarecare lux şi petreceri cu femei, adăugând la nemulţumiri şi formarea de tabere adverse. Fruntaşii Corneliu Georgescu, Iasinschi, Vică Negulescu, Ioraş şi alţii împreună cu Sima fuseseră cazaţi într-o vilă din apropierea Berlinului la Buchenwaldt.

Din munca celor ce lucrau în uzine, Pătraşcu ducea săptămânal lui Sima la Berlin o anumită sumă. Rivalităţile se accentuau. Erau mulţi care socoteau fuga din ţară ca pe o aventură fără rost. Puteau rămâne fără grijă că ar fi fost arestaţi. S-a găsit unul, îmi scapă numele, care a găsit de cuviinţă să se reîntoarcă şi a plecat de la Rostock. După un timp, autorităţile aflaseră de acum numele celor fugiţi, s-a văzut urmărit şi a luat, din nou drumul spre Germania. Când a ajuns la ai lui în Rostock, Pătraşcu l-a învinuit de spionaj şi că a fost în ţară să divulge lui Antonescu numele celor ce erau în Germania. A alcătuit un fel de poliţie legionară, închizând şi supunând la chinuri groaznice pe cel venit, ca să divulge actele lui de trădare. De aici a început dezbinarea. Macedonenii s-au revoltat de actele barbare. Poliţia lui Pătraşcu aflând, procedează la arestări, anchete şi schingiuiri. S-au format două tabere. Cei bănuiţi a fi comunişti, deci contra lui Sima, erau bătuţi zi de zi şi unii izolaţi, aveau de îndurat groaznice suferinţe. Pătraşcu s-a dus la Berlin să-i spună lui Sima, care a prins momentul potrivit să fugă în Italia, însoţit de Tiana Silion, fosta logodnică a lui Niki Constantinescu, ce

omorâse pe Duca, şi se afla încă din 1939 la Berlin ca spikeriţă la radio pentru limba română, pe motivul că la Rostock au fost descoperiţi nişte complotişti care aveau să-l omoare. Bătăile şi schingiuirile se soldaseră şi cu câţiva morţi, daţi dispăruţi. Faptele săvârşite erau o abatere gravă. O poliţie legionară, stat în stat. Autorităţile germane au luat măsuri. Sima a fost prins la Roma. Lăsase vorbă că va cere o audietă la Mussolini, dar nu numai că audienţa nu a avut loc – el lăudânsu-se mai târziu că a vorbit cu Mussolini, minciună goală – din contră, autorităţile, la cererea nemţilor, l-au expediat sub pază la Berlin. Cei ce munceau la Rostock au fost ridicaţi şi trimişi în lagărul de la Buchenwaldt şi Dachau. Fruntaşilor legionari şi lui Sima li s-a impus domiciliu obligatoriu, păziţi într-o casă din afara Berlinului. Aveau să rămână în această situaţie, până aproape de prăbuşirea lui Hitler.

Până la internarea în lagăr, când se bucurau de mai multă libertate, Sima era pornit tot spre crime. Voia să extermine pe oricine era împotriva lui. Avea ceva moştenit în sângele lui şi-i da mare satisfacţie săvârşirea crimelor. Nu putea suferi pe Dragomir Jilava, care-l ataca pentru toate ticăloşiile săvârşite. De aceea şi-a pus în gând să termine şi cu el. A chemat la el pe Dumitru Groza-Mitică, Comandantul corpului muncitoresc să-i dea instrucţiuni cum să-l achite pe Dragomir. După mai multe discuţii asupra modului cum să-l ucidă, au ajuns la o soluţie, care să-i scoată de sub orice acuză. Era vară şi se duceau adesea să facă plajă şi baie în apele din jurul Berlinului, ape destul de adânci pe care circulau şi vapoare, şi cum Dragomir nu ştia să înoate, pe motiv că vrea să-l înveţe, Groza să-l ducă în larg şi, neobservat să-l afunde în apă, înecându-l. La început, Groza s-a învoit ca să facă pe plac Comandantului sau „Comandir-ului" cum le plăcea unor apropiaţi de ai lui să-i zică, dar nu şi-a pus planul în aplicare, motiv pentru care a căzut în dizgraţia şefului, cu certuri, neînţelegeri, ba chiar potrivnic lui Sima, dând în vileag ordinul ce primise, şi s-a reîntors în ţară, când nemţii se prăbuşeau.

Într-un grup de legionari, ce au reuşit să fugă în Bulgaria în 1941, ca să scape de sub urmărire, luând parte la rebeliune, se afla şi preotul Potecaş, din judeţul Buzău, care săvârşise o mulţime de acte urâte, pentru care a fugit din ţară. Tot grupul se afla la Sofia, în aşteptarea unui vapor german, care să-i ducă pe Dunăre în sus până la Viena. Între ei se afla şi un macedonean, care învinuia pe Sima de toate crimele şi nenorocirile, pentru care ei suferă acum. Potecaş, mergea în discuţie, până la ceartă, preamărind pe Comandant, şi a pus gând rău adversarului. Venind vremea au fost anunţaţi să plece cu un vapor, în timp ce pluteau pe apă, l-a pândit pe macedonean şi seara când era pe puntea vasului şi nu mai era nimeni, l-a apucat pe la spate şi l-a aruncat peste bord în apă, înecându-l. Mai târziu, când s-a observat lipsa, au adus la cunoştinţa comandantului de vas. Degeaba, s-au mai înapoiat ca să pescuiască cadavrul, căci nu au mai găsit nimic. Pentru această faptă, destăinuită de Potecaş lui Sima la Berlin, a fost făcut comandant legionar şi preot al Legiunii, pentru merite excepţionale, crima fiind acoperită. A făcut preoţimea de râs. Preot asasin şi criminal. Mai trăsese el cu pistolul şi în alţii, rănindu-i. De aceea fugise din judeţ. M-a prins scârba de un asemenea preot. Pe tot frontul, armata germană şi română primeşte înfrângeri. Germania se apropia de prăbuşirea totală. Cine ştie ce-i mai trecea prin cap lui Sima. Va fi făgăduit că el poate fi salvatorul situaţiei, o amânare până Hitler va putea pune în aplicare armele secrete cu care se lăuda, bombele atomice, căci legionarii au fost scoşi din lagăre."

Sima formează guvernul român, fantomă, de la Viena. El preşedinte al miniştrilor din toate departamentele, făcuţi din fruntaşii legionari. Ce nebunie mai trecea prin capul lui plin de grandomanie. I s-au pus fonduri mari la dispoziţie, în agonia prăbuşirii. A trimis pe legionari la o şcoală de paraşutişti de lângă Viena să facă exerciţii militare de luptă. Mai avea pe generalul Ion Gheorghe cu armata ce trecuse de partea nemţilor, asupra căruia îşi impune el comanda supremă. Dă comunicate şi trimite paraşutişti în ţară ca să formeze o armată de voluntari legionari care să intre în luptă, dar totul zadarnic, spanac cum

zice românul. A trimis pe Pătraşcu cu alţi treisprezece legionari şi au fost paraşutaţi în ţară. Îl făcuse comandant general şi şef al Legiunii. Având bani mulţi la dispoziţie, să doboare din şefie pe Mironovici, să strângă rândurile legionare şi să pornească la luptă. Lucrurile nu mergeau însă după gândul lui. A format mai apoi o echipă sub comanda lui Eugen Teodorescu, – goangă mică, cum îl porecleau legionarii – ca să înfiinţeze un serviciu de informaţii legionare S.I.L., serviciu de spionaj pe care nemţii i-au lăsat din avioane cu paraşutele pe teritoriul României.

A însărcinat pe preotul Palaghiţă să scrie un istoric al mişcării legionare, trimiţându-l pe altă cale prin Spania, la Londra, ca să tipărească cartea în româneşte. Treabă bună a făcut Palaghiţă. A scris şi a tipărit un volum mare, în care a arătat, în afară de istoricul Legiunii, obiectiv, şi toate mârşăviile, ticăloşiile şi crimele lui Sima, ca, după un an şi ceva, Palaghiţă să fie omorât în mod misterios.

Se produc neînţelegeri între membrii guvernului-fantomă de la Viena. Corneliu Georgescu, în calitate de cel mai vechi Comandant al Bunei Vestiri, îşi asumă răspunderea conducerii organizaţiei legionare, cerând lui Sima să-şi dea seama de toate nelegiuirile săvârşite şi să se retragă de la conducere.

Georgescu a plecat cu o maşină, însoţit de doi legionari care erau oameni de-ai lui Sima, ca să facă o inspecţie unde făceau exerciţii legionarii ce urmau să fie paraşutaţi, şi nu s-a mai înapoiat. Cei doi, întorcându-se, au povestit cum Corneliu Georgescu a intrat unde era cazarmamentul şi nu i-au mai putut da de urmă, cu toate că l-au căutat peste tot. Nemţii evacuaseră şcoala, căci se apropiau ruşii. Poate o fi fost împuşcat de vreo patrulă rusă, că am auzit împuşcături, dar ei nu au dat peste cadavru. După vreo doi ani, s-a descoperit unde fusese îngropat, după ce fusese împuşcat din spate, la vreo zece metri în spatele cazarmei. Asasinii erau cei doi puşi de Sima. Între cei paraşutaţi o dată cu Pătraşcu, purtând uniforme de ofiţeri români, era şi unul care a fost lăsat la Braşov, numele îmi scapă, îl ştie Radu Budişteanu, care s-a amorezat de secretara lui Budişteanu, o avocată, ardeleancă de origine, dintr-o familie

bună, foarte frumoasă, cultă şi cu sentimente legionare. A adus mari servicii legionarilor, mai ales cu găzduirea şi schimbarea de valute. Venind ruşii, fata servea de interpretă şi era curtată. Pe motive de gelozie, acuzând-o de spionaj şi trădare, a fost dusă de falsul ofiţer român în turnul din Braşov unde a împuşcat-o. Abia după o săptămână de căutări a fost descoperită moartă.

Emil Bulbuc, despre care am mai pomenit când am fost la Roma, fost secretar general la Ministerul Propagandei cu Alecu Constant ministru, neavând amestec în rebeliune, nu a fost arestat de Antonescu, dar, ca fiecare român ce-şi făcea datoria faţă de patrie, a fost mobilizat şi trimis pe front, de unde cu greutate a putut scăpa în Crimeea să nu cadă în mâinile ruşilor. Întors la Bucureşti, şi-a făcut posibilă evadarea, ducându-se la Viena. Vreau să amintesc că aceste lucruri se petreceau începând cu aşa-zisul guvern de la Viena, după ce mareşalul Antonescu, fusese arestat la Palat împreună cu Ică, după formarea unui nou guvern militar care a intrat în alianţă cu armata sovietică, urmând ca oştirea română să lupte de acum alături de Rusia, contra Germaniei hitleriste. Himler, unul dintre conducătorii Germaniei, era susţinătorul lui Horia Sima şi hotărâse înfiinţarea guvernului-fantomă, Sima făgăduind – îngust la minte, cap pătrat – că va face victorii neaşteptate. Astfel, trimite grupe, paraşutate în Banat şi Transilvania, legionari care luptau acum contra fraţilor lor români, frate contra frate, căci luptele din Transilvania, pentru recucerirea ei, au fost date mai mult de armata română. Când Bulbuc a ajuns la Viena, nu a fost încântat de tot ce a găsit acolo. Nu putea admite ca legionarii, prin fuga lor socotiţi ca dezertori din armata română, să tragă acum cu arma în fraţii lor şi a avut o discuţie cu Sima, arătându-şi cinstit punctul lui de vedere. Bulbuc, care la început se ataşase de Sima, cunoscând şi trecutul, nu-l mai avea acum la inimă. I s-a făcut propunerea de a se duce în Italia ca ministru plenipotenţiar. Bulbuc a primit, având el alt gând. Nu-l încânta postul de ministru, căci ştia că nu are nici un rost, dar fiind lipsit de bani şi cum nu-şi terminase studiile la Facultatea de Medicină din Roma, fiind în

ultimul an când a fost chemat la Ministerul Propagandei, își părăsise studiile și avea acum să le termine. De aceea a primit și a acceptat să fie trimis la Milano cu mașina peste munți având și doi însoțitori. După multe peripeții, arestare, frământări și dezbinări în Italia, Mussolini se mutase cu reședința, salvat de nemți din toate primejdiile, la Milano. Au făcut un popas scurt la marginea unui lac din munți. Fiind cald, povestesc așa cum mi s-a spus și mie de alții, Bulbuc a fost ispitit să facă o baie. Când a ieșit, trei indivizi suspecți i-au cerut să le predea banii ce are, scotocind prin bagajele din mașină. Revoltat de această faptă, îndrăzneț, Bulbuc s-a opus, opunerea lui a dus imediat la împușcare și a rămas mort pe loc. Celor ce-l însoțeau nu le-au făcut nimic și nici jefuirea de bani nu a avut loc. Vestea așa a fost dată, că motivul crimei a fost jefuirea, ca să nu se dea naștere la nici o bănuială. Nu cred că Sima se va putea vreodată dezvinovăți de toate crimele care apasă pe capul lui. Germania a capitulat, înfrântă de ruși și de armatele aliate. Guvernul-fantomă a luat calea jidovului rătăcitor, răspândindu-se la toată lumea. Unii în Italia, Franța, Spania sau cu americanii în zona ocupată de ei a Germaniei. Alții și-au luat drumul spre alte locuri, alte continente: America de Nord, de Sud, Australia.

Legionarii fugari, dezmeteciți din nebunia sinistră, s-au împrăștiat în toată lumea. Din spicuirea unor știri din unele gazete, dau aici câteva: Pe locul unde a murit Moța și Marin Majalahonda, din Spania, Gârneață a convocat pe legionarii refugiați, hotărând să ridice o cruce-monument și să facă o mănăstire ortodoxă. La solemnitate Sima nu a apărut fiind plecat în Noua Zeelandă, în interes de serviciu. Ce fel de serviciu nu se știe. Poate vechea ocupație de spion-informator. În serviciul cui?... Gârneață cu Papanace s-au stabilit la Roma și se spune că au trecut la catolicism. Oare asta era credința lui Corneliu Codreanu? Viorel Trifa a ajuns episcop al românilor ortodocși din America, cerut de credincioși, nu trimis de Patriarhia Română. A făcut prozelitism. Are ca secretar pe Stânicel. E finanțat și de principesa Ileana, care s-a călugărit.

Înființând o mănăstire de maici ortodoxe, a fost făcută stareță și este cea mai apropiată din anturajul episcopului. Horia Sima, având legături amoroase cu soția aviatorului Costin, de viță boierească din Moldova, a dat naștere unui copil pe care l-a recunoscut, în ciuda soției lui care l-a însoțit în tot locul refugiului. Fapta comandantului a fost înfierată de un consiliu de onoare format din fruntașii legionari, alcătuind pentru istoria legiunii un dosar cu greșelile lui Sima, numindu-l: „Dosarul Rușinii".

În unele declarații politice, acuzat de omorârea lui Iorga, Sima a dat toată vina pe Traian Boeru. Acesta, stabilit la München, căzându-i în mână declarațiile publicate în diverse ziare, a tipărit și răspândit o broșură în care a arătat totul așa cum s-a petrecut, din ordinul Comandantului suprem pe care el l-a executat așa cum a fost cerut. Nu poartă altă vină decât executarea ordinului pe care, dacă nu l-ar fi îndeplinit, ar fi fost răspunzător cu capul. În ultimul timp, Sima s-a stabilit la Madrid, unde ar fi deschis o editură de cărți românești. Trăiește din belșug pe mormântul lui Moța și Marin. Dacă ar ști spaniolii pe cine adăpostesc, și-ar face cruce. Tot la Madrid s-a stabilit și Iasinschi cu soția și fiul lor. S-a retras pentru totdeauna din politica legionară. Poate și-a dat seama de tot ce i-am povestit eu în 1940 și recunoaște vinovăția lui Sima.

Toți s-au căpătuit pe unde au putut. S-au căsătorit cu femei străine, au copii, unii sunt fermieri, alții restauratori, întreprinderi comerciale, industriale, străini acum de țară, de familiile și de copiii pe care unii i-au părăsit. Nu zic decât: „Să le fie de bine!".

3. O discuție cu Iuliu Maniu

Horațiu Comănici, unul dintre legionarii intelectuali, originar din Transilvania, regionalist ca toți cei de peste munți, fost secretar pe la Președenția Consiliului de miniștri sau mai bine zis al lui Sima, care-și asumase comanda asupra legionarilor

transilvăneni, a venit într-una din zile la mine să-mi comunice şi să-mi ceară părerea asupra unei acţiuni pornite de el.

Cunoştea bine pe Maniu, de care a fost chemat propunându-i să strângă rândurile legionare şi să facă toţi o cerere de înscriere în Partidul Naţional-Ţărănesc, ca sub aripa lui să fie apărate acum de primejdia ce-i ameninţa, căci războiul este pierdut. Legionarii vor fi persecutaţi, şi el îşi ia angajamentul ca să-i adăpostească, ca membrii ai partidului pe care îl conduce.

„Am venit la dumneavoastră, mi-a spus Horaţiu, ca să vă cer părerea în această acţiune pe care am început-o şi dacă şi dumneavoastră acceptaţi să fiţi alături de noi. Până acum au făcut cerere mulţi dintre legionarii de elită. Înţelegeţi că numai fruntaşii cunoscuţi ca principali activişti sunt expuşi măsurilor de asuprire ce vor urma şi pe aceştia dl. Maniu vrea să-i apere. Are siguranţă că va veni la putere."

„Dragă Comănici, găsesc că acţiunea începută de tine este foarte bună şi salvatoare. Îl înţeleg pe domnul Maniu, care a avut legături cinstite şi corecte cu Căpitanul care l-a apreciat ca pe cel mai cinstit român bun. Cred că are gânduri curate. Poate că, după pierderea războiului de care suntem aproape, comuniştii vor influenţa asupra politicii din România şi sigur că vor prigoni pe legionari. Apoi, eu drept să-ţi spun, aşa cum ne găsim şi în urma greşelilor săvârşite, nu mai cred acum într-un viitor al Legiunii. Dl. Maniu, vrând să se pregătească pentru o guvernare, o împrospătare, o altoire în rândurile Naţional-Ţărăniste, în care să aibă mai multă încredere, căci în trecut de multe ori a fost dezamăgit de oamenii lui. În ce mă priveşte, eu am luat hotărârea de a nu mai face nici un fel de politică. Din cele ce am suferit din partea lui Sima sunt sătul şi apoi el m-a eliminat pentru totdeauna din mişcarea legionară, aşa că rămân pe poziţia pe care m-am fixat."

„Da, dar dumneavoastră, părinte, sunteţi o persoană cu un trecut cunoscut de legionari şi vă bucuraţi încă de mult respect şi consideraţie. Ceea ce a făcut Sima nu apasă cu nimic asupra stimei pe care v-o acordă toţi legionarii cinstiţi. Acceptarea dvs. de a veni lângă noi ar aduce multe elemente de valoare."

„Spune-mi drept, Horaţiu. Te-a trimis dl. Maniu la mine?"

„Da. Are dorinţa să vă cunoască mai bine, căci numai o singură dată v-a văzut când l-aţi însoţit pe Căpitan la o întrevedere. Ştie că aţi avut legături cu Mihalache şi Mihai Popovici şi de aceea vă socoteşte ca pe un prieten bun."

„Du din partea mea salutul cu tot respectul ce-l port şi urări numai de izbândă a gândurilor ce are. Eu totuşi rămân la hotărârea ce am luat-o. Tu însă dă-i înainte, că faci bine."

Trecuse oarecare vreme după discuţia mea cu Comănici, care activa intens pentru lămurirea legionarilor cu înrolare la Maniu şi reuşise în oarecare măsură. M-am pomenit cu Tăzlăuanu Aghiuţă, care ştia multe din culisele partidului Naţional-Ţărănesc, având acces în casele conducătorilor la orice oră, că a venit din ordinul lui Maniu cu maşina să mă ducă la o întrevedere cu el. Vrea omul să mă vadă, am acceptat invitaţia. În drum, Aghiuţă mi-a spus să mă adresez lui Maniu cu domnule preşedinte, că ţine mult la rangul lui de conducător al Partidului. Ardelenii în general ţineau la titulatură, chiar şi exagerată, când aveai discuţii cu ei. Şi mie ca preot la Borşa, oamenii mă ridicaseră în grad, spunându-mi „domnule protopop".

Maniu locuia pe Batiştei, într-un apartament mare, dar modest mobilat. M-a primit secretarul lui personal, ca după zece minute să fiu introdus în biroul preşedintelui. După un schimb de cuvinte de complezenţă, Maniu a început să-mi povestească despre legăturile lui cu Corneliu Codreanu, singurul om de o mare onoare, iubitor de patrie, pentru care s-a sacrificat, cu care a putut să se înţeleagă având aproape acelaş punct de vedere în problemele politice. Despre Lupeasca şi Carol, rolul lui în aducerea în ţară a regelui, dar fără Lupeasca, pactul de neagresiune încheiat cu şeful Legiunii, cu ocazia alegerilor din 1937 şi după aceea, apoi multe discuţii dintre ei au dus la ciuntirea unor legături de prietenie cu planuri pentru viitor.

Cum el, Maniu, în procesul lui Codreanu, a fost singurul martor, i-a luat apărarea, dar condamnarea a fost dictată de rege prin colonelul Dumitru, preşedintele Tribunalului Militar, care a

mai condamnat şi pe alţi mulţi fruntaşi legionari, ca apoi să fie omorâţi. Timp de două ore mi-a vorbit Maniu lucruri de care eu am mai povestit la vremea când au avut loc şi le ştiam de la Căpitan. Nu apucasem să-i răspund nimic şi am plecat rugându-mă ca a doua zi să mă duc iarăşi în continuarea discuţiei, cu scuza că acum era ora de întâlnire cu o altă persoană. Tăzlăuanu mă aşteptase în anticameră şi tot el m-a dus şi a doua zi. De data aceasta discuţia a durat patru ore, urmată de ceva gustări cu o rachie şi vin ardelenesc, produse la ferma lui Maniu, condusă de sora lui. Nu era căsătorit. Se considera om cu o morală creştină superioară şi lumea, partizanii îi spuneau „Catolicul". De data aceasta Maniu a început să-mi explice de pregătirile şi şansele ce le are pentru o viitoare guvernare.

„Dragul meu, în legăturile cu ţările-prietene mi s-au dat asigurări că vom veni la putere în coaliţie cu socialiştii, al căror număr de participare, deocamdată, va fi după aprecierea noastră. În câteva rânduri, Barbu Ştirbei, a se controla dacă nu greşesc numele, trimis de noi la Ancara, a purtat discuţii cu diplomaţii, prietenii noştri, mai cu seamă de la Londra, englezii dându-ne asigurări că vom fi impuşi în faţa aliaţilor, ca singura putere politică chemată să guverneze. Avem asigurări date de persoane demne de toată încrederea că nu vom fi lăsaţi la discreţia ruşilor cu introducerea comunismului. Am pus pe Horaţiu Comănici să îndemne pe legionari a se înscrie în partidul meu. Vă aşteaptă vremuri grele şi vreau să vă iau sub aripile mele protectoare. De veţi vrea să rămâneţi în partidul meu, bine. De nu, vă veţi retrage când veţi crede de cuviinţă. Am o datorie la care mă îndeamnă conştiinţa. Din respectul ce l-am acordat şefului vostru, căruia i-am acordat toată consideraţia mea de organizator, educator în formarea de caractere pline de cinste şi corectitudine, cu mare iubire de ţară, am primit la cererea lui, ultima dată la proces spunându-mi, bănuia probabil că are să fie omorât", „Domnule Maniu, eu nu ştiu cât am să mai trăiesc. Vă încredinţez Mişcarea Legionară, Partidul „Totul pentru Ţară", Garda de Fier, ca să fiţi tutorele ei în lipsa mea, dând îndrumări şi corectitudinea de mare român."

„Aveţi dreptate, domnule preşedinte, am intervenit eu. Cunosc cuprinsul unei scrisori pe care ne-a lăsat-o Căpitanul în care ne îndemna, dacă va fi omorât, să apelăm la sfatul şi protecţia dumneavoastră."

„Tocmai de aceea, fiindcă cunoşti şi ştiu toţi, vreau să mă ţin de angajamentul ce mi-am luat. Nu mai e mult până ruşii vor intra în ţară. Împreună cu Dinu Brătianu, Tătărăscu, socialişti şi comunişti, noi am luat unele măsuri pentru a preîntâmpina dezastrul ce s-ar abate asupra ţării, prin schimbare de poziţie. Prin trecutul dumitale cu participare la războiul civil din Spania, vei fi supus la multe persecuţii. De aceea socotesc, prin aprecierile bune ce-am asupra dumitale, că înscrierea la noi, cu o dată mai veche, va fi salvatoare şi te voi ţine mai în apropierea mea tot timpul."

Mă frământam, ce puteam răspunde lui Maniu, care-mi vorbise răspicat din toată inima, sincer. Am scos aici din cele ce am scris numai esenţialul. Discuţia a avut loc pe mai multe laturi, Maniu dând ca ultim argument de convingere scrisoarea Căpitanului, de care nu ştiam că o are şi el. O socotea ca pe un testament pe care voia să-l aducă la îndeplinire. De pe frontul din Rusia, cât stătusem printre oamenii trecuţi prin regimul comunist, învăţasem multe, mai ales de la moldovenii din Caucaz. O dată ce armata rusă avea să invadeze Ţara, se va instaura sigur un regim comunist, după ce Maniu va fi o punte de trecere. Primejdia ce mă pândea pe mine avea să se întindă şi asupra lui şi a tuturor oamenilor politici. Presimţirea mea nu o puteam spune lui Maniu. Am lăsat să rămână cu încrederea ce o avea în Anglia. Omul cu atâta experienţă politică avea să cadă victimă credinţei lui.

„Domnule preşedinte, am încheiat eu, rămân al dumneavoastră admirator pentru marea demnitate şi cinstirea de cel mai bun român, pe care v-o acord. Vă mulţumesc din tot sufletul pentru protecţia ce-mi acordaţi, care poate vă va produce neplăceri. Eu mi-am impus de a nu mai face nici un fel de politică şi m-am legat. Nu aş vrea să-mi calc legământul... Pe de altă parte, alergând la protecţia dumneavoastră, m-aş socoti un

laș, un fricos care caută adăpost. Mi-a plăcut totdeauna să înfrunt cu tot curajul primejdiile, să nu fiu un dezertor, ci să-mi asum eu singur răspunderea faptelor mele. Iată motivele ce mă fac să rămân în rezervă. Vă făgăduiesc însă că, dacă vom scăpa curați din ceea ce se abate asupra capului nostru, numai atunci voi veni, de ne-om mai vedea.”

Nu se aștepta la un asemenea răspuns din partea mea și ne-am despărțit.

4. Schimbarea de poziție politică 23 August 1944, cu urmările ei

Mareșalul Antonescu a fost înfrânt. Armatele rusești cuceresc România. Înaintează fără ca armata română să mai opună rezistență și se retrage în debandadă. În asemenea situație Antonescu a cerut armistițiu cu ducere la tratative. A fost refuzat, cerându-se capitulare necondiționată. Numai după ce Mareșalul prezentându-se la Palat, unde l-a chemat și pe Ică, gândindu-se la situația grea în care se afla Țara, a cerut el însuși ca să fie arestat, ceea ce de fapt i se și pregătise. A fost arestat el, Ică, Alexianu și dați în paza unui grup de comuniști. Regele a alcătuit un guvern din generali cu Sănătescu, în care erau și socialiști cu comuniști, care a putut trata cu rușii, ajungând la înțelegere ca armata română să se alieze celei rusești și să ducă împreună lupta contra naziștilor. Această întorsătură s-a făcut imediat, dând totuși răgaz de trei zile ca armatele germane să se retragă din Țară. Dar, în loc de retragere, Kilinger a dat ordin de rezistență și atac al trupelor germane asupra armatei românești. Totodată aviația germană urma să bombardeze Capitala. Așa că armata noastră a trebuit să se lupte cu nemții înainte de a sosi trupele rusești. Sub acest bombardament barbar, când toți fugeau în necunoscut, îngrămădeală de vehicule, haos... Începuse un bombardament intens, intervenind și aviația americană, de data aceasta contra trupelor germane. Mă găseam la Comisa-

riatul Evreilor cu Vasile Isăceanu și cu preotul Imbrescu, ascunși în adăpost și am luat hotărârea să părăsim Capitala. Imbrescu și-a adus soția și cu toții, într-o mașină oficială a Comisariatului, am pornit la voia întâmplării ocolind artera principală București–Pitești, căci se dădeau lupte, apucând prin Bolintin ca să ajungem la Sălcuța, în apropiere de Titu. Aici se afla Școala Militară de ofițeri tehnici auto, în care s-a înrolat și fiul meu Gheorghe. La Sălcuța am dat și peste Radu Leca cu soția.

Ne-am sfătuit cu toții să fugim peste hotare. A doua zi, Leca a plecat spre București pe motiv că are ceva urgent de făcut. Nu se putea lipsi de comorile ce le îngropase în vila ce-și clădise la Otopeni. I-am dat adresa mea la Bălcești, făgăduindu-i că-l vom aștepta acolo.

Dar nu a mai venit, fiind arestat imediat când a sosit în București. La Sălcuța, fiul meu mi-a făcut propunerea ca să fugim din țară, că e cu un grup mare de elevi în mașini ale școlii militare, ne vor însoți în fuga noastră. Am stat puțin pe gânduri și apoi i-am reproșat: „Cum de te poți gândi la o asemenea faptă. Tu aparții armatei și ar însemna să fii dat dezertor. Eu nu aș putea suporta o asemenea rușine. Apoi mi-am făcut și socotelile mele. Sunt hotărât să nu plec, întâmplă-se ce s-ar întâmpla. Nu pot lăsa pe părinții mei bătrâni fără nici un sprijin. Tu în armată, fratele tău elev încă în a VIII-a de liceu, cine să vă poarte de grijă?” M-a înțeles Gicu, băiatul meu, aprobând atitudinea ce adoptasem. La Bălcești, am povestit în alt capitol peste ce necazuri am dat. Mașina fiind oficială, a venit șeful de post să o ridice. Primiseră ordin ca toate automobilele purtând semnul oficialității să fie oprite și reținute. Așa că am predat și eu mașina, iar în miezul nopții, am pornit pe jos cu Isăceanu pe Valea Topologului în sus, până la Șuici, distanță de vreo 25 kilometri, apoi cu o căruță cu cai, peste munți la Băișoara, până la o stație de cale ferată de pe Valea Oltului, de unde am luat trenul la Sibiu, unde Isăceanu avea un frate colonel, având să-și întâlnească aici soția și sora ei, ce plecaseră din București din cauza bombardamentelor.

În patru zile cât am rămas la Sibiu am întâlnit pe mulți din legionari, unii cu gândul emigrației. Preotul Cândea era șeful județului, peste legionari, pus de Sima. Gusti Bidianu nu se gândea la fugă. Nici eu, nici Isăceanu nu intenționam la acest refugiu. Gândul nostru era să stăm o bucată de vreme ascunși până se vor limpezi lucrurile și cum în Sibiu nu puteam rămâne multă vreme, ne-am hotărât să ne adăpostim într-o comună din munții Sibiului. Trecând cu o căruță cu cai prin Săliștea, Tilișca, așezări în regiunea de munte cu peisaje minunate, oameni plini de sănătate, femei și fete frumoase în costumele lor naționale cu farmec în cântec și joc, prin Poiana Sibiului, ne-am oprit la ultima comună de pe munte, la Jina, ca după două săptămâni să ne urcăm la o stână de pe muntele Bătrâna, la niște căsuțe care ne puteau adăposti și în timp de iarnă, având legătură sigură pentru aprovizionare cu alimente, țigări, ziare, din care ne informam și aflam tot ce ne interesa. Apoi gazda noastră, un bătrân vânător renumit, având un grajd cu o văcuță cu lapte și doi purcei la îngrășat, ne făgăduia că o să o ducem bine, mai având și vânat, fiind hotărât să rămână și el pe munte toată iarna. Avea bătrânul o casă frumușică în Jina, unde locuiau copiii lui, un băiat, ce dezertase în Moldova din armată când înaintau rușii, și o fată tare isteață. Ei veneau pe rând cu calul să ne aducă tot ce doream. Când venea băiatul, bătrânul îi spunea: „Măi, ia caută tu ruginitura aia de pușcă. Vezi că e în fânar sub fân, în colțul din dreapta. Curăț-o bine și te du poate faci rost de ceva vânat. Pleacă și nu veni cu mâna goală." Ne povestea bătrânul din viața lui de vânător. Fusese la vânătoare cu Tătărăscu, prim-ministru, și cu Carol, pe vârfuri de munți, pe drumul regelui croit peste munți până la Novaci-Gorj și la cabanele de turism și vânătoare. Împușcase un cocoș de munte, pe care l-a declarat ca împușcat de rege și fusese răsplătit.

Răsfoiam ziarele, care ne soseau cu grămada când urcau să ne aducă aprovizionarea. Ne mai căuta și fratele bătrânului nostru – un om bun cu care colindam pe munți, arătându-ne cărările cele mai bune, în cazul că jandarmii ne vor da de urmă dacă vom fi puși sub urmărire – care să ne ducă la o altă colibă

a lui, adăpost nebănuit. Din ziare am aflat că Mareșalul, Ică, Alexianu, Radu Leca și nu mai știu cine fuseseră judecați și condamnați la moarte. După ce Antonescii amândoi cu Alexianu, fuseseră purtați un timp și pe la Moscova, aduși în țară, au fost executați, Mareșalul dând dovadă de curaj ostășesc, s-ar fi adresat executorilor: „Trageți bine ostași!". Ică ar fi leșinat înainte de a fi împușcat. Lui Radu Leca i-a fost comutată pedeapsa la muncă silnică pe viață. Vasile Isăceanu fusese condamnat la 25 ani muncă silnică. De mine nu se pomenea prin ziare, ceea ce m-a îndemnat să mă întorc acasă, după ce voi tatona terenul, dacă am fost căutat și de cine. De aceea am trimis pe fiul bătrânului nostru vânător să treacă pe la Bălcești și pe la Cuca să vorbească și cu socrii mei. Băiat bun, descurcăreț, a dus bine la îndeplinire planul făcut de noi amândoi. Cât a lipsit, venea pe munte drăcoaica lui de soră, care căuta să ne atragă în ispită. Se pornea pe fugă de la colibă la grajd strigând „prinde-mă", alergam după ea, urca repede, scara în fânar chemând: „găsește-mă" ca urcându-te la ea să-ți cadă în brațe. Sau fugind pe pantă în sus până la vârf, apoi ascunzându-se în desiș de brad, făcându-te să alergi după ea să o prinzi, să o cauți prin ascunzișuri, să pui mâna pe ea. „Ei de acum ai încăput pe labele moșului, ce te mai faci?" „Mănâncă-mă, și gata". Obosea repede Vasile Isăceanu și se lăsa păgubaș. Eu eram ceva mai sprinten.

Am coborât de pe munte în Valea Sebeșului și am urcat apoi la Jina. De data aceasta, am aflat aici pe Radu Mironovici cu soția. Din discuția avută cu el, nu intenționa să fugă din țară. Era însoțit de doi legionari. Trimisese pe unul pe la Reșița în Banat să-i caute o gazdă. Obținuse un buletin de identitate pe alt nume, alesese Banatul ca loc de refugiu, pe unde vrea să se angajeze ca lucrător mecanic la vreo industrie. Aflasem că nu fusesem căutat de nimeni. Așa că am scris lui Isăceanu că mă despart de el, vrând să mă duc acasă, și să mă ierte că-l părăsesc. Am apucat drumul înapoierii, așa cum am mai povestit. Mi-am văzut părinții, ca după două zile să-i părăsesc noaptea, ducându-mă iarăși la părintele Beștea în Bleigi. După

o săptămână, l-am rugat să meargă la Bucureşti să ia contact cu fiii mei ca să afle cum se prezintă situaţia.

Era cam prin 15 noiembrie, când a venit înapoi de la Bucureşti şi mi-a comunicat Beştea că numai în două rânduri am fost căutat acasă de un evreu ce se înscrisese în gărzile patriotice însoţit de câţiva tovarăşi, că băieţii mei sunt de părere să mă înapoiez în Capitală, dar deocamdată să nu locuiesc cu ei, ci la o gazdă oarecare şi că va veni feciorul meu elev T.V. cu un camarad de al lui, prietenul Boncea, cu o maşină ca să mă ridice.

Îmi lăsasem părul mare şi mustaţă stufoasă ca de moşneag, purtând şi ochelari, care mai mascau puţin figura mea. Numai în cazul când mi s-ar fi cerut legitimaţia, atunci aş fi fost recunoscut.

Au venit cu maşina, ei îmbrăcaţi milităreşte, înlăturau orice bănuială şi am plecat prin Curtea de Argeş – Piteşti – Bucureşti, trăgând deocamdată la doctorul Ciorogaru, pe care l-am găsit acasă. A fost surprins de apariţia mea. „Dragă Gică, i-am spus, am tot rătăcit pe creste de munte până acuma, când sosesc la tine. Tu mă poţi informa asupra situaţiei şi-mi poţi da un sfat de ce pot face. Nu te supăra că am venit la tine." „La mine nu poţi să stai. Nu am avut posibilitatea să te informez asupra atitudinii adoptate de mine, în care eşti inclus şi tu ca unul cu care am avut de pătimit de pe urma lui Sima. Nu ştiu dacă ai să fii de părere. Citeşte declaraţia făcută de mine şi publicată în ziarul „România Liberă", mi-a întins ziarul şi am citit declaraţia lui de desolidarizare de Mişcarea Legionară, socotindu-se el şi cu eliminaţii pentru totdeauna din organizaţie de Horia Sima, dând în ziar textul ordinului de eliminare semnat de Sima, luat din ziarele în care fusese publicat în 1940. În ziar mai erau două declaraţii tot de desolidarizare, date de Dumitrescu-Zăpadă şi de Constanţa Savin... „aşa că eu sunt la adăpost deocamdată şi nu pot ca să te ascund nici măcar o noapte. Rămâi să mâncăm împreună, iar după masă, du-te şi tu unde poţi". Aşa mi-a vorbit prietenul meu bun şi avea dreptate.

Am telefonat de la el lui Tăzlăuanu, care s-a arătat bucuros să-i fac o vizită. A venit cu maşina şi m-a luat la el. Soţia şi soacra lui mi-au dat dovadă de multă bunăvoinţă. Avea o locuinţă destul de încăpătoare. Ocupa etajul unei clădiri pe str. Justiţiei. Soţia cu mama ei ocupaseră un dormitor. Eu cu Aghiuţă stăteam în al doilea. Eram pus pe odihnă, pat bun, masă bună şi distracţie. Pentru că avea vizite dese, la diferite persoane, mă recomanda tuturora, maior Ionescu, neam cu el. A trecut aşa o bucată de vreme. Era la putere un guvern cu generalul Rădescu preşedinte, în casa Maniu juca un oarecare rol, având pe Petrescu, omul lui, secretar general de partid, acum ministru la Interne. Aveau şi comuniştii oamenii lor între care Pătrăşcanu ministru plin. De aceea Tăzluoanu avea curajul să mă adăpostească şi putea oricând afla dacă eram urmărit. I-am rămas mult recunoscător pentru sprijinul ce mi-a acordat şi am stat destul la el, până socotind că vizita pe care mi-o făcea fiul meu Gicu va putea da de bănuit, am hotărât să mai schimb gazda, mai ales că se făceau arestări de legionari cu trimiterea lor în lagăre. M-am mutat la finii mei, Răducanu, pe strada Ritoride. Spaţiul mic. El, soţia, soacra şi doi copii mici şi nu aveau decât trei camere cu bucătărie cu tot. Se simţeau obligaţi, căci făcuseră şi ei vara anului 1943 la mine la ţară. Pentru că era înghesuială, noi dormeam câte o noapte la fratele lui Iliuţă Răducanu, ofiţer, ce avea o cameră mobilată cu chirie, pe aceeaşi stradă şi destul de aproape. Iliuţă mă lua în câte o seară şi mă ducea la el, dar gazda a început a fi bănuitoare. O femeie ce avusese legături amoroase cu chiriaşul, care acum, ca să mai scape de plictiseală, mă lăsa să dorm singur în camera lui, făcând gazda să-l bănuiască de infidelitate şi să crape de gelozie, astfel că şederea mea, fie la unul sau altul, după un timp nu mai prezenta siguranţă. Mi s-a ivit o ocazie mult mai bună.

Finul Răducanu a chemat într-o seară la el pe Dinu Şerbănescu. Fuseseră colegi la Academia Comercială, şi acuma pregăteau examene la Facultatea de Drept, ca să-şi ia şi licenţa în Drept.

Croitorul Toma, care îmbogățindu-se în anumite afaceri și contracte de echipament pentru armată, cumpărase o fabrică de pâine pe strada Suhaia și pe care a dat-o lui Șerbănescu, pentru care acesta să-i plătească anual, în rate, o sumă de bani. Dinu Șerbănescu mi-a propus să merg la el. Are destule camere și-mi va aranja el oarecare situație. Propunerea a venit la timp și m-am și mutat la el. Dinu Șerbănescu, un suflet nobil ce-l îndemna să facă bine și să ajute pe cei aflați la necaz, era originar din județul Olt. Comuna Șerbănești, de unde-și trăgea numele.

Îl cunoscusem mai de mult. Era în stare să facă orice sacrificii pentru mine, deși părinții cu oarecare avere muncis-eră, vânduseră la țară totul și se aflau acum în București, tot în grija lui și acum îi mai căzusem și eu pe cap. Primul lucru la care s-a gândit, dând și oarecare mită, a fost să-mi scoată o legitimație în regulă pe un nume fals. Comisarul-șef al Circumscripției de poliție s-a învoit, și cu fotografia mea și cu datele date mi-a dat un buletin de identitate cu adresa în str. Suhaia, având ocupația de achizitor de cereale, grâu, secară etc. în serviciul lui Șerbănescu. Avea personal destul la fabrica lui de pâine și-l ajutam cum puteam. Aveam, în schimb, masă, casă și bani de cheltuială, plus că la el mă găseam în deplină siguranță și puteam ține și contactul cu familia. Socoteam ca prieteni vechi pe Dumitrescu-Zăpadă și pe Constantin Savin, care dăduseră declarație împreună cu Ciorogaru că ei nu mai fac parte din rândurile legionare și nu am avut nici o teamă de ei, când au venit însoțiți de fiul meu ca să mă vadă. Erau primii care mă descopereau în ascunzișul meu și mi-am permis să le fac și eu câte-o vizită, Zăpadă făcându-mă să înțeleg că el mă poate proteja dacă-l voi ajuta într-un anumit serviciu secret la care s-a angajat. Știam de la Berlin în 1940, că bănuit de nemți el și soția că ar fi în serviciul de spionaj al Sovietelor, i s-a impus să părăsească Germania și probabil că se angajase și acuma. Eu cu Savin cunoșteam bine Mișcarea Legionară și oamenii. Am răspuns lui Zăpadă că nu m-aș preta într-un post de delator, el asigurându-mă că nu de asta este vorba și că va căuta să-mi

explice. De acuma evitam să mai am întâlnire cu el. Mă vedeam însă cu Savin, care mi-a comunicat cinstit și în mod confidențial că Zăpadă urmărește și caută să dea N.K.V.D.-ului nume de legionari fruntași care trebuie arestați, anchetați întâi de ruși, apoi dați Siguranței și trimiși în lagăre, având legătură cu un general rus, șeful acestui serviciu. „Să te ferești, măi nene Gică pe cât poți, să nu cazi în cursă. Mai bine ai face să ne înțelegem cu Zăpadă să-i dăm așa din când în când, inventând, ceva informații." A mai trecut un timp. Aveam temeri și nu spusesem lui Șerbănescu nimic, când, dând un telefon lui Savin, el locuia în clădirea A.R.A.T.-ului, îmi răspunde scurt. „Pleacă de acolo. În cinci minute să părăsești locuința. Nu-ți pot spune mai mult, decât când ne vom vedea". Am spus lui Dinu ce mi s-a comunicat și am ieșit pe șoseaua Giurgiului. În colț cu Suhaia era o cârciumă în care am intrat. În așteptare, priveam pe fereastră în stradă. Nu au trecut nici cinci minute și a apărut un camion militar cu ruși și jandarmi care au apucat pe strada Suhaia. Dinu a ieșit să se uite unde se opresc. Văzând că s-au oprit la el, a intrat la mine, a scos două mii de lei pe care mi i-a dat, spunându-mi: „Desigur ăștia pe dumneata te caută. Du-te unde poți, până vom vedea ce-o mai fi".

Nu știam încotro să mai apuc. La fostele gazde probabil că fuseseră depistate și nu mai îndrăzneam să mă duc acolo. Am umblat pe străzi cu gândurile grămadă. Nu-mi era teamă de arestare, ci de faptul că aveam să fiu luat de ruși și trimis în Siberia, cum se auzea și cum de fapt s-a întâmplat cu alții. Rușii îi ridicau și pe cei ce aveau sau avuseseră naționalitate germană. Pe simplul motiv că purtau un nume german, deși erau născuți în țară și nu știau nici limba germană, erau ridicați și trimiși, sute de mii, la muncă grea în Soviete, sub pretext că aveau să clădească din nou tot ce armata nazistă distrusese.

Tot umblând mi-a venit în minte soția lui Crăciun, rămasă singură cu doi copii, soțul fiind în închisoare la Aiud, condamnat de Antonescu pentru participare la rebeliune.

Era spre seară și m-am dus la ea. Femeia m-a primit cu bunăvoință și, după ce i-am explicat întâmplarea, s-a oferit să-mi

pună la dispoziție una din cele două camere cât voi vrea să stau, dar ea, fiind ocupată cu serviciul, nu putea să-mi pregătească de-ale mâncării. Lăsa copiii, căci erau mici, la o vară a ei, vecină cu casa, pleca la muncă – serviciu de muncitoare la o fabrică – și-i lua seara când le pregătea și masa.

M-am oferit să o ajut cât pot cu ceva bani. Nici casa aceasta nu-mi inspira siguranță. După două zile am plecat într-o dimineață și l-am căutat pe Tache Savin la A.R.A.T.

Director era un neam de-al lui Petrică Bolintineanu, Bratu, oameni cu situație materială foarte bună, îmbogățiți, aveau o vilă la Moreni și unul, și altul. Mă purta gândul că ar putea ei să mă adăpostească la vilele lor. Drumul m-a purtat la O.R.A.T. ca să mă sfătuiesc cu Savin. El era în birou. Nu am mers la el, ci am urcat la locuința lui, căci locuia în aceeași clădire, cum am mai spus. Soția lui, Mimi, de origine germană din Ardeal, cu numele schimbat prin căsătorie, nu avusese necazuri. Nu s-a arătat surprinsă. Îi spusese Savin că eram amenințat să cad în mâinile rușilor. Se bucura că am venit la ei. „Nene Gică, aici ești în siguranță. Servitoarea are camera în pod. O mut și te ascund acolo. O aranjez eu cum trebuie și nici dracu' nu te mai poate găsi. Câteva zile îți voi trimite masa acolo. Seara vom fi cu toții, căci de s-ar ivi ceva, avem timp să urcăm în cameră. Zăpadă vine des pe aici și ar trebui să ne cam ferim de el. Savin mi-a povestit de față cu soția cum Zăpadă aranjase ca să mă dea pe mâna rușilor indicându-le adresa unde mă aflam. Și-a luat angajamentul ca să-l înduplece pe Zăpadă ca să fiu lăsat în pace, ba chiar să mă protejeze, dar să-i dăm și ceva informații pe care le vom inventa noi, ca să creadă că-l servim în angajamentul ce și l-a luat față de N.K.V.D. S-a întâmplat ca, într-o seară, Zăpadă apărând pe neașteptate să dea peste mine la Savin, acesta spunându-i că întâlnindu-mă pe stradă m-a invitat la masă. M-am prefăcut că nu-l bănuiesc cu nimic, povestindu-i întâmplarea din Suhaia. „Păi bine măi nene Gică, nene Ivane, de ce nu ai venit imediat la mine?" „Măi băiatule, nu mi-a mai trecut prin gând. Eram așa de zăpăcit, că, neștiind ce să mai fac, m-am dus la un prieten de-al meu de la țară, muncitor la o fabrică,

unde am stat până acuma." „Nu te mai las acuma. Te iau la mine acasă și ai să fii în siguranță deplină. Știi că eu sunt în legătură cu rușii. Poate îți voi face cunoștință cu generalul cu care eu lucrez, care te va scăpa de toate necazurile". Mi-am făcut socoteala, îndemnându-mă și Savin că, dacă mă voi duce la Zăpadă, nu mă va da pe mâna rușilor din casa lui. Prea ar fi de tot. Am primit propunerea. Mi-a aranjat o dormeză în biroul lui, ca loc de odihnă pe timpul nopții. Locuia pe lângă Piața Filantropiei la Șosea. O duceam bine la el. Îmi făcea posibilă întâlnirea cu copiii și ajutorarea lor. Cerea continuu să lucrez cu el. Observasem cum alerga toată ziua să culeagă informații, pe care seara le așternea pe hârtie, soția le bătea la mașină, apoi pleca să le ducă celor cu care lucra. Născoceam cu Savin, ca să dăm și noi câte ceva, despre liberali, țărăniști, generalul Rădescu prim-ministru, de legăturile lui vechi cu Stelescu, că a fost simpatizant legionar și alte diverse știri, care nu aveau importanță, sau despre legionari care se aflau deja în lagăre. Zăpadă a putut totuși, tot spionând, având întâlniri și cu Șerban Milcoveanu, să afle că mișcarea legionară era condusă de Radu Mironovici, a cărui urmă se pierduse, lăsând în București ca să lucreze în numele și din ordinul lui pe I.V. Georgescu și cumnatul lui Tănase Rădulescu, iar legionarul activist pe teren era Toma Simion, de negăsit. Primii doi care se fereau mai puțin, fiind urmăriți, au fost luați de ruși și duși în lagărele lor și în Siberia, ținuți ani în șir. Într-un timp mai critic având discuții cu Zăpadă, nemulțumit de mine și de Savin, amenințându-ne, Savin a închiriat o cameră mobilată pentru fratele lui, Iorgu, pe care, întors de pe front, îl întreținea ca să-și termine studiile, întrerupte, la Academia Comercială. De fapt, camera era pentru mine mai mult, Iorgu Savin pozând ca mască, așa că am dispărut un timp din anturajul lui Zăpadă. De altfel, rușii nu mai erau așa activi, încetaseră urmărirea și ridicarea de persoane. Ne găseam în primăvara lui 1945. Preotul Imbrescu care stătuse la socrii lui în Craiova, învățându-se în București, a trebuit să se mute cu locuința. Ocupase o casă a unui evreu, care acum își reclama drepturile. Și-a găsit o locuință pe strada Vasile Lascăr, proprie-

tatea unui macedonean, unde s-a mutat, așteptând acum să-i vină și soția cu copilul, un băiat, cuminte și de o inteligență rară. M-a rugat ca până îi vine soția pot să stau cu el, ceea ce am și făcut. Întâlnind pe Gheorghe Vlad – cel ce fusese directorul fermelor din Transnistria, scăpat de sub urmărire, găsind un teren liber pe malul lacului Herăstrău și o casă acolo, s-a mutat în casa separată de el și s-a apucat de grădinărie. „Hai măi, tot pierdeți timpul degeaba, veniți amândoi să munciți cu mine la grădină. În chiloți și despuiați la soare, cu sapa în mână, nimeni nu știe cine sunteți. Câștigați și voi o pâine ca să aveți ce mânca".

Și astfel am început cu Imbrescu să lucrăm la grădină. Mâncam la Vlad, beam lapte proaspăt de la o vacă de rasă ce o adusese și pe care el o mulgea. Mai și vindea. Veneau mulți să-l vadă pe inginerul agronom Vlad cum muncea și pe noi. De câteva ori a venit și poetul Crevedia. Mâncam deci la el și dormeam cu Imbrescu. Puteam merge și acasă. Zăpadă ne asigura că nu vom mai avea necazuri și mă asigura că pot să stau de acuma cu copiii. Ne invita adesea la masă sau la o bere ca doar din discuții să mai afle câte ceva. „Prietenul la nevoie se cunoaște". Nu puteam să nu recunosc din toată inima sprijinul și ajutorul ce-mi acordaseră în această perioadă pe: Aghiuță Tăzlăuanu, Răducanu, Dinu Șerbănescu, Savin, Vlad și în ultim timp și pe Zăpadă care-și schimbase oarecum atitudinea, și să le fiu mult recunoscător. A căzut guvernul Rădescu, cu toată opoziția lui îndârjită, punând armata să tragă în adunarea din fața Palatului, soldată cu morți și răniți. Comuniștii au știut să lupte. Rădescu a fugit din țară, lăsând locul unui guvern al Frontului Popular, cu Petru Groza președinte la Consilii, cu Gh. Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu, Ana Pauker la Externe și alții. Se părea că nu se mai fac arestări și m-am mutat acasă lângă copii. Cât am stat la Imbrescu, fusesem invitați de macedoneanul care era socotit ca proprietar al caselor întâi la un parastas pentru soția lui moartă, la pomană, cum zice românul, cu masă îmbelșugată. Locuia la etaj cu fiica lui, o fată slabă, suflet bun, emotivă, bolnavă de T.B.C. Avea o cameră mobilată dată cu chirie unei fete la care țineau mult pentru purtarea ei. O chema

Maria Schneider, avea neamuri bune, două surori măritate. Închiriase camera pentru numele ei german, ca să fie la adăpostul asigurat de gazdă, de a nu cădea în mâinile rușilor și dusă la ei. Tatăl ei era pensionat ca mecanic de tren. Se numea Rudolf Schneider, austriac de origine, căsătorit cu o poloneză, a avut patru copii: un băiat și trei fete. Băiatul îi murise, și Maria era fiica cea mai mică. Am cunoscut-o cu ocazia pomenii, la masă, și a doua oară de sărbătorile Paștelui, când iarăși am fost invitați la masă. Era o fată sprintenă, 'năltuță cu o siluetă plăcută, veselă și cu oarecare farmec atractiv. Imbrescu îi făcea curte. Avea vârsta de 28 ani. Era îmbrăcată modest, dar cu gust. Am prins drag de ea și de atitudinea ei. Făcând socoteala vârstei era cu 18 ani mai tânără față de mine. Nu ne prea potriveam, dar cum în general aveam păreri bune despre nemțoaice, ca gospodine și mame de copii după căsătorie, mi-am pus în gând să-i fac propuneri serioase în vederea unei căsătorii.

Drăguță, atentă, mai jucam șah sau table cu ea cu câte-o strângere de mână. Vream să ne cunoaștem mai bine. Lucra ca vânzătoare într-o tutungerie pe str. Dr. Felix, în apropiere de Filantropia, în locul unei prietene de a ei, Herța, basarabeancă, pentru o sumă modestă. O invitam câteodată seara la o grădină-restaurant, unde cânta Petrică Moțoi sau treceam pe la Debit ca să cumpăr țigări și să o tratez cu porumb copt – eram în vară și-i plăcea – sau ciocolată sau alte dulciuri copilărești. Am cunoscut pe sora ei mijlocie ce era căsătorită, soțul contabil la P.C.A. și ea telefonistă. Sora cea mare locuia la Ștefănești-Argeș, unde avea o vilă, soțul ei Romeo-Cocea, inginer, fiind angajat la asfaltarea șoselei București–Pitești–Rm. Vâlcea. Având gânduri serioase, pe care în discuție i le-am împărtășit, rugând-o să mediteze bine dacă îi convine situația, am dus-o să-mi vadă feciorii și nu m-am legat de ea pentru relații intime până nu a acceptat că primește propunerea mea de a duce viața împreună în vederea căsătoriei și așa mi-a devenit ca și soția mea, ducând viața împreună. Imbrescu, căruia îi căzuse cu drag, nu pierdea ocazia să-i spună adesea, având în vedere deosebirea de vârstă. „Miți (eu am numit-o de

la început Muți, că-mi suna mai frumos), dacă o fi să înșeli pe Ion să nu o faci cu altul. Să vii la mine căci știi că eu te iubesc." Ne-am hotărât acum pe timp frumos să mergem la țară să-mi cunoască și părinții cu locurile mele natale, însoțiți și de Gicu, feciorul meu, care terminase cu milităria, dăduse examen și era ofițer sublocotenent de rezervă. Întrebasem pe Zăpadă, dacă puteam să mă duc la țară, fără să fiu arestat, dându-mi asigurări pe răspunderea lui, așa am plecat. Dar nu știu dacă am stat mai mult de trei zile când la o plimbare mi-au ieșit jandarmii în cale, care, cu toate demonstrațiile mele, mi-au spus că ei au încă ordinul de urmărire, care nu a fost contramandat și că sunt siliți să mă aresteze. Le-am spus să vină a doua zi ca să le arăt că am acasă ordinul prin care se suspendă urmărirea: „Altfel credeți că aș fi venit eu să mă dau așa de-a gata în mâinile voastre!"

M-au crezut și a rămas că vor veni a doua zi, dar în cursul nopții am șters-o. M-a dus băiatul meu cu bicicleta până la Milcoiu în șoseaua Rm. Vâlcea–București, unde am prins o mașină particulară ce m-a readus în Capitală. Am lăsat pe Muți cu părinții și feciorii mei, căci fiind vacanță erau amândoi, stabilind să spună jandarmilor că am fost chemat telegrafic în București. Am spus lui Zăpadă și lui Savin de necazul meu cu jandarmii și că am lăsat-o pe viitoarea mea soție cu copiii, lângă părinții mei bătrâni și suferinzi. Înainte de a pleca la țară, după obiceiul vechi al moldovenilor, Muți mă prezentase părinților ei ce locuiau acum în București, veniți de la Piatra-Neamț, unde am luat masa împreună. Tatăl, Rudolf, un om plin de veselie și haz, iubitor de o țuică și un pahar de vin bun, căsătorit a doua oară, prima soție murise, cu tanti Maria cum îi spunea Muți, mi-a făcut impresie bună. Un om de viață. Mă dusese și la cumnatul și sora ei ce locuiau pe str. Gh. Lazăr, unde aveau și serviciul – Ghiveciu – dna și domnul erau oameni de treabă, mai ales lui îi plăcea să mănânce bine și să bea. Mă mai recomandase în București colonelului de Stat-Major Manea, căsătorit cu sora tatălui ei, tanti Eliza, cum îi zicea, și la Ștefănești, oprindu-ne, am cunoscut și pe sora cea mare cu inginerul Romeo-Cocea.

Așa că mă legase, cunoscând aproape toată familia. Iată-mă acum singur în București. Fusese parașutat din Germania Nicolae Pătrașcu cu un grup de legionari, trimiși de Sima ca să reorganizeze Mișcarea Legionară, să o smulgă din mâinile lui Mironovici și nu mai știu ce ordine secrete mai avea din partea Comandantului.

Pătrașcu se afirma ca șef suprem al Legiunii din țară și era secondat de Vică Negulescu, secretar general, un avocat de prin Obor, care pe vremea lui Codreanu se ocupa de o echipă de fotbal.

Îmi trimisese emisari să iau legătură cu el și am primit. Am avut trei întâlniri cu el. Prima dată la Imbrescu acasă, a doua oară pe la Șosea și alta într-o casă pe lângă Filantropia, ce ducea către gara de Nord. Erau case conspirative de adunări legionare. Pătrașcu activa intens, dându-mi a înțelege din discuții că Sima nu mai are nici o pică pe mine, că mă socotește ca pe cel mai vechi legionar și sunt reabilitat. Apoi că el aici lucrează sub ordinele lui Radu Mironovici, cu care poartă legături și că el, chiar contra intențiilor lui Sima, va lucra cu Mironovici, ca organizația să fie una singură și puternică. A fost de părere și Toma Simion cu care se întâlnea. El era însărcinat de Radu Mironovici. Au căzut de acord să lucreze împreună. Simțeam că minte ca un șarlatan. I-am spus că eu nu vreau să mai am nici o legătură cu chestiuni legionare și să facă ce vrea. De apariția și de activitatea lui Pătrașcu aflaseră și Zăpadă cu Savin, căci Pătrașcu nu se prea ferea, având o perioadă favorabilă pentru că autoritățile nu mai urmăreau pe legionari.

Mă simțeam rău. O criză de ulcer, care mă obliga să stau mai mult la pat. Într-o dimineață, soneria anunța prelung o vizită. M-am ridicat să văd cine era. Un domn elegant, simpatic, mai mult tânăr, a intrat în casă. „Să mă iertați că stau în pat. Sunt bolnav." Vizitatorul meu s-a recomandat politicos, arătând și legitimația: „Sunt Petre Ionescu din Siguranța Statului." „Vedeți că sunt bolnav, dacă ați venit ca să mă arestați, atunci vă stau la dispoziție, am să mă îmbrac." „Nu e caz de arestare, ci într-o discuție la Ministerul de Interne s-a vorbit despre dta.

Tovarăşul ministru, Teohari Georgescu, m-a trimis să mă interesez de situaţia d-tale, dacă mai slujeşti ca preot." Aflasem că preoţii erau favorizaţi, protejaţi de Patriarh şi că din rândurile lor nu prea se făceau arestări, aşa că am răspuns oarecum afirmativ. „După canoanele bisericeşti, preotul care nu oficiază Liturghia timp de o lună este socotit ca îndepărtat. Vedeţi, dar că sunt obligat ca să fac slujbă bisericească, pentru a nu-mi pierde harul". M-a mai întrebat de copii, de familie, de greutăţi dacă întâmpin ceva. A plecat spunându-mi că ne vom mai vedea.

A doua zi, am primit un telefon de la Interne. Ionescu mă ruga că, dacă mă simt mai bine, să mă întâlnesc cu el în faţă la magazinul alimentar Dragomir, la ora 10. Gândeam că mă vor aresta şi mă chemau în apropiere ca arestarea să nu fie dată în spectacol. Mă aştepta la locul fixat.

„V-am chemat să vă predau acest plic din partea tovarăşului ministru. Aveţi două adeverinţe că se ridică ordinul de urmărirea dumneavoastră şi a d-lui Radu Mironovici. S-a dat ordin la toate autorităţile din ţară să înceteze urmărirea. Dacă-l vedeţi pe dl. Mironovici, îi daţi şi d-lui adeverinţa. „Dar nu mai ştiu de el nimic pe unde se află. Poate a plecat din ţară". „Suntem informaţi că nu e plecat". Am mulţumit şi am plecat. Citeam adeverinţa, cu număr, ştampilă, în regulă: „Din însărcinarea tovarăşului ministru de Interne Teohari Georgescu, se adevereşte de noi, că se ridică ordinul de urmărire asupra preotului Ion Dumitrescu-Borşa şi se bucură din acest moment de toată libertatea. Am comunicat aceasta şi organelor noastre din ţară. Semnat. Inspector general al Siguranţei, Petrovici..." Mă bucuram că acum puteam fără nici o teamă să mă duc la Bălceşti. După două zile mi s-a comunicat de la Interne să stau acasă că vor trimite maşina să mă ducă până la Minister, apoi un alt telefon din partea lui Petrovici să-i aştept că mă vor lua cu maşina ca să vedem pe cineva. Erau Petrovici şi cu Nicolski, vechi comunist care urma să ocupe postul de director general al Siguranţei. Mi-au explicat pe drum că mergem să stăm de vorbă cu Nicolae Pătraşcu care se află deocamdată cu domiciliu obligatoriu într-o vilă a lor de pe aleea Sandu Aldea. Mă vor pune în

legătură cu el şi sunt liber să-l vizitez ori de câte ori voi vrea. L-am găsit pe Pătraşcu într-o vilă frumoasă, cu grădină. Nu avea voie să părăsească locuinţa. Putea să vină soţia să-l vadă şi să stea cu el. Masa i se aducea de la un restaurant, alegând după listă tot ce dorea să mănânce. Aici am fost informat de Nicolski că se duc tratative cu Pătraşcu şi alţi fruntaşi legionari, din care fac parte şi eu, pentru o înţelegere între comunişti şi legionari ca aceştia să nu mai activeze şi să nu facă greutăţi în conducere guvernului. Apoi că legionarii se pot înscrie în una din organizaţiile politice admise de guvern. Frontul Naţional Democrat, Frontul Partidul Plugarilor şi alte grupări similare. Nu era grabă. Se da timp de gândire. Urma să se redacteze o convenţie între minister şi organizaţia legionară prin reprezentanţii ei cu anumite condiţii de o parte şi de alta, la care lucrau: Vasile Noveanu, P.P. Panaitescu, Vică Negulescu, Pătraşcu, incluzându-mă şi pe mine.

Când eram anunţaţi de Nicolski, ne adunam la Pătraşcu şi luam în discuţie punct cu punct cele ce urmau să fie redactate. Toţi cădeau de acord, mai cu seamă influenţa mult P.P. Panaitescu, scos din lagăr, unde împreună cu alţi legionari, Const. Onu, Andrei Enescu, avuseseră o atitudine pro-comunistă. Odată, chemat la Interne, am spus lui Nicolski că eu nu am încredere în buna-credinţă a lui Pătraşcu. Cât mă priveşte, eu nu mă socotesc ca făcând parte din grupul lor şi nici ca legionar. Nu am mai activat din 1940 şi, dacă mi se va cere să semnez vreun angajament, aş refuza pentru motivul arătat şi pentru a nu mă pune în postura de a nu-l respecta. Vică Negulescu, era mai tot timpul la Interne cu Nicolski. În calitatea lui de secretar general, dăduse liste de toate cadrele legionare cu şefii lor, inclusiv elevii din Frăţiile de Cruce, studenţi, liste întregi, dosare cu mii şi mii de nume.

Pătraşcu pusese mâna pe Mişcarea Legionară, schimbase comandamentele şi împreună cu Negulescu întocmiseră dosare cu numele tuturora, care acum se aflau la Ministerul de Interne. Era unul din punctele ce urma să facă parte din angajament, socotit ca o dizolvare a organizaţiei şi să aibă la îndemână listele

cu cei ce pe ascuns ar vrea să mai lucreze. Puţini mai rămăseseră cu Radu Mironovici, cu toată lupta ce o ducea Toma Simion contra lui Pătraşcu. La o adunare de asta tratativă, am întrebat pe Pătraşcu că, dacă se întâlnea cu Radu Mironovici şi lucra în înţelegere sub ordinele lui, aşa cum mi-a spus, de ce nu l-a chemat la aceste tratative şi pe el. De ce Toma Simion face opinie separată. Mi-a răspuns cam mofluz că în ultima vreme nu a mai putut să dea de urma lor. Minţea căci Toma Simion mi-a confirmat că nu se văzuse niciodată cu nici unul. Lăsându-i să trateze mai departe, mi-am luat drumul spre Bălceşti la ai mei. Mă gândeam ce are să zică mama de Muţi.

Neobişnuită cu gospodăria de la ţară, căuta totuşi să se deprindă încetul cu încetul. Avea tragere de inimă. Suflet bun şi miloasă, iubitoare de animale şi păsări, vorbea cu ele, adora florile şi avea slăbiciune pentru câini şi pisici cu care se juca. Ajuta pe săraci. De când am cunoscut-o şi până acuma, era în stare să-şi dea şi cămaşa de pe ea la câte-o femeie săracă şi să împartă pâine la cei flămânzi. Purta de grijă bătrânilor, mai cu seamă mamei care era mai suferindă, tratând-o cu medicamente. Se pricepea să facă şi injecţii. Fusese rănită în primul bombardament american asupra Bucureştilor. O schijă îi intrase în plămânul stâng. Tratată timp îndelungat în spitalul din Braşov, i se făcuse traco-plastie, o operaţie cu trei coaste tăiate ca să-i scoată schija din plămân, ce rămăsese într-o stare nu prea bună de funcţionare, dăduse ajutor surorilor din spital, însoţind să facă tratament medical. Se ataşase de mama cu o grijă deosebită. De aceea mama chemându-mă la ea mi-a spus: „E o femeie de treabă, mamă. E bună, să ţii la ea şi să o iei de soţie." Mă sfătuia sărmana mama mea la bine. Ştiuse cât suferisem şi dorea acum să am linişte lângă un suflet înţelegător. Abia sosit în Bălceşti că au şi apărut jandarmii. Le-am pus sub nas adeverinţa. Au privit-o lung, mi-au cerut voie să scoată o copie de pe ea, spunând că ei nu primiseră încă ordinul, m-au salutat politicos şi au plecat. De acuma nu aveam să mai fiu deranjat. Prin septembrie, am revenit în Bucureşti, fiind chemat. Luasem pe băiatul cel mare cu mine. Aveam o reîntrunire la Pătraşcu. De

data aceasta convenţiunea fiind redactată definitiv după multe discuţii cu îndreptări şi creaturi. Eram toţi cei anunţaţi de faţă şi, după ce a fost citit textul admis de părţi, s-a procedat la semnarea lui. Când mi-a venit rândul, am refuzat. „În ce calitate să semnez? Eu sunt un eliminat din organizaţie de Horia Sima şi am renunţat de a mai fi legionar din 1940. Nu mă pot angaja semnând o declaraţie sau înţelegere cum vreţi să-i spuneţi, de care să mă fac răspunzător, în caz de nerespectare a condiţiilor impuse."

Pătraşcu continua să locuiască tot în vila din aleea Sandu-Aldea, unde se stabilise şi soţia. De data aceasta era mai puţin pus sub observaţie şi fusese încunoştiinţat că în curând va fi liber şi se va putea duce la Sibiu, unde-şi avea locuinţa stabilă.

Era într-o sâmbătă după-amiază, când am spus fiului meu să mergem împreună ca să-l vedem pe Pătraşcu, înainte de a ne întoarce iarăşi la Bălceşti, căci poate între timp să plece la Sibiu. Apucând la dreapta din strada Filantropiei, ca să dăm apoi în aleea cu vila unde era Pătraşcu, am văzut în faţa noastră pe acelaşi trotuar că se apropie de noi un tip, cu barbă, în pardesiu, călcând agale şi cu mâinile la spate. Pe stradă era pustiu. Nici un prieten. Mai aproape de noi, tipul a trecut pe trotuarul celălalt. După nas şi figură, deşi deghizat, deodată m-am oprit locului spunând băiatului: Horia Sima. Ne-am uitat după el. Se oprise locului şi ne privea, el pe noi şi noi pe el. A revenit pe trotuarul nostru, evitase numai întâlnirea, s-a oprit la un chioşc de ziare, prefăcându-se că citeşte nişte afişe, dar ne urmărea cu coada ochiului. L-am urmărit şi noi până s-a îndepărtat cu acelaşi pas încet. Am găsit pe Pătraşcu în dormitor, lungit pe pat aşa cum fusese îmbrăcat. Uşile erau descuiate şi am intrat, nerăspunzând nimeni la sonerie. Auzindu-ne, s-a ridicat şi a venit în sufragerie. L-am luat pe nepregătite: „Ascultă-mă! Tu ai avut o întâlnire cu Horia Sima aici? Căci l-am întâlnit pe stradă." A roşit, apoi din roşu s-a făcut galben şi-a prins capul între mâini, plecându-l pe masă, cu un sâsâit lung... ş-ş-ş-ş-şit. „Să nu mai audă nimenea". Am schimbat discuţia. Eram acum încredinţat că el fusese. Putea să o facă. În

serviciul englez de spionaj, cu paşaport fals putea veni la Legaţie să se informeze şi să-l vadă pe Pătraşcu care era acum vizitat de mulţi, dând scurt anumite dispoziţii. Mai pe urmă, Pătraşcu revenindu-şi, căuta a mă convinge că am avut vreo părere, o confuzie cu altă persoană, căci cum ar fi putut el să vină. A doua zi am spus lui Nicolski întâmplarea, ducându-mă expres la Minister şi mi-a confirmat că a fost informat cu precizie că Sima e în Bucureşti.

A pus să fie urmărit, dar nu au dat de el. Mai pe urmă a dispărut. A făcut calea întoarsă.

M-am stabilit la Bălceşti, după ce toamna am aranjat cu ce posibilităţi aveam, ca fiii mei şi cei doi nepoţi să-şi poată vedea mai departe de învăţătură. Mă duceam din când în când cu Muţi să le ducem alimente. La Bălceşti, construisem încă două camere, adaos la cele vechi, în locul celor surpate de socrul meu, când mă aflam fugit în Germania, 1939. Cu ce aveam la ţară şi cu mobila ce adusesem din Bucureşti, ca să o salvez de la bombardamente, am aranjat frumos 5 camere. Bucătăriei, cu două camere, din faţa casei i-am făcut reparaţii, o cameră bucătărie în alta părinţii mei, ca să-i feresc de frigul iernii, fiind o cameră bună. În decembrie, ne găseam în Bucureşti. Erau un frig şi un ger cumplite. Urma să plecăm la ţară şi cu copiii, intrând şi ei în vacanţă. Transportul prezenta mari greutăţi. Oprindu-ne la Ştefăneşti, Muţi a luat de la sora ei o găină roşie de rasă şi o pisică albă cu pete galbene. Puica şi Memina erau mascotele noastre, găina blândă şi obraznică, pisica frumoasă foc, curată, cuminte şi inteligentă, dacă se poate spune aşa că sunt unele animale. Erau o distracţie pentru noi şi mai ales pentru Muţi care le adora. Ne ţineau o adevărată tovărăşie şi cu câtă greutate le-am putut duce, căci din Piteşti am parcurs distanţa cu un camion, pe un ger de trosneau lemnele, până la Deduleşti, de unde şoferul nu a vrut să ne ducă mai departe. În drum, mai avusesem şi o neplăcere cu întârziere. Un camion încărcat blocase trecerea, alunecând în şanţ, pârtia prin zăpadă fiind îngustă n-am putut trece fiind forţaţi să ajutăm, trăgând camionul din şanţ. Era noaptea târziu. Ţopăiam din picioare şi ne frecam mâinile şi

faţa, căci îngheţasem. Cei care aveau marfă în camion mai erau şi obraznici. Unul spunea că e delegat al Ministerului de Interne cu aprovizionare. Avea camionul încărcat cu carne de vită. Însoţitorul era preotul din comuna Drăganu, un popă ce se ţinea de comerţ clandestin. Era originar din Deduleşti-Morăreşti. Venea la părinţii lui, cumpăra vite, le tăia şi le transporta noaptea la Bucureşti să vândă carnea cu preţ de speculă. Am protestat pentru purtarea lor obraznică. Domnul de la Interne mă ameninţa cu arestarea că e comisar-şef. Nu m-a intimidat. Le-am trântit-o în faţă: „Un popă măcelar şi un traficant de carne, comerţ clandestin." Au trecut două sănii cu boi. Duceau saci de porumb la o moară. Aveau trecere prin Bălceşti. Ne cunoşteau oamenii şi ne-au luat deasupra sacilor. Comunicasem din vreme să se facă focul în camere, spre norocul nostru, căci am ajuns acasă îngheţaţi de frig. Bătrâneţea şi boala o trântiseră pe mama la pat. Doctorul chemat ne-a spus că nu mai are multe zile de trăit. Împlinise 81 de ani. Cu toate îngrijirile şi medicamentele administrate de Muţi, nu am mai putut să-i mai prelungim viaţa. Eram acum toţi în jurul ei. În ziua de 24 ianuarie 1946 la ora 4. După-amiază, femeia ce o pusesem să stea continuu lângă ea ne-a anunţat să venim imediat că e pe moarte. Gicu tocmai în dimineaţa aceea plecase la Bucureşti pe motiv că are nişte examene de dat la Drept. Îl rugasem să rămână la moartea bunicii lui, care îi crescuse şi-i iubise ca pe ochii ei. Cu câteva zile înainte, chemase pe amândoi nepoţii, a scos de sub căpătâi o batistă în care înnodase nişte bani. Îi păstrase pe la preoteasa Vasilescu încă cu mulţi ani înainte. Erau economiile ei, strânse cu multă trudă, lipsindu-se de o bucată de pâine şi o cană cu lapte. Vânduse lapte, unt, ouă la curtea boierului Mandrea, agonisise aceşti bani pentru nepoţii ei. Pentru ea erau o valoare mare 10 000 lei. Acum nu mai însemnau nimic. A dat celor doi nepoţi câte o hârtie de 5 000 lei, pe care în dragostea ce o purtau bunicii lor, le-au pus în ramă scriind pe ele: „Din partea mamei-mare bani ce ne-a dat pe patul de moarte, pe care îi vom păstra ca amintire." Stăteam la capul ei. Era perfect conştientă şi ne-a vorbit până în ultima clipă. Ne privea cu dragostea ce emana din tot

sufletul ei. Tata s-a apropiat, i-a prins capul între mâini şi a sărutat-o: „Iartă-mă, Floare, dacă în viaţă ne-am mai certat şi ne-am supărat unul pe altul.” L-a privit, i-a apucat mâna ducând-o la piept. „Te-am iertat. Să mă ierţi şi tu pe mine”. Era ritualul iertăciunilor, moştenite din moşi-strămoşi ce se făcea la trecerea în lumea veşniciei. Ne-am iertat cu toţii şi ne-am dat ultimul sărut. Ce sfâşietoare este această clipă de despărţire pentru totdeauna. Mi-au trecut prin minte într-o clipă toată viaţa trăită lângă mama mea, cu toate momentele de dragoste şi duioşie, mângâierile şi sărutările ei. Mi se umpluseră ochii de lacrimi. Muţi de asemenea. Ea o iubise pe mama într-un mod deosebit. A închis ochii şi credeam că a murit. Puţin se mai simţea respiraţia. Îi pipăiam pulsul. Doda Gherghina, femeia ce stătuse lângă ea, îi ţinea lumânarea aprinsă. A mai deschis ochii pentru ultima oară, ne-a privit pe toţi şi deodată cu glasul slăbit, abia am auzit şoapta, a întrebat: „Gicu unde este?” Dorinţa ei să-l mai vadă pentru totdeauna.

Am fost silit să o mint. Auzi să o mint pe mama mea pe patul morţii. „E în casă, vine imediat, mamă.” A închis ochii, a căscat o dată şi şi-a dat duhul, rămânând întipărit în mintea mea ultimul ei cuvânt: „Gicu unde este?” După înmormântarea ei simţeam casa ca pustie şi tatăl meu multă vreme a fost cuprins de tristeţe. Se căsătorise de tânăr, la 18 ani. „Aproape 65 de ani am dus viaţa împreună cu ea, mă, şi acum de ce nu a vrut Dumnezeu să murim amândoi odată?”

Eram legat acum de sat să stau pe lângă tatăl meu. „Dragă Muţi, ţie îţi place aici? Poţi să stai cu mine sau te ademeneşte viaţa de Bucureşti?” „Stau cu tine, Ionel, cum să lăsăm pe bătrân?” Am început o viaţă nouă după aproape 20 de ani de peregrinări prin lume, închisori şi suferinţe. Vom începe să ne gospodărim. Mama ne lăsase două vaci, una cu lapte şi alta gata să fete, ceva păsări şi doi porci. Muţi avea să se facă gospodină bună. Anii 1946 şi '47 au fost ani de secetă şi foamete şi am dus-o greu, atât noi la ţară, cât şi copiii în Bucureşti. Abia de-am putut face faţă până în toamna anului 1947, când am avut o recoltă bună. Cu toate lipsurile, tot am fost asaltaţi de fini să-i cununăm

şi apoi să le botezăm copiii. Situaţia politică ne sporea obligaţiile. Dacă făcusem ceva economii, cu stabilizarea, banii noştri nu mai făceau două parale.

Gicu se logodise cu o fată din Bucureşti, studentă la Drept. O cunoscuse prin nepoata mea, Nuţi, care fuseseră colege de liceu. Eram în Bucureşti când nepoata mea studentă în anul II la Geografie, Facultatea de Ştiinţe, a intrat în camera mea cu tânărul inginer Nicolae Ştefan. „Unchiule, să-ţi prezint pe viitorul meu soţ”. O crescusem cu atenţie şi sever şi credeam că-şi va termina studiile. Era fată frumoasă şi cuminte. Nu ştiu de ce m-au trecut lacrimile. „Dar tu ai comunicat mamei şi tatălui tău?” „Nu, unchiule, am vrut să-ţi spun întâi matale. Dar de ce plângi?” „Vezi măi Nuţi, când copiii încep să se căsătorească, atunci începem să simţim şi noi că îmbătrânim. De asta plâng.” Cunoşteam băiatul. Era fiul proprietarului meu. Mai avea un frate student la medicină. Băieţi buni, fii de muncitor. Le-am strâns mâna la amândoi. „Bine măi copii, eu vă dau binecuvântarea mea. Tu, Nuţi, să scrii mamei şi tatălui tău. Şi-ţi mai dau un sfat, chiar dacă te căsătoreşti, să-ţi urmezi mai departe cursurile până ce îţi vei lua licenţa.” Am petrecut la logodna şi la nunta lor în 1946, la ţară, în bucuria socrului meu şi a soacrei, care au trăit la nunta nepoatei lor şi poate vor apuca să vadă şi strănepoţii. În vara lui '47, deci, au venit la ţară, viitorii socri ai lui Gicu şi cu logodnica lui. Erau amândoi studenţi la Drept şi urmau să se căsătorească peste un an când îşi luau licenţa.

Lucram cu tragere de inimă împreună cu Muţi, care mă însoţea chiar şi la sapă în grădina de zarzavaturi. Gospodăria mergea bine. În vara lui '46, obosit, transpirat, am băut apă rece de la fântână şi am căpătat o congestie pulmonară – pneumonie –, care m-a trântit la pat. Temperatură peste 40 de grade, halucinam, se învârtea casa cu mine şi nu am mâncat nimic vreo nouă zile. Am scăpat datorită îngrijirilor, dar am avut o convalescenţă lungă. Din două vaci, am oprit pe cea mai tânără cu viţel mic, cu care ne jucam. Bietul tata, de multe ori pleca cu vaca de frânghie

ca să o pască pe luncă. O priponea mai mult, căci nu putea, slobodă, să alerge după ea.

Prăsisem şi înmulţisem tot felul de păsări şi erau distracţia noastră. Câţiva stupi cu albine şi creşterea viermilor de mătase, căci aveam duzi mulţi în grădină, ne dădeau de lucru. Când dau drumul la radio, ca să ascultăm muzică, deschideam fereastra şi în duzii din faţa casei se strângeau atât păsările de curte, cât şi cele zburătoare, umplând duzii, luându-se la întrecere cu ciripitul şi cântecul lor cu radio.

5. Puica, Mimina şi Nero

Era plăcut să retrăiesc vremurile copilăriei şi tinereţii mele pe lunca râului Topolog, zăvoiul, crângurile, fâneţele, covor verde cu o mulţime de flori în mii de culori, ce îmbălsămau aerul cu parfumul lor, dealurile cu păduri de stejar şi fag, livezile de pomi, toate îmi erau aşa de dragi ca şi pe vremuri. Baia de la scocul morii sau în vârtejurile apei, pe vreme călduroasă, constituiau o reconfortare şi o dispoziţie de viaţă plăcută. Cântecul păsărilor şi concertul broaştelor, în timpul nopţii, îşi aveau şi acestea farmecul lor. Mă atrăgea şi felul de viaţă ce-l aveam acasă. Poate unde o vreme am trăit fără a fi înconjurat de păsări domestice şi animale. Îmi producea bucurie să mă văd în mijlocul lor. Păsările şi animalele oare vorbesc şi ele? Îmi pusesem întrebarea că te cunosc, te înţeleg. Şi, de ce nu, am să vă dau aici câteva cazuri. Puica, găina de rasă, roşie ca focul, darnică în ouă, era o excepţie. De te vedea în curte, venea la picioare, te privea şi parcă se ruga să o iei în braţe... co-co-co... şi ţi-ar fi stat în braţe tot timpul. Te urmărea în cameră şi intra după tine, tot privind şi – co-co-co – co-co-co. Îi plăcea să se urce într-un fotoliu şi să se aşeze ca şi când ar fi vrut să clocească. „Dragă, am spus lui Muţi, să ştii că puica vrea să se ouă pe fotolii. Ia pune-i tu un ou." I-a pus oul şi asta a vrut puica. L-a mângâiat şi l-a aranjat sub ea cu ciocul. A ouat pe fotoliu. Ni

l-a lăsat în casă ce să mai căutăm prin cuibare, pe care unele nu le mai găseam, găinile făcându-şi cuiburi ascunse, ca după o vreme, observând lipsa lor, să apară cu puii după ele. Le cloceau în ascunzişurile lor. Puica venea zilnic la locul ei. Trebuia numai să vadă un ou acolo. De se întâmpla ca uşa să fie închisă, bătea cu ciocul în uşă, vorbind în glasul ei co-co-co. Deschideam şi alerga repede la locul ei. Termina repede, bucuroasă că ne-a lăsat darul. Nu făcea murdărie prin casă. Bătea iarăşi cu ciocul să i se deschidă uşa sau sărea pe pat să o iei în braţe ca s-o scoţi afară.

Pe vreme bună, luam masa afară sub un dud la umbră. Cum vedea puica că se aşază masa, venea repede şi nu sărea pe masă, decât numai când ne aşezam ca să mâncăm şi nu la alţii, la mine. Sărea pe genunchi şi apoi pe masă ciugulind cu ciocul din farfuria mea. Voiam să o îndepărtez cu mâna, apăsa cu pieptul şi nu se lăsa. Îi vorbeam şi se certa cu mine, co-co-co. De îi puneam alături o farfurie de tablă cu mâncare pentru ea, tot cu ciocul în a mea se băga. Frumoasă, blândă şi obraznică. Nu a clocit niciodată. Poate de aceea venea să ne lase nouă ouăle. Erau şi celelalte destul de blânde, le puteai prinde şi se lăsau mângâiate. Distracţie. Dar Mimina, pisica frumoasă, albă, cu pete maro, la început nu o iubea decât pe Muţi. Se urca în braţele ei, o prindea cu lăbuţele de gât şi torcând o mângâia cu botul pe obraji. Dacă o prindeam în braţe pe Muţi se uita urât la mine cu nişte ochi plini de gelozie, se zgribulea la gâtul ei şi o apuca tremuratul, de nervi. „Lasă, că o să se înveţe ea şi cu tine", spunea Muţi. Era curată şi grozavă vânătoare de şoareci. Se lupta cu şobolanii. Toată noaptea prin poduri. Învăţată să doarmă cu Muţi, când mă băgam şi eu sub plapumă, fugea după sobă, aruncându-mi uitături urâte. Nu mieuna, zgâria uşa cu laba ca să-i dai drumul, iar când venea, se căţăra la fereastră, dacă eram în casă, lovea în geam, dacă nu, ne aştepta la uşă. În cele din urmă, s-a învăţat şi cu mine, nu mai era geloasă şi în lipsa tovarăşei mele de viaţă se aşeza în poala mea. S-a împrietenit cu mine când am mutat porumbul din pătul în podul casei, căci se înmulţiseră şoarecii acolo. Am luat-o cu mine. Simţind prada au apucat-o nervii, s-a repezit în şoareci, în pui, câte doi, trei, câte opt, zece

pui, îi ameţea cu gura şi-i ducea într-un loc ascuns de ea, făcuse pui şi-i lăsasem doi pisici frumoşi ca şi ea, pe care îi îngrijea, se juca toată ziua cu ei şi-i hrănea. Jucăuşi, nebuni, de te făcea să te prăpădeşti de râs. Dragostea aceasta pentru animale şi a lor pentru tine îţi mai alungă gândurile negre. Te simt când eşti trist şi vin parcă să-ţi dea mângâiere. Ele nu sunt în stare să te urască aşa ca oamenii, ştiu numai să iubească omul, chiar dacă le-ar face rău.

Dar povestea cu Mimina nu se termină aici. S-a întâmplat ca Gicu să aducă din Bucureşti un câine mare de rasă. Alb cu pete maro, părul lins, coada subţire, urechile mari lăsate în jos, ochi vioi, picioare înalte, piept lat cu corpul subţiat la şolduri. Avea părul în culoarea exactă ca a pisicii. „Ce mi-ai mai adus şi tu acum în vreme de foamete câinele ăsta, măi Gicule. Aproape că nu avem noi ce mânca. Îi trebuie mâncare, nu glumă, şi mai mult carne" „Lasă, tată că vedem noi. Să ştii că are să te distreze. E un câine inteligent şi bun de vânătoare." „Dar ştii că eu nu vânez. Îl dai lui logofătu Ionică sau lui Gheorghe Nătărău când pleacă să vâneze." Cei doi, rudă cu mine, erau nişte vânători pasionaţi.

Când l-a văzut Mimina, a privit cu ură, a început să sforăie şi a cerut să plece afară. S-a mutat în bucătărie. Nu mai vrea să intre în casă când vedea câinele care-şi alesese un loc în cameră pe o canapea pluşată. Era de neam boieresc al dracului. Stătea mai mult în casă cu stăpânii şi-şi alesese loc bun de odihnă. Era un câine curat şi îngrijit. Dar cum aveam să împac duşmănia dintre pisică şi câine. Ştia totul ca şi omul. Vorbeai cu el şi-ţi răspundea în graiul lui î – î – î – î – î – i. Pisica, care nu mieuna niciodată când cerea mâncare, deschidea numai gura, închizând ochii a lene, acuma începuse să mănânce. Câinele răspundea la numele de „Nero". Numai dacă nu era aşa nebun ca împăratul roman. După plecarea fiului meu, s-a ataşat de mine, făcându-mă stăpânul lui. „Nero, vino aici!" Venea, se aşeza cu labele dinainte pe genunchii mei şi mă privea drept în ochi. Îl mângâiam pe cap. Răspundea cu capul pe genunchi, plecându-l când într-o parte, când în alta, mă privea iarăşi şi scâncea la mine drept răspuns. „Eşti un prost, ia vorbeşte cu mine". Îi luam câte o ureche şi-l ştergeam la ochi. Mă prindea cu labele de mijloc şi sălta capul până în faţa mea... hi – hî – hi... vorbea şi el. „Pleacă de aici că eşti un puturos". Se dezlipea de mine şi se aşeza din nou pe canapeaua lui. Mai aveam un câine în curte. Nu se bătea cu el. Se jucau împreună. Numai când plecam prin sat cu el toţi câinii de pe uliţe se repezeau la el să-l muşte. „Ce-o fi căutând burjuiul ăsta pe la noi. Pe el să-l sfârtecăm." Aveau ei dulăii drepturile lor, dar dacă-l lăsam de voia lui, vai de pielea lor. Mi-am pus în gând să-l împac cu pisica, mai bine zis să învăţ pisica cu el. O luam în braţe şi-l chemam pe Nero la mine cu labele pe genunchii mei. Se ridica ţinându-se cu lăbuţele de gâtul meu tremurând. O duceam la botul lui Nero, o mirosea, pleca capul pe ea, ca un fel de mângâiere. Nu era gelos pe ea că o ţineam în braţe, din contră voia să se împrietenească cu ea. Încetul cu încetul, pisica a început să se obişnuiască. Nu mai fugea din cameră, ba când vedea că eu îl mângâi şi vorbesc cu Nero, venea să sară în braţele mele să o desmierd şi pe ea. Am ajuns până ce poruncind lui Nero: „Nero, adu pisica aici!", se ducea la pat, la început pisica sărea şi venea în poala mea, mai pe urmă făcând pe leneşa, câinele o apuca cu gura lui mare, fără să o strângă, şi mi-o aducea. „Ei bravo, îmi place.", vorbeam cu ei. De o puneam călare pe spinarea lui, se lăsa plimbat. Se împrieteniseră, se jucau şi prin curte, câinele-dulău uitându-se mirat de această tovărăşie cu ea şi cu pisoii cei mici. Numai când Mimina venea cu şoarecii la puii ei, Nero nu o mai băga în seamă.

De ne duceam să facem baie la râu, era primul care se băga în apă şi se împingea în tine să-l speli, să-l săpuneşti peste faţă, urechi, peste tot. Al dracului animal, poate că ar fi vrut şi un masaj. După baie, aştepta în soare să se zvânte părul pe el. I-am pus zgarda şi l-am luat odată cu mine. Sărea pe mine şi scheuna de bucurie cu câte un lătrat gros. Mergea cuminte alături, uitându-se în ochii mei. De te vedea cu o armă, nu mai avea astâmpăr. După ce am ieşit din sat, i-am scos agăţătoarea. La capul podului de peste râu, coana Gherghina sta pe un scaun la

poarta casei ei, cârciumă veche. „Ce câine frumos ai!", îmi zise ea, Nero a tulit-o de lângă mine prin grădină, a prins o găină golașă, cu gâtul gol, o fi crezut că e prepeliță și mi-a adus-o în gură. „Aolea, fi-ți-ar câinele al dracului, mi-a omorât găina". Îi înfipsese un dinte și sângera. Am pus de a tăiat-o un băiat. „Lasă, Gherghină, nu e nimic. Am să-ți trimit altă găină mai frumoasă și de soi."

Am urcat cu el pe dealul Rădăilor să-mi mai văd casa în care mă născusem și locurile copilăriei, când Nero m-a părăsit luând-o la goană, cu un lătrat cu totul deosebit, un fel de schelălăială. Mă uitam după el peste coaste, prin tufe, peste râpe, a coborât în Valea Ursului și a urcat prin pădure în dealurile de dincolo de vale, tot lătrând a vânat. Mirosise și descoperise doi iepuri pe care acum îi gonea, dar nu era nici un vânător să tragă în ei. Acesta a fost începutul, apoi mi-l lua logofătul Ionică și Gheorghe Nătărău, când plecau să vâneze. La iazul morii, unde apa era acumulată în cantitate mare, s-a vârât în apă înotând, băgându-se cu capul la fund, și cum s-a lăsat până nu a scos o vidră la iveală, care a fost împușcată de cei doi. Prinsesem drag de el. Îmi era ca un tovarăș bun. Când călătoream cu mașina, se urca singur și se așeza pe banchetă lângă mine, proptit pe picioarele din față, privea ca și un om, prin parbriz sau alături. Nu se despărțea de mine. Numai când opream mașina pentru oarecare nevoi se ducea mai departe de noi să se ușureze și venea la locul lui, căutând să nu incomodeze pe nimeni.

Avea un simț extraordinar în a mirosi hoții. Nu se da niciodată la oameni, numai în cazuri rare. Într-o zi, a sărit pe o femeie în curte. Aducea cu banița niște prune; să o trântească jos. Dacă nu săream la el, era de rău. Am auzit de la vecini că femeia era o hoață și de aceea a sărit câinele, simțise. Nu putea să sufere nici pe jandarmi. Pe ofițeri, pe alții în costume militare, da, dar pe jandarmi să nu-i fi văzut.

Aproape doi ani mi-a ținut Nero prietenie cu credință și a apărat casa, dar și pe noi. Prin august 1947, când viitorii mei cuscri, socrii lui Gicu, au fost la Bălcești, le-a plăcut mult

câinele. M-au rugat să-l dau lor ca să-l ducă la ferma pe care o aveau pe lângă pădurea Băneasa. L-am luat cu mine și l-am dus la București. Îmi venea să plâng la despărțirea de el. Nu l-am mai văzut de atunci. Și ce mă strânsese cu labele lui, ce mă privise cu ochi rugători.

Simțise oare că nu aveam să ne mai vedem? Cred că da.

6. Mi-a înflorit grădinița

Toată vara fusese o foamete cumplită. Alergasem după grâu și porumb și pe la Bălcești-Dolj, la prietenul meu Roșca, fost coleg de seminar. La București, prin Eugen Ionescu – care recomandat de Pătrașcu ajunsese mâna dreaptă a lui Zăroni, un om de omenie, care era mai marele Institutului de Cooperație, ministru – am putut căpăta aprobarea pentru două vagoane de porumb a câte 15 000 kg, unul pentru Bălcești și al doilea pentru comuna vecină, Corbi. Ne-au sosit vagoanele la timp potrivit. Pe cel destinat Corbilor l-a oprit Fănică Popescu, marele șnapan ce toată viața a jefuit sărăcimea, la Bascov, și l-a vândut cu speculă, lăsând oamenii din sat să flămânzească. Cel pentru Bălcești l-au ridicat oamenii cu carele de la Băbeni și l-au împărțit, lăudându-se la Ion Comănescu, directorul școlii, ce făcea politica vremii, că din stăruința lui au căpătat oamenii porumbul. Nu am avut pretenție să mi se acorde vreun merit. Eram mulțumit că am putut să-i ajut.

Din punct de vedere politic, comuniștii erau stăpâni pe situație. Se făcuseră arestări masive. Au fost ridicați toți fruntașii partidelor politice și unii generali care au fost judecați și condamnați: Maniu, Mihalache, Mihai Popovici, Penescu, Brătienii, Argetoianu și mulți. Nu a scăpat nici unul. Penescu, secretarul general al P.N.Ț., s-a purtat ca un laș la proces acuzând pe șeful său, pe Maniu. De legionari nu s-au legat încă. Se respecta oare convenția semnată cu guvernul sau rămăseseră

ultimii, căci Pătrașcu nu se astâmpăra. Pusese așa ca formă de camuflaj anumiți șefi de organizație. Pe savantul nostru chimist Manu, ce lucrase mult în laboratoarele din Paris, cu soția lui, îl făcuse Comandant al Organizației Legionare. El simpatiza pe legionari. Apoi pe scriitorul Constantin Gane, ajutat de Ionel Boanță. Aveau să cadă în cursă și să moară în închisoare. Camuflat astfel, Pătrașcu lucra după ordinele primite. Aduna legionari pe muntele Ciucaș și strângea armament. Ce vrea oare să facă în prostia lui, credea că autoritățile sunt oarbe? Își călcase angajamentul. Simțeam că se apropie primejdia. Mă bizuiam pe adeverința ce o purtam în buzunar că nu voi mai fi urmărit și nu aveam nimic compromițător la activul meu.

Toamna dăduse o recoltă bogată. Adusesem doi porci de rasă de la fosta fermă Brătianu, de la Florica, și căutam cu Muți să ne gospodărim bine. Viermii de mătase ne dăduseră câteva kilograme bune de borangic. O parte aveam să-l vindem și alta să o țesem în casă și angajasem o femeie. Aveam acum de toate. Numai banii ne cam lipseau. Primăvara lui 1948 ne-a prins cu o mulțime de păsări, curci, gâște, găini multe, până și bibilici, prin ogradă. Când le dam de mâncare suflecam mânecile și presăram mâncarea lor pe mâini ca să vină să ciugulească nu numai din mână, ca să învățăm puișorii să fie blânzi. Râdeam de cloșca ce se ținea după puișorii de rață pe care îi avusese din clocealǎ. Se uita chiorâș după ei când înotau în baltă, îi chema și nu răspundeau. Era înciudată de ce pui scosese. Ocupat cu treaba, nu mai aveam timp să mă gândesc la altceva. Pusesem în grădina de zarzavat căpșuni și ne înfruptam din fructul lor.

Muți, în afară de florile din grădinița casei, umpluse cu ghivece de diferite flori în minunate culori toată sala din fața casei și-mi venea adesea să cânt: „Mi-a înflorit grădinița". Eu cântam, tata citea la soare din cărți sfinte să-mi mai spună câte o snoavă hazlie. Citea cu ochii liberi. Niciodată nu purtase ochelari. Nu mi-a fost dat să mă bucur mult de liniștea și mulțumirea ce mă copleșeau. Totdeauna când mă simțeam mai bine, atunci năvăleau necazurile și suferințele pe capul meu. Așa și acum.

În noaptea de 15 mai 1948, au venit cu jandarmi să mă aresteze. Venise rândul legionarilor să fie arestați cu miile, zeci de mii, au umplut lagărele și pușcăriile la care a contribuit mult neastâmpărul lui Pătrașcu.

Comisarul Cârnu a venit cu mandat de arestare emis de procurorul Tribunalului Argeș, însoțit de comisarul maiorul Săliștеanu, după ce au lăsat pază de jandarmi afară, au intrat în casă, aducându-mi la cunoștință mandatul de arestare. Mi-a ridicat întâi adeverința dată de ministrul de Interne. A urmat o percheziție minuțioasă prin toate camerele, ridicându-mi tot ce au crezut ei că pot fi socotite corpuri delicte, cărți, fotografii până și unele obiecte ce le ademenise privirea pe care și le-au însușit.

Începuse să se lumineze de ziuă când au terminat. M-am îmbrăcat sumar. Credeam că ajungând în București voi putea lămuri situația și voi rămâne liber. Nu aveam bani în casă, nici nu le dusesem lipsa, am plecat cu trei lei în buzunar, pentru țigări. Mașina cu care veniseră era oprită mai departe de casă. Precauți, crezuseră că la auzul mașinii voi dispărea de acasă.

Tatăl meu dormea în camera lui și nu m-am dus să-mi iau rămas-bun ca să nu-l întristez. Nu credeam că n-am să-l mai văd niciodată. M-am despărțit de Muți, îmbrățișându-ne, rugând-o să cheme pe fiul meu mai mic, Milică, să-și urmeze cursurile în particular și să se ocupe de gospodărie. Dacă-mi va fi dat să nu mă mai înapoiez: „Iar tu, dragă Muți, să faci așa cum te va tăia capul, dacă vezi că eu nu voi mai veni."

Așa ne-a fost despărțirea. Între obiectele ridicate a fost și un stilet cu lamă de Toledo, pe care Moța îl primise de la comandantul falangiștilor când ne-am prezentat la Soria în Spania generalului Moscardo. Îl păstrasem cu intenția de-al da fiului său, la împlinirea majoratului, ca amintire.

După ridicarea mea s-au mai făcut încă percheziții la care mi s-au luat un birou, trei fotolii și câteva covoare, de către comisarul Săliștеanu.

Urcați în mașină, am pornit pe Valea Topologului în sus. Ne-am oprit la Ciofrângeni ca să aresteze și pe preotul de-acolo,

Preoţescu, dacă nu mă înşală numele. Negăsindu-l, am pornit spre Piteşti, având de arestat şi pe preotul Dumitrescu de la Cotmeana. Acesta era acasă. Pe motiv ca să fie lăsat să se îmbrace, a dispărut pe uşa din dos. A căzut vina pe jandarmul din comună, pe care Cârnu l-a arestat, luând şi pe fiica mai mare a preotului. Supărat, comisarul Cârnu, a căutat să se răzbune pe mine, cu înjurături, ghionturi, ameninţându-mă că la Piteşti are să-mi arate el mie, de parcă eu aş fi fost vinovat că nu i-a prins pe cei doi preoţi. Trei zile am fost ţinut la Siguranţa din Piteşti, îngrămădiţi, mulţi pe un pat de scânduri într-o gheretă. Nu am primit în trei zile decât un sfert de pâine.

După o anchetă sumară, am fost dus la penitenciarul din Piteşti, unde am rămas vreo două săptămâni. Aici erau mulţi legionari arestaţi din judeţ.

Săraca Muţi, o lăsasem fără nici un leu. Cum va fi reuşit să se împrumute de bani şi să plece după mine cu ceva schimburi, rufe şi de-ale mâncării. Le-am primit la penitenciar. Nu i-a dat voie să mă vadă, dar a cerut semnătura mea că le-am primit, pe care am dat-o gardianului care îmi predase pachetul. M-au trimis cu trenul, însoţit de un poliţist, la Ministerul de Interne.

Mă ameninţa că, dacă voi vrea să fug, va trage cu pistolul în mine. Îl rugasem, în drum, ca să tragem pe la locuinţa mea din Bucureşti să-mi văd copiii. A făgăduit, dar nu s-a ţinut de cuvânt şi m-a dus la Interne unde am fost încarcerat, în vederea anchetei care a durat câtăva vreme.

Închisoare grea, cu celule, două rânduri, una peste alta. În subsolul Ministerului de Interne, cu o măsuţă şi două paturi suprapuse, din ciment.

Am cerut anchetatorului să vorbesc şefului Siguranţei. Eu credeam că este Nikolski cu care avusesem legături, să-i reamintesc de adeverinţa dată din ordinul lui Teohari Georgescu şi să se revină asupra arestării mele. Când m-am prezentat, era o altă persoană şi după nume, şi după figură evreu. M-a ascultat, cerând apoi să pot vorbi tovarăşului Nicolski. „Aici eu sunt Nicolski, eu sunt ministru de Interne. Ia-l şi du-l înapoi în celulă."

Cu aceasta m-am ales şi simţeam că nu voi mai fi pus în libertate. În anchetă, veneau agenţi bătăuşi, aleşi într-adins, ce întrebuinţau bătăi şi schingiuiri groaznice, aşteptând un semn al anchetatorului, ca să fii ridicat şi supus chinurilor. Am avut noroc. Anchetatorul meu, văzând că nu am nimic de ascuns, nu m-a dat pe mâna lor. Avea la dosar scrisori ce-mi fuseseră luate la percheziţie. Între ele era şi scrisoarea de la Hedwiga Rutkowski, prin care mă îndemna să fug din ţară cu copiii, să mă duc în Spania unde va veni şi ea.

A citit-o, a recitit-o, anchetatorul meu, ce părea un om de treabă, s-a uitat lung la mine ca apoi să-mi spună: „Ce rău ai făcut că nu ai ascultat de data asta. Acum ai fi fost un om fericit." Nu ştiu cât a durat ancheta. Totuşi, destul de mult şi a mai continuat şi după ce am fost trimis la Jilava. Îi facea plăcere anchetatorului să mă mai vadă, ca un fel de consolare. Gemea Jilava de arestaţi. Câte 80–100 într-o cameră cu scânduri goale. Mizerie şi foamete. Ciorbă de fasole să numeri boabele cu cuie şi piatră şi pământ prin ea. Varză acră împuţită şi o bucăţică de turtă sau mămăligă numai tărâţe. Regim de exterminare. Bătăi, strigăte: „bandit", „criminal", tratament de nu găseşti cuvinte ca să-l poţi descrie. Generalul Cornea, bătut zilnic şi ţinut în celula neagră, şi-a dat sfârşitul în chinurile cele mai groaznice.

Prin aprilie 1949, chiar în vinerea patimilor, un grup de fruntaşi legionari au fost expediaţi în lagărul de la Ocnele Mari, cu vagonul-dubă. Eram cu Constant, Vojen şi generalul Coroamă, când ne-a povestit de Sima dna Codreanu, relativ la memoriul nostru ce-i dădusem ca să fie înmânat regelui, în 1938, despre care eu am mai povestit.

La Ocnele Mari am fost băgaţi la izolare în nişte cămăruţe din Turn, socotite carcere. Câte patru într-una, nu te puteai mişca. Am fost băgat cu Alecu Constant, Radu Budişteanu şi Ionel Boanţă. Am avut noroc cu doi băieţi, elevi de liceu, izolaţi şi ei într-o celulă că făcuseră parte dintr-un cuib F.D.C. Paznicul nostru din Turn era un gardian bătrân, ce urma să fie pensionat. Ne încuia cu zăvoarele din afară, fără să pună

lacătul la ușă, și pleca, fiindcă rânduia și plimbările din curte. Cei doi copii învățaseră cum să tragă cu un cerc făcut de ei zăvoarele celulelor de sus și de jos. Cum pleca Moș Dumitru, cum, spuneau ei gardianului, se descuiau, apoi ne da drumul și nouă în mijlocul Turnului. Când auzeam pașii lui Moș Dumitru că urcă scara, ne încuiam la loc în celule. Cred că știa el Moș Dumitru că băieții ne dă drumul, căci urca două, trei trepte și se mai oprea oftând tare. Îi plăcea să stea de vorbă cu noi. Era de fel din Ocnele Mari.

Închisoarea, transformată acum în lagăr, avea ateliere unde lucrau condamnații de drept comun. Ei aveau vorbitor și primeau pachete cu alimente, de asemenea și o parte din lagăriști. Când se distribuiau pachetele, Moș Dumitru asista la verificare și căpăta de la unul, de la altul din ce aveau în pachete și țigări pe care le punea sus în Turn pe o masă. Când era plecat, copiii ieșeau și desfăceau ce aducea el, dându-ne și nouă partea noastră. Erau zile de mare sărbătoare pentru noi. Moș Dumitru știa, dar se făcea că nu știe. „Măi copii, nu ați văzut voi venind pe cineva sus, că-mi lipsesc ceva lucruri." „Ba am auzit niște pași." De văzut nu putem vedea.

Celulele aveau deasupra ușii niște zăbrele pentru aerisire. Nu erau ferestre. Pe copii îi scotea separat la plimbare. Lagăriștii știau cine locuiește în Turn și le aruncau țigări sau mici pachete pentru noi. Primiseră de acasă cu ocazia sărbătorilor Paștelor, ne trimiteau și nouă. Jenică Bordeianu, unul din vechii legionari ai Căpitanului de la Iași, îmi purta de grijă. Vojen primea și el, dar spunea că i-au trimis dâmbovițeni de-ai lui și se înfrupta de unul singur. Până unde te duce foamea.

Am dus-o bine cât am stat în Turn. Odată scoși am fost unii dintre noi izolați din ordin de sus, într-una din camerele închisorii, legionari și țărăniști.

Dintre legionari, eu, Radu Budișteanu, Simion Ghinea și farmacistul Covanica. Nu era voie să ne vadă nimeni. Eram scoși la plimbare dimineața pe întuneric și seara, târziu.

Mă purtau gândurile mereu acasă la cei dragi ai mei. Trecuse un an și plin de tristețe vedeam florile de pe sala

casei, îmi venea să cânt: „Mi-a înflorit grădinița." Cântec cu lacrimi izvorâte din adâncul sufletului. A trecut un an și câți au să mai treacă oare?

7. Suferințele banditului Criminal ce a dat foc la Borșa

„Tu ești mă ăla care ai dat foc satului Borșa? mă criminalule, banditule. Aici au să-ți putrezească oasele." Acestea erau cuvintele cu care mi se adresa comandantul lagărului Ocnele Mari, ori de câte ori mă vedea. Pentru că nu am fost în stare să învăț cât trăisem limba lingușitorilor și a mincinoșilor, pentru că nu am avut darul hoților, prungușilor, spărgătorilor de case de bani, furtului de cai, nu prididisem la drumul mare ca să jefuiesc și să omor, cum stau mulți în lagăr, chiar condamnați, lucrând în ateliere, nu mă puteam bucura de tratamentul omenesc al acestora. Noi, fruntașii politici, eram marii criminali supuși unui regim de exterminare. Ah! foamea. Ce bucuros eram de găseam prin gunoi vreun cartof, foi de ceapă sau vreo bucățică de mămăligă căzută din ce strângeau pentru porci, să o ridici de jos, să o ascunzi în buzunar și să o mănânci pe sub ascuns. La aceasta se mai adăugau necazurile ce-ți făceau adepții lui Sima. Virgil Mateiaș, comandant legionar, fost șef în Făgăraș, conjudețean cu Sima și Pătrașcu, inventa extraordinare merite și relații cu mari conducători de state din lume, creând mituri în persoana lui Sima, a stat de vorbă în America cu Kennedy, a fost primit în audiență de regina Angliei, a fost în Australia, în toată lumea și că toți cu care a vorbit îl ocrotesc ca pe cel mai mare cap politic din Europa. Iar pe Căpitanul, Moța și Marin îi ridicase la gradul de sfinți, de dumnezei sanctificați. Se socotea șeful simist din lagăr, da ordine ca cei ce vor fi adversari să fie linșați. Mai era o sectă creată de Biriș în închisoarea de la Aiud – „birișiștii" – îi intrase

în cap nebunului, bolnav de Bazedoff, că el este şeful nou al legionarilor, strângând în jurul lui o mulţime care-l idolatriza.

Dezbinări, certuri, bătăi, asta era situaţia legionarilor. Adusese la Ocnele Mari pe Alimănescu, şeful hoţilor şi pungaşilor de buzunare din Bucureşti, pe care regimul, prinzându-l, l-au făcut comisar-şef, cu echipa „Fulger", punându-l să prindă tovarăşii de hoţie şi să-i dea pe mâna Securităţii şi miliţiei. Până la urmă, condamnat şi el, a fost adus la Ocnele Mari cu un anumit scop. Organizase echipa de bătăuşi dintre lagărişti şi dintre hoţii condamnaţi, puşi pe schingiuiri, chinuind pe cei indicaţi sub pretextul de a face unele declaraţii. Avea locuinţă separată cu tratament special. Controla atelierele de lucru şi numea şefi. M-a chemat la el propunându-mi să lucrez cu el la împachetarea jucăriilor ce erau făcute în ateliere, că voi avea mâncare bună şi tratament special. Îmi vorbise frumos ca să mă atragă, da' am refuzat, ceea ce a dus la trimiterea mea într-un atelier unde lucrau cei ce săvârşiseră hoţii cu crime, dând un ordin special şefului de atelier, care era un ţigan, fost conducător al unei bande de hoţi de cai din Craiova. Cu mine a băgat încă trei fruntaşi politici. Bănuiam ce avea să se întâmple, căci eram provocaţi de hoţi. Tăceam şi lucram din toate puterile evitând provocările şi cearta. Ţiganul mai avea şi suflet, căci într-o zi controlând cum lucrez m-a felicitat spunând cu glas tare „Da' ce avem noi cu ei. De ce să-i omorâm. Oamenii sunt liniştiţi şi lucrează la cot cu noi". Divulgase ordinul ce primise. Nu a mai fost lăsat şef. Ba l-au şi ridicat cu trimiterea în închisoare. Când comandantul a dat cu ochii de mine, m-a privit cu ură: „Dumnezeul mă-tii de bandit. Am să te spânzur cu mâinile mele aici în curtea închisorii ca să te vadă toţi!" „Ce bine aţi face domnule comandant, căci aş scăpa de chinuri." „Aşa! Am să-ţi arăt eu ţie!" şi a dat ordin gardianului: trei zile la celula neagră şi fără mâncare. Când am fost scos, m-au băgat în camera cu izolaţii. Veniseră Milică cu Muţi căutând să mă vadă aducându-mi şi pachete. Nu au fost lăsaţi să dea ochii cu mine. Au luat pachetul, l-au desfăcut în faţa mea şi au confiscat totul. Din 200 ţigări mi-au dat numai un pachet cu 20. Se schim-

baseră gardienii. Fuseseră aduşi alţii tineri, educaţi în a supune pe lagărişti la grele maltratări. Au început să aplice metodele de reeducare după principiile şi metodele întrebuinţate de Makarenko, educatorul vagabonzilor din Rusia, bazate pe bătăi şi schingiuiri, ce şi le aplicau grupele de lagărişti între ele. Procedeul a început din închisoarea Piteşti, unde se afla tineretul legionar, studenţii. Se forma un grup care se oferea să tortureze, luând poziţie adversă, celor ce doreau să rămână încă legionari. Erau duşi în camera amenajată cu tot felul de unelte de tortură. Aveau la îndemână metodele lui Makarenko pe care le aplicau, dându-şi osteneala să inventeze şi altele şi mai groaznice. Erau duşi rând pe rând şi chinuiţi zile şi nopţi întregi toţi cei ce erau refractari.

Cele petrecute la Piteşti s-au soldat cu o mulţime de morţi, invalizi şi nebuni. Poate povesti grozăviile de la Piteşti Paul Bălăşeanu, comandant legionar, ce se afla în această închisoare, el fiind de părere ca reeducarea să se facă pe calea discuţiilor.

Trupele de bătăuşi au fost recrutate din tineret. Au început la Suceava – cei mai aprigi erau bucovinenii – au trecut la Piteşti, apoi la Gherla şi, în cele din urmă, un grup a venit la Ocnele Mari. Au fost întocmite liste cu cei ce trebuiau să treacă prin mâna metodiştilor. O aripă întreagă a etajului închisorii a fost pusă la dispoziţia lor. Lucrau ca şi cum administraţia închisorii nu ar fi ştiut nimic, primind ordin pe ascuns de la ofiţerul politic. Bătăile erau făcute numai noaptea, când auzeai gemete şi plânsete de la loviturile cu ranga de fier. Se credea că nu vor fi auzite pentru că erau înăbuşite de zgomotul motoarelor, căci atelierele lucrau şi în timpul nopţii. Încolo nimeni nu ştia ce se petrece acolo.

Eram şi eu trecut printre ultimii. Atitudinea mea, deşi mă priveau urât, le-a dat de gândit. De aceea m-au lăsat la urmă. Cei trecuţi prin această reeducare – după ce li se luau diferite declaraţii şi la urmă aceea de desolidarizare de Garda de Fier – erau scoşi şi înlocuiţi cu alţii. Am văzut pe Verşescu, avocat din Bucureşti, când a fost scos. Total nebun. O lună de zile nu a scos

nici un cuvânt. Nu mai putea vorbi, decât un scâncet fără înțeles. S-a întâmplat însă ca într-o dimineață, Gula Caranica, unul dintre deținuții condamnați de Antonescu cu rebeliunea, să scape cu fuga răcnind prin curtea închisorii. Din neglijență, uitaseră ușa descuiată, ușă care totdeauna era zăvorâtă cu bare de fier, și Caranica spunea în gura mare tot ce se petrecea sus.

A fost auzit de procurorul venit de la Rm. Vâlcea pentru anchetarea unui omor. Un hoț periculos împreună cu alții la fel ca el fuseseră băgați în camera noastră izolatorie a fruntașilor politici, cu scopul că poate ne vor omorî. De multe ori făcea pe nebunul și arunca în noi cu ce-i cădea la îndemână, cu înjurături ca să ne provoace. Purta și cuțit la el. La o ieșire pentru plimbare, ce i s-a năzărit lui, crezând că era unul din noi, s-a repezit și a spintecat cu cuțitul pe deținutul ce supraveghea bucătăria, ce era în curtea în care se făceau plimbările celor izolați. Procurorul ancheta acest caz și a auzit pe Caranica țipând. A dat ordin să fie adus la el. Caranica i-a povestit ce se petrece sus. Fiind grav rănit, a fost internat în infirmerie.

Procurorul cerând să vadă ce se petrece acolo, și comandantul închisorii răspunzând că aici el nu poate vedea, aceasta fiind treaba Securității, a raportat Ministerului de Justiție și la Interne, în urma acestor rapoarte s-a dat ordin de încetare a acestor procedee. Am intrat într-o criză grea de ulcer, gata să mă curăț, cu ieșire de sânge închegat. Timp de 14 zile nu am mâncat nimic, decât ceai cu zaharină, fiind internat în infirmerie. Doctorii, tot deținuți, pregăteau niște scule primitive, ca în cazul unei perforări să mă opereze. Slăbisem la 42 kg. În urma unor medicamente și injecții, pe care doctorul ce mă supraveghea împreună cu farmacistul, cu Caranica, le-au putut lua de la cei ce aveau dreptul să primească pachete, am reușit în timp destul de lung să mă pună iarăși pe picioare și nu știam cum să le mulțumesc, deși mă obișnuisem cu gândul morții și doream să scap de o asemenea viață. Stătusem aproape 5 ani la Ocnele Mari.

În toamna lui 1953, s-a dat ordin ca toți legionarii condamnați la lagăr, pedeapsă administrativă ce s-a dat întâi doi ani, la expirare încă un an, apoi patru ani, să fie trimiși cu duba,

atașată la trenul personal, în închisoarea din Gherla. Am fost duși la gară, încolonați – era ceva distanță – înconjurați de gardieni cu puști mitraliere. În drum, femei și copii de școală ne-au aruncat mere și pâine. Aflaseră ei că noi nu suntem hoți, criminali. „Nu sunteți hoți, așa e? ne întrebau copiii. După vreo zece zile, înghesuiți în duba dusă când de un tren, când de altul, prin diferite localități, morți de foame și nedormiți, am sosit în sfârșit la Gherla.

Unul din schingiuitorii de la Ocnele Mari se numea Strugaru. Fusese transportat cu noi în dubă de la Jilava. Se dăduse drept vărul vechiului legionar de la Iași, Strugaru. Încă din dubă escroca cu alimente pe legionari, zicând că-s pentru noi, Constant, Vojen, generalul Coroamă și cu mine. Escroc ordinar, bătăuș, hoț. La Ocnele Mari a fost cel mai groaznic inchizitor.

Nu aș vrea să mai lungesc povestea. La Gherla același tratament barbar. Izolare, carceră și trimis în vechea închisoare. Castel, al călugărițelor catolice, în formă de turn, unde în Evul Mediu erau ținute sub pedeapsă aspră fetele catolice pentru abateri grave de la credință și apoi călugărite. Mici celule etajate. Iarna 1953–1954 s-a manifestat cu un ger cumplit și zăpadă mare. Se auzea că și în București căzuse de 2–3 metri înălțime. Mă gândeam ce fac ai mei. Nu cumva au rămas sub omăt, căci nu mai știam nimic de ei, nici o scrisoare. Eram ținut sub izolare totală. În primăvara lui 1954, am fost strânși într-o cameră mare toți lagăriștii, cu pedepse administrative. Ni s-a comunicat că se va face o triere și mulți, dacă nu toți, vor fi puși în libertate. Speram și nu speram. După două săptămâni, fuseseră eliberați destul de mulți. Până și cei ce-l preamăriseră pe Sima îl înjurau acuma ca la ușa cortului. Cel mai aprig era Petrică Bolintineanu, care a fost eliberat. Mai eram puțini socotiți periculoși și urma să fim trimiși judecați. Într-o zi, am fost scos eu și Ion Comănescu, un bun și vechi legionar din Pitești, și dați pe mâna unui plutonier și un sergent din Securitatea de la Pitești. Se luase în seamă că locuisem în Bălcești-Argeș, unde și fusesem arestat, și ne ridicau acuma spre a fi anchetați și cu întocmire de acte să

fim trimişi judecăţii. Ne-au depus în fostul loc al Legiunii de jandarmi. Aici au început anchetele după vreo lună de zile, când anchetatorul, dându-şi seama că nu e de competenţa lui, că activitatea mea politică era în Bucureşti şi acolo aveam şi domiciliu stabil, m-au trimis la Ministerul de Interne. De aici, dat pe mâna anchetatorului, transportat pe Uranus, cu ochelari negri să nu ştiu unde mă aflu, într-o închisoare la Arsenal, celulă de unul singur, cu pat din ciment şi paravan în colţ pentru W.C., anchetat luni de zile fără a fi scos la aer, dus în celulele Ministerului de Interne pentru confruntare cu actele vechi ale dosarului meu – destul de voluminos – întocmit cu mulţi ani înainte de Siguranţa Statului, apoi din nou pe Uranus, luându-mi-se declaraţii pe care anchetatorul le scria cum vrea el şi mă forţa să le semnez. Timp în care s-a dus în două rânduri şi la Bălceşti, cu noi percheziţii şi declaraţii de la oameni despre comportarea mea în comună. O declaraţie urâtă a dat preotul Nicolae Vasilescu, vecinul meu care mă duşmănea, în care îmi atribuia unele fapte inventate de el. Scârbit de atâtea înscenări, în ultimul timp am refuzat să mai semnez declaraţiile, îndemnat şi de un evreu cu care ultima oară am fost în celulă la Interne. Era din Vişeul de Sus – Maramureş. Fotograf de mesaje, mă cunoscuse când am fost la Borşa. Era anchetat în legătură cu un comerţ clandestin de ceremonie în care era implicat şi un rabin. Se afla de multe zile în greva foamei şi la anchetă răspundea numai cu: „N-am văzut, nu ştiu nimic." În criză de ulcer – ah cât m-a chinuit ulcerul acesta–, stăruise, în lipsa mea fiind la anchetă, pe lângă doctorul oficial să-mi dea medicamente şi regim. Doctorul era tot evreu şi a binevoit să-mi acorde ce-i ceruse prietenul de cameră.

Pe neobservate îi dădeam din porţia mea să mănânce şi el, în timp ce eu făceam de gardă la uşă. „Să nu mai semnezi nici o declaraţie. Fă aşa cum zic." Discutam cu el de cele întâmplate prin Maramureş. Ştia totul despre mine, despre Maier, cum a vrut să-mi dea fata mie, ca să fug cu ea şi cu bani la Bucureşti. „Ce mai curvă era. Am avut-o şi eu. Nu era pentru dumneata." Cât am stat cu acest evreu m-am simţit mai bine decât tot timpul închisorii cât trecuse. Nemaivrând să semnez ultimele declaraţii, m-au dus iarăşi pe Uranus în altă clădire, cu un nebun în celulă şi a trecut aproape anul până să fiu judecat în mai, 1954. Ce fel de judecată a fost la Tribunalul Militar, cu uşile încuiate, fără admitere de martor, cu apărare din oficiu, numai de formă. Nu-mi găseau vină şi le-a trecut prin cap să introducă în Codul Penal un articol, după care au fost judecaţi şi condamnaţi mulţi, începutul făcându-se cu mine, care suna astfel: „Vor fi condamnaţi până la 20 de ani temniţă grea toţi cei au depus activitate intensă contra clasei muncitoare." Ce ironie. Eu, care toată viaţa luptasem pentru apărarea drepturilor muncitorimii şi săracilor, eram acum socotit ca duşman al lor. Judecata făcută de un complet cu evrei a fost scurtă şi am cerut, în urma unor scene ridicole, ca să se facă linişte, vociferanţii să părăsească sala. Preşedintele cerea tribunalului, ca prin notările grefierului să se vadă că am fost judecat în faţa unui public, care însă nu a existat, am cerut să fiu condamnat, la ultimul cuvânt ce mi s-a acordat. Am primit maximum 20 de ani temniţă grea, cu confiscarea totală a averii.

Să se vadă dosarul de anchetă şi judecată, din care veţi desprinde cum se făcea dreptatea. După atâtea frământări, am intrat în linişte. Aveam de executat condamnarea şi am fost trimis la Jilava, până la expirarea termenului de recurs.

Până spre iarnă am fost ţinut aici, unde am dat peste un tip scârbos care mi-a înveninat sufletul. Un bucovinean, Vabroski, dacă mai reţin bine numele, şef al Fraţilor de Cruce pe ţară pus de Pătraşcu. Simist înfocat, care a târât în închisoare atâta tineret nevinovat şi care cunoscând atitudinea mea şi-a vărsat asupră-mi toată ura ce clocotea în el. Cu lanţuri la picioare am fost expediat împreună cu alţii la Aiud, cea mai mare închisoare din ţară, ce gemea de legionari. Plin celularul de patru etaje, plină vechea închisoare cu camere mari şi plină zarca, temniţă grea cu celule, ziduri groase şi ciment pe jos, frig de-ţi îngheţau oasele, închisoare ca pe vremea ungurilor. Ce pot să scriu de ce am găsit aici. După zilele de carantină, am fost băgat la subsol, în celula neagră, cu paie pe jos, de către colonelul Kobler, comandantul închisorii, se vede după nume de

ce neam era – unde m-a ținut 14 zile, până m-a scos medicul oficial, făcându-l răspunzător de viața mea. De aici am fost trimis și izolat într-o celulă din zarcă pentru multă vreme. De felul cum am fost tratat nu pot spune decât atât că un gardian, în al cărui suflet se mai afla un pic de milă, prins că mai stă și el de vorbă cu condamnații, a fost arestat, judecat și condamnat, ceea ce a făcut pe toți gardienii să fie brutali. Aici se afla toată Legiunea de la mare până la cel mai mic. Cei arestați și condamnați de Antonescu cu rebeliunea, Pătrașcu cu ai lui, cei vechi, eu, Vojen, Constant, Radu Buieșteanu, Țocu, Gusti Bidianu, nu-și are locul să-i mai înșir. Anul 1958 a adus încă mulți bănuiți că ar fi activat clandestin și au complotat. Între ei și poetul Radu Gyr suferind, ce mai avusese o condamnare dată de Antonescu și o trimitere pe front, acum condamnat cu alta la moarte. Eu nu puteam să comunic cu ei. Bolnav, cu crize grele, picioarele înghețate de nu mai puteam merge, îmi așteptam sfârșitul, cum au plecat mulți în lumea de veci, scriitori, savanți, generali, Const. Gane, Maniu, general Petrovicescu și câți și câți nu au intrat în cimitirul închisorii Aiud, fără cruce, fără nume, îngrămădiți unul peste altul. Scârbit de viață, arestat din 1941, unul din cei mai buni legionari, la plimbare, a sărit peste gardul de sârmă ghimpată ce marca locul permis plimbării înadins ca să fie împușcat de santinele, care l-au executat scăpând astfel de chinurile închisorii. Învățasem la Jilava alfabetul morse cu ciocănitul în perete. Dacă puneai bine urechea lipită de perete, se putea auzi în celula vecină, deși zidurile erau foarte groase. Așa aflam pe cine aveam în vecinătate și de la ei știam despre unul, despre altul, căci ei se bucurau și de regimul scoaterii la plimbare în fiecare zi. Alexandru Constant, socotit ca mare șef și viitorul înlocuitor al Căpitanului pe linia codrenistă, era izolat și se dăduse știrea că nimeni nu știa nimic de el, că ar fi mort. Celula lui era în fund și fără vecini alături. Radu Mironovici era, de asemenea, izolat. Când aveam crize, mă văitam, strigam, dar în loc de medic sau medicamente primeam înjurături de la gardian.

Prin 1961 am fost scos la administrație. Plutonierul ce mă conducea îmi spusese că un domn civil din București vrea să vorbească cu mine. Într-un birou mare, cu fotografiile conducătorilor statului atârnate pe perete, în capul unei mese mari în formă de T era un domn civil, elegant, bine făcut, păr negru și ochi cu o privire cruntă. Lângă el, un căpitan.

Cu ton nu prea aspru, după ce m-a poftit să ocup loc pe un scaun, mi-a pus câteva întrebări în legătură cu Sima și ce atitudine mai am acum. Răspunsurile date de mine îl satisfăceau. M-a concediat spunându-mi că vom mai sta de vorbă. Domnul nu era altul decât colonelul Crăciun, ce înlocuise pe Kahbar, comandantul închisorii, un om dintr-o bucată și, deși din rândurile muncitorimii, făcea față de intelectual cu o judecată sănătoasă. După un timp, am fost iarăși dus la el. M-a întrebat dacă aș fi dispus să aștern pe hârtie tot trecutul meu politic în deplină sinceritate. La răspunsul afirmativ, a spus căpitanului să mă scoată în fiecare zi într-o celulă de anchetă, să dea ordin să fie cald și să mi se pună la dispoziție hârtie și cele de trebuință: Vei veni zilnic. Nu te grăbi, să te gândești bine și așterne pe hârtie tot ce știi. Poate dura 15 zile, o lună, cât vei vrea. Era pentru prima oară când se mai schimba felul de viață. Spunându-i că sunt bolnav, a pus să fie chemat medicul și să-mi dea medicamente, să fiu trecut la regim și pe deasupra să am țigări, fructe și să mi se cumpere și ceva dulciuri.

A venit doctorul internist, dna Balea, m-a consultat, m-a dus la raze, mi-a dat medicamente și regim. Ea cu soțul ei chirurg, erau medicii oficiali ai spitalului închisorii. A durat aproape o lună timpul cât am scris. Colonelul citea în fiecare seară cât scrisesem în ziua aceea. Noaptea, în celula din zarcă, și ziua, la scris. Când am terminat, am fost dus în cabinetul comandantului colonel Crăciun. M-a privit lung. A venit la mine și mi-a pus mâna pe umăr. „Cred că ai fost sincer în tot ce ai scris. Ți-am cerut acest lucru pentru că la cercetările în vederea procesului erau unele neclarități. Acuma vei sta tot la zarcă, dar te voi mai pune cu cineva." La despărțire mi-a întins mâna. Era pentru prima oară în amărâții ani de închisoare când mi se întin-

dea mâna și de cine, de un colonel. Nu-mi dau seama cum m-am simțit: în comparație această purtare, față de brutele ce ani de-a rândul mă terorizaseră. Am fost schimbat prin celule cu Victor Biriș, cu inginerul Chica, cu Radu Budișteanu și am depănat cu ei amintirile trecutului, comunicându-le ce scrisesem. Biriș cam schimba datele și unele lucruri ce nu-i erau favorabile. A venit iarnă grea. Mă găseam singur în celulă. Am rugat gardianul să fiu dus la comandantul închisorii. Căzusem la pat. Peste două zile a venit în persoană colonelul Crăciun să mă întrebe cum mă simt. I se comunicase că sunt la pat. „Mâine vom trimite doctorul să te vadă". Când doctorul Balea a venit la mine, eram în chinuri. I-am spus de ce sufăr, că pe lângă crizele de ulcer, am și o hernie în partea dreaptă care-mi dă dureri. Întrebat dacă vreau să mă operez, am acceptat. A doua zi, am fost ridicat cu targa și dus la administrație. Colonelul Crăciun m-a încunoștiințat că voi fi dus în spital într-o cameră cu Radu Gyr și Alecu Ghica – prințul Ghica –, dar să nu ne întindem la discuții politice și să nu luăm contact cu alți deținuți, apoi am fost internat. Se ținea secretă prezența noastră în spital. Pe cei doi nu-i văzusem de multă vreme și ne-am bucurat împreună de revedere. Era frig.

Paturi bune, mâncare bună, dar frigul ne intra în oase. Venea colonelul aproape zilnic să ne vadă – ne introdusese și pe un deținut colonel, cu scopul de a ne spiona și auzi ce vorbim. Nu avea pe dracu' nimic, dar se văita de toate boalele. Consultat de dna doctor Balea nu i-a găsit nimic, și era doctoriță bună. Știa cine suntem și ne-a făcut semn discret cu ochiul asupra respectivului colonel. Avea un suflet de aur femeia aceasta, dându-și toată silința în a trata bolnavii. Raportând colonelului-comandant că suferim de frig, a dat ordin să nu ne lipsească de lemne din cameră și să fie tot timpul cald. Și am avut cald, cald cum nu avusesem multă vreme. Depănam povești, amintiri și snoave hazlii. Duceam o viață plăcută.

Am stat mult în spital cu tratament și mâncare pentru a ne reface fizicește. Prințul Alecu Ghica se purta amical și căuta să mă consoleze, spunându-mi că eliminarea lui Sima nu are valoare și că mă vor avea în vedere în viitor de a juca un rol important în Legiune. Nu am vrut să discut cu el politică. L-a apostrofat colonelul Crăciun când a venit într-o vizită: „Prințul Ghica, te-ai apucat cu Biriș să reorganizați Micșcarea Legionară aici în închisoare?" Nu a răspuns nimic. Stătuse cu Biriș într-o celulă și amândoi reorganizaseră Legiunea, împărțind și rolurile de conducere pe comandamente. De aceea îmi vorbise mie cu atâta părtinire. Probabil îmi desemnaseră și un rol în conducere. Îl lucrase acuma Biriș. Nu-l credeam pe Ghica chiar atât de prost... Ne-au adus în camera noastră de spital pe vechiul legionar Aurel Ibrăileanu, total dărâmat fizicește, și a fost pus la refacere. Atât pe mine, cât și pe Radu Gyr ne legau de el prietenii vechi și am căutat cu glume să-i mai alungăm gândurile sinistre. Spre primăvară, Radu Gyr era des scos la administrație și dus cu targa. Am reușit – găsindu-ne numai noi doi – să-l întreb „A venit cineva de la Interne, care-mi cere o declarație, ce nu-mi convine." Era pe gânduri. Dăduse în sfârșit o declarație, dusă la Interne s-au făcut modificări și din nou discuții la spital, cu colonelul trimis de Interne. Îl luau în brațe, îl sărutau șoptindu-i la ureche – i se promisese eliberarea în urma declarației „Dragă Radule, nu mai sta pe gânduri, semnează declarația așa cum o cer ei. De noi depinde eliberarea din închisoare a miilor de legionari ce putrezesc aici. Noi să facem începutul și să-i povățuim spre binele lor. M-a ascultat și într-o bună dimineață a fost ridicat cu o mașină a Ministerului.

Mă bucuram mult, dar, și trist că mă despărțisem de un prieten. Cu o lună înainte, fusesem operat de hernie și de apendicită de doctorul Balea, asistat de marele nostru chirurg, Gică Sârbulescu, care era și el închis. Balea îi spusese să nu întrebe cum mă cheamă, că are ordin să nu fie cunoscut numele meu. În timpul operației, mi-a dat curaj prezența lui și i-am zâmbit cu prietenie. Mi-a răspuns: „Ai o apendicită purulentă, în afară de hernie, ce facem cu ea?" „Doctore dragă, tai-o." „Vă cunoașteți?" a întrebat Balea. „Da, ne cunoaștem de vreo treizeci de ani." Când fusesem ridicat pentru operație, Gyr îmi cântase: „Cu sfinții odihnește, Doamne, sufletul robului Tău" În ziua în care Gyr fusese luat, m-au dus pe mine și pe Ibrăileanu

la administrație într-o celulă de anchetă. După vreo oră, am fost chemat în biroul colonelului Crăciun, unde am găsit pe Vojen, Țocu și Mitică Groza. După ce colonelul mi-a strâns mâna și mi i-a arătat cu întrebarea dacă ne cunoaștem „Dați-vă mâna și aveți voie să vă îmbrățișați, să vă sărutați și să discutați tot ce vreți." Vojen a mulțumit pentru drumul ce-l făcuse însoțit de colonel, ca să vadă Bucureștii și Brașovul, cu realizările efectuate cât am stat în închisoare și era încântat de ce a văzut. „V-am adus aici ca să vă sfătuiți și să vă împărțiți rolurile. Diseară, în curtea închisorii am aranjat ca să puteți vorbi la toți legionarii care sunt aici. Întâi, Vojen, al doilea Țocu, trei Groza și părintele Borșa va încheia." M-a prins emoția. De câtă vreme oare nu mai vorbisem? „Dar despre ce am să vorbesc dle Colonel". „Ai să vorbești și dumneata ce vrei." „Acum vă duceți în camera de alături și vă sfătuiți". Când am intrat, o masă era încărcată cu bunătăți și diferite țigări. Pe Ibrăileanu îl duseseră în zarcă. Mi-a spus gardianul și m-a prins mila de el. La înnoptare ne-a scos în curtea cea mare a închisorii în care fuseseră aduși toți cei cărora trebuia să le vorbim. În dreapta noastră, pe o estradă, colonei, ofițeri și niște domni civili" A deschis colonelul Crăciun. „V-am adunat aici ca să ascultați ce vă vor vorbi șefii voștri. Dau cuvântul deținutului: ing. Victor Vojen. Și a vorbit Vojen, a vorbit vreo patru ore în șir. Lui îi era ușor, căci a arătat tot ce văzuse în plimbarea cu mașina. După el a dat cuvântul lui Petrică Țocu, care în calitatea lui de comandant legionar și casier central, a arătat rolul lui de casier, aducând unele învinuiri Căpitanului, cu sumele de bani încasate de la bancherii străini de organizația legionară și felul de comportare a unor fruntași din Legiune. A durat vreo oră și jumătate. Imediat să vorbească Mitică Groza, a început să dea la iveală, ironic, cum a fugit Sima din țară, după rebeliune, în portbagajul automobilului lui Schmiedt, apoi tot ce s-a petrecut între legionarii fugiți în Germania și Guvernul de la Viena. Vorbise o oră și era târziu. Când am fost anunțat că voi vorbi, am socotit că e cam târziu și observasem o oarecare oboseală la cei ce ne ascultau. De aceea am spus că sunt obosiți, că e târziu și nu-i voi ține mult cu cuvântarea mea. Socotisem că

interesau evenimentele politice petrecute după arestarea Căpitanului – Sima Pătrașcu – Biriș – uneltirea lor ca să pună mâna pe conducere – până în 1940 – cu omorârea sutelor de fruntași legionari. Era problema care trebuia lămurită, căci erau mulți simiști – se făcuse liniște mare și auzeam câte o voce: „rușine, rușine lor!"... La terminare, am fost duși în camerele mari ale închisorii vechi. Aici m-am lămurit. De vreo trei luni începuse reeducarea legionarilor, dar nu ca la Pitești, Gherla și Ocnele Mari. Aici se discuta și fiecare trebuia să-și facă autocritica sau să rămână pe poziție. Eram în cameră numai cu capi ai organizației: Mironovici, Radu Budișteanu, Țocu, Vojen, Savin Constantin, Ilie Voiculescu și încă alții. Fusesem dus să-mi fac autocritică. Aveam un șef, care de a doua zi mă invitase să vorbesc. Am spus că nu voi vorbi, să comunice comandantului să aducă mai întâi pe Pătrașcu și pe Biriș, ca să fie de față la cele ce voi spune.

S-a comunicat, dar nu au fost aduși. Venind colonelul Crăciun la noi, făcuse o calificare, în care mă trecuse al II-lea în cuvântarea ținută. Avusese efect și mi-a spus să vorbesc, căci Biriș și Pătrașcu ar fi plecați să vadă ce e prin țară. Îl luasem în primire pe Țocu, că atacase pe Căpitan: „Dar ce, vrei să spui că nu e așa?" Mi-am dat seama de atitudinea ce o adoptase el.

Am vorbit trei zile în șir și dimineața, și după-amiază, ca la terminare, Ilie Niculescu să-mi reproșeze că sunt un mincinos. Nu am zis decât că am să-i dovedesc că am spus adevărul. Aveam o masă lungă în cameră. Masa la care începeam să vorbim. În timpul ședințelor noastre, ușile erau încuiate. Auzeam ceva mișcări pe la uși. Cred că atât cât am vorbit, a fost înregistrat pe bandă de magnetofon. Cât privește confortul, era destul de convenabil. Paturi cu cearceafuri, perne îmbrăcate, pături bune, plimbare dimineața și după-masa, țigări, cărți de citit și o mâncare mai deosebită. Eu primisem regim. La un moment prielnic, am vorbit colonelului despre Aurel Ibrăileanu să-l aducă la noi și a binevoit să-mi dea ascultare. După vreo 8 zile, a băgat la noi pe Victor Biriș și pe scriitorul și ziaristul

Petre Pandrea, vechi socialist, de-ai lui Pătrăşcanu, din cauza căruia fusese arestat.

De cum l-a adus pe Biriş am stat de vorbă cu el şi i-am spus că dorisem să fie de faţă când voi vorbi şi cerusem acest lucru, ca el cu Pătraşcu să audă ce spun: „Dragă Biriş, eu am declarat totul, tu să faci cum crezi că e bine. Nu aş dori să intrăm în contraziceri." Îl vedeam pe gânduri. Ce s-o fi petrecând oare în sufletul acestui om care şi-a pierdut toată tinereţea lui în închisoare timp de 22 de ani? Când fusesem cu el în celulă, se retrăgea câteodată către fereastra cu paravan şi fredona: „Sub balcon eu ţi-am cântat o serenadă." Cât dor de viaţă, câte idile amoroase nu se spulberaseră? Îmi era milă de el. Şi-a făcut autocritica începând cu copilăria lui.

Îşi scrisese totul pe hârtie şi citea, cîteodată plin de emoţie şi lacrimi. Scrisese ca să rămână undeva spusele lui. Era ca o ispăşire a păcatelor din trecut. A recunoscut totul şi şi-a asumat răspunderea, încât cei ce l-au ascultat patru zile în şir au rămas uimiţi. Părea că s-a uşurat de anumite păcate ce-i apăsau sufletul. Primul gest a fost al lui Ilie Niculescu, care a venit la mine să-şi ceară iertare că mă făcuse mincinos şi nu a crezut în cele ce declarasem eu. Aveam acum autoritate asupra tuturora şi-i sfătuiam spre binele lor.

Au urmat declaraţii, critici, discuţii, toate spre un drum bun şi auzeam că au început unele eliberări, începând cu cei cărora le expirase termenul de condamnare, cum a fost cazul cu Radu Budişteanu care împlinise 15 ani de detenţie. În afară că ne bucuram de oarecare libertate, nu mai erau încuiate uşile decât când aveam şedinţă de reeducare; ni se aduceau ţigări, fructe şi dulciuri, eram duşi săptămânal în incinta închisorii, unde rula câte un film. Duceam o viaţă acceptabilă. Nu-i conveniseră deloc declaraţiile lui Biriş, lui Chioreanu, avocat din Sibiu, ce venise paraşutat din Germania împreună cu Pătraşcu şi se socotea mâna a doua în conducerea Legiunii. A căutat să-l provocace pe Biriş, dar acesta nu a răspuns provocarii. Intrasem în iarna lui 1962. Zăpadă mare şi frig. Mă gândeam ce o fi în celule. Nouă ni se dau lemne de ajuns. Pe doctorul Sârbulescu îl

trecuse la noi cu asistenţa medicală şi cât bine a făcut omul acesta. După ce m-a dus zilnic într-o cameră, dintr-o clădire nouă lângă administraţie, ca la cererea colonelului politic să dau şi lui în scris autobiografia, am fost făcut de colonelul Crăciun şeful reeducării preoţilor deţinuţi. Erau vreo 48. Pe lângă că ne-a pus o cameră amenajată pentru şedinţe, la dispoziţie, am fost mutat în alta cu preoţi mai cu vază. Aveam pe părintele D. Stăniloaie şi pe Tudor Popescu, profesori universitari ai facultăţii de Teologie, persoane cu o cultură teologică superioară, cu scrieri care trecuseră hotarele ţării.

Cât timp am vorbit eu, şase zile în şir, am pus pe părintele Stăniloaie să prezideze. La terminare, m-au luat în braţe să mă felicite. Stăniloaie cu Tudor Popescu nu cu legionarii fuseseră condamnaţi, ci pentru că au scris în gazete şi reviste religioase contra comunismului. Am continuat să fac reeducarea cu ei, până într-o zi, chemat în biroul comandantului închisorii, am dat peste doi domni civili. M-au chestionat în anumite probleme politice. Am aflat mai târziu. Erau un colonel şi un maior de Securitate. Poate le-a plăcut răspunsul meu. Cel mai tânăr, maiorul m-a întrebat ce am să fac dacă voi fi pus în libertate, vreau să mai slujesc ca preot? „Nu cred că voi mai dori preoţia. Voi face ceea ce mi se va cere. Poate, dacă va fi cazul, să mă apuc să scriu ceva. „Ce ştiri ai de pe acasă?" „Nu ştiu nimic. De 15 ani nu am primit nici o ştire şi nici o scrisoare." „Să-ţi spun eu. Copiii sunt bine, amândoi locuiesc în Bucureşti, sunt căsătoriţi şi au copii. Cel mare locuieşte tot în str. Porumbaru, fosta dumitale locuinţă, şi are un băieţaş. Al doilea are casa lui la Herăstrău, căsătorit şi două fetiţe. Au servicii şi o duc bine." Erau primele ştiri ce le căpătam şi mi s-au umezit ochii. „Ai să fii pus în libertate şi deocamdată ai să locuieşti tot în Porumbaru", a continuat maiorul.

Când am căpătat această veste, mi se părea că plutesc în al X-lea cer. După două zile, am fost ridicaţi: eu, Vojen, Biriş şi Costea Iosif, scoşi din incinta închisorii şi duşi într-o cameră amenajată la administraţie. Colonelul Crăciun ne-a dat foile de punerea în libertate, „dar, ne-a zis el, veţi mai rămâne două-trei

zile, până vremea va permite circulația automobilelor, căci e zăpadă mare și veți fi luați cu o mașină a Ministerului de Interne." Nu ne prea bucura știrea aceasta.

Am stat, nu două zile, ci vreo opt zile. Mâncare bună de la restaurant. Nu mai făceam parte din rândul condamnaților. Țigări și libertate prin curte. În fiecare zi, seara, colonelul venea cu un radio să ascultăm muzică și să stăm la taifas. Ne interziseseră să le mai zicem „domnule". Aveam să ne adresăm cu „tovarășe colonel", oricine ar fi fost. Ne ordonase colonelul politic. Treceau zilele și nu mai venea mașina de la Interne. Colonelul Crăciun, văzând ce haine aveam la magazie, ale mele erau numai zdrențe, a chemat croitorul deținuților dându-i ordin să repare în scurt timp și să calce tot ce poate. Are resturi din stofa uniformelor de gardieni și la cei ce nu mai sunt bune hainele să ne facă din resturi. Așa că am fost înțoliți. Cum s-a putut. Într-o seară, colonelul ne-a spus: „Cum o dregem noi față de deținuți. M-am gândit că înainte de plecare să mai ținem o adunare la care să vorbiți. Ei știu că ați fost puși pe liber. Cum o dregem când are să vă vadă?" Am răspuns eu. „Tovarășe colonel, vom spune că ne-ați oprit să ne duceți cu mașina să vedem locurile și orașele din apropiere. Cu realizările regimului, și că noi am cerut". „E o idee bună. Mâine seară veți vorbi și vă veți lua rămas-bun. În această zi a venit și maiorul de la securitatea din București, stând de vorbă cu fiecare în parte. Mie mi-a spus că, după ce mă voi odihni câteva zile la București, pe ziua de 14 februarie să avem o întâlnire în str. general Cristian Tell nr. 21, unde se află Comitetul Român pentru Repatriere. Mi-a înmânat 300 de lei să am pentru drum. Seara am vorbit la adunare. Sala cea mare de festivități era ticsită de condamnați. La tribună, oficialități, ofițeri de toate gradele, civili mulți și doamne. Alibiul era stabilit. Noi am apărut civil – pe o estradă de unde aveam să vorbim. Comandantul închisorii ne-a dat cuvântul cu rândul. Primul, Biriș, a citit ce scrisese, Vojen, Costea Iosif, care tot lungea vorba, până la un semn făcut de colonelul Crăciun i-am șoptit să termine. Am urmat eu, după ce am arătat tot ce a făcut Sima cu Pătrașcu, profitând că în primele locuri din față era Pătrașcu, Ghica și Chioreanu. I-am atacat făcându-i răspunzători de toate suferințele anilor de închisoare, ce le-au îndurat miile de legionari. S-a ridicat Pătrașcu cerând comandantului să răspundă atacului meu: „Ai să vorbești când voi ordona eu. Acuma ai să asculți." „S-au produs vociferări în sală împotriva lui Pătrașcu. „Ai fost bine", mi-a zis colonelul, apoi adresându-se la cei din sală: „Vă dau libertatea să vă luați rămas-bun de la cei ce se eliberează și să vă îmbrățișați". Au plecat și ne-au lăsat cu ei, copleșiți de îmbrățișări, sărutări, strângeri de mâini, noi încurajându-i că în curând ne vor urma. A doua zi, nu știu când a plecat Vojen și ceilalți că ne-au despărțit. Mă băgase într-o cameră aproape de porțile închisorii. A venit colonelul Crăciun să mă întrebe dacă mi s-a adus ceva de mâncare. Nu mâncasem și nici nu-mi era foame. Așteptam nerăbdător să mi se deschidă porțile. A dat ordin să aducă mâncare, după aceea a chemat mașina lui, dându-i ordin șoferului să mă ducă la Teiuș, pentru trenul de Timișoara, să-mi scoată bilet și să mă urce în tren. Mi se părea acum un om așa de bun colonelul. Ne-am strâns mâinile cu căldură și mi-a urat drum bun. La Teiuș, am urcat în tren. Gândul îmi era la ce vom găsi acasă. Era ger, ger uscat. Cu toată căldura ce se da vagoanelor, având locul lângă ușă, simțeam cum pe sub ea frigul îmi pătrundea pe picioare în sus.

Pe la ora 4 spre ziuă, am ajuns în București și m-am urcat într-un taxi să mă aducă în Porumbaru. Mormane de zăpadă pe trotuare. Aproape să nu mai cunoșteam casa. Era în ziua de 24 ianuarie, zi în care se sfârșise din viață mama mea în 1946, și mi-am adus aminte de ea. Tu, Gicule, erai cu o echipă care să-ți repare conductele de gaze de la baie. Ne-am îmbrățișat și mi-ai spus că știai de venirea mea de la Nuța, nepoata, care locuind în aceeași casă la ministrul Mosora, soția acestuia îi spusese că sunt în drum spre casă. S-au sculat toți. Sonia, copilul și Dana, sora soției tale care dormise la voi. Tu ai plecat apoi cu lucrătorii, după ce reparaseră la baie, cu mașina. Mi-ai spus că ești șofer la I.G.T.B. – o lovitură pentru mine. Tu, și șofer. Nu am putut dormi. Ziua ce a urmat a venit Milică să mă sărute și să mă îmbrățișeze, bucuros de venirea mea. Lângă el, Muți. De ea nu

mai ştiusem, nu mai aflasem nimic. Credeam că s-a căpătuit şi ea cumva. „Dragă Ionele, eu te-am aşteptat până acuma ca să vii". Am îmbrăţişat-o şi am sărutat-o. Mi-a spus că tata a murit la Cuca. A îngrijit de el până a fost dus acolo. Cu colectivizarea nu a mai putut nici ea să stea la Bălceşti, că Milică e căsătorit cu nepoata ei. Acum e în Bucureşti. Tata a murit în aprilie 1955 şi ne-a strigat până şi-a dat sfârşitul. Am rămas la tine în Porumbaru, Gicule, cum era prevăzut în ordinul de eliberare cu domiciliu stabil, împărţind timpul când la voi, când la Milică, jucându-mă cu nepotul şi nepoatele." În martie 25, a anului 1963, an în care am fost pus în libertate, protectorii mei mi-au pus o garsonieră la dispoziţie unde m-am mutat cu Muţi. În mai, mi-am făcut căsătoria cu ea şi acum ne ducem viaţa împreună. E un sprijin în neputinţele mele, suferind de multe boli. Are un suflet bun, e miloasă, îmi aplică tratamentele medicale la care se pricepe şi am un tovarăş de viaţă. Nu am vrut să cad năpastă pe capul vostru. Destul că în viaţă nu am avut timp să fac ceva mai mult pentru voi. Am făcut ce am putut. Nu v-am cerut şi nu v-am luat nimic din al vostru. Mă voi gospodări cu Muţi cum voi putea. Iar dacă-mi va prisosi ceva, vă voi da cu dragă inimă. Şi acum vorba cântecului vechi.

„De-am avut, de n-am avut, inima mea, draga mea
Am trăit cum am putut, inima mea, draga mea
De-oi avea, de n-oi avea, inima mea, draga mea
Om trăi cum om putea, inima mea, draga mea."

Dragă Gicule, Milică şi Muţi. Mi-am aşternut pe hârtie trista poveste a vieţii mele pe care nu aţi cunoscut-o în amănunţime. Citiţi-o ca să vedeţi câte am avut de pătimit. E pentru voi. Să o daţi mai departe, copiilor voştri – când vor fi mari şi vor înţelege – nepoţilor şi strănepoţilor ca să o cunoască şi ei şi să tragă învăţăminte folositoare. Nu am scris ca să se publice, să se tipărească, ci pur şi simplu pentru voi şi urmaşi. Voi muri împăcat sufleteşte că am putut să vă las ceea ce am scris cu mâna mea, nu exagerări, ci purul adevăr al

vieţii unui om. Eu am iubit lumea, dar ea m-a urât şi duşmănit. Am fost alături de suferinţele şi de sărăcia oamenilor muncitori, pe care am socotit un timp că va veni vremea să-i ajut în necazurile lor. Nu putea fi o vină a mea că am nutrit aceste speranţe şi nici că mi-am iubit din tot sufletul Ţara şi Neamul. Tot ce am făcut a fost numai din dragostea nestrămutată ce am purtat-o Patriei mele iubite. Nu am fost un acaparator de bunuri şi un asupritor al sărăcimii şi socot că nu mă va blestema nimeni când voi închide ochii pentru vecie. Voi pleca împăcat, că mă voi duce lângă acei cu care am purtat în viaţă idealuri mărețe, pentru înflorirea Ţării noastre. Oricât voi fi ponegrit, ţelurile noastre au fost sfinte şi nu se poate ca vreodată neamul românesc să nu pomenească şi numele nostru şi cauzele pentru care am luptat şi am suferit. Am scris aceste rânduri pentru voi, dragă Gicule, Milică şi Muţi, eu tatăl vostru şi soţul tău, Muţi. Păstraţi-le!

Preot Ion Dumitrescu-Borşa

Cuprins

Pr. Ion Dumitrescu-Borşa

CAL TROIAN INTRA MUROS

MEMORII LEGIONARE

Sunt lucruri care s-au mai scris, altele care apar ca noutăţi, altele ca noutăţi de interpretare, dar care îşi găsesc locul întotdeauna în contextul altor informaţii, sau completează cu o logică perfectă petele albe din istoria noastră.

Desigur, apariţia memoriilor părintelui Ion-Dumitrescu-Borşa va fi de natură să deranjeze anumite conştiinţe. Editarea acestei cărţi are de fapt scopuri clare, declarate şi nobile, căci ce poate fi mai nobil decât promovarea adevărului. Este inexplicabil cum mii de oameni din această ţară refuză să accepte adevărul, sau alţii, mult mai mulţi, îşi închipuie că merită o soartă mai bună pentru simplul motiv că sunt corecţi şi respectă cel puţin în mare legile creştinismului. Nu este suficient...

De dincolo de mormânt, marele patriot român care a fost „Părintele Borşa" ne mai întinde o mână de ajutor în slujba adevărului, în slujba lui Dumnezeu şi a patriei pe care a iubit-o mai mult ca orice.

Nicador ***Florea Zelea Codreanu***

ISBN 973-8372-58-5